Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

IN GALENUM

DE ARTE CURANDI

MONTANUS

1554

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

MONT.S IN lib.o Gal.li

AD GLAVCONEM

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

4423/A

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

Ja 34 30680

IO. BAPTISTAE MONTANI MEDICI VERONENSIS

In libros Galeni de arte curandi ad Glauconem Explanationes.

Cum Gratia & Priuilegio.

NVLLA SINE LABORE

EST VIRTVS.

VENETIIS APVD BALTASSAREM CONSTANTINVM AD SIGNVM DIVI GEORGII, M D LIIII.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

SERENISSIMO AC potentiss. Priucipi, & domino, domino Sigismundo Augusto, Dei gratia Regi Poloniæ, magno duci Lithuaniæ, Rusiæ, Prusiæ, Mazouiæ, Samogithiæ &c. Domino & hæredi, domino suo clementiss. Valentinus Lublinus Polonus Philosophiæ, & medicinæ Doctor.

S. P. D.

SENTENtiam hanc γνώθι σεαυτὸν serenissime Rex Sigismunde Auguste regum clarissime, hoc est, cognosce teipsum, esse diuinam: Et ideo de cœlo in tecta mortalium descendisse, ac delphis in templo Apollinis aureis literis insculptã me

moriæ proditum est, ut inde omnes planè cognoscerent sese constare corpore, & anima: Atque adeo intelligerent animi mores sequi temperaturam corporis: Proindeq; non solum liniamenta corporis qualia sint, sed & uires animi pariter, & ingenium suum metiri conarentur. Qnamobrem mihi cogitanti quàm sint perexiguæ ingenij mei uires facilè perspicio onus sanè impar humeris meis suscepisse: quippe qui maiestatem tuam interpellare hoc perexiguo munere ausus fuerim. Cognosco enim meipsum nec uerborũ splendore, nec sententiarũ lumine, grauitateq; aliqua libellum hunc commendatiorem reddere potuisse. Et proinde uerebar sanè, atque formidabam, ut debui: siquidem non defuturos esse ẽxistimo, qui mihi sint illud obiecturi præ am

plissi

plißimo regno tuo me esse uermem, & planè umbram; Atque temeritatē summā esse meam; qui audeā his meis nugis talis, tantiq́; Regis aures obtundere, quem principes quidem potentißimi, atque adeo maximi heroes salutare plerunque uerentur. Profecto etsi ab hoc instituto me deterrere potuissent (uehementer enim deterritus sum) nihilominus illa sententia Ciceronis me multum consolatur, & recreat, quòd uacare culpa sit maximum solatium præsertim cum non desint uiri celeberrimi, & mihi pie colendi, quorum suasus semper audire & uolo, & debeo: ij enim M. T. S. uenerantur, & Montani communis præceptoris, & meam, qualiscunque est, dignitatem ante oculos habent, ac tuentur: propterea non modo apud M. T. uerum etiam apud

omnes Polonos, cæterosq; externos homines de ipsis id palam fateri non uerebor: quod alter quidem BASSIANVS LANDVS nostris temporibus Montanum facile æquabit: alter uero VINCENTIVS CASALIS Brixianus non multo post duos præceptores & sui, & suæ gentis physicorum gloriam augebit: Hæ sunt duæ columnæ, quibus ego nixus ab inuidis & maleuolis nunquam ab hoc meo instituto deijciar. Itaque Rex serenissime tametsi Maiestatem tuam hoc munere oblato interpello; id tamen fuit meum consilium, ut non auram popularem, nec ambitionem, ut maligni interpretabuntur, aucuparer: nec inde lucri aliquid sperarem, sed potius meam incredibilem obseruantiam erga Maiesta

iestatem tuam, cui in perpetuitatem seruire cupio, ut debeo, declararem: atque adeo testatum relinquerem posteris ipsis me, meaq; omnia tuæ M. debere; atque dedicata esse: utpote qui tuo regno & sum natus, & adoleui. Ecquis per deos immortales est aut Rex, aut imperator; cui isthæc opera medica iustius dedicari possent, quàm tuæ M. quæ semper medicos charos habuerit? Et præcipue uiros doctissimos D. Bartholomæum Sabinū, & Petrum Posnaniensem præceptores meos doctrina, & experientia præstantissimos: quos honoris gratia apud M. tuam nomino. huc etiā pertinet (quod hodie paucis principibus contingit) ita in literis M. tua fœliciter uersetur, ut neminem parem in toto orbe terrarum eiusdem ordinis reperiri posse per

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

spicuum sit. Id quod facile intelligi po
test ex patrocinio, & fauore, quo ui-
ros doctos semper M. tua complexa
est, & assiduè complectitur. Postre-
mò uero accedit quædam animi sym-
patheia inter regiam M. & me natio
ne polonum, ut pro M. tua fortunas
omnes, nedum sanguinem, & uitam
profundere mihi dulcissimum, & ho-
nestissimum foret. Et propterea M.
tua ueniam mihi facile dabit, quòd prō
pto animo ausim eam à maximis, & il-
lis quidem grauissimis negotijs hoc
meo labore cuiuscunq; modi sit auoca-
re. Dari enim mihi ueniam iubet Chri
stus seruator noster, qui hominem bo-
num opus facientem commendat. Sed
quoniā sapientis est seruire tempori;
Proinde omnis occasio, quæ nobis sese
offert arripienda est: quæ quidē res si
tienti

tiẽti agẽdas diſponit, & maxime cõmẽ
dat. Id quod ſequendum eſſe nobis in-
dicat miles ille, qui poſtea quàm Ar
taxerxi Perſarũ regi potentiſsimo ſi-
tienti utrem plenum aquæ obtulit, ma-
iorẽ gratiam promeruit, quàm ſi abun-
de uini obtuliſſet. Quod non aliunde
accidiſſe commemorauit, quàm quod
occaſionem nactus ſit, & ut uetus uer
bum eſt ſcenæ inſeruiuit. In hoc quoq;
articulo temporis, & ego ſequar hu-
ius militis exemplum, utpote qui acce-
perim tuam M. Regiam undiquaque
conquirere libros, ut bibliothecam in-
ſtructiſſimam, quam ab aliquot annis
inſtruere occepit, more Regum poten
tiſsimorum poſt ſe relinquat, & poſte
ritati quãtũ fieri põt longe, lateq; pro-
ſpiciatur. Hãc igitur explanationẽ in
libros Galeni ad Glauconẽ arbitror

M.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

M. tuæ offero ; quæ etsi hac M. tuæ bibliotheca locum infimum sibi iure optimo uendicare potest, non tamen reijciendam, & aspernandam esse arbitror exemplo dei opt. max. qui in hoc mundo pulices, & culices, ac id genus uile animantium æquo animo patiatur: Id quod M. tuam pro singulari sua prudentia (quæ quidem summa est) facturam confido. Nam prudentia, quæ in M. tua tanquam in speculo nitidissimo relucet polonis notissima est, quos sic M. tua regit, & moderatur, ut patriæ patrem opt. ac max. Regem M. tuam appellent: Indeq; omnes externæ gentes potentiam M. tuæ magnopere reformident. Ecquis M. tuã & numero, & disciplina militari in toto orbe terrarum superare potest? Ecquis tot centena millia equitum con

scri

scribere unquã ausus est? sane Xer
xis exercitum multis numeris M. tua
superat, quem flumina, & maria exic
casse olim commemorant. Est sane cur
nos poloni gratias Deo opt. Max.
hoc tempore agamus, habeamusq́;, qui
nobis talem, tantumq́; Regem in hac
rerum perturbatione concessit: ò uerũ
omnium uirtutum, literarum bonarum,
& doctorum uirorum patronum, &
mœcenatem, qui hoc innixus maiorum
uestigijs tantopere studet, ut Polonia
barbarie, & moribus quibusdam agre
stibus planè exuatur. Quod ut com
modius fiat pacem, ac tranquillitatem
populo suo in tanto bellorum ardore,
quo totus orbis terrarum flagrat, pe
perit, libertatemq́; confirmauit. Quip
pe quæ certo sciat, & plane intelligat
inter gladios, sicasq́; uiros literatos
uer

uersari non esse tutum: hocq; certo teneat literas pacis, ac tranquillitatis conseruationem parere: hæc enim sunt instrumenta, quæ hominum ferociam frangunt, & rabiem leniunt. Quod facile commonstrant rudes homines, & à musis alieni, utpote quibus nihil sit immanius, Inclementius, ac sæuius, ut uideātur plusquā feræ, ita quidem ut à scythis, & Cyclopibus nihil prorsus differāt. Quamobrem ser. Rex Sigismunde Auguste M. tua hac in re rectißime instituit, atque composuit se ad maiores suos, & præcipue ad potentissimum parentem D. Sigismundum imitandum, nimirum Regem inuictissimum, & sanctißimum; qui fuit summus literarum patronus. Quippe qui probè intellexit abolitis literis non solum de pietate, ac religione Christia

na

na, ſed etiam de pace, & humana con
ſociatione actum eſſe. Quod quidem
inſtitutum inchoatum à maioribus ſi
M. tua (ut iam deo fauente incepit)
perfecerit, non ſolum pacem, tranquil
litatem, ac religionem Chriſti conſer
uabit, ſed etiam nomen perpetuum, &
immortalem gloriam conſequetur. Et
ut omittam iam literas, quarum M.
tua patronus ſummus eſt ſtatim ſeſe
offert agmen cæterarum uirtutum,
quæ in tua M. lucent. Clara ſiquidem
eſt pietas M. tuæ, clara iuſtitia, cla
ra clementia, ac denique liberalitas:
quæ ſic illuſtrem, & pene diuinam
M. tuam efficiunt, ut omnes imper.
Reges, ac denique principes M. tuam
non ſolum colunt, uerum etiam amici
tiam ultro inire ſtudeant, & uiri docti
ſuſpiciant, admirentur, uenerenturq́;.
Ob

Ob quas etiam uirtutes ego inflamma tus non commiſi, quin meæ in tuam M. uoluntatis, & obſeruantiæ, & amoris teſtimonium aliquod publicum oſtenderem. Quod cum alia ratione facere mihi non fuerit integrum, has ſaltem lucubrationes nomini M. tuæ clariſs. conſecrare uolui: ut hinc quanti M. tuam faciam, quanq; M. tuam unice propter eximias uirtutes colā, liquido pateret. Quare sereniſs. Rex, potētis. Rex Sigiſmūde Auguſte ſinet tua regia M. has lucubrationes Io. Baptiſtæ Montani medici doctrina, & experientia clariſsimi à me diligēter, ac fideliter collectas, & in publicam utilitatem expoſitas: ſinet inquam M. tua ſub nominis M. tuæ patrocinio cō mendatiores exire præſertim cum non æque à me tuæ M. deſtinatæ ſint,

quam

quam planè debitæ. Oro igitur, & obſecro tuam regiam M. ut hos meos labores qualeſcunque nomini tuæ M. nuncupatos hilari, exporrectaq; fronte accipiat, & umbra alarum ſuarum protegat. Deus opt. Max. M. tuam perpetuò ſoſpitem, & incolumem conſeruet. Patauij Cal. Febr.

1554.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

IOANNIS BAPTISTÆ MONTANI Veronensis, in explanationem Librorum Galeni ad Glauconem.

PRÆFATIO.

SI QVOD Vnquam mihi consilium fuit, ut sine ambitione, sine ambagibus, ullaúe impostura, uobis, utilitatiq; uestræ consulerem, id mihi maxime hoc anno faciendum proposui. Nunquam enim aliquid dicturus sum, quòd ad finem conceptum, id est ad artem medicam perdocendam, recto itinere non conducat. Quapropter quòd à plerisq; alijs in principio quæri consueuit, ut quod sit subiectum artis, utrum medicina, sit scientia, an pars eius aliqua sit theorica. id à me consulto prætermittetur cum tamen aliàs satis copiose de illis omnibus disseruerimus. Nunc uero ad rem nostram, id est ad Galeni duos libros ad Glauconem declarandos properabimus, quos hoc anno deo auspice interpretandos suscepimus. Sed priusquam uerborum seriem aggrediamur, aliqua præfabimur ad Galeni mentem intelligendam sume necessaria. Erunt autem omnia sex capitibus distincta, ex quibus quinque quam

breuißime, & ueluti per faſtigia pertractabimus, utpote quæ ſola admonitione indigeāt. In uno autem uelut omnium præſtantißimo diuitius immorabimur. Sunt enim illa ſex à nobis præponenda, quorum hoc primum eſt. Quis ſit titulus libri. Secundum quæ cauſa ſcribendi. Tertium quis ſcopus. Quartum quæ utilitas. Quintum quis doctrinæ modus. Sextum quis ordo: et cui parti medicæ iſte liber ſubijciatur. Quæ omnia lucem afferent his, quæ hoc anno docebuntur. Titulus igitur eſt tanquam argumentum eorum, quæ in opere ipſo perſcribuntur, facitq; auditores attentos, ut addiſcant, quemadmodum ſi quis audiret, de facultatibus naturalibus pertractandum eſſe, ac ſciret quàm eſſent ſcitu neceſſaria, excitabitur. Eodem etiam modo ſi nouerimus nos quis ſit titulus huius operis, habebimus argumentum, efficiemurq; dociles, & attenti, & excitabimur, ut uelimus librum audire, ac intelligere, & tanto magis quærere titulum debemus, quoniam falſo inſcribi ſolet. Ita enim à nonnullis inſcribitur. Liber de Feb. ad Glauconem qui titulus nullo pacto conuenit huic libro. Nam debet titulus exacte amplecti, quæcunq; in opere cōtinētur, ſed febris eſt minima pars eorū, quæ pertractantur in hoc opere, ergo non eſt inſcribendus de febribus. pertractat quidem de febribus, ſed non de omnibus tractat præterea de tumoribus præter naturam, tam de ijs, quæ contingunt cum feb. (ut ſunt inflammationes, & Ereſypelata) quam quæ ſine feb. ut ſunt ſcirrhi, & œdemata,

mata. De ſuppuratione etiã agit, & de ſolutione cõti nui, quæ ſuppuratos conſequitur, de abſceßibus, de ulceribus, fiſtulis, & tandem de omnibus, quæ ad artem medicam attinẽt ipſe pertractat. Incongrue igitur inſcribitur de feb. ac perinde eſt, ac ſi liber de uſu partium, de uſu capitis inſcriberetur. Titulus ergo qui in Græcis codicibus habetur ſic ab interpretibus uerti debebat. Parua methodus therapeutica: quia ſicut in magna methodo omnia pertractantur, quæ ad artem pertinent, uidelicet de omnibus intemperiebus, de ulceribus, & huiuſmodi, ita in hac parua methodo per compendium, de his omnibus etiam pertractatur. Et quemadmodum illa magna therapeutica inſcribitur: ita hæc parua, quoniam in hac etiam per compendia continentur eadẽ, quæ in magna. Cauſa uero, qua impulſus Galenus fuerit ad ſcribendum hunc librum, fuit Glauco Philoſophus, qui fuit Platonicus, & inſignis ætate Galeni, qui floruit Romæ, qui cum parũ crederet medicinæ authoritate tamen Galeni cæpit artem amare, ut apparet teſtimonio Galeni quinto de locis affectis. Cum enim duxiſſet Galenum ad medicum ſiculum, ut ipſum uiſeret laborantem inflammatione lateris, ut ipſe optinabatur, cum tamen inflammatione Epatis laboraret, ſagacißime id cognouit Galenus, & miro artificio pronunciauit, quæcunque pateretur. quamobrem ipſe ita magnifecit Galenũ, ut totam artem, quam ipſe contemnebat, ab eo percontaretur. Rogauit igitur Galenum, ut compendium ſcri-

beret curandi omnes ægritudines, & ita composuit hunc librum, & hæc fuit causa scribendi.

Scopus autem & consilium Galeni in scribendo librum, fuit proculdubio admirabile. Voluit enim ut ex methodo uniuersali recte cognita, haberemus uiam, qua possemus exerceri in particularibus, ut nihil aliud intendat, nihil aliud consultet in hoc libro, nisi ut post methodum uniuersalem recte conceptam, in particularibus sciamus exerceri, quod quidem est ultimus finis, & ultima perfectio artis nostræ. Quod autem hoc agere decreuerit Galenus ipse, expresse in procœmio manifestat. Tale igitur fuit consilium, ut ex re ipsa etiam ostendi potest, in primo enim libro agitur de quibusdam feb. id est de Ephemeris, & de quibusdam putridis, non de omnibus, quia non de pestilentialibus, nec de ethicis præterea in secundo pertractat de tumoribus præter naturam, prætermissis reliquis fluxionibus, quoniam consilium Galeni non fuit docere quomodo singulas ægritudines curaremus, sed quomodo ex uniuersalibus recte conceptis ad particularia debeamus accedere, et in illis exerceri, ideo non fuit consilium immorari in omnibus, sed tradere exempla aliqua, in quibus exerceremur, ut in reliquis ita faciamus, imò hac de causa docuit exquisite feb. Ephimeras curare, ut ex ea curandi ratione, ecthicas etiam curare sciremus, & omnes intemperies sine affluxu materiæ. Cum postea de febris putridis agit, per illas docet quomodo debeamus exerceri in omnibus intempe-

temperiebus, quæ ab affluxu materiei dependent, in secundo postea libro, exercet uos in omni fluxionis genere, quia tumores sunt de genere fluxionum, & omnes materiales ægritudines(ut aliàs ostẽdimus) à fluxione dependent. Et ita exercet uos, non in omnibus, sed in aliquibus, ex quibus poßimus unicuique ægritudini mederi, & re uera siquis percontaretur, cur Galenus non scripsit de omnibus ægritudinibus seorsum. Responderet ut facit in consilio pueri epilectici. Quicunque (inquit ibi,) rectam methodum assecutus fuerit, posteaq; petierit, ut doceatur, quomodo singulæ ægritudines curandæ sint, nihil aliud faciat, nisi quod ineptißimus ille fecit, qui postquam simulacrum mineruæ exculptum à phidia habuit, quæsiuit ut effingeret sibi pollicem, importuna profecto fuit percontatio, ab eo dico qui totum corpus exquisite effinxerat, & pollicem, & quæcunque erant effingenda, ineptißima igitur fuit percontatio, ut post totum corpus, peteret pollicis sculpturam. Qui enim totum habet, partem perfecto non ignorat: ideo qui methodum uniuersalem habet, sufficiet in aliquibus partibus exerceri, ut sciat ab uniuersalibus ad particularia accedere. Et si quis quærat adhuc particularia signum est, quod methodum uniuersalem non est adeptus, scopus ergo propositus talis fuit, ex quo scopo sequitur quartum propositum.

Quæ, & quanta sit huius libri utilitas omnibus patet, nam si uerum est quod methodus uniuersalis

exacte artem medendi docet, & res quam habemus uersatur circa particularia, necesse est ad particularia condescendere, & quoniam perfectio artis consistit in exercitatione particulariũ, & hoc docuit Galenus, igitur totam artis perfectionem docet in hoc libro, est ergo omnium librorum Galeni utilißimus. Dicit Galenus nono de placitis, quòd medicina potest uno anno exquisitißime adisci, si quis nactus fuerit bonum præceptorem, postea subdit statim, quòd qui perfectum haberet artem uniuersalem, & non se exercuerit in particularibus, sciet quidem ille prompte loqui de omni materia, non tamen sciret curare ægritudines nisi applicet uniuersale, quòd didicit in methodo uniuersali, particularibus. Et hæc pars sumam requirit exercitationem, qui ergo docet uniuelsalem methodum, & docet etiam particularibus applicare, is omnem artem medicam docebit, & hæc de utilitate dixisse sit satis.

Modus doctrinæ est quintum propositum, in quo debemus immorari, discutiendum est enim quæ sit doctrina, & quæ methodus seruata in hoc libro, & quis ordo docendi. methodus seruata in hoc libro (ut unico uerbo respõdeamus) est diuisiua, & resolutiua, ut Galenus in procemio affirmat, propterea non indigemus probatione. Ordo uero seruatus est cõpositiuus, incipit enim à simplicibus, & ad composita accedit. Incipit Galenus ab intemperie simplici, à febribus, scilicet ephemeris, & ad putridas transit, postea, ad tumores

mores præter naturam, qui ſunt magis compoſiti. Methodus ergo diuiſiua, & reſolutiua fuit, ordo uero compoſitiuus. Hanc methodum Galenus ipſe hic edocuit, ſed quia breuiſsime, ſe expedit, ſupponendo uos uniuerſalem ſcire methodum, et officium noſtrum eſt docere eam, propterea eſſet cauillatio, & uiderer uti impoſtura, ſi in re talis momentis non traderem uobis, & docerem, quæ ſit iſta methodus. Et quoniam ea, quæ dicturi ſumus, ſunt uniuerſalia, & neceſſaria admodum, ne quid deficiat utilitati ueſtræ, decreui quæcunque circa uniuerſalem methodum contingunt, uobis etiam oſtendere: quoniam maximi momenti ſunt, nec ſcietis unquam applicare uniuerſalia particularibus, niſi ſciatis uniuerſalem methodum. Iſta igitur docentur à nobis, & ad maiorem utilitatem ueſtram non tantum methodum uniuerſalem docebo medicinæ, ſed cũ accedam ad febrem, methodum uniuerſalem febrium tradam, & eo ordine, ut poſsitis in arbore deſcribere, ita anexa erunt ſimul, ſine superuacuo, ad methodum igitur quoniam ſumus de ea dicturi accedamus, & uideamus quid ſit methodus.

Methodus quo ad nomen nihil aliud eſt (proprie loquendo, & ſecundum eius proprium ſignificatum, reliquis omiſsis, quæ analogice dicta ſunt) quam breuiſsima uia, & calles quidam breuiſsimi, qui ſunt in itinere ad finem uiæ, qui dicuntur alio nomine Ephodi, & Ephodiæ. i. diuerticula, per methaphoram poſtea transfertur primo ad ſubitas occupationes ducum,

quas faciunt in castris, cum repente inuadunt custo-des, exploraturi si negligentes sunt in custodia, tales enim quærunt diuerticula. Ad scientias quoque, & ad artes per methaphoram transfertur, ubi nos imaginamur breuißimum iter ad finem artis assequendum, tale iter methodus appellatur .i. breuißima uia quàm habemus dictante ratione ad finem consequendum. Et hoc significatur per nomen methodi. Quo ad rem autem, ut scribit Ioan. Grammaticus in prohemio phisic. nihil aliud est, nisi habitus naturalis ad aliquem finem. primo dicit est habitus, ut adiscatis, quòd non sufficit methodum adiscere, et audire, sed requiritur, ut habeatis habitum, quæ est fixa quædam dispositio in animo, ex multis frequentatis actionibus, siue actibus, dixit aliquem finem, sed non determinatum, quia est habitus mentis, & rationis, & habitus uiæ rationalis ad omnem finem tendit, finis autem ad quem tendit methodus est habitus mentis, qui cum sit uia rationalis ad finem consequendum, oportet ut sit mentis habitus, & cum non sint nisi quinque habitus mentis, & animæ, ut Aristo. quinto Ethic. inquit uidendum est sub quo genere sit, & ad quem finem tendat. tendit autem ad omnes, siue sit circa necessaria, ut scientia & sapientia, siue circa contingentia, ut ars, & prudentia, ad omnes istos fines est methodus, nec est propria magis artis, quàm prudentiæ. intellectus uero principiorum non habemus methodum, quia iam acquisiuimus habitum illum, cum ergo sit communis ad omnes fines, dixit ad finem ali-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

aliquem, qui omnibus conuenit habitibus, cum igitur ſit methodus habitus rationalis ad finem tendens, & illi fines ſint habitus mentis, igitur eſt habitus ad alios habitus conſequendos, igitur habitus habituũ, inſtrumẽtũ inſtrumentorum, & ſub hoc poſſum ſcientiam imaginari, & etiam circa ea, quæ ratione haberi poſſunt, ſed omißis ſcientijs, & artibus alijs de arte medica loquamus, & quis ſit eius finis inquiramus.

Finis igitur medicinæ ſanitas eſt ratione corporis humani, itaque ars ad ſanitatẽ ſe habet, ſanitas ad corpus humanum, methodus uero ordinatur ad artem, ideo ſi uoluero reſolutionem facere, ſic faciam. Volo corpus humanum habere ſecundum naturam, opus eſt ſanitatem in eo inducere, uel conſeruare, ſi debeo hoc facere, oportet ut habeam habitum, & inueniam artem, ſi debeo conſtituere artem, non poſſum ſine methodo, ideo oportet accedere ad methodum, & tunc methodus finis eſt, cum uero accedimus ad corpus humanum, & ad opus, tunc methodus principium eſt. ideo methodus eſt finis, & principium finis quidem in inuentione, & reſolutione, principium uero in compoſitione, quia in inueniendo ab humano corpore ad finem tendimus, in compoſitione uero incipimus à methodo, ad artem, ab arte, ad ſanitatẽ, conſequẽdam in corpore humano, & tunc ceſſat ars noſtra. hoc dicit Ariſtoteles libro ſexto ethicorum, nempe quòd finis ſyllogiſmi practici eſt operatio, nos procedimus ad opus per methodum quæ artem docet, ars uero conſeruat

sanitatē, sanitas facit quòd corpus humanum exercet opera secundum naturam. ex his habetis quàm proportionem habeat methodus ad artem, est enim talis, qualis est proportio artis ad sanitatē, & sicut ars habet finē.i. sanitatē ipsam, ita methodus habet artē, sed quia dictum est quòd methodus est habitus, cum quinque sint habitus, scientia, sapientia, intellectus, ars, & prudentia, uidendum est cuius nam generis sit, omnes enim isti habitus haberi possunt per methodum, quia quæcunque possunt facere ueritatē ex pronuntiatione affirmandi, uel negandi, uel circa necessaria, uel circa contingentia uersantur, si circa necessaria, illa uel admodum scientiæ se habent, & faciunt scientiam, & sapientiam, si circa contingentia, uel huiusmodi, quæ contingentia sunt ita se habent, ut nos agamus illa, & nō faciamus opus, uel faciamus opus post actionem, si agimus ea, nec resultat opus post actionem, dicitur prudentia, si resultat, dicitur ars, sub quo igitur genere collocanda est methodus? sub scientia. Et sic habemus quòd logica est scientia secundum hunc modum, et sensum, non instrumentum, & instrumentum quidem sed etiam scientia, nihil enim prohibet aliquid simul esse scientiam & instrumentum, scientia uero & ars simul aliquid esse non potest. qui ergo dicunt logicam esse artem, non scientiam errant, methodus ergo quam præ manibus habemus uersatur circa necessaria, & perpetuo ita se habentia, & licet medicina circa contingentia uersetur, methodus tamen circa perpetua

uersa=

uersatur, & ita methodus docet artes, siue sit medicina, siue alia, methodus illa quæ facit artes circa necessaria existit, ex cōsequenti & habitus, quæ scientia appellatur, & licet faciat artē ipsam, tamen est scientia, & cum methodus sit uia ad artem, quærendum est etiā an sine illa uia, posset quis adipisci finem intentum, & certe sicut sine uia non possumus assequi finem uiæ, ita nec artem, nec intentum, & plato in philebo ait, sicut mechanici perpendiculo utuntur ad dirigendos parietes, ita nos etiam methodo, utimur ad actus necessarios dirigendos. quisquis igitur medici nomine insignitur, & methodo caret, omnia casu & fortuna operatur, neque res ipsas, sed rerum umbras prosequitur, ergo ad percipiendam methodum omni studio properandum est, ea uero cum uia sit rationalis, sine logica disci non potest. Et ideo recte dixit menghus fauentinus, super principio pauli ueneti. Non committam me in manibus illius medici, qui ignorauerit dialecticam.

Restat modo uidere de ipsa methodo. quot sint, an una, uel plures. Et si plures, quot nam illæ sint, & qua methodo utamur in medicina, sed unum prius tangemus, utrum sit necessaria methodus ad artem medicinæ an non, si enim possemus habere, & adiscere artem medicinæ sine methodo, hortarer uos ad illam uiā. Videamus ergo id an fieri poßit, probabo ego ratione, & authoritatibus, non posse adipisci artem medicinæ sine methodo, sed primo per rationes sic, & sumo fundamentum Arist. sexto Eth. ubi ait. Quicunque

habitus

habitus continet ueritatem affirmando, uel negando, uel ille uerſatur circa neceſſaria, uel circa contingentia, ſi circa neceſſaria, uel ſcientia, uel intellectus principiorum, uel ſapientia erit: ſi circa contingentia, prudentia, uel ars, ſed methodus eſt habitus ueritatem continens affirmando, uel negando, ergo eſt habitus talis qualẽ dixit Ariſt. Et ita uel erit neceſſaria, & erit uel ſcientia, uel ſapientia, ſed methodus illa quæ medicina dicitur, & uerſatur circa ſanitatem, non eſt neceſſaria ergo uel erit prudentia, uel ars, prudentia non eſt, quia uerſatur circa ea quæ agit, nec opus relinquit, medicina autem opus relinquit, ergo ars eſt medicina. cum ergo ſit ars, uideamus quid ſit ars, ars eſt habitus animi cum uera ratione factiuus, imò non poteſt haberi ſine methodo neceſſaria, nec ad actum accedere, concludo ergo quòd non poteſt medicina acquiri ſine iſta methodo, quòd autem omnes artes per unam rationem aquirantur indicationẽ habuiſtis, habetis præterea auctoritatẽ Ariſt. ſeptimo methaphyſicos, et vi. Ethicorum, ubi ait, artes ratione, & methodo aquiri, et docet Ariſt. methodum reſolutiuã ad ſanitatem aquirendam, quæ docet Galenus, præterea uidiſtis platonem in philebo qui ait, nullam artem ſine methodo diuiſiua, & reſolutiua aquiri poſſe, qui enim (inquit) artem ſe acquiſiuiſſe ſine methodo arbitratur, ſciat ſe umbram artis habere, non artem: ex quo Galenus aſſeruit nono methodi, quòd ars nulla diſcitur, neq; diſci poteſt ſine methodo, & addit ſicut artem ſine methodo non

non adiscimus, ita curare particulares ægritudines non adiscimus sine exercitatione, hæc igitur requiruntur si uolumus esse medici, necessarium ergo est adiscere artem cum methodo, & hæc duo tanquàm medici crura esse uoluit, nam methodum pedem dextrum, exercitationem uero sinistrum uocauit. Arist. in libro de progressu animalium ait, quòd incipit motus à dextro in sinistrum, ita cœli motus incipiunt à dextra parte cœli, & cum methodus sit pes dexter, oportet incipere à methodo uti à pede dextro, & sicut qui ambulat figit corpus in dextro pede, & uertitur per sinistrum, ita nos figentes mentem in methodo tanquã in basi post eius acquisitionẽ ad particulariũ exercitationẽ procedere debemus, ut habeamus ambos pedes, ne simus claudi. Et Galenus in finẽ consilij pro puero epileptico dicebat, qui quærit habere medicinam per documenta ex commentarijs, ille uunquam assequetur artem, etiam si sex centa mille documenta habeat, quoniã ars circa particularia uersatur quæ infinita sunt, nisi redigantur ad uniuersalem artem, semper ceci erimus, & qui talis est hic semper opera sua fortunæ comittit. Et hoc pacto bene ars longa erit, & ideo isti medici senescentes in his documentis, ambulant ut cæci, quia secuti sunt documenta, quoniam artem non habuerunt nec methodum, & ita habetis conclusionem, & sylogismum ad conclusionem propositam, quòd non possemus medicinam adipisci sine methodo & propterea primo methodi Galenus dicebat, quod ex methodo

perfe-

perfectionem habemus.

Quod autem methodus non sit una, sed plures, manifestum est ex auctoritate Galeni, & Aristote. qui topicorum primo dixit, proprium dialecticæ est, ut habeat unam methodum ad omnes methodos & in prohœmio physicorum: quoniam oportet cognoscere, & omnes methodos scire, protulit in numero plurali, methodos indicans quòd sunt plures, quot uero numero sint, non est eadem opinio apud omnes auctores. Nam Alexander, super libro topic. Arist. (dubitatur aūt an eius sit ille comentarius, uel Michaelis Ephesii.) dicit tres esse methodos demonstratiuam, diuisiuam, & rethoricam, Hammonius autem in præfationē in quinque uoces porphirij quatuor posuit methodos, diffinitiuam, diuisiuam, demonstratiuam, & resolutiuam, reliqui posteriores ut Io. Grammaticus, & Io. Damascenus, qurtuor posuerunt, sed non easdem, demostratiuam, resolutiuam, compositiuam, & diuisiuam, diffinitiuam uero omiserunt. Cum ergo discrepantia sit in numero, quæ nam sit hæc discrepantia, & quæ causa est uidendum. oportet autem prius cognoscere causas omnes, & incipiamus seruato ordine Alexandri, qui primus fuit à demostratiua, & quid sit demostratiua methodus, uideamus.

Proprium demonstratiuæ methodi est ut inueniat, & ostendat paßionē aliquam de subiecto, & hoc est subiectum, & finis demonstratiuæ uiæ, proponit enim sibi

ſibi ſubiectum, de quo dubitatur an ſit ea paßio, medium'q; inuenit, quòd ita adhæret extremis, in uno ut cauſa, in alio ut effectus, & ex his rebus concludit, & inuenit quæſitum, quòd quærebat. & habet quatuor media, ſicuti ſunt quatuor genera cauſarum, ut optime ex ſecũdo poſteriorũ didiciſtis. hæc autem per tranſire exiſtimaui opportunum, ſed quoniam uolo uos docere, tangam aliqua, in ſecundo libro poſteriorum docet Ariſt. demonſtrationem fieri per quatuor illas cauſas, & optime diſtinxit omnia. Vtilitas huius demonſtrationis eſt, ut omnes ſcientiæ recte tradantur, & proprie uia hæc ad ſcientias attinet, non ad artes, & cauſa eſt quia ſcire, & ſpeculari eſt finis ſcientiæ. Et ad utilia terminãtur, ars uero, & prudentia, circa actiones uerſatur, & circa particularia, ideo demonſtrationis uia nõ conuenit eis, quia demonſtratio ex neceſſarijs eſt, cõcluditq; neceſſaria, maxime igitur in ſcientijs requiritur, bene ergo Alexãder, & alij peripatetici dixerunt demonſtrationem ſeu demonſtratiuam methodum, in ſcientia conuenire, & proprium inſtrumentum Ariſt. & aliorum peripateticorum, & maxime Ariſt. eſt. Nam hi ſemper ſecuti ſunt hanc uiam, & merito, quia circa ſpeculationes uerſati ſunt. hæc igitur eſt prima methodus quam demonſtratiuam appellamus, ſecunda uero methodus tradita ab Alexãdro, eſt methodus diuiſiua, quæ multiplex eſt, quod autem multiplex, prius eſt diſtinguendum, ſi naturam eius ſcire uolumus, uel enim conti-

nuum

nuum diuidimus in partes proportionales, aut quantitatiuas, & hæc est propria diuiſio, reliquæ per methaphoram ab hac transferuntur, ut inquit Galenus in fine libri de placitis Hipp. & Plat. prima igitur diuiſio eſt continui in ſuas partes quantitatiuas, uel proportionales, ſecunda generis in ſpecies, ut cum animal in ſuas ſpecies diuiditur, tertia eſt uocis in ſua ſignificata, ut cum hoc nomen canis, in cœleſte, marinum, & tereſtre diuidimus. Alia eſt compoſiti in ſua componentia, ſicut cum diuidimus corpus humanũ in partes Ethereogeneas, & ſimilares, quarta eſt diuiſio in potentiam, & actum, ut cum corpus ſimplex in materiam & formam diuidimus: quarum partium alia ſe tenent ex parte actus, alia ex parte potentiæ, quinta cum ſubiectum in accidentia, ut cum homines alios albos, nigros alios diuidimus. Diuiſio autem artificialis, qua medici utuntur, eſt totius in ſuas partes formales. Siue enim multiplex diuidatur, ſiue cõtinuum, cum in infinitum diuidi poßit: non eſt articioſa diuiſio. Et ſi diuiſio non habet numerum determinatum partium diuidentium, peccat. Et ideo hæc quam artificioſam dicimus Plato in philebo extollit, et ea uſus eſt, ſicut Alexander demoſtratiua. Ita enim facit Plato, qui in cæpit tradere ipſa principia, ac elementa philoſophiæ, quæ ante ipſum uaga, & inconſtans erat, quæ uia mirum in modum facit ad inuentionem, ſi ergo debeamus diuidere, oportet in partes formales, quæ magis propinquæ ſunt generi, diuiſiones facere. Et per differentias

rentias oppositas. Hic progressus ab uniuersalibus incipit, & ad minus uniuersale descendit, & rursus à minus uniuersali, in partes adhuc minus uniuersales, quousque ad particulares peruentum fuerit, & tandem ad indiuiduas, ut amplius diuisio fieri non posit. Hæc Arist. diuisio est, qua omnes artes, et sciētiæ constituuntur, & maxime medicina circa hanc scribendi artem uersatur, & est ea, qua uti debetis in colloquijs ad præsagiendum, & ad curandum recte. Afert autem ille exemplum de uoce, & inquit. uox multiplex est, debet primo per formales differentias diuidi, & primo uocum quædam absonæ, quædam consonæ, hæc diuisio prima optime facta est, quoniam hæ sunt differentiæ immediate inhærentes generi. Et uox absona est, quæ articulos non habet, ut uox boum, et asinorū; consona quæ habet articulos, ut uox humana, accipiamus hanc partem, hoc est uocem consonam, & dicamus, uocis consonæ quædam simplex, quædam composita, hæ duæ differentiæ quantum adhærent generi uidetis. Simplex enim ut litera, m, n, consona composita, ut syllaba, be. Tunc ultima uocum consonarum compositarum, quædam aliquid significat, quædam nihil significat, quæ differētiæ maxime adhærentes sunt, & quæ partes substantiales proximas generi diuidendo facit, est diuisio hæc, quæ nihil significat est syllaba, quæ uox ad placitum est, ut buf, baf, quæ aliquid significat, hoc est uocū aliquid significantiū, quædā significāt substantiam, & qualitatem, quædā modum, & tēpus, quæ-

dam circunſcribunt aliquid horum. Et ſi fuerit compoſita uox componentium aliquid ſignificat, quæ ſubſtantiam, uel qualitatem ſignificat nomen eſt, quæ tempus, & modum uerbum, quæ circunſcribunt, ſunt reliquæ partes orationis. Ex his diuiſionibus uos uidetis ortum grammatices, & uim diuiſionis, & ſi uoluerimus adhuc diuidere, non modo grammaticam, ſed dialecticam, & rhetoricam, quæ à nomine, & uerbo, ac uoce dependent conſtituemus. Iam igitur apparet imago grammaticæ, uerũ aliquæ ſunt ſignificatiuæ aliæ enunciatiuæ, aliæ uerum, uel falſum enunciantes, aliæ affirmantes, & indicantes. Quæ enunciatiuæ ſunt, affirmant, uel negant. optatiuæ, imperatiuæ, & huiuſmodi aliæ affectionem ſignificant. hoc pacto ex altiori diuiſione dialectica pullulat, et ita uidetis, quomodo ex diuiſione, ſcientiæ, & artium ortus emergant. tanta eſt igitur eius efficacia, ut ex recta diuiſione emergant omnes artes, & ſcientiæ. ideo nõ immerito Plato hanc appellat ornamentum philoſophiæ. Et dicebat in Philebo diuiſionem non hominem, ſed deum aliquem inueniſſe, & ſi non fuit deus, fuit ſaltem homo deo proximus. propterea cum diuiſio ſit magni momenti, & medicus ea utatur, ſitq́; à deo inuenta, uideatis circa quam nobilem artem inſudet. neq; credatis Auerroi primo colligit cap. primo, et in prohœmio phyſic. tertio. Vbi dicit, quod ars diuidendi inductioni aſsimilatur, & eſt ualde imperfecta uia, inuẽta tantummodo propter debilitatem diſcretiuæ ſcholarium. Artem quæ fuit & demon-

demonstrationis,et definitionis,mater et omniũ uiarũ dicit inuentã esse propter debilitatem discretiuæ scholarium. Auicenna uero non intellexit hanc artem, & potius quodam odio ductus est,dicere ausus diuisionẽ esse uilem,quo uerbo prosequebatur Plato.et Hippo. et Galenũ,sed ineptis his hominibus omißis dico quod utilitas diuisionis est omnium maxima,quoniã exactu inuenitur definitio ex diuisione ut uidere est apud Aristot.in primo de anima,qui animæ definitionẽ diuisiua methodo ad inuenit. neque alio potuit instrumento uti quàm arte diuisiua. definitio autẽ est mediũ in demonstratione.ergo non potest demonstratio constare sine diuisione,præterea quis resoluet,aut cõponet,sine hac arte diuidendi? Resolutio enim, et compositio sunt propagationes diuisionis, imò tota dialectica ars,& omnia instrumenta ad ueritatem indagandam,à diuisione oriuntur . Taceant igitur barbari illi Auerroes , & Auicenna , usus diuisionis maxime facit ad omnes artes,& actiones quæ circa particularia uersantur, qui uult circa particularia agere necesse est, quod habeat instrumentum ipsam diuisionem, nam omnia sunt commixta,& nisi habeamus hoc instrumentũ,ueluti perpendiculum,palam errabimus semper.Ideo partim ad recte diuidendum , partim ad illustrandum actiones, & malam diuisionem cognoscendam utilißima est.Necessaria igitur est ad artes,et uirtutes omnes,hoc autem ita se habere manifestũ est,nam in omnibus etiam moralibus constituendis , & maxime in constituenda

arte medica, uia diuisiua docti omnes utuntur, hac usus est Galenus in libro constit. artis medic. usus est Arist. & Plato in Philebo ad artes constituendas huiusmodi diuisiua, præterea quantum ad actiones particulares diuisiua methodus omnibus est præferenda. Sed de methodo diuisiua hactenus. tertia quam proposuit Alexander rhetorica est methodus, quæ non est ad probandum, sed ad persuadendum, quomodocunque persuadeat, ideo habet instrumenta imperfecta, ut sunt exempla, inductiones, & colores rethorici, quibus nititur, & fucis quibusdam, ut mētes decipiat, hanc multi præposuerunt reliquis, hac ratione, illa est nobilior reliquis, quæ nō uiolenter trahit mentes, sed sponte, et cum dulcedine quadam. hæc est methodus rhetorica, reliquæ enim sicut demonstratiua, & diuisiua cogunt, uelis, nolis dicere ea, quæ ipsi dicunt, quia extorquent ui rationis quicquid uolunt, sed illud est ui fraudis, & deceptionis, excellit Arist. in demonstratiua, in diuisiua Plato, Hippoc. & Galenus, stoici maxime excelluerunt in illa, præcipue Chrysippus quē deridet Galenus secundo, & tertio, & quarto de placit. Hippocratis, & Platonis: cū reliquis qui inter physicos, et medicos ausi sunt ea uia incedere. quantum uero hanc abominetur Plato clarū est cum eam fallacißimam, adulatoriam, & homine indignam appellet. de hac ego non agam, quia celsus dicebat eloquijs non utuntur ægri, sed remedijs. Hæ fuerunt tres methodi ab Alexandro positæ. Ammonius quatuor posuit, ut supra de demon

stratiua

ſtratiua diximus, & diuiſiua. Videamus modo quæ ſit reſolutiua, et definitiua, incipiamus etiã ſicut de demon ſtratiua methodo diximus quod alia erat à demonſtratione, ita & definitiua uia à definitione differt, uia eſt methodus quidam procedendi à ſupremis ad infima, & contra ab infimis ad ſuprema, ut cum uolumus ſcire totam eſſentiam ſubſtantiæ, à prima incipimus, & ad ultimam tendimus, & ſic facimus, primo dicimus ſubſtantiam eſſe, quæ omnibus ſubſternitur, habita hac deſcriptione, ſtatim dicimus ſubſtantiarum alia ſimplex, alia compoſita, & diuiſione utimur neceſſario, uel dicimus quædam corporea, quædam incorporea, uolo modo ſcire naturam ſubſtantiarum, quæ ſint incorporeæ, habita hac diuiſione, & quod ſubſtantia corporea eſt, quæ conſtat ex omnibus dimenſionibus, & in qua tres reperiuntur dimenſiones, huius ſubſtantiæ corporeæ quædam ſimplex, quædam compoſita, ſimplex quæ ex partibus conſtat, quæ non per ſe exiſtunt, ut elementũ, compoſita autẽ quæ conſtat ex materia, & forma: quarum partes per ſe exiſtunt, & tandem deuenimus uſque ad ſpecies, & per uiam diuiſionis inuenimus ultimam definitionem, quæ dicit hominem eſſe animal rationale, & ita eſtis in ultima ſpecie. Poteſtis etiam aſcendere ab hac ultima, uſq; ad ſupremam, & primam, & qui hac procedit uia, procedit uia ſummaria, & ſupponit hominem exercitatum in diuiſiua demonſtratione, & eſt modus breuis, ideo Galenus in parua arte, hoc modo proceſſit, uo=

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

luit componere librum qui pertineret tam ad ſpeculatiuam: quam ad factiuam, quam iſti praxin appellant, nec potuit commodius inſtrumentum inuenire, quam uiam hanc difinitiuam qua docuit medicinã, & totam artem, & ſummarie tradidit artem, & per compendia. Hæc de methodo definitiua. Reſolutiua autem doctrina pulchrior eſt, quæ ſemper ante ſe habet diuiſiuã. Nam utraq; uerſatur in progreſſu inter uniuerſalia, & particularia, et diſcurrunt ab uniuerſalibus ad particularia, & econtrario, differunt autem quo ad progreſſum, & quo ad rationem, licet quo ad ſubiectum idem ſint, diuiſiua enim non deficit quouſque ad particularia deueniat. Reſolutiua ab uno particulari compoſito incipit, & illud reſoluit in ſuas cauſas, & illas accipit, & quærit adhuc cauſam, & tertio idem facit, & cauſas illarum quærit, iterum quarto, & quinto, neque unquam reſtat quouſque ad primam deueniat cauſam, quam cum inuenerit ſiſtitur, & contemplatur, rem, quam inuenit, hac utuntur medici, & artifices omnes, et ita procedit. Accipiamus ſcopum, ſeu ſubiectum, ut more neotericorum loquar, quod quidem ſcire uolumus tanquã conceſſum, quia de ſubiecto ſupponitur quid, & quia. Similiter ſuam definitionem conſideremus, qua cognita ſuppoſnimus eã, & ſic dicimus, eſt tale, ergo à talibus cauſis prouenit. Sed clarioris doctrinæ gratia, capiamus exemplum Ariſt. ſeptimo metaph. cum de medicina loquitur, ubi docet quomodo debemus procedere in hac arte uia reſolutiua, ut ſciatis non

tis non ſolum Galenum, ſed etiam Ariſt. & Hippoc. proceſsiſſe per methodũ. Dicebat Ariſt. uolumus habere ſanitatẽ? Vtiq;. Reſoluamus eam in ſua principia. Quæ ſunt ſanitatis principia? æqualitas ipſa eſt, ergo ſanitas eſt, ſi igitur morbus eſt, ergo inæqualitas eſt, uolumus remouere morbum? ergo remouere debemus inæqualitatẽ. Inæqualitatem accipit, et reſoluit eam in ſua principia, quæ ſunt inæqualitatis cauſæ? receſſus à temperamento per calidum, frigidum, humidũ, & ſiccum, & cognito per ſua ſigna quòd eſt per frigidum, & quòd eſt exceſſus in temperatura per frigidum, ergo reducenda eſt per calidum, ſed nõ poſsumus gradum iſtius frigiditatis ſcire niſi ſcias gradum qualiter in ſanitate fuit talis, & poſito quòd exceſſerit ad frigidum ut duo, habet ut duo frigidum, ergo oportet inuenire medium calidum ut duo, quòd calefaciat ut duo. Quærit medium, & inuenit frictionem, quæ calefaciat ut duo, ecce quomodo nunc ultimum in diſcurſu, primum eſt in opere, & quòd primum erat in diſcurſu, in opere ultimum eſt, per frictiones enim reducit ad temperamentum: temperamentum reducit ad ſanitatem. Sanitas autem fuit primum in reſolutione ultimum autem in executione. frictio autem ultimum in reſolutione, & primum in executione.

❧ De compoſitiua autem quoniam contrario modo ſe habet, dicam etiam aliquid, incipit enim hæc ab uno ſimplicißimo, & ſic procedit, ſanabis hominem ſi calefacies, quia reduces eum ad ſanitatem, id eſt ad æqualitatem,

tatem, & æqualitas ad sanitatem: modus iste non docet principia, uerum est per methodum, sed imperfectius, quia qui resoluit scit componere, qui uero componit nescit resoluere, modus iste aptior est pro iunioribus, qui non sunt apti ad resolutiuam methodum. Et ideo isti medici illustres fuere in illo ordine resolutiuo uersati, maxime isti recentiores Nicolaus, Nicolus, Herculanus & cæteri omnes, hi enim non omnino ignorarunt methodum resolutiuam, & uiderunt eam, sed sub nube. Est modo uidendũ unde orta fuerit discrepantia penes diuersum modũ concipiendi quamobrem diuersi diuersas methodos tradiderunt. Alexander posuit tantum diuisiuam, & demõstratiuam, ut (omittam rhetoricam, ut homine indignam) tacuit alias: quia sub diuisiua, resolutiuam, compositiuam, & definitiuam conclusit, quia definitiua oritur à diuisiua, ut ostendimus, & ideo cum dixisset de diuisiua, uisum est ei quòd non esset de definitiua dicendum, præterea resolutiua nõ ne est quidam modus diuidendi cõposita in sua principia? qui ergo diuidit scit etiam resoluere. Præterea compositiua incipit à diuisiua, & componit. Et ita à diuisione oriuntur. ideo noluit ponere reliquas. Ammonius tacuit compositiuam, quia subiecto idem sunt, solum ratione differunt, quia credidit quòd esset instrumentum potius uiarum quam uiam, & ideo instrumentum tacuit, & uiam posuit, qua poßimus addiscere. Alij uero posteriores qui posuerunt demõstratiuam, resolutiuam, cõpositiuam, & diuisiuam omi

serunt

ſerunt definitiuam, quia iſta à diuiſiua oritur, poſue-
runt autem cōpoſitiuam quam nō poſuit Ammonius,
quia licet uiderint non differre reſolutiuam, à compo
ſitiua ſubiecto, quia tamen diuerſus eſt diſcendi mo-
dus, & alius habitus ab utraque reſultat, & ratione
differunt, ideo etiam poſuerunt eam, Amonius uero
dimiſit. his ita diſcuſsis, & examinatis reliquum eſt,
ut declaremus,

Cur quatuor ſint methodi tantum, neque plures,
neq; pauciores. habemus autem rationem manifeſtam
nam per methodum, quælibet ſcientia, & ars propo-
nit ſibi ſcopum, ut inueniant, & oſtendant affectum
uel paſsionem in eſſe ſubiecto, artes uero & ſcire, &
operari uolunt, & inducere talem affectum in ſubie-
cto, ſi non adſit, & ſi adſit præter rationem remoue-
re. Hoc ſtante quomodo uolumus tam artifices, quàm
ſcientes probare affectum aliquem in eſſe ſubiecto,
per aliquod medium à nobis præcognitum. cum uolu-
mus itaque hoc facere, naſcitur uia demonſtratiua cu-
ius proprium eſt ut probet paſsionem aliquam ineſſe
alicui ſubiecto. per medium aliquod, & ex hoc naſci-
tur methodus demonſtratiua, uolumus paſsionem in
eſſe ſubiecto oſtendere, ideo uolumus cognoſcere na-
turam eius, aliquando non poſſumus probare indigen
tia medij, uel quia deficit medium, ubi fuerit occaſio al-
terius, ſed interdum non poſſumus, tunc autem accipi-
mus id quòd quærimus, & conſideramus an ſit multi-
plex, uel compoſitum ſit, ſi multiplex an uniuerſale,

uel particulare: si uniuersale diuisione utimur, donec ueniamus ad id, quòd amplius diuidi non potest, si etiã careret medio, ut demonstrari non poßit, oportet uidere an compositum sit, & quia omnia quæ sub cœlo sunt composita sunt, saltem ex potentia & actu, resolui poterunt in sua principia, & sic deficiente diuisiua, & demonstratiua methodo utimur resolutiua, hactenus habemus sufficientem uiam methodorum, sed quoniam diffinitio maximi est momenti in omni genere scientiarum, & non possumus resoluere sine notitia diffinitionum quia resolutio nascitur à conceptu essentiæ finis, non possumus minus demonstrare, quia diffinitio medium est in demonstratiua. Quomodo ergo diffinitionem costituemus? ope diuisionis resolutionis, & compositionis, apropriando propria proprijs, & incongrua remouendo, sic enim fit diffinitio, opinabatur igitur Ammonius præter demonstratiuam: & resolutiuam, & diuisiuam methodum quod adesset quarta nẽpe diffinitiua, hæ quatuor methodi ad omnes artes ac scientias tum constituendas, tum edocendas, ediscendasq; plane sufficiunt, neque pluribus indigemus, neque si pauciores susciperentur res integre perfici posset.

Dictum est de numero methodorum nunc quænam methodus necessaria sit medicis, declaremus, quòd autem resolutiua: & diuisiua sunt illæ, quæ medicis necessariæ sunt, patet, sed quare ambæ? nonne una sufficit? minime, quia aliquando genus aliquod non recipit

pit diuisionem, & tunc oportet necessario resoluere, multa præterea non bene resoluuntur, sed melius diuiduntur, ideo duo hæc instrumenta fuerunt medicis necessaria ut Plato in Philebo, & Galenus in nono de placitis asseruerunt. sed cur ita sit, quòd in artibus necessariæ sint duæ illæ uiæ, ratio est ista, uos scitis, q. in artibus quæ circa particularia uersantur, oportet eligere, quod melius est, & quòd deterius reijcere, ideo omnes actiones præcedit intellectio, & electio, electio autem fieri non potest sine iudicio, iudicium uero quomodo fieri potest nisi discernamus rem, à re, & noscamus prius? sed quomodo id faciamus nisi diuidamus cum sit multiplex, uel resoluamus in suas causas, & in sua principia? & illa est ratio cur resolutiua methodus & diuisiua medicinæ & actionibus humanis (quæ prudentiæ sunt) inseruit, & ita nos uulgari lingua promptos ad agendum, consultores appellamus, quia per ea statim indicatur quid agendum, est etiam alia ratio, quoniam actio est circa particularia cum ratione, actio artificis est ut exerceatur circa particularia, non quidem casu, sed cum ratione, si debet uersari circa ea adiumento rationis, & ratio sit circa uniuersalia, & particularia, & iungat uniuersalia particularibus, quia non potest fieri aliquid cum ratione circa particularia, sed seruatis uniuersalibus in mente, particularibus applicare oportet. sed nulla methodus facit hoc, præter resolutiuam, & diuisiuam. Diuisiua enim ab uniuersalibus penetrat usque ad particularia.

Resolu-

Resolutiua uero à particulari incipit, & resoluit usq; ad prima principia. Et illæ fuerũt rationes, quibus medici antiqui (qui ratione artem, & scientiam maxime inuenerunt) usi sunt, & quibus Platonem uidimus omnes constituere artes. Galenus tantum resolutiuam: & diuisiuam in libro de constitutione artis med. constituit, idem facit in de tuenda sanitate, in therap. magna, & in hac nostra parua, imò in suo libello, an tuendæ sanitatis munus ad gymnasticam spectet. dicit nihil se scripsisse, neque ab alio recte quicquam scribi posse, sine illa methodo: quã methodum quinto therap. posuit auctoritate Hipp. ante quem uaga erat medicina cui dedit Hipp. formam, & hæc satis de secunda parte proposita. Videlicet qua methodo medici potissimum utantur.

Nunc de ordine ipso doctrinæ differendum. Galenus igitur primo artis paruæ inquit, tres sunt ordines doctrinæ, qui locus diu sanè doctores ipsos uexauit, ac torsit, non enim imaginari possunt, quomodo ordinibus illis uiæ illæ ordinentur. nec animaduertunt quod doctrina uel uia doctrinæ, differunt ab ordine, differunt inquam ea differentia, qua subiectum differt à paßione, & ab essentia doctrinæ fluxit ordo, sicut ab essentia subiecti paßio, nec imaginari potest doctrina sine ordine, quo est a discenda, post artem, imò non sine ratione posuimus Aphorismos extra ordinem necessarium librorum Galeni: est autẽ ordo contextus eorum quæ ducunt ad actum, ita ut unus ab alio pendeat,

deat, à principio usque ad finem, & propterea ordo non separatur à uia doctrinæ, differt ergo doctrina ab ordine, sicut paßio à subiecto, ordines autem qui in doctrina seruantur, non possunt esse nisi tres, neque plures, neque pauciores, & necessario doceri debet uno istorum ordinum, ubi incipitis à simplicioribus, & ad composita deuenitis, ut Arist. facit in libris nat. quia à causis simpl. ad minus composita deuenit, à minus compositis ad magis composita, quousque deueniat ad alia, ille ordo dicitur compositiuus, & hic ordo arti tradendæ couenit, maxime iunioribus, seruatis tamen doctrinis: bene possum ordinem compositiuum facere, & doctrinam tradere methodo resolutiua, & diuisiua ut facit Galenus in parua therap. methodo ad Glauc. in qua seruat ord. compositiuum, quia à simplicioribus incipit, & ad composita procedit, utitur tamē doctrina, & methodo diuisiua & resolutiua, traditur igitur doctrina diuisiua & resolutiua, ordine tamen compositiuo alius ordo incipit à compositis, & resoluit ea in causas, & sua principia, & ita resolutiuum ordinem seruat, quem non seruauit aliquis, præter Galenum ideo bene se iactat cum dicit solus ego ordine resolutiuo usus sum, & in de constitutione artis, tali utitur ordine incipit enim à notione finis. i. ab obiecto artis, & resoluit in principia, & causas, donec ad prima deueniat, quem ordinem nos trademus, imitantes Galenum in ordine non tamen in re, nec procedemus alio calle, quàm quo Galenus proceßit,

sed

ſed ego fortaſſe ero breuior, & lucidior, iſti ſunt duo ordines, cum uero nec iſte, nec alius placeat tertium eligemus. accipiamus ergo diffinitionem alicuius rei, quam docere intendimus, & propoſita diffinitione diuidamus eam in partes, deinde partes illas in alias, declarando ſingulas, nec unquam deſiſtemus à contemplatione donec ſingulas dictionis partes conſiderauerimus, uſque ad primas, hoc facit Galenus in diffinitione illa, medicina eſt ſcientia ſalubrium, inſalubrium, & neutrorum in cuius diffinitionis declaratione, totã comprehendit artem, & totum librum concludit, & iſte eſt tertius ordo qui diffinitiuus appellatur. Primus ſeruandus eſt in omnibus ſciẽtijs tradendis, reſolitiuus uiris tantũ reſolutis conuenit, & in conſtituenda arte, quam docemus aptiſsimus eſt. Diffinitiuus facit doctrinam exquiſitam, & ſummariam, & hæc ſatis de tribus ordinibus. Nunc ut totam medicinam ob oculos ueſtros ponamus, & uobis methodum tradamus abſolutiſsimam, non ab alio incipere debemus, quàm ab eo quod proponit Galenus primo methodi ubi dicit, quòd methodus omnis oritur à conceptione finis, ſed diceret aliquis quid eſt incipere ab huiuſmodi notione finis? methodus reſolutiua accipit aliquod ſubiectum, & reſòluit ipſum in ſua principia, ſed iam uideamus quomodo facta reſolutione à notione finis conſtituimus artem, medicina eſt ars, quid eſt finis? eſt ſanitas, ratione enim ſanitatis medici addiſcunt artem, & operantur, finis ergo ſanitas eſt, ſi uolumus conſtituere artem,

oportet

oportet concipere finem iſtum, non dico ipſum nomen, ſed naturam eius, concipimus autem finem eius pro conceptu uniuerſali, quòd eſt quoddam bonum, quia homines cum habent eam, ſani ſunt, & operantur, cum ægri ſunt. & eo fine priuati, operari non poſſunt, ſi eſt bonum quoddam naſcitur propoſitum ſtatim in nobis, ut aſſequamur illud bonum. ideo duo hic ſunt, unum eſt cogitatio finis intenti, i. ſanitatis, alterum ſanitatis propoſitũ eſt appetitus bene operandi, rectéq; aſſequendi ſanitatem: cum non adeſt, cum uero aderit cõſeruandi, hoc eſt medici propoſitũ, à quo immediate naſcitur methodus modo inuenta à fine, quia finis mouet agentẽ ſub conceptu boni, naſcitur ergo appetitus ſanitatis ſub conceptu boni, cum non adeſt, acquirendi. cum adeſt, conſeruandi, in uniuerſali concipimus conceptum, & hoc modo incipit initium medendi, & artis, ut dicit Galenus in de optima ſecta ad Thraſibulũ, & in de conſtitutione artis. imò ſi nõ ageret ſub ratione boni, eſſet malitia deprauata, uolumus indicare ſanitatem, quòd bonum eſt, ſed hoc facere non poſſumus niſi ſciamus principia, quibus ſanitas conſtituitur: prius ergo ſciendum hoc eſt, homines uniuerſalem & corruptum conceptum de ſanitate concipiunt, & eſſe formam naturalem quandam conuenientem humano corpori, à qua proueniunt operationes, & actiones ſecundum naturam: habemus iſtum conceptum, ex quo maximam habemus anſam ad artem, ſi ſanitas forma eſt conueniens corpori humano, à qua proueniunt

actio-

actiones secundum naturam, si inquam forma est talis, necessario in quadam æqualitate consistit, quia omnis forma naturalis, & omnis potentia naturalis conueniens subiecto in quo est, consistit in æqualitate quadam, quia natura facit instrumēta, & subiecta quæ operantur conuenientia secundum complexionem, & formam pro operibus agendis, & omne quod operatur secundum propriam temperiem, secundum æqualilitatem operatur, si enim fuerit æquale, recte, si inæquale, perperam operabitur. cum igitur sanitas sit talis forma necessario sequitur quòd in æqualitate consistat. ergo si una æqualitas fuerit in corpore humano, una tantum erit sanitas, nec oportebit plures sanitates quærere, si uero plures erunt æqualitates, tot erūt sanitates, & ex inæqualitatibus ægritudines. An uero sit una, uel plures æqualitates in corpore humano uideamus: Sed prius quid sit æqualitas dicamus, est enim æqualitas relatiuum alicuius rei, & semper respicit aliud, cum ergo semper æqualitas referatur ad aliud, & non sit nisi proportio eorum, quæ simul componuntur, ergo si æqualitas erit compositio, erit in corpore, quia quæ componuntur, ubi sunt secundum naturam, æqualia sunt, quæ uero præter naturā inæqualia, si æqualitas compositio est, quot erunt compositiones, tot erunt æqualitates, sed in corpore humano tres sunt compositiones, ergo tres æqualitates, quædam fit ex mixtione quatuor elementorum, uel quatuor primarum qualitatum, quoniam nondum constat an ele-

mento-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

mentorum corpora an eorum qualitates misceantur, ex qua mixtione consequuntur temperaturæ, tot autē sunt temperaturæ quæ elemētorum mixtionem consequuntur, quot possunt esse combinationes primarum quatuor qualitatum elementorum. Sunt autem nouem combinationes, ergo nouem temperaturæ, prima est quando ita conueniunt quatuor qualitates ut nec calidum frigidum, nec contra, nec humidum siccum, nec contra excedat, sed in quadam æqualitate sunt constitutæ & si non pondere conueniant, & hæc æqualis appellatur. Aliæ uero quæ per excessum fiunt, tot sunt, quot sunt excessus, quando sola caliditas, uel frigiditas, uel siccitas, uel humiditas excedit, uel coniungitur frigiditas cum siccitate, caliditas cum siccitate, frigiditas cum humiditate, caliditas cum humiditate, quæ nouem sunt, una æqualis, reliquæ inæquales, ista est prima compositio, sunt autem nouem, quia nouem sunt mixtiones. Secunda compositio ea est, quæ fit ex temperaturis, dicebamus ex mixtione qualitatū temperaturas fieri, ex uarijs modo temperaturis uariæ fiunt partes, ita quòd partes omnes diuersæ sunt ex diuersitate temperaturarū sic ut in aliquibus dominetur caliditas in aliquibus frigiditas & in aliquibus adiuncta cum humiditate, & siccitate. Et ita ex diuersis temperaturis diuersæ partes similares oriuntur, ex uarietate quarū uaria oriuntur mēbra, in istis modo temperaturis membrorum, uel (ut rectius loquar) partium similarium, contingit quod licet quælibet pars habeat temperatu=

vam propriam, exempli gratia os licet sit frigidum, & siccum natura, nihilominus potest ei quælibet inæqualitas aduenire, & excedere per singulas temperaturas, ita quod potest habere excessum magis quam naturæ suæ conueniat, per calidum, per humidũ &c. & quòd de osse dico, idem de alijs partibus dicendum est, Cerebrum enim frigidum, et humidum natura est, potest tamen excedere per calidum, & siccum, & reliqua, & habere omnes excessus, sicut igitur nouem sunt temperaturæ, quæ ex prima compositione resultant, ita nouem illæ tẽperaturæ in similaribus partibus sunt, quæ partes generantur, & ipsa ex temperaturis, possuntq; habere singulos quoscunque excessus, esset modo hic discutiendum quot nam essent illæ partes, et per methodum procedendum, sed non possumus dicere sunt tot, & numerũ uenari methodo, non quidem diuisiua, quia diuisio fit per partes formales, & per oppositas differentias, quousq; ad ea deueniamus, quæ amplius diuidi non possunt, tum etiam quia partes diuisionis debent habere proprium, & certum genus, illæ autem partes non habent, igitur diuisiua methodo non potest haberi, minus etiam resolutiua, quia quæ resoluuntur debent esse propria, non enim in disparibus fieri potest resolutiua, sed in paribus, & ab uno proprio incepto, illud in principia sua resoluere, oportet, nec cessare donec ad prima perueniatur.

Membrorum igitur similarium, quoddam solidum est, & proprio termino terminatum, quoddam liqui-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

dum non proprio termino terminatum, ſicut aer, & aqua: diuiſio optima eſt, & per partes formales data, & per differentias proximas, et immediatas. ſolidum membrum, & concretum proprio termino terminatum duplex eſt, quoddam terminatum termino proprio ab ortu primo, & ex ſemine generatum humano, idem numero ſemper à principio, uſque ad finem permanens, ut cutis, neruus, os, uiſcera omnia, quæ non immutantur niſi ſecundum augmentũ quoddam, terminatum termino proprio non in primo ortu genitum, ſed perpetuo genitum, perpetuo influens, nec unũ numero à principio ad finem permanens, tale eſt, quod ex alimento generatur, ut caro, adeps, aliquando enim nullus adeps uidetur, & minimum carnis, ut in arefactis. poſtea generatur, ſed os, & neruus non ſolum non poſſunt generari, imò neq; conſolidari uera conſoliditate, hoc eſt primũ diuiſionis membrum. Membrum uero fluens humidum aliquo termino terminatum quoddam humidum fluens, quoddam humidum ſpirans, humidum fluens ſunt humores, qui in uenis arterijs, & in cauitatibus membrorum continentur, & hi neceſſario ſunt quatuor, neceßitate finis, & neceßitate ſubiecti, neceßitate finis quoniam ſunt corporis alimentum, ſi autem corpus debet ali, ex ſimili ali debet, & quia corpus ex ſimilaribus conſtituitur membris, & ex organicis, organica autem non nutriuntur, ſed ſimilaria, hæc autẽ contraria ſunt, et cõtrariam prorſus habent naturam, ea contrarietate,

quæ eſt inter ignem, & aquam: quia quædam calida, & ſicca, quædam frigida, & humida, ideo omnia non poſſunt nutriri ex ijſdem nutrimentis, ſed contrarijs. Igitur cũ tot ſint oppoſitiones in qualitatibus primis, tot etiam erunt humores neceſſario oppoſiti in qualitatibus primis, ideo ſanguis calidus, & humidus fuit, frigida & humida pituita, calida et ſicca bilis, frigida & ſicca atra bilis, quia ex his nutriuntur corpora, ut Hippoc. & Galenus, in de natura humana inquiunt: quicquid dicant Philoſophi, oportuit igitur ut humores iſti eſſent tales, & tot, & oppoſiti ſi debent nutrire membra oppoſita neceſſario, ſecundæ ſubſtantiæ ſunt quatuor hoc pacto. omnis ſuccus qui generat ex ſolido habet neceſſario quatuor partes diuerſas, habet partem aeream ſubſtantiæ, partem ſpumoſam ſupernatantem, habet humidam indigeſtam, & habet partem fecalem, exemplum eſt de uino, & de oleo, & & de omni ſucco; cũ igitur humores contenti in uenis, & arterijs, & in cauitatibus membrorum ſucci ſint, ergo debent habere, quòd habent alij ſucci, ideo neceßitate ſubiecti, & finis, humores debent eſſe quatuor hæc quantum ad humores. Membrum uero alieno termino terminatũ humidum ſpirans eſt ſpiritus, quod quidem humidum non eſt contentũ termino proprio, ut aer, fluit autem ſpiritus in corpore exiſtẽs, ut daret calorem actualem omnibus partibus corporis: quoniam ſine huiuſmodi ſpiritu non eſſent calida actu, ſed tantum potentia, ſicut ſunt omnia medicamenta qui

ſpiritus

ſpiritus perpetuo fluens à corde, & per omnes partes diffuſus, dat formam corpori, ideo Auerroes tertio colliget dicebat, calor, & ſpiritus fluens à corde eſt ueluti calor, qui in pituita eſt, unde dat uitam membris, & eſt cauſa omnium operationum, quæ in humano corpore fiunt. quomodo autem differt calor à ſpiritu, notetis. ſpiritus ille, & humidum illud ſpirans, uel membrum ſimilare humidum ſpirans perpetuo fluit à corde, & diffunditur per corpus, & per uarias partes facientes operationes diuerſas, quatenus in arterijs, & in corde mouetur, habet aliam ſubſtantiam & aliam qualitatem naturalem, quam habeat in alijs partibus, & quantũ ad qualitatem eius ibi, eſt caliditas, et ſiccitas, eſt etiam ſubſtantiæ igneæ, ideo indiget euentatione plurima, ut ignis, aliter extingueretur, & ideo generatus eſt pulmo, & arteriæ, ut attrahant aerem copioſius, ut euentetur, & quia tenuis ſubſtantiæ eſt, & facile difflatur, ideo natura denſum cor fecit, ut retineretur, & arteriam cum duplici membrana, ut non difflaretur, quia mobilis eſt, nec unquam permanet, quia igneæ aßimilatur ſubſtantiæ, cum uero diffunditur per corpus, dans actum membris, et formam, dum inquam fluit extra arterias ad hepar, ab hepate ad uentriculum, & ad cauitates membrorum, ubi fiunt concoctiones, dum tranſit inquam ad ea loca, efficitur alterius naturæ, & qualitatis, & ſubſtantiæ, & cum prius caliditas & ſiccitas, eſſet, fit calidus, & humidus quoad temperiem, quo uero ad ſubſtantiam, fit craßio

ris substantiæ: præterea quantum ad motum, tardi motus, & mutat nomen, & ubi spiritus prius uocabatur nunc calor innatus appellatur. hunc spiritum aperuit Galenus super eo aphorismo qui crescunt, duodecimo uero therap. dicit. Et fit quidem spiritus naturalis (si quis spiritus naturalis est) mutat ergo nomen dum existit in partibus istis. de hoc calore, & spiritu dicit Galenus quinto de simplic. medic. ubi loquitur de suppuratione, quòd est quidam spiritus mixtus, qui tanquam in potentia est ad alios spiritus, ita quod calorem naturalem spiritum appellauit, siue igitur spiritus proprio nomine appelletur, siue calor naturalis, ille est qui perpetuo defluit de corde, sed mutat substantiam, & nomen. hunc si uultis appellare spiritum naturalem, uel calorem naturalem, de nominibus non facio difficultatem, quando uero idem spiritus ad cerebrum transit, ibi mutat nomen, & substantiã, & qualitatem. quàm primum enim in cerebro est, mutat temperiem, & cũ primo esset calidus & siccus, ex frigiditate, & humiditate cerebri temperatur: ideo Arist. in secundo de partibus animaliũ, ubi docuit usum maximum cerebri, dixit cerebrum frigidum & humidũ, à natura ita factum fuisse, ut contemperet caliditatem, & siccitatem spiritus emanantis à corde, quia ratione caliditatis, & siccitatis eius non erat aptus facere opera animalia, quòd non fuit in alijs partibus corporis, quia calidus idoneus est ad alia opera perficienda. Et cum tale cerebrum, quod debet esse frigidum, &

humidum

humidum fuerit calidum, & ſiccum, talis homo erit multarum operationum, non tamen ſtabilis, ſed incon-ſtans, mobilis in operationibus, & ſi magis acuitur, erit malus in operationibus, proteruus, peßimi inge-nij, malorũ diſcurſuum, & hoc eſt contra opinionem uulgarium, qui ex caliditate cerebri bonitatem inge-nij arguunt, hoc eſt contra Ariſt. & Galenum: requi-ritur igitur frigiditas & humiditas cerebri: ad opti-mum ingenium, ideo generatum eſt frigidum, & hu-midum, ut contemperarentur ſpiritus propter opera-rationes animales cerebri, ut depuraretur, & lucidus fieret, & ad motũ aptior ſecundum animæ imperium. quia inſtrumentũ eſt animæ. cũ ergo in corde eſt ui-talis appellatur, cum uero in uenis hepatis & in alijs partibus corporis, in quibus fiunt coctiones, innatus calor nuncupatur, & cum eſt in cerebro ſpiritus ani malis, & mutat ſubſtantiam, qualitatem, & motum, & hæc de omnibus ſimilaribus membris, quæ dici poſſunt per methodum, ulterius enim progredi non licet, cum iam ad particulare peruenerimus, quòd non poteſt diuidi, ideo oportet ut eorum numerum uene-mur alia uia, & ea erit ex partium enumeratione. Membra ſimilaria, quæ ex ſemine oriuntur, ſunt, cu-tis, caro, neruus, os, & reliqua, quæ uos inuenietis in ſecundo de temperamentis, & notetis diligenter ea, quæ diximus, quoniam diuiſiones iſtas non inuenietis in Galeno, ego ex longo labore quæſiui per methodũ lucidißimam, tum ex Plat. tum ex Galeno in libris de

placitis, habetis ergo ex partiũ enumeratione quæ ſint membra ſimilaria, & quia hic deſideraret aliquis me= thodum ad inueniendum numerum membrorum ſimi= larium, & cum non poßit fieri ſaltem poſtulabit, ut ei tradamus methodum, qua inuenire poßit æqualitatem, & inæqualitatem in ſingulis membris ſimilaribus, hoc eſt cuius temperaturæ ſint, & ita faciam, omnia membra ſimilaria, uel ſunt ſine ſanguine, uel cum ſan= guine, ſi exanguia ſunt, & dura, ac ſolida, illa frigida ſunt, & ſicca, ut pilus, cartilago, os, & ſi ſimul exan= guia ſint & mollia ſunt frigida, & humida, ut ſpinalis medulla: ſi uero ſanguineum, & molle fuerit, calidum, & humidum erit, ut hepar, ſi fuerit ſanguineum, & durum, tale calidum, & ſiccum eſt, ut cor, ubi cum ha= betis extrema, componatis uos inter media, & dicatis membra exanguia alia ſunt media in mollitie, & du= ritie, & hæc ſunt frigida, ſed nõ humida, ſicut neruus, qui medius eſt inter humiditatem, & ſiccitatem, duri= tiem, & mollitiem, loquor de uero neruo, nõ de chor= da, & ligamentis, propterea neq; humidus, neq; ſic= cus, ſed frigidus, quia priuatus ſanguine, ſi uero fue= rint ſanguinea moderate, erunt media inter calida, & frigida, & ita ex conſideratione eſſe ſanguineum, uel non, uel participare plus, uel minus de ſanguine, & cõſideratione gradus duritiei, uel mollitiei, ſcietis oẽs tẽperaturas. Loquor de tẽperatura cõplexionali, non uirtute cordis, quia ab ipſo emanat etiã, et diffunditur ad ea mẽbra, et calida ſunt omnia, & hoc pacto tem=

peraturæ

peraturæ ſumuntur per methodũ, ex quarum cõmi-
xtione ſequuntur æqualitates in ſecũdis qualitatibus.
hoc modo fit mixtura, quæ ſub habitudine continetur,
ex caliditate, quæ non ſit multæ humiditati, neq; multæ
ſiccitati admiſta, quia nimia humiditas emollit, nimia
ſiccitas aſtringit, caliditas ergo raritatem facit, frigi-
ditas denſitatem, humiditas mollitiem, ſiccitas duritiem,
& iſta ſatis ſint dicta de æqualitate, quæ eſt in tempe
ramentis tam in prima, quã in ſecunda compoſitione.
Hoc unum notetis domini Membrum illud ſimilare
humidum fluens, præter temperaturas & præter hoc
quòd ſanguis ſit calidus, & humidus, pituita frigida
& humida, & præter hoc quòd ſanguis ſit medio-
cris inter craſſum, & tenue, bilis tenuis, pituita aquo-
ſa, melancholia craßioris admodum ſubſtantiæ, habet
unum aliud, æqualitatem, quæ ex duobus indicatur, ex
quantitate molis, ex ſaporibus, æqualitas quæ indica-
tur dupliciter indicatur, uno modo ut tanta ſit moles,
quæ non aggrauet corpus, ſed tolerari poßit, tunc illa
eſt bona æqualitas, ſecundo ut tantum ſit de ſanguine
quantum oportet, & ſic de reliquis. Quo ad ſapores
uero, ſanguis habet dulcedinem, pituita inſipiditatem,
bilis eſt amara, fex ſanguinis aſtringens. Dum uero
mutatur, & ſanguis fit amarus, uel pituita ſalſa, uel
bilis aquoſa fiat, corpus tunc ægrotat, oportet igitur
ut æqualitatem & in quantitate, & in ſaporibus ſer-
uent, quæ ſunt ſecundæ qualitates. Aliud eſt membrum
ſimilare ſpirans humidum, quod eſt ſpiritus, oportet ut

ſeruetis æqualitatem, debitæ quantitatis : quæ attendi-tur in ipſo, & non ſint diminuta. Raro plures ſunt ſpiritus, quã conueniat, nec unquam ſatis ſunt: Preterea ſpiritus, ſi animales ſunt, non debent eſſe craßi, quia tales non habent ingenium, niſi craſſum, oportet. n. q; tenues ſint ſpiritus, ad hoc ut faciãt ingenium. ſpiritus uero qui concoquunt debent eſſe craßi, non tenues, ut cum humiditate permaneant, calor enim naturalis nõ debet eſſe ſubtilis, ſed craſſus, ſpiritus uero, qui ema-nant à corde, non nimium ſubtiles, quia iſti nimis cho lerici ſunt, & nimium appetunt. debent igitur & ui-tales, & animales, & naturales dici, ſi naturales ap-pellandi ſunt, uel calor naturalis, eſſe debet quo ad ſub ſtantiam talis, & quoad temperiem, hæc de ſecunda compoſitione.

Tertia compoſitio quæ eſt in membris dißimilari-bus, quæ ex ſimilaribus fiunt, & hæc compoſitio non eſt ſicut prima, & ſecunda, in quibus primas qualita-tes ſemper conſideramus, & in quibus procedimus cum medicamentis ſemper calidis, uel frigidis. Mem-bra iſta ſunt ex primis illis, & ſimilaribus, & ex plu ribus conſtructa, ſicut manus, quæ habet oſſa, cutem, neruos, muſculos, quæ actu ſunt, ea ſecundum propriã formam in alijs compoſitionibus non ſunt actu, & cum ita ſit, nõ attendimus tẽperaturis, nec qualitatibus pri mis, ſed attendimus, æqualitati : quæ conſiſtit in com-poſitione, ut partes recte contineant debitam quanti-tem: ex ſitu, & ſtructura optima ſit, figuram debitam habeant

habeant, & breuiter omnes partes conſpirent ad debitam ſtructuram, quæ.ſ.ſtructura penes quatuor attenditur, penes debitam conformationem partium, quæ reſultat ex debita figura, ut q; rotundum eſſe debet, tale ſit, penes ſuperficiē, ut ſuperficies quæ plana eſſe debet, talis ſit, et quæ aſpera, aſpera, quæ mollis, mollis, propterea penes cauitatē attenditur, ut cauitas debite habeatur, & quod cauū eſſe debet, ſit, quod conuexum, tale ſit. ſecundum genus attenditur penes numerum debitum, ſicut manus ex quinque digitis, conſtat non ſex, neque quatuor, habeat magnitudinem debitā, ſi parua, uel longior eſſet, peccaret in magnitudine. Ita etiam habitum habere debitum, & conuenientem par eſt.

Præter tria genera æqualitatum una alia eſt compoſitio, quæ non eſt diſtincta ab alijs, & hæc eſt continuitatis, ſicuti contiguitatis, & hæc non eſt propria compoſitio, niſi per ſimilitudinem quandam, quia compoſitio eſt conſtructio plurium partium in unum conuenientium ad formam actu conſtituendam, & ideo quando os oſſi adhæret, eſt unio, non compoſitio, ſimiliter membrum ſimilare adhærens alteri dicitur contiguum, ut ex Ariſt. habetis, compoſitio igitur, ſeu unio communis eſt membris ſimilaribus, in quibus unitas uera ſeruari debet, in diſſimilaribus ut partes ſint ſimul, & propterea in diſſimilaribus contiguitas dicitur, in ſimilaribus continuitas, & potius unitas, quàm compoſitio dicitur. Et hoc eſt quartum genus, & in hac uni-

tate

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

tate magna pars medicinæ fundatur, habetis igitur quatuor compositiones æqualitatum: cum tamen tria tantum genera esse deberent. poßumus quidem facere quartum genus, sed quia methodus diuisiua est breuissima uia, non debemus multiplicare entia sine neceßitate, quòd autem sint tria genera æqualitatum ostendo, in primo, & secundo æqualitatum genere, in quibus consideratur temperatura habent illæ quidem uarium modum considerandi, & uarias æqualitates habent, easq́; sequuntur in temperamentis est enim in ipsis naturalis potentia, uel impotentia habens æqualitatem, eaq́; in habitu consistit, in raritate. s. & densitate, duritie, & mollitie, ista omnia faciunt tot æqualitates in similaribus, debetis etiam tot æqualitatum genera ponere, quod non fecimus, & merito, quia non debemus multiplicare entia sine neceßitate, hæc omnia ad temperaturas sequuntur, si ergo cognoscimus temperaturam cognoscimus & reliqua, quoniam scimus effectus temperaturarũ, scimus. n. quòd calidi est aperire, frigidi densare, humidi mollire, sicci durum facere, qui sunt effectus primarum qualitatum, quæ postea generant secundas qualitates igitur qui cognoscunt temperaturas, cognoscunt & ea, quæ sequuntur ipsas, primum igitur compositionis genus est in temperatura quòd genus habet illas nouẽ temperaturas quas probauimus tot esse, ut non plures neque pauciores sint, secundum quòd in structura partium est, tertium in continuitate, uel cõtiguitate partium, & iã

sumus

ſumus ad hoc punctum, ut habeatis per methodum om
nes æqualitates quæ in corpore humano contingere
poſſunt. Ex his ſi recte memoria tenetis, quæ diximus
non ſolum æqualitatum omnium cognitionem habetis,
ſed ſubſtantiæ etiam, hoc eſt humani corporis totam
fabricam, uſque ad prima principia. Didiciſtis enim
quomodo principia neceſſaria ſint ex mixtione elemē
torum, & quomodo ex illa ſimiliaria membra fiant,
& ex ſimilaribus diſsimilaria, habuiſtis præterea, fe=
rè partium omnium enumerationem breuiter totam
fabricam humani corporis uobis expoſuimus, ſed quia
fabrica tota generata eſt ratione finis alicuius, ſi illum
non noueritis ueri quidem medici non eſſetis, cuius er
go rei cauſa facta ſit hæc fabrica, & quis ſit eius finis
uideamus, et certe nullus alius finis niſi operatio, ratio
ne enim operationum factum eſt hoc corpus, ut inſtru
mentum tale uiſibile ad operationes. ideo dixit Ariſt.
animam eſſe actum, & ideo fabrica tota eſt ratione
operationis, oportet igitur uidere de iſtis operationi=
ſius, per methodum, quot ſint, & procedam uia, & me
thodo diuiſiua. operationes animæ ſubiectum habēt ſpi
ritum, ita ut dixerit Hipp. ſpiritum eſſe animam. Ga=
lenus autem dixit modeſtius, uel anima, uel inſtrumen
tum proprium animæ, ſi proprium inſtrumentum eſt,
ſine quo non operatur, nec operatio eſt ſine eo, tot
erunt operationum genera, quot genera ſpirituum, ſi
unum erit, unum erit etiam operationum genus, ſi
plura ſpirituum genera operationes etiam erunt ua=
riæ,

riæ,igitur uariæ actiones, & uaria requirentur instrumenta, ad uarietatem igitur ſpirituum, operationum genera multiplicantur, & quia diximus tria eſſe ſpirituum genera, quidam à corpore procedens per arterias, qui uitalis dicitur, & eſt calidus, & ſiccus, ergo unum genus operationum erit, quod habebit idẽ nomen, quòd habet ſuum inſtrumentum & appellantur operationes uitales. quæ cum habeant ſpiritum uitalem proprium inſtrumentum à corde proficiſcentẽ, & ipſæ à corde oriuntur, genus hoc operationum uitalium habet ſua genera ſubalterna, ideo diuiditur per partes formales & proximas differentias operationum uitalium, quidam ſunt propter cor, & in ipſo corde, ſeu propter ſe, & in ſe, quòd idem eſt, quidam non ſunt propter cor, nec ſunt in corde. quæ ſunt propter cor, & in corde, habent duas ſpecies ſpecialiſſimas, una excandeſcentia, et iracundia appellatur, cum quis iraſcitur, & appetit uindictam, iſta eſſet una operatio cordis, & propter ſe, quia opinatur quòd ſibi fiat iniuria, quia eſt principium uitæ, & efficaciæ agendi, alia operatio eſt propter cor, quia propter tuitam fit, & cor eſt principium uite, ideo ſunt hæ duæ in corde, & propter cor, quæ uero non ſunt in corde, nec propter cor, eſt pulſatio arteriarum, & diſtributio caloris naturalis per omnes partes corporis, iſta operatio non eſt in corde, quia diffunditur calor ad partes corporis ideo non fit in corde, & quoniam fit propter conſeruationem totius corporis, ideo non pro-

pter

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

pter cor, & hæc ſatis quo ad operationes uitales, quæ ideo uitales dicuntur, quia fiunt à ſpiritu uitali, qui ori ur à corde, ideo denominatur, à corde, & ſuo inſtrō.

Alius eſt ſpiritus animalis, qui in cerebro perfici- ur, ergo erit unum aliud genus ſibi reſpondens, quòd licitur operatio animalis, hoc operis genus ſuas habet pecies, & diuiditur in ſua genera ſubalterna, hoc pa ſto. Animalium operationum in cerebro exiſten- tium quædam fiunt propter cerebrum, & in ipſo cere bro, & iſtud genus tres habet ſpecies, prima: dicitur imaginatio, ſecunda ratiocinatio, tertia rememoratio, iſta ſunt in cerebro, & fiunt propter ipſum. Aliæ operationes ſunt, quæ non ſunt in cerebro, neque pro pter ipſum, & iſta duo genera habent, unum genus ſentire, aliud moueri appellatur, ſentire quinque ſpe- cies habet. ſ. uidere, audire, guſtare, olfacere, tangere, ſecundum medicos iſtæ operationes neq; ſunt in cere- bro, neque propter cerebrum, ſed propter aliud, bene à cerebro dependent, quoniam ſunt operationes inſtru mentorū cerebri tactus in neruo, auditus in auribus, uiſus in oculo, guſtus in lingua, mouere uero ſecundū uoluntatem eſt genus particulare, quòd non ſubdiui- ditur, quòd nec in cerebro eſt, nec propter ipſum, non eſt in cerebro, quia eſt in muſculis motus, quia non eſt opus ut cerebrum moueatur, ſed bene totum corpus, ſentire etiam non eſt in cerebro, quia cerebrum non ſentit.

Naturalis & tertius ſpiritus in hepate eſt, quia ibi

apparet,

apparet, à nonnullis appellatur calor naturalis, uel innatus, nomina hæc confunduntur à medicis, cum uolunt exquisite loqui calorem naturalem appellant, aliquando ſpiritum qui in corde eſt, (non curetis de nominibus) cum uero diffunditur per membra naturalia appellatur calor naturalis, qui diſtinguitur & ipſe, ſed non poteſt diſtingui, ſicut operationes animales, & uitales diſtinguebantur, quia natura rei hoc docet, illæ diſtinguebantur per operationes, quæ ſunt in ipſo & propter ipſum, & in alio, & propter alium, hoc non poteſt fieri in his, quoniam iſtæ poſitæ ſunt ita formales dependentes ab uno principio, ſicut aliæ, incipiunt quidem operationes iſtæ in hepate, & nõ ſunt aliæ naturales, & ipſæ in alijs membris exiſtentes, oriuntur quidam ab hepate, ſed nõ dependent ab alijs, quæ ſunt in hepate, ſicut animales, & uitales, ſed deſtructa operatione hepatis, ita quòd hepar non concoqueret, & non ſanguificaret, modo in membris eſſet ſanguis, uiueret animal ſine hepate, quia omnia membra naturalia habent quicquid habet hepar, hepar etiã non poteſt facere ſine operatione formali uentriculi. Ventriculi autem operatio dependet ab hepate, Naturales iſtæ operationes reperiuntur etiam in plantis, ideo ſi corpus humanum non haberet niſi operationes naturales, eſſet planta. iſtæ autem operationes naturales, ita diuidantur, quædam ſunt ratione ſpeciei, quædam ratione indiuidui, ratione ſpeciei, ut generatio ipſa, non enim generatio eſt propter natos, ſed pro-

pter

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

pter nascituros, & ratione sobolis, & speciei, operationes propter indiuiduum duæ sunt in genere, una augmentatio dicitur, & hæc in adolescentibus, & pueris est à primo ortu, usque ad iuuentutem, & consistentiam: alia est nutritio, quæ durat per totum uitæ tempus, & istæ operationes habent quatuor subministrantes uirtutes, quæ in omnibus membris reperiuntur, ut deseruiant nutritioni, augmentationi, & generationi. prima attrahendi uim habet, secunda continendi quod attraxit, tertia concoquendi quod secunda continuit, quarta expellendi quod superfluum est, & unum quodque naturalium instrumentum istis uirtutibus conseruatur, & ita habetis omnes operationes, tam uitales, quam animales, & naturales, cum suis speciebus. Hactenus habetis fabricam humanam, & omnes operationes fabricæ, & maximam partem habetis medicinæ, quæ consistit circa naturalia, & circa ea quæ sunt in corpore secundum naturam.

Restant modo, expedita ista parte medicinæ, tres aliæ partes utilißimæ, quæ requiruntur ad actionem, ista potius pertinent ad theoreticam, et ad speculationem. Prima pars est, ut conseruemus æqualitates quas cognouimus in humana fabrica, quando adsunt, & animaduertamus quomodo sunt conseruandæ, & qua arte, & per methodum generalem, licet postea ad particularia deueniamus. Secunda pars est, quando tales æqualitates, in quibus consistit sanitas, sunt aliquo casu remotæ à corpore, quomodo sunt reficien-

dæ, & restaurandæ. Tertia erit quomodo debemus colligere signa omnia, ex quibus deueniemus in cognitionem æqualitatum, uel inæqualitatum.

Vt de prima parte igitur imprimis dicamus, ars conseruandæ sanitatis habet suum propositũ, sicut & reliquæ artes, & actiones humanæ. fit propositum: à fine ad opus, mouetur sub ratione boni, & ita in humanis actionibus concurrunt propositio finis intenti, sub ratione boni, propositum aquirendi finem, & bonum iam conceptum. Circa uero artem tuendæ sanitatis propositum est, ut sanitatem conseruemus, ex qua senium producimus in homine, & uitam producimus, cum ergo hoc sit propositum, ad finem dirigitur, ratione cuius propositum oritur, quis ergo est finis iste, qui est causa propositi? proculdubio, cum huiusmodi ars tuendæ sanitatis sit pars totius medicinæ habere etiam debet finem in specie, qui est totius medicinæ: quoniam idem est finis totius, & partis. Partes enim idem subiectum accipiunt, & per differentias oppositas distinguuntur. ita enim se habent partes medicinæ circa genus suum: sicut partes subalternæ circa genus suum commune distinctũ differentijs proprijs, ut in physicis uidimus. est enim corpus mobile subiectũ in tota philosophia quatenus tale: postea cum huiusmodi philosophia habeat partes subalternas: hoc subiectum accipiunt, & secundum suas proprias differentias distinguunt: sicuti apparet in libro cœli, in quo corpus mobile est subiectũ: sed sortitum est hanc

diffe-

differentiam,corpus mobile ad locum.Libri de generatione & corruptione: habent corpus mobile ad formam : ita quod corpus mobile semper subiectum est, sed quædam differentiæ illæ sunt: quæ faciunt partes differre à toto, & inter se etiam ratione finis: quia corpus mobile ad locum differt, à corpore mobili ad formam:idem in re nostra, subiectum facimus sanitatem ipsam in tota medicina. in ista autem parte tuendæ sanitatis, habemus sanitatem, ut finem, sed cum differentia. est enim sanitas finis in parte qua conseruatur:sicut in arte curatiua, qua recuperatur amissa. fines sunt diuersi,ex quo sequitur diuersus modus procedendi. Fines enim non solum faciunt differentias in scientijs, & artibus: uerum etiam diuersum modum procedendi, in proposito igitur hoc fine: inuenienda est methodus, & ars qua poßimus sanitatem tueri, & tale fundamentum habetis in hac arte, & cognitio applicandi uniuersalia particularibus ex ea oritur. Sed quis nam est finis huius methodi? Non alius nisi natura rei:circa quam uersatur recte inspecta: sicut in omnibus quæ sunt secundũ naturam, ipsa quidẽ respicienda est, natura ergo rei est principium omnium agendorum: si recte igitur conspiciatur natura methodi,& artis tuendæ sanitatis: circa quam uersatur,uidebitis circa sanitatem uersari: quæ in æqualitate cõsistit:qua sanitas conseruatur, tamen æqualitas causa immediata sanitatis est: si igitur ita est ut probatum est: si cognouerimus quomodo conseruanda sit

æqualitas: recte etiam conseruabimus sanitatem, sed quia uolumus sanitatem, & æqualitatem, ideo oportet scire genera, & species æqualitatũ, & licet omnia hæc uiderimus, oportet etiam denuo reassumere, sed alio modo. Circa æqualitatem conseruandam ita procedimus. (& iam nõ sumus amplius circa speculationes: sed incipimus agere) si uolumus conseruare sanitatem: oportet ut agamus aliquid, actio autem est circa particularia, & indiuidua, non possumus autem agere circa indiuidua nisi cognoscamus eorum naturam: quia actio non potest fieri circa rem non cognitam: si igitur hoc est necessarium, uidelicet cognoscere hanc naturam, & particularia, & indiuidua non possunt methodo cognosci: quia non per demõstrationem: quia demonstratio est ex necessarijs, & necessaria concludit, indiuidua sunt contingentia, nec cadunt sub scientiam, ergo per demonstrationẽ cognosci nõ possunt, minus per diuisionem: quia diuisio, est generis uel speciei, & genus, & species multiplex diuiditur. Indiuiduum autem nec genus est, neq; species, ideo non diuiditur, nec etiam per resolutionem: quia hæc à specie specialissima incipit, & eam in principia resoluit, at indiuiduum sub specie est. minus per compositionem, quia ubi incipit compositio, ibi terminatur resolutio. Et cum quatuor sint tantum methodi doctrinæ, concludimus quod nulla methodo poßimus indiuidua cognoscere. Qua ergo arte? Per accidentia, & per sensum indiuidua cognoscuntur: quia sensus habet obie-

cta par-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

cta particularia, oportet ergo habere signa, & euidentia particularia, quæ offerant se sensibus: quia cognitio naturæ corporis aliter haberi non potest, sunt autem hæc factiones, & operationes humanæ cuiuscunque indiuidui hominis, & ex his naturam cuiuscunque scimus, consideramusq́;, tam naturales, quam animales operationes, & quæcunque sub sensibus apparent, & ex illis particularibus uniuersalia iudicamus, & hic incipimus ueluti sub umbra ostendere quomodo uniuersalia applicentur particularibus, & circa hunc ordinem uersatur medici ars, & per signa quidem applicatur, de quibus copiose agemus, & procedit in hoc progressu per analogismum: medici enim ita loquuntur, ita Galenus loquitur, & uocat analogismum qui concludit de indiuiduo, & accipit propositiones, quæ non habent necessitatem, & ab uniuersali particularia concludit, & per hunc analogismum applicatur, subiectum minoris propositionis semper est indiuiduum, maior autem uniuersalis, quoniam proprium analogismi est, exempli gratia sic faciam. Vbicunque apparent operationes indicantes æqualitatem in temperatura, in compositione, & in partium unitate, illæ æqualitates sunt cõseruandæ, (hæc est maior) sed in Socrate apparẽt operationes indicantes omnes istas æqualitates, in temperatura in compositione, & partiũ unitate, ergo in Socrate sunt huiusmodi æqualitates conseruandæ. Ecce quomodo ex uniuersali quid sit agendum in Socrate didicimus per analogismum

concludentem particulare. Epilogiſmus uero eſt quædam comparatio ſimilis ad ſimile, ut ſi dicamus meſpilum aſtringit uentrem, & eſt acerbi ſaporis, ergo ſi accipiam pomum cydonium, quod habet acerbitatem idem poterit, in hoc non eſt ars aliqua, & hoc Empiricis proprium eſt, & ſub craſſo aere natis, medicis uero analogiſmus. hæc de analogiſmo, quando ſub forma quadam uniuerſali, particularia uniuerſalibus ſunt applicanda, ſupponamus igitur (ut ad rem accedam) quod in aliquo corpore humano operationes ſint ſecundum naturam, & nullum ſit uitium in operationibus quantum, ſcilicet requiritur corpori Socratis, iſtæ operationes indicant in corpore eſſe æqualitatem, conſequenterq́; eſſe conſeruandam, aliæ ſunt operationes, quæ nõ ſunt ita exquiſitæ, et ad amuſsim in corpore, ſed diminutæ, quãdo aliquis nõ exercet operationes uti deberet tamẽ nõ ægrotat, ex iſtis operibus indicatur corpus iſtud nõ hẽre ſuas æqualitates: quia ubi debilitas in operationibus eſt, ibi inæqualitas erit, pro modo Leſarum operationum, inæqualitas autem poteſt eſſe multiplex, & lapſus multiplex, & quia omne multiplex diſtinguendum eſt, ideo lapſus diſtinguendus eſt. Lapſus igitur in corpore humano morbus eſt, in triplici quidem genere, nec poſſunt eſſe plures, nec pauciores, uel enim lapſus hmõi erit à naturali aliqua temperatura, uel æqualitate alicuius indiuidui: itaque habet quidem æqualitatem in qua ſit propria ſanitas, non tamen habet eam

exquiſitam

exquisitam, sicut corpus Herculis, habet tamen sibi propriam, hæc est una species lapsus, quæ uia est ad morbum. Alius lapsus est, qui non est sicut ille ab aliqua dispositione indiuidui: sed ab aliqua dispositione in genere, exempli gratia, os in corpore humano, debet esse frigidæ & siccæ temperaturæ, & quod habet huiusmodi temperaturam frigidam, & siccam, in genere oßis sanum est, nihilominus istud non habet æqualitatem propinquam, quam deberet habere: sed est à natura calidum factum, in hoc lapsus non est à naturali temperatura indiuidui: quia fuit semper cum tali temperatura, sed à genere, id est à propria natura oßis in genere, & iste lapsus longe differt à primo. Tertius lapsus ab omnibus differt, & est cum quis ab æqualitate lapsus est, non quia deciderit à naturali temperie in indiuiduo, uel in genere: sed quia ab eo aliquid detractum est, ideo factum est imbecille, ut qui iam ægrotauit, & adhuc remanet corpus debile, & ita habet huiusmodi lapsus, circa hos tres lapsus uersatur tota ars tuendæ sanitatis, cum ergo sit una æqualitas, & tres lapsus, quatuor in hac parte sequuntur consideranda, primum est æqualitas, quæ conseruari debet, & hæc pars conseruatiua sanitatis appellatur, secundum est lapsus ab indiuiduo, quòd neutrum decidentiæ ab istis appellatur, & iste lapsus eam partem tuendæ sanitatis facit, quæ præseruatiua dicitur. Alius lapsus qui est ab intemperie in genere, facit

tertiam partem tuendæ sanitatis, quæ ars correctiua appellatur: quoniã corrigere uolumus in temperiem alicuius hominis, & ad temperamentum redigere. Tertius lapsus, qui est quando præceßit ægritudo, & corpus exinanitum reddit, & debile, quartam facit partem, quæ reassumptio nuncupatur. Et à Græcis ἀναλήπτικη. *Et circa hæc quatuor uersatur peritus artis tuendæ sanitatis: sunt autem hæc quatuor genera. Conseruatiuum, præseruatiuum, correctiuum, & reassumptiuum, ab ipso igitur cõseruatiuo incipiamus.*

Conseruandum corpus debet proculdubio conseruari aliquo instrumento, & quia in conseruando operamur, quia conseruare est agere, & actio circa particularia est, & omnis actio hominis indiget instrumento, uel materia, aut remedio, ut corpori applicatur, quomodocunque applicabis remedium appellabitur, & quoniam quidem instrumentum est medium inter artificem agentem, & corpus, oportet ut habeamus instrumentum circa partem conseruatiuam, hoc instrumentum, uel materia semper debet esse simile corpori conseruando, habemus enim axioma illud quod dicit similia similibus conseruari, & præter hoc axioma rationem habemus, quia in conseruatione non requiritur actio, nec motus, sed quies, & conseruatio in statu in quo est, nam tunc conseruamus res cum eas in eo gradu custodimus, in quo reperimus, sine motu, quia simile non agit in simile, cum autem alterare uolumus necessario contraria applicamus, quia

ictio est inter contraria, similia ergo in conseruatione sanitatis sunt applicanda, tria autem sunt genera sanitatis, quæ conseruamus, ideo inuenienda sunt cõgrua remedia singulis æqualitatibus. Primum genus æqualitatis seu sanitatis: in temperatura est, secundum in compositione: tertium in unitate partium, sed à primo quòd est à temperatura partium incipiamus, dicebamus temperaturas nouem esse, unam æqualem, octo uero inæquales, si igitur simile à simili conseruatur, et tẽperaturam uolumus cõseruare, oportet eã cum similibus qualitatibus conseruare, quia temperatura resultat ex mixtione quatuor qualitatum: & si uultis conseruare ipsam in corpore, oportet ut in ea proportionẽ applicentur, quæ in illo indiuiduo nullam alterationem faciant, unde si conseruandum erit æquale temperamentũ in quo nec calidum, nec frigidum dominatur, debetis admouere quæ non alterent, si autem uultis conseruare partem aliquam in propria temperatura non oportet admouere quæ calida, & sicca sunt tãtum si talis fuerit temperatura conseruanda, sed ea calida, & sicca, quæ conueniunt illi temperaturæ partis. idem de omni alio excessu intelligendum est. Instrumẽta autẽ, quibus id facere debetis, sunt inueniẽda, instrumenta igitur in genere, quæ corpori humano occurrunt, illa uel conseruant corpus, uel alterant, uel corrumpunt, si uolumus conseruare æqualitatem: in eo gradu, quem bonum uidimus, ea quæ corpori admomouentur æqualia debent esse in gradu corporis in-

diuidui q; conſeruare uolumus, ea autem quæ ſint hac methodo inueniuntur. Aut enim ſumuntur tantum per os, uel exterius tantum applicantur, uel occurrunt interius, & exterius, uel neque interius, neque exterius, ut ſunt affectus animi, uel corporis, ad hæc quatuor genera omnia alterantia, & conſeruantia corpus humanum reducuntur. Quantum ad primum quæ ſumuntur per os tantum, ſunt cibi, & potus, & medicamenta: quæ uel alterant, uel conſeruant. Quæ uero tantũ exterius applicantur ſunt balnea, lotiones, linimenta, fomenta ex pannis calidis, frictiones corporis, quibus utimur in ſanitate, eorum uero quæ tum exterius, tum interius occurrunt, eſt aer potiſſimum, quia circum ambit totum corpus exterius, & alterat, & conſeruat, & ipſe attrahitur per os, nares, & per arterias, & ita interius alterat, & conſeruat, eorum autem quæ nec interius, nec exterius admouẽtur, ſunt ueluti affectus, & motiones animi, & corporis, corporis quidem ut ſunt exercitia, & coitus, animi, ut iracundia, triſtitia, ſomnus, uigilia, inanitio, repletio, quæ tum alterant, tum conſeruant corpus ſecundum debitam, uel indebitam applicationem iſtorum omnium, circa igitur iſta nos uerſari debemus, cum ſanitatem conſeruare uolumus, ſicut etiam cum amiſſam uolumus recuperare, nos igitur imprimis ab aere incipiamus, uultis corpus conſeruare in æqualitate ſua, eligite aerem ſimilem temperaturæ conſeruandæ, quòd ſi erit oppoſitarum qualitatum, alterabit corpus, ſub aere autem

conti=

ontinentur regiones, constitutiones temperamento-
um, quandoque enim uidemus æstatem frigidam, &
umidam, hyemem calidam, & siccam, quæ temperamē
a non sequuntur naturam propriam, quia æstas de-
et esse calida, & sicca, autumnus frigidus, & siccus,
yems frigida, & humida, regiones faciunt maximam
ifferentiam, in Ægypto enim, Scythia, Germania, sunt
iuersæ qualitates aeris, in Ægypto est caliditas, &
& siccitas, in Scythia, & Germania frigiditas, & hu-
niditas; si igitur uultis conseruare corpus in tempe-
atura sua, aerem debetis innenire conuenientem tem
eraturæ conseruandæ, si æqualis sit temperatura aë
ris temperaturam æqualem eligite, si corpus biliosum
rit, & calidum & siccum declinare aerem talis tem-
eraturæ oportet, circa igitur conseruationem sani-
atis: quantum ad aerem attinet, scitis quomodo debe-
is agere. circa etiam medicinas eadem ratio est, si in-
ligeret corpus pro conseruanda sanitate medicamen-
to purgante, ut non excedat à temperamento sanita-
tis, medicamenta nimis euacuantia non sunt exhiben-
da, quia ex illis posset calor naturalis diminui, &
exagitaret corpus nimis, & inæqualitatem causaret,
de quibus inferius dicemus. In cibo, & potu tria de-
betis considerare, qualitatem, primo nam si conserua-
tis corpus quod sit æquale in omnibus, cibus & potus
non debet excedere in aliqua primarum qualitatum,
si uero biliosum uultis conseruare, uel pituitosum de-
betis cibos, & potus eligere, qui sint similis tempe-
raturæ

raturæ hominis, cui applicatis remedia, bilioso calida, & sicca, pituitoso frigida, & humida, secundo consideratur substantia & quo ad eam, quæ nec repleat, nec faciat aliquam inæqualitatem, neque tam pauca sit, ut fiat inanitio, ita quòd multum, & paucum ad corpus, cui occurrimus refertur. tertio considerare debetis rationem, & modum substantiæ, an cibus sit tardæ, uel citæ digestionis, solidæ, uel tenuis substantiæ. Nam corpori calidiori solidiora, & quæ magis concoctu difficilia sint, debent exhiberi, quia si tenuia, & facilis cōcoctionis exhiberetis calido corpori, uerteretur in bilem, & fieret inæqualitas, sicut in biliosis, qui uescuntur carne pullorum contingit redundare magis bilem, quia cibo tenui generatur, ex opposito frigidiori debetis exhibere cibos facillimæ concoctionis, & tenuis substantiæ, facilis quidem concoctionis, quia calor suus naturalis debiliter concoquitur, & præterea non facile distribuitur, quia uenas habent strictas, ideo debet esse tenuis substantiæ, ut facile distribuatur, quo ad extra applicanda, balnea, frictiones, debent esse proportionata temperie, ut non exinaniant plusquàm oportet, uel minus, sed sint æqualia secundum corporis temperaturam, quæ uero nec exterius, nec interius applicantur, ut affectus sunt animi, & corporis hoc modo considerantur, si uultis affectus applicare, debetis considerare cuius naturæ sit corpus, aliquādo enim quæ bilem mouent sunt proficua in aliquo, in aliquo alio est pestis, corpori enim frigido & humido prodest

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

est excandescentia, bilioso nihil deterius, quia excedit naturali temperamento, & ideo debetis applicare ffectus qui non moueant, & si mouent, non extra gra ũ tẽperaturæ, quicquid de affectibus animi diximus, dem de affectibus corporis dicatis, aliud exercitium iilioso., aliud phlegmatico conuenit, at de coitu, et re= pletione, & inanitione, eadem ratio est, & hoc quan= um ad temperaturam conseruandam, est etiam aliud genus æqualitatis quòd in compositione dicitur, de quo licemus in sequentibus.

Ea pars igitur quam nos secundam æqualitatem uocauimus in ea compositione consistit, quæ ex simili= bus fit, genus autem hoc consistit (ut aliàs diximus) in quatuor uel in debita partiũ conformatione in magni= tudine, in numero, & conuenienti situ. Vt igitur sani= tatem quæ in conformatione partium est, & in reli= quis generibus conseruemus, temperatura imprimis conseruanda est. quia ea conseruata, compositio hæc à primo ortu, usque ad finem semper recte præseruabi= tur, (nisi à gladio prius aut aliquo huiusmodi corrum patur) remouendo contraria, conformatio autem de= bita habet sub se debitam figuram, & reliqua, debe= mus igitur semper conseruare temperaturam prohi= bendo contraria, hæc enim sunt ea, quæ possunt tem= peraturam alterare, quia temperies resultant ex pri= mis qualitatibus, primæ qualitates agunt inuicem, pro pterea temperatura, alteratur à contrarijs, à similibus conseruatur, in figura enim, uel superficie, non fit con

trarietas,

trarietas,quia non agunt adinuicem, recta enim figura non agit in circularem,nec superficies plana in asperam,quoniam in his potentijs, uel impotentijs non est actio,sed si qua est,uestigium corporum est, in quibus sunt,si enim corpus durum alteri,quòd molle sit, occurrat alterabitur, in resistendo propter duritiem, unde si quòd comprimat caluariam,rotunda uel plana quòd sit figura,comprimendo, & ratione corporis comprimentis hoc fit,ubi cunque ergo corpus molle occurrat corpori aspero, non læditur ut à molli, sed ut ab humido,quia ab his qualitatibus prouenit actio,ideo sufficit remouere contraria ab his,ut conseruemus,quantum uero ad cauitates,& meatus diuersus est modus conseruationis,appello cauitates eas, quæ in renibus, & in cerebri uentriculis sunt,quæ quousque perseuerabunt renes sani erunt, quantum ad conformationem illarum,si uero aboleantur, uel tollantur,ægrotabunt,meatus autem appello cauitates transeuntes per membra, ut sunt uenæ, & arteriæ. dico ergo quòd meatus transeuntes per membra conseruabuntur remouendo impedimenta, quæ possunt impedire cauitates,impedimenta autē sunt quatuor quoniam omnis cauitas, & meatus potest obstrui, uel quoniam partes ipsius consident propterea quòd uacuæ factæ sunt à natura, cum continere debent, si igitur nihil contineant pars aliqua adhæret adeo ut considat,& obstruitur,& iste est unus modus. secundus huic contrarius est quando implentur ob redundantiam materiæ præ

ternatu-

er naturam, ſicuti cauitates uentriculi, & cerebri obſtruuntur, & tales incidunt in apoplexiam, & mortem. meatus autem uenarum, & canales obſtruuntur & illi, maxime qui ſunt inter uentriculum & hepar, tertius modus eſt quando aliquid uicinum intumeſcit, & aſcendit in magnitudinem præter naturam, & locus comprimitur ab extrinſeco ex qua compreſsione conſtringuntur meatus, quo fit ut ſanguis non poſsit deferri ad manum, uel pedem, ſi ita conſtringat, quòd uena ad eas partes proueniat, quartus modus eſt quando meatus, uel cauitates, ualidiſsima qualitate extrinſeca habente uim conſtringendi conſtipantur, ut eſt frigiditas & qualitas acerba pura calcanti, uel bituminis, & in hoc differt à paulo antedicta, quia compreſsio fit à corpulento, in hac fit à re acerba aut frigida conſtringente, igitur ſi uolumus conſeruare ſanitatem hanc, oportet prohibere omnia hæc, prohibebimus autem, ſi illa quæ ſuperflue euacuant, & impleent euitabimus, & ſtando in illis quatuor iam dictis, quæ nimis euacuant ſunt (ut ab eo genere incipiam) quæ per os tantum ſumuntur medicamenta & potiones nimis educentes, abſtinentia nimia à cibo, & hæc omnia euacuationes ſuperfluas faciunt, ut uenæ exinaniantur, quæ uero exterius tantum applicantur, ſunt balnea nimia, frictiones nimiæ, quæ uero interius, & exterius, ſunt ut occurrere aeri calido, nimis reſoluenti, quæ autem nec interius, nec exterius, ſunt affectus animi, ſicut ira, mæſtitia, quæ faciunt euacuationem nimiam,

niam, præterea motiones corporis, exercitia poten=tia, coitus autem inter cetera ualidißimus est, ad im=modicas euacuationes faciendas, hæc sunt ea, quæ eua=cuant nimis, manendo semper in diuisionibus iam decla ratis, ex his quæ corpori offeruntur. Obstructio au=tem fit à causis oppositis, ut sunt potus, & cibi immo=derati, nimiæ crapulæ, & ebrietates, nimia quies, ni=mius somnus, abstinentia à coitu nimia, commoratio in aere frigido, ubi non sit resolutio, quæ uero compri munt sunt humores uicinorum, quæ constringunt est qualitas austera, acerba, & frigida. Si debemus igitur conseruare hoc corpus debemus prohibere hæc om=nia, & hæc pro uniuersali speculatione sint dicta: quan tum ad primum genus, quomodo debemus conserua=re æqualitatem in conformatione reliqua erant ma=gnitudo, nnmerus, situs, ista tria conseruantur, conser=uatis qualitatibus primis, & temperamentis. De lapsu in magnitudine, & situ, ubi de parte curatiua loque=mur, dicemus. De conseruatione unitatis partium nihil dicimus: quoniam ab eisdem seruatur. Seruata enim naturali temperatura, tam per essentiam, quam per affluxum, conseruantur partes in situ suo, & probi=bendo extrinsecus occurrentia, quæ genere sunt com=pellentia, id est contusiua, & compreßiua, trahentia medicamenta, auulsiones, uel quæ circũ agunt ne remo ueãtur membra à proprio situ, hactenus de parte illa sanitatis, quã conseruatiuã appellamus, reliquũ est ut de præseruatiua, correctiua, et reassumptiua dicamus.

Præser=

Præseruatiua pars uersatur circa primũ lapsum,
rant enim tres lapsus, secundum quod tres partes
riebantur artis tuendæ sanitatis, fuit autem primus
ıpsus cum aliqua pars corporis recedit à proprio
ıdiuiduali temperamento, & ad oppositum accedit,
& appellatur lapsus iste neutrum decidentiæ, à mo-
ernis, qui est uia ad ægritudinem, & antequam ten-
at ad terminum, cum quo est morbus, oportet præ-
ruare, & licet præseruet, & tueatur sanitatem,
amen dicitur conseruatio. Quotiens igitur conserua-
ius hominem declinantem ab indiuiduali temperamen
o, siue in toto, siue in parte, præseruatiua dicitur.
xempli gratia, est aliquis calidæ, & siccæ tempera-
uræ, quæ est sua sanitas, labitur ad frigidam, & hu-
nidam, uel calidam nimis, et siccam, tendit iste ad ægri
udinem: præseruator, uel conseruator occurrit: quo-
nodo proceditur? procedendũ est quemadmodum pro
essimus in conseruando æqualitates, quæ tres erant
n genere, ideo oportebit uidere, nunquid lapsus iste
it in ea æqualitate, quæ in temperatura consistit, aut
n partium structura, uel in partium unione, in qua-
unque fuerit curabimus ipsam, si fuerit in tempera-
ura, duplex est temperatura, quædam per essentiam,
d est per nudas qualitates, quædam per affluxum ma
teriæ, intelligo per essentiam inesse, quando aliquod
membrum, uel corpus habet tale dominium, ut dicatur
calidum & siccum, calidum & humidum, uel calidum
tantum, & tunc non consideramus affluxum, sed

 tempe-

temperaturam nudam, quæ ex mixtione est qualitatum, siue ab ortu, siue acquisita fuerit, dummodo essentialis sit, uel in toto, uel in parte, præter temperaturas essentiales membri, quæ sunt ibi per essentiam ex mixtione resultãtes, aliæ sunt etiam quæ cognosci debent & sunt octo tantum, et non amplius: nouem, quæ per affluxum dicuntur, quando membrum propter materiæ affluxum alteratur, & fit uel calidũ tantum, uel frigidum tantum, uel siccum tantum, uel humidum tantum, uel calidum & humidũ, uel calidum et siccum, frigidum & humidum, uel frigidum & siccum, ut supra diximus. Non autem quia sic affectus sit in essentia: sed quia acceßit humor extrinsecus, qui deduxit membrũ ad illam intemperiem quo remoto, non amplius aderit intemperies, & hæ octo tantũ sunt combinationes qualitatum, in his temperiebus per affluxum, non possum in illis inducere temperiem: quia ibi humores fluunt, qui & si haberent temperiem, fiet tamen præter naturam: quia suffocant calorem, saltem ratione quantitatis, ideo maiores nostri prætermiserunt temperaturam æqualem, nec de ea sunt locuti in his, quæ per affluxum fiunt: cum igitur octo tantum sint inæqualitates per affluxũ, & octo per essentiam, erunt sexdecim temperaturæ, hæc sunt facienda si uolumus conseruare, uel præseruare, aut curare. Volumus igitur præseruare hominis lapsum in temperatura oportet uidere in quo genere, secundo in qua specie, & supponamus lapsum ipsum esse in temperatu-

ra per

ra per eſſentiam, & quod uentriculus ſit frigidior, & humidior, ita tamen ut nō ſint impeditæ operationes, nec tamen ſit ægrotus: quia tunc indigemus parte curatiua: ſed lapſus ſit in latitudine, in qua non eſt ægritudo: ſed ſit talis, ut ex eo ſequantur operationes deteriores, uolumus hunc hominem præſeruare, oportet proculdubio cum contrarijs procedere: quia ubi uolumus præſeruare, uel curare oportet cum contrarijs procedere, ubi uolumus conſeruare cum ſimilibus, & rationem reddidimus, & quia ſuppoſitum eſt intemperiem eſſe ſine materia, qualitates oppoſitæ debent eſſe in eo gradu, quo eſt etiam illa intemperies: quia non poſſum curare lapſum, niſi ſciam quantitatem eius, & ſæpe credimus curare, & tamen non curamus, & quandoque nocemus, & ars hæc tota graduum coniecturalis eſt, & uoluit Galenus quod ars tota hanc haberet difficultatem, uidelicet ſcire menſurare remedia, hoc autem fieri nequit, niſi cognito gradu exceſſus, & hoc eſt illud, quod artem facit longam, reſpectu breuitatis uitæ, quam cognitionem ſolus habuit Aeſculapius, ut dicebat Galenus in propoſito, non poßumus igitur inuenire huiuſmodi qualitatis gradum adhibendæ, hæc autem diſceptatio, ita nunc indiſcuſſa dimitatur, de qua loco ſuo ex propoſito dicemus, ſed ponamus quod gradus lapſus ſit in primo gradu, oppoſitis alterantibus in primo indigemus, exempli gratia. Ventriculus humidior, & frigidior in primo factus eſt, igitur calida & ſicca circa

primũ gradum erunt adhibenda, quæ uero ſint eligenda, circa illa quatuor genera iam dicta erit diſcurrendum, & primo circa ea quæ per os ſumuntur, primo cibum eligemus circa quem tria debemus cõſiderare, qualitatem, ſubſtantiam, & quantitatem, quomodo iſta ſint, & primo cibus, & potus, an frigidi, calidi, humidi, uel ſicci ſint, ſecundo ſubſtantiam utrum cibus ſit ſolidæ, uel tenuis ſubſtantiæ, an facile coquatur, cito, uel tarde, ex his tribus ſequuntur alterationes, in propoſito igitur cum exhibemus cibum uentriculo lapſo per frigidũ & humidũ, primo cibũ, eligimus qui calidus, & ſiccus ſit circa primũ gradum, idem etiam de potu facimus, ſed qui ſint, (quia non ſumus modo in particularibus) ſuo loco dicemus nunc tantũ ponimus. Fundamẽta artis in quibus fundabitur totũ edificiũ, et ſi medicamẽta puta ellectuaria exhibebimus offerenda ſunt talia quæ non tranſeant primũ gradum caliditatis, & ſiccitatis. Quo uero ad ſubſtantiam. cum concoctio fiat, à calore temperato, & hic ſit lapſus ad frigidum & humidum non poterit concoquere, ac ſi eſſet ſenex, ideo opus erit exhibere res facilis coctionis tenuis ſubſtantiæ, ut facilius diſtribuantur, aliter cruditates facerent, & obſtructiones, quoad quantitatem minuenda eſt, quia ſi prius concoquebat libram cibi, & nunc ad frigiditatem, & humiditatem in primo gradu ſit lapſus, non poterit tantam menſuram concoquere. Quantum ad aerem declinare debet ad calidum & ſiccum in primo, quoad ea, quæ exterius tantum appli=

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

pplicantur, balnea, frictiones, linimenta, & fomenta, nt calida & ſicca circa primum gradum, ex his quæ ec interius, nec exterius occurrunt, ut ſunt affectus nimi, & circa ſomnum, & uigiliam debet fieri conſi=eratio hæc, quia ſcitis quod ſomnus ſuperfluus refri=erat, & replet corpus ſuperfluitatibus, moderatus uget calorem, ideo moderatus ſit ſomnus, & mode=atæ uigiliæ, quia immoderatæ refrigerant, & exic=ant, à coitu etiam abſtinentia fiat: quia euacuat calorē aturalem, & uentriculum refrigerat, modico exer=itio utatur: quia auget calorem innatum, & hæc eſt ueſtra materia, circa quam uerſabimini toto tempore uitæ ueſtræ. Et iſta ſufficiant quoad ipſam attinet cor=ruptionem temperaturæ per eſſentiam. Quantum uero ad præſeruationem à lapſu qui eſt in tempera=tura per affluxum materiæ, nemini dubium eſt, cum temperatura mala in uentriculo eſt per affluxum ma teriæ, hoc eſt pituitæ, ratione cuius ſit factus frigidior & humidior, non autem eſſentia eius talis fuerit: ſed quia humor ille labefacit uentriculū quo remoto eſſet in ſua naturali diſpoſitione, cum occurrit inquam talis intemperies natura rei docet nos, quod à plenitudine procedit materiæ, & cum curationes fiant per con=traria, & hic ſit repletio à materia, quæ facit hanc intemperiem cura eſt euacuatio, & quia uſuri ſumus euacuatione, oportet ut tradamus per methodum eua=cuationes omnes.

Euacuationes quædam ſunt ſpontaneæ, quædam

ſunt ab extrinſeco occurrentes, quæ diuiſio immediate ſequitur genus, ſi rectam artem diuidēdi habetis (quam docuit Plato in philebo, Ariſt. primo de anima, & ſecundo de partibus animalium, & ſecundo poſte. Boetius in libro de diuiſionibus) appellamus ſpontaneas euacuationes, quæ fiunt ſine euidenti cauſa. ab aliquo quodam extrinſeco occurente, id eſt ab euidenti cauſa. euacuationum ſpontanearum quædam naturales, quædam uero non. Naturales ſunt, quæ naturam conſequuntur, regulariter operantem, non coactam, non naturales uero quæ & ipſæ conſequuntur naturam: ſed coactam ita agere. euacuationum naturalium ſpontanearum aliæ uniuerſales, aliæ particulares uniuerſales ſunt illæ, quæ fiunt per meatus, & ductus, quibus totū corpus euacuatur, ideo dictæ uniuerſales: quia per canales communes totum corpus euacuatur. Et iſtæ fiunt uel per aluum, uel per urinam: quia euacuant ambitū uenarū, & à uenis: quædam per ſudores fiunt, quædam per inſenſibilem euaporationem, cum ſcilicet tranſpirant excrementa omnia poroſitates corporis: quædam ut in mulieribus per menſtrua, iſtæ ſunt naturales euacuationes, ſpontaneæ, uniuerſales: particulares uero ſunt, quæ euacuant ab aliquo particulari membro naturali, ut muccus ex naribus, ſputum cum expurgatur cerebrū per palatum, ſordes in auribus, & omnes ſunt euacuationes naturales ſpontaneæ, tam uniuerſales, quam particulares. Non naturales autem ſunt, quæ ueniunt à

natura coacta, & à causa intrinseca non apparente, aliæ sunt uniuersales, aliæ particulares: uniuersales sunt proportionales naturalibus, & quantū ad fluorem alui cōmunes dysenteriæ, & quæ præter naturā per secessum exeūt: sicut in diarrhœa, uel per urinam ut in diabetica paßione, cū per urinam exeat materia à natura coacta, sudores diaphoretici, uel quando plurima menstrua contingunt mulieribus præter naturam, istæ sunt euacuationes uniuersales, particulares sunt catarrhi, siue materia purulēta proueniens à cerebro, aut cū descendit huiusmodi materia per nares.

Particulares autem à membro particulari euacuant, ut fistulæ, ulcera euacuantia, & huiusmodi. Non naturales uero, tam uniuersales, quam particulares quædam sunt, quæ ex toto genere sunt præter naturam, quædam nō ex toto. has appello quando id quod exit non est secundum naturam, nec per uasa debita. Harum euacuationum non naturalium: sed toto genere præter naturam, aliæ sunt uniuersales, aliæ particulares. uniuersales toto genere præter naturā sunt, ut cum rumpitur magna uena in corpore, & exit sanguis, in hac euacuatione exit, quod exire non debet: quia sanguis alimentum est, non excrementum præterea exit per uiam non conuenientem, euacuationes autem non naturales, nec toto genere præter naturā, alteram conditionem nō habent, alteram seruant, cum exit quod deberet: sed nō per debitos meatus, ut si quis pituitam in uentriculo haberet salsam, aut uitream,

aut bilem praßinam, uel æruginosam, quæ sunt toto genere præter naturam, nec possunt corrigi, debent exire quidẽ: sed per uiã institutã à natura: sed exeũt per uomitum, dicitur præter naturam, non ex toto: sed ratione uiæ per quam exit, ut sæpißime in crisibus contingit, cum sanguis redundans in corpore multas habet qualitates debet exire extra corpus uult natura facere expulsionem: sed non potest, & parua inde res expellitur, humor est naturalis, & excrementum, & debet exire: sed non exit per loca debita, idem de hæmorrhoidibus, ideo oritur quæstio quã mouet Galenus an hæmorrhoides sint toto genere præter naturam, possunt esse, & non esse, sunt quidem toto genere, quando sanguis exit, qui non debet exire, & quando exit per loca non conuenientia, ideo duas habent conditiones requisitas, ut sint toto genere præter naturam, quando uero sanguis ater, et melancholicus exit, & sic uerum excrementũ, illa eductio quoad rem expulsam naturalis est, quia excrementum est: quia autem non educitur per uias naturales (quando non est naturale, ut uenæ aperiantur) dicitur non naturalis, non tamen toto genere præter naturam, & hæc satis de omnibus euacuationibus: quas in genere spontaneas appellamus. Alia modo pars euacuationum (quæ fiunt à causis euidentibus ab extrinseco aliquo occurrente) in duo diuiduntur genera, quædam contingunt casu, quædam ab arte fiunt, ita quod ars proponit hoc facere, euacuationes, quæ à casu prodeunt,

habent

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

habent omnes conditiones, quas naturales, nisi quia ca
u fiunt, aliæ natura: ut cum quis comederit cibum, uel
biberit potum aluum lenientem sine electione, ita quod
ex eo cibo, & potu incidit in magnam diarrhœam, ha
buit causam intrinsecam: sed fuit casu, præterea si quis
comederit multum, uel biberit ea quæ urinam prouo-
cant euacuatio fiet: sed casu, ab extrinseco: idem si quis
præ nimio labore, uel exercitio in magnos sudores in-
cidat, & in syncopas, à casu fieret. si quis etiam uulne-
raretur in manu, seu in pede, (& hæc esset particula-
ris euacuatio,) & sanguinis plurimum exiret, à casu
proueniret. Euacuationes autem, quæ fiunt ab ar-
te, & à proposito artificis, totidem sunt, & hæc ad
artem necessario pertinent, & tanquam operatores
in his uersari debemus, in alijs uero tanquam cognito-
res. Harum quædam uniuersales, quædam particu-
lares sunt, uniuersales quidem sunt illæ, quæ fiunt per
aluum certis quibusdam statutis temporibus, per me-
dicamenta educentia per aluum, quædam per urinam,
cum prouocantibus urinam: sed quando, & quomodo,
& quibus materijs, cum in particularibus erimus, di-
cemus: sed præter euacuationem per aluum, et per su-
dorem, aliam habemus euacuationem præter naturã,
quando aperimus uenam, & uolumus euacuare à to-
to, quod non facit natura. Particulares autem sunt
correspondentes alijs, aliquando euacuamus per na-
res, & hæc caputpurgia appellantur, aliquando per
palatum, & apophlegmatismi dicuntur, per garga-
rismata,

rismata, & per reliquas partes corporis educimus, per scarificationem, per appositionem cucurbitularũ, sanguisugarũ, per sinapismos, per frictiones, ista sunt omnia genera euacuationum, tam naturalium, quam quae sunt ab extrinseco, & tã à casu, quã à proposito. His uisis dicebamus quod in lapsu aequalitatis, in temperatura per affluxum materiae euacuatione indigebamus, & si uentriculus haberet frigidam, & humidam intemperiem non in proprio temperamento, & in mixtione ipsius uentriculi: quia plus sit de frigido, quam de calido, plus de humido, quam de sicco: sed quia in ipso membro aliquid redundat, uel ob malam rationem uictus, uel ratione defluxus materiae pituitosae plurimae, ex cuius praesentia factus sit frigidus & humidus, & actiones eius diminutae, non ita tamen ut faciant morbũ: quia tunc officium curatoris esset. Praeseruatione enim opus est ne cadat in morbum, & in terminum. officium uero curatoris est, quando est in termino. debet praeseruator igitur euacuare humorem illum cum euacuantibus pituitam, quae autem euacuant ipsam pituitam, in particularibus dicemus. nunc ponimus fundamenta super quae fundentur particularia: si uero membrum particulare indiguerit curatione particulariter fieret, & hic aduertendum est, quod ubi sit facienda euacuatio particularis non debetis educere per uasa uniuersalia, & in hoc artifices communiter errant: qui siue magnus, siue paruus fuerit tumor in pede, ad euacuationem uniuersalem, uniuersaliter

iter currunt. uos autem debetis distinguere, si enim in corpore stante lapsu uniuersali particularis sit materia, quæ foueat illum humorem, tunc euacuabitis totum corpus, nõ ut euacuetis ab illa parte: sed ut remoueatis materiam, quæ habet rationem causæ antecedentis, & fluxura est ad locum: sed ubi non sit materia ratione causæ antecedentis, quæ fluxura sit ad locum, non debetis euacuare uniuersaliter: quia agitabitis materiam, & augebitis tumorem, et ista sufficiant de intemperatura tollenda per affluxũ materiæ, cum præseruare uolumus. Oporteret nunc de lapsibus istis decidentiæ, qui sunt in compositione, & in unitate partium dicere: sed quoniam de ipsis lapsibus sumus dicturi in parte curatiua, ne bis eadem repetamus, ad eam partem hanc considerandam dimittimus.

Correctiua pars (si recte memoria tenetis) ea appellatur in qua lapsus est in corpore non quidem à tẽperatura alicuius indiuidui (quoniam lapsus ille ad partem præseruatiuam attinet) sed à temperatura & à sanitate in genere, exempli gratia, habet quis temperaturam calidam, & siccam, quæ est ei sanitas, & tamen operationes, quas habet, non sunt optimæ, quemadmodũ desiderat, ideo corrigere uellet eã intẽperiẽ, pars hæc tuendæ sanitatis longe differret à prima, quia hæc quærit operationes fortiores, præseruatio cauet ne cadat in morbum, habetq; diuersos scopos, quàm habeat præseruatiua, præterea scire debetis quòd conseruatiua, est similis correctiuæ in aliqua parte,

te, quia ſicut conſeruatiua non conſiderat temperatu=
ras per affluxum materiæ, ſed eam tantum, quæ eſt
per eſſentiam, idem facit correctiua, & ratio eſt, quia
quæ conſeruat præſentem ſtatum, conſeruat eum, qui
eſt naturalis, ſed nulla intemperies per affluxum eſt
naturalis, quia mẽbrum ad quòd defluit materia præ=
ternaturam, uel ægrotum eſt, uel incipit ægrotare, &
ita conſeruator non conſiderat intemperiem per afflu
xum, ſimiliter corrector qui uult reducere calidam, &
ſiccam temperaturam ad æqualitatem affluxum non
conſiderat, quia ſi adeſſet affluxus, deberet prius cura
ri, exemplo eius qui habet temperiem calidam, & ſic=
cam, & feb. non debemus reducere tunc talem tempe=
raturam, ad temperiem, ſed remouere prius feb. po=
ſtea corrigere, & peccarem ſi uellem prius intempe=
raturam corrigere, corrector igitur affluxum non con
ſeruat, quia res uel ad præſeruatorem, uel ad cura=
torem pertinet, ideo corrector, & conſeruator circa
idem uerſantur, quia uterque conſiderat temperaturã
per eſſentiam, non autem quia affluxum habeat, cor=
rector præterea habet aliquam ſimilitudinẽ cum præ
ſeruatore, & aliquam diſsimilitudinem, quia tam cor=
rector, quã præſeruator uerſatur circa correctionem
lapſus, differunt autem quia lapſus remouendus à præ
ſeruatore, eſt lapſus temperaturæ indiuidui, lapſus ue
ro à correctore remouendus, eſt reſpectu æqualitatis
temperaturæ in genere, præterea conueniunt præſer
uator, & corrector, quia uterque per oppoſita proce
dit

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

it instrumenta, uterque uult corrigere lapsum, ita
oportet ut corrigant per opposita differt etiam cor=
rector ab utroque, quoniam conseruator & præser=
uator intendunt sanitatem absolute, corrector au=
tem exquisitam sanitatem, & uult corrigere tempera=
turam quæ habet lapsum ab æqualitate, licet corpus,
sanum sit, ideo nō est, contentus qualibet sanitate, sed
absoluta, istæ sunt differentiæ, & simililudines quas ha
bent istæ tres partes, præseruatiua, conseruatiua, &
corroboratiua, Accedamus iam ad correctiuam, &
qua arte corrigatur lapsus ab ea, & primo qua arte
corrigantur inæqualitates, & à temperatura incipia=
mus, quia conseruator eam quæ per essentiam est con
seruat, ideo debetis considerare temperaturas per es=
sentiam, à qua lapsæ sunt, uerbi gratia, decidit aliquis
per calidum, & siccum ut duo à proprio temperamen
to, & ad æqualitatem desiderat reduci. Qualitatibus
oppositis reduci debet, & exhibenda sunt ei æqualia
in gradu, unde si corpus calidum, & siccum est ut duo,
debet habere remedia frigida, & humida ut duo, de
gradu autem sciendo, suo loco dicemus qua arte sit co
gnoscendus, instrumenta autem quibus id fieri poßit,
sunt illa quæ reducuntur ad ea, Quæ interius tantum
sumuntur, quæ exterius tantum occurrunt, quæ exte=
rius, & interius, quæ nec interius, nec exterius, primo
Aer applicandus corpori in hac correctione debet
esse frigidus, & humidus, ut duo, & debet uiuere in
tali aere, non autem se exercere, quia in tali motu se=
quitur

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

quitur calor, ex quiete frigiditas, & tanta quies requiritur, ut refrigeretur, & humectetur ad eum gradum, idem dicendum est de potu, cibo, coitu, & reliquis accidentibus animi, & corporis, de quibus diximus supra, & in particularibus dicemus, & hæc satis sint quo ad correctionem temperamẽtorum per essentiam. Restat circa hanc partem quomodo malæ compositiones, & malæ corporis structuræ sint corrigendæ, quæ in conformatione, numero, & situ consistunt, & quo ad conformationem partium, primo figura debita, & reliqua quæ scilicet diximus (multa enim in ista correctione compositionis corrigi possunt, & multa non) circa figuram potestis quidam corrigere figuras sed oportet pueros, uel adolescentes eligere, senes non possunt corrigi, ut si quis crura uarica, torta ad unam, uel aliam partem haberet, brachia etiam, uel caput oblongum, uel aliam haberet figuram ex dictis à Galeno secundo artis paruæ, quæ excedunt naturalem figuram, si quis nares ampliores uel strictiores haberet, cum sunt pueri possunt corrigi, modus autem corrigendi, est contorquere membrũ ad oppositum, sed qua arte id fiat in particularibus dicemus.

Multæ igitur figuræ sunt quæ à nutricibus corrigi possunt, ut si aspera arteria fuerit lenis, quæ debet esse aspera, aut opposito modo, potest lapsus huiusmodi corrigi, dummodo non esset ægritudo quia tunc ad curatorem pertinet, non ad correctorem, quibus autem instrumentis superficies aspera, quæ deberet esse lenis

lenis corrigatur, certe non possumus superficiem op=
positam applicare, quia inter eas non cadit actio, non
enim superficies agit in superficiem, occurrimus igi=
tur cum oppositis sed non cum opposita superficie, sed
cum his quæ causas remouere ualent, quæ faciunt aspe
ritatem, & lenitatem, quomodo autem & cum quibus
procedemus? Nullam aliam habemus methodum nisi
naturam rei contemplari, contemplamur autem eam,
cum causas contemplamur, causæ igitur asperitatis
quæ sunt? Ipsa siccitas. lenitatis? humiditas, ergo si
eam lenire uolumus oportet humectare locum ex=
asperatum, & quia locus talis habet partes exsic=
catas, quæ fecerunt crustas, quæ non possunt humecta=
ri, neque corrigi, oportet eas remouere, ideo cum hu=
mectantibus primo procedemus, ut id quod humectari
potest humectetur, & fiat lenitas, & quia partes ad
sunt, quæ præ nimia exsiccatione humectari non pos=
sunt, quoniam factæ sunt terrestres admodum, & cru
statæ, cum non poßint inquam corrigi, debent remo=
ueri cum abstergentibus. Cum quo autem uolumus re
mouere asperitatem existentem in superficie? cum hu=
mectantibus, & abstergentibus procedimus, quæ ta=
men leniter abstergant, quæ enim multum abster=
gunt, sicut sunt amara, abstergunt exsiccando, hic au=
tem humiditate indigemus, ideo aqua hordei, & ptisa=
na commodißima est asperitatibus, ideo Hipp. hæc duo
præmisit omnibus alijs, quia humectant, & leniter
abstergunt, sine tußis prouocatione, & iam incipimus
ostendere

ostendere methodum. Instrumenta, diceret aliquis, quæ nam sunt? loquemur de his in particularibus: Oppositum autem quòd lenis est, & debet esse asperum, tunc cum exiccantibus procedimus, sed non cum exasperantibus, neque cum abstersiuis, cur autem abstergentibus non utamur, ratio est quia locus indiget exiccatione, nec habet partes quæ non poßint corrigi, & tolli, quia quòd humidum est facile, resoluitur, & reducitur ad siccitatem. Alius est etiam modus leniendi inæqualitatem: in superficie, & hoc ad decorationē pertinet, sicut cum macula aliqua est in superficie, quæ à natiuitate fit, ad correctionem pertinet superficiem hanc decoram facere, & corrigere eam, sicut mulieres iste quæ à natiuitate maculas habent in facie, quas moderni stercus demonum appellant, quia maculæ illæ à sanguine tenui procedunt, & istæ sunt mulieres iracundæ admodum, & uiri etiam sunt tales, ut facile in atram bilem incidant, igitur in ijs qui tales maculas contraxerunt, correctoris munus est corrigere, sed qua arte tolluntur, & quibus ingenijs? cum contrarijs. dico autem modi à natura sunt considerandi, unus est, ut repercutiatur materia, quia ex toto genere præter naturam est, sed quicquid est tale, debet prorsus remoueri, quia amplius non potest rectificari, maculæ ergo humores habent ex toto genere præter naturā, ergo oportet remouere humorē illum, uno modo repercutiendo, & faciendo, quòd humores in superficie existentes ad centrum retrudantur, alio modo cum abstergen=

stergentibus, & mundificantibus, primus modus
istis mulieribus usurpatur quæ utuntur abstergen
ous & craßis, quæ constipant, & repercutiunt, quo
iam ea quæ refrigerant, & constipant repercutiunt
superficie ad centrum, sed modus iste non est lauda=
lis. secundus est laudabilis, sed quoniam abstergen=
t, & mundificantia inducunt à principio crustas, non
lerant mulieres hunc modum, quòd autem primus
odus non sit laudabilis ratio est, quia non est utile,
materia mala repercutiatur à superficie, ad partes
timas, ideo male facitis, quicunque curatis scabiem
m repercutientibus, sed cum abstergentibus, & mun
ficãtibus procedere debetis potest ergo macula cor
gi apparens in superficie uel cum repercutientibus,
l cum abstergentibus, & hæc est una curatio. Sunt
odo duæ aliæ partes in isto primo conformationis
nere, & sunt cauitates, & meatus, isti non poßunt
rrigi arte ulla, qui enim habent uenas angustas, uel
tas, uel cauitates latas, uel angustas, non poßunt cor
gi, sed tantum præseruari, ut sine obstructione per=
aneant, corrigi minime, quia corrector tollit statum
ræsentem, & ad meliorem reducit. Duo igitur poſ=
int corrigi superficies & figura præter naturam,
ummodo illi sint adolescentes, in quibus figura cor=
igitur.

Restat modo ut dicamus quomodo corrigendus sit
um quis habet in cõformatione partem superfluam,
el inæqualitatem in numero sicut sex digitos. cor=

rectio hæc fit per abscißionem, & est munus chirurgi. si uero fuerint partes quæ ad corruptionem attinent, alio modo poterunt corrigi, ut pili in barba, & capilli in capite, & pili in mulieribus, ubi non deberent esse, etiam quòd sit uitium naturale, modus curationis est, ut uideatis naturam rei, & est ut prohibeatis pilos cum uultis, ut non nascuntur, reficiatis cum uultis ut prodeant, hæc duo ad correctorem attinent, sed quam methodum debeatis habere in animo, ut habeatis remedia ad generandos, uel remouendos pilos, naturam rei scire oportet, & unde pili generentur, & proculdubio uos multiplicabitis illos, uel remouebitis, remouebitis quidem remouendo causam facientem illos, generabitis autem causas perspiciendo ex quibus generentur. si ergo uultis pilos generare, oportet uidere quæ sit materia pilorum, hæc autem est, uapores adusti ab ambitu totius, uenientes ad cutem, qui transeunt per poros cutis, & ibi adhærent, & concrescunt à frigiditate aeris, partes aliæ adueniunt, & impellunt primas, & illæ exeunt, & secundæ adhærent concrescuntq;, & ita procedendo, id quod concretum est unitur, & tam diu crescunt quandiu habeant materiam, causa uero efficiens calor est naturalis expellens, ideo ubi causa efficiens (calor uidelicet) deficiat, uel materia corrumpatur, uel non adsit, ut in conualescentibus ex ægritudine propter defectum materiæ euaporantis, pili non nascuntur, imò decidunt, qui generati sunt, corrumpitur autem materia in morbo gallico,

ico,in quo pili decidunt,quia materia,ex qua generan
ur,corrumpitur, & qui ſunt ualidioris uirtutis totũ,
uòd putrefactum eſt,ad cutem expellunt,ideo non po
eſt generari pilus, & aliquando materia illa aduſta
ſt,uel à morbo gallico ita corrupta,ut non poßint ge
erari, & ſecundum diuerſitatem uarij contingunt,
leo uel cauſa efficiens, uel materia deficit, deficit au=
em,uel quia non adeſt,uel quia corrumpitur. Si er
o uultis curare, oportet inuenire oppoſita : exempli
ratia ſi per ſigna cognoſcitis, quòd ſit defectus calo=
is,ſi uultis generare pilos,oportet calefacere locum,
um rebus applicitis,calefacientibus,aliquando mate=
ia redundat,quæ non poteſt facere uapores,tunc tan
um exiccantibus utimur, ſi uero ex nimia humiditate
ili cadant,tunc exſiccantia omnia conueniunt,non ta=
nen in omni caſu pilorum,& ex hoc uidetis quam re
te curant,qui habent methodum. igitur ubicunq; ca=
us erit propter redundantiam materiæ, quæ nõ poſ=
t tranſire in uaporem,ut in pueris, cum exiccanti=
us procedetis : quia conſumetis redundantiam mate=
iæ,ſi uero putredo cauſa fuerit cũ remouentibus pu=
redinem,ſi propter defectum materiæ, ut in conuale=
centibus, nutrietis, & calorem naturalem reficietis.
te eſt modus procedendi, quoad indicationem uniuer
alem:unde poſtea particularia eligatis, & hæc opor
et diligẽter,conſiderare,cũ uolumus generare pilos.

Cum uero uolumus remouere pilos, cum oppoſi=
is procedimus,ſi nimius calor erit, tunc cum refrige=

rantibus, & repercutientibus, ut est sanguis rana=rum, oua formicarum, succus cicutæ, licet quandoq; ci=cuta ipsa augeat pilos, ubi exempli gratia calor ni=mius exiccat naturam pilorum, frigida; tunc adhibe=mus, ut contemperetur calor, & fiant pili, si materia nimia redundat, & facit ne generentur pili, tolletis materiam, & diuertetis eam ad alias partes, & ita semper procedetis cum oppositis, & causam consi=derabitis, quæ lapsus, & morbos faciat, & hæc etiam sunt fundamenta curationis, nec unum potest dici, sine commemoratione alterius. Magnitudo autem quæ est quartũ genus inæqualitatis structuræ corrigi po=test, cum paruum est membrũ, uel maius, quam conue=niat, ut est prohibitio mamillarum, & ut magnifice=tur uirga, quam etiam Auicenna docuit magnifacere, istæ igitur sunt regulæ docentes per methodum face=re magnifacere per attractionem multi alimenti ad locum, calefaciendo, & fricando prius locum, sed cau=te procedere oportet, & aduertere ne nimis trahant, uel nimis calefaciant: quia nutrimentum attractum re=solueret, et uolentes membrum magnifacere minorem ipsum efficerent, sicut nimius motus frigiditatem indu=cit, moderatus uero calorem, eadem enim res effectus oppositos producit, nimia ergo attractio, & nimia calefactio locis resoluit, & dum magnifacere quæ=ritis, paruitatem efficietis. Moderata autem attractio=ne facietis magnitudinem. Ex oppositis uero fit paruitas, ideo refrigerantibus, & repercutientibus

utemini

emini,quæ materiam ad profundum propellant, & lorem optime conficiant, & ad profundum pene= are compellant,ideo pro mamillis ne multũ augean r in puellis,et pro teſtibus ne nimis augeantur(cum iqui ſint qui id appetant)nihil efficacius eſt,quam ha re acetum,in quo lentes ſint decoctæ, quoniam ace= m refrigerat, & exiccat, & ad profundum pene= at,& ocurrit eminus alimento,ne pertranſeat,len= s quoq; exiccant, & penetrant, & conſumunt ali= entum,ideo hoc decoctum maxime conuenit, & Ga= nus in quinto de tuenda ſanitate hac methodo proce t nec aliter poſſet facere, nec pluribus uerbis opus ſt,ut doceat quomodo membrum paruum augeatur, um loquitur de corrigẽdis,& reficiendis mẽbris,& at exemplum pueri tredecim annorũ,cui crura erant racilia,docet hac methodo trahere alimentum ad lo= um,moderate tamen, & iubet ut mediocriter fricen= ur crura, fecitq; ut balneis, & alimentis conuenien= ibus uteretur, & hoc pacto deduxit crura illius pue i ad magnitudinem conuenientem, in propoſito igi= ur ita augebitis membrum,& ita minuetis.

Situs uero in nonnullis corrigitur, in nonnullis non,aliqui habent oculos ut boues, in magna diſtantia dinuicem,non corrigetis illos,aliqui (maxime pueri) habent pollicem nimis propinquum, uel nimis remo= tum ab alijs,poſſunt corrigi cum ſunt tenelli, reducen do per oppoſita ad ſitum,& locum ſuum.

Reaſſumptiua pars ultima eſt, hæc diffſt ab alijs

tribus, primo à conseruatiua: quia conseruatiua uer-satur circa statum præsentem, ut conseruet eum, sicu inuenit: sed reassumptiua nõ curat præsentem statum imò reducit statum præsentem ad pristinum, & in diuidualem, differt autem à correctiua: quia corre ctiua non reducit ad pristinum statum: sed ad equa lem in genere, à præseruatiua autẽ differt, quia præ seruatiua præseruat à casu, neq; cadere permittit: se reassumptiua ad pristinum statum reducit, ratior etiam finis differt corrector à reassumptore: quia co rector non est contentus est sanitate simplici, sed uu sanitatem athleticam, & reassumptor contentus e sanitate sua pristina, differt etiam alia differentia pr pria à reliquis omnibus reassumptiua: quia reliqu siue conseruent, uel alterent: semper uel conseruan uel alterant qualitates, & accidentia, sola reassum ptiua reficit substantiam, quod nõ attinet, neq; ad con seruatorem, neq; ad præseruatorem, neq; ad corr ctorem. His ita enumeratis, & definitis, ad reassum ptiuam accedamus, neq; credatis paruam esse arte reducendi eos, qui ex morbo conualuerunt, quonia non minor est uirtus, quam quærere parta tue methodus autem non erit alia, nec ab alio fine, uel te mino incipietq; à natura rei, quæ autem sit illa uide mus. Quærimus itaq; egrum reducere ad pristinu statum, & ad pristinas uires. Illi enim conualesce tes non patiuntur morbum: quia iam abiuit, patiu tur tamen imbecillitatem uiriũ, non possunt operati

nes exercere : quia inualidi ſunt,non habent ergo uires, ideo refici debent uires,& hoc inueniſtis uia reſolutiua,reſoluendo rem ad ſua principia. Ex natura igitur rei uidiſtis,quod in iſto uiro nihil aliud faciendum eſt, niſi quod uires reſtaurandæ ſunt: ſed nunquam id fiet, niſi ſciamus, quæ ſunt illæ uires,ſiue facultates, ſiue uirtutes, quæ idem ſunt. certe tot ſunt, quot operationes:ſed oſtendimus tot eſſe operationes, quot ſunt ſpiritus,ſpiritus autem triplex eſt animalis, uitalis,& naturalis,quem calorē naturalem appellamus.ideo tres erunt uirtutes,animalis in cerebro,uitalis in corde,naturalis uero in hepate. His conſideratis debetis adhuc conſiderare in qua uirtute ſit debilitas,& an in una, uel in pluribus,aliquando enim una magis debilitatur quā alia,aliquando duæ, aliquando omnes,ideo oportet prius uidere an una ſit debilis,uel duæ,uel tres, & uiſo quod una ſit uel duæ, uel omnes tres affectæ, illa uel illæ erunt reficiendæ, & ita diſcurretis in omnibus ſpeciebus. Ponam igitur naturalem facultatem eſſe debilem,non loquor de generatiua,uel de augmentatiua:ſed de nutritiua,& de illis quatuor ſubminiſtrantibus alimenta, quoniam alimento opus eſt, & tunc oportet iterum uidere ex illis quatuor, quæ illarum ſit debilis, an attractiua, an contentiua,an cōcoctiua,uel expulſiua. ſepiſſime enim uidebitis unam iſtarum eſſe imbecillem, ideo oportet non ſolum aduertere genera:ſed etiam ſpecies iſtarum uirtutum,& ubi conſiderauerimus diſtincte,quæ ſpe-

cies uirtutis affecta ſit, ſua parabitis remedia. hactenus ſcitis quid faciendum, quod ſcilicet uires ſint reficiendæ: ſed quomodo ſunt reficiendæ non uidiſtis, & indigemus alia reſolutione. uultis igitur reaſſumere? ſi recte uultis id efficere à natura rei id incipere debetis, hoc eſt à natura ipſa uiriũ: quia omnes indicationes, & curandi & præſeruandi, & conſeruandi, & reaſſumendi oriuntur à natura rei, circa quam uultis uerſari, & quia uultis reficere uires, oportet cognoſcere naturam uirium, cognoſcitur autem natura uirium, ex cognitione cauſarum, & principiorum: quia omnis res habens cauſas cognoſcitur, ex cognitione earum: igitur natura uirium cognoſcitur ex cognitione ſuarum cauſarum, & principiorum, ergo principia cognoſcere debetis uirium, non ſolum dico extrinſeca, quæ ſunt agens, & finis, (quia hæc non faciunt ad curationem: ſed ad præſeruationem,) ſed intrinſeca principia cognoſcere etiam debetis, hæc autem dicuntur materia, & forma. Finis *mouet agentem, ab agente enim incipit motus, qui ducit nos in opus, materia igitur & forma ſunt natura rei: quia natura dicitur de materia, & forma: conſideretis igitur, quæ ſit natura uirium, in quo conſiſtant uires, non'ne audiuiſtis, quomodo à ſpiritibus oriuntur, & ſunt in ſpiritibus? ideo uoluit* Hippocrates *ſpiritus eſſe facultates animæ, & totam animam eſſe ſpiritus,* Galenus *inquit ſi anima non eſt ſpiritus, ſaltem eſt proximum animæ inſtrumentum, ſi igitur ita eſt, quod modis patiuntur*

ſpiritus

iritus, tot modis restaurandi sunt, uideamus ergo uot modis affici possunt.

Spiritus igitur possunt impediri incipiendo à ge=ere, & diuidendo per formales diuisiones, uel pro=ter peccatum inuentum in ipsis spiritibus contingens, el ob prohibitionem sui transitus per membrum, siue nimalis, siue uitalis, siue naturalis fuerit, potest in=uam impediri spiritus in se ipso, uel quoniam suffo=atur, uel minuitur eius substantia aliquomodo, uel uoniam alteratur, suffocatur spiritus, uel ab extrin=eco, uel ab intrinseco, ab extrinseco potest suffocari, el ab ex excessu aeris attracti, uel calidioris, uel fri=gidioris, uel habentis qualitatem uenenosam, ab aere uidem frigido sæpe audiuimus homines qui per ma=cima frigora ambulauere suffocari eorum spiritus, et icuti flammæ ignis ab occursu aeris frigidioris suffo=cari contingit, quòd etiam ab excessu calidioris aeris suffocetur patet, quia aliqui paucos spiritus habentes, & resolubiles ex occursu aeris balnei calidioris suf=focantur, nisi cito recedant, quòd etiam spiritus à qua=litate uenenosa suffocentur, in pestilentijs uidemus, & contingit in spelunca puteolana prope Neapolim, si quis enim animal ponat circa eius orificium, suffoca=catur, non ex alio, nisi quia ex ea exhalat aer habens qualitates prorsus oppositas substantiæ spirituũ, ideo suffocantur statim, & eliduntur, propterea quo ad extrinsecas causas, possunt à nimio potu, uel cibo confertim, & in magna quantitate ingesto suffoca=

ri, ideo

ri, ideo tales sicut apoplectici, nõ amplius surgunt, & à causa procathartica suffocãtur spiritus, hæ sunt causæ extrinsecæ quæ possunt suffocare spiritus. Intrinsecæ autem sunt, uel plenitudo sanguinis, uel multitudo aliorum humorum elidens, & suffocans spiritus. Et cognoui ego quendam ex sanguinis plenitudine suffocatum, & hoc uoluit Hippocrates cum dixit habitus athletarũ &c. inquit Galenus in cõmento periculosus est, quia ex plenitudine sanguinis non possunt spiritus euentari, & ita suffocantur, & hæ sunt causæ tam extrinsecæ, quàm intrinsecæ, quæ spiritus ipsos suffocando lædunt. secunda uero causa lædens spiritum in seipso, est diminutio substantiæ spirituum, & hoc potest contingere, uel defectu proprij alimenti, uel ob raritatem habitus, uel texturæ difflantis spiritus alimentum, prima causa est sanguis, quia dicit Galenus secundum rationẽ sanguinis fieri spiritus à puro puros, à pituitoso sanguine frigidos, à calidiori & bilioso calidos. prætereaubi deficit sanguis, deficit alimentum spirituũ, nutriuntur prætereaspiritus ex aere attracto, per os, nares, & per arterias, ubicunque igitur deficit alimentum, siue sit sanguis, siue aer attractus, deficiunt spiritus, & minuuntur in substantia, uel quia totus habitus corporis ita rarus est, ut diffletur. Et ideo natura sagax ut conseruarentur spiritus, et continerẽtur in arterijs, prouidit, ut arteriæ duas haberẽt tunicas, Vbi ergo ex ægritudine rarescit, & spiritus contineri non possunt, deficiunt uires, contingit autem raritas,

tas, quia musculi resoluuntur ex ægritudine, minui-
r caro, & tandem corpus ita rarum, & priuatum
rne redditur, nec non pinguedine, & omni re quæ
otest repercutere spiritus. tertia causa est alteratio,
terant enim spiritus extrinseca, uel intrinseca, ex-
inseca quidem ubi aer occurrit habens qualitatem
uæ reddat spiritus, uel calidiores uel frigidiores, uel
raßiores quàm oporteat, exempli gratia, si fuerit aer
ebulosus inquit Galenus in tertia sect. primi epid.
edduntur spiritus craßiores, et frigidiores, & q̄a nõ
possunt difflari continentur excrementa, & facile pu
rescunt, quamobrem inducere possunt uarias ægritu
ines. Præterea quæ assumuntur per os, quæ habeant
ualitatem nimis calidam, uel nimis frigidam spiritus
lterant, ut ex assumptione opij & cicutæ fiunt ali-
uando ita debiles, ut restaurari non poßint, ex ex-
essu qualitatum extrinsecus occurrentium, & alte-
rantium, si nimis excesserint fit extinctio, sicut in igne
extrinseco contingit, si occurrerit qualitas non conue
niens, si parua fuerit, alterat flammam, si magna extin
guit. ita in his causis alterantibus contingit, si paruæ
sunt alterant, si magnæ suffocant, qualitas etiam uene
nosa, si non fuerit magna alterabit, si magna corrum
pet. putredo, si non fuerit magna, alterabit, si magna,
suffocabit, præterea humores nimis craßi, uel nimis
frigidi, aut flatuosi, uel sub forma uaporum, uel humo
rũ cõmiscentur spiritibus, et reddunt spiritus frigidos,
uel uaporosos nimis, uel flatuosos, & ita alterantur,
quantum

quantum etiam alterentur in feb. pestilentiali à pu-
tridis uaporibus patet ex feb. illis tam sæuis. ex causis
igitur tam internis, quàm externis possunt spiritu
lædi, siue per suffocationem, siue per diminutionem
substantiæ, siue per alterationem. Aliud membrum
erat quòd prohibeatur transitus spirituum, prohibe-
tur autem, uel quia membrum redditur ita intempe-
ratum aliqua intemperie, ut non sit aptum ad reci-
piendos spiritus, ut in paralysi, ex sola frigiditate mem
bri spiritus non proueniunt ad eas partes, non enim
alia de causa priuatur membrum motu & sensu, nisi
quia talis intemperies reddit membrum ineptum ad s
scipiendos quoscunq; spiritus, siue animales siue uitale
fuerint. Vel impeditur transitus propter obstructio-
nem meatuum, seu canalium, ubi transeunt spiritus, si
ue fuerit talis obstructio ex repletione humoris cras
si, siue sit propter compreßionem factam à membr
uicino, uel ob frigiditatem stringentem, dummodo co
stringantur meatus ne tumescant spiritus, impedime
tum fit in transitum spirituum, & ita uires membri, a
quod deberent uenire spiritus isti, uitiantur. iam habe
tis causam, qua possunt impediri spiritus, & ex con
sequenti uires debilitari, ex quibus habetis distinctam
methodum reficiendi humorem, quia reassumitur a
ægritudine. diximus primo considerandum utrum ui
res unius generis, uel plurium sint affectæ, & cum c
uenerimus ad unum genus species distinguere debe
mus, & uidere, an una, uel duæ, uel tres sint affecta

& u

& ubi consideraverimus quot genera, & quot species
sæ fuerint, tunc occurremus. Modus autem occur-
endi ex causa læsionis cognoscitur, si læsio fuerit, quia
ı aere calidiori, uel frigidiori sit, ut uires non poßint
ıstaurari, quia alterat nimis, uel suffocat sua calidi-
ıte, & facit spiritus nimis difflare, uel aliam qualita-
em malã habet suffocãtem, debet mutare aerem, ideo
ıedici optime consuunt, cum iubent ægris, ut aerem
ermutent, modo cum ratione iubeant, potest etiam
ſſe in isto, qui fuit æger, ut uires sint debiles, & suffo
atæ ex multitudine humorũ in corpore existentium,
uia sæpe contingit, ut post ægritudinem corpora non
int bene purgata, ideo uires non possunt reassumi,
mò recidiuam plerunque faciunt, si igitur fuerint ui-
es suffocatæ ob talem causam, debetis euacuare mul-
itudinem, sed qua arte in particularibus cum de arte
curatiua loquemur, dicemus. Si uero fuerint læsi ex
liminutione substantiæ, oportet uidere an ab aliquo
extrinseco lædantur, & si aer fuerit, mutare aerem
oportet, si cibus, & potus, ut sæpe contingit, ijs qui
credunt cito à se cõualituros si multum comedunt, &
tamen magis suffocantur uires, & periculum est de
ægro. ubi ergo scieueritis multitudinem cibi esse cau-
sam, debetis prouidere ne tantum comedant, si uero fue
rit causa quia alimentum sit defectum, ita quòd non
sufficiat ad uires recuperandas, debent medici supple-
re alimentum, & hoc est sanguis, ideo oportet gene-
rare sanguinem. quomodo autem generatur? non ali-
ter

ter quàm ex cibis conuenientibus qui habent tres c
ditiones, debitam qualitatem, quantitatem, & debitu
modum substantiæ, debitam habebunt quantitatem,
uentriculum corporis alendi nō aggrauabunt, signu
autem quòd non aggrauant est, si post assumptione
non percipitur grauitas, quam si percipiet, nimiu
cibi assumpsit: quare minuere cibi quantitatem, & ta
dem ad eam deuenire oportet, quam poßit tolerar
quòd si non potest tolerare quantitatem sufficiente
ad uires reficiendas, debetis partiri uices, & offerr
sæpe, & parum: prouidere tertio debetis ut cibi debi
tam substantiam habeant, nec nimis craßi, nec nimiu
solidi sint, sed facile concoquantur, & optimi sint nu
trimenti, & hoc modo reficietis ægrū et spiritus red
bunt ad naturam propriam si fuerint pauci, quoniam
minuuntur propter longitudinem ægritudinis, ine
dias, uigilias, & dolores, quos passus est, quod si ma
cilentus sit, & carnem perraram habeat, & ueluti cr
brum factum sit corpus eius, tunc debetis restaurar
eum, & uitare ne exerceatur, neque motu resolua-
tur, imò illiniatur cum re moderate uiscida, ut calor
contineatur, quia cum sit paucus non indiget difflatic
ne, & ita nutriatur, ut plus sit, quòd continet, quàm
quod difflatur, & resoluitur. si uero fuerint defectæ u
res, quia substantia spirituum alteratur ab extrinsecis
causis, & ab aeris excessu, debetis excessus remouere,
si fuerit à causa intrinseca, sicut sunt humores uiscidi,
& frigidi nimis, ut pituita, si fuerit uiscidus, incidenti-

bus,

us, & attenuantibus utemur, ad digerendum, & con
oquendum: ita tamen ut difflari non poßint, si fuerint
rigidi, calefacientibus pharmacis non tamen resol-
entibus, ut contemperentur utemini, si fuerint humo-
es putridi sine feb. præparentur, ut euacuentur, & si
derit feb. in declinatione euacuabitis, ne putridi isti
umores reddant spiritus debiles, efficiantq; recidi-
iam, si uero fuerint obstructione ut spiritus transi-
re non poßit, sicut in obstructiones mesaraicarum, uel
n quacunque alia parte, ratione quarum spiritus, &
alor innatus non poßit libere transire ad coctiones
faciendas, & excitandum calorem naturalem mem-
brorum, debetis aperire obstructiones, ideo non male
faciunt medici post ægritudines, cum potiones aliquas
exhibent ad aperiendũ, et trochiscos, ut sunt trochisci
de rhaubarbaro, de absinthio, de rosis, qui præter cor
roborationem membrorum obstructiones etiam ape-
riant, & ex tali apertione, calor innatus, & humores
distribuendi ad alimentum corporis poßint libere di
stribui, cum calore & spiritu, & hac arte procedere
debetis, cum uultis aliquem reficere qui fuit ægrotãs,
& considerare, & procedere secundum uarias causas
debilitatis, & ita uidetis, quod ars reficiendæ sanitatis
non est contemnenda, & maxima pars est, & hoc
quantum ad tuendam sanitatem attinet, & eam par-
tem quæ reassumptiua dicitur, quæ est quarta pars in
ordine, & ita iã omnes quatuor partes tuendæ sanita
tis sũt declaratæ in uniuersali, ut si ad particularia uo
lueritis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

lueritis accedere ex fundamento isto, facillimum uobi
sit. Restat ultima pars, quā curatiuam appellamus i
qua uersantur omnes medici, cum propter morbos u
cantur, raro autem, ut conseruent, uel præseruent, u
corrigant, uel reassumant, imò cum sunt reassumen
nihil deterius illis occurrere potest, quàm medicus, t
propter auaritiam, tum quia credunt cum uident me
dicos, se ægrotos esse, in hac igitur persuadeo uos i
exerceamini, nō neglecta prima quæ est ars tuendæ s
nitatis, quoniam una est mensura alterius, ad parte
igitur curatiuam accedamus.

Imprimis sciēdum est quòd differt ars curatiua, a
ea quæ sanitatem tuetur, quia ars tuendæ sanitatis uul
conseruare, siue conseruet, siue præseruet, siue corro-
boret, siue reassumat, curatiua uero habet alium sco-
pum, uidelicet ut sanitatem acquirat. hoc habito, uide
mus quo pacto, & qua arte, & methodo sit proceden
dum, ad inueniendam artem curatiuam ut habeatis om
nia fundamenta, & uerum habitum assequi poßitis
& certe ab eo incipiemus, à quo principium capiun
omnes methodi à natura. s. rei, si quis ergo percuncta
retur à uobis, quid esset initiū, diceretis, natura rei, &
scimus ab ea esse incipiendum, sed quid sit (diceret ali-
quis) in huiusmodi arte curatiua ignoro, sed iam ini-
tium uideamus, quod uolumus facere in hac parte, non
ne dicimus quòd uolumus sanitatem amissam acquire-
re? Hæc igitur sunt duo acquisitio, & sanitas amissa,
aquisitio. n. est una res, sanitas alia, si uolumus acqui-
rere

rere sanitatem, oportebit scire, quid sit ipsa sanitas amissa, & in quo consistat, & ita duæ nascuntur partes, prima oportet scire quid sanitas, & in quo consistat, secundo quomodo sit acquirenda, & hæc duo uerba erunt consideranda, quæ multa parturiunt, sanitas ergo amissa nihil aliud est, quam sanitatis priuatio, ergo opposita est habitui sanitatis, & ita iam inuenimus suum oppositum habitum esse sanitatis: sed quid nam est iste habitus? non'ne posuimus ipsum in quadam æqualitate? ergo priuatio sanitatis est in quadam inæqualitate, habitum autem sanitatis, quæ in æqualitate est, non'ne diximus esse secundum numerum compositionum? numerum autem compositionum inuenimus esse triplicem, una erit compositio temperaturæ in membris similaribus, secunda ex similaribus, in compositis, tertia in unitate partium, ergo tot erunt inæqualitatis genera, correspondentia æqualitatibus. Et sanitatis amißio, & hæc priuatio iuenitur in triplici genere inæqualitatum existentium in corpore. Sed hic diceret aliquis in quo differt inæqualitas hæc ab alijs inæqualitatibus, quas docuisti, ubi loquebaris de inæqualitate in parte præseruatiua, & correctiua? differentia maxima est inter utrasque inæqualitates, illa enim quæ attinet ad præseruationem est in fieri, & est motus alterationis, quæ non consequitur terminum, nec formam. hoc autem tantum pertinet ad præseruationem, eius enim munus est præseruare à casu, cum decidit, decidit enim in intempera-

turam:sed non adhuc cecidit, sed tendit ad terminum, præseruator autem accedit, & ne cadat prouidet, Sed inæqualitas nostra nō est in fieri:sed in facto esse, est enim inæqualitas hæc, quam morbum appellamus, res facta, non fiens, & est terminus acquisitus inæqualitatis, hunc oculis cernitis in partium structura, sed antequā ulterius procedamus, remoueamus aliam difficultatem à mentibus nostris, dicet aliquis uideo multas ægritudines, quæ continue fiunt sicut inflammatio pleuritis, et tamen morbus est, febres etiam non ne continue fiunt? ulcera quoque & omnia ferè genera ægritudinum, quid igitur dicis morbum esse in facto esse? respondeo, heterogeneorū, et homogeneorū sunt diuersæ generationes, heterogenea, quæ habent partes dißimilares ita fiunt, ut cum facta sint, nō amplius fieri poßint, uerbi gratia cum manus fit, est in fieri, cum uero est facta habet formam suam, nec amplius fieri potest. ita brachium, & reliquæ partes, quæ sunt heterogeneæ, cum sunt, non generantur amplius: sed homogenea sunt unius naturæ, & una quælibet pars semper idem nomen habet, cum suo toto, ista quando generantur sunt, & continue etiā generantur, exempli gratia caro continue generatur, & genita est, sanguis etiam continue, & aqua, sunt & generantur, & cum morbus sit res homogenea, non habet partem factam, & partem futuram: quia morbum dicimus

Nonnulla hic desunt quæ à nobis hactenus haberi non potuerunt.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

Ars curatiua habet tres res præter naturales con lerandas à curatore causam, morbum, & sympto= a, quibus tribus ignoratis non poterimus curare: tia omnis cognitio oritur à natura rei, nam natura i indicat nobis totam sanitatem. Versabamur enim pra circa illa prima, id est causam, morbos, & sym= tomata, quæ non sunt ignoranda, si uolumus curare, mper enim oportet noscere primam causam, quæ sit usa, quæ facit, quod efficitur, & quid sit: nos conside= amus causas in generali, & quia multi dixerunt me iter loquendū incidisse in mentionē illarū, nec expli uisse, licet omnia de illis dicta sint, iterum tamen ediß= eram. Dicimus causas in arte illa esse sicut in alijs uatuor scilicet finalem, efficientem, materialem, & rmalem, duæ extrinsecæ, duæ aliæ intrinsecæ, deinde icimus causam finalem non esse in arte medicinæ, & atio est: quia efficiens in qualitate malum, non agit aturaliter in morbo, sed per accidens agit, & coacte, ene omnes aliæ causæ sunt in arte, & per eas sumus uratores, si tamen finis capiatur pro ultimo rei, sic potest haberi finis à medico: sed sic finis sumptus, ut ultimum rei, non est amplius causa, sed causæ efficien= tes in genere sunt, quæ alterant, deducentes corpus ab æqualitate ad inæqualitatem, uel sunt efficientes, quæ tamen occurrunt corpori ad intra, (repetam ut habeamus, quæ diximus supra recte,) causæ igitur efficientes ad intra sunt sicut cibus, potus, medica= menta, & omnia similia indebite sumpta, quæ faciunt

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

morbum in corpore, ut si quis assumat medicamentum, uel cibum, quem non debet sumere, uel in tempore non debito, uel in maiori quantitate, cibus ille habet generare morbos intra corpus, idem dicimus de potu indebite sumpto, quòd faciat morbum in corpore, qui peccat in tribus, aut qualitate, aut quantitate, aut substantia. causæ efficientes, quæ tantum exterius occurrunt corpori sunt, ut balnea, frictiones, & similia, ista deducunt corpus ad inæqualitatem, & causant morbos in corpore, & tamen extra accidunt, aliæ sunt causæ efficientes, quæ & extra, & intra accidunt, sicuti est precipue aer, qui secundũ uariam eius naturam alterat, & extra & intra, & sic secundum eius mutationem fiunt in corpore multæ inæqualitates, quæ deinde mutantur in morbos, aliæ deinde sunt causæ quæ nec intra, nec extra adueniunt, & sunt affectus animi, ira, motiones, coitus, & etiam nimius somnus, & uigilia, istæ sunt causæ quæ causant inæqualitatem in corpore: quia sunt partim intra, & partim extra, & sic ista sunt omnia quæ habentur in genere causarum, quæ causant morbos, quæ à Græcis dicuntũr procatarticæ, à nobis autem primitiuæ. Sunt etiam aliæ causæ efficientes morbos, & sunt causæ materiales, quarum una dicitur materia in qua, alia dicitur materia ex qua, materia ex qua est sicut sunt humores uarij, qui generantur in corpore. Ex quibus deinde fiunt morbi, secundum dispositionem, uel qualitatem peccantem, uel quantitatem, uel propter putredinem

inem ex qua ſunt qualitates interminatæ,& dicimus
uod certo gradu exiſtunt in corpore ex quibus ge-
eratur morbus,& ſunt quidem materia: quia Plato
n Philebo inquit,quod omnia corporea ſunt mixta ex
inito,præter primum ens, & addunt philoſophi na-
urales ſunt mixta ex potentia,& actu, habent igitur
ti formas interminatas, deinde terminantur, & fit
norbus,materia uero in qua,ſunt membra recipientia
norbos,& indiſpoſitiones, & ſecundum diuerſitatem
ſtius,morbi etiam ſunt uarij,ac diuerſi, & huiuſmodi
nateriæ ſic ſe habẽt, de his autem in particulari dice-
nus, forma autem in genere morbi eſt ultimum ad
quod peruenit inæqualitas, & eſt etiam diſpoſitio fa-
cta impediens ipſas operationes,hoc facit ipſa forma.
diximus etiam quòd finis,ut eſt cauſa, non conſidera-
tur ab artifice medico, ſed mittamus iam cauſas iſtas:
quia quicquid diximus hucuſq; in præſenti lectione,eſt
reſiduum lectionis ſuperioris, quamobrem ad id quod
reliquum eſt accedamus, tria ſunt propoſita ſcitu ne-
ceſſaria curatori,primum ſunt cauſæ efficientes in ge
nere,ſecundo morbi, & de his loquendo heri non di-
ximus tertio ſunt ſymptomata,inueniamus modo pri-
mum, quod eſt propoſitum, id eſt materiam morbi,
deinde pergamus dicere de eius natura. Certe cla-
rum eſt quod morbus opponitur ſanitati, & eſt in-
ter ipſos eadem proportio,quæ eſt priuationis ad ha-
bitum, nam ſanitas nihil aliud eſt quam ipſe habitus,
morbus autem eſt priuatio ipſius ſanitatis, ergo op-

ponuntur in qualitate. Diximus ſupra quod triplex erat genus inæqualitatis, inæqualitas quæ eſt in tēpe=ramentis eſt duplex, ſicut duplex genus temperatu=rarum, una per eſſentiam, alia per confluxum, per eſ=ſentiam habetur per diuiſionem ſcilicet quod ſunt tan tum nouem, una dicitur eſſe mere æquales: quia ſtat ſi=ne exceſſu aliquo, aliæ octo dicuntur inæquales, quo=niam una qualitas ſuperat aliam, uel duæ iunctæ ſimul ſuperant alias duas, ut uidebimus, & ſic fiunt quatuor inæquales ſimplices, & quatuor compoſitæ, quæ dicun tur inæquales reſpectu primæ, quæ eſt mere æqualis, tamen in ſe etiam iſtæ octo ſunt æquales, circa hanc partem curatiuam habemus conſiderare inæqualita=tem tantum, non de æqualitatibus, ergo æqualitas nul=lo modo poteſt eſſe morbus, ſed inæqualitas dicitur eſſe morbus, at æqualitas dicitur eſſe ipſamet ſanitas. Diceret quis quomodo dicuntur inæqualitates in iſta parte curatiua, & in præſeruatiua? dico quod alio modo conſideramus inæqualitatem hic, & alio modo ibi, nam ibi ſumpſimus inæqualitates, ut ſunt in uia ad lapſum, & ita non ſunt morbi, hic tantum conſideratæ ſunt, ut termini, & indiſpoſitiones præter naturam, ut inæqualitas calidi & ſicci eſt inæqualitas præ=ter naturam, in toto genere, & de his nunc dicimus, & huiuſmodi inæqualitates ſunt tantum octo, nec plu res, nec pauciores, quoniam alio modo non poſſunt combinari plures, ſi uolumus has habere, oportet ea=rum naturam cognoſcere, qua cognita poterimus de=

inde

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

de curare, oportet ergo habere causas causarum, otest enim fieri caliditas in corpore augmento per uantitatem, uel qualitatem, & non est alia diuisio cir a hæc, quæ faciunt calorem in corpore, nisi quod au- etur, uel quantitate, uel qualitate, si quantitate auge- ur, uel augetur substantia, uel miscetur caliditas cum liquo extraneo magis calido, & sic augetur calor agis. ergo augetur calor in corpore, quandoq; etiã ubstantia ab alimento, à cibo, potu, & ab attractio- e: quia materia auget substantiam, huiusmodi omnes uantitates possunt augeri substantifice, ideo medicus uraturus, hoc cognoscere debet augmentum quomo- o fuit, & quod fiunt iste suffocationes caloris, etiam n quibus sunt habitus athletarum, dicebamus quod tiam suffocatur calor propter nimiam substantiam aloris, ergo augmentum huiusmodi auctum per sub- tantiã est habendũ à curatore, uel quandoq; augetur quantitas mixtione alicuius caloris extranei magis ca idi in corpore, ut accidit de humoribus putrescẽtibus in corpore humano, qui humores putridi in corpore mixti cum spiritibus generant calorem putridum, ex quo deinde fiunt febres putridæ, ut dicemus suo loco, de differentia febrili, potest etiam caliditas augeri secundum qualitatem multis modis, & quot modis? uel augetur qualitas cum calor contrahitur, & uni- tur, uel cum trahitur in angusta loca tunc augetur ualde inæqualitas, ut fit apud Germanos in suis ce- lulis, uel cameris, quotiensçunq; obturantur meatus

loci illius, ubi adſit magnus calor, tunc magis augetur inæqualitas: quia conſtringitur in ſe ipſo, nam ſi talis calor eſſet in loco amplo, ut puta ſub aere, difflaretur, et diſperderet ſe, ut ſi in aere magnus ignis eſſet & augeretur, non ita calefaceret ille ignis aerem: sed ſi ignis eſt in loco anguſto, & obturato, bene calefaceret, & ſic augebitur calor in qualitate, augetur etiam calor in qualitate quãdo approximantur corpori calida, aut approximamus extrinſeca, ut ſunt balnea calida, quæ calefaciunt ualde, & augetur calor, ſic etiam calida ad intra augent calorem in qualitate, etiam ſi ſtemus ſub ſole, & ſic ratione harum cauſarum augetur calor in corpore, ſecundum qualitatem, augetur etiam adhuc in corpore per calida ad intus ſumpta ut ſi medicinæ ſumuntur habentes qualitatem calidam & iſta qualitas caloris longe differt ab ea miſcella uaporum putridorum in quantitate: quia iſta caliditas augetur tantum, & non putrefacit corpus, illa uero caliditas in quantitate cum mixtione uaporum putridorum auget, et putrefacit corpus, et fiunt feb. putridæ. tertio etiam motus magnus eſt cauſa quod calor augeatur, quia excitatur à motu magno, patet in exercitationibus, ſi quis ualde laboret, fit ſudor extra corpus: quia excitatur calor ab exercitio, & ſic fit multus calor in qualitate, excitatur enim ſecundum qualitatem, & uidiſtis iam quot modis, deinde quomodo augentur in quantitate cum ſubſtantia, & ſine ſubſtantia, & cum mixtione uaporum putridorum, iſtæ ſunt omnes

mnes causæ sciendæ à curatore, ut sciat quomodo ca
or augeatur, & quomodo fiant inæqualitates in cor-
ore. sunt etiam corpora calida in quibus fiunt in-
qualitates ex causis superius dictis, scilicet à ca-
ditate secundum qualitatem uel quantitatem. Sed
usæ frigoris sunt quæ inducunt inæqualitatem in cor
ore calido, & frigiditas sic facit morbum, & istæ
ausæ sunt penitus oppositæ. fiunt enim uel tollēdo ca
ditatem à corpore, quomodo per frigiditatem tolli-
ur: quia fit resolutio, sed quomodo fit resolutio? fit
xiccādo substantiam propter defectum alimenti, qūo
leficit alimentū? quia deficit sanguis, uel propter in-
diam longam fit resolutio, & sic deficit sanguis, ista
xiccant calorem naturalem immoderate, ideo fit in
o resolutio. Etiam motiones animi causant resolu
ionem caloris, ut est ira, nimiæ euacuationes, & præ
ipue coitus, qui habet resoluere spiritus, inanitiones
quoque, & hæc omnia præter naturam sunt causæ, ex
quibus deperditur calor naturalis, ad quam resolu-
tionem deficit alimentum, ergo & sanguis, si san-
guis deficit, nihil amplius remanet de calore, ergo cor
pus frigescit, & sic fit inæqualitas ergo & morbus,
sic etiam si corpus sumat cibum frigidum resoluitur ca
lor in corpore, postea etiam laxitas habet resoluere ca
lorem, nam ubi est locus rarus in quo fit aer apertus,
& poßit difflari, locus ille fiet frigidus, sic est dicere
de calore naturali in corpore, si corpus fuerit rarum,
ut accidit in longis ægritudinibus difflatur calor, &

corpus

corpus fit frigidum, & sic inæqualitas producitur in eo, ergo & morbus, laxitas ergo est causa quòd resoluitur calor naturalis in corpore, aliquando etiã fit resolutio caloris à malo usu, ut à balneo frigido ista est prima causa quæ inducit frigiditatem, quando quantitas caloris minuitur per resolutionem quando fit frigiditas per suffocationem caloris: fit quando impeditur motus caloris, ne poßit euentari, tunc suffocatur ipse calor, & eius substantia, & fit frigiditas intensa, ut accidit in somno nimis longo, cum somnus longus faciat frigiditatem quia habet ligare calorem, & nimia quies, uel animi, uel corporis, & retentio excrementorum, & constipatio uaporum, omnes istæ causæ habent suffocare calorem, ac si inclusus esset in cubiculo, deinde suffocaretur ex subita actione materiæ aduenientis subito, ac repente, per causam ad extra, ut à cibo, uel potu, uel ab aliqua causa interna, ut à sudoribus, iam dixi quomodo inducatur frigiditas in corpore ad resolutionem caloris, & fit inæqualitas, & sic oritur morbus, modo dicamus quomodo fiat frigiditas in corpore, aliomodo fit frigiditas in corpore per alterationem caloris, uel à causa exteriori, ut ab aere nimis frigido, uel à causa interna, ut sunt medicamenta frigida, ut est opium, mandragora, & soporifera multa, & caueatis ne habeatis soporiferum propter appetitum, quia multi huiusmodi soporiferis utuntur, & infrigidant multum, ideo decipiuntur non considerantes qualitates eorum, cum ergo ab his indúcatur

itur frigiditas, ideo caueatis, deinde sunt mul=
i cibaria quæ inducunt frigiditatem, ut est lactuca,
ortulaca, & nimia acida, quia alterant calorem, &
c alterando calorem inducitur frigiditas in corpore
rgo & inæqualitas, causæ uero facientes siccitatem
uæ sunt? sunt ut resolutio humidi, fit autem talis hu=
idi resolutio, uel à putredine, uel quando deficit ali=
ientum in corpore, quia exsiccatur corpus, tunc de=
ciente alimento, quòd est sanguis, uel propter defe=
tum potus, ista est resolutio humidi quia peccat ali=
nentum, alio etiam modo propter causam aduenien=
em extra fit siccitas, ut quando calor multus est
xtra resoluendo humiditatem per accidens, sicu=
i sunt balnea in quibus est exsiccandi uis, motus quo=
que animi, & corporis possunt facere exsiccationem,
t resoluere humiditates, omnia ista habent exsiccare,
præterea omnia quæ sunt sicca resoluunt humiditatē,
hæ sunt causæ quæ siccitatem inducunt, ergo & in=
æqualitatem, & sic fit motus, causæ uero quæ faciunt
humiditatem sunt, ut retentio humidi, substantia hume
ctans, humiditas excrementorum oriuntur ista pro=
pter nimium ocium, & propter nimium somnum, præ
terea omnia extrinseca retenta præter naturam fa=
ciunt corpus humidum, propter adiectionem substan=
tiæ, & qualitatis, ut quando exterius corpus uer=
satur in aere frigido, & balneum tepidum humectat
corpus, & sic corpora humectantur per qualitates ad
extra quæ uero interius humectant sunt ut hume

ctantia

ſtantia cibaria, medicamenta humida, humectatur autem corpus per ſubſtantiam humidi, quando nutritu corpus ex humido, iſtæ ſunt oẽs cauſæ quibus corpu fiat calidius, frigidius, ſiccius, & humidius, & aliæ n ſunt cauſæ niſi iſtæ, ex complexibus cauſarum habemus complexiones affectuum, ſi ſumas modo alias cauſas ſimul implicatas, uel caliditatis, uel frigiditatis, u humiditatis, uel ſiccitatis, etiã aliæ erunt duæ cauſæ implicatæ ſimul, quæ ſuperabuntur ab his, & ſic fien etiam aliæ quatuor inæqualitates in corpore, quæ debent dici compoſitæ, habetis ergo omnes inæqualitate exiſtentes in corpore, & quot ſint: Et ubicunque eri inæqualitas in corpore præter naturam, aut erit i parte corporis, aut in toto corpore, & non poteri eſſe niſi una iſtarum octo, quas ſuperius diximus. dice quis, quare dicis hoc? nonne omnia ſunt apud Galenum nota? reſpondeo quòd non eſt quicquam noui, ſe ſunt Galeni omnia, quæ dico, quia ſi dicerem noua, eſſem dignus reprehenſione, ideo fateor me dicer quæ dicit Galenus, ſed clare, & diſtincte, quæ ab ipſ diſperſim poſita ſunt in ſuis operibus, nihil aliud dix niſi quòd ibi dicit Galenus diffuſe, ideo ea aliter explico, & breuiter iſta ſint dicta de inæqualitatibus.

Sciendum eſt autẽ quod quatuor ſunt internæ uirtutes unicuique membro adminiſtrantes quarum prima eſt attractiua, ſecunda retentiua, tertia uero alteratiua, & quarta expulſiua quæ omnes ſunt ſubminiſtrantes, ergo ſcire oportet eas recte, ſtante hoc quò

ti

omni membro ſint quatuor iſtæ uirtutes, & cum in
rpore ſint tot membra diuerſa habentia diuerſas tē
raturas, & facultates, aliæ oriuntur ex his bonæ,
iæ uero malæ, ut cum ſit plus de ſanguine in mem=
ro aliquo, quàm oporteat, & membrum illud ſit ua=
lum, ac robuſtum, & membrum aliud ſit debile, mē=
rum quidem ualidum expellet illum ſanguinem ſu=
erfluum, & illud membrum debile recipiet illum, qui
t factus excrementum, quædam etiam ſunt membra
a debilia, ut non poßint expellere illa excrementa
ecepta à membro forti, ad alia membra, & talia
xcrementa multiplicantur, in his membris, & mem=
ra ſunt facta ut excrementa expellantur, nam aliqua
xcrementa ſubtilia euacuantur per urinā, alia magis
ubtilia per ſudores expelluntur & uapores inſenſi=
iles, cum uero corpus habet in ſe excrementa, & uaſa
acta ad hoc, ut expellantur, & euacuent corpus, &
on faciunt hoc ſatis, quia non expellunt propter ſui
lebilitatē, uel aliquod mēbrum reperitur ad quod om
ia excrementa expelluntur à membris fortibus, con
ingit hac de cauſa, ut fiant fluxiones in corpore, quæ
licuntur intemperaturæ per affluxum, & ſic ſi debent
iſtæ fluxiones fieri oportet ꝗ ſit membrū ualidum ꝗ
expellat, & quòd ſit membrum debile quod recipiat
tale excremētum, quod ab eo alibi tranſmittitur, poſt
modum ſi huiuſmodi influxio fieri debet opus eſt uijs
per quas deducantur hæc excrementa ad extra, qua=
tuor ergo ſunt requiſita, primum oportet quòd ſit mē

brum

brum forte deinde quòd sit materia excrementos
deinde quòd sit membrum debile. Vltimo quòd s
uia apta per quam exeat tale excrementum. Quibu
stantibus quatuor fieri poterit influxio, & ista qua
tuor deseruiunt omnibus fluxionibus, & affectibu
Accidit autem quandoque, quòd fluxiones sint incur
biles, & hoc fit quando aliquod membrum sit ita de
bile quòd non solum habeat recipere excrementum a
alio membro ualido, sed etiam quòd non possit conco
quere alimentum ad illud delatum, ergo in eo redun
dant excrementa per cruditatem facta, quoniam
istud membrum nihil operari potest, ergo in eo cau
sabitur influxio quæ uix poterit curari, & hoc mu
totiens accidit in illis, in quibus oriuntur destillat
nes, quæ quidem deinde habent causare morten
Hæc sint satis dicta pro hac re, habetis igitur omn
morbos factos in temperamentis. Qui morbi in com
plexionibus sine materia sunt octo, facti etiam per
fluxum sunt octo, ergo in totum sunt sexdecim, omn
ergo sunt dicta. Hucusque dixi unum genus, rest
modo duo genera declaranda, quæ breuiter exp
diam. In compositione qui sint lapsus, diximus in
præseruatiua parte, nec in toto isto loco habemus m
tum curare inæqualitates, quæ sunt in compositior
sed considerare debemus de inæqualitatibus quæ pe
tinent ad hanc partem curatiuam, ideo non multum
cam de illis quia ea ad chirurgicos pertinent, licet
quo modo etiam ad physicos, sicuti curatio obstruct

nu

n, quæ à physico curari debent, diximus enim ibi
essent lapsus, & aßignauimus eorum causas, &
in cauitatibus,& in meatibus, in quibus fiunt ob=
uctiones. Dimitamus pro nunc quæ sunt necessaria
o ipsa compositione.

Quantum autem ad tertium genus, quod dicitur.
lutio continui, duas habet causas, extrinsecam, &
rinsecam,extrinseca habet omnes causas, quæ fieri
ssunt ab extra,uel concidere,uel impellere,cum istæ
usæ sint uiolentæ soluere possunt continuitatem, &
ntiguitatem membrorum. Quantum uero ad cau=
s intrinsecas euenientes, sunt ut humor peccans,uel
terans ex quibus fiunt inflãmationes, quæ sunt pro
er malam materiæ multitudinem, ex qua deinde
dissolutio, ex qua deinde fit acrimonia, uel in cu=
transiens fit morbus formicans: Quandoque fit etiã
uòd multitudo illa materiæ,& acrimonia reperiun=
ır simul.& tunc generantur ulcera cum magna cor
osione,quæ nunquam sanatur, quia ibi est multitudo
ıateriæ, & acrimonia corrodens,siue in osse fit, siue
ı neruis siue in carne, et ista attinent ad particularia
ocumenta,de quibus in secundo huius tractatur.

Tertium quòd considerandum est sunt proprieta=
es,& affectus morborum.s. symptomata ipsa,diceba
nus superius ostẽdendo quomodo symptomata oriun
ur ab operibus læsis,& in tumoribus,& doloribus,
um operationes præter naturam correspõdeant ope
rationibus naturalibus,superius diximus operationũ
genera

genera esse tria, & diximus de eorum operibus se-
cundum naturam, quas si sciemus habebimus & su-
oppositas operationes, quæ sunt præternaturã. Qua-
tum uero ad causas quæ conferunt ad cognitionem op-
rationis læsæ, aliæ sunt immediatæ, sicut sunt morb-
qui faciunt læsas operationes, & morbi fiunt à caus-
diximus, quòd morbi fiunt à causis, qui deinde mor-
bi faciunt operationes læsas, ergo morbi erunt caus-
immediatæ læsarum operationum, quoniam inter op-
rationes, & causas, cadit morbus ipse, habetis erg-
omnia facientia ad præternaturalia, si enim uolumu-
facere sanitatem oportet habere omnia ista necessa-
rio. Vbi stat sanitas amissa, quæ sunt tria ut diximus
causæ morborum, & morbi ipsi, et symptomata opo-
tet modo habere genera huiusmodi.

Vt doceamus quomodo uarientur ægritudines i-
genere, deinde dicamus de his in particulari, &
uidebitis quantum erit utilis ista methodus Vobis tr-
dita. His cognitis oportet habere modum, quo possi-
mus ad cognitionem curationis accedere. Si uolumu-
scire talem modum, oportet scire naturam rei, & ho-
uidere poteritis per resolutionis rationem, ut supe-
rius dictum est, necesse est ergo scire naturam morbi
quam habere nunquam poterimus, nisi etiam habeatu-
sanitas, quæ est æqualitas ipsa, ergo æqualitas est ha-
benda, & cum æqualitates multæ sint, oportet uide-
re quot sint, ex quibus oriuntur operationes, ergo
operationes habendæ sunt, quæ oriuntur à composi-
tionibus,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

onibus,quæ compositiones tres sunt, ex quibus fiunt
es æqualitates, quas habere non possumus, nisi per
sam compositionem.i.per temperaturam quæ tempe
tura habetur per similaria, quæ similaria habentur
r membra dissimilaria. Ideo non possumus cogno=
ere sanitatem, & temperaturam nisi prius cognitis
s omnibus,cognoscimus igitur operationes corporis
cipiendo à temperatura, per quam uenimus ad si=
ilares partes, deinde ad dissimilares, deinde ad
embra particularia, cum suis operibus, quæ sunt
r eam,& æqualitatem. Habitis istis, habetis etiam
ot sint inæqualitates præter naturam cum suis cau
,ergo ista sunt necessaria ad curationis partem. Vi
atis ergo an iste discursus sit præter naturam,nam
ulti dicunt me docere attinentia parti theoreticæ,&
practicæ, dico quod hæc nō pertinent præcipue ad
eoreticā, quia si docerē theoreticen,dixissem omnia
rtinentia ad theoreticā,dico igitur quòd si uolumus
rare,hoc facere non possumus nisi habeamus natu=
notitiam, eo quia omnis medicatio oritur à natura
i, & hoc non tantum est necessarium, in hac arte,
d in omnibus artibus, & cum ars sit habitus cum
tione factiuus, ut docuit Philosophus ethicorum
xto, si uolumus hanc artem curatiuam assequi,
portet prius rationem habere de ea, quia si aliter,
on fieret cum ratione indicatio, nam si natura rei ha
ebitur in uniuersali, sic etiam habebitur indicatio, si
utem natura rei habebitur in particulari, similiter

H erit

erit indicatio ipsius, & quanto magis cognitio natu- ræ rei erit in particulari, tanto etiam magis erit in- dicatio in particulari, cũ actio stet circa particularia si possemus habere indicationem particularium, ma- gna esset dementia ea relinquere, & amplecti uniuer- salia, cum omnis nostra intentio sit ut sanetur indiui- duum. Si possemus facere hoc, nunquam uniuersali- consideraremus, si particularia curare possemus sin- uniuersalibus: sed hoc non possumus facere, cum ars s habitus cum ratione, ergo oportet prius scire uniue- salia, tum etiam quia proprietates, & paßiones, e symptomata sunt infinita, et de infinito nulla sit scien- tia ergo non possemus illa habere, nisi sub modo un- uersali, quod quidem uniuersale omnia amplectitu quia aliter si curamus particularia oportet casu ea rare, et non ratione: & ideo antiqui omnes boni m- dici, quorum unus fuit Hippoc. *circa uniuersalia uer- sati sunt in curando, & hoc ut redigerent artem cu ratione ad particularia, cum quis ergo cognoscit un- uersale stare cum particularibus, tunc sciet artem ip sam in particulari approximare, etiam ad gradu quæ curatio melior est, quam quæ curat tantum pa- ticulare. Ideo in hac nostra methodo uidebitis qu modo procedemus, & sic euadetis cito medici perf cti. Incipiamus modo exequi, quod sumus pertrac turi, cũ cognoscimus uniuersalia in arte stare cũ p ticularibus indigemus natura rei, quæ est multiple*

Incipiamus igitur distinguere, nam morbi omn

habent

abentur per ſuas cauſas, cum ſuis effectibus, primo
int cognoſcendæ cauſæ, deinde affectus, poſtea ope-
ationes, ex quibus etiam habetis multa diſtincta, qui-
us cognitis cognoſcetis tunc perfecte naturam ſin-
ularium, ergo habere oportet per naturam ipſam
auſas, deinde effectus, & operationes, quibus habitis,

Notandum quod quinque ſunt indicationes requiſi-
e ad morbi naturam habendam. Quid ſit ergo agen
um conſiderandum eſt primo, Quantum agendum,
Quomodo, Vbi, Et Quando. Hæc ſcilicet ergo ſer-
antur in omnibus artibus. oportet modo omnia iſta
uidere, & quomodo ſanitas ſit acquirenda uidere.
Diſcurramus in hoc per cauſas formales, & efficien-
s, deinde per effectus, cauſæ efficientes ſunt, quæ ſunt
xtra rem componentes & facientes rem, tamen non
int partes ipſius rei, neq; effectus: ſed tantũ ſunt cau-
e, quod ſint illi effectus, cum igitur ita ſit, poſſunt eſſe
fectus, & ſi non ſit cauſa, & ſtet effectus cum deue-
it ad ſuum terminum, ſi autem effectus non ſit ſine
auſa, recedente cauſa deſtruitur effectus etiam: ſed
orbus eſt res facta, ita quod ſtat ſine ſuo effectu cau
e efficientis, ex quo ita ſe habet ut factus ſit, & non
mplius efficiatur. Nos quærimus cauſam non ut tol-
amus morbũ: ſed ne augeatur, curamus ergo ut alle-
uietur morbus, indicat cauſa quid agendum ſit, & eſt
præcipua hæc in parte præſeruatiua, nam in parte
ſta curatiua curamus morbũ, & non præſeruamus,
o quia iſtarum partium ſcilicet præſeruatiuæ, & cu-

ratiuæ opera ualde distant: quia lapsus in curatiua di-
citur quando est factus, & non est amplius in fieri
quia iam acquisiuit terminum suum, & dicitur mor-
bus, at lapsus in præseruatiua dicitur quando est i
uia ad morbum, id est dum fit, & nondum est, quem
causa efficiēs potest tollere: sed in curatiua lapsus tol-
li nequit, bene alleuiari potest, & sic talis indicatio est
habenda à præseruatore, ut habetur à Galeno in the-
rap. dicente à causa (scilicet efficiente) in præseruatiui
est indicatio, & non in curatiua. Indicatio igitur i
præseruatione est à causa, exemplum in feb. habetu
febris putrida, ex qua fiunt uapores putridi, & ele-
uantur quibus eleuatis permiscentur cum spiritibus
accedo ad ægrum, & dico est tollenda feb. ipsa, quan
do tollitur, curamus ne tunc ægrum? an præserua-
mus? dico quod tunc præseruamus, & non curamus
Patitur febrem æger, ergo feb. est tollēda, hoc est pr-
seruatoris: quia præseruator tunc remouet putredi
nem à spiritibus, ut inde putridi humores expellantur
ideo tantum curat causam efficientem, & non mate
rialem propriam. Quod autem tantū præseruetur
feb. illa, & non curetur, hinc patet. Nam putredo tol
litur cum aperientibus, & exiccantibus, quæ faciun
febrem, ideo indicatio sumpta à causa efficiente per
tinet ad præseruatorem. Hæc sint dicta de causa effi
ciente, nam indicat tantum efficiens quid agendum si
& tantum facit operationem spectantem ad præser
uatorem. Causæ uero materiales, quæ nam sin

superiu

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

perius diximus, quæ ſunt duplices. Alia enim dici-
ır materialis ex qua, alia in qua, cauſæ materiales
 quibus adhuc duplices ſunt, aliæ ſunt corporeæ,
iæ incorporeæ. corporeæ ſunt ut humores pu-
idi ex quibus generantur febres. Incorporeæ uero
cuntur qualitates interminatæ, ſumentes deinde gra
um, & terminum à forma. ergo ad curatorem cau-
rum, quæ corporeæ ſunt pertinent, cum fiat diuer-
 & uaria indicatio à cauſis, ex quibus cauſæ cor-
oreæ faciunt indicationem curandi. Vt iſta febris
ebet remoueri, per quæ debet remoueri? per eua-
uationem, & non per alterationem, ſit apoſte-
na in corpore, pendeat à materia calida, materia
aciens hoc apoſtema eſt humor calidus, ergo debet
uacuari: materia ergo uel cauſa materialis corpo-
ea, ex qua (cum faciat morbum) pertinet ad curato-
em, & indicat euacuationem, cauſa uero materialis
x qua, quæ eſt incorporea, quærit non euacuationem,
ed alterationem, ut eſt in feb. hectica, ubi eſt materia
x qua incorporea, id eſt caliditas cum ſiccitate, forma
æc eſt caliditas illa quæ putrefacit materiam, & iſta
nateria cum ſit in potentia ad morbum, indicat alte-
ationem, cum ſit alterata caliditas, ergo quærit alte-
ationem ſcilicet frigefactionem, nam contraria con-
rarijs curantur, cum ergo ex huiuſmodi qualitate ca-
efiat, debet curari cum ſuo oppoſito. Febres ergo pu
ridæ corporeæ cum euacuatione curantur, quæ au-
tem ſunt incorporeæ, cũ oppoſitis alterantibus. pro-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

pterea patet quod causa efficiens, & omnis causa materialis, uel corporea, uel incorporea quid agendum indicant, & sic in hoc ista tria contrariantur. Differunt autem, quia causa efficiens pertinet ad præseruatorem, causa autem materialis, aut corporea, aut incorporea ad curatorem attinet. Quæ duæ causæ materiales inter se etiam differunt, quia causa materialis corporea sibi uendicat euacuationem, causa autem in corporea quærit ut alteretur. Hæc omnia post paucos dies exercebimus, & examinabimus circa ægrotos, iam declarauimus materiam ex qua corpoream, & incorpoream. Materia uero in qua quid est? subiectum in quo consistit morbus, ut si sit cerebrum, uel hepar membrum in se continens morbum, dicitur materia in qua, & ista non indicat nobis quid agendum sit, sicuti aliæ supra efficiens scilicet & materialis ex qua, indicat ista quomodo, & Vbi agendum sit, ergo ista duo dicunt, quomodo, & Vbi. dicat quis cum sit una res, & una materia, quare dicit duo? Dico quod uarius est modus cõsiderandi ista duo, ideo habet indicationes uarias: quia membrũ est considerandum secundum suum situm, & tunc facit ubi agendum, uel operandum sit: quia ubi membrum erit morbosum ibi erit operandum, ideo sic est considerandum Vbi, si uero considero membrum cuius sit naturæ, indicatio ista habet quomodo sit curandum, ut si sit inflammatio in cerebro, uel in hepate, longe aliter curatur inflammatio in cerebro quam in hepate, & ratio est

qui*a*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

ia subiectum uel materia in qua, facit uarias indicaiones, Vbi & quomodo sit operandum. ergo duas di indicationes, una ad situm pertinet, altera ad natum, & operationem membri quomodo sit operanm in mēbro; ista omnia alias dicemus. Reliquum dicere de forma, scilicet quæ sit causa formalis mia, scilicet terminus morbi ultimus, ut si caliditas & citas in duobus gradibus sit facit feb. ephemeram. ic requirūtur duo caloris gradus, ad feb. uero hecti m requiruntur quatuor gradus caloris, fiunt enim trij termini sub causa formali cum tamen omnes formæ nuncupentur.

Causa igitur formalis corporea, uel incorporea mper est terminus ipsius morbi: quia terminus facit orbum esse, & in facto esse, quæ forma est disposio facta præter naturam, à qua fiunt operationes læ, ut si sit feb. putrida calor ille ignoratur quicunque t, uel in duobus gradibus, uel in tribus, ab eo fiunt perationes uariæ, secundum suos gradus, & ista for alis causa, uel est incorporea, uel est corporea, ut icitur de febribus hecticis, & de ephimeris, quæ haent tantum materiam corpoream, cum certo gradu, amen alius est ephemeræ gradus, alius est hecticæ, atione quorum graduum diuersorum, alia dicitur ectica alia ephemera. Ephemera enim habet tanum duos gradus caliditatis, hectica quatuor. Vna starum potest tantum inflammare ipsos spiritus, alia tiam mēbra, hoc uolui dixisse: quia isti gradus, in his

febribus sunt diuersi, si diuersi ergo & eorũ operationes erunt diuersæ ab hac causa non habemus aliam indicationem nisi quantũ agendũ sit, & hoc sit ratione lapsus, debemus enim in hoc tantum occurrere cum contrarijs, quantũ fuerit ille lapsus, siue magnus, siue paruus fuerit, causa ergo formalis indicat nobis quantum agendum sit, cum igitur hoc ipsum non ignoremus, opus est tamen medicamentorum qualitatem determinare, quod est omnium in arte nostra difficillimum. Et si hoc possemus scire, reliqua omnia in medicina essent facillima, non enim est difficile procedere ad morbum in alijs indicationibus, res tamen ista difficilis est, si ergo possemus limitare istud quantum, omnia essent facilia, sed non possumus acquirere hoc, nisi cognoscamus formam: sed nulla forma cognosci potest nisi per effectus, & per signa. ideo scientia illa coniecturalis esse dicitur, ergo nõ est certa scientia. Si enim uultis etiam scire gradus istius quanti, oportet ut habeatis, quid sit sanitas. Sed sanitas non potest haberi nisi per formam indiuidui, & forma indiuidui non potest haberi nisi per formam uniuersalem, ergo forma uniuersalis est habenda, si uolumus habere indiuidua, cum autem particularia sint infinita, ergo & eorum formæ sunt infinitæ, ergo per se non possunt haberi, ideo necessarium est quod habeamus primo methodum uniuersalem, ut deinde poßimus applicare uniuersalia particularibus. Circa istum cursum uniuersalem laboraui hucusq;, solum ut docerem quomodo sint applicanda

nda uniuersalia particularibus,id est Analogismum
ui est syllogismus uniuersalis. Ideo in hoc facimus
nalogismos applicando uniuersalia particularibus.
ico ergo quod ars ista solum est,ut sciamus quanti=
tem remediorum metiri: quia tunc operari sciemus,
non, ducitur ægrotus ad mortem, causa ergo for=
alis est illa, quæ dat totam indicationem quantum
gendum sit, & si non esset talis indicatio in causa
rmali ars non esset longa,ergo causa formalis ea est
uæ facit artem longã,nam cognita natura morbi,ha
emus statim illam materialẽ quæ sit:sed hoc nõ suffi
it:sed oportet,ut sciamus metiri medicamẽta quantũ
ossumus, etsi adamußim hoc nec disci nec sciri poßit,
t ideo in hoc ars dicitur longa,et uita breuis.à causis
rgo formalibus sumitur indicatio quantum agendum
it,& sic iam à nobis de omnibus causis dictum est,&
uid indicant,de finali autem dico, quod nõ habetur in
rte medica,& supra rationẽ dixi,quare nõ conside=
ratur à medico,causa est quoniã causa efficiẽs in arte
ista est uiolenta,& non naturalis,ergo nec finis con=
sideratur:quia causa finalis præsuponit efficientẽ,quæ
cum sit Violenta,est etiam mala,ergo nec finis hic con
sideratur,consideratur effectus qui sunt necessarij, sed
qui sunt isti?sunt humores,morbi,& symptomata quæ
dam,non omnia, & quandoque non semper, deinde
tempus est necessarium,habendi ergo sunt isti tres af
fectus circa curationem,qui habent indicationes distin
ctas, deinde quare morbus sit longus, & malignus.

Ita omnia malignitatẽ indicant, contrariam benignitati, deinde dolores necessario sunt sciendi, & syncopæ, & similia. ista omnia indicant morbum, & quomodo agendum sit, nam alio modo agimus ubi morbus est malignus, alio Vbi benigus, alio modo Vbi sunt symptomata, alio Vbi non sunt. Quantum uero ad motum morbi, nos considerare debemus ipsum duplici modo. Aut consideramus motum in tempore, Aut consideramus motum in alteratione. cum tempore quidem, ut quando morbus uel cito, uel tarde terminatur, uel quando statim mouetur, uel lente à principio. Quandoque autẽ consideramus motum morbi cum alteratione, ut quando uel tarde, uel cito concoquitur, differt enim quia coctiones facit diuersas, sed si non fiant coctiones, & sit tempus prope, tunc non expectamus, sed oportet curare ipsum morbum. Ita motus morbi sunt, qui indicant quando agendum sit, uel non, sumpto tempore, pro motu morbi, uel pro alteratione, semper tempus est habendum. Habetis ergo indicationem quid agendum ab efficienti causa, & à causa materiali ex qua, uel corporea, uel incorporea, indicationes autem quomodo, & ubi habentur à materiali causa in qua, indicatio uero de quanto, sumitur à causa materiali, corporea uel incorporea. Tẽpus uero indicat quando sit agendum, Et sic sunt quinque indidicationes necessariæ ad curatorẽ. Sed quia reperiuntur indicationes magni momenti. Vidẽdum est utrum poßimus agere, nec ne. Hoc autem est prudentis signum.

ıum. Et ſciendum eſt primum, num illud quod ten=
ıis ſit poßibile, nam tunc debetis agere, ſi uero im=
ıßbile nequaquam, quia eſt magnum dedecus aggre
opus, & illud non perficere, ergo oportet ut ui=
ımus quando ſit agendum, uel quando non, ſi nos
buerimus indicationem ſciemus tum agere, tum etiã
ædicere an poßimus, uel non, aſſequi finem, tum
iam ſciemus dicere quia non poßumus ſanare, ergo
ortet ut habeamus indicia agendi, uel non agendi,
quando agendum, & quando non. non autem ha=
re ex præcepto & iuſſu. dicit Galenus non dicimus
oc fieri debere ex tyrannide. i. ui, uel iuſſu, ſed ratio=
, nec dicam ut iuriſconſulti, nolo facere hoc, quia
olunt leges, ſed dico inquit Galenus eſſe agendum ra
one, Quomodo ergo ſcire poſſumus quando agere
ebemus, uel non? hoc à natura habetur, ſi circa cor=
us agere intendimus, oportet ut habeamus duo, ſ.
auſam efficientem, & materiam, uel inſtrumentum
ı quo medicus operetur, cum iſta duo ſint ualde ne=
eſſaria, ergo ſi agere debemus, oportet ſcire cauſam
fficientem, & materiam circa quam agitur, & in hoc
onueniunt iſta duo, quòd ambo ſint neceſſaria. Videa
nus modo quid poſſumus agere, & quid non. Et pri=
no ab efficientibus cauſis, cauſæ efficientes ſunt duæ,
atura. ſ. & inſtrumentum. Quid eſt natura materiæ?
atura materiæ eſt ſanguis, humor bonus, caro. Ver=
ſantur iſta circa naturam materiæ. Inſtrumentum ue
ro quid eſt? Eſt calor innatus, & ſpiritus omnes, in=
ſtrumenta

strumeuta autem medici interius sunt, cibus, potus, instrumenta extrinseca sunt incisiones. phlebotomiæ. Dicemus modo quòd in omni arte, & in omni curatione ista duo sunt habēda. s. efficiēs & materia, hæc cū habebitis scietis modum curandi. Quando enim dicimus posse agere, uel non, hoc fit duplici de causa, uel quando deficit potestas, uel quando instrumentum. Et tunc si agere uolumus male operamur, ergo cum deficit efficiens, uel materia siue instrumentum, agere non ualemus. Quandoque tamen in hoc accidit, quòd materia sit præcipua in agendo, & medicus minister, quandoque autem opposito modo, sed raro, uidelicet quòd medicus, uel agens sit principalis in agendo, & materia sit ministra. Materia tunc est causa præcipua in agendo, Vbi est maior uirtus paranda in sanitate acquirenda, tunc agimus primo materia ipsa, & tunc materia est causa prima sanitatis. In oppositum autem quando agimus in curatione, tunc medici, & instrumentum est causa principalis. Vt si uolumus generare carnem in uulnere, tunc materia est principalis in agendo, quia generant carnem, materia faciens carnem est sanguis, nos uero ibi nihil facimus, nec generamus, nisi quia ministri sumus & in sanando illud membrum, & eius uires restituendo.

Medicus uero primus est, aliquando ut si quis patiatur asperitatem oculorum propter pilos, ex qua fit inflammatio oculorum, materia tunc non potest defendere illos pilos, sed ad hoc opus est instrumento medici, &

& tunc medicus est propria causa, & ubi fit lu-
cio membri, materia non potest pellere illum mor-
n,sed medicus est ille qui statim succurrit,& in pri
mum locum,atque situm restituit. præterea potestis
quæ medicus facere,sed non quæ natura,ut quando
ier habens ita corpus aridum,& siccum, ut non ad
it nisi ossa,& cutis,& in eo non sit calor,adeo quòd
præbeas cibum,effluat,& similiter de medicamento
òd effluet, (in tali enim corpore nulla est operatio
turæ) Vanum est ibi laborare, & agere, quoniam
usa efficiens deficit,si ergo prima causa deficit, non
test induci sanitas,similiter si materia deficit,ut si au
ratur aliqua pars corporis,ut puta nasi, uel oßis il-
n reficere non potestis, quia deficit materia, quo-
um talia membra genita sunt ex semine, ergo si ope
ri debemus oportet quòd adsit causa materialis. De
it autem medicus propter suam ignorantiam, uel
experientiam eius,quòd non scit operari, sunt enim
ultæ operationes ab antiquis scriptæ,quas ipsi fece-
unt,tamen nullus medicus hoc tempore audet eas fa-
re,quia sunt difficillimæ, & multi antiqui ausi sunt
uellere inflationes aquarum ad extra,sed nemo isto-
um medicorum audet talia facere uel propter igno-
antiam, uel propter istarum operationum difficul-
item.Ergo istud remedium est imbecillimũ ex parte
medici. Hæ sunt causæ quare operari non poßumus,
oc pertinet ad indicationem quantum poßumus ope
ari. Non poßumus operari quando etiam materia
& instru-

& instrumentum adſunt, ſed non licet, propter multas circunſtantias, nam aliæ ad intra, aliæ ad extra eſſentialiter ſubiecto adueniunt, ad intra, ut temperaturæ, ætates, motus animi. Quandoque fit ut tenui diæta uti debeat, & licet inſtrumentum, & materia adſit, tamen non poſſumus, quia habemus tale corpus ſanandum in quo non poſſumus operari ratione ſuæ temperaturæ. Quæ eſt uel in parte corporis, uel in toto in parte ut qui habent uentriculum debilem, ita ut facilius poßit in ſyncopem incidere, ſi ei mittatur ſanguis, uel fiat clyſter. ideo cauete iſta facere, & ſi neceſſaria ſint, quando natura, & temperies corporis negat. quia ſi traheretis ſanguinem efficeretis ſyncopem. Iſta eſt cauſa ad intra quæ prohibet ne poßimus circa ægrum operari. Vt ſi accidat te mederi puero, ſit inter ſeptimum & quartũ decimũ annum, in quibus non poteſt fieri phlebotomia, & ſi ſit neceſſaria, quia ætas illa prohibet, quia eſt reſolubilis, & multum quærunt alimentum, ideo ſi mitteretur, reſolueretur, nec poſſet puer nutriri. hoc idem accidit in ſenibus poſt ſexageſimum uel ſeptuageſimum annum, in quibus non eſt facienda euacuatio, & phlebotomia quoniã hæ cauſant uirium imbecillitatem, & ſi neceſſaria ſint, tamen reſoluuntur uires, iã facta reſolutione uirium non poteſt amplius induci ſanitas. Tertio motus animi eſt cauſa quòd operari non poſſumus. Nam multi ſunt qui habent naturam bonam, tamen habent motus animi, & prohibent ne operemur, ut ſi ſit neceſſarium

traher-

trahere ſanguinem pro ſanitate reducenda, & quia illi motus ſanitatem negant, ideo ſanguinem non mittimus, imò cauete ab his, quæ ſupra dicta ſunt de temperatura, uel ætate omni, uel animi motibus. Iſta indicatio eſt ſumenda à nobis, Aliæ etiã ſunt indicationes quæ ſumuntur ab intra, ut quando aliqua mulier eſt prægnans, oportet quandoque ut euacuetur, tamen tunc nõ euacuamus, ſicut Hipp. quinta particula Aph. 30. ſi mulieri prægnanti ſanguis mittatur tunc enim fit in ea abortus & mors, & tanto citius quanto fœtus fuerit maior, ideo in huiuſmodi caſu non debet mitti ſanguis, poſtea ſi menſtrua fiunt ſuperflua, non debet mitti ſanguis, deinde ſi ſunt hæmorrhoides, non eſt facienda euacuatio, quia nimium reſoluit. Et ſic accidunt multa inconuenientia, quæ prohibent ne fiat operatio à medico, & ſi neceſſaria ſit, & ideo indicant iſta omnia quid medicus agere debeat. Quæ uero ab extrinſeco eueniunt, ſunt ſicut aer, nam ſi habetis ægrum qui ſit mollis, eſt aduertendus aer, ne ſint calores æſtiui, uel nimium frigidi, quia ſi ſic tunc non poſſumus in illo corpore agere, ſimiliter & regio eſt animaduertenda, ne ſit multum calida, uel frigida, ideo ſcire debetis regionis rationem, cum impediat ſæpe, ne fiat operatio neceſſaria in ægro, conſuetudines etiam conſiderandæ ſunt, nam aliqui ſunt, qui bis in die comedunt, alij ter, alij quater hos non debemus tantum ſemel in die reficere, ſed plus, quoniam propter inediam debilitantur uirtutes, deinde qui ſolitus ſit in ſa-

nitate

nitate parum comedere, & in ægritudine dabitis m
tum de cibo, fiet suffocatio spirituū in illo, ostendim
ergo hac indicatione quomodo agendum sit, quantu
& quando, quæ indicant quæ sint agenda, & quæ no
& uidistis ex quibus locis sumantur indicationes.

Et ita docuimus, ut iam inuenerimus per uiam
solutionis causas suas, sed quoniam uersamur cir
particularia & ob id artifices sensibiles appellamu
oportet cogitare causas morborum, sed in particul
ribus, id facere non possumus quia particularia p
sensus notificantur, causæ autem non cognoscunt
per sensum, quia uniuersales sunt, sed ab intelle
tantum percipiuntur, causæ ergo latent sensibus, id
per signum euidens & apparens sensibus procede
debemus ad causarum cognitionem, & iste affectus
prehensus, cum signum sit particulare & sensui ap
rens, excitat sensum, postea refertur ad intellectu
& ab ipso concipitur, deinde comparat ipsum
causas latentes, & facit analogismum, quæ est relat
quædam particularis ad uniuersale, & concludit pa
ticulare, & fit demōstratio à signo. Istud igitur q, r
presentatur intellectui cum sit particulare in indiu
duo apparens, & affectus dum apprehenditur ab i
tellectu, comparat ipsum causæ recognitæ iam ab int
lectu, sub modo uniuersali, & recognoscit eum depe
dere à causa, & memoratur à signo illo, & ex ta
rememoratione fit scientia, itaque causam occultam
gnoscitis per exterius apparens, & cognoscit cau
sa

m esse in illo indiuiduo, prius tamen in uniuersali ab tellectu cognoscebatur, exempli gratia, cognoscitis turam ignis, & cognoscitis in ipso hanc proprietem, quòd emittit fumum, lateat ignis in aliqua par, cognoscitis quidem ignem, sed non ibi existere, sed tergit fumus, quo percepto à sensu, cognoscitis ibi nem adesse, ita faciunt signa apparentia sensui, ita prehensa à sensu: per deprehensionem enim hanc gnoscitis in corpore esse affectionem illam, cuius roprium est signum illud, hinc apparet utilitas, & cessitas signorum, quia uniuersaliter non cognosceretis rem occultam, & talis est necessitas non absolut, sed suppositionis: quia si haberemus notitiam mororum per sensum, sicut in morbis extrinsecis manifeste apparentibus contingit, non quæreremus signa, leo Auicenna non posuit signa eorum, & Galenus le internis affectibus, & morbis ponit signa. Hactenus de necessitate, & utilitate signorum, quantum spectat ad uniuersalem speculationem, cum ergo necessaria sint signa necessitate suppositionis, unde hauriemus ea? Et à quibus fontibus? Vt caput habeamus eorum sub certa methodo, Debetis scire circa hoc, quod signa sumuntur ab affectibus, & passionibus, siue accidentibus, siue symptomatibus, quæ sequuntur morbum. Quia diximus tria esse præter naturam considerada, causas, morbos, & symptomata: quia symptomata sunt ipsamet signa, nec differunt nisi per relationem quandam, fons autem à quo eueniunt,

ſunt operationes læſæ, ex quibus ſubſequuntur cæte-
ra accidentia, quomodo autem dicantur ſigna, & paſ-
ſiones dicemus. Paßiones quæ ſequuntur morbos, ſi-
cut umbra corpus, dicuntur ſigna, prout referuntu
ad aliquid indicandum, & tot nominibus uariantur
quot uariantur relationes. Exempli gratia ſi acci-
piam hoc ſymptoma, uel affectum, & referam ipſum
ad eſſentiam morbi præſentis, & uellem indicare eſ-
ſentiam morbi præſentis, appellatur indicantia, &
repræſentantia, ſi uero eoſdem affectus referam a
præteritas cauſas efficientes, uel procatharticas, dum
habemus talem relationem, appellantur rememora-
tiua: quia nobis rememorare faciunt præterita, ſi ue-
ro referantur ad euentum morbi futurum, & in
uellemus ſcire euentum morbi futurum, appellantu
prognoſtica, ſiue præuiſiua, & ita ſub diuerſis rela-
tionibus iſtimet affectus dicuntur ſigna indicantia, re-
memoratiua, & prognoſtica. Si uero iſtimet affe-
ctus, & paßiones per aliam diuiſionem referantu
relationes accipiunt alia nomina, ſi enim referan-
tur ad morbum, ita ut dum referuntur ad morbum
uellemus habere exactam notitiam morbi, & affe-
ctus iſti, & paßiones neceſſario ſequantur mor-
bum, nec poßint apparere, niſi ſit ille morbus, du
ſit hæc relatio & proprie ad cauſam ſuam, quib
poſitis ponuntur cauſæ, pathognomonica appella-
tur, id eſt indicantia perpetuo affectionem, ita ut p
ſitis illis, ponatur morbus, & iſta ſunt in pleuriti
i

lla quinque signa, quibus positis ponitur necessario
norbus, ut sunt difficultas anhelitus, febris continua,
ußis, pulsus serrinus, et dolor pungitiuus, ubi inquam
unt ista quinque necessario ibi est pleuritis: quia ista
ta collecta sunt pathognomonica, id est necessario ad-
hærentia, indicantia affectum quem pleuritidem ap-
pellamus, ubi inquam affectus isti talem habent rela-
tionem ad morbum, ut istis positis ponatur morbus
pathognomonica dicuntur, si uero referuntur, non ut
significant morbum: sed quandam conditionem, puta
magnitudinem, uel declinationem ad unũ, uel ad alium
locum, non autem essentiam ipsam, familiaria tamen
morbi, appellantur synedreuonta, id est aßidentia: quia
uidentur aßidere morbo, tanquam familiaria, non ta-
men in essentia sunt. Exempli gratia sputum in pleu-
ritide, non est necessarium, ut posita pleuritide pona-
tur sputum: quia multæ sunt pleuritides sine sputo, &
multi etiam sine sputo moriuntur, indicat autem mo-
res morbi, & aßidens appellatur, si etiam apparet
dolor circa furculas, uel circa hypocondria, hæc non
sunt de essentia morbi, plerunque autem consequun-
tur, & conditiones morbi ostendunt. Tertia rela-
tio est quando nos comparamus eosdemmet affectus,
quos symptomata appellamus ad morbum, non ut sint
familiaria, uel ostendant essentiam morbi, nec condi-
tionem aliquam, sed referuntur ad mutationẽ aliquam
magnam, & sunt propriæ mutationes, sicuti subitus
uomitus, fluor sanguinis narium, subitus effluxus per

intestina, per hæmorroidas, per sudorē, hæc appellantur epiphænomena, id est post apparentia, & ita habetis omnes relationes, quæ faciunt diuersam nominationem illius rei. Quia semper sunt symptomata: sed aliquando indicantia, aliquando rememoratiua, aliquando prognostica, aliquando per aliam relationem, aliquando synedreuonta, aliquando epiphænomena, & hæc satis de relatione symptomatum, quæ per tales denominationes signorum habent relationem, & eorum uaria nomina. Cum uero omnium istorum symptomatum, quæ per relationem dicuntur signa, fons sint operationes læsæ, uidendum est quomodo operationes læsæ sint fundamenta omnium symptomatum, quæ postea erunt signa. Quod operationes læsæ sint fons omnium præter naturam, quæ apparent in corpore patet: quia immediate quod morbus est, sequitur operatio læsa, ita quo propria paßio essentialiter inhærens morbo est operatio læsa, imò ipsa ingreditur diffinitionem morb Est enim morbus (ut inquit Galenus in primo therap & in primo de causis morborū & accidentiū) disp sitio præter naturam à qua immediate sequitur læsi operationum, ideo quantum sit intrinseca ipsi morb ex hoc uidetis, quoniam ingreditur diffinitionem, cu ergo ita sit annexa læsa operatio morbo, merito po morbum fons est operatio læsa. Præterea uia dc ctrinæ, nō'ne innata est nobis uia ut à notioribus in cipiamus? Sed id quod manifestū in ægro est, est act

læ

esa, nec ipsa unquam fallet, præterea uidemus quod unquam apparent reliqua symptomata, nisi appa= eat operatio læsa, sit operatio læsa in hepate, & he= ar non concoquat succum, primo oportet ut sit hæc peratio læsa, postea accidentia sequuntur, & ante= uam sit hæc operatio læsa, nõ apparẽt symptomata. rimum est fluor alui, secundũ materiæ liquidæ cruen æ, ut lotura carnis, urina pallida, fusca, alba, pallor ostea, & albedo intensa (ex priuatione sanguinis) er totum corpus apparet, præterea tumor, & liui= litas in toto, & cachexia ita subsequitur: sed primo præcedit operatio læsa, ita quod si non esset illa, non apparerent alia, & ita operationes læsæ sunt fontes signorum Ex hoc est, si uolumus methodum uniuer= salem exercitare, oportet operationes læsas uidere, de quibus iam diximus. Sed qua arte operationes læ= sæ uidendæ sunt? Facillima uia est, nam ubicunque ac= cedetis ad ægrum cognituri ægritudinem debetis pri= mo deuenire ad cognitionem læsarum operationum, & incipere à genere, & in species diuidere, & uide= re an unum genus, an plura læsa sint, postea uidere species, & scire an una, uel plures læsæ sint. Vidistis supra, quemadmodum docuimus operationum tria es= se genera, primum dicebatur operationum animaliũ, secundum uitalium, tertium naturalium, & ostendi= mus ex ipsa methodo, non posse esse nec plura, neque pauciora. oportet ergo primo uidere quod genus læ= sum sit, animalium, uitalium, an naturalium, & an

omnia, uel plurima, & stare in genere. Diximus enim operationes animales quasdam in cerebro, & propter cerebrum quasdam, neque in cerebro, neque propter cerebrum esse, ita etiam de uitalibus diximus aliquas esse in corde, & propter cor, aliquas nec in corde, neque propter cor, à corde tamen dependere. Et dedimus exemplum de cerebro, & diximus quod operationes, quæ sunt in cerebro, & propter cerebrum sunt tres, imaginatio, intellectus, & memoria, sunt enim in cerebro, & sunt propter cerebri perfectionem. Quæ uero nec in cerebro sunt, neque propter cerebrum à cerebro tamen dependent, sunt quinque sensus, qui non sunt in cerebro, sed in suis instrumentis, quædam motiuæ, & hæ non sunt in cerebro: sed in neruis & musculis. Quæ uero in corde sunt & propter cor, constantia, et uigor ad uindictã, & ad iracundiã, ista enim fiunt ex optima tẽperatura cordis, & propter conseruationẽ cordis, operationes uero nec in corde, nec propter cor sunt, perpetuus fluxus caloris à corde ad alias corporis partes, & pulsatio arteriarum. Et hoc uolui dicere: quia ubi uidebitis operationes læsas, statim debetis uidere an ex illis sint quæ sunt in ipso, & propter ipsum: in cerebro, ut imaginatio & reliqua, ex hoc scietis in cerebro læsionem esse, Vbi ergo una istarum læditur, ut intellectio, necesse est dicere læsionem esse in cerebro quod ita non est in alijs, quæ non sunt in cerebro, nec propter cerebrum. Vbi oculus, uel sensus tactus fi

læsu

ſus,non eſt neceſſarium dicere, ergo in cerebro eſt
fectio:quia tunc non recipiatur uirtus, quæ à cere-
ro procedit. cum autem feceritis hanc diuiſionem,
portet deuenire ad ſpecies ſpecialißimas, & quo ad
perationes cerebri, quæ non ſunt in ipſo, nec pro-
ter ipſum,ſimiliter quæ non ſunt in corde, nec pro-
ter cor, uidere an motus, uel aliquis ex ſenſibus,uel
ulſatio arteriarũ ſit læſa, aut calor,qui à corde dif-
unditur,nõ diffundatur. Et uidere quæ ſpecies ex iſtis
eſa ſit,de uirtutibus etiam naturalibus ſubminiſtran-
ibus idem facere debetis,& uidere an attractiua, an
ontentiua, an alteratiua, uel expulſiua ſit læſa, &
trum una,uel plures læſæ ſint. Hæc ſunt conſideran-
la antequam ægrotos curare aggrediamini, Vbi ha-
betis quot ſint actiones læſæ,& quibus debetis occur-
rere, & oportet primo uidere hoc, poſtea quomodo
lædantur,aliter nihil ſcietis.

Poſſunt autem tripliciter lædi in genere, uel enim
auferuntur penitus,uel diminuuntur, uel corrumpun-
tur, id eſt operatio ſit,ſed peruerſa, & habet igno-
rantiam prauæ diſpoſitionis, ideo oportet uidere an
operatio ſit ablata, uel diminuta, uel corrupta, ſed ſi
diminuta fuerit actio,uel ablata,(ut ab ea incipiamus)
oportet uidere quid ſignificet iſtud. Eſt autem actio
diminuta cum oculus male uidet, uel male brachium
mouetur,aut uentriculus male concoquit,dicitur abla-
ta,cum nihil penitus concoquit. Oportet igitur uide-
re quæ ſit ægritudo faciens hoc,& quid iudicetur per

operationem istam læsam. Indicat enim nobis rem quam non uidemus oculis: sed quomodo comparabimus rem rei, attendite. Nascitur cognitio ista ab eo, à quo etiam medicina oritur, quæ oritur à Philosophia, & est sua filia, considerantur ea, quæ sunt à philosophis considerata, quæ scilicet sint ea quæ faciunt operationes læsas, uel diminutas. Diminutio uel ablatio caloris causa est istorum, quia calor causa est omnium motuum horum inferiorum, causa autem sistens motum est frigiditas. Si ergo diminutam, uel ablatam esse operationem uidemus, necessario est frigiditas, uel sola calorem tollens, uel cum materia calorem suffocans, est igitur necessarium concludere ubi uidetis in membro actionem diminui, uel auferri etiam dicere ergo hic est frigiditas: sed quoniam potest esse sola, uel cum humiditate, uel cum humore imbibito in membro, uel similari, uel instrumentali, id est in uasi de meatibus membri repletis illo humore, quo fit u spiritus Vitalis pertransire cum calore, non possit, & ideo sequitur diminutio, uel ablatio operationum, Indicat igitur diminutio, uel ablatio, frigiditatem, uel solam, uel cum humore, uel à materia imbibita in similaribus membris, uel in compositione membri meatus & Vasa replens, et transitum caloris, & spiritus impediens, & alimenti, cum ergo diminutio, & ablatio indicent hæc omnia, quomodo discernemus ea, & differentias? dicam statim regulam ponens, si prius de correctione operum duo uerba fecero. Vidisti

quomodo

uomodo diminutio, & ablatio frigiditatem significent ec different nisi quia diminutio fit à maiori, ablatio ero à maiori frigiditate, uerbi gratia, frigiditas ut uo, minuit, ut quatuor, tollit.

Dicimus uero operationes esse corruptas, quoienscunque fit quidem operatio, sed corrupta, ut stonachus concoquit quidem, sed corrupte, assat enim tel adurit, oculus uidet, sed uidet nebulas, & obiecta quæ non sunt extra, intellectus intelligit, imaginatio, imaginatur, sed corrupte, & non sicut oportet, significat autem operatio corrupta oppositum, quòd diminutio & ablatio, caliditatem s. uel solam, uel cum siccitate, uel cum humore calefaciente, & erodente, & excitante, & hoc habemus ex philosophia ipsa, quia caliditas est causa operationum, & ubi erit temperatus calor, & singulis temperaturis corporum conueniens, secundũ æqualitatẽ iustitiæ, sequuntur operões secundũ naturam, si uero fuerit excedens quanto magis excedens fuerit, tanto importunior, & uirtus non poterit regere instrumentum illud, quia non est instrumentum conueniens, sed igneum, non regulatum à natura, & ideo fiet actio corrupta, & propterea ubi uidebitis corruptionem actionis dicetis ibi excessum esse caliditatis, & humiditatis redundantis, & erodentis, tunc enim est humor erodẽs in membro, cum adest uel humor amarus, uel salsus excitans naturam. Dicetis uos quomodo sciemus differentias omnium, tam minutionis quàm ablationis? & corruptionis? Dabo

nobis

uobis regulam unde sumetis distinctionem. loquor i
genere non in specie, quia sicut diximus operatione
læsæ fontes sunt, à quibus omnia accidentia sequuntur
& uariæ operationes læsæ uarietatem in morbis ost
dunt, ita uarij effectus operationum, ostendunt cau
sarum uarietatem. Differentias uero & loca omnium
reliquorum accidentium ita sumetis. Vbi sunt læsa
operationes necessario accidentia corporis mutantur
& primo quæ excernuntur à corpore, mutantur, &
ubi prius quæ per secessum, per urinam, & per alia
corporis partes excrementa erant in æqualitate de-
bita, ubi operationes læsæ sunt, alui excrementa, &
reliqua omnia mutantur, uel in quantitate, & pluri-
ma, uel pauciora sunt, uel in qualitate, & in substan-
tia, & iste est primus fons accidentium sequentium
operationes læsas, immutatio. s. exeuntium, pro ratio-
ne loci affecti, reliqua accidentia sequuntur secundum
ordinem prædicamentorum. Circa qualitatem sunt
plurimæ mutationes in corpore. Incipiamus à corpo-
re, & à paßionibus, uel paßibili qualitate in hac specie
qualitatum contingunt (post operationes læsas) mu-
tari qualitates sensibiles, & obiecta sensuum, & pri-
mo colores, qui erant secundum naturam, læsis opera
tionibus mutantur, & ideo aliquis fit nimis rubeus,
uel nimis pallidus, & scitis quòd ubicunque est color
rubeus, quòd indicat dominium sanguinis, pallidus, pri
uationẽ indicat, stando in uniuersalibus, semper ergo
colores primo immutantur operationibus læsis, præ-
terea

rea qualitates, quæ sunt obiecta auditus mutantur, r percipitis sonum in intestinis, & auribus iudicatis uarios modos læsarum actionum & operationum. Ex obiecto odoratus etiam, nonne ratione fœtos in humoribus putrescentibus, & per aluum exeuntibus, per nares, uel per urinam, uarias putredines, r circa illas partes affectus indicabitis? Quantum d qualitates, quæ sunt obiecta gustus, maximum inicium humoris prædominantis habetis, cum saporē cidum, amarum, salsum acerbum, uel astringentem ercipitis, iudicantur enim his saporibus uarij humoes, tunc enim scitis acidum esse humorem, & insipidū n pituita, in bile amarum. Ex tactu quoque ex calore ercepto uel frigiditate, uel dolore apparente in aliqua parte corporis habetis indicia maxima discurrenli uarietates morborum. Circa uero qualitates secundas, naturales potentias, uel impotentias, ubi durities, asperitas, lenitas, raritas, densitas apparebit, ex his habitibus uarios affectus arguetis. Quantum uero attinet ad figuram multum refert. Videbitis enim sæpe tumorem rotundum, uel in forma pineali arguere & indicare, uel tumorem longum laxum, & ex tumore circa uentriculū apparente, et longitudine eius, uel cū transuerse se habeat, uel recte, uel oblique, cognoscetis an uentriculus sit qui male habeat, an musculi, præterea circa quantitatem debetis considerare an nimis tumidum, uel nimis arefactum, ex tumefactione multitudinem humoris, ex arefactione, priuationem caloris

concoquen-

concoquentis. Praeterea circa motum maximam habetis differentiam in motu, ſæpe enim percipietis & ægri referunt, humorem agitari, & moueri de part ad partem, & citum uel etiam aliquando tardum habere motum, ex qua uelocitate, & tarditate ſcietis differentiam læſionis, & naturam morbi, & ex fontibu iſtis habebitis naturam morborum, & notitiam ipſorum, iſta ſint dicta de ſignis indicãtibus quæ ſunt ipſ met operationes, quæ ſequuntur morbum. Iſti met affectus ſunt ſigna prognoſtica, ſi ſumimus ab ipſis relationem ad euentum morbi. exempli gratia ſi conſid rabitis aliquod genus operationũ, & accidentium, & læſionis magnitudinẽ, & magnitudinẽ ſymptomatum & comparabitis cum corpore affecto pronunciabit de futuro, num æger ſuccumbet, uel liberabitur, e qualitate, & quantitate, horum ſymptomatum ſi poſtea cum his aggregabitis dies in quibus excrement exeunt, & hæc apparent, in quarta, uel ſeptima, uel d cimaquarta, ſi inquam hæc omnia conſiderabitis, no tantum artem prædicendi habebitis, ſed ſcietis etian diem, & horam, de quibus latius à Galeno in libris d criſibus, & diebus decretorijs diſputatur.

IOAN

IOANNIS BAPTISTÆ MONTANI VERONENSIS MEDICI IN PRImum librum Galeni ad Glauconem EXPLANATIO.

QVOD non ſolum communem omnium hominum naturam ò Glauco, ſed & cuiuſque propriam noſſe medicus debeat, & b Hippocrate olim traditum eſt, & à nobis in ipſis rtis operibus (ut noſti) ſtudioſe obſeruatum.

ROGATVS (ut ſuperius dixi) à Glaucone Galenus ut ſibi medendi artem compendio ſcriberet, prius quam opus ipſum aggrediatur præfatione imprimis quadam utitur, & prudenter in ea præmonet de nonnullis quemadmodum neceſſaria ſunt, & inquit, tu petiſſti quidem ut traderem tibi methodum uniuerſalem, qua artem docea/ris curandi ægritudines, aduerte, quia & ſi ſciueris methodum exquiſite, ad exercendam tamen artem circa particularia non eris idoneus, quia non tantum ſufficit ſcire methodum uniuerſalem, imò opus eſt in particularibus uerſari, ſi recte curare debeamus. In quibus uerbis habemus hanc concluſionem, q; methodus uniuerſalis non eſt ſufficiens, ſed requiritur cognitio particularium, hanc concluſionem probauit auctoritate primo, deinde inductione & experimento, &

hæc est prima pars præfationis. At dicet quispiam particularia sunt ita necessaria, cur conterimus tempu in uniuersalibus? & cur statim non doces, quomod circa particularia debemus nos exercere, omissa uni uersali methodo? ostendit Galenus in secunda part uniuersalia non minus esse necessaria particularibus imò sine cognitione uniuersalium, frustra nos labora re in particularibus, & concludit quòd si uolumus ess boni medici, oportet scire uniuersalia particularibu coniungere. i. rationem sensibus adiungere, ita cum ar sit habitus recta cũ ratione factiuus, & actio sit circa particularia si cũ ratione agere debemus uniuersali particularibus iungere oportet. i. rationem sensibus hoc uoluit Galenus in tota præfatione. Declaro pri- mam partem, cum uellet hanc conclusionem probare, methodum uniuersalem non sufficere ad artem curan di, proponit maiorem, & inquit, non sufficere medico ut naturam communem cognoscat, sed oportet ut par ticulares cognoscat uniuscuiusque, at si hoc scire de- bet, cum naturæ particulares in indiuiduis sint, indiui- duorum autem non est scientia, imò nec scribere, nec imaginari possumus, ut dicebat Arist. primo ethicorũ circa finem, & cum methodus sit circa uniuersalia tan tum, & non possumus exercere artem sine cognitione particularium, quæ non cadunt sub scientia, ergo sequi tur quòd methodus uniuersalis non sufficit, sed opor- tet scire particularia, quæ sensu, & per experimenta sciuntur, sequitur ergo quòd & si habeamus uniuer- salem

ilem methodum, & nesciamus exercere circa parti-
ilaria, & componere uniuersalia cum particulari-
us, quòd propterea nõ sumus medici, maiorem illam
robat auctoritate Hipp. primo, & inquit istam ip-
is esse sententiam, deinde suo probat experimento,
uia didicistis & uos qui, mecum ita exercitati estis,
einde subdit cum sit necessarium cognoscere particu-
ares naturas, huiusmodi aũt naturæ particulares nec
cribi, nec dici poßint, cum sint infinitæ, infinitum uero
ciri non potest ergo &c. quod autem infinitum sciri
on poßit, & particulares naturæ necessario cogno-
ci debeant, probat ratione euidentißima, & inquit,
ertum est si uolumus morbos curare, & uersari cir
a particularia oportet habere has circunscriptiones
gendi, ut sciamus quid, quomodo, quantum, & quan-
lo, & ubi agendum, si ergo ita sciri debeant, & nulla
possunt sciri, nisi sciantur particulares naturæ corpo
ris, ergo si hoc probabimus, oportebit quòd naturæ
particulares sint cognoscendæ. Probat autem hoc, sed
antequam de probatione aliquid dicamus, oportet
uos scire, quòd totum hoc procemium à nobis uirtute
probatum fuit, quando dixi quinque conditiones
esse attendendas semper in omni actione, nec posse per
fecte fieri, nisi sciamus Quid, quomodo, ubi, quando,
& quantum, quæ ab Aristotele optime fuerunt decla
rata in libris ethicorum, habuistis præterea id quòd
dicimus, quid agendum, indicari à natura rei agendæ,
hoc est à causa efficienti, & materiali ex qua, tam cor
porea,

porea, quàm incorporea, & declarauimus quo pacto & diximus cum ex aliquo humore, ut ex causa coniuncta generatur ægritudo, indicatur quid agendum, ut euacuandum, à causa uero efficiente esse præseruandum, à causa materiali ex qua incorporea indicatur quid. s. alterandum, quia scilicet hic adest excessus caliditatis, & siccitatis, ostendebamus præterea quomodo ex materia in qua, (quam dicebamus esse membrum recipiens dispositionem) indicari primo, quomodo agendum, si consideramus membrum quo ad propriam naturam, si uero consideramus quo ad situm, indicat ubi. i. quo in loco sint applicanda remedia, dicebamus præterea quomodo à forma terminante ipsam ægritudinem indicatur quantum. Exempli gratia, qualitas interminata caliditate, & siccitate, indicant quid agendum, id est refrigerandum & humectandum. istarum uero qualitatum gradus, uel ut duo, uel ut quatuor, indicant non solum refrigerandum, & humectandum sed in tali gradu. Idem etiam ex materia corporea habetis, ubi scietis quantitatem humorum peccantium scietis etiam quantitatem medicinarum, quoniam remedium tam alterans, quam expellens applicandum debet esse proportionatum. Sumitur autem à quantitate materiæ ex qua, corporea, quantum: quia quantitas, & multitudo addit gradum dispositioni. Dicebamus etiam quomodo ab effectibus morbi sumebatur quomodo esset agendũ, ubi enim mitior est, uel sæuior aliter in mitiori, aliter in seuiori procedimus, prætere

motu

otus morbi indicat quando, et dicebamus motum du
iciter cõsiderari.uno modo circa tempus,id est con=
erando an uelociter, uel tarde moueatur, & an
æceps sit: quia in acutis morbis statim in principio
acuandũ est,in tardis,tarde. Alio modo dicebamus
nsiderari motũ respectu alterationis in cruditate,et
ctione,uidelicet an materia cito, uel tardius coqua=
r,& dicebat Hippoc.concocta medicari, & moue=
nõ cruda. Dicebamus ergo si uolumus eligere tem
us medendi,considerandum esse ipsum motum,in hu=
smodi alteratione concoctionis, uel cruditatis, istæ
nt limitationes,in hoc tex.dictæ,sed nõ fuerunt pro
itæ,& unum hic dicit,in quo fuit admodum diminu=
s,ut uix posit intelligi,sicut apparebit. Restat mo
declarandum quomodo sit necessarium (si recte cu=
re uolumus)ut cognoscamus particulares naturas,
uantum attinet ad quid,quomodo,& ubi agendum sit
aturæ particulares non essent necessariæ, imò posset
nusquisque nostrum statim cum discesserit ex scholis
xercere artem hanc: quia facillimum est cognoscere
aturam ægritudinis: quia semper eadem est, & est
niuersalis consideratio, an calidus, uel frigidus, ita
uod excessus sit per frigidum,uel humidum, uel sic=
um, uel excessus sit compositus ex his, & utrum sit
næqualitas in compositione, uel in solutione continui,
& si in compositione, an in formatione, uel in nume=
ro,uel in quantitate præter naturam, & si in forma=
ione, an in figura,uel in superficie, uel in meatibus,

 & cau=

& cauitatibus, & semper scietis calidum, et frigid morbum cum contrarijs curari, & reliqua etiam, gura quæ debet esse leuis, sit aspera, & aspera leu cum contrarijs ita debet curari, ista sunt facilia. Pr terea quomodo agendum à natura membri sumpt semper se habet eodem modo: quia mẽbra semper su eiusdem naturæ, cor, cerebrum & reliqua. Vbi eti facile est quia semper manent in eodem situ. Qua tum ergo ad hæc tria quid, quomodo, & ubi, ars n est difficilis, & pauca indiget exercitatione, illa ue quæ faciunt ut particularia necessario cognoscant sine cognitione quorum non possumus curare, & q medicos contorquent, qui postquam habuerunt arte & sciunt exquisite naturam ægritudinis cognosce & quæ remedia huic conueniunt, & copiosi sunt recensendo, nesciunt tamen artem exercere, quia ill quando, & quantum ex quibus quod est in arte p tißimum dependet, impediunt eos. Sed quare hæc d faciunt tam arduam difficultatem in arte medẽdi? q quantum operari debemus, à forma dispositionis sum tur, id est à gradu determinato: quod corpus hoc e cedat per calidum & siccum facile est uidere: sed quo gradu difficillimum. Si enim Socratis corpus cesserit per calidum & siccum, & febriat, facillimu est uidere excessum: sed in quo gradu excedat non p testis uidere, nisi sciatis gradum proprium tempera ræ Socratis, & talem in ipso fuisse caliditatis, & si citatis gradum. Igitur oportet considerare natura

illi

lius particularem: quia si uolumus mederi eius ex=
ssui, oportet ut sciamus particularem eius gradum,
d qua arte assequemur hanc cognitionem? cum par=
ularis scientia nõ cadat sub sensum, ideo fieri no po
st, ut exquisite cognoscamus certum, & proprium
radum temperaturæ ipsius, absolute tamen cogno=
mus, propterea dicit Galenus in de temperamen=
:. Nisi quis cognosceret temperamentũ uniuscuiusq;,
ut propria elementa, A, B, non potest artem exer=
re. Postea in de mißione sanguinis dicit nihil conie=
urale magis est, quã cognoscere naturã propriam.
tellexit Galenus de temperamentis quod qualitates
determinatas scire possumus, sed gradum earum
on possumus scire. & tertio methodi dixit, si profi=
rer scire temperamentum indiuidui determinate, cre
rem me esse qualem ego arbitror fuisse Apollinem,
r Æsculapium, subdit postea ideo crasim, id est pro=
riam temperaturam cuiuscunq; recte cognoscere nõ
st humani intellectus, propterea antiqui recte hanc
otitiam tribuerunt Apollini, et Æsculapio, relinqui=
ır ergo ex hoc difficultas maxima circa istud quan=
um, nunquam ergo attingimus gradũ, sed prope ac=
edimus, si excellentes simus, & ob hanc causam Auer.
oluit esse medicus: quia nesciebat proprietatem indiui
ui, à qua sumitur quantum, & hoc est illud quod re=
uirit necessario cognitionem uniuscuiusq; particula=
is naturæ, quæ quam difficillime cognoscantur osten=
lit auctoritate, præterea non habemus modum, nisi

cum longa conuersatione cum particularibus. Et ex
bono intellectu. Ad hæc quando agendum sit non est
parum difficile: quia si debemus eligere tempus agen
di, oportet cognoscere statum, id est quietem, & mo
tum singularium, non solum naturam cuiuscunq;, qui
morbus est in fieri, & in motu: tempus etiam sempe
fluit, & non est idem in mane, & in sero: quia perpe
tuo fluit, & momentaneum est, non potest igitur sin
difficultate maxima eligi occasio, quam si non eligat
oportune, sequuntur incommoda, redditur ergo diff
cultas ex occasione, quia preceps est, experimentu
autem fallax. Ista igitur duo quantum, & quando r
quirunt cogntionem necessariam particulariũ, & ha
intendebat probare quando dixit non solum comm
nem omnium naturam esse cognoscendam, sed & p
ticularem, & probauit hoc auctoritate, & inducti
ne. ita quod sit necessarium inuenire quantũ, & qua
do, at non potest inueniri nisi per cognitionem exq
sitam particularium, ergo necessario, indigemus c
gnitione particularium. totum hoc declarat in hac p
ma parte, & est argumentum totius procemij. Nu
uerba ipsa declaremus. Natura apud medicos mul
pliciter sumitur, aliquando pro quatuor humorib
& quatuor elementis, id est pro materia. Et hoc mo
Hippocr. primo de natura humana intellexit, in q
agit de principijs elementarijs corporis humani, t
propinquis, quam remotis, ex quibus tanquam ex m
teria constat. Aliquando sumitur pro forma, siue

mperamentum ſit,ut oſtendit Galenus in libro quod
nimi mores ſequantur temperaturam corporis, ubi
ult unumquenque philoſophorum antiquorum,etiam
noluerunt,dixiſſe naturam hominis eſſe temperatu-
am,id tamen fuerunt coacti dicere, & credit proba-
e Ariſtotelem ita ſenſiſſe:quia dixit animam eſſe actũ
orporis phyſici organici, & nihil aliud intelligere
oluiſſe quam animam eſſe temperaturam. Aliquando
umitur pro toto compoſito,& ad hunc ſenſum Ga-
enus undecimo methodi ipſam accepit, cum dixit na-
uram hominis ex tribus conſtare,ex ſpiritu,membris
arnoſis,et ſpermaticis. Aliquando pro tẽperatura ſu
mitur,& in iſto ſenſu accepit Hipp. & Galenus ter-
io reg. acut. 36. Vbi dixit Hippoc. in tex. naturam,
& habitũ communem eſſe conſiderandum dicit in cõ-
mento Galenus per naturam temperaturam,& per
habitũ corporis structuram intelligi,præterea tertio
Apho. dicit Hippoc. naturarum quædam hyeme, quæ-
dam ætate melius ſe habent, intelligebat naturam pro
temperatura, præterea undecimo methodi dicebat Ga
lenus naturarum corporis quædam propriæ, & in-
natæ,quædam aduentitiæ, quæ acquirũtur per ætates,
uel aeris exceſſum, uel otium,uel exercitium, aut per
conſuetudinem, quandoque ſumitur pro accidentibus
conſequentibus formam uniuſcuiuſq;, etiam in hoc ſen
ſu intelligebat Galenus, & Hippoc. quando dicebant
naturam corporis in habitu,colore,calore, & mori-
bus eſſe conſiderandam, conſiderabant tunc naturam

in accidentibus, & affectibus animi, & corporis, & uulgares accipiunt hoc modo naturam, cum dicunt ho mines etiam bonæ uel malæ naturæ, id est bonorum uel malorum morum. quandoque etiam accipitis natu ram pro uirtute dispensatrice corporis, quæ corpu regit, & in eo sensu intellexit Hippocr. sexto Epid Vbi dicebat naturam morborum medicam esse, per n turam intelligebat uirtutem regentem nostrũ corpu quæ uera medica est, nos uero ministri sumus, iden intellexit cum dixit. naturæ non docentur in suis ar tibus: quia agunt absque eo quod doceantur. quandoq intelligimus naturam pro structura corporis, & i eo sensu intelligit Hippoc. naturarum quædam strict quædam ampli pectoris sunt. cum igitur tot modis ac cipiatur natura, & omne multiplex diuidendum sit cum dixit Galenus non tantum cõmunem omnium n turam, sed particularem medicus noscere debet, de qu intellexit? respondeatis de quacunque istarum: quia qu uult considerare instrumenta necessaria artis, oporte ut cognoscat unum pro materia, pro forma, & pr composito, & sciat temperaturas, tam uniuersales quam particulares, omnes euentus, & accidentia om nia, & præterea sciat facultates regitiuas corpori & tandem sub quocunque significato sumatur, & in tellexit sub sensu communi, et sub quo omnia compre hendantur: quia non tantum communes, sed & parti culares naturæ sunt considerandæ, & cognoscenda ut iam ostensum est, & melius ostendetur. dixit auten

Galenu

lenus in tex. id ab Hippoc. recte traditum esse, hoc
it in primo Epid. Sect. 3. & in libello de chymis,
à nobis in ipsis artis operibus (ut nosti) studiose
seruatum. dixit ut nosti obseruatum: quia ex quinto
locis affectis Glauco fuit admodum familiaris Ga-
o, et plerunq; uersabatur secum in uisendis ægris,
iungit, fieri autem non potest ut propria natura
usque, perinde atque communis, scribatur, sed oppo
b se habent ordine, scripta, & opera. iste interpres
m male tradidit latinum, male etiam exposuit: quia
quit ordine & Galenus prorsus nullam facit men-
onem de ordine: quia scripta, & opera nullam affi-
tatem habent, & quia hunc ordinem intellexit in-
rpres exponens inquit. Aduertas quod aliter opera
actamus, aliter scribimus, quando opera tractamus
indiuiduo incipimus, et resoluimus illud in sua prin
pia, & ordinem resolutiuum facimus, sed cum doce-
us, ac scribimus, ab uniuersalibus incipimus, & ad
articularia deuenimus, & ordinem compositiuum
ruamus, iste deceptus fuit, nam methodus, & uia
m resolutiua, quam compositiua sunt doctrinæ, quæ
irca uniuersalia uersantur. Resolutiua habet suum
rocessum à particularibus ascendendo ad uniuersa-
e, compositiua uero ab uniuersali ad particulare de-
cendendo, ita quod terminus in uia compositiua exclu
iue est particulare, in uia resolutiua uniuersale. Hæc
utem possunt recte scribi, ideo dicebat Porphyrius in
quinque uocibus, in processibus resolutiuis, et diuisiuis,

ab uniuersalibus incipimus, & ad particulare termi-namus, in quo iubet Plato quiescere, ut particulare si terminus distinguens. Noluit igitur Galenus dicer ordinem compositiuū, sed uoluit dicere opposite se ha-bent: quia qui opera exercent artis cum ratione, uer-santur circa particularia, & habent orizontem suum uniuersale, ad quod respiciunt, tanquam ad sidus, à qu diriguntur circa particularia. Qui uero scribunt ha-bent uniuersale, circa quod uersantur, et in illo perm-nent, sicut in scientijs, in artibus uero tradendis, haben quidem uniuersale circa quod uersantur, sed haben orizonta particulare à quo diriguntur, & ad quo terminantur: quia circa illud operantur, qui uero scri-bunt, licet uersentur circa uniuersale, habent tame orizonta suum particulare, ad quod terminantur, ide contrario modo se habent, qui scribunt, & qui ope-rantur, ideo nec interpretationem, neque suam expo-sitionem audiatis. Alium præterea committit erroren interpres non negligendum, postquam dixit opposit se habent ordine scripta, & opera, subiungit cum i alijs plerisque, tum in his maxime, quæ nunc docer statuimus, si hoc diceret, falsum affirmaret, commun enim & uniuersale est in omnibus artibus, & contra-rio modo &c. Ideo cum dicit in plerisque alijs, docti nam tradit cōfusam, sed debetis dicere in omnibus, & non minus in alijs, quam in medicina, et errauit in ue bo πολλαχόθι, quod sæpe, paßim, et uulgo significa & in omnibus, nam & πόλλοι apud Græcos uulgu

significa

gnificat, & ideo paßim, & in omnibus artibus, de-
bat exponere contrario modo se habent scripta, &
uera, & non minus in arte nostra medica. Efflagi-
sti enim ut tibi uniuersalem medendi uiam, ac ratio-
m quasi summatim describerẽ. In hac parte Ga-
nus magis se declarat, & uult ostendere, quod & si
adat methodum, quæ expetitur, fieri tamen non po-
st ut exerceri res poßit nisi cognitio particularium
ibeatur, satis obscure tamen declarat hoc, ideo inquit.
fflagitasti enim ut tibi uniuersalem medendi uiam ac
ationem quasi summatim describerẽ, hæc autem qua-
tate, quantitateq́; remedij cuiusque, & utendi mo-
o, & occasione, (quæ horum omnium difficillima est)
erficitur. Sunt autem illa duo, uidelicet quantum, &
uando quæ faciunt neceßitatem cognoscendi particu-
aria. per qualitatẽ remediorũ Galenus intelligit sub-
tantiam omnium agendorum, dixit qualitatem, quia
ut plurimum utimur qualitate, uel remedijs, in quibus
consideratur qualitas, ideo Græci cum materiam ap-
plicandam nominant, eam δυώαμιν, id est facultatem,
quæ consistit in quibusdam facultatibus, ideo per qua-
litatem quid agendum intelligit, propter breuitatem
tacuit ubi: quia sequitur ex modo agendi, per occasio-
nem de tempore eligendo intelligit, quæ quidem occa-
sio omniũ cognitu longe difficillima est, dixit omnium
cognitu &c. Videtur expressa contradictio in dictis
Galeni. Hoc enim loco dicit occasionem cognitu diffi-
cillimam esse, cum alibi quantitatem remediorum diffi-
cillimam

cillimã dixiſſet, in libro.n. de ſanguinis miſsione inqt, nihil facit artem ita coniecturalem quam cognoſcere remediorum quantitatem. Præterea dixit in ſecundo reg. acut. exquiſite cognoſcere quantitatem ita difficile eſt ut pauci inueniantur, qui eam cognoſcant, & in tertio methodi cognitionem hanc tribuit tantum Æſculapio, &c.

Et in hoc procœmio etiam aſſerit quantitatem ſciri non poſſe, niſi ſciamus propriam Vnius cuiuſque naturam, ſed hoc haberi non poteſt, ergo quantitas ſciri non poteſt, cum ergo dicat hoc loco occaſionem omnium eorum quæ in medicina ſunt eſſe difficillimam co gnitu oportebat hanc diſcutere difficultatem, ne ſibi contrarius uideretur. Difficultas eſt ratione unius æquiuoci, quia multiplex faceſsit maximum negotium indagatoribus ueritatis. Difficultas dupliciter conſideratur, uno modo quo ad executionem rei, aliomodo quo ad cognitionem, ſi uolumus intelligere difficultatẽ aſſequẽdi, nihil difficilius occaſione, quia eligere tẽpus & occaſionem tam præcipitẽ, indiget uiro conſumma tiſsimo cognoſcere autem facillimum eſt, & nos in ar te cum inſtituimus remedium, iam tempus præterit operandi, & in tam præcipiti motu uix poſſes eligere tempus opportunum, & licet elegamus celerrime tranſit illa occaſio ut fluuius. Ideo in tam ueloci fluxu, etiam ſi immineret occaſio, non poſſet quis eam exquiſitæ aſſequi.

Eſt etiam hic difficultas alia, quia ſi non eligimus

ad unguem tempus, sed præter rationem pharmacum exhibeamus, sequeretur uel mors, uel incommoda multa, ideo Galenus in quinto de tuenda sanitate. Tutius inquit præseruamus ab ægritudine quàm curemus, quia in præseruando, non habemus præcipitē lapsum, & possumus tempus eligere commodum ad euacuandum, & alia peragenda, sed in curando id facere non possumus, quia si tempus non eligemus opportunum (maxime in acutis) sequitur mors, propter uelocissimum morbi tempus, merito ergo acuta est, & ueluti instans uelocissima occasio, sed difficillima est in capiendo, & assequendo. Quantitas autem opposito modo se habet, hæc aliter non transit, nec est in præcipiti, sicuti occasio, sed cognitu difficillima, quia non cognoscitur quantitas gradus, difficultate igitur cognitionis difficillima est quantitas. Difficultate uero executionis occasio difficilior est, quia si debet mensura quantitatis mensurari, ex naturalis dispositione indiuidui mensuranda est, naturalis autem cognitio indiuidui, & mensura non potest cognosci, & quia non potest cognosci mensura, nec mensuratum cognoscetur, non habita igitur hac cognitione non sumus ueri medici, nec perfecti, ita ut Auerrois artem exercere noluerit. iam duas hasce difficultates remouimus. ex ea æquiuoci distinctione, de difficultate cognitionis & executionis, cum ergo dixit Galenus occ. omnium &c. de difficultate executionis intellexit, cum uero dicit quantitatem difficillimam &c. de difficultate cognitionis, quia si cognoscere-

gnosceremus lapsum esse corpus per duo, permaneretq; dispositio, etiam sciremus quantitatem mensurare, sed quia non cognoscimus lapsum, nec etiam inuenire possumus quantitatem, præterea si erramus in quantitate, non est tam magnum incommodum, sicuti in occasione, exemplo ulceris, cui fuerunt applicata nimis exsiccantia, dum hoc fuerit sine multo discrimine ægri, mutat medicus medicamentum, & reficit errorem, sed in occasione moritur æger, antequàm eligi posit aliud tempus opportunū. Probat Galenus occ. esse difficillimam Hipp. testimonio qui in procœmio Apho. dicebat artem longam, uitam breuem, experimentum fallax, iudicium difficile occas. præcipitem, siue acutam, in quibus occasionibus inquit Galenus medicos non modo uulgares, sed & optimos decipi uidemus, quoniam in executione, & consequutione falluntur, quando etiam recte assequi coniectura medicamenti quantitatem pro uirium ratione corpori accommodam difficile idem uir scripsit.

Ostendit modo difficultatem esse in cognoscenda quantitate, & etiam citat testimonium Hipp. in libro de puero epileptico circa finem. Hic aduertatis quod sententia hæc de quantitate, quā Galenus uult esse accō modam pro ratione uirium, uidetur quòd contraria sit his, quæ diximus nos in uniuersali methodo, ubi diximus quantitatem sumi penes quantitatem gradus ægritudinis. i. penes formam morbi, hic autem ait sumi à quantitate Virium, ergo uidetur contradictio.

Atqui

Atqui eadem eſt ſententia noſtra, & Galeni, ſed ic quoque eſt diſtinguendum unum multiplex. Vos ciuiſtis quòd indicationes quædam à materia ex qua orporea, & ex qua incorporea ſumebantur, & materia utraque indicabat quid, quantum uero à forma uniuſcuiuſque ſumebatur, ubicunque ergo eſt materia redundans in corpore, uel per oppoſitum deficiens, naſcitur indicatio euacuandi, ſi redundat, replendi ſi deficit, quòd quidem corporeum eſſe debet, ut ex carne, aut ex ſpiritibus, aut ex calore innato, uel ex alimento, quando uero in corpore eſt ſimplex alteratio, ſiue qualitas, & facta eſt intemperies, naſcitur indicatio alterandi, per oppoſitum ubi eſt defectus, uel repletio quantitatis corporeæ oportet habeamus quantitatem operandi, & qualitatem inſtrumenti, ſimiliter etiam ubi alteratis hæc ſunt neceſſaria, ſed eſt differentia, quia à quantitate materiæ corporeæ, & à defectu naſcitur indicatio à uiribus, à quantitate materiæ incorporeæ (quæ ſunt qualitates, & gradus, & forma ipſius morbi) indicatio ſumitur à gradu lapſus, & quòd hoc ſit uerum. ponamus quòd ſit aliquis in quo redundet ſanguinis, uel bilioſus humor aut pituitoſus, uolumus euacuare, oportet ſcire quantitatem & eam inuenire, quantitatem, dico medicamenti euacuantis, q̃ græci doſim noſtri uero dationem appellant, quæ erit methodus? Vires corporis indicabunt quantũ medicamenti euacuantis ſit exhibendum, ſi robuſtæ erunt, multum, ſi defectæ, parum exhibebunt, prætera illud quã

tum

tum, quòd ad defectum attinet, ad uires referendu est, si enim ualidæ sunt, affatim exhibemus, & pluri mum, si plurimo sit opus alimento, si uero debile sint uires, debile alimentum, & in parua mole eligi mus, ne uirtus suffocetur. Ideo ratione defectus, & r dundantiæ materiæ existentis in corpore, quantitaten eligimus, indicatione sumpta à uiribus, & de huiusm di quantitate intelligit Galenus in hoc loco. Alia qua titas sumitur à quantitate gradus qualitatis malæ, u si corpus præ humidum, & frigidum sit, excedens pe tot gradus, oportet exhibere opposita alterantia i eodem gradu. Quantitas ergo, quæ sumitur à uiri bus, est in euacuando, uel replendo. Quæ uero sumi tur à gradu, in alterando, sumitur ab intensione, & r mißione alterationis. De utraque quantitate habemu auctoritatem Galeni. Quantum ad quantitatem qua sumitur à gradu alterationis, habetis hoc ex ipso G leno in quinto de tuēda sanitate, & in nono therap. d quantitate uero quæ sumitur à uiribus in secundo re gu. acut 36. & undecimo therap. & hæc quanti tas difficillima est, quia uires difficillime noscuntur, na sciturq; huiusmodi difficultas ab eodē loco, quia uires cordis à temperatura noscuntur, temperatura autem cordis cognosci non potest, quæ est causa uirium, ergo minus cognoscētur uires, quæ sunt effectus temperatu ræ, & propterea siue uires sunt cognoscēdæ, siue tem peratura, à quibus sumūtur, semper difficillimum erit cognoscere quantitatem, tam quo ad gradum, quàm

quo

uo ad uires. Quum igitur ad rectam curationem onferre plurimũ tum occasionẽ, tum quantitatẽ reme iorum constet, sint autem hæc singulis propria, nihil iero quòd propriũ sit scribi poßit, hac ratione quòd ommune est scribere cogimur, tamet si ad usum sit ecundum.

Ista est secũda pars totius procœmij. in prima enim ostendit Galenus quòd non possumus exercere ar= em, sine cognitione particularium, posset ergo aliquis dicere, si non possumus facere sine particularibus, qua re non accedimus ad particularia, in hac parte osten dit quòd sine cognitione uniuersalium non possumus in particularibus exercere, & usque in finem ostendit quomodo sit exercendum in particularibus, ideo inquit aduertas quòd licet necessarium sit cognoscere parti= cularia, quia non possumus recte mederi sine occasio= nis cognitione, & quantitatis medicamenti, & hæc secundo sine particularibus cognosci non possunt, hac de causa ad uniuersale confugiendum est, licet sit usu, secundum quia habet rationem causæ sine qua non, propterea cogimur necessario progredi ad uniuersa= lia, quantum referat cognitio occasionis, & quantitatis iam diximus, & in particularibus ostendemus, ideo Galenus in consilio pueri Epileptici, ait remedia non esse applicanda, nisi cognoscatur occasio, & quantitas: Quia ea medicamenta quæ apud aromatarios sunt, dicuntur materiæ remediorum: in manu uero medici seruata debita quantitate, & occasione, remedia uo= cantur,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

cantur, quia remedium afferunt, appellantur autē materiæ remediorum, ficuti materia cū non habet formā, dicitur potentia, iſta medicamenta ſunt materiæ remediorum, cum non habent formam quam eis tradunt periti medici, cum ſeruant quantitatem debitam, & occaſionem. Interpres, pro chria tranſtulit uſum, ſi per uſum, intelligitis neceſsitatem, & utilitatem, recte intelligitis, ſi uero modum, non recte intelligitis, quia uniuerſalia priora ſunt, & præcedunt particularia, eſt autem id quod cōmune eſt, utilitate ſecundum, quia finis artis eſt exercitatio particularium, docemus autem methodum, non ut ſciamus ipſam tantum, ſed quia uolumus uerſari circa particularia, quia finis eſt nobilior, quia propter ipſum agimus, ideo bene dicitur quòd finis eſt primum, ea autem, quæ ducunt ad finem, (licet neceſſaria ſint) uſu tamen. i. utilitate ſunt ſecūda.

Plerunque enim ægrotos quoſdam inuiſimus, quibus antea, cum ſani eſſent, uerſati non fuimus, proinde quem calorem, quam cordis habitudinem, quem natiuū calorem, arteriarumq́; pulſum antea habuerint ignoramus. Quæ ſi antea nobis perſpecta fuiſſent morbi utique magnitudinem probe iudicare potuiſſemus. Probat Galenus quantum ſit neceſſaria cognitio uniuerſalium hoc modo, ſæpiſsime contingit, ut medici uerſentur cum ægrotis, quos non amplius uiderunt, quia non habent aliam cognitionem eorum, niſi uniuerſalem, quomodo poſſent mederi lapſum in particulari ſine ratione & methodo, non poſſumus cum his quos

amplius

amplius nō uidimus uti epilogiſmo, quo utuntur em=pirici, & qui ſimile quoddam cognitum ad aliud ſimi=le incognitum comparant, & per comparationem ho rum particularium metiuntur lapſum, non poſſumus unquam uti epilogiſmo, quia non fuerunt à nobis co=gniti, ſiquidem eos cognouiſſemus, poſſemus dicere, hic in ſanitate habuit talem colorem, & talem habitudi=nem, nunc autem non habet, & poſſemus metiri gra=dum per epilogiſmū, ſed eos, quos nunquam uidimus, per epilogiſmum non poſſumus metiri: quia non ha=bemus accidentia, quæ comparari poßint alijs, ideo opus erit analogiſmo, id eſt aſſumere uniuerſales pro poſitiones, & recurrere ad commune præcognitum, & comparare uniuerſale particulari, ſi recte metiri uolumus. innuit Galenus hoc loco non poſſe nos face=re epilogiſmum: quia ignoramus, ut ſupra &c. quem colorem, quem calorem natiuum, quam corporis ha=bitudinem, & quem pulſum arteriarum habuerit an=tea, & quicquid de his dixit, de reliquis intelligatis, & ſi recte memoria tenetis. quæ diximus in ultima lectio=ne, ubi de methodo loquebamur diximus ſigna, ab ope=rationibus læſis primo ſumi, ſecundo ab effectibus con ſequentibus operationes læſas, quæ ſunt in omni ſpe=cie qualitatis, & in quantitate, & in motu, & in his, quæ exeunt, itaque oportet cognoſcere colorem, quæ eſt una ex paßionibus qualitatū ad uſum conſequens, et ideo quantū attinet ad colorē, qui obiectū eſt uiſus, ſi in facie, uel in ſupficie, uel in cuti fuerit, indicat pro

priam operationem, an bona sit, nec ne, est autem operatio eius, operatio uirtutis alentis: quia ubi calor naturalis, uel spiritus naturalis, ita se habet in corpore, ut bene concoquat, & bonum sanguinem generet, optimum facit colorem corporis. si biliosum, citrinitatem facit, si deficiat sanguis pallorem, & καχεξίαν, Vbi uero fuerit assatio in sanguine, nigredo & fuscatio generatur, & sic color indicat aliam, & aliam temperaturam. Inquit Galenus hic, si non cognoscimus quem habuerint calorem ægri in sanitate, quomodo poterimus per epilogismũ facere comparationem præsentis caloris, ad eum quem in sanitate habuerũt. Eadem etiam ratio est de habitudine, & occurrimus plerunque corpori gracili, quod quidem tale erat in sanitate, nullam prorsus poterimus per epilogismum facere comparationem: quia non cognouimus cuius habitus esset in sanitate, si tangimus pulsum, & in eo tempore ægritudinis percipiamus uelocitatem, & frequentiam: quia ignoramus, an talis fuerit in sanitate, non possumus facere comparationem particularẽ ad particularia, & uti epilogismo, quæ omnia si antea nobis perspecta fuissent, morbi utique magnitudinem indicare probe potuissemus. Sed hic diceret aliquis, tu dixisti ô Galene non posse hanc cognitionem haberi, nisi ab Æsculapio, cui tantum tradidisti rei huius exactam cognitionem. Notetis. Galenus loquitur de coniecturali cognitione, qua cognoscimus, & scimus metiri probe, non tamen exquisite, & usque ad ulti-

mam differentiam, sed quantum possunt humanæ iures, non quantum sciuit Aesculapius, qui fuit Deus, quantum uero recedat à naturali habitu, is solus nouit qui naturalem habitum adamußim habuerit, quod cum in illis ignoramus, ne omnino hæsitemus, ad id quod commune est confugimus. Hic dubitat aliquis: uult Galenus ex quo particularium cognitionem habere non possumus ad commune esse confugiendum, modo quid est illud commune, ad quod confugimus, & ad particularia applicamus? est analogismus. Declaro. occurritis ægro, quem nunquam uidistis, necessarium est cognoscere naturalem temperaturam, nō poteritis uti nisi analogismo, & recurritis ad uniuersalia, & obseruatis in hoc homine corporis habitum, faciem, colorem, amplitudinem thoracis circa profundum, & latum. pilos super pectus, ubi autem hoc uidistis, facitis analogismum in mente, per discursum ad uniuersale theorema hoc pacto. Quicunq; habent pectus latum, & pilosum, illi habent cor calidum & siccum, maiorem habetis in theorematibus, & regulis uniuersalibus, minorem subsumetis, quæ habet indiuiduum particulare, sed Socrates habet latitudinem pectoris cum pilositate, ergo Socrates habet cor calidum, & siccum. Sed quicunque habent calidum, & siccum illi habent multum caloris in corpore, qui talem habent caliditatem indigent multa euentatione, qui multa indigent euentatione habent pulsum uelocem, & frequentem in sanitate, ergo iste qui habet nunc talem

pulſum habuit in ſanitate pulſum frequentem', & ue=
locem, ſcitis alteratum eſſe, & habere multam calidi=
tatem, & lapſum eſſe à naturali, ſed ſcitis non multum
lapſum eſſe: quia lapſus eſt ab homogenea temperie
cordis, & non eſt tantus ſicuti ſi eſſet frigidæ tempe=
raturæ. De colore idem habet colorem citrinum. Tan
getis hypochondria, & percipietis duritiem muſculo=
rum, uidetis uenarum latitudinem, piloſitatem circa
hypochondria, & circa pudenda, & circa crura: indi
catis caliditatem hepatis, & membra naturalia habe=
re calida: quia hæc nõ mutantur, cum ſint diſpoſitiones
firmæ: & tunc facitis analogiſmũ, qui habent calidita
tem & ſiccam hepatis temperaturam redundant ſan=
guine bilioſa, ſed qui generant ſanguinem bilioſum,
habent colorem citrinum in facie, iſte habet calidita=
tem, & ſiccitatem in hepate, quod redundat multa bi=
le, ergo habet naturalem colorem citrinum, & nunc
eſt citrinus color, ergo non multum receßit à tempe=
ramento. idem dicatis etiam de habitu corporis, nam
in hoc artis peritus imperito plus nonnihil poteſt,
uult hoc loco Galenus, quod nos, qui habemus metho=
dum non multum plus ſciamus, quam imperitus, hoc
eſt uerum, quo ad quantitatem, & occaſionem, quam
ſcimus tantummodo per coniecturam: quia licet ſcimus
quod corporis fuit calidæ & ſiccæ temperaturæ, per
analogiſmum tamen non ſcimus in quo gradu, niſi per
coniecturam, & non per certitudinem, ſed habemus
pluſquam habeat imperitus, & ſcimus quantum de=
bemus

bemus occurrere, non quidem exquisite, sed maiorem ansam habemus, quam habeat uulgus, & si comparatio fiet inter nos, & imperitum, aliquid plus habemus. Dixit aliquid plus ut seruaret modestiam: interrogat Galenus quid sit illud plus, & inquit, Hippocrates primus omnium quos nouimus id literis mandauit, sed dicetis quid est illud plus? Est artificiosa coniectura, & quinto methodi dixit Galenus Hippocrates fuisse primum qui methodum inuenit, nam ante medicicina confusa erat, & sine ordine, & artificio, qui autem post hunc fuerunt eiusque scripta intellexerunt fusius sunt interpretati, inter quos fuit Mnesitheus Athenienis, uir cum in omnibus alijs, quæ ad artem pertinent non mediocriter eruditus, tum in exercenda arte quantum uia, ac ratione licet, nulli secundus peritia. Dixit Galenus in omnibus alijs, sed quæ sunt alia præter methodum? nos in methodo docemus qua arte sanitas sit conseruanda, & acquirenda, sed ultimam hanc partem habemus anatomen, quæ non addiscitur per methodum, et præterea pars quæ est de medicamenti materia per historiam habetur, ideo dixit in omnibus alijs, &c.

Hic Mnesitheus à primis summisq; generibus auspicatus, ea in alia item genera, in species, et differẽtias secanda esse censuit: hæc denuo in alia similiter, quæ rursus eodem modo distribuerẽtur, dum ad aliquam talem descenderemus speciem quæ diuisa in unum numero ac in indiuiduũ desineret.

In ista parte procemij refert Galenus, quo processerit Mnesitheus, et qua specie methodi fuerit usus: quia ut iam audiuistis quatuor sunt tantũ methodi. Resolutiua, diuisiua, diffinitiua, et demonstratiua, et inquit Mnesitheũ usum fuisse methodo diuisiua, et breuißime transit, quia scribit ad Glauconem Platonicũ, & uos non ignoratis, quod methodus diuisiua est propria Platonicorum, sicut methodus demonstratiua est propria peripateticorum. Ideo quia ad Platonicum scribit, quambreuißime rem ipsam ostendit: quia si uellet fusius de hac re habere sermonem cum eo, qui optime callebat doctrinam, & methodum diuisiuam, esset illi similis, qui (ut in prouerbio dici solet) noctuas athenas, ostendit autem id coacte facere duabus de causis, prima est quia non poterat docere, quomodo uniuersalia in particularibus essent, secunda causa quia ab erroribus qui cõmittuntur in diuisione omnes falsæ sectæ oriuntur, tanquam à fonte, & iste est sensus huius partis procemij. ex ista parte textus habetis quod ex omnibus generibus diuisionis artificialis methodi non est nec totius in partes, nec uocis in significata, neque subiecti in accidentia, de quibus omnibus meminimus loco suo, sed ea species tantum pertinet ad medicum, quæ diuidit genus in suas species per oppositas differentias, et inquit hac maxime usum fuisse Mnesitheum, qui incipens à summis generibus, et diuidẽdo per oppositas differentias in tot distribuebat, ut tandem deueniret usq; ad ultimam speciem, quæ diuisa in unum numero

mero desineret, nec amplius per oppositas differentias diuidi posset, & hoc est medici munus: quia cum uelit ad particularia descendere, diuidit genera donec ad unam speciem specialißimam descenderit, quæ amplius diuidi non poßit, unde indicationes sumit curandi, oportet ergo incipere à summis generibus, & ad ultimam speciem deuenire. & ratio est: quia nisi à principio usq; ad finem totam rei naturam cognoscemus, deficiemus in cognitione, quo facto, necessarium etiam est, ut in curatione deficiamus. Cõmentator iste uult hic facere unam diuisionem, ut declaret textum, & peccat, & credit diuisisse ad ultimam speciem, & tamen nihil fecit, & incidit in eum errorem quem carpit Galenus in tex. ita facit ipse diuisionem. Morborum quidam sunt in membris similaribus, quidam in dißimilaribus, quidam in utrisque communes, qui sunt in similaribus sunt intẽperies, igitur ista intemperies erit calida, uel frigida, uel humida, uel sicca, uel calida & sicca, uel frigida & sicca, uel calida & humida, uel frigida & humida. Et postquam deuenit ad ultimas differentias temperaturarum, nesciuit ulterius progredi, & inquit ulterius progredi non licet, quia sumus in specie specialißima, nec aliud agendũ est, nisi ad opus accedere. Sed peccat ista diuisio peccato manifesto, nam oportet adhuc diuidere, & dicere, intẽperaturarũ aliæ sunt sine materia, aliæ per affluxũ materiei, earum quæ sunt per affluxum, aliæ à sangui ne, aliæ à bile, aliæ à pituita, aliæ ab humore melancho

lico, & isti humores uel simplices sunt, uel compositi. Ideo deficit plurimũ, & oblitus est artis, quam præcipit hic Galenus. Sed ut habeatis exẽplũ quo modo fiat huiusmodi diuisio, accipite: uolumus curare febrem, uideamus, quomodo à summo genere incipiendo, usq; ad speciem specialißimam deueniamus, à qua sumitur indicatio curandi, & sic procedemus à notione finis. Febris quid est? non'ne est calor naturalis mutatus in igneum? ergo est intemperies calida & sicca præter naturam in corpore humano, & sic est in genere malarum intemperaturarum. Tunc diuidatis sic, intemperies ista uel est cum materia, uel sine materia, in utraque stat febris, prætermittamus unum membrum. Intemperaturarum calidiarum, & siccarum cum materia, quædam sunt prouenientes à putredine, quædam sine putredine, ut sunt illæ quæ mediæ sunt inter ephemeras, & putridas (de quibus dicemus) quæ calidæ & siccæ sunt, & per affluxum à putredine sunt omnes putridæ. Supponatis modo quod per signa appareant intemperies per affluxum à putredine humorum. Tunc ita progredimur, intemperierum ab affluxu factarũ per putredinem, quæ febres appellantur, quædam sunt continuæ, quædam interpellatæ. Supposito per signa quod febris sit composita tunc ulterius est diuidendum, quia non potestis curare nisi habeatis speciem specialißimam. cõtinuarum per affluxũ materiæ ex putredine ortarũ quædam ita sunt continuæ ut sint prorsus sine typo, & exacerbatione, quædam

dam exacerbantur cũ rigore,uel frigore, quædã cum simplici attritione tantũ, & inæqualitate. Supponamus per signa,quòd sit cum simplici attritione, Tunc ulterius.febrium continuarum ex humorum putredine cum exacerbatione,& simplici attritione, quædam quotidie exacerbantur, quædam alternis diebus, quædam quarto quoque die. supponamus per signa quòd exacerbetur de tertio in tertiũ,q̀, didicistis ex hac diuisione,quòd feb.hæc cũ sit continua, & exacerbetur alternis diebus,est una species specialißima, quæ dicitur feb.continua proportionata de cholera,ex humoribus in uenis putrescentibus, ex hoc sequitur,ergo debet euacuari, sed an per phlebotomiam,an per pharmaciam,hoc scietis in particularibus. Dixit hoc loco Galenus mihi non satis est tibi sententiam meam breuibus explicuisse, ac si ipse Galenus uteretur uia diuisiua, sed uidetur potius ipsum usum fuiße uia resolutiua,ut in de constitutione artis,& in methodo. Notetis domini, nunquam uidebitis apud Galenum quòd utatur uia resolutiua, quin etiam uia diuisiua sit, quoniam hæ duæ methodi sunt adeo annexæ, ut non poßitis resoluere sine diuisiua methodo, non autem è conuerso,imò resolutiua est quædam species diuisiuæ, quia diuisio genus subiectum in suas species diuidit,& resolutiua compositum in sua principia resoluit, & diuidit totum in partes formales, & essentiales, quæ sunt materia & forma, & hæc est una ex diuisionibus præmißis, seu potißimis, & ita tam resolutio,

quàm

quàm diuiſio generis in ſpecies, ſunt diuiſionis ſpecies. ideo multi loquentes de diuiſiua, non loquuti ſunt de reſolutiua. quoniam ſunt ferè idem, merito igitur dixit nos probauimus hanc ſententiam Mneſithei. Quantum autem ad imperitiam bene diuidendi ponit tres errores, qui contingunt in diuiſione, Aliqui enim errant, uel quia incipiant diuidere genus ſummum, & recte diuidunt per aliquas oppoſitas differẽtias, ſed poſtea neſciunt ulterius procedere, ſed ſubſiſtunt in illis primis & ſummis generibus, ſecundũ uitium eſt quando fit quidem diuiſio generis in differentias oppoſitas, & adhuc genera ſubalterna per differentias oppoſitas diuidunt, donec ad quendam terminum deueniant, & illic deſinunt, & non procedunt ad ſpeciem ſpecialiſsimam uſque. Tertius error eorum qui fiunt in diuiſione, eſt quando diuidunt per differentias diuerſorum generum. Et eſt ignorantia prauæ diſpoſitionis, quando ergo aliquis ſumit unum genus generaliſsimum, & neſcit ulterius procedere, multi contingunt errores, in quo errore fuit Theſſalus, & omnes methodici iſti peccauerunt in iſto uitio diuiſionis, dicebat Galenus de iſtis methodicis quòd dicebant, morbi omnes, uel ſunt ſtricti, uel laxi, & fluentes, & in primo hoc genere ſubſtiterunt, & bene appellat eos aſinos, & lapides molares, quia neſciuerunt ulterius procedere, & crediderunt idoneè docuiſſe totam artem medicam, unde illi tumefacti ab ac diuiſione indicationes ſumebant, & dicebant.

Morbus

Morbus ſtrictus debet dilatari, per oppoſitum, laxus reſtringi, quia contraria contrarijs curantur, & tunc profeßi ſunt docere totam artem medicam in ſex mēſibus, eos deridens Galenus admiratur inquiens, ò Theſſalij, ſi creditis medicinam ſex menſibus docere, uiam nimis longam imponitis, quia ſi nulla alia re indigetis, non ſex menſibus, ſed ſex uerbis totam artem docebitis, cur ergo non ſurgunt baiuli, & cerdones, & nō deponunt artes ſuas, & medicinam addiſcunt, quæ non ſolum ſex menſibus, ſed ſex uerbis ſolum poteſt doceri? Iſtud eſt primum uitium in quo Theſſalij cum tota ſecta methodicorum peccarunt. In ſecundo errore fuit Eraſiſtratus, qui fuit quidam philoſophus & medicus, & habuit filiam Ariſtotelis coniugem, non tamen philoſophiam & dialecticam ita potuit addiſcere, ut perfecte diuideret, ex quo errore in multos incidit errores in morborum curationibus, ita enim diuidebat. Morborum quicunque ſunt ex repletione indigent euacuatione, Tunc diuidebat. Sed omnis euacuatio quæ fieri debet in corpore noſtro, uel fit per ſubtr actionem alimenti, per inediam, uel per euacuationem humoris redundantis per aliquòd euacuans, uel fit per aliquid quòd intrinſecus ſumitur, uel per aliquod qđ exterius applicatur, ſi per exterius, uel fomentis, uel balneis uel frictionibus, & neſciuit ulterius diuidere, & cum perſiſteret in hac, credidit ad ſpeciem ſpecialißimam deueniſſe, & incidit in eum errorem, ut ſanguinis mißionem prorſus negaret, & credidit

credidit se magna excogitasse, & carpit Hipp. Nec aduertit Erasistratus dum accipit ultimum membrũ, habere sub se species multas, quia cum dixit quæ exterius applicantur, sunt frictiones balnea &c. deerãt alia multa, sed debebat dicere. Quædam euacuationes fiunt dilatando poros, & per superficiem, aliæ quæ diuidunt continuum. Vlterius euacuationum quæ fiunt per diuisionem continui, quædam per suctionem fiunt, idest per attractionem sanguisugarum, quædã per incisionem, & iterum diuidere, quæ fiunt per incisionẽ, quædam per incisionem solius cutis, ut sunt scarificationes, quædam per incisionem cutis, & uenarum, i. per phlebotomiã, & sic inuenisset omnes species specialißimas. Ex defectu huius diuisionis uidetis quomodo incidit in sectam illam ut diceret uenam non esse secandam contra Hippocratem. in tertio errore cum statim incipimus diuisionem & erramus, quoniam non accipimus differẽtias proprias, sed diuersorũ generum fuit Archigenes imperitus logices ut Galenus in secũdo de differentijs pulsuum, & secundo de locis affecti testatur: peccauit autem in illo exemplo quando dixit, Febrium quædam uehementes, quædam diuturnæ, hoc q dico uehemẽs est sub prædicamẽto qualitatis. i. sub naturali potentia, & impotentia, diuturnum uero sub prædicamẽto tẽporis, modo diuersorum generũ diuersæ sunt species & differentiæ, erat autem ita facienda diuisio, Feb. quædam uehementes, quædam mites, quoniam sunt hæ duæ differentiæ sub eodem genere, &

sub

sub eadē ſpecie qualitatis,ſub nāli potentia,uel impotē tia,et ſi uolebat dicere quædā diuturnæ,debebat ēt dice re,quædā breues, q̄a ſunt differētiæ ſub eodē genere.

At quiſquis omnia quæ & ſecundum naturam,& præternaturam ſunt,ad hanc uiam,& rationem reuo cauerit, & ex omnibus his quæ per diuiſionem inuen ta ſunt integras deſumpſerit indicationes ſolus is quā tum per humanas uires licet, medendo non errabit.

Poſtquam enarrauit Galenus errores, qui con= tingunt in malis diuiſionibus, oſtendit quomodo recte diuidamus, & quæ obſeruando efficiamur periti medici, & inquit quiſquis omnia quæ ſecun= dum, & præter naturam ſunt, ad methodum pro= poſitam reuocauerit, & ex omnibus quæ per diuiſio= nem inuenta ſunt indicationes deſumpſerit, ab ea re= cta methodo non errabit, quantum per humanas ui= res licebit. Et docet quomodo recte procedere debea= mus,& quodam compendio totam medicinam comple ctitur, & quicquid nos diximus in quatuordecim le= ctionibus. Vbi omnia ea conſiderauimus,quæ ſecundū & præter naturam ſunt,& indicationes conſeruandi, & curandi,tam quæ ſumuntur ab his, quæ ſecundum naturam ſunt,quàm quæ præter naturam. Et ideo di= cit qui ſecundum iſtam methodum inuenerit omnes in dicationes, ille erit optimus medicus, dixit quantum per humanas uires licet, quia non poſſumus exquiſite ſcire,& quoniam Galenus in hoc loco inquit,quòd ea quæ ſecundum naturam, & præter naturam,ad hanc

methodum

methodum reuocauerit.i.ad methodum diuisiuam & indicationes ab eis sumet, is non errabit. Nos autem in tota nostra methodo per uiam resolutiuam processimus, Nunc (dicetis) per uiam resolutiuam esset etiā procedendum. Videremur maximum errorem perpetrare, nisi totam artem medicam per uiam diuisiuā uobis traderemus. quamobrem diuisionis uia progrediemur.

Quæcunq; considerantur circa corpus humanum, quantum ad medicum attinet, uel ea sunt secundum naturam, uel præter naturam, hæc est prima diuisio primi generis, & summi, & hæ sunt proximæ differentiæ, appello secundum naturam quæcunque faciunt ad essentiam compositi.i.humani corporis uel necessario sequuntur essentiam, sicut sunt proprietates, & operationes, appello præter naturam, quæ sunt his opposita.i.quæcunque sunt destructiua essentiæ, uel operationum, & effectus qui sequuntur ad huiusmodi destructionem. Eorum ergo quæ sunt secundum, & præter naturam, quædam sunt causæ, quædam opera causarū, quædam effectus, & proprietates consequentes opera & effectus. Causarum secundum naturam quædam causæ essendi, quædam conseruandi. essendi sunt elementa, & mixtiones elementorum, quoniam ex his componitur corpus. causæ conseruandi sunt omnia quæ interius tantum sumuntur, ut cibi, potus, medicamēta pro sanitate conseruanda, & similia, quædam sunt quæ exterius tantum, ut balnea fomenta, frictiones, uestimen-

ta, &

ta, & reliqua, quæ commode applicantur, quædam ſunt quæ nec interius, nec exterius applicantur, & ſunt omnes affectus conſeruantes ut ſomnus, & uigilia moderati, quoniam dicebat Hipp. ſi utraque modum exceſſerint malum, Accidentia omnia mediocria & moderata, præterea ea quæ inaniunt & educunt e corpore, præterea motiones corporis, ut ſunt exercitia effectus uero & opera quæ ſequuntur ex illis cauſis materialibus & eſſentialibus conſeruantibus, & ex mixtione elementorum ſunt primo temperatæ, & ex temperatis membra & ſpiritus generantur, & iſti ſunt tres effectus ex illis cauſis producti. temperaturarum uero quædam ſunt æquales, quædam inæquales, æqualis tantum una eſt, inæquales octo quia non poſſunt eſſe niſi octo combinationes primarum qualitatum.

Non enim poteſt eſſe exceſſus quin ſit in caliditate tantum, uel iuncta ſiccitati uel humiditati, uel in frigiditati tantum, uel adiuncta ſiccitati & humiditati, uel in ſiccitate, & humiditate tantum, & ita uia diuiſiua oſtendimus octo tantū eſſe intemperaturas. Hactenus fuimus in heſterna lectione. Quod membra quædam ſimilaria, quædam diſsimilaria ſunt. ſimilaria ſunt, quæ ex temperamentis & mixtionibus fiunt, ut caro, os, neruus, cutis, quorum partes eandem habent denominationē cum ſuo toto. Diſsimilaria ſunt ea quæ componūtur ex ſimilaribus, quoniam hæc compoſitio non eſt ex mixtionibus, ſed ex ſimilaribus membris, ideo non

attenditur

attenditur temperatura istorum membrorū dissimilarium, sed compositio. Sed quoniam compositio consistit in quatuor, in recta conformatione partium, in debito numero, debita quantitate, & conuenienti situ, diximus (ut resolutionē faceremus usque ad species specialissimas) quantum ad conformationem, in quatuor consistere, in debita superficie, debita figura, & in cauitatibus ac meatibus. ubi deerit aliquod istorū, deerit sua æqualitas, & ita sumus in speciebus specialissimis quo ad genus cōformationis. Quantū uero ad aliud genus attinet. i. ad quantitates oportet ut non sit diminuta nec aucta, & iam deuenimus ad species specialissimas sub quibus sunt tātum indiuidua. Quo ad numerum si manus quæ debet habere quinque digitos & habeat sex, redundabit, si quatuor, deficiet, & erit peccatum in numero, & in hoc genere sumus ad species specialissimas. Item de situ qui attenditur penes bonam contiguitatem partium. Vbi contiguitas sit laxior, uel arctior, peccatū est in situ, & iā ad spēs specialissimas deuentum est, hæc quo ad duos effectus, ad temperaturas, & ad membra, Remanet tertium, spiritus. spirituum autem quidam sunt animales, quidam uitales, quidam naturales (si spiritus naturales appellari debēt) de nominibus nō est curandum. spiritus animales sunt illi qui in cerebro conficiuntur, uitales qui emanant ex corde, spiritus naturales qui in hepate cōficiuntur, materiales magis sunt & crassiores magis sunt ad recipiendum formam reliquorum. Sequuntur membrorū

modo

modo proprietates, uel effectus horum effectuum, & operum quod facit tertium membrum primæ diuisionis, cum diximus horũ quidam sunt secundum naturã, et præter naturam, quædã sunt causæ, quædam opera causarũ, quædam affectus consequentes opera, horum igitur operum quæ à causis secundũ naturam proueniunt, sunt operationes & facultates, quia spiritus ad hunc finẽ sunt facti, ut faciant operationes. Facultates ergo tot sunt, quot sunt spiritus, ideo quædam sunt facultates uitales, quædam animales, quædam naturales. facultatũ animalium quædam sunt sensitiuæ, quædam motiuæ. Sensitiuarũ quædam sunt interiores, quædam exteriores. interiores sunt tres secundum medicos & Platonicos, & forte etiam secundum Arist. imaginatio, intellectus, & memoria, & ita erimus in speciebus specialißimis in quibus iubet Plato, & Galenus quiescere. facultates exteriores quinque sunt, uisus, auditus, gustus, olfactus, & tactus, quæ sunt species specialißimæ. Nisi forte de tactu, quia dubitatur apud Arist. an sit simplex, uel cõpositus, sed hoc nõ attinet ad medicos. Motiua facultas simplex, quæ effertur ꝑ neruos ad totum corpus, & mouet hoc corpus organicum, & sic quo ad facultates animales habetis diuisionem, usque ad species specialißimas. Facultates uero uitales quædam sunt in corde, & propter cor, quædam extra cor. prima dicitur uigor, & animi constantia ad agendum, secunda est uirtus irascendi, & iam deuenimus ad species specialißimas eorum, quæ sunt in corde.

Quædam uero ſunt à corde, ſed non in corde, nec propter cor, & hæ duæ ſunt uirtutes, uirtus pulſandi arteriarum, & uirtus deferendi calorem innatum perpetuo ad uniuerſum corpus, ut calor complexionalis membrorum ponatur in actu: quia duplex eſt calor innatus, unus potentia exiſtens in omnibus membris, et partibus alius actu, emanãs à corde, qui eſt uti forma quæ recipitur in membris, & partibus ſecundum uariam eorum diſpoſitionem, & aptitudinem, & ideo non eſt æqualiter in omnibus, & iam facta eſt diuiſio, uſque ad ſpecies ſpecialiſsimas. Facultatum uero naturalium, quædam eſt propter ſpeciem, quædam propter indiuiduum augmentatiua, nutritiua, & generatiua propter ſobolem, quæ eſt in homine, & ab ortu augmentatiua in indiuiduo reperitur uſque ad ætatem perfectam conſiſtentiæ. Nutritiua uero, quæ & ipſa facit pro indiuiduo durat quantum uiuit animal. his tribus uirtutibus naturalibus ſunt quatuor uirtutes ſubminiſtrantes, prima eſt attractiua eius, quod conueniens, ſecunda contentiua, tertia cõcoctiua, quarta expulſiua excrementorum, & iam quo ad facultates ſumus in ſpeciebus ſpecialiſsimis, & iam per diuiſionem apparet quomodo ea quæ ſunt in humano corpore ſecundum naturam diuiduntur per genera in ſpecies ſpecialiſsimas, nihil intermedium ponendo. quæ uero indicationes ab his ſumuntur dicemus, ſi prius pauca uobis quædam referemus. Diximus de cauſis, & de effectibus, ac de paſsionibus, quæ ſunt ſecundum

naturam, dicamus modo de tribus alijs præter naturam. causæ præter naturam sunt oppositæ naturalibus, dicebamus enim naturales causas facere ad essentiam corporis humani, uel essentiam necessario consequi. Causæ uero istæ destructiuæ sunt eorum, quæ sunt secundum naturam, & istæ uel intrinsecæ, uel extrinsecæ sunt. Quæ extrinsecæ sunt, uel sumuntur interius tantum, ut excessus in cibo, uel potu, peccante uel qualitate, uel quantitate, & in medicamentis, & in omnibus quæ sumuntur per os, quæ si æquales sunt conseruant ea, quæ secundum naturam sunt. Quædam uero per exterius tantum, & hæc cum excedunt morbos pariunt, & æqualitatem destruunt, Aer nimis calidus, nimis frigidus, nimis humidus, modo sit improportionatus proprio temperamento, similiter balnea indebite applicata, frictiones, ad hoc læsiones pertinent, ut gladius, fustes, & quæ impellunt, & propellunt, & contundunt corpus, & continuum soluunt. Quæ uero nec interius, nec exterius sumuntur, sunt affectus sicut somnus, et uigilia, motus, exercitia, nimius coitus, nimium otium, nimia euacuatio, & iam deuenimus ad species specialißimas, quæ deinde non possunt amplius diuidi. Causæ uero intrinsecæ destructiuæ sunt, uel humores, uel putredo, humores sunt excedentes, uel quantitate, ut nimius sanguis, nimia bilis, nimia pituita, nimius humor melancholicus, uel plures ex istis, qui peccent, uel qualitate, uel quantitate, & si peccant qualitate, uel naturali potentia, uel impotentia, ut craßi-

tudine, & uiſciditate, & hoc ad pituitam attinet, aut peccant ex illis qualitatibus, quæ ſunt paßiones, uel paßibiles qualitates, ut nimia acrimonia, & nimia amaritudo, ut in bile amara, ut nimia aciditas in humore melancholico, uel nimia frigiditate obtundente calorem innatum, ut pituita, & iam deuenimus ad ſpecies ſpecialißimas. Vel eſt putredo: quia quandoque non peccant humores qualitate aut quantitate, ſed contingit propter obſtructiones, ut prohibeatur euentatio, prohibita euentatione putreſcunt, facta putredine deſtruitur æqualitas, & ſanitas, & ita uidebitis quod in putredine ad ſpecies ſpecialißimas deuenimus, & hæc de cauſis tam extrinſecis, quam intrinſecis. Reſtant opera quæ emanant à cauſis præter naturam. Ægræ cauſæ ſunt præter naturã, ita effectus, & ſunt morbi, qui ſunt in triplici genere, uel ſunt in temperatura, uel in compoſitione, uel in unitate, ſi morbus erit in temperatura ſunt illæ octo inæquales cauſæ, aut excedit caliditas ſola aut iuncta ſiccitati, aut humiditati, uel frigiditas ſola uel iuncta ſiccitati, uel humiditati, aut humiditas ſola, & ſiccitas ſola, hæ cauſæ cum ita excedunt, & faciant ægritudines ſunt præter naturam, & iam deuenimus ad ſpecies ſpecialißimas, ſed aliquando hæc fiunt per defluxum, quæ adhuc octo ſunt: quia poteſt humor influxus in partem aliquam addere intemperiem membro, uel quia calidus tantum, uel calidus & humidus, aut calidus, & ſiccus, frigidus tantũ, uel frigidus, & humidus, uel frigidus & ſiccus,

uel humidus tantũ, uel ſiccus tantũ, & iam deuenimus ad ſpecies ſpecialißimas per diuiſionẽ in primo affectu. Res eſt ſecundũ affectũ præter naturã in compoſitione, et in hoc fiunt diuiſiones uſq; ad ſpecies ſpecialißimas, uel erit in conformatione partium, uel in quantitate, uel in numero, aut in ſitu partium, ſi in conformatione partium, uel erit in figura, uel in ſuperficie, uel in cauitatibus, & meatibus, & iam deuenimus ad ſpecies ſpecialißimas. Eadem eſt ratio de quantitate numero, ſitu, & ſimiliter de partium unitate. hic attenditur uel continuitas partium, ut in ſimilaribus, uel contiguitas, ut in dißimularibus. Caro enim continuatur, nodus nodo contiguatur: quia continua ſunt quorum partes copulantur ad unũ terminum cõmunem, contigua uero quorũ partes non copulantur ad unũ terminũ cõmunem, et iam deuenimus ad ſpecies ſpecialißimas. Eſt aliud membrũ affectuũ præternaturã, & iſtud genus eſt, uel in actionibus læſis, uel in conſequentibus actiones læſas, uel in his quæ retinentur, & excernuntur præter naturã. actiones lædi poſſunt, ut uitales, animales, et naturales, omnes poſſunt eſſe præter naturam, & ideo in omni genere, & in omnibus ſpeciebus poteſt fieri læſio, & diuidemus etiam uſq; ad ſpecies ſpecialißimas. Secundum genus affectuum, quæ conſequuntur actiones læſas, ſunt in qualitate, & quantitate, & motu, quæ ſunt in qualitate, illa ſunt de ſecunda ſpecie qualitatis, quæ eſt paßio, uel paßibilis qualitas, ut odox, ſonus, fætor, color, calor, & frigus.

Multæ enim indicationes ſumuntur ex coloribus, ex fœtoribus diuerſis, qui percipiuntur in inteſtinis, in auribus, in uentre, ex caliditate etiam & frigore percepto in corpore, ex amaritudine percepta, uel acrimonia, uel ſalſedine, aut aciditate in guſtu, uaria fiunt indicia, et uariæ ſumuntur indicationes. Et iſtæ ſequuntur operationes læſas: & iam facta eſt diuiſio quoad genus qualitatum uſque ad ſpecies ſpecialiſſimas. Quo uero ad quantitatem multum refert, an gracilis, uel tumefacta ſit, præterea ex motu præter naturam multæ indicationes ſumuntur, & iſti ſunt illi affectus qui conſequuntur actiones læſas, qui diſtingui debent uſq; ad ſpecies ſpecialiſſimas. Tertium genus ab exeuntibus retentis, & excretis præter naturam. De excretis ut in dyſenteria, cum ſanguis, uel ramenta, uel aliquid inteſtinorum, aut aliquid aliud præter naturam putrefactum, fœtens excernitur, & in hoc debetis facere diuiſiones uſque ad ſpecies ſpecialiſſimas. De his autem quæ retinentur, ut in retentione urinæ, quæ iſcuria appellatur, ex re apparente, quæ retinetur facitis diuiſiones uſque ad ſpecies ſpecialiſſimas. Et hæc erant dicenda, ut Galeni uerba intelligeretis.

QVISQVIS omnia quæ ſecundum, & præter naturam ſunt ad hanc uiam, & rationem reuocauerit, & ex omnibus his, quæ per diuiſionem inuenta ſunt integras deſumpſerit indicationes, ſolus is, quantũ per humanas uires licet, medendo non errabit.

Integras

Integras, dixit, ſumere indicationes debetis. Dicetis indicatio curandi non ſumitur niſi à morbo, & à cauſa. quomodo ergo ab effectibus? an ab his, quæ ſunt ſecundum naturam ſumuntur indicationes? Duo ſunt genera indicationum, quædam cognoſcendi, quædam conſeruandi, præſeruandi, & curandi. Indicationes cognoſcendi indicant quid ſit morbus, & hæc ab operibus læſis, & ab effectibus conſequentibus operationes. Et ab exeuntibus ſumuntur. Conſeruandi ab his quæ ſunt ſecundum naturam, præſeruandi à cauſis & effectibus præter naturam. Curandi à morbo, & à cauſis, & ab effectibus præter naturam, diuidendo ſemper uſque ad ſpecies ſpecialiſsimas, &c. & qui hoc fecerit, optimus erit medicus quantum per humanas uires licet. Hic notetis quod Galenus docet quemadmodum debeamus applicare uniuerſalia particularibus, & hic eſt noſter finis, & fruſtra ſumetis indicationes, niſi hoc ſciatis. Docet autem ænigmaticè, ſed nolo ut tanquam ex præcepto, ex tyranno ex rege, ſed ex arte & fundamentis phiſophiæ, & ex methodo huiuſmodi cognitionem habeatis. Methodus autem & initium procedendi ad applicandum uniuerſalia particularibus eſt cognoſcere naturam particularem uniuſcuiuſque corporis, ex hac enim cognitione ſcietis quantum applicare debeatis, & occaſionem, quando erit applicandũ. quomodo autem cognoſcatis particulares naturas dat Galenus præcepta. nos uero dabimus ſimilitudinẽ. Proponatur uobis quod cognoſcere

debeatis hominem, quem nunquam uidistis, tunc temporis hac arte procedere debetis, accipiatis multa uniuersalia à uobis recte cognita, & colligetis omnia, quæ uidentur collecta in indiuiduo, & ex cognitione tot præcognitorum, quæ sunt uniuersalia, à differentia magis uni, quam alteri conuenienti, facietis unum inseparabile ab illo indiuiduo, quod erat illi propriũ. Exempli gratia, sit chориscus à uobis non cognitus, quem cognoscere uultis. Est uir quidam qui primo est hirsutus ualde, barba, capilloq; plurimo, & densissimo, nigro, crispo, interiecta canitie fronte stricta, demissis superciliis, toruo aspectu, naso simo, facie lata, statura oblonga, magna, pallens, & uentriculosus, si hæc omnia, quæ sunt uniuersalia, componatis, & seorsum colligatis, si tanquam differentiæ, quæ in multis inueniri possuut, omnia simul in uno colligatis, non poterit fieri, quin cognoscatis istum esse chориscũ. ita procedimus in cognoscẽdis particularibus naturis, colligemus plurima uniuersalia, & distinguemus ea, usque ad species specialissimas, & eas species specialissimas accipiemus, & differẽtias, & uidebimus si sint in eo, separabimus quæ non sunt, colligemus quæ sunt, & cognoscemus quæ sunt, & causas singulorum accidentium in eo existentium: & ita attingemus naturas particulares quantũ poterunt humanæ uires. Exempli gratia, Occurrat Socrates ægrotus, quem curare uolumus, quid primo facere debetis? Duo primo facere oportet, primo naturam

turam morbi cognoſcere, quia ex morbo cognito quid ſit agendum noſcitur. Et indicationes curandi ex cognitione naturæ morbi deſumuntur. Ideo primo natura morbi conſideranda eſt ſecluſis omnibus alijs conſiderationibus. Et quoniam ex natura morbi ſcitis ſolummodo quid agendum, non autē quomodo, & quantum, & ubi, quæ omnia ſciuntur ex cognitione indiuidui ergo primo exquirēda, eſt natura morbi, ſecundo ad naturam particularem cognoſcendam accedendum eſt, ut quantum, quomodo, & quando ſciatis. Cum igitur occurritis Socrati, primo quis morbus ſit ille quem patitur cōſiderabitis, id cognoſcetis ex proprijs accidentibus, & ab operatione læſa, deinde operationes omnes conſiderabitis, an una uel plures læſæ ſint, & ſi plures an genera plura, an ſpecies plures, & tandem ad effectus conſequentes ad operationes accedetis, & notabitis calorem, colorem, habitudinem, deinde exeuntia, egeſtiones, ſputa, ſi expuet, urinas, & ab iſtis affectibus quos eſſe diximus in triplici genere, in operationibus læſis, in effectibus ſequentibus operationes læſas, & in exeuntibus, hæc facile cognoſcetis, uel in prima, uel in ſecunda, uel in tertia ſaltem uiſitatione, imò dicebat Galenus qui in prima uiſitatione hanc cognitionem aſſequuntur, optimi, & peritiſſimi medici ſunt, & in ſecunda tolerabiles, ſi in tertia, & & in quarta, ſunt poſtea lapides molares ita quòd difficultas non conſiſtit in cognoſcendo morbum, & ubi cognoſcetis ex ſignis & ſymptomatibus morbum placide

cide interrogabitis ægrum, de tempore in quo cœpit ægrotare, præterea de accidentibus, quæ non possunt nisi ex relatione ægri cognosci, de dolore capitis, de siti, de uigilijs, quibus consideratis, & intellectis ab Ægro, mores morbi considerabitis, an benigni, uel malimoris sit. Vbi hæc omnia contemplati estis, tunc intentionem uestram uertetis ad aliud, uultis curare, & iam cognoscitis morbum, habetis medicinas, & syrurupos, electuaria, confectiones, quorum materia ampla, & refertißima est apud aromatarios, & apud antidotarios, & quod hæc medicina ualet ad hanc dispõnem illa ad illam, ita quod remedia facillime habetis quæ oportuna erunt, ita quod absque aliquo alio eritis medici, quemadmodum sunt isti, qui occurrunt infirmis, sed uera ars Hipp. & Galeni, & Æsculapij non consistit in his, tam facillimis rebus, sed difficultas est in metiendo quantitatem, & in eligendo occasionem exhibendi, quia nisi ista recte metiamini, quantum humanæ uires suppetunt, uel plus faciendo, uel minus quàm oportet, uel non faciendo suo tẽpore, ad innumera incommoda deducetis ægros, & si aliquando res succedet, casu, & fortuna continget. oportet igitur habere artem metiendi quantum, & quando, & hæc habentur ex cognitione particularium naturarum.

Sed dicet aliquis, cur tantum de ægritudine sermonem facis, & non de temperatura, ut nos doceas quantum, & quando. Hoc facio ut primo doceam facilia, sicuti sculptores faciunt, qui antequam instrumenta

subtilia

ſubtilia operentur, primo à magna ſecuri incipiunt, ita nos debemus facere, primo docere quomodo cognoſcantur morbi, & quæ remedia conueniunt, poſtea deducere uos ad coniecturam, arte Hippocratica, ſed nō prius niſi cognito morbo. cum igitur à uobis fuerit recte cognita ægritudo ad naturam particularem accedere debetis, & hac arte, colligere primo multa illuſtria uniuerſalia quæ reperiuntur in hoc, & in illo indifferenter, & colligere multas ſpecies ſpecialiſsimas, & uidere an ſint in illo. exempli gratia, primo conſideratis cuius complexionis ſit, & iam uidiſtis compoſitionem, poſtea quàm formationē partium habeat, diuidendo genera in ſpecies ſpecialiſsimas, quam figuram habet, quam ſuperficiem, an lenem, uel aſpram, duram, uel mollem, & tangere, deinde quos meatus, an ſit amplarum uenarum, uel ſtrictarum, an muſculos amplos, uel ſtrictos habeat, & colligere ſpecies ſpecialiſsimas, & dicere, habet muſculos ſtrictos, uenas ſtrictas, cauitates non apparentes, iuncturas laxas, ſcio quòd indicant humiditatem, & ibi conſiderare omnia iſta, quæ ad compoſitionem naturalem, de quantitate, de numero, de ſitu deinde, Ad temperaturā deuenire, quæ multū refert, quoniā ab ipſa omnis operatio dependet. ſed prius conſiderare oportet intemperies in uniuerſali, & dicere, ſcio quòd intemperaturæ per eſſentiam ſunt octo, aut enim caliditas excedit ſola, uel iuncta ſiccitati, uel humiditati, &c. comparo ſigna, de quibus in ſecundo de temperamentis, & in ſecundo

cundo artis paruæ, & facere multorum collectionem, aut ex multis differentijs aggregare indicium, ubi hæc collegero (quia non potest gradus exquisite sumi) Docet Galenus quid sit agendum, & inquit, si quis enim probe distinxerit, primo ætatum deinde tēperaturarum differentias, & uires, multaq; id genus, quæ homini insunt, cuiusmodi est calor corporis, habitudo, arteriarum modus, constructio, studia, animi mores, quibus addiderit maris & fœminæ discrimen, & regiones, anni tempora, ambientis aeris constitutionem ad propriam Ægrotantis naturam prope accedet, oportet inquit Galenus, si uolumus hæc scire, uidere quæcunque secundum naturam, & præter naturam cōsequuntur, ut potißimum ætatem, à qua incipit, quoniam maxime dat ansam ad cognoscendum, tum quia notißima erit, tum exposita intuenti, tum quia maximi momenti est, & ita ualet ut superet temperaturam, ideo sisit puer calidus, & siccus, nunquam erit tam calidus, & siccus, quin sit humidus ratione ætatis. Ita senex siue fuerit pinguis, & sanguine plenus, & pinguedine, & carne nunquam fieri poterit, quin sit frigidus, & siccus ratione ætatis.

Et quin rugæ, & durities, & cutis asperitas, apparere uideantur, ita sunt inseparabiles ab ætate, ab ætatibus igitur hac de causa incepit, tanquam à notioribus, & eas diuidere iubet per suas differentias, ut sciatis dominium primarum qualitatum, quæ reperiuntur in senili ætate, consistentium, iuuenum, adolescentium

tium, puerorum. Et differentias quæ sunt in prima parte, in medio, & in fine, considerare, & uidere in qua specie sit æger, quem præ manibus habetis, & reliqua. Vtrum in pueritia, uel adolescentia, uel in iuuentute, & non debetis esse contenti in hoc, sed in qua parte, quia semper externa sapiunt naturã cõiunctæ, quæ autem in medio est propria est illius, quæ enim attingit ætatem consistentiæ, sapit naturam eius, & sic de reliquis. Ita etiam de anni temporibus dicimus, & ista diuidere usque ad species specialißimas. Post ætates ad temperaturas accedere, & uidere an appareat caliditas, & siccitas, caliditas & humiditas, frigiditas & siccitas, frigiditas & humiditas, &c. tandem de omnibus temperamentis habere signa sua, et deuenire usque ad species specialißimas, & aggregare omnia. deinde ad uirtutes animales, uitales, naturales, & ad eas quæ his subministrant, accedere, & uidere quomodo in uirtute attrahendi, continendi, alterandi, & expellendi se habeat, & omnia indiuidua comparare, & colligere signa quæ sunt, & separare quæ non sunt, & tandem ad effectus, læsas operationes sequentes, ut sunt, calor, color, corporis habitus, deinde ad excrementa deuenire, post aerem, & sexum considerare, quia multum refert an indiuiduum mas sit, uel fœmina, & eorum differentias considerare, cuius temperaturæ, quarum uirium sint, hæc enim multum faciunt adco gnoscendam naturam particularem. Motum præterea arteriarum considerare, & non solum quis motus sit,

sed

ſed quam magnitudinem, uelocitatem, & frequentiam habeat, quoniam hæ duæ differentiæ indicant caliditatem existentem in corde maiorem, uel minorem, & corpus arteriæ non eſt prætermittendum, ſed conſiderandum an durum, uel molle, plenum, uel uacuum ſit, ex his enim proprietatibus conſtituitur corpus arteriæ, & ſic uſque ad ſpecies ſpecialiſſimas diuidendo procedere, & hoc modo hic diligenter conſiderare, & diuidendo in his omnibus, uſque ad ultimas ſpecies & indiuidua deuenire. & conferre illa quæ tradi non poſſunt, & recondita ſunt in indiuiduo cognoſcendo, ut particulares naturas cognoſcatis, quantum uires humanæ poſſunt, quoniam cognoſcere eas exquiſite ſoli Æſculapio conceſſum eſt. imò ſi poſſemus cognoſcere exquiſite naturas particulares, cognoſceremus etiam intrinſecas cogitationes, & formam propriam ſpecificam in particulari, ſed hæc ad ſolum deum attinent. Ideo bene dicebat Galenus ſiquis probe diſtinxerit ætatum primarum differentias, multaq; illius generis, & quæ huiuſmodi inſunt, ut calor, color corporis &c. ac ſi uellet ætates, temperaturas, & uires eiuſdem eſſe generis cum calore, & colore ſed iſtæ ſunt cauſæ iſtorum omnium, per id genus, imò intellexit quo ad indicationes attinet, quia ſunt ſub eodẽ genere indicantium. Addit Galenus cõſuetudo, & ſtudia &c.

Dicebatur in ſuperioribus lectionibus quantum referat conſuetudo, imò & ſtudia, imò etiam quibus rebus unuſquiſque oblectatur, quoniam ſunt cauſæ mutationum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

tationum temperaturarum sicut in piscatore contin=
git,qui & si biliosæ fuerit naturæ quia tamen diu uer
satur in palustribus locis, & utitur uino diluto, &
alijs quæ generant crassum,& pituitosum sanguinem
fit frigidus & humidus propter consuetudinem. Ideo
consuetudo non solum signum est temperaturæ, sed
etiam causa. Animi etiam mores quantum faciant ex
Gal. etiã apparet,composuit enim librum quòd animi
mores sequantur corporis temperaturam. Vbi osten=
dit naturam recte indicare mores. circa inquam om=
nes operationes animales,tam quo ad imaginationem
intellectum,memoriam, quàm etiam quo ad sensus ex=
teriores, & quo ad motiones,& etiã ad operationes
uitales,quo ad iram,excandescentiam, appetitum ho=
noris,hæc omnia indicant temperaturam. Præterea
aeris nos ambientis constitutiones considerandæ sunt,
et regiones, quoniam multum refert apud Scythas,uel
apud Indos habitare, quoniam mutantur temperatu=
ræ in illis regionibus. Qui omnia hæc cognouerit, in=
quit Galenus, is ad propriam ægroti temperaturam
proxime accedet. Verum alia quidem horum omnium
in libro de pulsibus, alia uero in de temperaturis di=
sputata sunt,quemadmodum & quæ præter naturam
sunt uniuersa,& inter se formis & generibus diffe=
runt,in libro de affectibus à nobis diffinita sunt, om=
nia hæc inquit Galenus, tam ea quæ secundum natu=
ram quam quæ præter naturam in his locis sunt di=
sputata à nobis, in libris pulsuũ, indicia indicantia af
fectus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

fectus animæ, temperaturæ & aeris constitutiones in primo & secundo de temperamentis dicta sunt, quæ autem præter naturam in libro de affectibus.intelligetis per libros affectuum sex libros de accidenti, & morbo, qui inscribuntur de locis affectis. Nunc uero omnis nostra disputatio erit de his ægrotis, quos antequam contraherent morbum noueramus, cum quibus tamen & reliquos omnes quorum nobis non erat perspecta natura, intelligemus, si quidem difficile non fuerit ex eo quòd perfecte distinctum est, id quòd tale non sit inuenire, dixit de his ægrotis erit nostra disputatio, & non de febrientibus, ut innueret librum non esse inscribendum de febribus, & non solum de feb. agi in hoc libro, sed de omnibus ægritudinibus. Et hic dat aureum documentum. Qui artem addiscere concupiscit à notioribus procedere debet, ad minus nota, & primo sodalibus & cognatis occurrere, postea ad eos accedere, cum quibus antea familiaritatem non habeatis, quoniam ad cognoscendam naturam particularem plurimum facit familiaritas, & tunc non indigetis nisi epilogismo, id est comparatione similis cum simili, aliter analogismo indigetis, & altiore discursu, & hæc est præfatio.

IGITVR à febribus quoniam harum curandarum rationem habere cupiebas auspicabor, & primum à simplicibus quas Hippoc. ephemeras, id est diarias uocat, incipiam.

In hoc

In hoc ostendit Galenus cum à feb. se inchoaturum dicit, & à simpl. ordinem compositiuum seruare: sed cũ in hoc primo libro tractaturi sumus de feb. uanum profecto esset, & minime consentaneum his, quæ hactenus docuimus, si uellemus particulares docere febres nisi prius exercuissemus uos in uniuersalibus, et quemadmodum fecimus in tota arte, in qua præposuimus methodum uniuersalem, ita etiam de feb. acturi uniuersalem debemus præmittere methodum, uniuersalem dico respectu febrium particulariũ. In quo processu tanta erit utilitas, ut nihil dictum sit apud bonos de feb. quod in tribus lectionibus uobis exactißime non sit explicatum, omnesq́; dubitationes, quæ contingunt de febribus apud medicos legentes ex lucidißima nostra hac diuisione facillime soluetis. Quod si quis ex importunis dixerit hæc ad theoricos pertinere, uellem scire à quo loco hoc sumat, & si quis dicat, nullum posse cognitionem hanc habere, uellem scire in qua re indigeatis præceptore, quia tractatus iste difficillimus est, & frequentißimus, si igitur declaratio ista de feb. non attinet ad præceptorem, nescio ubi indigeatis eo. procedemus autem in his feb. distinguendis per methodum diuisiuam: quia uia hæc longe commodior est, quam resolutiua, et rationem uidebitis. Incipiemus autem à summo genere feb. quatenus feb. est, & deueniemus ad ultimam speciem specialißimã, et ita ex hac diuisione duo commoda habebitis primo discetis omnes febriũ differentias, secundo rectius intelligetis, quæ

à Galeno dicta sunt de diuisiua methodo, & quomodo à summo incipiat genere usque ad species specialißimas procedens, per medias differentias, & oppositas, quoniã si discurremus secundum diuisionem tantũ, deficeremus in doctrina: quia omnes hæreses malæ, & omnes malæ sectæ, & omnes errores circa curationem non nisi à mala diuisione proficiscuntur, sed quoniam genus summũ, quod diuisuri sumus per oppositas differẽtias frustra diuideretis, nisi prius sciremus quid natura sit, cum ex Galeni sententia omnis cognitio in methodo procedat à recta notione naturæ rei, ideo operæpretium est, primo cognoscere diffinitionem febris: sed quid dicam de diuisione? imò & in ipsa resolutione, & in compositione idem prorsus agere debemus, nihil præterea demonstrari potest, nisi ipsa diffinitio cognoscatur, & ipsa est medium in demonstratione, ergo tanti est momenti, ut sine illa nec diuidere, nec componere, nec resoluere, nec demonstrare ualeamus. Præterea bene dicebat Plato omnes nostras cognitiones à diffinitione proficisci, igitur à diffinitione est incipiendum.

Sciatis ergo diffinitionem dari per causas materiales, formales, efficientes, & finales: quia ut dicebat Aristot. poste. secundo, non differt diffinitio à demonstratione nisi sola positione, demonstratio autem per omnes causas datur, ergo & diffinitio, oportet ergo omnes causas febriũ inuestigare. Diximus aũt in superioribus lectionibus quomodo in rebus naturalibus sunt

omnes

omnes quatuor causæ, efficientes, materiales, formales, & finales, in rebus uero præter naturam tres tantū, quia non datur causa finalis, & diximus rationem, quoniam efficiens in his quæ sunt præter naturam nō agit ex proposito, ideo nec à fine mouetur, quia finis præsupponit electionem, agit autem ex necessitate & uiolenter, propter solam approximationem passo disposito, de istis igitur cum febris sit præter naturam considerabimus.

Febris igitur causam efficientem habet, quæ quid, & quot sint, per methodum nobis est inuestigandum: id autem cōmode fiet ex conceptu febris, quæ est calor innatus auctus in humano corpore, & in ignis naturam conuersus. ergo causæ erunt quæcunque calorem innatum præter naturam facere possunt, tales autem sex tantum sunt. Augetur enim calor uel propter approximationem rei calefacientis, ut cum quis igni appropinquat, uel sub ardenti sole moratur, uel propter assumptum potum, aut medicamentū calefaciens, ex approximatione harum rerum calidarum augetur calor, & fit febris. Secunda causa est excitatio caloris per motū, siue is fuerit animi, siue corporis, animi quidem ut in excandescentia contingit, ex qua plerunque fit febris, corporis uero ut in nimio exercitio, ut accidit quando fiunt ephemeræ ex hac causa. Tertia causa est quando augetur calor substantialiter, id est quando augetur substantia caloris, & hoc fit cum cibis, & potibus, & cum his quæ multū sanguinem ge-

nerant, ex qua copia sanguinis calor augetur, calore autem aucto fit feb. ut in synochis ex sanguine aucto. quarta causa propter admixtionem corporum calidorum, non quidem substantialiter, sed per additamentum, ut cum miscetur res intensi caloris cum minus calida, ex tali admixtione totũ redditur calidius, ut cum uapores calidi adusti miscentur cum contentis in corde, ex qua mixtione calor accenditur, et inflammatur, et fit feb. quinta causa est constipatio caloris facta à re astringente, & constipante calorem in angusto, ut ibi concludatur, tunc augetur calor, sicut in uaporarijs contingit. Restat ut de materialibus causis dicamus, & formalibus. Sed diceret aliquis. Quomodo feb. habet materiam, cum sit accidens, et qualitas quædam? quoniam nulla qualitas, & nullum accidens materiam habet, proprie loquendo, nec formam. Respondeo. dicimus febrem non habere materiam in qua proprie, quoniam licet accidens in subiecto sit, non tamen est in subiecto, ut in materia, quia subiectum accidentis est in actu, materia autem in potentia, ideo accidens non habet materiam in qua, sed subiectum. Non habet etiam materiam ex qua, quia non habet essentiam, sed modum solummodo essendi: quia dicimus accidens inesse potius quam esse, & hoc dico secundum opinionem communem recte philosophantium, quicquid dicant scotistæ, reuera autem non habet esse accidens, sed inesse, ideo non debemus dicere febrem (quæ uere accidens est) habere materiam, sed dicimus habere

materiam

materiam propter indicationes: quia non possemus aliter inuenire indicationes, & luciditatis gratia, & per similitudinem quandam ita appellamus, & dicimus materiam in qua esse membrũ, quod recipit, membrum dico proximum recipiens feb. subiectum igitur proximum in quo est membrum recipiens, materia in qua appellatur, luciditatis gratia. Materia uero ex qua est ea quæ proxima est ad morbum faciendũ, inter quam & morbum nihil est medium, ut posita materia ponatur morbus, remota, remoueatur, & hæc etiam per similitudinem dicitur materia ex qua corporea, sicut cum ibi per affluxum humoris ad membrum deuenientis ita coniunctus est morbo, ut posito humore ponatur morbus, & remoto remoueatur, ut in inflammatione, quæ cum habet sanguinem in loco contentum, huiusmodi materia faciens inflammationem uocatur materia ex qua: quia posita illa ponitur inflammatio necessario, qua etiam remota remouetur morbus, suppuratio etiam in abscessibus (quando contingit) dicitur materia ex qua, præterea uapores putridi sunt materia ex qua fit febris, non bilis, nec pituita, qui uapores putridi in corde existẽtes dicuntur materia ex qua fit febris putrida. Materia uero ex qua incorporea, sunt qualitates interminatæ. Diximus alias quod quædam sunt ægritudines cum materia, quædam sine materia, materiales habent materiam ex qua corporea, immateriales incorpoream, qualitates uidelicet in terminatas. Et quoniã diximus calorẽ esse

auctum in corde, si debet calor iste esse febris, debet habere certum gradum, quia non omnis calor in corde auctus febris est. calorem istum auctum non ita ut feb. faciat, qualitatem interminatam appello, & materiam ex qua, & per similitudinem quandam ita loquimur, dicitur enim interminatus iste calor materia, quia se habet in potentia ad certum, & determinatum gradum, qui morbus dicitur, cum ergo calor innatus in corde talis esse poßit, ut nondum sit febris, & poßit terminari, hoc indicat potentiam, ut perficiatur ab aliquo perfectibili, & ista qualitas interminata, materia est ex qua fiunt ægritudines immateriales, sicut puncta dicimus materiam linearum, & lineas materiam figurarum, quatenus sunt in potentia ad lineas, uel ad figuras, quia terminantur à uarietate linearum. Positis istis dicimus materiam proximam febris ex qua, intelligendo de febre, ut febris est (& in suo communißimo conceptu) esse calorem in corde, id est qualitatem illam interminatam, habet autem formam, certum determinatum gradum, ut sit febris, & lædat sensibiliter operationes, debet autem materia huiusmodi esse in corde: quia altiter ægritudo nō esset uniuersalis, sed febris morbus uniuersalis est, igitur huiusmodi calor est in fonte caloris. Hæc satis de materia ex qua.

Quod modo difficillimum est id ipsum est de materia in qua, id est de proprio subiecto feb. est igitur uidendum quod nam subiectum sit feb. qua feb. est, & tale sit ut in omni genere feb. conueniat, siue ephemera, siue

ra, siue putrida, siue hectica fuerit. Dicimus igitur feb. habere (quatenus febris est) proprium subiectum calorem innatum, sed antequam ad hanc propositionem declarandam deueniamus, oportet scire calorem naturalem duplicẽ esse in genere, quidam enim dicitur actu influens, perpetuo à corde distributus ad omnes corporis partes, & in fonte generatus, & dicitur calor actu, quia habet actualem caliditatem, ratione cuius totum corpus uiuificatur, & ponitur in actu, cum prius in potentia esset, alius est unicuique membro appropriatus, sine quo non dicitur tale membrũ, & hic unus est, licet uario modo se habeat in membris, & iste calor innatus, siue complexionalis proprius unicuique membro tot habet differentias specificas, quot sunt diuersitates membrorum. Alius enim est in osse, alius in carne, alius in alio membro, & iste calor cõplexionalis est illud, propter quod illud membrũ tale est, quod unicuique membro talis temperies requiritur, & talis moderatio caloris, qua conseruetur temperatum illius, ut in osse tantus est calor, quantus requiritur, quod in tali membro, & uariatur pro uarietate membrorum. Alius perpetuo emanans à corde secundum uariam complexionalis caloris aptitudinem suscipiendi, uarie suscipitur, & sic uarie alteratur calor ille innatus, qui est in membris implantatus, ab hoc calore influente, & ita unum quodque membrum non agit per propriam temperaturam, sed cum uiuificatur à calore isto, qui actum dat corpori physico organico

potentia uitam habenti, nam in singulis organica habent potentiam suscipiendi uitam ratione illius actualis caloris, cum igitur duo sint isti calores, quæritur in quo sit febris, ut in subiecto. non est in calore complexionali, quatenus febris est (bene aliqua differentia febris erit in calore illo) sed est in calore influente à corde, aliter non esset febris. Sed quoniam iste calor quem influentem appellamus duplex est, quemadmodum Aristot. in secundo de partibus asserit. Galeno autem appellatur primo Aphorismo. decimo quarto cõmento, & octauo de placit. corpus mixtum ex aere & aqua à prædominio, à Platone in Timeo ex aere & igne, quem appellauit reticulum uel nassam, ut ex aere caliditas nimia ignis refrigeretur, & ex igne fieret uegetior, Galenus tamen uoluit quod fieret ex aere, & aqua, ideo pro substantia acceptus, quæ propriam temperaturam habet est corporeus, subiectum est febris, & in ipso tanquam in materia in qua suscipitur. Alio modo innatum calorem intelligimus pro qualitate illa, quæ est in hoc corpore pro illa, scilicet intensione caloris, & ad hunc sensum dixit Galenus febrem esse calorem innatum ad igneum uersum.

Quæ diffinitio data est per materiam ex qua, & per formam, ideo potißima fuit Galeno digna, quia omnis optima diffinitio ea est quæ datur per genus proprium, & per differentias. i. in qua sit materia, & forma, quæ sunt principia intrinseca rei, calor igitur

innatus,

innatus est genus, & materia, diuersimode considera-
tus, ut enim suscipit diuisionem genus est, cum dicimus
calorem quendam esse temperatum, quendam intem-
peratum, & ad igneum mutatum, seu ad id quod est
præter naturam, & hæc est diuisio in genera subalter
na, si uero consideratur, ut qualitas interminata termi
nabilis ab aliquo gradu accedente, tunc dicimus calo-
rem innatum, prout qualitas est interiecta, esse in po-
tentia ad nouas formas suscipiendas, & sic rationem
habet materiæ, ideo diffinitio hæc habet genus, quia in
quit feb. est calor innatus, quod genus est uniuersale
distinguendum per differentiam, quæ est uersio ad na-
turam ignis, quæ accedit calori innato, & per hanc
differentiam calor innatus fit febris cum prius esset
in potentia ad febrem. ideo bene dixit Galenus, feb. est
calor innatus pro qualitate acceptus, si uero conside-
ramus ipsum pro qualitate interiecta, tunc data est
diffinitio per materiam ex qua, quæ est ipsa qualitas
interiecta, quæ quidem à propria forma terminatur. i.
ab igneitate, & suscipit tunc nomen feb. per formam
appositam, quomodocũq; ergo dicatur doctißima erit
diffinitio, & Galeno digna, ex hoc habetis confirma-
tionem opinionis meæ, febrẽ habere substantiam pro
priam in calore innato, ut est corpus, quia qualitas
existens in calore innato efficitur materia ex qua, quæ
formam recipit. Et hæc satis quo ad quid febris, qua-
tenus febris est, & ita materiam propriam ex qua,
habetis qualitatem interiectam quo ad substantiam
proximam

proximam, habetis ipſum calorem innatum,ut eſt ſub ſtantia, quantum uero ad formam,eſt qualitas ignea accedens ad calorem innatum,& ſic patet,quid ſit feb. in ſuo communiſſimo genere, quæ modo diuidenda eſt, ſed antequã id à nobis fiat oportet prius difficultates remouere, quæ in opinione hac mea moueri poſſent.

Multi enim arbitrati ſunt opiniònem iſtam craſſam,& erroneam eſſe,nec ſuſtentari poſſe, & inter reliqua habuerunt argumentum quòd ipſi crediderũt herculem,ſic igitur argumentabantur. Nullum genus ſubalternum quòd oritur à ſummo genere poteſt coincidere in differentijs oppoſitis, cum genere diſtincto. Sed per te ſi poneretur ſubſtantia febris calor innatus, ſequeretur quòd genera feb. contradiſtincta (quæ tria ſunt,ephemera, putrida,& hectica,quæ diuiduntur per differẽtias ſumptas à proprijs ſubiectis)ꝙ unũ genus haberet eaſdẽ differẽtias cũ genere cõtra diſtincto, hoc eſt abſurdum, ergo & id ex quo ſequitur. hoc argumentum tam ualidum crediderunt nonnulli,ut abhorreant hanc opinionem, & dixerunt febrem proprium & proximum ſubiectum non habere calorem innatum influentem, ſed calorem complexionalem uniuſcuiuſque partis,& quoniam non ſunt niſi tres partes uniuerſales noſtri corporis ſpiritus, humores,& membra ſolida, propterea per differentias horum ſubiectorum tria ſunt genera feb. uel in complexione ſpirituum eſt feb. & ita eſt ephemera, uel in calore complexionali humorum,& eſt putrida,

uel in calore complexionali membrorum, quæ dicitur hectica, & hæc distinctio, dicunt isti, necessaria est, nec unũ genus contradistinctũ alteri habebit easdem differentias. Declaro modo argumentum. Quantum ad formam optimum est, quia est in secunda figura. Quantum ad maiorem manifesta est, quia genus contradistinctum cum alio, non debet coincidere cum genere opposito, si enim dicam substantia quædam corporea, quædam incorporea, nunquam in membro subdiuidendo .i. in incorporea inuenietis differentiam corporalem, ideo maior est clarissima, minor etiam patet facillime. Accipiamus hæc tria genera febris hectica, ephemera putrida, & distinguantur per propria subiecta, ephemera dicetur quando calor in spiritibus est augmentatus, quando erit augmentatus in humoribus putrida uocabitur, quando autem in membris solidis hectica &c. sed per tuam positionem calor innatus est proximum subiectum feb. quæ febris & calor innatus non differt à spiritibus, nisi secundum maiorem, uel minorem præparationem, & sicut eiusdem generis, si ergo est feb. quædam in spiritibus, quædam in humoribus, quædam in solidis, quia omnis febris est in calore innato, omnia genera feb. erunt ephemeræ, & ita omnia genera habebunt easdem differentias, propter istud argumentum dixerunt genus feb. penes calorem distingui complexionalem, & non inuenerũt genus unum commune proximum unicuique generi feb. Alij dixerunt necessario esse istos duos calores,

quoniam

quoniam oportet calorem innatum influentem augeri, & igneum fieri, sed cum hoc necessarium esset, ut calor complexionalis spirituum, humorum, & solidorum ad igneum mutaretur, aliter non esset febris.

Pro ueritate inuenienda oportet ut examinemus has duas opiniones. Quo igitur ad primam, qua dicitur sufficere ut calor complexionalis spirituum, humorum, & solidorum membrorum præter naturam fiat, & ad igneum mutetur, ut sit feb. Opinio hæc falsa est, & pro exemplo, ponamus calorem innatum in corpore cordis, uel in humoribus, qui sunt in corde, contentum præter naturam esse, nisi fuerit calor ille præter naturam susceptus, ut in subiecto, in ipso innato calore cordis diffuso per uniuersum corpus, indiget calore isto innato influente, quo deferatur per totum corpus. Quia dato quòd in subiecto cordis poneremus maximum calorem, aut in contentis in ipso, nisi calor hic innatus influens susciperet calorem hunc, & distribueret per totum corpus non esset feb. Quantum ad secundam opinionem quæ dicit necessarium esse utrunque calorem, aliquid ueri dicit, sed si consideratur genus contradistinctum, quia si debet dici feb. ephemera aut putrida, aut hectica, debet calor terminari, uel ad spiritus, uel ad humores, uel ad membra solida, & si terminatur ad spiritus, dicitur ephemera &c. sed isti non inuenerunt subiectum feb. qua feb. est, quia nesciuerunt distinctiones, nec subiectum, sed tantum terminos caloris, & formam tantum, ita quòd uerum dixerunt

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

xerunt quo ad terminum, nec possumus aliter dicere, et sic opinio nostra firma, uidelicet q; febris qua feb. ē, habet subiectū proximum calorem innatum, influentē à corde, prout est substantia corporea, nec aliter imaginari possumus. Pro ista positione duo oportet declarare, primo quis sit calor iste innatus, & spiritus, secundo respondere ad argumentum. Dicimus ergo quòd calor innatus ut substantia proprium est subiectum feb. ut feb. est, nec potest imaginari, quòd sit feb. nisi calor iste influens suscipiat calorem igneum, qui feb. est, & ponat corpus eius in calefacto esse, quia si debet esse feb. oportet quòd calor iste innatus non quidem in calefieri sit, sed iam in calefacto esse ponatur, nec febris est priusquam fuerit calor innatus iam calefactus, præterea nisi feb. fuerit in quacunque parte corporis, non poterit dici feb. fieri autem non poterit ut in quacunque parte corporis sit, nisi fuerit in re ipsa existente in toto corpore, hanc rationem confirmant ea quæ apparent circa pulsum, & circa calorem corporis, quia nulla est feb. siue ephemera, siue putrida, siue hectica, quæ non conueniant in pulsu, semper enim in quacunque istarum aucta est necessitas, & calor est præter naturam in arterijs, sed motus arteriarum est institutus propter necessitatem, & recreationem caloris innati influentis à corde, quia perpetuo indiget euentatione, & propterea in quacunque feb. uidetis pul. ad frequentiam, uelocitatem, & magnitudinem immutari, arteriasq; calidiores percipitis,

tis, & si tangetis pulsum cordis percipietis uelocitatem, ac frequentiam, apparet præterea circa partes istas calor ualidißimus ad tactum, quia calor innatus cordis uersus est ad igneum, differunt autem feb. ex minori, uel maiori caliditate, sufficit quòd semper necesitas aucta est, & uelocitas, & frequentia augetur, non ob aliam rationem, nisi quia calor innatus calefactus est, nec potest fieri aliter feb. nisi hic calor augeatur, & ad hanc opinionem nullum sequitur inconueniens. Quantum uero ad rationem in contrarium adductã dico quod crassa est, & orta ex malo intellectu uerborum Galeni. Nam cum dicunt maiorem, dico ipsam esse ueram, sed minor falsa est, nec intelligunt isti dicta Galeni. Nam cum dicunt, si calor innatus susciperet febrem, ut febris est unum genus febrium, contradistinctum cum alijs, haberet eandem differentiam, & ideo Galenus distinguit ea per propria subiecta. Dico q Galenus loquitur de substantia terminante, & de terminis quibus terminatur ille calor igneus, et à quibus tria principalia genera feb. distinguũtur, & ideo inquit, ubi calor ille innatus ad igneum uersus terminatur ad spiritus, fit feb. ephemera, si ad humorem terminatur, & posuerit calefactum esse in humoribus, putrida dicitur, & si ad solida membra hectica, & ita ex terminis tot genera dicuntur. Calor autem innatus uapor ille tenuißimus sanguinis, qui est in sinistro uentriculo cordis, perpetuo effluens cum calore actuali, dans actu uitam omnibus partibus corporis

ris

ris ille inquam uapor est] qui accenditur in febre, & non erit feb. nisi uapor iste uertatur ad igneum. spiritus modo de quo Galenus intelligit, qui inflammatur in ephemera & fit terminus huiusmodi caloris existentis ut in subiecto, in calore innato influente, quando inflammatur talis calor tali inflammatione, ut secus terminus sit talis, quòd non poßit figi nisi in materia tenui parata, ad inflammationem, sicut est spiritus, tunc talis calor habens hunc terminum, ephemera dicitur. i. unius diei, quia illa qualitas præter naturam non est multa, nec uehemens, cum non poßit alias partes penetrare, seu ponere in calefacto esse sed tantum spiritus, sed quid est iste spiritus, declarat Galenus primo de differentijs feb. Et intelligit per spiritum aerem attractum per arterias & per inspirationem, quia quando inflammatur in arterijs augetur corporis calor, quia attrahitur ut refrigeret, at cum non poßit refrigerare (quia ponitur in calefacto esse) accendit, & auget calorem corporis, & fit feb. & pro isto spiritu. i. pro aere attracto intelligit Galenus. declarat hoc Galenus exemplo per similitudinem illam de folle, & inquit, si uultis uidere quando aer inflammatur (quia modo aerem, modo spiritum eum appellat) inspiciatis follem ferrariorum, quando attrahit aerẽ calidißimũ, huiusmodi aer attractus ponit corpus in calefieri, non in calefacto esse, ac si corpus illud haberet febriculam, ita in corpore humano, aer attractus per arterias, & per inspirationem inflammatur, per conta-

ctum

ctum caloris innati, conuersi ad igneum, & huiusmodi calor terminatur in aere illo, & transit ad alias partes, & ponit eas in calefieri, aerem uero in calefacto esse, & facit feb. ephemeram, & ita uidetis quòd Galenus non ponit calorem innatum eundem cum spiritibus, ideo ratio horum falsa est, si uero calor terminatur in humoribus fit putrida, cum autem ita ualidus est calor innatus, & perseuerans, ut solida membra ponat in calefacto esse, hectica, & ita tres differentiæ oriuntur penes formam, & terminum, & ista difficultas nata est ex malo intellectu uerborum Galeni. Repetentes igitur dicimus non esse aliter dicendum, nisi quòd materia in qua febris, ut feb. est, nihil aliud est, nisi calor innatus influens, & etiã materia corporea prout est qualitas intrinseca est materia ex qua, quæ postquam terminata est à forma igneitatis, feb. est. ideo recte dixit Galenus. Febris: & hæc satis quantum ad essentiam febris, qua feb. est, & difficultates circa essentiam eius.

Alia est præterea difficultas quæ orta est à quibusdam clarißimis uiris in hoc Gymnasio, & quia fuerunt uiri maximæ auctoritatis, ideo remansit in mentibus scolarium, est enim nata hæc opinio ex malo intellectu, ut ostendam. Voluerunt isti quod febris, quatenus febris est, non poßit fundari nisi in membris solidis, & uanum est dicere posse in calore naturali, uel in spiritibus, aut in humoribus fundari, & habuerunt unam rationem dicentes, non potest esse affectus in membris,

membris,nisi in corpore animato,quomodo ergo aliquis sanæ mentis diceret subiectum morbi esse partem corporis inanimatam,ac si dicerem feb.esse in osse,ergo oportet dicere feb. esse in parte corporis animata, sed nõ uidẽtur esse partes animatæ nisi mẽbra solida, sicut caro,nerui, ossa, ergo ista sunt subiectum febris. Notetis Domini positionem hanc habere multa peccata,& nascitur ex falsa suppositione, tum ex falso intellectu morbi, & sanitatis. Quantum ad positionem dicunt rem maxime absurdam , dicunt enim fundari feb.in membris solidis, qua feb.est. Si hoc esset uerum sequeretur quod omnis feb.esset hectica:quia omnis feb.qua feb.est dispositio facta , & non fiens, sicut bene ostendit Galenus primo de differentijs feb.Si ergo feb. est dispositio facta , si ponitur in solidis membris hectica est , quæ differt ab alijs feb. quia aut ponuntur membra in calefacto esse , & est hectica . cui autem competit diffinitio , competit diffinitum , ergo cum in omni feb. ponantur solida membra in calefacto esse,omnis feb.erit hectica. Si autem quis diceret dico quod dispositio hæc partim est in facto esse, partim in fieri,tunc sequitur, quod quantum ad eam, quæ est in fieri,falsum sit id quod dicis,quod feb.sit dispositio facta,& quantũ ad eam, quæ est in facto esse tunc erit in solidis membris , contra est Galenus tertio de presagijs ex pul.4. Ponit in humoribus cordis calorem præter naturam contineri,et tamen corpus cordis non erit non solum in calefacto esse, sed frigidum,

& ponit ibi casus, in quibus potest corpus cordis frigidum esse, & humores calidi, & dabitur feb. putrida cũ frigiditate substantiæ cordis, quomodo ergo erit feb. in solidis ut in subiecto? Præterea Galenus primo de differentijs feb. inquit, excogita aquam calidam in lebete esse iniectam, & corpus lebetis esse in calefieri, hoc intelligit ad exemplum de humoribus, ergo feb. erit in humoribus, cum tamen corpus non erit in calefacto esse. Fundatur præterea in falsa suppositione, falsum enim est quod supponunt, nam quãdo inquiunt feb. fundari in corpore inanimato non posse, concedo, sed cum dicunt calor innatus non est animatus, falsum supponunt. quoniam Galenus inquit calorem innatum uel esse animam, uel proximum eius instrumentum, & nullam operationem in corpore humano fieri sine calore innato, in quo anima exercet operationes suas, & si membra organica ideo dicuntur animata: quia sunt instrumenta particularia animæ, quomodo calor innatus qui est instrumentum uniuersale animæ non erit animatus? Qui si dicerent calorem innatum, ideo non esse animatum: quia non habet sensum. Dicam & ego cerebrum non esse animatum, neq; ossa, nec pulmonem, neq; hepar, minusq́; ægrotare, quoniam sunt sine sensu, et tamen membra hæc ægrotant, præterea, male conceperunt de morbo, & sanitate. Morbus & sanitas opposita sunt, possunt contingere in quacunque parte, & in quocunque corpore. Vbi est uis alendi, & augendi, & illud suscipit sanitatem

tatem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

tatem & morbum. Probatur autem sic. quicquid susci=
pit nutrimentum potest bene, & male nutriri, id est
secundum, & præter naturam, sed quicquid susci=
pit nutrimentum secundum naturam, dicitur sanum,
quod præter naturam corrumpit operationem istam,
& illud infirmum dicitur, unde & arbores, quia
nutriuntur, possunt recipere sanitatem, & ægritu=
dinem, & Theophrastus ponit ægritudines arbo=
rum, & curat eas, modo quod calor innatus nutria=
tur, augeaturq́;, clarius est quam quod probatione
sit opus habetis à Galeno, quomodo nutritur, & ex
quibus, & ostendit ex uapore sanguinis, & aere at=
tracto conuenienti nutriri, cum igitur nutriatur, &
augeatur, ergo melius & deterius nutritur, & secun
dum naturam, & præter naturam, & consequenter
ægrotat, & sanus est. Et ideo non inconuenit, quod in
calore naturali ponatur sanitas, et ægritudo: sed pro=
prie loquendo licet calor innatus ponatur subiectum
feb. nõ tamen dicimus ipsum febricitare, sed hominem,
qui calorem habet igneum, nec oculus est cæcus, nec
neruus dolet, sed homo non uidet, & cæcus est, & do
let similiter, quia habet neruum. si dicatis etiam in feb.
calor præter naturam est in omnibus membris, &
nulla pars est sine calore præter naturam. Verũ est,
sed in omnibus partibus est in fieri, sed in proprio ter
mino est, in facto esse, & si calor est in spiritibus tan=
quam in proprio termino est in facto esse, in humori=
bus uero, & in membris erit in calefieri, & hinc est

quod homo percipit febrem, et dolet in omnibus mem bris:quia solida membra calefiunt,& ibi est inæqualitas diuersa,& dolor,ex mala temperatura,& ex solutione continui,ideo percipit dolorem, et puncturam membrorū: quia membra ponuntur in calefieri,cuius signum est,quod tunc febris hectica est,cum nihil sentiunt:quia temperatura est iam facta,& non amplius fit motus, nec alteratio aliqua, quia dolor est in alteratione. Verum ergo est quod omnis feb. solida calefaciat membra , sed non sunt in calefacto esse . Febris autem dicitur febris pro parte calefacta , & hæc est ueritas,quod calor innatus,ut substantia,est subiectum febris,quatenus febris est.

Ideo si quis interrogatur ex uobis in quo sit feb. ut in subiecto. Respondeat in calore innato influente,& uerso ad igneum , pro qualitate calorem innatum intelligendo , si postea quis interrogaret , quis febriat, ne dicatis calorem innatum febrire, sed humanum corpus:quia aliud est subiectū denominationis,aliud passionis , exempli gratia in bubone sanguis feruet , & putrescit,& putredo,& feruor est in sanguine,tanquam in proprio subiecto , non tamen dicimus bubonem pati ægritudinem, sed femur,si quis etiam interrogaret quomodo ergo,(ex quo subiectū proximum feb.est calor innatus influens)quomodo inquam in omnibus partibus corporis erit febris? Respondeas,calor influens,qui diffunditur à corde ad omnes corporis partes, facit ut calor complexionalis uniatur illi,

ut formæ,

ut formæ, & ideo feb. est in singulis partibus, et membris: quia est in calore innato influente, qui unitur cōplexionali calori uniuscuiusque membri, & ita afficitur, ut hæc passio sit morbus uniuersalis, existens in singulis partibus, cuius signum est quod in febribus malignis, & in principio febrium putridarum maximus feruor est circa præcordia, cū extrema frigeant, nec prius incalescunt præter naturā, quam calor diffundatur per totum corpus, & ita fit in singulis proximis ponens calorem complexionalem in calefieri, cum tamen calor innatus influens sit in calefacto esse, iste modo calor innatus quando non est ita inflammatus, sed moderate, ut non poßit ponere in calefacto esse, nisi spiritus in membris, & in corde existentes, febris hæc ephemera appellatur, si modo ad solida terminabitur, & eorum calorem complexionalem ponat in calefacto esse, & hoc quoad terminum ad quem terminatur, hectica dicetur. His uisis facilis est responsio unicuique dubitationi. Accedamus modo ad diuisiones. Dicebamus quod febris uariæ, & diuersæ sunt diuisiones secundum uarium conceptum febris, si enim consideramus febrem in communi subiecto qua febris est, ut dependet à materia ex qua, ut qualitas interminata non ut substantia, si diuidere uultis sub huiusmodi conceptu ita diuiditur. Febris quædam pendet à caliditate aucta interminata, quæ simplex est, sine permixtione substantiæ, quædam est cum additione, & mixtione alicuius substantiæ calidæ

extraneæ permixtæ huic calori interminato. Dicebamus ergo calorem augeri tripliciter, aliquando propter augmentationem ſolius qualitatis, quandoq; propter augmentationem ſolius ſubſtantiæ caloris innati aliquando, quia permiſcetur quid, calidius, ut in putridis febribus, cum uapores miſcentur putridi. Si igitur augeatur in qualitate tantũ ſine permixtione ſubſtantiæ, tunc efficitur, illa ephemera, quæ dependet à ſimplici qualitate. Et nonnulla genera hecticarum. Dico nonnulla, quia aliquando habent calorem mixtum cum uaporibus, ut oſtendemus, ſi uero addatur illi aliquid aduẽtitij, ut putredo, febris à putredine oritur, cũ ſcilicet putridi uapores aſcendunt ad cor, & miſcentur cum calore innato, quandoque inquam miſcentur cum calore innato uapores acres, putridi, & fit omne genus putridarum, & hæc diuiſio triplex genus febrium parit, & habetur à Galeno primo de differentijs feb. Non quidem explicite, ſed uirtute.

Vel ſumitur diuiſio ſecundũ alium conceptum feb. uidelicet à forma, & gradu caloris, conſiderando intenſionem in gradu, tunc dicimus aliquas eſſe febres, intenſas, aliquas remiſſas.

Quædam uero diuiſio ſummitur à motu caloris, prout uel citius, uel tardius terminatur, & dicimus tunc quaſdam eſſe breues, quaſdam uero longas, & hæc diuiſio ab Hippocrate eſt tradita primo Epid. & à Galeno in primo de differentijs febrium.

Quædam diuiſio ſummitur à termino in quo figitur

tur calor febrilis, qui prius, ut in ſubiecto proximo, eſt in calore innato, & iſta eſt diuiſio maxime propria feb. quoniam omnes diuiſiones, quæ dantur ab ultima forma ſpecifica, ſunt ultimæ, & quia terminus dat ultimam perfectionem rei, ideo bene diſtinguuntur à terminis. Vbi igitur eſt in tali gradu calor, ut inflammet ſpiritus, habetis unam formam, & gradum ſeparatum, & ubi non poteſt pertranſire: quia non eſt ualidus, fit una feb. quæ à termino, & forma appellatur ephemera, ſi uero calor acris fuerit, & humores accendat in contentis in corde, et in partibus corporis appellatur putrida, & hæc diſtinctio ſumitur à termino in quo figitur, ſi uero ita acris fuerit, uel perdurans, ut facere poßit impreßionem in calore complexionali membrorum, & conſumere humidum nutrimentale. & radicale, dicetur hectica, & iam tria genera febrium habetis, quæ à Galeno maxime conſiderantur, à quibus generibus ſumuntur diuiſiones earum, & hæc nos diuidemus uſque ad ſpecies ſpecialißimas ex præcepto Mneſithei, & proceſſus erit primo ab ephemeris, & omnes ſpecies ſpecialißimas inueniemus. Quibus inuentis, quæ ſint, & quot, & à quibus cauſis perueniant oſtendemus. poſtremo ſigna earum ponemus, & indicationes per methodum ſumemus. His declaratis ad hecticas deueniemus, poſtremo ad putridas. circa igitur iſtas diuiſiones obiter declarabitur quicquid Galenus in hoc tractatu de febribus aſſerit.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

Accipiendo igitur hoc membrum de ephemeris, ita dicimus. febrium ephemerarum, quædam ſimplices, & ſimpliciter tales, quædam non ſimplices, ſed admixtæ, & ambiguæ inter putridas, & ephemeras, & hæc diuiſio ſumetur ex parte ſubſtantiæ. Ephemerarum ſimplicium, quædam naſcuntur à cauſa recedente, quædam à cauſa permanente poſt impreßionem factam, omnes tamen ortũ habent à cauſa procathartica. Febrium ſimplicium ephemerarum dependentium a cauſa recedente, quædam dependent à cauſa extrinſecus adueniente, quædam ab intrinſeco affectu accedente, ephemera ſimplex à cauſa recedēte ab extrinſeco pendet ab aeris feruore, cibo potu, medicamentis, ut ſi quis in ſole feruente ambulauerit, uel expoſuerit ſe igni, ita ut calor innatus, & ſpiritus inflammetur, & hæc, cauſa extrinſecus adueniens addit qualitatem ſolam, et hæc eſt cauſa augmentati caloris, quæ fit per additionem ſolius qualitatis, dicitur cauſa recedēs, quia etiam ſi ſol & ignis receſſerunt, feb. tamen adhuc permanet & perdurat per diem, uel fit à potu & cibo aſſumpto, qui peccant, uel qualitate, quia nimium calida ſunt potentia, uel propter multam quantitatem. Quantum ad qualitatem attinet contingunt feb. ephemeræ ſimplices, ex potu uini potentis ut Cretici, uel ex cibarijs calidioribus cum multis aromatibus inflammationem facientibus caloris innati, & ſpirituum, quæ autem propter quantitatem contingunt ob quam calor innatus augeatur, ephemeræ compoſitæ appellantur.

Cum

Cum ergo quis in ſimplicem ephemeram incurrit ex potu, aut cibo ſecundum qualitatem calidiori. iſtæ duæ cauſæ ſunt recedentes, exterius aduenientes, quæ faciunt ephemeram ſimplicē, quæ omnes conueniunt in hoc quòd addunt qualitatem ſolam calori innato, ex qua additione augetur, & ipſe & hæc additio fit à feruore aeris, uel ſolis, uel ignis, uel à regione, uel à cibo, & potu, & medicamētis qualitatem intenſiorem imprimentibus, quæ cauſæ poſtea recedunt, & omnes ab extrinſeco adueniunt. Cauſæ uero ephemerarum ſimplicium, quæ procedunt ab intrinſeco, procedunt ab affectu animi, uel corporis aut utriuſque, quæ ab animi affectu, ſunt à mœſtitia, uel ab ira. & hæc eſt ſecunda cauſa, quam diximus calorem augere, prima eſt additio qualitatis, ſecunda motus, in ira quidem augetur calor ex nimia excitatione motus, mouetur enim calor & ſpiritus ab interioribus ad exteriora, cum appetit uindictam, & motus iſte compoſitus eſt ex attractione, & dilatatione, in mœſtitia uero fit ſola attractio ab exterioribus partibus ad interiora, ex qua attractione excitatur calor innatus per hunc frequentem motum, ſicut etiam ex ſtudio, & animi ualida applicatione ad rem, ex qua ſpiritus accēduntur in corde, contingit, & iſtæ ephemeræ, quæ ab ira, & quæ à mœſtitia fiunt ob ſecundam cauſam. i. ex motu, & excitatione caloris fiunt, cauſæ tamen iſtæ recedunt, uel fiunt ab intrinſeco affectu corporis, ut à nimia excitatione, ex qua generatur laßitudo, ex membrorum

enim

enim africtione calescunt, & ignescunt membra, & iuncturæ, quæ caliditas paulatim, & succeßiue inflammat calorem innatum existentem in partibus illis, donec succeßiue ad cor deueniat, & tunc calor innatus inflammatur, & diffunditur per totum corpus, & fit eph. ab intrinseco affectu corporis, & non animi, & recedens, quia recedit exercitatio, & feb. remanet impressa, & hæc feb. fit per exercitationem, & motũ, quæ est secunda causa. uel ab effectu intrinseco communi animi, & corporis, & istæ sunt uigiliæ, quoniã ex uigilia affligitur anima, & corpus, & spiritus ob uigilias incalescunt. & innatus calor ab eo motu nimio. Et ita conueniunt omnes tam quæ à mœstitia, ira, q̃ quæ ab affectu corporis, & ab affectu communi utrisque in hoc, quòd omnes habent causam efficientem motum nimium, ex quo excitatur calor ad igneam qualitatem. & ita generantur species omnes indiuiduæ ephemerarum à causa recedente, ad quas cum deuentum iam sit, iubet plato, & Mnesitheus quiescere ut dicit Galenus, quia indiuiduum non habent amplius diuidere. In ista igitur prima diuisione, cum dicebamus ephemerarum simplicium, quædam à causa permanente, quædam à causa recedente fiunt, habetis sex species indiuiduas illius primi membri, & ibi nos sistemus quantum ad diuisionem attinet, quoniam iam & naturas, & causas omnes habuistis. Est modo aliud membrum diuidendum, uidelicet ephemerarum simplicium, quædam fiunt à causa permanente, de his impresentia dissera-

disseramus. ephemerarum quæ fiunt à causa permanẽ te, uel fiunt à constipatione meatuum, uel à frigiditate extrinsecus claudente poros, uel ab aqua aliqua alu= minosa, aut ferrea, in qua ablutus quis fuerit, quoniam astringentes sunt, ex ea enim constrictione, pori con= stringuntur exterius, & cum non poßit difflari ca= lor, recipitur in angusto loco, & tunc augetur, & hæc est causa tertia secundum quã augetur calor, & istæ sunt simplices ephemeræ à causa permanente. ideo dictæ à causa permanente, quia dum adest febris, adest etiam & constipatio, & hoc multum refert sci= re an causa permaneat ad curationes, & debetis con= tradistinguere hoc, contra illas sex species, quæ non habent causas permanentes, quia multum refert scire an causa permaneat nec ne. Alia est species quæ à putredine fit. sed dicetis ergo in ephemera est putredo, uerum est, sed non uapores putridi, quia bubones fa= ciunt sæpe ephemeras ex inflammatione in inguine existente, in quo sanguis primo ebullit, secundo putre scit, à qua putredine eleuantur uapores, sed non ue= niunt ad cor, sed tantum per succeßionem partis post partem, inflammantur partes donec ad cor inflamma= tio perueniat, si malignus fuerit bubo & tanta mate= ria, ut putridi uapores non solum calefaciant loca, & qualitatem percipiant, & fiat feb. ephemera, sed etiam ascendant ad cor, putrida fiet, quæ febris ex bubone fieri potest, quæ mala erit per uiam signi, & causæ. cum uero fit ephemera bona est per uiam signi, &

causæ,

causæ, ideo dicebat Hipp. Aph. 7. omnes febres quæ cõsequuntur bubonem malæ sunt, præter ephemeras: nõ enim indicant materiam esse tantam, ut uapores putridi ascendant ad cor, sed caliditas, quæ est in bubone calefacit uenas, & arterias, & primo proximas, ut tandem caliditas perueniat ad cor, & fiat feb. & augetur tunc caliditas caloris innati per additamentum simplicis qualitatis, & ita habetis duas species ephemerarũ à causa permanente, quia existente febre permanet etiam constipatio, & calefactio fit à putredine in bubone, quæ facit caliditatem tandem ascendere ad cor, & hæ sunt duæ species indiuiduæ. hactenus habuistis species ephemerarum quarum sex à causis recedentibus dependent, & illæ ita se habent ut una à feruore aeris, altera à cibo, potu, & medicinis dependeat, reliquæ quatuor ita se habent, ut duæ ab affectibus intrinsecis animi proueniant, sicut à tristitia una, altera ab ira, tertia ab affectibus corporis à laßitudine, ultima ab affectu intrinseco communi animæ & corpori, & fit à uigilijs, & ita sex species habetis à causis recedentibus. Quæ uero à causa permanente fiunt duæ sunt, una à constipatione, altera ab inflammatione bubonis fit, quæ per additionem fit simplicis qualitatis. Erat in prima diuisione febrium ephemerarum, quòd quædam simpl. erant, quædam mixtæ, enumerauimus octo species simplices indiuiduas, nunc superest, ut secundum membrum accipiamus. Quædam sunt febres ephemeræ compositæ, & hæ sunt illæ, quæ à

constipa-

constipatione meatuum simul cum augmentatione sub stantiæ caloris fiunt, & hæ conueniunt cum illis duabus speciebus quæ habent causas permanentes, quoniam & istæ duas habent causas permanentes, una est constipatio, altera caloris augmentatio in substantia, ex cibo, & potu ingesto, ex eo enim calor, & sanguis augetur in corpore. Vbi aūt plurimum est sanguinis, ibi plurimum caloris innati inest, ideo qui crescūt plurimū habent caloris innati dicebat Hipp & in quantitate est augmentatus calor, non autem per additionem qualitatis, sed substantiæ uaporosæ, ideo calor innatus augmentatus est in substantia, & uenæ omnes in hac febre apparent plenæ plurimo sanguine, & calore, si post augmentum istud caloris aduenit exterius aliquid constipans meatus cutis, uel frigiditas, uel aqua aluminosa, uel ferrea excitatur una species ephemeræ, quæ mixta est sapiens naturam putredinalis, & hæc appellatur, à Galeno nono meth. synocha sine putredine, quæ media est inter ephemeram & putridā, & dicit ibi Galenus quòd non oritur in corpore debili, & tenui, sed eucrato, & quadrato, ubi plurimum est sanguinis, & hoc est quòd diximus, quòd duo concurrunt, caloris multitudo, & constipatio, & oclusio caloris in angustis, & si non adesset nisi multitudo caloris, quandiu euentatur, permaneret corpus sanū, sed ubi constipatio adiungitur, fit febris hæc ephemera, in qua calor bonus est, aliter fieret putrida non ephemera, & synocha appellatur, ideo bene diximus non fieri in

ri in corpore malæ habitudinis,ſed in quadrato, & eu crato,& hæc à duobus cauſis pendet copulatiue,à con ſtipatione,& ab augmentatione caloris in ſubſtantia, quæ eſt quinta cauſa ex cauſis iam enumeratis,quæ ca lorem augent innatum. & febres ita ſunt in ancipiti, ſicut ueſpertiliones , qui habent naturam uolatilium, & quadrupedum.Sapiunt enim naturam putridarum quia ſanguis feruet , & niſi adhibeatur diligentia , in putridam tranſiret . igitur febris hæc media eſt , ſed prius ephemera eſt, quàm putrida, quia putrida à ua poribus putridis oritur , in hac autem non eſt uapor putridus,merito autem media ponitur, & ita habetis unum genus ephemerarum, quod merito genus appel latur, quia diuiditur, & diuiſio oritur ex natura rei, & diximus quòd à duobus cauſis dependet ſimul, et à multitudine boni ſanguinis , & à conſtipatione mea= tuum extrinſecorum . Ex natura huius rei naſcuntur tres ſpecies ſpecialiſsimæ ſi fit tamen hæc feb. propter prohibitionẽ uaporum tranſpirabilium pro uarietate trãſpirationis,uariæ etiam fient feb.Notetis tñ cum di cimus uapores prohiberi, non dicimus,quòd cutis fiat uti cortex cancri , ſed obſtruuntur pori ad rationem humani corporis,& dicimus cutis poros obſtrui,non quia omnes ſint obſtructi, ſed maxima pars.uel plu= res igitur euaporant uapores, quàm retineantur, uel erit contrarium,ſi plures retinentur, quàm ſit portio eorum qui tranſpirant,uel erunt æquales,hoc eſt tanta portio eſt eorum,qui retinentur,quàm eorum qui trã ſpirant,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

ſpirant, ſi contigerit ut plures tranſpirent, fit una ſpecies quæ peracmaſtica nominatur. i. decreſcens continuo à principio, uſque ad finem, declinat autem, quia cauſa huius feb. eſt prohibitio uaporum calidiorum exiſtentium, in ſanguine, ut quia plus ſit quod tranſpiret, quàm quod retineatur, ideo ſemper procedit declinando, & ebullitio fit minor, & feb. minor, ſi uero plus retineantur, quàm tranſpirent, epacmaſtica appellatur, ſemper augendo procedens, & incipit ab uno puncto, & ſemper augetur uſque ad ſtatum, quia ſemper ſunt plures uapores, qui retinentur, quàm qui tranſpirent, ſi aũt æquales ſint homotona appellatur, ideſt ſemper eodem modo procedens à principio, uſq; ad finem. quia tot ſunt uapores, qui retinentur, quot qui euaporant, & ita undecunque habetis ſpecies ephemerarum quæ nec plures, neque pauciores eſſe poſſunt, quarum octo ſunt ſimpl. ſex à cauſa recedente, duæ à cauſa permanente, unum uero genus ephemerarum, quæ mixtæ ſunt, & mediæ, quòd quidem trifariam diuiditur, in tres ſpecies ſpecialiſſimas quarum una paracmaſtica, ſecunda epacmaſtica, tertia homotona appellatur.

Sunt igitur omnino undecim ſpecies, quæ ulterius diuidi non poſſunt, & omnium habuiſtis cauſas, & unde, & quomodo, & quare emanent à ſummo genere. His declaratis nil aliud erat agendum, niſi ut ad curationem accederemus, & ſumeremus indicationes curandi, & quoniam non poteſt curari ægritudo

niſi

nisi noscatur natura eius, quando natura morbi occulta est, oportet ut instrumenta habeamus, ut cognoscamus eam, qua cognita sumamus indicationes, ideo antequam de indicationibus agamus, oportet primo tradere signa, quomodo per ea poßint febres ephemeræ cognosci. Et hoc multum refert, & licet nonnulli dicant, ephemeræ non curantur, nisi raro, & hoc supposito, non curant addiscere modum curãdi eas, peccant tamen, quoniam hæc est simplicißima feb. non possumus autem cognoscere composita, nisi prius cognoscamus simplicia, hæ autem sunt simplicißimæ, ergo oportet prius cognoscere istas, præterea non est uerum quòd dicunt, non uocari medicos in huiusmodi ephemeris febribus, imò sæpißime à nobilißimis uiris uocamur, & tunc maximũ dedecus est eas non cognoscere, & errores non parui perpetrantur, quòd à Galeno dicitur octauo methodi, sæpe enim ob errores medicorum male curantium, deueniunt ad insanabiles ægritudines & Auicenna, summa diligentia, & sermonis prolixitate omnes enumerauit species, & quomodo per signa inuestigandæ sint, & omnes suas causas dixit, debetis igitur omnia signa prospicere, nec erit multum difficile cognoscere naturas feb. ephemerarũ per signa sua, quoniam sciuistis iam quòd feb. ephemera, cum sit in calore innato, ut in subiecto non terminatur nisi ad spiritus existentes, primo in corde, deinde in omnibus partibus corporis, nec est calor multum excedens, quia non inflãmatur, nisi spiritus, non humores,

res, non adeſt multitudo aliqua, propterea nullum ſym ptoma ſequitur animaduertendum, nec quoad opera= tiones læſas, nec quoad ſymptomata, quæ eas cõſequan tur, de quibus omnibus, cum de putridis agemus, lo= quemur. Et ſi quis diligens fuerit ex primo intuitu co gnoſcet eas, & maxime ex calore tactu percepto, re= liquæ omnes, & putridæ, & hecticæ habent calorem mordacem, in iſtis mitis cum humiditate ſentitur, pul= ſus etiam qui præco eſt, nullam inæqualitatem oſten= dit, & ideo eſt: quia inæqualitas eſt cũ natura aggra= uatur ab aliquo humore, hic autem cum non adſit hu= mor, nec putreſcens, neque aduſtus, non eſt grauata natura, igitur in motu non eſt impedimentum, ergo æqualitas erit in pulſu, fiunt autem magni, ueloces, & frequentes, non tamen ita frequentes, ſicut ueloces, quia aucta eſt neceßitas, & uirtus eſt fortis, arteria au= tem non eſt mutata. Aucta eſt neceßitas, quia calor uerſus eſt ad igneum, ideo indiget maxima euentatio= ne, & quoniam uirtus fortis eſt, frequentia non eſt ita neceſſaria, ſed pro frequẽtia ſupplet uelocitas, ideo pul ſus ueIociores fiunt quam frequentiores, præterea uri næ non ſunt immutatæ ab ijs, quæ ſolent eſſe ſecundum naturam, in ea temperatura, quia calor nõ eſt ita au= ctus, ut poßit inflammare inſigni inflammatione, & cum urina ſit excrementum ſanguinis talis, ut eſſe o= portet, non ſunt etiam craſſæ, non habent ſubſiden= tiam, lucidiores ſunt, propter caliditatem igneam ad= ditam, præterea terminantur uiginti quatuor horis,

ſed hic aduertendũ eſt debere nos formam earum at=
tendere, non ex paroxiſmo, neque ex motu iudicium
facere, ut docet Galenus in ſecundo de criſibus, aliter
erraretis, hæc igitur indicabunt febres ephemeras
in generali.

Quantum autem ad ſpecies, ut ab ea incipiamus,
quæ fit à ſolis ardore, oportet ex ſignis particulari=
bus eã cognoſcere. Quicunq; ergo à ſolis ardore, aut
aeris, uel ignis inciderint in febres ephemeras tales
catarrho corripiuntur, tum quia caput ſupercalefa=
ctum attrahit, tum quia ſanguis ebullit, & uiæ dila=
tantur, & caput redditur imbecillum, quo fit ut caput
reſiſtere non poßit fluxionibus, & catarrhis, & fe=
re ſemper dolor capitis apparet, uel deſtillatio, uel
utrunque, præterea rubedo apparet in facie, & ocu=
lis, percipiunt ſitim maximam ob plurimam exicca=
tionem in eis factam, habent pulſum minorem, &
quanto minores ſunt tanto uelociores, quia ſupplet
ſemper natura magnitudinem cum uelocitate, & quia
non ſupplet magnitudo ob paruitatem, ſupplet fre=
quentia, ideo reſpectu aliorum minores, uelociores, &
frequentiores ſunt.

Quæ uero à cibo, & potu calidiore oritur ephe=
mera, habet pulſus longe maiores, quam multæ reli=
quarum, & maiorem uelocitatem, & frequentiam,
quoniam ex cibo, & potu calido. calor innatus, &
ſpiritus inflammati ſunt, & uirtus non eſt diminuta,
imò potius aucta, ideo cum uirtus non ſit diminuta,
& ne=

& neceßitas aucta, pulsus fiunt magni, ueloces, & frequentes, habent sitim, quia sitis est appetitus frigidi, & humidi, & quia isti inflammati sunt ualde, ideo sitiunt, præterea habent nauseatiuam satietatem, & euomunt biliosa, ob caliditatem enim uentriculi, & hepatis bilis regurgitat ad uentriculum, & fit nausea, habent isti urinas tinctas respectu aliarum, quia hepar & renes inflammantur.

Ab animi uero affectibus qui incidunt in ephemerã à mœstitia tales habent oculos cõcauos intuentur cum mœstitia & ueluti cum quadam misericordia, & mansuetudine, habent præterea ariditatem corporis, ut uideatur corpus detumuisse, & deuenisse ad tabem in superficie, non quia caro sit diminuta, sed quia spiritus resoluti sunt, & contractum est corpus non tabida cõtractione pulsus parui sunt, quia corpus exiccatum, tardi, quia uirtus non est ualida, habent frequentiam maximam, quia debiles sunt isti in uirtute, præterea si tangitis istos, in primo tactu non percipitis caloris quantitatem, sed acrimoniam: quia multum humidi, & innatus calor ob mœstitiam resolutus est.

Qui uero ob iram inciderunt in febrim omnia habent opposita oculos habent toruos, & minabundos, oculos præseferunt mobiles multum, ob expansionem caloris, propter appetitum uindictæ, in facie rubedo apparet, quia ob imaginationem in cerebro factam ob uindictam, spiritus sunt commoti ad caput, præ-

terea tactu magnam caliditatem percipitis,nõ acrem, quia non multum perseuerat ira,& quia transit ebulli tio in sanguine,ideo fit ueluti turgens,non adest exic= catio,quia non adest causa exiccationis, pulsus magni sunt,quia uirtus non est diminuta,ueloces,& frequen tes,quia aucta est neceßitas.

Qui à uigilijs,cõueniunt cũ illis,quia mæstitia la= borant:quia habent cauitates oculorũ,& uix poßunt attollere palpebras, quas tumidas habent, ueluti ua= poribus repletas, & cum facie subtumida, præterea in reliquis, conueniunt cum mœstitia, quia ex uigilia multum de calore innato, & spiritu exiccatur, ideo isti sunt debiles, propterea paruos habent pulsus, ac tardos, frequentes tamen, propter auctam neceßi= tatem.

Qui uero ex laßitudine in febrem ephemeram in= ciderunt,habent totum corpus subaridum, & perpe= tuo sentiunt laßitudinem,& fractionem membrorum, & causæ præcesserunt,quia multum laborarunt,pul= sum habent paruum,& quadantenus durũ ob motum, urinas habent tinctas, quia nimius motus præcipitare facit bilem ad renes,& ad uasa urinaria,paruam ha= bent urinæ copiam,quia exiccati,& excrementum hu midum per sudorem resolutum fuit, ideo non habent copiosas urinas.

Qui uero inciderunt ex constipatione, non ha= bent oculos concauos,sed turgentes,quoniam ex con= stipatione collecti sunt,& clausi uapores,pulsus sunt maxime

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

maxime ueloces, & frequentes, quia uirtus ualida, & fortißima eſt, caro præterea indurata apparet, nec ſentitur caliditas primo occurſu, quia contracta, ſed cum diutius tangendo immoratur manus, ex caliditate manus pori dilatantur, & tunc occurrit caliditas manui, antea clauſa exiſtens, & acris percipitur.

Quæ uero pendet à putredine in bubone, habet caliditatem proximam putredini magis quã ceteræ ephemeræ, & tactu uidetur corpus feruere, & propterea accidit, ut ex putredine orta uideatur, & ratio eſt, quoniam hæ febres à putredine depẽdent: ſicut putridæ, non tamen ſunt putridæ, quoniam ſi putrida eſſe debet, oportet ut fumi putredinales accedant ad cor, nunc autem non accedunt, ſed per partem poſt partem accenditur calor, & ſemper huiuſmodi calor ſuccedit à putredinis loco tanquam à foco, ideo calor eſt maximus in iſtis, & pulſus maximi ſunt, ueloces, & frequentes, quia uirtus tota collecta eſt, nec facta eſt reſolutio aliqua à morbo, neque à cauſa procathartica, ſed mitis eſt calor, & æquales ſunt pulſus, præterea tales habent urinas albas, quoniam materia tingens urinas tota conuerſa eſt ad inflammationem, quia humores trahuntur ad eas partes.

Superſunt modo ſynochæ ephemeræ quas pendere diximus à duabus cauſis copulatis, à conſtipatione, uidelicet cum plenitudine uenarum, hac de cauſa diximus non accidere has febres corpori gracili, cum ergo hic ſit conſtipatio, & plurimus ſanguis ebul-

liens in uenis ob prohibitionem uaporum, qui difflari debent, caliditatem maximam habent, ideo diximus, quod non sunt simplic. ephemeræ, quoniam sunt ueluti uiæ ad putridas, & nisi curentur diligenter, in putridas transeunt, in his urina est rubea, crassa aliqualiter, quia sanguis ebullit, ita præter rubedinem apparet crassa urina, ideo recte his apparentibus ad sanguinis mißionem accedimus.

Visis signis omnibus, quæ indicia sunt ad cognoscendas febres omnes, Restant modo indicationes curandi. incipiamus ergo à simplicibus, quia notiora nobis sunt simpliciores sunt illæ, quæ non habent causam permanentem, sicut illæ, quæ à constipatione, & à bubone, procedunt, & quæ sunt sine accidentibus, ut sunt illæ quæ sunt cum destillatione, uel dolore capitis, ideo ab illis quæ proueniunt à mœstitia, aut ab ira, aut à uigilijs incipiamus. initio curandi, ut toties diximus debemus considerare naturam rei, sed notetis. nunc oportet habere, quæ diximus in methodo uniuersali, in qua diximus in omni actione illa quinque esse necessaria quid sit à nobis agendũ, & quantum, et quando quoniam frustra sciremus quid sit agendũ, nisi quantum debeat procedere actio sciuerimus etiam similiter quando eligenda sit occasio, & ubi. Hæc omnia sciri debent, nunc incipiamus exercere in ephemeris hæc, quæ diximus in uniuersali methodo. uolumus curare ephemeram, primo debetis scire quid sit agendum, & quantum: sed dicetis, quid est illud, quod dat

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

dat mihi indicationem quid agere debeam? Natura morbi, nam quam primum ſcitis naturam eius, ſtatim ſcitis quid agere debeatis, Natura autem ephemerarũ dependet à calore innato influente, tanquam à materia in qua, accepta materia pro ſubſtantia, materia enim ex qua eſt qualitas illius caloris interminata: carent autẽ materia ex qua corporea, igitur febres ephemeræ pendent à materia ex qua incorporea à qualitate interminata, quæ erat calor innatus pro qualitate acceptus, non pro ſubſtantia, qui poſtea terminatur à tali gradu. quod cum ita ſit, ſcimus qualitatem igneam deueniſſe ad talem gradum, ut nõ pertranſeat ſpiritus ipſos, & hæc eſt uera cognitio naturæ ephemerarũ. Eſt igitur intemperies ſimplex ſine affluxu materiei, & caliditas in remiſſo gradu, quia nõ tranſit ſpiritus. Natura ergo rei corpus indicat eſſe alterandum per oppoſita, & cum ſit uerſum ad calidũ, & ſiccum, cum frigidis & humidis eſſe alterandum indicat, & quoniam uerſio hæc ad igneam naturam non poteſt eſſe, ſine aliqua reſolutione uirtutis, naſcitur ſecunda indicatio, quæ eſt, ut reſtauremus ſpiritus reſolutos, & inanitos, ob ſiccitatem, & caliditatem exhaurientem ſpiritus, ſed inſtrumenta prius diſtinguamus, antequã ad quantum deueniamus, nec limito ea ad temperiem, nec ad ætatem, quia ea omnia circunſcribunt illud quãtum. Nunc uolumus tantum remouere morbum. i. intemperiem calidam & ſiccam, ideo rebus refrigerantibus, & humectantibus indigemus. Cauſæ autem, quæ

id faciunt quæ ſint iam diximus uidelicet, quòd cauſarum alterantium quædam per interius ſumuntur, quædam per exterius, quædam nec exterius, nec interius, ſed affectus ſunt corporis. Quantum ad ea quæ ſumuntur per os, ea ſunt uel cibus, aut potus, aut medicamenta refrigerantia, quæ interius non exhibentur, ſed ſufficit cibus, & potus, quia non eſt tantus lapſus ut indigeamus medicamentis multum refrigerantibus: ſufficit ergo humectare, & refrigerare cum cibo, & potu, & quia hic eſt febris, & periculum ne fiat putredo in corpore, quia calor innatus auctus eſt, & præter naturam, & humores ſunt apti ad putredinem, periculum eſt ne putreſcant, ideo debemus prohibere putredinem, & hoc fiet, ſi totum corpus reddetur transpirabile, igitur in omni feb. qua febris, cibaria non debent constipare, ſed corpus reddere tranſpirabile, & præterea non habeant uim emplaſticam, nec in diſtributione immiſceantur, ideo male faciunt illi medici, qui exhibent far, & panatellam, cum panis non eſt optime confectus, ideo expedit ut eligatis panem optimũ, qualem uulgo buffettum appellamus, & ſi hunc non habetis, abluatis panem, ut remoueatis uiſcoſitatem, ut fecit Galenus, ſed ptiſana eſt conuenientior, quia refrigerat, & humectat, & penetrationem adiuuat, & aperit poros, & inter cætera, (quod eſt cõmune omnibus febribus) caueatis ne multum cibi exhibeatis, nam licet calor auctus ſit, non fiunt tamen bonæ concoctiones, & ſi forte fiant in uentriculo, non fiunt in

hepate

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

hepate, & si in hepate fiunt bonæ, in tertia coctione non fiunt, ut octauo methodi docuit Galenus. ideo cibaria omnia præter hoc, quòd sint frigida, & humida, sint etiam sine uiscositate, ne fiant obstructiones in uenis, & fiat febris putrida, præterea nec multum nutrire debetis, quia calor factus est igneus.

Non debet igitur ea cibi quantitas dari, quæ daretur ei qui in debito temperamento constitutus est ideo medici exhibent tantam quantitatē nutrimenti ut possit nutrire, sed non multum, quia multum non posset confici, ideo dabimus parum, & boni nutrimenti: cibaria igitur debent primo refrigerare, & humectare, secundo esse pauci nutrimenti, tertio debent exhiberi ea, quæ bene nutriant, & in quibus non sint qualitates pharmacosæ in saporibus, sicut sunt ea quæ astringunt, uel amara, uel acida, uel acrimoniam habentia, quia potius sunt irritamento, quam qualitas, quæ per se expetatur à natura. sed cum corpora sunt præter naturam, tunc appetunt contraria, ideo in istis febribus cibaria non debent habere medicamentosam qualitatem, sed omnia expertia omnis qualitatis, non quidem astringentia, quia possent putredines causare, in febribus autem summopere cauenda est putredo, hæc autem astringentia constipant intus calorem innatum, & putredinem generant, non sint etiam amara, nec acida, nec acria, quia omnia ista exiccant, & fundantur omnia in substantia sicca à calore assata, nos autem non indigemus exsiccantibus, sed humectantibus,

ctantibus, ideo omnia olera sunt alienanda, licet in beta, & in atriplice, idest in spinachijs sit frigiditas, & humiditas, habent tamen saporem nitrosum, & salsum, quem baurachinum dicunt arabes. Non conueniũt etiam fructus, licet parum nutriant, quia non bene nutriunt, præterea aliqui sunt astringentes, nonnulli acidi, quidam dulces, qui facile conuertuntur in bilem, & nisi uellemus succurrere accidentibus, nunquam conueniunt, oportet igitur eligere cibaria expertia omnium qualitatum, sed quæ bene, & parum nutriant, & quæ frigida, & humida sunt, merito igitur Hipp. & Galenus primo acutorum, & in libro de ptisana, inter omnia ptisanam commendarunt, quia refrigerat, & humectat, nullam habet astrictionem, sed penetrat, bene & parum nutrit, nec habet saporem, uel qualitatem extraneam, habet ergo quicquid expetimus. Merito igitur omnibus præferenda est, quòd si non habeatis hordeum, uel uentriculus abhorret ipsum, uel si acescat in uentriculo, debetis tunc panatellam eligere, & ex pane prius infuso in aqua, ipsam facere, ut quicquid uiscidi in eo est, remoueatur, & quòd in eo est plus alimenti tollatur, & tunc facietis talem esse panem qualis est ptisana, & erit tunc panis optimus cum supereminet in aqua, à temperatura postea, & à consuetudine innouantur indicationes febrium, & quandoque allia conueniunt, sicut messoribus, qua de re aliàs dicemus, nunc tantum quid agendum sit ostendimus, non circunscribendo aliquid aliud, & hoc

& hoc quo ad cibaria quæ conueniunt in febribus ephemeris, nec in febribus istis debetis carnes exhibere, uel aliquid tale, quia non perdurant. Quantum ad potum attinet, dicebamus uinum album in pluribus ephemeris conuenire, in pluribus etiã prohiberi, prohibetur in ea, quæ à feruore solis, quæ à lassitudine, quæ cum dolore capitis, quæ à constipatione pororum, & quæ à bubone, & quæ fit cum distillatione catarrhi, in quibus omnibus debetis aquam exhibere, & isti qui profitentur se Galenicos esse, dixerunt Galenum prohibuisse aquam coctam, & quòd inuentio est arabum, aqua cum hordeo, qua utuntur medici nostri, & Arabes, & inquiunt hoc non esse ex mente Hipp. & Galeni. Dico quòd aqua cocta est ex eorum mente, quia in quarta sect. sexti epid. commento nono. Videbitis quomodo debeat excoqui aqua, & quomodo dicat non nullas esse aquas, quæ debent excoqui, quæ fiunt meliores coctione, sicut aliqua legumina suauiora reddimus coctione, & licet haberemus aquam fontis optimam, tamen coquere eam deberemus, quoniam melior adhuc fieret, excoquitur autem, & rarior fit propter calefactionem, & ebullitionem, & debet excoqui quousq; ferueat, & rarescat, quòd autem rarescat patet, quia plerunque subsidunt aquæ per quatuor digitos, & nõ attingit superficiem, in ebullitione autem, cum efferuescit extra limites etiam ferueſcit, & augetur, quia rarescit, ideo dicebat Alexander in quæstione de forma aquæ, quæ calefacta est (inquit ibi) est in uia ad formam

mam aeris suscipiendam, sicut aqua congelata, quæ est in potentia ad terram, quis uero usus sit ex rarefa=ctione declarat Galenus, quoniã cum rarescit, & refrigeratur, partes terreæ in fundo resident, tenues super fluitãt, ideo una cautela uti debetis, pro utilitate ægrotorum, quando iusseritis astantibus, ut faciant aquam coctam, iubeatis postquam refrigerata erit, ut eam permutent de uase ad uas, & cum deuenerint prope fun=dum, per tres, uel quatuor digitos, abijciant eam, quo=niam ea quæ residet in fundo, crassior est, & obscu=rior, quàm reliquæ eminentes, & tunc aqua limpida erit, quæ facile distribuetur. imò hæc aqua est præpa=randa cum hordeo sicut arabes, & moderni faciunt, & eorum præceptum optimum est, quoniam hordeũ habet uim abstergendi, mundificandi, aperiendi, & re=frigerandi, quibus omnibus indigemus, præterea de=betis facere, quòd sit tenuis, & penetret, & dicebat Galenus, aqua non bona uertitur in bilem, ideo aqua pessima est, nisi corrigatur, corrigitur autem cum de=coctione, cui si addatis grana hordei, & portionem aliquam Zuccari optimam facietis mulsam, quam non habebat Hipp. nec Galenus, & licet haberent notitiã Zuccari, de eo tamen tanquam de re noua loqueban=tur, à nobis uero optime cognoscitur, & est calidum, cum humiditate primi gradus, & ostendimus nos mel cum Zuccaro forma uirtutis, & substantia esse oppositum, contra id quòd dixit Galenus 7. therap. inquiẽs, eiusdem esse uirtutis, mel cum Zuccaro, nec differre

nisi

niſi ſecundum magis & minus, ideo magis adhæremus opinioni Auicennæ, qui dixit Zuccarum eſſe calidum & humidum in primo. Debetis igitur eligere aquam coctam, neque eritis contenti ſola coctione, quoniam tenuitatem non acquirit, qua indigemus, ideo grana hordei apponetis, & aliquid Zuccari, uel mellis, ut melius penetret, & nutriat, & abſtergat, & ſic habetis quid agendum, quo ad ea quæ intrinſecus ſumenda ſunt. Quantum uero ad ea quæ exterius applicantur, ſunt balnea, frictiones, fomenta, linimenta, hæc maxime conueniunt in ephemeris, ſed maximum omnium eſt balneum, quod quidem ex quo duas habet partes aerem, & aquam, aerem inquam in quo ſudatur, poſtea adſunt uaſa in quibus lauatur, & omnis febris ephemera lotione indiget, non autem aeris euaporatione, præter eam quæ à conſtipatione pororum ſit, & ideo eſt, quia ſudare non conuenit in febribus iſtis, quoniam exſiccat, & ſpiritus, & calor innatus exhauriuntur, ſed debetis iubere, ut moram faciant tantum in aqua, poſtea frictiones ſuaues fiant, quia prohibent pororum conſtipationem, aliter ab ephemera tranſiret in putridam, ideo frictionibus debetis uti ſuauibus, non longis, & duris, quia conſtringunt poros, uos autem uultis aperire. Non ſint longæ, quia & ſi ſuaues ſint, exſiccant tamen, propter multam euaporationē, præterea debetis poſt frictiones adhibere fomenta refrigerantia, ut oleum nenupharinum, oleum roſatum completum, præterquam in febre quæ procedit à conſtipatione

tione

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

tione pororum, in qua fomentis calidis (non frigidis) egemus, & hæc quo ad ea quæ exterius applicantur, quæ uero nec interius , neque exterius applicantur, sunt sicut affectus, uel corporis, uel animæ , hæc sunt quærenda in methodo ut diximus uniuersali. Quo ad somnũ conuenit omnibus ephemeris febribus, & quies, præterea exhilaratio animi, & mentis auget spiritus, & calorem innatum, refrigerat, & humectat , sicuti per oppositum molestiæ animi, iræ, & tristitiæ, exsiccant, & istæ sunt quæ attinent tam ad ea quæ interius, quam ad exterius, & quæ nec interius, neque exterius applicantur, & ita habetis, quid agendum circa causas alterantes, ubi ista recte disposita fuerint.

Debet postea medicus accedere ad secundam limitationem, & uidere quantum debeat agere, & quando quiescere debet ab operibus , & ab euacuationibus, ideo oportet scire quantum agendum, & quiescendum, & hoc sumitur à quantitate lapsus , & à quantitate uirium, quantitas lapsus indicat quantum alterandum, & quantus est excessus, tantum est alterandum , unde si excessus fuerit per duos gradus à temperamento proprio, debetis eligere duos gradus medicamenti oppositæ uirtutis, quantitas autem molis, & ponderis à quantitate uirtutis desumitur, & licet quantitas lapsus indicet alterandum esse per duos gradus, oportet consulerare uires, an tolerent tantã quantitatem, & inde habetis quod uires sunt illæ quæ decernunt de pondere, & iubent ut id quod una uice fieri deberet, fiat in

pluribus, & propterea ſi libra una medicamenti alte rantis indigeremus ad refrigerandum, & humectandum, media tantum libra eſſet exhibenda in eodem tamen gradu, ſed minus in pondere, & in mole, & ita quantitas lapſus facit quantitatem alterationis. Quantitas uirium indicat quantum euacuandum, & quantum replendum, & decernit quantitatem ponderis, ſi corpus euacuatione, uel repletione indigeat, ſi uerbi gratia uis cibum exhibere, & plurimo egeat alimento, ſi uirtus fortis erit, plurimum dabimus, ſi debilis minus, ſi etiam euacuatione plurima indigeremus, ut ſi libra ſanguis eſſet euacuanda, ſi uirtus debilis erit, duas uncias euacuabimus, & pluries reiterabimus, uidetis ergo quomodo quantitas uirium faciat indicationem, de quantitate molis, uel ponderis medicamenti & cibi, quantitas uero lapſus facit indicationem quantitatis medicamenti alterantis. Sed dicetis unde cognoſcam ego quantitatem lapſus, & uirium? Cognoſcitur autem, ut Galenus inquit in procemio, primo conſiderando temperaturam corporis, colorem, habitum, calorem innatum, motum arteriarum, mores, ætatem, ſexum, regionem, & reliqua, quæ indicant naturam particularem uniuſcuiuſque, nec aliter cognoſcere poſſumus quantum lapſum fuerit corpus. (dicebat ibi Galenus) niſi cognouerimus in ſanitate ægrũ. quare melius curamus, quos nouimus, ideo dat regulam auream ad cognoſcendam naturam particularem eorum, quos nunquam uidimus, & hoc facillimum eſt

cognoſcere

cognoſcere in ephemeris: quia in eis non fit receſſus multus à naturali ſtatu, quia durat tantum per diem, ideo oportet in ſuo naturali ſtatu ſeruare, quæ omnia poſtquam fuerint recte conſiderata, uidebitis non multum eſſe immutatum à ſtatu ſuo, & ſic naturam particularem cognoſcetis, & gradum, & ſi fuerit uir exempli gratia calidæ & ſiccæ temperaturæ ſpiritus omnes paratos ad inflammationem habet. is ſi in ephemeram inciderit, non multũ à temperamento proprio lapſus erit, ut inquit Galenus in octauo, & nono therap. quia facile labuntur ad ephemeram qui ſunt calidæ & ſiccæ temperaturæ, quoniam in habentibus ſymbolum facilior eſt tranſitus ſi quis uero fuerit frigidæ & humidæ temperaturæ, & inciderit in ephemeram maior eſt lapſus, ideo medicamento indiget quod habeat maiorem efficaciam refrigerandi, & humectandi, quod quidem medicamentum ſi uolueritis cholerico applicare, curabitis quidem ephemeram, ſed reducetis ipſum in contrarium habitum, quare opus erit poſtea ipſum curare, non ſine ægrotantis damno, & ueſtro dedecore, & medici ridiculi apparebitis, & ſic apparet quantum agendum pro alterationis quantititate. Vnde modo ſumatur cognitio uirium, diſcutiamus. Dico quod ſumitur ab habitu corporis: quia ſi occurretis corpori gracili, tenui, ſtricti pectoris, colli gracilis, in iſto corpore nõ ſunt uires fortes, ideo non poterit tolerare medicamentum multi ponderis, & multæ molis. Præterea ab ætate conijcere uires debetis, ſi

betis, si fuerit senex, non confidratis de uiribus, etiam quod fuerit rubicundus: quia quicquid de uiribus resoluetis, nõ poteritis restaurare, pueri etiam, licet habeant uires ratione ætatis, fluxibiles tamen sunt, & facile resoluuntur, tum ex habitu, tum ex augmento, ideo plurimo egent alimento, præterea regio, constitutio aeris admodum calida multum facit, uel si erimus in tempore anni admodum calido, uires non poterunt esse fortes, quia resoluitur corpus ratione regionis, cõstitutionis aeris, & temporis anni: hæc omnia indicabunt de quantitate uirium, & tunc scietis moderari quantitatem molis medicamentorum, & ponderis.

Tertium relinquitur, ut eligatis uidelicet quando agendum: quia & si hæc omnia eligatis, & sciueritis, nisi quando agendum teneatis, nihil prorsus scietis. si quis imprudens medicus uellet in principio in prima uisitatione, uel cum est in augmento ponere ægrum in balneo, et fricare, & fomenta applicare, nec nõ cibaria exhibere, si hæc facere uellet, uel ægrum interficeret, uel ipsum deduceret in maximã ægritudinem, tempus autem est ut nihil faciatis, nisi in declinatione paroxysmi febris. in his enim febribus, & in omnibus alijs, cibi, uel medicamenta danda non sunt, nisi in locis quietioribus, nec in exacerbationibus dolorũ, nec paroxysmi debetis aliquid exhibere. Facta autem febris remißione (quod apparebit ex remißione omniũ accidentium) tunc talem ordinem seruabitis. Primum quod facere debetis est præparare primo instrumenta, &

primo ponetis infirmum in aqua tepida, secundo post balneationem linteo tolletis humiditatem, & tergetis leniter, postea fricabitis corpus leuibus frictionibus, his peractis oleo rosaceo completo, uel uiolaceo corpus ungetis, & ut quiescat in lecto iubebitis, postremo præparabitis cibum: sed antequam cibum præparetis, uel exhibeatis, non tantũ in febribus ephemeris uerum etiam in omnibus reliquis (his exceptis quæ à materia crassa dependent,) sed potissimum in ardentibus febribus id obseruabitis, ut semper ante cibum solidum exhibeatis aquam coctam, cũ granis hordei tepidam, et cyathum unũ exhibeatis, quoniam uentriculus squalidus factus ex paroxysmo nõ bene continet, nec bene concoquit alimentum, nisi prius foueatur, ut calor ipse ualidior fiat. præterea distribuitur ad hepar inflammatum, & ad uenas, recreatus calor innatus, & tunc cibus bene continetur, & bene concoquitur, similiter hepar prius factum igneum propter paroxysmum melius concoquit, præterea si uelletis arefacto ore, & uentriculo cibum exhibere, cum erit in ore, non poterit deglutiri, & euometur, & hoc maxime in corporibus biliosis continget, & erit grauissimum infirmis, præterea debetis inuitare post cibum hominem ad somnum.

Itaq; ex quinque huiusmodi conditionibus in recte agendo, tres declarauimus. uidelicet quid, quantum, & quando, Deerant modo duæ, ubi seu cui loco applicare debeamus remedia, & quomodo agere debeamus. Ista

duo

duo sunt declaranda in lectione ista, quantũ igitur attinet ad locum applicandi remedia in morbis istis conditio hæc non est multum necessaria ex quo feb. sunt uniuersales per singulas partes corporis. in his enim non dicimus brachium, aut pedem pati, sed totum corpus, & cum ita sit in toto corpore non indigemus ista limitatione, ubi, quia remedia applicantur secundũ totum, & non quærimus locum, nec ubi, nisi fuerint symptomata complicata, de quibus loquemur suo loco, si uero ægritudo particularis fuerit in aliqua parte, quæ se offerat oculis, ut ulcera, inflãmationes, apostemata, seruatur locus applicandi, sed hoc est in artificiosum, quia quis tam expers est in arte medica, qui si fuerit ulcus in cute manus remedia applicet capiti? cum igitur hoc non sit artificiosum, sed unicuique expositũ, & nos docemus artem, non debemus hoc docere, quia idiotæ omnes sciunt ubi est ægritudo ibi applicanda esse remedia, quantum ergo ad uniuersales ægritudines, atq; etiam particulares, quæ se offerunt sensibus, in neutro istorum debeo uos admonere. ideo Galenus ex his quinque conditionibus, arte tacuit conditionem ubi in hoc procemio: quoniam in primo libro non considerat nisi febres, & febres, sunt morbi uniuersales, ideo non erat necessaria. in secundo agit de fluxionibus, ut exerceat nos in inflãmationibus, ulceribus, & suppurationibus extrinsecis, quæ occurrunt sensui, & dixit nos debere tantum aduertere quid, quantũ, quando, & quomodo, tacuit ubi. Nos autem quoniam in

omnibus ægritudinibus necessariũ est ut habeatis artem, debemus docere conditionem hanc, si enim occurritis uiro patienti dysenteriam, multum refert in applicatione remediorum, si dolor ad umbilicum, uel infra fuerit, si enim supra, procedetis cũ his quæ per os sumuntur, occurretisq; superius uentriculo, et intestinis gracilioribus, & fomenta applicabitis illi parti, si uero fuerit causa dysenteriæ excoriatio in intestinis craßis infra umbilicum, non exhibebitis remedia per os, sed clysteribus occurretis, & idem facietis in alijs intrinsecis ægritudinibus, multum enim refert scire locum affectũ, ideo hæc conditio cui loco applicanda sint remedia à loco affecto sumitur, siue in profundo, siue in superficie, siue inferius, siue superius fuerit, conditio hæc sumitur à situ, & aliter applicamus remedia, & diuerse pro diuersitate locorum.

Quinta autem conditio, & ultima, quæ est ualde artificiosa, et medico nobili digna, est ut sciamus quomodo applicanda sint remedia, si recte, & iocunde uolumus mederi. Quia ut dicebat Cornelius Celsus, debet prouidere medicus, ut tuto, cito, & iocunde faciat suas operationes, hæc autem iocunditas circa modum operandi est, & uariatio modi pertinet ad medicũ insignem, & circa tria consistit, uel est ista uariatio modi circa mutationẽ substantiæ instrumentorũ, uel materiæ, uel circa modificationẽ instrumentorũ, uel materiæ, uel circa mutationẽ operatoris, et artificis. appello instrumenta quæcunq; adhibentur circa ægros, ut sunt

ferramen=

ferramenta chirurgica ustiones, ligamenta, fasciæ, & reliqua huiusmodi, hæc sunt instrumenta quæ sæpe uariantur pro uariatione causarum medicantium. Appello materiam cibos, potus, medicamenta, fomenta, frictiones quæ exterius applicantur. Appello modificationem cum seruata eadem substantia, & eodem instrumēto seruato, modificamus in qualitate, et in modo substantiæ, uel cū durius, uel mollius facimus instrumentum, proportione materiæ, additis, uel mutatis, uel correctis uitijs in ea. Appello modū curationis in operante, quoniam operator modo premendo, modo conculcando ualde, modo leuiter, modo blandiendo, modo minando, prout uaria corpora requirunt. Ista igitur tria debent recte cōsiderari, quomodo sint uarianda, et qua uariatione. Circa igitur mutationē substantiæ instrumentorum, quo ad ferramenta attinet, contingit ut aliquando apostema, uel inflammatio matura sit, & sectione indigemus, nihilominus corpora quibus occurritis sunt talis naturæ, ut si ostendatis ferrum incurrant in syncopim manifestissimam, ideo si tunc ferro uti uultis, moritur æger, ideo à moribus delicatis hæc sumitur indicatio. Et nihil de Scopo quid agendum sit, sed mutatis tantum instrumenta agendi. Exempli gratia dum occurritis isti infirmo delicato, qui propter mores, & sensibilitatem ferramenta tolerare non potest, uaria tum instrumenta habere debetis, dummodo idem faciatis, et pro instrumēto ferreo, quo non potestis uti sine maximo detrimento infirmi, ac-

cipietis medicamenta, quæ incidant, & aperiant, ut ſunt omnia amara, abſtergentia ualide, & penetrantia cum tenuitate ſubſtantiæ, & acrimonia, hæc omnia poſſunt locum aperire, ſicut eſt ſcylla decocta, & applicata loco, ſtatim ſua amaritudine abſtergit, & cutim attenuat, & ſua acrimonia penetrat, & incidit. ut in duabus horis, uel tribus ſecundum habitudinem loci, uel pro ratione maturitatis apperiat, cyclamen, ariſtolochia rotunda, & omnia quæ ſunt amara ualde, & abſtergentia, & repurgantia in profundo, & præter profundam abſterſionem, quæ incidunt, poſſunt idem facere, ſed quoniam quicquid aperit, & uiolenter incidit, cum dolore operatur, ſi non toleraret æger dolorem, oportet inuenire alia inſtrumenta, quæ faciant effectum non cum tanto dolore, & ſunt omnia quæ uiolenter & exiccando attrahunt, ut ſunt oſtreæ, quæ comeduntur, & cochleæ, quas limacias uocamus cum ſuis domunculis, & ſi poſtea adurantur in uaſe fictili in camino, & contuſa applicentur loco quem aperire uolueritis, hæc incident, & aperient, extrahent, non cum tanto dolore, ratione aduſtionis, & hoc modo uariantur inſtrumenta. Et indicatio ſumitur à moribus, & à delicijs infirmi, & hæc quantum ad mutationem inſtrumentorum. Quantum uero ad mutationem materiæ: quæ ſunt cibi, potus, medicamenta multum refert ſcire nam nunquam mutatur quid: ſed uariatur modus operandi, exempli gratia, uolumus refrigerare, & humectare, uolumus aperire cum

re cum cibis, uel medicamentis: sed habemus diuersas materias, istis utimur pro diuersitate corporum, non mutatis, neque actione, neque quantitate: quia eadem mensura materiæ conuenit. Sed uariatis modis, pro uarietate complexionis, & ista uarietas quæ sumitur à materia, inducitur à consuetudine ægri, ab exercitio, à temperatura. Exempli gratia, si occurrit uobis messor, aut nauta, aut miles: qui in exercitu usus sit maximis laboribus, & solitus fuerit comedere carnes etiam asininas, & radices quascunque, & legumina, & cibos crassos: sicut faciunt milites in castris, quando sunt obsessi fame, si occurritis corporibus talibus: quæ iam assueta sunt nutrimentis crassarum rerum, si uelletis huiusmodi uiris ephemera laborantibus exhibere panatellam, uel ptisanam: quæ nobilibus exhibenda sunt, in duobus uel tribus diebus ad summum uires omnes erunt prorsus resolutæ: ideo oportet habere rationem exercitij, & membrorum: quæ facta fuere terrestria, & ubi assuetus fuerit carnis bubulis, & leguminibus, & parui bis cocto, debetis exhibere secundũ proportionem ciborum: exempli gratia, lagana, pastilia, & hæc erunt illi ueluti ptisana delicatissima, refrigerantia & humectantia corpus etiam cum febre aliquando debetis metiri consuetudinem præcedentem, et ita seruatis quid agendum: sed mutatis materiam pro ratione uirium, consuetudinis, & temperaturæ, & hodie multi errores committuntur: quoniam medici moderni, calciant omnes uno calciamento: quia non ha-

bent rationem horum, lagana ergo, et paſtilia, & fa=bæ aliquando erunt loco panatellæ, & ptiſanæ huiuſ=modi hominibus. quæ omnia ſi alteri delicato ocioſo uelletis exhibere interficietis ipſum, & ſic utrunq; in=terficeretis, cũ ueſtra ratione uictus parum rationali, & quod de cibis idem de medicamẽtis dicimus, ſerua=to enim quid agendum erga huiuſmodi homines, ſiue fœmina, ſiue mas, & eadem intẽtione ſeruata, ſi ægri=tudo frigida fuerit, calefacere debetis, ſi calida refrige=rare, ſi plenitudo euacuare: ſed mutatur ſolummodo modus & quantitas pro uarietate corporum quanti=tas quidem pro limitatione uirium, mores, penes exer citia corporis, temperaturas, & conſuetudinem, et hoc eſt illud quod diximus: ex tribus modificationibus fie=ri. Vel enim mutatur ſubſtãtia materiæ, uel inſtrumen torum, uel modificantur in qualitatibus, uel modo ſub=ſtantiæ, in qualitatibus, ut cũ colores mutantur, uel ſa=pores, uel odores, uel caliditas, uel frigiditas. ſæpiſsime enim occurretis quibuſdam, quibus ſi dabitis medica=mentum nigrũ, uel alicuius mali coloris, reſpuunt, tunc oportet habere artem, & modificationem qua debetis medicamentum limpidum & clarum efficere, & tunc habemini in maxima exiſtimatione, et eritis elegantes medici, ideo debetis habere artem, & modũ purifican di ſyrupos, ut ſint limpidi & clari, nunquam mutando quid agendum, ſed modũ, circa uero odorem contingit ſæpiſsime, ut fœtidam materiã exhibeatis, et duo tunc facietis mala, primo exhibetis fœtorẽ à quo abhorret

æger, secũdo fœtor est inimicus spiritibus, ideo debetis modificare odorem istũ, non mutando intentionem, & quod erat fœtidum, cum odoramentis admixtis prouidere, ut fiat odoratum, quantũ ad saporem, multi nobiles non possunt pati amara, nec dulcia, & ab utroque afficiuntur nocumento oportet satisfacere omnibus, modo habeatis intentionem eandem, & quod dulce est, acre reddere debetis, uel ei saporem astringentem dare, ut sumenti gratius sit, si fuerit amarum, suaue reddere poteritis cum admixtione rei dulcis, ut non percipiatur huiusmodi sapor, Quo ad caliditatem & frigiditatem, uos inuenietis plures, quibus si exhibueritis medicinam calidam, uel frigidam statim euomerent, oportet si non uult frigidam, ut talis sit quòd caliditatem percipiat, & tantum modus uariabitur, quid autẽ agendum sit non immutatur, circa uero modum substantiæ, nonnulli aliquando ægrotant, quibus si uelitis dare medicamentum in potione, abhorrent, alij nolunt bolos: alij nolunt pillulas, omnia ista sunt modificanda, & si nolunt pillulas, seruando semper eundem scopum, dabitis in forma boli, uel medicamentum liquidũ, uel in alia forma. seruando quid. quandoque modificatis per admixtionem rei contrariæ, & hæc modificatio sumitur à natura alicuius membri affecti, uerbi gratia si occurritis infirmo, qui ex assumptione agarici incidat in uomitum, uel scamonium tolerare non poßit, & patiatur excoriationem, quotiens ipsum assumunt, ægritudo uero talis sit, ut hæc medicamenta requirat,

requirat, non debetis mutare quid. ſed modificare medicamentum, & ſi dabitis agaricum, quia cognoſcitis quod uomitum ei prouocabit, miſcebitis ſibi medicamē tum aſtringens, puta mirabolanos, & ſi indigeatis drachma una agarici, ſic facietis. Recip. agarici drachmam unam mirobalanorum chebulorum, ſcrupulum unum, ut modificetis medicamentum, per id quod prohibet uomitum, ſi etiam eſſet ægritudo in parte longinqua corporis, ut materia medicamenti ſolidi non poßit peruenire ad locum, ex ſolido facietis liquidum, & ſi emplaſticum erit medicamentum, tunc aliquid prouocans urinam miſcebitur, ut penetret ad locum, nō quia uelletis mutare quid, ſed modificare medicamentum, ut poßit penetrare, & hoc uel illud operatur, ſi tenue ipſum reddamus, uel liquidum, ut penetret, iſti ſunt modi uariandi modificandiq; medicamenta.

Quantum attinet ad tertium circa uariationē operantis, ſi quis puero, uel fœminæ occurrat, non debet importune manus applicare comprimendo, uel præmendo, ſed eleganter tractare corpora talia, præterea ſi uidebitis corpus ualde ſenſibile, non oportet ita ſtimulare, nec ligare. Aliud præterea medicus obſeruare debet, ut ſi mulieri honeſtæ occurrat, eam debet prudenter, & honeſte tractare, & fortaſſe hoc tantum faciet, quòd in maxima habebitur exiſtimatione, & uos qui eleganter ita, & iocunde tractabitis ægros ueſtros, elegantes, & docti, & prudentes medici appellabimini, ſi uultis autem uidere quomodo hæ uariationes

nes modorum fiunt, pro uarietate temperaturæ regionis, ætatum, morum, & consuetudinum, legatis duo exempla in fine octaui therap. in quo loco Galenus ponit duos ægros in uarijs regionibus, qui uarijs usi fuerint rationibus uiuendi, hos curat, & ponit exempla, & hæc satis sint dicta quantum attinet ad præsens negotium de his quinq; conditionibus, & ita sunt curande feb. ephemeræ simplices quæ non habent secum quid annexum.

Videamus modo reliquas quæ habent quid annexum, & incipiamus ab eis, quæ à laßitudine fiunt. Febres ephemeræ, quæ à laßitudine contingunt duobus modis contingunt. sed prius de laßitudine aliquid dicamus. Notetis domini laßitudinem non esse laborem, calor ille, illa fricatio quæ remanet post laborem laßitudo appellatur. Istius laßitudinis duplex est genus quædam est cum labore, quædam spontanea, quæ non prouenit quia quis laborauerit, sed quia humores occupant musculos, & membra sensibilia, & est aliqua stimulatio, stimulant ita, ut libenter sedeant, & quiescant, & corpus grauius habeat, & dicebat Hipp. laßitudines spontaneæ morbos prænuntiant, & nisi tales sibi caueant incident in ægritudines. Alia fit propter laborem precedentem, ex quo habent membra confracta. Quo ad spontaneam, si quis incidet in feb. ex ea laßitudine cum illa sit triplex. Alia est ulcerosa, ac si in musculis essent res pungentes, & in balneo maxime percipiuntur motiones circa musculos,

ac si

ac si pungerentur. Alia extensiua appellatur, & percipiunt, tales in musculis extrinsecus, ac si pondus haberent supra se. Tertia est mixta ex utraque, cum punctiones percipit, & præterea grauitatem ac si pondere occupatus esset, & hæc peior est. si quis inquam incidit in ephemeram ex aliqua istarum laßitudinum ualde mala est, & rarißime uidetis, quòd non terminetur ad putridas difficiles, nisi quis prudens, & sagax medicus sit qui prouideat. Quæ autẽ fit propter laßitudinem ulcerosam, non fit alio modo, nisi postquàm ulcerosum sensum fecerint humores, occurrat postea frigori, uel aquæ aluminosæ constringenti poros, ut humores illi acres, qui fecerint sensum ulceris, non poßint transpirare. tunc accenduntur spiritus, & illi uapores, non quidem putridi, sed qualitas quædam ascendit, per partem, post partem, ad cor, & facit ephemeram, & talis feb. reducitur ad illud genus, quòd à causa permanente prouenit, à cõstipatione uidelicet pororum. fiunt etiam hoc modo synochæ appellatæ, de quibus suo loco.

Nunc autem debemus agere de eis febribus, quæ à laßitudine fiunt, ab exercitio, & motu, & de istis loquitur Galenus. nam ubicunque hæc membra inflamãtur, & incalescunt per exercitiũ, & caliditas, quæ est in musculis per partem post partẽ ascendit ad cor, inflammatur calor innatus, & fit ephemera, sed non dependet à laßitudine spontanea, sed ab exercitio, & hæc curatio, sicut aliæ simplices cum cibis frigidis, &

humidis,

humidis,cum balneis,linimentis extrinsecis, frictionibus leuibus,nec aliquid noui exhibemus, nisi hoc, quia ex labore plurimo fuerunt exinaniti. Tales cibamus sæpius,& parum, & damus ter in die, quia indigent alimento, & humectatione, quia inciderunt in febrem ex multa inanitione, & spiritus acutiores facti sunt propter resolutionem humidi, habet igitur hæc febris plus ut indigeat plurimo alimento, non in una uice tantum,quia habent debilem calorem. & non possunt in una uice conficere multam quantitatem, sed ut paulatim necesse est,& non laborent,præterea foueatur, & humectetur totum corpus. Alia est febris, quæ nõ est mere simplex,sed habet symptomata,& hæc fit à calore solis,qui percußit caput, hæc si simplex fuerit,curatur sicut aliæ simplices, sed fere nunquam est simplex, quia ex multa mora in sole feruenti descensum catarrhi habent,& inflammationem in capite,& dolorem, & habent intemperiem calidam, & siccam in cerebro,hæc feb. annexa est cum tali symptomate, quod quidem procedit ab alia ægritudine separata, uidelicet ab intemperie calida, & sicca, existente in capite,ideo duo debetis facere, primo occurrere febri,i. calefactioni caloris innati,qui influit à corde, & terminatur ad spiritus tantum, postea occurrere supercalefactioni capitis, & sic facietis si fuerit iste catarrhus frigidus. & id quòd descenderit,sit humidum & frigidum debetis unomodo procedere,si calidum aliomodo nã unaquæq; ex his habet curationẽ diuersam.

Nec

Nec miremini quòd à ſole (qui eſt cauſa calida) proueniat catarrhus frigidus, quia poteſt caput eſſe repletum multis materijs frigidis, quæ colliquentur à caliditate ſolis, præterea in toto corpore, poteſt eſſe multa materia, quæ attracta à ſolis caliditate replet caput, & tandem colliquatur. neque miremini quòd huiuſmodi diſtillatio frigida, à cauſa calida fiat, fit enim non per ſe, nec generatione homogenea, ſed per accidens. quia ibi incaleſcit caput, & in uenis, & in capite frigidi ſunt humores, uel in totius corporis ambitu ſint humores pituitoſi, fit huiuſmodi diſtillatio colliquando humores exiſtentes in cerebro, & ex colliquatione deſcendit frigidus humor, quæ frigida diſtillatio appellatur, præterea, calor in capite exiſtens attrahit à uenis, & à toto humorum frigidorum partes, per uiam euaporationis, qui poſtea deſcendunt ſub forma catarrhi frigidi.

Incipiamus igitur à febre ephemera, cui annexa ſit diſtillatio frigida, oportet primo uidere quid agendum, id autem ſumitur à natura rei, & morbi, hic autem ſunt duo, intemperies calida & ſicca in capite, ratione cuius deſtillatio facta eſt, quæ ſucceſsiue per partem, poſt partem inflammauit ſpiritus, & ſucceſsiue peruenit ad cor, & poſuit ſpiritus cordis in calefacto eſſe, & ita facta eſt febris ephemera, & præterea adeſt deſtillatio frigida, & ita patet, quòd natura rei, & morbi eſt compoſita, eſt enim febris, quæ indiget refrigeratione, & humectatione. Deſtillatio uero frigida

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

da indiget oppositis, imò dispositiones istæ non modo sunt compositæ, sed oppositæ ubicunque autem habemus dispositiones oppositas, habemus per consequens, indicationes oppositas operandi, sed ubicunque eadem sunt, distinguendæ sunt, quia si unum indicat, ut faciatis hoc, & alterum ut oppositum faciatis, nisi distinguatis, nihil recte operabimini, ut eas autem recte distinguere ualeatis, necessarium est, ut ad Galenum, in tertio methodi recurratis, qui docet singularum naturam statim esse considerandã, & inquit aduertas, quod quædam habent rationem causæ efficientis, uel materialis in ea ægritudine, ut necessarium sit, si debet aggregatum tolli, ut remoueatur id quod habet rationem causæ efficientis, uel materialis, licet opposita sit morbo, & hoc est unum inter reliqua, quo cogimur ad remotionem eius accedere, & aliquando sinere morbum intactum. secundum quòd considerare debemus est, ut uideatis an aliquid sit, quòd rationem habeat, non quidem causæ efficiẽtis, uel materialis, sed causæ sine qua non, exempli gratia, si in ulcere sit inflammatio, non poteritis proculdubio sanare ulcus, nisi inflammationem sanetis prius, quæ tamen non est causa ulceris in genere causæ materialis, uel efficientis, nec formalis, sed rationem habet causæ sine qua non, licet igitur inflammatio habeat indicationes contrarias ulceri, debetis tunc neglecto ulcere accedere ad inflammationem. tertium animaduersione dignum, est ratio cogentis, & urgentis, quæ solet appellari ratio coarctans, quandocunque

igitur

igitur non aderit aliquid, quod urgeat sub ratione causæ efficientis, uel materialis, uel ratione causæ sine qua non, debetis uidere an ibi sit aliquid, quod rationem habeat urgentis, si affuerit, statim ei occurrere debetis, quoniam si non statim habet rationem causæ, non quidem morbi præsentis, sed futuri, sicut sunt symptomata magna, quæ trahunt ad se curam, sicut cum syncope, uel maximus dolor capitis succedit ad febrem. Vbi inquă successerit aliquod ex his symptomatibus ingẽs, quòd efficere poßit quid deterius, quàm sit præsens ægritudo, tunc neglecto morbo trahimur ad istud, licet habeat indicationes contrarias, & ideo Galenus, duodecimo methodi in dolore cholico philonio, & stupefactiuis utitur, quæ aduersißima sunt causæ .i. humori pituitoso, & intestinorum uirtuti, id tamen facit quoniam dolor urget, qui potest sæuißimas ægritudines causare, casum uirtutis, & mortem, ideo accedit ad illud, licet sit principali morbo infestißimum, & ita ubi fuerint contraria indicantia in ægritudinibus, ut sciatis quid agendum, uidere debetis quæ habeant rationem causæ efficientis, uel materialis, uel sine qua non potestis ægritudinem curare, ut de inflammatione diximus, uel habeant rationem causæ urgentis. In proposito igitur uultis curare febrem, & catarrhum, quæ duo indicationes oppositas faciunt. catarrhus quidem frigidus, symptoma est, non habet rationem causæ efficientis, quia hæc ephemera non dependet à catarrho, sed à solis ustione, ut diximus, nec materialis,

aut formalis, neque causæ sine qua non, quia poterit curari feb. sine catarrho, habet ergo rationem urgentis, quia si perseueraret destillatio frigida posset deducere ægrum ad tusses pessimas, ad anhelitus difficultatem, & aliquando ex dispositione ægri ad rupturam uenarum, præterea calor innatus ponitur in calefacto esse, qui corpus regere debet, operationes non faciet, nisi malas, & cum habeat temperaturam fere igneam, si perseuerabit in humoribus figetur, & putridam faciet, & si adhuc perseuerabit in solidis membris etiam figetur, præterea ubi destillatio perseuerabit, obsidebit uenas, prohibebit transpirationem, & sequetur ex ephemera putrida, & tunc non tam facile eam curabitis. oportet ergo talem descensum catarrhi considerare: quia imminet, periculum de putrida propter obstructionem, erit ergo necessarium ad catarrhum accedere, non ea neglecta, curabitur igitur catarrhus: sed qua ratione? nondum apparet distincte quid agendum sit, et cum hic sit intemperies calida, & sicca in capite, & destillatio frigida, dubitaret aliquis, cui primo sit occurrendum, uideretur à febre esse incipiendum, quoniam habet rationem causæ efficientis catarrhi, & uidetur, quod inde genita sit destillatio, ideo ad caput accedere, et refrigerare ipsum oportet, sed tunc incommoda multa sequētur, primo destillatio fieret sæuior, & refrigerato capite confirmaretur catarrhus, & fieret temperatura frigida, & humida capitis, stante humore infuso in capite frigido, stanti-

bus uaporibus frigidis, quoniam non est facta impres= sio, nisi à causa procatbartica, & se habet ad catar= rhum, tanquam causa per accidens, colliquando, est igi tur uertenda actio harum ad destillationem descenden tem, & cum catarrhus iste frigidus sit, & crudus, & hic sit intemperies per affluxum materiæ, cũ dicimus per affluxum, indicatur statim esse euacuandum, sed quoniam à materia fluxa uariæ indicationes sumũtur, & sciamus destillationem frigidã hanc à pituita pro= uenire, si debet commode curari, debet prius concoqui, & præparari, ideo ipsam euacuationem præcedit con coctio & præparatio. Et quia catarrhus est fluxus materiæ de uno termino ad alium terminum, indica= tione sumpta à terminis, debetis membrum recipiens (si licet) corroborare, & humorem eijcere: sed non li= cet, quia si calida applicaretis magis calefaceretis ca= put, et maiorem destillationem causaretis. si etiam fri= gida adhibueritis repercutientia, catarrhum & dispo sitionem confirmaretis, & deduceretis caput ad frigi= dam, et humidam intemperiem, ideo quo ad membrum recipiens non licet in principio aliquid moliri. indica= tione igitur sumpta à termino à quo quantũ ad ipsum membrum mandans, oportet diuertere, & trahere ad oppositum. Ita igitur incipietis curationem, & scietis quid, quantum, quando, quomodo, & ubi agendum. in prima enim uisitatione auersionem quæretis, à supe rioribus ad inferiora, cum frictionibus suauibus mem= brorum superiorum, cũ lotionibus calefacientibus, &

hume=

humectantibus, adiuuantibus coctionẽ materiæ frigidæ ex chamæmelo, althea, aneto, præterea clysteres conuenientes erunt, quoniam educunt à uentriculo, et intestinis, & auertunt materiam, quæ est sub causa materiæ antecedentis, quæ fluxura est ad locum ad oppositum, pro concoctione uero materiæ cõuenit diatrium pipereon à Galeno laudatum, quarto de sanitate tuenda, nec miremini si hoc utamur ubi est ephemera, & calor innatus, & spiritus inflammati, quoniã Galenus octauo therap. in feb. ephemeris à cruditate nidorosa, utitur huiusmodi diatrium pipereon, sed quare hoc faciat dicemus, conditionem enim optimam facietis cum oximelle optime confecto sine aquis lambendo, deinde euacuabitis humorem si supererit, & istæ sunt indicationes indicantes quid agendũ, & natura destillationis ea est, quæ hoc indicat, uniuersalis ille conceptus affluxus materiæ indicat euacuandum, natura fluxionis indicat quomodo euacuandum, & quando, ubi uero applicanda sint remedia, termini indicant. in ista fluxione duo sunt termini, terminus mandans, & terminus recipiens. membrum recipiens fluxionem est caput, illi non applicanda remedia in principio, propter rationes iam dictas, factis uero euacuationibus capiti sunt applicãda remedia: quia tunc indiget roboratione, quia cum habeat caliditatem non impressam, nisi à solis caliditate, & sit humor frigidus sparsus per totam substantiam cerebri alioqui frigidi & humidi, & præterea fuerint humores attracti refrigerãtes, red-

ditum est imbecille ob fluxum materiæ frigidioris, necessarium est uti corroborantibus caput, corroboratur autem per opposita. hic adest temperatura frigida & humida per affluxum materiæ frigidæ, & humidæ: igitur oportet ut cerebrum calefiat, ideo post euacuationes factas (ut corroboretur caput ne amplius recipiat) fomenta calida applicabitis capiti, à Galeno octauo therap. celebrata, quæ fiunt ex oleo irino, & nardino, quæ habent caliditatem usque ad secundũ gradum, oleum enim nardinum, si fuerit simplex, nõ transibit primum gradum: oleum & anethinum amigdalarum amararũ, & dulcium quæ moderate calefaciunt, factis euacuationibus, conueniunt, & ista est cura catarrhi quoad quid, & quando agendum, indicatione à motu, scitis quando, & quia causa est urgens, statim occurritis catarrho. Vbi autem applicanda sint, à terminis sumitur indicatio. Quantum autem, & quomodo agendum, docet natura particularis ægri, mores, consuetudo, ætas, temperatura, & reliqua annexa, de quibus diximus, & hæc pro curatione catarrhi frigidi qui febri ephemeræ unitur.

Si uero fuerit catarrhus calidus associatus cum ephemera non habemus indicationes oppositas, habemus febrem, quæ est intemperies calida & sicca, causata à solis ustione: habemus præterea catarrhum calidum: unica est tantummodo indicatio refrigerandi, et humectandi, & nihil obstat quoniam indicationes non habemus contrarias, & ita ubi occurret uobis ephemera

mera à solis ustione, cui associatus sit catarrhus calidus, statim in principio paroxysmi remedia capiti applicare poteritis, quæ frigida sint, & humida, ut præcipit Galenus, & ratio est: quia nõ sunt rationes oppositæ, præterea cum calefactum est cerebrum, & spiritus in calefacto esse sint, & catarrhus sit calidus, indicant hæc omnia statim esse agendum, à motu præcipiti sumpta indicatione: quia si non statim occurritis, periculum est propter rationem urgentis causæ (præter febrem) quod sæuiora contingant accidentia, et putrescant humores calidi, & ad pectus deueniant, & faciant peßimas ægritudines, oportet ergo propter causam urgentem, quod est tertium, quod cogit medicum statim accedere ad caput calefactũ, & refrigerare, et humectare, nec timemus id, quod in frigido catarrho timendum erat, in quo timebamus frigida in principio, ne materia frigidior fieret, & ægritudo chronica fieret, timebamus præterea calida ne à calidis medicamentis maior fieret impreßio calida, & attractio maior, ideo nec calida, neque frigida erant applicanda in principio. in calido autem catarrho non timemus hæc: quia si frigida, et humida applicatis, primo occurritis causæ efficienti per se, quæ est caliditas impressa in cerebro, & præterea reprimitis acrimoniam catarrhi, & præparatis, ut à natura, uel ab arte, commode per talem temperantiam, & concoctionem euacuetur corpus, præterea corroborabitis caput, et nihil impedit: quia uasa capitis sunt dilatata, & deducitis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

ipsum ad proprium temperamentum, & tunc non ita facile fiunt destillationes, & ita indicatur quid agendum à natura morbi, quando, uero ab urgente motu. Vbi, id est quibus locis, à termino ad quem, ut statim reprimatis, & corroboretis caput. Quantum uero attinet ad terminos à quibus, id est à mēbris superioribus mandantibus, indicant ut trahatis inferius, sicut dixi de frigido cum lotionibus, frictionibus, quæ diuertunt à superioribus, & trahunt ad inferiora, aliquando etiam erit necessaria sanguinis mißio, si ætas, tēpus anni, & plenitudo appareat, & ista erit recta curatio catarrhi calidi, qui febri ephemeræ coniungitur, & istæ curationes à Galeno octauo therap. ponuntur, sed non explicantur sicut nos explicauimus, nec isti iuniores utuntur distinctionibus, quibus nos utimur, nec ita explicite, uidetis etiam causam quare dixerit Mesue in cura catarrhi unum uerbum, uidelicet in fluxu catarrhi non licet aliquid capiti applicare, est uerum hoc dictum pro parte, & pro parte non. in calido conueniunt statim olea refrigerantia, ut docuit Galenus, quod tamen Mesue uidetur negare. intellexit Mesue non esse applicanda remedia in catarrho frigido: propterea utamini distinctionibus, & assequemini ueram methodum, et hæc satis pro curatione feb. ephemeræ cui annexum sit hoc symptoma, quod catarrhus dicitur, siue calidus, siue frigidus fuerit. in hac præcipue febre debetis à uino cauere, & ratio est, quoniam debetis timere in destillationibus quæcunque euapo-

rant,

rant,nil autem magis præsentaneas facit euaporatio- nes uino. Quantũ autem ad uictus rationẽ,si fuerit ca tarrhus frigidus indiget ratione uictus tenuißima qui dem,quoniã catarrhus nutrit,& alit,attenuante uero, quoniã adiuuat ad præparationẽ materiæ peccantis.

Est alia febris, quæ habet aliud symptoma anne- xum, & hæc est ea febris, quæ fit à nimio potu uini, & à nimio cibo,præsertim si cibaria,uel uinum calida sint,agregantur cruditates nidorosæ, ut habetis à Ga leno in de cibis boni, uel mali succi, & in secundo de temperamentis & quarto de sanitate tuenda, ubi de cruditate sermonem habet, de qua & nos ut distincte procedamus,aliquid dicemus. Et quia nomen crudita- tis generale est, ideo necessarium est, ut sciatis illud propter feb. ephemeras. Nomen hoc cruditas indicat cruditatem,& errorem alteratiuæ uirtutis,qui error potest esse in singulis partibus corporis, nos de illo errore uirtutis alteratiuæ qui in stomacho est loque- mur,huiusmodi autem error potest esse multiplex. uel potest cõtingere,ut nihil prorsus alteret uirtus ipsa, sed remaneat cibus prorsus incoctus, & appellatur talis cruditas à Græcis ἀπεψία à nostris priuatio con coctionis,uel nõ priuatur prorsus huiusmodi actione, & alteratur quidem cibus, sed actio uitiatur. potest autem uitiari huiusmodi actio, uel quia diminute, uel quia tardi agat,uel quia corrumpat,si diminute agit in concoquendo uirtus,dicitur illa cruditas ἀπεψία si tar- de concoquit,et concoquit tamẽ,à græcis βραδυπεψία

dicitur, id est torpor ad concoquendum, si uero corrupte agat uirtus, et cibum corrumpat, incoctio ista duplex esse potest, uel corrumpitur ad aciditatem, uel ad nidorositatem, quæ habent suas causas, quas scire debetis, ut sciatis curare affectum nidorositatis in ephemera. uel igitur istæ cruditates generantur à causa extrinseca, uel intrinseca, si ab intrinseca ita quod naturalis potentia hæc, uel actio concoquendi uitietur à causa intrinseca, tunc procedit, uel quia in temperatura uentriculi sit uitium, uel in compositione, uel in solutione continui, quod est commune similaribus, & instrumentalibus, si in temperatura fuerit, uel erit essentialis uentriculo, siue calida, siue frigida fuerit, ratione cuius intemperiei non sequitur actio concoquendi, uel non essentialiter uentriculo: quia temperatura sit læsa, sed per affluxum materiæ contentæ intra tunicas, uel in concauitate stomachi quæcunque illa sit, quæ obtundat calorem naturalem, & non permittat facere coctionem sicut oportet. In compositione uero est uitium, quando in ea aliquis est affectus, cum duritie, uel scyrrho, aut inflammatione, aut apostema, aut erysipelas habet, ratione quorum morborũ in compositione existentium in uentriculo non potest alimentum ingestum coquere. Vel cum soluitur continuum, quod est commune accidens ut dixi temperaturæ, & compositure, & istæ sunt causæ intrinsecæ actionem uitiantes. Si uero uitium sit ab extrinseco, non quia patiatur uentriculus, nec in temperatura, nec in compositione,

ſitione,nec in continui ſolutione,ſed in ſe naturalis eſt, & ſecundum naturam:ſed occurrit impedimentum ab extrinſeco, & ratione obiecti, uel quia peccat cibus quantitate,uel qualitate,uel ſubſtantia, uel ordine, uel tempore.peccat quantitate,cũ quis plus comedit quam deceat, & ſe infarcit pluribus alimentis,ut uentriculus continere non poßit, nec tantam concoquere molem Subſtantia autem peccat,quia cibus licet non peccet quantitate:quia tamen ſubſtantia eius tenax eſt,& craſſa,peccat,ut cum quis raphanum, uel radices duras comedit, quæ uix à naturali calore confici poſſunt,uel etiam ſi quis bouinas carnes ſemicoctas comederit. Peccat autem cibus ratione qualitatis,quoniam in iſto alimento eſt ſapor amarus,uel acris,aut aſtringens, uel qualitas frigida, aut calida rebellis. Peccat ordine cum prius res duras, & ſolidas ingeſſerit, uel aſtringentes, poſtea adiungat eas, quæ facilis ſunt coctionis, puta ſi poſt carnes bubulas lac aſſumeretur, corrumperetur, quia caro bubula non poteſt niſi longo tempore concoqui,lac uero, & cito, & facile corrumpitur,& putreſcit,& facit reliquum putreſcere. Peccat ratione temporis, cum quis in non ſuo tempore comedit, ut ſiquis cum cibus nondum bene coctus & in uentriculo, comedat, uel in nocte, ut cum ſubito exit e lecto,& excrementa nondum ſint excreta,omnia iſta faciunt cruditates in corpore,& in uentriculo,cruditates igitur illæ cum procedunt à ſubſtantia,uel qualitate ut plurimum ſunt apepſiæ, & ſequitur

tur

tur uel priuatio, uel tarditas, uel difficultas coquendi. quando autem peccatum est in qualitate, ut cum nimis acres, erodentes, aut nimium amari saporis cibi, uel nimium calidi, aut frigidi, quando etiam in non suis horis accipiuntur, uel cum materia adhuc incocta est in uentriculo, uel non seruato ordine, ex his tribus, uidelicet non seruato ordine, ex assumptione ciborum cum malis qualitatibus, uel non seruato tempore, sequitur corruptio, cum uero corrumpitur cibus, uel ad aciditatẽ, uel ad nidorositatem corrumpitur, stante semper quòd non sit uitium in uentriculo, corrumpitur quidem ad aciditatem cum cibus ingestus peccat qualitate frigida, uertitur in nidorem quotiens cibus assumptus calidus est. Vt autem sciatis de isto nidore. Nidor est quædam euaporatio ascendens à re calida quæ κνίσσα dicitur apud græcos, quasi quod uellicet nares, & dicitur tam de bono quàm de malo odore, κνίσσα, & sæpißime apud Homerum κνίσσα pro uapore à sacrificio delato, & pro odore carnium accipitur. hæc uolui dicere, ut rationem habeatis quid significet nidor, ubicunque ergo quis assumpserit cibum peccantem in frigiditate, & corrumpatur, ad aciditatem corrumpitur, calidus uero ad nidorositatem nares mordicantem, & hoc habet causam naturalem, & rationi consonum est, scitis enim, ut nos docuimus in methodo simpl. & ante nos Galenus in quinque libris simplicium, ubicunque calor accedit in tenui substantia, & frigida terrea, & crassa faciet saporem acerbum, uel austerum, sicut etiã

in

in pomis accidit, cum calor finem non contigit: fit aciditas primo, postea subsequitur dulcedo, cum finem attingit, sic igitur cum calor agit in frigidum chilum, uertitur à medio illo calore ad quandam putredinem, & ad aciditatem, sicut quando in re tenui frigida agit, sed non attingit finem, & tunc sunt cruditates acidæ, & ructus acidi, quia ubi est frigditas, & chilus non concoctus ob frigiditatem, dico quando non adest uitium in uentriculo, quoniam de hoc non loquimur, sed supponamus quòd stomachus sit secundum naturam. si uero fuerit qualitas calida in cibis oblatis, uertitur huiusmodi cibus per corruptionem, ad nidorositatem. In proposito igitur uiso quid sit cruditas nidorosa, quoniam non loquimur de ea quæ fit ratione intemperaturæ uentriculi, uel per affluxum materiæ, (quoniam ab intrinseco fit talis cruditas, & non fit ephemera, sed fiunt deterrimæ feb. putridæ, & syncopales, quandoque imminutæ, & quandoque humorales) sed de ea quæ fit ab extrinseco ratione cibi oblati, ex quo fit feb. ephemera, quoniam ratione qualitatis illius nidorosæ, & corruptionis, inflammantur spiritus, & calor innatus, ex qua inflammatione, cum per successum ad cor ascendit, & ponitur in calefacto esse calor innatus cordis, & spiritus, fit ephemera. hanc feb. cum tali natura hic curamus. Hic duo sunt. & semper cum uultis curare ægritudinem, oportet uidere quæ nam sit ægritudo, & supposito quòd sit ephemera uidere an habeat annexum aliquid, an simplex

sit,

sit, si habeat annexum, oportet uidere an illud annexum poßit curari sine curatione febris, & an habeat rationem causæ efficientis, uel materialis, aut communem rationem causæ sine qua non, uel habeat rationē causæ urgentis, ubi hæc omnia scieritis, scieritis etiā an ab annexo sit incipiendum. Annexum in casu nostro sunt, isti uapores nidorosi & est symptoma, & non habent rationem causæ efficientis, uel materialis, quia potest esse ipsamet causa seu feb. à cibo, & potu calido sine cruditate, non habet rationem causæ sine qua non, quoniam potest curari feb. sine cruditate, habet igitur tertiam causam stimulantem, & urgentem, quia periculum est ne ex ephemera, incidat in putridam peßimam, præterea non nihil facit nidorosus ille uapor ad sustinendam ephemeram, quæ transibit in putridam nisi tollatur. Indicatio aut agendi oritur à natura rei, & cum symptoma annexum poßit facere deteriorem ægritudinem oportet incipere à symptomate, nō neglecta tamen feb. & tunc apparet quid agendum, remouendum enim est symptoma, sed hæc indicatio uniuersalis est, nec adhuc apparet actio, sed quomodo distinguetis actionem? huiusmodi nidorositas prouenit à cibo putrefacto, existente in uentriculo, naturam eius particularem scitis, ubi scieritis in uentriculo corruptum esse cibum, distincte tunc indicatur quid agendum. & cum sit præter naturam, nec poßit reduci ad naturalem dispositionem, cum sit putrefactus, est expellendus. ergo scitis quod euacuare debetis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

debetis. Quid modo indicat de cibo, & potu? Natura morbi & uires, & quoniam scitis in uentriculo esse corruptum, & corpora non pura quanto plus nutries, tanto magis lædes, igitur pro ratione naturæ materiæ quæ cruda est nulla sumitur indicatio de cibo exhibendo, nisi fuerit indicatio sumpta à uiribus, & nihil debetis exhibere, donec totum illud, quod est corruptum, exeat, si uero indicatio aliqua à uiribus adsit quæ contradicat, tunc ponderabitis indicationem, quæ à uiribus, & quæ à materia corrupta sumitur, & tunc uel ad cibationem, uel ad expulsionem materiæ corruptæ accedetis. Quantum uero agendum, & quantum euacuandum, indicat quantitas lapsus, & quantitas materiæ euacuandæ, & similiter quantitas uirium. exempli gratia si adsit plurima materia cruda, & fortitudo uirtutis, semel & confertim euacuare debetis, si fuerit debilis & multa materia, paulatim id facere debetis. Quantum, igitur partim à quantitate, partim à uiribus sumitur, quantitas lapsus indicat quantitatem euacuationis, quantitas uirium indicat quantitatem molis, quantitatē uero materiæ cibationis debetis metiri ratione quātitatis uirium, si uidebitis uires sufficere, nihil dabitis, si non sufficiunt, tantum dabitis quantum sit opportunum, pro uiribus sustentandis. Quando uero sit operandum in hoc casu propter causam urgentem, & propter motum festinum, & ratione acuitatis eius, indicatur quod quanto citius hoc symptoma tollitur, tanto melius, & cum

non

non sint indicationes contradicentes in principio debetis agere. Quomodo uero agendum, à natura infirmi, à consuetudine, à moribus, à temperatura, ætate, regione, tempore anni, cum reliquis annexis desumitur, sed quoniam euacuare debetis, & plerunque natura cruditates illas in uentriculo existentes sine opere medici expellit, sicut uidetis post ebrietates, & crapulas frequentißime contingere, quod natura insurgit, & per maximum uomitum crassas materias expellit, si inquam hoc occurrat, ut occurratis tali patienti ephemeram qui plurimum euomat, uel egerat, considerare debetis an sufficienter fuerit eductum quicquid erat in uentriculo, si non, expectabitis, & permittetis naturam agere, quòd si peracto termino idonee fuerit corpus euacuatum, & post euacuationem uentriculus, propter uomitum, uel egestionem imbecillus redditus fuerit, ipsum corroborare debetis, cum astringentibus, & aromatibus, quod si contingat ut euacuetur quidem aliquid per uomitum, uel per aluum, sed paulatim, & nausea perseueret, & febris, & inæqualitas iam in pulsu incipiat apparere, non debetis tunc immorari, quia iam incipit uestigium putridæ, oportet ut succurratis, ubi natura deficit, tunc debetis de loco applicationis medicinarum considerare, an superius, an inferius: indicationem hanc ubi sint aplicanda remedia habetis à loco affecto, ubi igitur sedatus fuerit paruus uomitus, et parua egestio, supplebitis uos modo dicto, & hoc uoluit Auicenna diuinus, cum dixit fluxum uen

tris fluxu curari, & uomitum uomitu, hoc pacto uomitus curatur. si uero ob uentriculi imbecillitatem nihil egerat, & nihil euomat, habet tamen anxietatem, & dispositionem ad nauseam, dicebat Galenus octauo therap. feb. hæc difficilis admodum est, & deterior quàm ea, quæ cum fluore alui est, quia malum est per uiam signi, & per uiam causæ, quia si non expellitur sæuas facit ægritudines, & putridas febres, ideo oportebit statim euacuare, & debetis pertractare hypocondria ægri, & uidere an tensionem habeant, & ubi apparet calor ad tactum, & tensio, propter materiam retentam, quandoque circa hypocondria, & quandoque circa uentrem apparet, præterea considerare an ructus faciat, an excrementa per inferius apparent, & constipatio sit inferius, indicia etiam ex rugitu sumetis, an superius, uel inferius sit, nam indicabitur ibi materiam esse, & tunc cui loco applicanda sint remedia scietis, aliquando enim cum clysteribus commode, quandoque per uomitum educetur, & ideo huiusmodi materia retenta non solum indicationem generat quid agendum, sed locus ubi moratur indicat ubi applicanda sint remedia, quomodo uero agendum, indicabit natura & mores infirmi, exempli gratia potestis cum caßia, manna, tamarindis, rhabarbaro, aloe, mirobalanis, educere materiam, quoniam hæc facile educunt sine attractione à longinquo, mores tamen infirmi modum uariant. Modus autem uariatur (ut aliàs diximus) penes uariationem substan-

tiæ

tiæ qualitatis, modi substantiæ instrumentorum, & materiæ, & penes uariationem artificis, pro uariatione igitur substantiæ indiuidui sumitur à moribus, aliqui enim sunt qui abhorrẽt à caßia, & percipiunt ex ea maximum nocumentum, aliqui abhorrent ab aloe, aliqui à manna, oportet tunc mutare modũ, non mutãdo quid agẽdum, modo euacuetis siue cum mirobalanis siue cum rhabarbaro nihil refert, pro uarietate igitur moris, ætatis, & pro tolerantia infirmi, uariatur modus agendi. Hactenus quasi per typum habuistis quomodo curanda sit febris, quæ habet hoc symptoma annexum. i. nidorosam qualitatem, & curatur ex materiæ nidorosæ euacuatione. Quantum uero ad febrem non differt curatio à reliquis simplicioribus, omnia enim indigent refrigeratione, & humectatione.

Et cũ fuerit tota cruditas educta, corroborabitis uentriculum cum his, quæ habent uim constringendi, & habẽt aliquid aromatici, ut corroborentur spiritus, ideo linimentum quo utor commodißimum erit, quod habet olei absinthini uncias duas, masticis drachmam, ladani drachmas duas. hoc enim linimentum habet odorem, quo corroborat, præterea ladanum penetrat ad profundum, & alia penetrare facit, & uentriculum roborat. accedamus modo ad ephemeram, quæ fit ex constipatione pororum, hæc febris simplex dicitur licet habeat annexam causam efficientem, permanẽtem, constipationem scilicet pororum, ex qua prohibetur transpiratio, & ex prohibitione transpirationis inflammatur

flammatur spiritus, & calor innatus, & fit hæc febris ephemera, cum ergo res ita se habeat, nemini dubium est, quòd si secundum etiam accesserit, multitudo scilicet humorum acrium nisi cito occurratur, ex ephemera fiet putrida, ideo dicebat Gal. octauo therap. quod qui incidit in febrem hanc, nisi fortunam bonam nactus fuerit, quæ in duobus consistit, nempe quod humores in uenis contenti sint pauci, & non acres, & quod optimum nactus sit medicum, non euadet quin in putridam incidat, quoniam constipatio, & multitudo acrium humorũ necessario faciunt febrem putridã, si igitur debet accidere hæc febris, duo necessaria sunt cõstipatio meatuum cutis externorum ex qua fiat prohibitio euentationis, & secundo quòd deprauati sint humores in uenis, si enim in uenis non esset plenitudo, nec quo ad uasa neque quo ad uirtutem, facta constipatione non inciderent in ephemeram. cum ergo hæc duo necessaria sint, raro accidit quin putrida accidat febris, quia adsunt omnes causæ aptæ ad suscipiendam putredinem. Vbi igitur contigerit curanda, sis tanto diligentior, quanto periculum imminet ad putridam, quomodo autem cognoscatur, iam diximus cum de signis egerimus. Primum autem in curatione est quid agere debeatis, postea reliquæ cõditiones limitant quid agendum. Incipiamus autem methodũ de eo quod quid agendũ à morbi natura, nam huius morbi natura febris est in suis causis considerata, pendet à constipatione pororum cutis, quantũ enim ad febrem curandam

est sicut aliæ simplices, quæ est in calore innato, tanquam in proprio subiecto, terminatur autem in spiritibus, & habet easdem indicationes curandi sicut reliquæ, commune quod habet cum reliquis est, quod sit intemperies calida & sicca, quæ in spiritibus terminatur, & merito huius conceptus habemus eandem intentionem, distinctius autẽ, à quo sumuntur distinctæ indicationes estq́;, quod in hac febre, humores acres in uenis sunt calefacti, et præterea constipatio meatuum exteriorũ cutis prohibens euentationem ex his distinctionibus habemus uarias indicationes curãdi, oportet igitur uidere ab his duobus, unde incipiendũ sit. Scitis autem ubicunq; aliqua occurrunt quæ habeant rationem causæ efficientis, uel materialis, quæ foueant, uel habeant rationem causæ sine qua nõ, debetis ab eis incipere, sicut de inflammatione in ulcere exemplificauimus, uel habeant rationem urgẽtis, quæ poßit parere magnum incõmodum, nisi occurratur, ubicunque enim aliqua earum causarum occurrerit, eam remouere debetis. in casu nostro habemus constipationem uti causam à qua immediate feb. dependet, præterea, præterquam habeat rationem causæ efficientis, habet etiam rationem causæ sine qua non potest curari febris, & habet etiam rationem causæ urgentis, quoniam nisi prohibeatis constipationem non tantũ ephemeram efficiet, sed putridam, & aliquando deterrimam. cum ergo habeat rationem omnium trium generum causarum necessarium est ut incipiatis ab ea constipatione, &

ne, & tollatis eam, tollitur autem cum oppositis, & ita inuenitis quid agendum. opposita autem sunt quæ aperiunt anostomotica dicuntur calida, et humida, quæ non excedunt secundum gradum, aliter attractiua, & dissolutiua erunt, tale est balneum, & aer balnei, balneo efficacior, fomentæ ex oleis calidis, & humidis, frictiones suaues, & temperatæ: sed ab istis non debetis incipere, quoniam incideretis in multa incommoda, ut natura rei docet: quia in isto corpore sunt humores acres in uenis deprauati calidi supercalefacti propter prohibitam euentationem, ubi hæc exterius applicaretis, agitabitis humores quiescentes, & permiscerentur cum bono sanguine. Et cum acres, & calefacti sint, contingit putredo in humoribus bonis, & in sanguine, ac in partibus aptis putrescere, non sunt ergo aperiendi meatus cutis cum huiusmodi remedijs, si essent aperientia, per interius exhiberentur, ut oximel simplex, uel compositũ, uel diaspoliticon, quod per uenas distribuitur, distribuerentur humores per uenas, & putridam faceretis febrem, non oportet ergo incipere ab apertione, nec per interius, nec per exterius, oportet ergo studere, ut melius utatur ingenio, & uera methodo, & inuenire modum, quo cõstipatio aperiri possit, ac præter incommodum. Si ergo inuenerimus modum quo curemus febrem refrigerando, et humectando corpus habemus quod quærimus. Quia ergo hic tria sunt constipatio meatuum cutis. Humores acres in uenis. Et calefactio spirituum, idest febris,

quæ tria præter naturam remoueri debent, primum aperiendo, ſecundum euacuando, tertium refrigegerando. Si habuerimus remedium quod illa tria faciat, nihil præſtantius: quia ars & natura ſemper compendia quærit. Quod igitur erit remedium hoc? Nullum profecto aliud niſi mittere ſanguinem. Ex ea enim primo rarefacitis corpus, ut dicit Galenus in libro de phlebotomia & præterea ratio dictat, nam cum euacuatur ſanguis, habitus durus, laxus efficitur. ſecundo habetis euacuationem, quoniam ex ipſa fit euacuatio uniuerſalis, ut ibi docet Galenus, et Auicenna ſuus ininterpres. Tertio habetis refrigerationem totius corporis: quia ex miſsione ſanguinis corpus refrigeratur, ut ibi Galenus aſſerit, & ratio dictat, quod ubi educitur ſanguis in quo ſunt ſpiritus, & calor, educitur plurimum de calore, & corpus euentatur, & refrigeratur, & habitus ſolidus fit laxior, & uapores contenti exhalant. Optimum ergo erit remedium, & quamuis corpus non indigeat ſanguinis miſsione, ut inquit Galenus octauo therap. cap. 4. tamen in hac febre debetis mittere ſanguinẽ, quia euacuat quicquid in uenis exiſtit, quod poſsit putrefieri, & facere putridam febrem, & aperit poros, & corpus refrigeratur, propterea ad ſanguinem accedere debetis, etiam ſi non adſint indicia indicantia, & ex hoc apparet quod moderni fuerunt optimi, et arabes, quando dicunt dari phlebotomiam euentatiuam. Ponunt iſti tres phlebotomias, et deridentur ab iſtis, qui ſe Galenicos profitentur,

fitentur, dicunt isti quandam esse phlebotomiam euacuatiuam, et tunc omnes assentiuntur, aliā diuersiuam appellant, & hanc concedunt, euentatiuam uero derident, & dicunt fuisse modernorum somnium, & tamen extollit hanc Galenus in cura huiusmodi febris, in qua non fit mißio sanguinis ratione multitudinis ad euacuandam multitudinem, ideo asserit etiā quod multitudo non indicat esse faciendam phlebotomiam non fit etiam ratione diuersionis: quia non adest hic fluxio, nec præcipitantur humores ab uno termino ad alium, ideo diuersione non indigemus, ergo ista est phlebotomia euentatiua, ideo dicit Galenus se uelle euentare corpus, & refrigerare, ergo oblatrant isti contra modernos, & hæc de phlebotomia, euentatiua, à Galeno hoc loco admissa, quæ curat febrē hanc, postea ubi hæc feceritis, non debetis desistere quin aperiatis, cum his quæ interius, & exterius id facere poßint, quia facta euacuatione, & rarefactione non timetis putredinem, & tunc cōueniunt oximel simplex, syrupus acetosus, scilicet cum aquis endiuiæ boraginis: quia rectificat sanguinem, & cum aqua cicoreæ, syrupus etiam de endiuia, & exhibere per os, hæc enim aperitiua sine calefactione cōueniunt, præterea aer balnei, qui laudatur mirum in modū in hac feb. à constipatione magis quàm aqua balnei, ideo ponetis hominem in loco calido, ubi sudet, quando non indiget balneo, quoniam corpus non est arefactum, aer autem balnei aptior est ad apertionem pectoris, & hoc dicunt tam antiqui, quam

moderni, quo ad quid augendum, circa cibum, debetis uti his modis procedendi, & intentionibus, quæ procedunt à natura rei, uos scitis acres humores redũdare, & esse humores deprauatos in corpore, ideo indiget tenui uictus ratione: quia breuißima est, & si perduraret, incideret in putridam, ideo ptisana erit conueniens, potus erit aqua, non quidem simplex, nisi esset exquisitißima, quam raro habemus, non enim penetrat, nõ distribuitur per uenas, ideo aqua erit mixta cum oxysaccare ex simplici zuccaro, optimo, albo & aceto confecto, fiet etiam optima, & gratißima gustui & si eam miscetis cum aqua, faciet penetrare aquam per uenas, & pro alteratione feb. erit conuenientißima, & humorem concoquit, de reliquis conditionibus. quomodo, quantũ, & ubi, non refert multum: quoniam alias diximus, & dicemus ubi de putridis loquemur.

Deueniamus modo ad ultimam sex febrium simplicium, quæ habent annexam causam, & ea est, quæ à bubone oritur, quæ inflammatio est, ut plurimum in inguine, fit etiam sub assellis, ubi sunt carnes glandulosæ, sed plerunque circa inguina fit. Vbicunque enim febris ephemera subsequitur bubonem, habet causam annexam bubonem, & inflammationem, quæ habet rationem causæ efficientis: quia uapores à bubone eleuantur, non tamen ascendunt ad cor, quia facerent febrem putridam, quoniam putrida est, quando putridi uapores miscentur calori innato cordis: sed cũ uicinas partes per contactũ calefaciunt, & illæ alias, et ita successiue

siue usq; quo caliditas ad cor deueniat, sine permixtio- ne uaporis putridi, fit febris ephemera: quia de essen- tia febris ephemeræ est, ut calor tantum augeatur, si- ne admixtione substantiæ calidæ, ideo debet tolli bubo, huiusmodi autem bubo (ne laboretis in æquiuoco) du- plex est, quidam à causa intrinseca, quidam ab extrin- seca fit. Ab intrinseca fit cum ab humore malo descen dente ad locum sine alia causa oritur, ubi corpus re- pletum est, à causa extrinseca fit non quia humor ma- lus transportatur ad eas partes: sed quia ulcus fit in partibus illis & ratione doloris currit ad eum locum humor, & ibi adhæret, sicut cum isti iuuenes habent ulcus aliquod in crure, laborant, ex labore sequitur dolor, ex dolore attractio humorum, & hoc modo bu bo oritur cum ergo fiunt tales bubones, dicuntur fieri à causa extrinseca. Hæc est distinctio facta à nobis clare, à Galeno subobscure, ubi ait febres, quæ proue- niunt à bubone sine causa manifesta, sunt suspectæ, quia febres sequẽtes bubones, præter diarias, dicebat Hip. sunt malæ, quia fiunt à causa intrinseca, & à deprau ationе humorum, nec euadent putridam, cum uero fiunt ab ulcere manifesto, siue à percußione fiant, siue à ru- ptura, uel flexione, uel incisione, & tollatur quid de loco, & soluatur continuum, ulcus appellatur, sicut cum diximus, & etiam Hippoc. omnis morbus ulcus est, intellexit per ulcus, omne quod potest causare do lorem, isti igitur bubones, qui sunt à causa manifesta, ab ulcere manifesto, nõ fiunt ratione plenitudinis, ideo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

non est mirum, si faciunt ephemeram: quia spiritus tantum inflammatur, nec uapores ascendunt ad cor: quia non sunt multi, omnes autem aliæ febres à bubone factæ à causa intrinseca suspectæ sunt. ubi igitur occurretis his febribus à bubone factis à causa extrinseca, idem facietis, quod diximus de febribus à constipatione, tolletis causam efficientem, siue causam sine qua non, siue urgentem: quia si perseueraret, faceret putridam curabitis ergo febrē hanc sedando dolorem, & curando bubonem, de qua curatione in secundo libro dicemus, inflammationem igitur linietis, & dolorem sedabitis, quia sedando dolorem sedabitis bubonem, uapores non ascendent, nec fiet calefactio in reliquis habet eandem curam, solum habet hoc peculiare febris, ista, quod indiget balneo, & ideo est, quia dolor perseuerans maxime exiccat, & uapores plurimi trahuntur à centro ad circumferentiam, indiget corpus rarefactione, & refrigeratione, ideo optime in his feb. plurimam humectationem, & rarefactionem admouemus, ut prohibeamus putredinem, & diuersionem faciamus uaporum, & corpus teneamus difflatum, & humectatū, quod exarescit ex uigilijs, & à dolore. Hæc de cura feb. à bubone.

Dicamus modo duo uerba de illis tribus quas febres ephemeras mixtas, et ambiguas appellamus, quæ non sunt simplices ephemeræ: sed mediæ inter putridas & ephemeras mixtas, & malignas, quæ synochæ dicuntur, non sunt simplices quo ad annexū, quoniam habent

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

habent symptomata, & causam annexam, nō sunt simplices quo ad essentiam, quoniam à Galeno octauo therap. uiæ ad putridam dicuntur, & à reliquis græcis synochæ sine putredine, & diximus tres esse, paracmasticam, epacmastica, homotonam, & quare dicātur, & quæ sit causa, epacmastica procedit semper augendo, paracmastica semper declinādo, homotona semper in eodem tenore permanens, & hoc diximus esse ratione proportionis uaporum transpirantium, si plures transpirent, quam retineantur, procedit semper declinando, si plures retineantur, semper augendo, si eadem proportio seruatur, in eodem tenore permanet. quantum ad istarum curationem quid agendum à natura morbi quæritur, natura autem harum febrium non multum differt ab ea, quæ ex constipatione meatuum cutis fit, sed differunt secundū magis, & minus: quia necessario est constipatio cutis in omnibus synochis istis, sicut in ea ephemera à constipatione, præterea requiritur multitudo humorum in uenis sicut in ea, sed differunt in hoc: quia in febre ephemera nō requiritur, nisi parua portio humoris acris in uenis, sed in synochis non sufficit, ut sit parua portio: sed requiritur plenitudo uenarum, & plenitudo sanguinis, & multitudo quo ad uasa, ideo dicebat Galenus has febres non contingere nisi in hominibus multo sanguine repletis, non gracilibus. Secundo requiritur constipatio pororum, ex qua necessario sequitur, cum non poßit transpirare, quod ebulliat, & ferueat sanguis, &
imminet

imminet tunc periculum putredinis, imò tunc initium est quoddam, quia non fit putredo nisi calor naturalis factus sit præter naturam.

Ideo Galenus anceps fuit an essent putridæ, an ephemeræ, ideo separauit eas à simplicibus ephemeris, & posuit eas in medio, oportet igitur ubi nacti fueritis has febres, non morari, & cum sint eiusdem naturæ cum his, quæ à cōstipatione proueniunt, tolli debet constipatio, sicut etiam diximus in ea, & sicut non fuit tutum in illis simplicibus, in quibus pauci erant humores, uti aperientibus remedijs, ne exagitarentur humores acres, quomodo erit tutum uti in istis, quæ agitant humores, & faciunt eos præcipitare, & inflammationem in uisceribus causare? oportet ergo cauere ne utamur aperientibus intrinsecis, quia incidemus in maxima discrimina, & sic ibi necessarium est mittere sanguinem post habitis omnibus aperientibus, tam intrinsecis, quàm extrinsecis, quia ex phlebotomia obstructiones aperiuntur, & educuntur humores acres, & corpus refrigeratur, quanto magis fiet in istis, in quibus eadem indicatio est euacuandi multitudinem, quam non euacuabamus in ea? & refrigerabimus etiam totum corpus, & rarefaciemus etiā habitum corporis, persimilis igitur est intentio, ut euacuemus, & rarefaciamus, quia constipatio adest, euacuamus, quia repletum est corpus multitudine sanguinis, quare phlebotomia euentatiua, & euacuatiua necessaria est, nam sanguinem euacuamus ut corpus re-

frigere-

frigeremus, & si in casu aliquo licet sanguinem mittere usque ad syneopim, iste est casus, quia habeamus multitudinem sanguinis maximam, & corpus ualidissimum, quia febres istæ non possunt contingere in corporibus gracilibus, & non expectamus putredinem in quam incideremus, si tardaremus phlebotomiam, quæ putredo si iuncta esset cum synocha, nõ liceret mittere sanguinem, usque ad syncopim, ideo quia si id fieret interficeretis ægrum, quia dicebat Galenus octauo therap. (quòd deinde ab Auicenna usurpatum est) in putridis feb. etiam si indigeremus plurima sanguinis mißione, debemus euacuare sed parũ (& quare?) quia non tolletis putredinem cum sola mißioue sangui nis oportebit postea ut curetis febrem, & si tollitis copiosißimum sanguinem, corpus imbecillimum redditur, & non sufficiet postea ad tollendam putredinem & cogemini nutrire ægrum, & ita interficietis eum cum uestra nutritione, in casu autem nostro, quia non habet annexam putredinẽ non indigemus post euacuationem curare putredinem, quia facta euacuatione cessabit feb. ideo in nono therap. in iuuene illo, cum Galenus misit sanguinem in synocha sine putredine fecit sang. mißionem usque ad syncopim, & omnes astantes clamabant iugulasti febrem Galene in alio uero non misisset usq; ad syncopim, quia habebat quadram, quam ego doceo, & habeo quo ad principales intentiones.

Quantum ad rationem uictus limitatur secundum

differen-

differentiam ſanguinis, & licet adſit multitudo, & repletio, non eſt tamen uniformis, in alio eſt multitudo ſanguinis magis ſeroſi, & in alio magis bilioſi, in alio magis melancholici, ſecundum ſanguinis naturam exhibenda ſunt cibaria, ſi ſanguis fuerit bilioſus, alterantibus frigidis, & humidis utemur, quæ uirtutem etiam emplaſticam habeant, ad obtundendum acrimoniam ſanguinis, ſi uero fuerit ſanguis magis ſeroſus, & aqueus, debemus uti remedijs, & cibarijs quæ ſeparent ſanguinem, & pruocent urinam, quæ tamen non multum calefaciant, ea ſunt ſemina communia frigida melonis, cucurbitæ, citrulli, uel cucumeris, ut dicunt iſti, ſemina endiu. gramen, ſed inter reliqua ſyrupus acetoſus. s. oximel. s. aqua mulſa conuenientiſsima ſunt, hæc omnia prouocantia urinam ſeparant ſanguinem ab aquoſitate, & hoc pacto procedere debetis, ſi recte debetis curare febres iſtas, & ita habetis curationem iſtam, & omnium febrium ephemerarum quæ undecim ſunt. in his tribus eſt aliqua differentia in curatione, ſecundum differentiam cauſarum. peracmaſtica ſimplici miſsione ſanguinis tollitur, in epacmaſtica, & homotona factis euacuationibus, frictiones conueniunt, quia ibi eſt maxima conſtipatio, & præterea ad balnea ducendi ſunt, ut humectentur corpora exiccata, quæ omnia communia ſunt tam ſimplicibus, quam mixtis, & hæc de toto genere ephemerarum ſufficiunt.

Iam igitur ad hecticas deueniamus. ſi recte memoria

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

ria tenetis, omnia febrium genera in tria diuisimus genera, & primum undecim sub se inuenimus species specialißimas habere, & diximus ea genera à subiecto terminante distingui, terminum ephemerarũ diximus esse spiritus, hecticarum solida membra, putridarum humores. egimus exquisite de his quæ terminantur in spiritibus, iam igitur separemus hoc genus, & secundum genus diuidimus, q; habet suum subiectum terminans in substantia cordis, & in solidis mẽbris, quod hecticũ appellatur, postea accedamus ad genus putridarum, sed antequam diuidamus, prius quid importetur per hoc nomen hecticum dicamus. Debetis scire quòd hoc nomen hecticum sumptum est ἀπὸ τῆς ἕξεως, & idem sonat quòd habitus, quoniam huiusmodi feb. in habitu est dicuntur autem esse in habitu quæcunque firma permanent sine causa, quæ adeo adhærent ut difficulter remoueãtur, & ita tam sanitas, quàm morbus dicitur esse in habitu, dicitur apud græcos κατὰ ἕξιν, si uero dependent à causa, siue morbus siue quodcunq; aliud, & facile remouetur sit, dicitur apud græcos κατὰ σχέσιν. i. secundum habitudinem, & medici utuntur his nominibus Arist. autem utitur his nominibus Athesis, & diathesis, i. habitus & dispositio.

Circa hoc genus feb. quòd hecticum appellatur, est primo unum sciendum antequam ad ipsam diuis. accedamus. Posset enim quæri, quare Galenus in hoc primo loco non pertractat de hecticis febribus quæ sunt multi momenti, & quotidie occurrunt, & curantur

etiam?

etiam? Debetis ſcire quòd diximus in præfatione noſtra, in principio libri, quòd ſcopus & intentio Galeni erat in his duobus libris tradere modum exercendi per methodum in ſingulis generibus morborũ, & ibi oſtendimus etiam eſſe tria morborum genera, primum genus in intemperie eſt, ſecundum in compoſitione, tertium in ſolutione continui, diximus quòd in primo loco docet exercere in primo genere, in ſecundo docet, nos in alijs duobus generibus. ſ. in compoſitione, & quoniam ſub primo genere quod in intemperie conſiſtit quædam eſt intemperies eſſentialis ſine materia, quædam per affluxum materiæ, de unaquaque uoluit agere in iſto primo libro, & in his duobus exercere nos, & primo omnes temperaturas propoſuit, & modum exercendi tradidit in intemperaturis ſimplicibus, poſtea putridas aliquas feb. propoſuit, & in his docuit nos exercere, ut per eas poſſemus exerceri in omnibus morbis uenientibus ab intemperie, ꝑ affluxũ materiæ, & iſtæ ſunt ille febres, quæ putridæ dicuntur. mens igitur Galeni, nõ fuit tradere ſeorſum de omnibus ægritudinibus quæ ſunt in intemperie, ſed accipit tantum nonnullas in quibus idonee nos exerceret, & cum tradiderit modum exercendi in ephemeris, quæ dependent à qualitate ſimplici ſine mixtione alicuius ſubſtantiæ, ideo non fuit neceſſarium tradere notitiam de hecticis, quoniam ſimiles ſunt ephemeris feb. & differunt tantum ſecundum magis & minus, & hoc eſt proprium Galeni, in libris ſuis, & in hoc

loco

loco, & in magna therap. non tradere curationem particularem, ſed methodum tradere, qua in ſingulis debeamus mederi, & cum deſcendit ad hecticas ſub quodam typo accedit, & curationem addit ratione exempli quia eius ſcopus eſt tradere medicinam, per methodum, ideo non ſibi neceſſarium uidebatur ad particularia deſcendere, & oſtendit in conſilio pueri epileptici ubi ex profeſſo tradidit curationem ibi excuſat ſe dicens, ſe nolle tradere omnia, quoniam ea habemus ex methodo, & ſi uellem inquit ratione tradere omnia documenta particularia mille anni non ſufficerēt, & nunquam finiremus, ijs qui habent methodum iſtā, ſatis eſt ueluti exempla aliqua tradere, ut reliqua ex ſe inueniant. & affert exemplum de ſimulacro Mineruæ ſculpto à Phidia ſecundum omnes partes, ita exacte, ut nil amplius deſiderari poßit, artemq; tradidit non modo ſculpendi digitum, ſed quomodo etiam componeretur cum reliquis partibus. qui ita habet ſimulacrum hoc poſtea ſi percunctaretur artem ſculpendi digitum, ipſe Phidias eum derideret, nam artem tradidit ſculpendi totum ſimulacrum, ideo nunquam Galenus docet particularem curationem ita fieri, & minus hoc loco, ex his eligatis alterum duorum, quòd nobis eſt neceſſario faciendum, uel prorſus derelinquere Galenum ſicut fecerunt antiqui noſtri maiores, qui uidentes non poſſe curationes (propter latitudinem ægritudinum) doceri niſi per methodum, neſcientes eam, ad arabes declinauerunt, & Auic. cum reli-

quis

quis Arabibus assumpserunt. Vel addiscere methodũ qua poßitis omnes ægritudines particulares perfecte curare, & ita rationem habetis quare Galenus hoc loco non pertractauit de hecticis. quia ratione exẽpli procedit. tantam autem habent familiaritatem cum ephemeris, ut in nono., & decimo methodi non potuerit curationem ab inuicem separare, intelligo de hecticis simplicibus, quæ non pendent à putredine, & inde sequitur quare ego assumpserim hoc genus hecticarum antequam ad putridas deueniam. quoniam hoc genus est magis adhærens ephemeris, & ratione continuitatis materiæ deuenimus ad hecticas, circa ergo diuisionem generis hecticæ febris, oportet primo de nomine aliquid dicere. in hesterna lectione iam dicere incepimus quomodo apud græcos dicuntur morbi hectici qui sunt in habitu confirmati, qui uero non sunt confirmati, sed facile remouentur, dicuntur morbi κατάχέσιν, & quod de morbo dicimus idem de sanitate, nam sanitas in habitu reperitur in corpore temperato dicebat Galenus in non temperato uero reperitur tantum in habitudine, facile enim potest remoueri, hoc enim nomen, quòd hecticum dicimus, de quocunque habitu firmo in subiecto dicitur. quo ad feb. hecticã quãdoque hoc nomẽ in ampliori significato sumitur, aliquando in proprio significato, in ampliori, sicut Galenus in principio octaui therap. sumit, ubi appellat hecticas febres omnes, quæ sunt sine causa, licet putridæ sint, dũmodo non habeant causas, & adhuc

& adhuc febris sit, & istis hecticis febribus opposuit scheticas feb.i. quæ sunt in habiudine.i. quæ pendent adhuc à sua causa, quàm si remouebitis, tolletis febrē, sicut plerunque putridæ febres. Sumitur uero in proprio significato. Vbicunque calor præter naturam accensus est, & existens in calore innato (pro substantia accipio) in substantia cordis accensus lædens operationes, ex hoc conceptu febris proprie dictæ facimus diuisionem, & sciatis, quod differt toto genere hectica à tabe, quia tabes est exsiccatio corporis, quæ potest esse uel cum frigiditate, & siccitate, ut in sene, licet non ad sit caliditas adurens, uel cum caliditate quomodocunque arefactio contingat, dicitur tabes, sed hectica non est arefactio, sed causa arefactionis, imò sunt hecticæ febres, quæ non sunt siccæ, ita quòd febris hectica non se habet ad tabem, ut ad terminum, quia terminus hecticæ tendit ad tabem, & ad marasmum, & se habet tanquam causa ad causatum. Istis uisis unum est aliud uidendum, quòd in summa diuisione febrium diximus quòd febriũ quædam diuiduntur sumpta diuisione à materia ex qua, et appellauimus eam calorem innatum inflammatum, ut est qualitas, non autem substantia. Quando sumitur distinctio ab eo calore, ita dicimus. Febres quasdam esse simplices in se ipsis, ut tantum calor innatus uersus sit ad igneum, propter additamentum simplicis qualitatis, & non autem propter admixtionem alicuius substantiæ. si quis enim calesit apud ignem uel solem, additur qualitas calori

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

innato, & fit in se ipso acutior. Alio modo calor augetur, nõ quia qualitas simplex augeatur, sed additur aliquid igneum in substantia, quo addito augetur calor, exempli gratia, si uapores putridi misceantur calori innato, ut supra diximus ex tali miscella augetur calor, & isti sunt duo modi augendi calorem innatum. His uisis de ueniamus ad diuisionem febris hecticæ. febrium hecticarum quædam pendent à simplici qualitate, quædam pendent à putredine. Accipiamus hoc membrum secundum & rursus diuidamus ipsum, febrũ hecticarũ quæcunq; à putredine fiunt quædam fiunt, quia admiscetur huic calori innato (quod est proximum subiectum feb.) aliquid putridum uaporosum, exempli gratia, cum fiunt feb. magnæ in corpore colliquatiuæ, typhodes à Græcis, ab Auic. hecticæ appellatæ, hæ febres habent uapores colliquatiuos quidem acerrimos, & ita urentes, ut hæc accensio non solum terminetur in humoribus, imò propter acrimoniam perueniat calor ad alium terminum, id est ad substantiam cordis, & ponitur in calefacto esse ab huiusmodi uaporibus calidis acribus, & fiunt hecticæ, quæ dicuntur colliquatiuæ, pendentes à uaporibus putridis, licet non habeant uapores ita acres: sed remissos, ita perseuerant sine paroxysmo notabili, ut etiam per sex menses aliquando perdurent, & quando diutius perseuerat, ita calefacit ista febris calorem innatum, ut ponat postea complexionalem calorem cordis in calefacto esse, & ibi terminetur, & fiat febris hectica

per

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

per admixtionem uaporum putridorum feb. istæ he-
cticæ pendentes à uaporibus illis à Galeno primo de
differentijs febrium traditæ sunt. Quædam uero he-
cticæ fiunt, quæ à putredine procedunt, non ex uapori
bus putridis, sed habent putredinem deteriorem, quo-
niam in primis putruerũt humores contẽti in substan
tia cordis, nec unquam putrescit sanguis in corde, nisi
in his febribus de quibus nunc agimus, nam quando
uapores putridi admiscentur contentis cordis, in san-
guine, uel in substantia, & faciant calorem esse talem,
non propterea putruerunt humores cordis, nec sub-
stantia cordis putruit, tunc uero putrescit substantia
cordis, quando iniungitur putredo in eius substantia,
adeo ut calor complexionalis cordis præter naturam
fiat, & trahat humidum radicale cordis secum, &
fit uera putredo, sicut putrescit caro exterior, & po-
mum cum derelinquitur à suo calore naturali, cum
huiusmodi putredo fit, tunc fiunt febres pestilentes in
uera pestilentia, & trahitur putredo ista per anheli-
tum, siue fiat contagium per attractionem spiritus ab
aliquo corpore infecto, siue ab aere, attrahitur, ille
spiritus, & aer putridus in corde cum sit ex toto ge-
nere præter naturam, calorem complexionalem cor-
dis putrefacit, & fit maximus fœtor in anhelitu, &
habet contagium ex anhelitu proprio, ex transpira-
tione aeris per arterias, & inspirationis attractione,
& hoc expresse dicitur à Galeno tertio de progno-
sticatione & ex pulsu, & ostendit quomodo istæ pe-

ſtilentiales feb. dicuntur hecticæ: quia habent conditionem hecticarum, & cui competit diffinitio, & diffinitum. Igitur huiuſmodi febres erunt hecticæ, uos ſcitis feb. hecticam eſſe calorem præter naturam in ſubſtantia cordis confirmatum: ſed ex his febribus confirmatur in cordis ſubſtantia, ergo hecticæ ſunt;, & eodem in loco hecticas appellat: ſed in fine libri undecimi therap. ubi docet quomodo curentur, inquit nihil de colliquatiuis febribus hecticis, neque de peſtilentialibus in præſentia dicemus, quoniam de his in poſterum aliquid dicere licebit, & hæc eſt prima diuiſio hecticarũ pendentium à putridine, quarum nonnullæ ita pendent à putredine, ut non putreſcat ſubſtantia cordis: ſed ex permixtione uaporis putridi accẽditur ſubſtantia cordis, quæ uero fiunt à putredine, nõ quia uapores putridi ſic fiant: ſed aer attractus putrefacit ſubſtantiam cordis, & iſta febris hectica eſt, & docuit Galenus in tertio de prognoſtic. ex pul. quid poßimus ſperare ſalutis, ubi ſubſtantia cordis putridata eſt, & tunc non eſt mirum, ſi etiam omnes humores putreſiant, & uirtus & omnia ornamenta uitæ pereant in duabus, uel tribus horis. De ſignis harum febrium & curationibus loco ſuo dicemus, ideo membrum hoc relinquamus, & accipiamus aliud membrum, quod hecticarum quædam ſunt propter ſolum agumentum qualitatis, non quod aduenìant calori naturali uapores, uel putredo, & iſtæ non differunt ab ephemeris, niſi ſecundum magis, & minus. calor

innatus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

innatus in utrisque uersus est ad igneum, sine mixtione alicuius substantiæ: sed in ephemeris uersus est ad igneum suauiter, & leuis impreßio facta est, nec potuit terminari nisi ad spiritus, quia faciliter inflammatur: sed ubi augetur gradus, & intensior fit per additionem simplicis qualitatis, & ita augetur, ut non terminetur amplius ad spiritus: sed in cordis substantia figatur, & aliorum membrorum, tunc fit hectica, & ita habetis differentias utriusque, loquendo de simplici hectica. Ista igitur febris hectica simplex per solam qualitatis intensionem, sine aliqua additione, siue à putredine, siue à uaporibus, ita diuidetur. Febrium hecticarum simplicium, quædam à corde immediate incipiunt, quædam ab aliquibus membris. quæ incipiunt à corde, sunt illæ cum figitur statim calor in substantia cordis, nec alibi incipiunt, & hæ contingunt post ephemeras, quando corpus aliquod cholericum incidit in ephemeras, uel ab ira, tristitia, uigilijs, uel à potu uini, inflammantur spiritus cordis, & calor innatus factus est igneus, dum perseuerat, uel male à medico curatur, uel male paret medicis, facile figitur in corde, quia corpus dispositũ, & cholericum est, & notetis quia non frustra facimus differentias has, quoniam aliter curantur illæ quæ incipiunt ab uno membro, quam ab alio. quæ uero non à corde incipiunt: sed ab alijs partibus, à Galeno decimo therap. ponuntur, & sunt duo potißimum membra, à quibus incipiunt, uentriculus, & hepar, siue ab in-

flammatione fuerint affecta, siue intemperiem calidam simplicem habuerint. ex inflammatione horum membrorum facile imprimitur calor in corde, propter uicinitatem, aliquando incipiunt ab intestinis gracilibus, a ieiuno intestino, à colo, à craßioribus intestinis, quandoq; ab utero mulieris, & uidetis multotiens, ex magnis affectibus uteri hecticas fieri, cum per partem post partẽ fit impreßio in corde, quandoq; ratione renum, quandoq; ratione diaphragmatis, sed inquit Galenus se unam tantum uidisse, & ideo est, quoniam ubi contingat caliditas, & siccitas aliqua, aut inflammatio in diaphragmate statim sæuiora contingunt accidentia, difficultates maxime anhelitus, deliria: quia diaphragma tantam habet familiaritatem cum mente, quod illam partem phrenas antiqui appellarunt, nec est tempus incidendi in hecticam, ita quod quot membra sunt, tot species sunt indiuiduæ, & una appellatur hectica stomachi, alia hepatis, alia renum, alia diaphragmatis. Sed notate, cum dicimus hecticam stomachi non credatis eam in stomacho esse, quia non potest esse hectica, nisi in substantia stomachi calor figatur: sed talis denominatur, quia ibi incipit arefactio, quæ postea succeßiue peruenit ad cor, & tunc hectica dicitur, cum fuerit fixus calor in substantia cordis, & istæ sunt omnium simplicium hecticarum febrium differẽtiæ, usq; ad indiuiduas species, ad quas cum deuenimus non facimus ulteriorem diuisionem. Isti uero moderni faciunt tres diuisiones hecticæ simplicius,

tius, & primam ſpeciem appellant, cum calor eſt in rore ex quo nutritur cor, cum uero in humido nutricali, quod iam conglutinatum eſt, ſecunda ſpecies dicitur, tertia autem ſpecies cum in humido radicali fixus eſt calor, ſed iſtæ ſpecies non ponuntur à Galeno, nec differunt ſicut differt ſpecies à ſpecie, ſed ut gradus à gradu. Galenus enim primo de differentijs feb. hecticas diuidit in principium, augmentum, & ſtatum, & hæc diſtinctio eſt digna Galeno, dum enim calor præter naturam occupauit humidum radicale, ut efferueſcat, non autem ut abſumatur, ſed periculum imminet ne exiccetur, hoc eſt principium hecticæ, & iſta poteſt eſſe cum humiditate multa, exiſtente in corpore adhuc, & ſine ariditate corporis, nec dicitur prima ſpecies, ſed principium hecticæ, augmentum uero dicitur, cũ calor tantam fecit ebullitionem in huiuſmodi radicali, nec ceſſat quouſque deueniat ad ſtatum, & totum iam abſumptum ſit humidum radicale, & corpus arefactum ſit, declinatio non ponitur, quia non datur: quia in ſtatu moriuntur, cum humidum radicale iam conſumptum ſit, & hæc appellantur tempora, non ſpecies, ſed quia de nominibus non eſt habenda ratio, ſiue ſpecies, ſiue tempora appellare uelitis nihil refert, quia in curatione non multum differunt, & hæc ſint dicta pro omnibus differentijs hecticarum ſimplicium, & earum, quæ à putredine pendent. Sed quoniam ægrum curare non poſſumus, niſi ægritudinem prius cognoſcamus, quædam de ſignis dicemus conſe-

quentibus hecticas, & primo de uniuersalibus, & communibus indicantibus hecticam, cuiuscunque fuerit generis, ut recte curari poßint, secundo ut curentur. hæc faciemus in his tribus diebus, & circa signa in primis per methodum & ordinem procedemus, quoniam ordo est causa memoriæ.

Debetis, meminisse quemadmodum diximus in methodo nostra uniuersali, signa omnia, uti à fontibus, incipere ab operationibus læsis, & declarauimus quomodo signa omnium morborum ab operationibus læsis sumuntur. secundum postea quod oritur ab ipsis operationibus læsis sunt excrementa, quæ per aluum, urinam & cætera huiusmodi expelluntur, & ex quorum notione, cognoscitur dispositio ipsa, tertius postea fons ab accidentibus apparie͂tibus sumitur, à calore, colore, habitu corporis, tactu, & reliquis omnibus, de quibus superius diximus, ita quod primus fons est operatio læsa, secundus excrementa, tertius accidentia, quæ succedunt ad operationes læsas, operationum autem ut aliàs diximus, sunt tria genera, quæ quidem si omnes læduntur simul, nulla dispositio tam arcana, tam occulta esset, quæ non innotesceret ab operationibus læsis. exemplum de animalibus, non ne uidetis ubicunque læditur operatio, quæ emanat à cerebro, siue sit in cerebro, siue ab ipso dependeat, semper dicetis nocumentum esse, uel in cerebro, uel in connexis, & agnatis ipsi cerebro, si in motu erit læsa operatio, statim dicetis, uel lesionem esse in cerebro, uel in

neruis,

neruis,qui ab ipso proceduut, si circa uitales operationes, similiter mutatio apparet in pulsu,& ita statim uitium cognoscitis in huiusmodi locis esse,si fuerit læsio in uirtute attrahente, uel concoquente, statim uitium esse in hepate,uel in agnatis suis, uel in uentriculo dicitis, Ita quod quæcunque ægritudo sit in toto corpore ad eius cognitionem peruenietis per actiones læsas. Affectionem, & locum affectum in cognoscendo affectiones,cognoscetis ex modo læsionis, locum affectum ex læsa actione. itaque ubi erit operatio ablata, uel diminuta,ibi erit frigiditas,& debilitas caloris,& spirituum, ubi corrumpatur & fiat aliter, quam debeat,ibi erit alteratio caloris,& spirituum, igitur facillimum erit uidere ab operationibus læsis quæcunque interius latent, non ab re igitur diximus operationes læsas principaliter esse attendendas, à quibus tanquam à fonte oriuntur signa indicantia affectus, existentes in corpore. His prænotatis,accedamus ad cognitionem singularum febrium hecticarum. Ante omnia debetis attendere operationes læsas,& quo ad animales in hectica parum considerandæ sunt, quoniã nullus hecticus quando hecticus, patitur in huiusmodi operationibus,tam intrinsecis,quam extrinsecis.omnes bene imaginantur,bene discurrunt, bene meminerunt, præterea quo ad sensus exteriores, bene uident, & odorantur,imò acutiores aliquando fiunt, merito siccitatis, habent defectum in motu, sed hoc est commune omnibus febribus,ita quòd quantum attinet ad animales

les operationes, & uirtutes, non refert, ut consideremus eas, quia non impediuntur, & ideo est, quia cum non pendeant à materia febres istæ, & sint in intemperatura sine affluxu materiæ, non ascendunt uapores ad cerebrum. præterea in hectica non potest fieri tanta calefactio, & exsiccatio in cerebro, ut operationes lædantur, imò magis acuuntur, & dicebat Galenus intentione Democriti, in libro, quod animi mores sequuntur corporis temperaturam, splendor, & spiritus (inquit democritus) sicci, anima sapientißima. Vbicunque enim cerebra (uti ita dixerim) sunt sicca, habent hi ingenium, & sapientißimi, & excellentißimi sunt, ideo uulgari lingua dici solet, testa secca, quia siccitas non tollit discursus, imò acuit, ideo qui habent intemperiem calidam, & siccam non sunt praui discursus, & hæc ratio est cur in hectica febre non læ dantur operationes animales. Quantum ad uitales qui patiuntur hecticam fiunt iracundiores, quam antea essent, desperant, & timidi fiunt, sed signa hæc non sunt hecticæ propria, sed unicuique ægritudini, maxime cum sit cordis paßio. inflammantur spiritus, ideo iracundiores fiunt, timidi uero, quia aduruntur, & craßior redditur se ipso calor, inter signa quæ à uitalibus operationibus læsis sumuntur, quæ propria sunt ab ea operatione sumũtur, quæ in arterijs est, primum autem quod sumitur proprium, & inseparabile est pulsus imbecillitas, cum enim premitis arteriam statim cedit, & ideo est quoniam substantia cordis non

potest

potest esse in calefacto esse cum fortitudine uirtutis. Nunc cum substantia cordis in qua fundatur calor, & spiritus, & uita ipsa, cum inquam sit affectio, & ægritudo facta in ipso, quomodo potest esse fortitudo uirtutis? spiritus fiunt frigidiores, & nisi spiritus fierent frigidiores omnis febris hectica necessario esset ephemera, ratio autem cur frigidiores fiant est, quia ubi calor in corde est, præter naturam omnia cruda redundant circa cor, & redundat crudis humoribus, ut inquit Galenus tertio de prognost. ex pul. & in contentis cordis maxima est frigiditas, quoniam calor non est ut oportet, omnia cruda sunt, multiplicatur pituita in hecticis, & quanto magis ulterius procedunt, tanto magis pituitosi sunt, quia calor est diminutus, oportet ergo ad hoc, ut sit hectica, ut imbecillitas uirtutis adsit, cognoscitur autē huiusmodi imbecillitas ex pulsu, ubi non apparet uehementia ad motum, & resistentia, quando premitur, licet adsit uelocitas nisi contrapellat, non dicitur uehemens, & quia semper habent pulsum durum ad tactum, arteria percipitur dura, aliqui possent credere, quod resistat, & ita multum uehemens esset, discernitur autem uehementia à duritie ex parte motus: in uehementia enim contrapellitur tactus comprimens, durities uero non est cum motu, nec cum resistentia, est autem durus quoniam à corde est caliditas, & siccitas, & cor redditum est calidius, & siccius se ipso, & propterea sua agnata attestantur suo principio, ideo non est mirum si arteriæ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

ſunt duræ, & ita apparet durities in ea parte, præterea pulſus eſt paruus, & ratio eſt quia pulſus mutatur propter tria, propter uirtutem mouentem, propter neceßitatem, & propter inſtrumenta. mutatus igitur eſt in paruitate primo, quia uirtus eſt debilis, ideo non pōt mouere ad magnam diſtantiam, tum etiā quia inſtrumentum non eſt multum obediens, ideo non tam facile dilatatur, ſicut ſi medium eſſet inter mollitiem & duritiem, & quia neceßitas aucta eſt, uſus pulſus eſt ad euentationem, quanto magis augetur neceßitas, tanto etiam magis deberet dilatari, & fieri magnus, quia aucta eſt neceßitas, & cum uirtus non poßit mouere ad tantam diſtantiam præ imbecillitate, quantum ſibi expediret, ſupplet cum alijs differentijs, primo cum uelocitate, ſed quia in hectica ſupponimus uirtutem eſſe debilem pulſum non poteſt multum uelocē reddere, quoniam uelocitas requirit fortitudinē: non dixerim tamen aliquando non eſſe uelocem, non tamen notabilem eſſe, quia non habet eam fortitudinē, ſed ſupplet cum frequentia, quæ attenditur penes duas quietes, quæ ſunt in diaſtole, & ſyſtole. Pulſus igitur hecticarum febrium primo debilis eſt, deinde paruus, quia non poteſt dilatari, & quia aucta eſt neceßitas, oportet ut ſit uelox, quantum eſſe poteſt, & cum non poßit ſupplere cum uelocitate, frequens neceſſario eſt, intenſe tamen, uelox uero remiſſe, præter reliquas differentias uacuus eſt, intelligo pulſuum uacuum cum tangēdo percipimus arteriam uacuam ſanguine, quia

ſpiritus

ſpiritus ſunt exhauſti, & ſanguis, quia ſubtilior eſt, & propterea priuatur, ideo uacua uidetur arteria conſequenter ſubtilis eſt ueluti filum.

Habitis ſignis quæ ſumuntur ex operationibus naturalibus læſis iam accedamus ad uirtutes naturales. læduntur operationes naturales neceſſario in hecticis, quoniam operationes naturales fiunt ſecundum naturam à calore naturali temperato, quæ exiuit à corde, cum autem calor in corde ſit præter naturam, & iam poſitum in calefacto eſſe, ideo operationes naturales fiunt debiliores, quia calor naturalis eſt debilior, quod autem operationes naturales fiant à calore naturali temperamento plurimo, non igneo, indicio ſunt pueri, qui optime concoquunt, quia plurimum habent caloris non ignei, ſed cum humiditate iuncti, & ideo non bene concoquunt hectici, non aluntur, non bene continent, illi maxime qui uitio ſtomachi, in hecticã inciderunt, præterea parum appetunt cibum, nam fames eſt appetitus, & calidi, & ſicci, iſti autem ſunt huiuſmodi, ideo non appetunt id, quod redundat in illis, ſed appetunt potũ, qui eſt appetitio frigidi, & humidi, quo priuati ſunt, ideo plurimum potare deſiderant, & ita habetis ſigna quantum attinet ad omnes operationes indicantia hecticam. Quantum uero ad ea, quæ ſequuntur operationes læſas, quæ ſunt excrementa ipſa, bonus & diligens medicus, cum accedit ad ægrum, percunctari debet de excrementis, per aluum, per urinam, ſi etiam per ſpiritum excernit, omnia

nia ſunt uidenda, quia hæc omnia immediate ſequuntur ab operationibus læſis, & omnia conſpirant ſicut chorus quidam harmonicus ad cognitionem, & primo in hecticis excrementa per aluum erunt uaria, & diuerſiſsima, quandoque feces duræ ſunt, ac ſi eſſent pilulæ caprarum, & non poſſunt eas egerere, & cum multa pituita circunfuſa, aliquando fluit aluus, & aliquid egerunt, cum uidebitis excrementa ita liquida, corpora illa erunt facta hectica ratione ſtomachi, quia non continet, nec concoquit ut oportet, ideo excrementa ſunt copioſa, & liquida ſunt, quia nec hepar attrahit quod incoctum eſt, & ſi attrahit uenæ meſaraicæ obſtruuntur ab humoribus craſsis, & ita liquidæ permanent. ſi uero erit uitio inflammationis hepatis, uel inteſtini gracilis, uel renum fiet hectica, aridiſsima ſunt excrementa alui, quia ſi hepar attrahit alimentum ad ſe, quicquid in eo humidi eſt attrahit, ſi etiam renes patiantur attrahunt quicquid humidi eſt in chilo, ſi ieiunum inteſtinum inflammatur tũc nihil egeritur, & ſi quid egeritur per os eijcitur, & propterea ubi ſunt ariditates tales, Membra hæc ponuntur in calefacto eſſe. ubi fuerint liquidæ, erit uitio ſtomachi, urinæ etiam prout erit uaria ſpecies hecticæ, uariæ erunt ſi uentriculus affectus eſt, & ibi incipiat uitium, multiplicantur cruditates in ipſo, & ideo urinæ fiunt albæ, quia non fit in uentriculo prima coctio recta, aliæ etiam coctiones non emendant primam: quæ ſi ualde deficiunt, paucæ fiunt, quoniam tales plurimum egerunt

runt ratione imbecillitatis uentriculi, & humidũ quod deberet deſcendere per urinas, per ſeceſſum eijcitur. ſi uitium ab hepate, uel renibus incipiat, plurimæ ſunt, & craſſæ, & rubeæ, & ſi in hepate cum ſedimento orobaceo, ac ſi farina eſſet in fundo. ubi igitur uidebitis urinam cum rubedine, & cum farina tonſa in fundo, hepar tunc læditur, quia uitium eſt in ſanguificatione quæ non fit, ut oportet, ſed cum feculentia craſſa, quia ibi eſt caliditas ignita faciens coctiones alteratas, & corruptas, ideo loco fecis ſanguinis pituita apparet tonſa, ſi renes ſunt poſiti in calefacto eſſe, præter hoc quod urina rubea eſt & ſanguinolenta, apparet in eius ſuperficie quid ueluti oleum ſupernatare, quare nonnulli medici ſtatim inquiunt, iſte hecticus eſt, cum tamen ſignum hoc appareat tantum ubi in renibus ſit uitium, & poſiti ſint in calefacto eſſe, & colliquentur, ſed non propterea eſt hecticus, & cauſa huiuſmodi eſt, quia circa renes eſt plurima pinguedo obuoluta, tam in hominibus quam in iumentis, quæ cum colliquatur & pertranſit ad uias urinæ fit urina oleaginea, & iſta ſunt ſigna diſtincta hecticarum per indicia ſumpta ab excrementis diſtinguentia inquam ſpecies hecticarũ. Quando uero hectici ſunt à principio, ut in principio augmẽti, nec quicquam annexũ habẽt, nec hectica à putredine pendet, ſed ſimplex, nihil in principio expuunt, & ſi expuunt, uel annexam habent deſtillationem, uel tabem, & tunc, uel cum ptiſi, uel cum ſuppuratione coniuncta eſt, urina etiam non

apparet mala, quia corpus arefactum est, & quia uirtus non est ita debilis, ut non poßit paucum alimentum continere, ideo non descendit: ista igitur sunt signa sumpta ab excrementis.

Ab accidentibus uero, qui tertius fons est, sumuntur signa quæ per totam prædicamentorum seriem accipienda sunt, et circa qualitatis genus primũ signũ sumitur ab habitu, & dispositione, & iam apparet quod omnis feb. hectica in habitu est, non in habitudine, & habet hoc proprium cum sit in habitu, æqualis est, & nullam habet inuasionem, quod nõ habent ephemeræ, quæ habent principium paroxysmi, & declinationem, & terminantur cũ leui sudore, hectica autem semper procedit eodem modo, bene procedit augendo, quia semper magis, ac magis accipitur calor, sed non habet excrescentias paroxysmorum, & dicit Galenus non habere auctionem, uel compressam, uel incompressam. hic unum dubium à Galeno tactum est remouendum. Quomodo uerum est inquit ipse quod hectica non habet motationem incompressam: quia statim à cibo inualescit & calor augetur, illa autem dicitur incompressa motatio, quando calor repente augetur, igitur ista auctio similis est motationi incompressæ. Respondit Galenus hoc non est ratione febris, sed per accidens, ideo non debet dici signum proprium febris, quæ semper eodem modo se habet: sed accidit ratione cibi, cuius signum est, quia si hora tertia dabis cibum uidebis motationem illam, si etiam

mutabis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

mutabis horam, & exhibeas cibum, adhuc fiet caloris illius auctio, ideo signum fit non ratione febris, sed cibi, rationem autem aßignat Galenus, & inquit, quia corpus hecticum calefactum, & exiccatum est, & positum in calefacto esse, non contingit autem hoc calefactum esse in alijs febribus, ideo ubi accedit humor cibi, aut potus, humor ille se habet uti contrarius illis membris arefactis, & igneis, contingit eis sicut cum quis ponit aquam super calcis glebam, licet calx illa non habeat caliditatem, quæ non poßit tolerari, ex apposita aqua adeo incalescit, ut si uultis eam tangere aduerit, idem contingit in uentriculo, & corporibus nostris, ut sensu comprobari potest: sed quæ nam sit huiusmodi rei causa, subiungit Galenus, studiosi philosophiæ inquirere debent, summa usus modestia: sed non potuit ita modeste loqui quin aliquis insurgeret. Auerrois enim non solum carpit ipsum, imò inquit rationem Galeni esse similem cantilenæ anili, ideo aliud imaginatur, quod sibi ualde rationabile uidetur, & fundatur in principijs philosophiæ, & inquit, non calescit corpus, quia ei contrarium adueniat, quia inter humorem, & corpus non potest esse tanta contrarietas ut fiat, quod in calce fit: sed ubicunque alimentum corpori arefacto accedit, alimentum id membris accedens facit sicut alimentum flammæ cum propius appropinquat, augetur flamma & calor ille, & flamma redditur uiuacior seipsa, & ita accenditur flamma, & maior fit, ista est ratio ò Galene non ea quam

tu aßignas, de liquore ſubito occurrente tanquam calci infeſtæ. Domini non negauerim Auerroem fuiſſe uirum ſolertißimum: ſed iudicio meo non attingit ueritatem: ſed temere atq; impudenter contra Galenum inuehitur, qui docte, & ex principijs philoſophicis eſt locutus.

Et tripliciter peccat, primo cum carpit ipſum de re, quam non dixit, non enim aßignauit cauſam cur ſit quod augeatur calor poſt cibum, ſed dicit contingere in hecticis ſumpto cibo, quod in calce inſperſa liquore, hoc dicere eſt afferre ſimilitudinem, nō rationem, poſtea ait, quod autem hæc duo fiant manifeſtum eſt, cur autem fiat, ad ſtudioſos philoſophiæ attinet dicere. uidemus nos cum calx inſpergitur rore inflammari, et ſumpto cibo inflammari patientem hecticam, cur autem contingat non ſolum non dicit, ſed etiam ſe excuſat: neſcio igitur cur carpſerit eum, ſecundo peccat, quoniam & ſi dixiſſet illud, locutus eſſet ſecundũ principia phyſica, & non eſſet cantilena. Sed uideamus an hoc ſit uerum, dico quod ab eadem proceſſiſſet cauſa inflammatio in hectica poſt cibum, & calcis ab inſperſione humidi, & quod etiam ita ſit notetis. debetis ſcire calorem innatum in corpore humano eſſe temperatuum, & ſubſtantia eius, quæ à cibo alitur, ſecundum proportionem cibi augetur, & minuitur, ut reliquæ corporis partes, & tam diu eſt naturalis, quam diu eſt in temperatura, ubi exacerbatur, ut ſupra, & uertitur ad igneum,

fiunt tunc febres, cum accenditur in corde, ideo bene dixit Galenus febrem esse calorem innatum uersum ad igneum, dico innatum influentem, qui auctus est, & ideo habet ex una parte naturam ignis, ex altera habet naturam caloris naturalis, non enim uere igneus est, nec uere naturalis: sed medio modo se habet, quia si esset igneus ex toto destrueret animal, neque est bene secundum naturam, quia si esset, bene faceret operationes naturales. habet ergo aliquid præter naturam, & aliquid secundum naturam, & secundum quod habet hæc duo accidentia, & propria habet quæ consequuntur formas singulorum, cum igitur calor ille igneus ita uersus fit ad igneũ ut terminetur ad spiritus, fit ephemera: ad humores, putrida: cũ ad solida membra hectica, et calor complexionalis mẽbrorum qui in potentia est, (et ueluti materia ad hunc calorem, qui est actus & habet rationem formæ) ponitur in calefacto esse, fit forma quædam ignis, secundum aliquam partem in membris, & cum hi duo calores coniungantur fit in membris calor igneus insigniter, quod si diutius perseuerat uertit corpus ad cinerem, & facit ipsum tabescere, & fit hoc quia calor influens, & calor complexionalis uersi sunt ad igneum, cum igitur ita se habeat calor complexionalis talis, et influens, ut in membris ad igneum uersi sint, sicuti igneam habent naturam, habent etiam accidentia sequentia igneam substantiam, & alia calorem naturalem. stantibus his fundamentis, uidemus expresse cum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

rei solidæ inflammatæ inspergatur humidum(quod nō possit calorem suffocare in solido)excitatur magis, et statim inflammatur, non quia nutriatur, sed quia accenditur, & intensior fit seipso, & caliditas fit maior se ipsa: quia fugiens contrarium acuitur, sicut ignis lignis appositis principio quidem extingui uidetur postea augetur, sed primo qualitas augetur, & hoc indicant fabri ferrarij, dum uolunt magis accendere ferrum ignitum, inspergunt modica aqua, ut concentretur calor, & fiat fortior se ipso, ita etiam fit in calce, cum in ea sint partes igneæ in potentia, si inspergitur aqua, quæ non possit suffocare, concentratur, & postea inflammatur, quia uapores calidi, ubi concentrantur fiunt ignis, ut in nubibus contingit, quia ex collisione gignitur ignis, et fulgur, quod igitur in extrinsecis fit, idem etiā contingit dum calor igneus existēs in solidis membris inspergitur aliquo humore. Quid igitur mirum si patiens hecticam febrem, qui habet calorem complexionalem membrorum in calefacto esse, qui secundum omnes partes uersus est ad igneum, & præterea calorem innatum influentem, qui dat formam calori complexionali habet ad igneum uersum, unitiq; hi duo calores inflammationem faciunt, & illa membra reddita sunt ignea, ut ferrum candens. Quid mirum inquam si cibo assumpto in principio fiat id, quod in calce, cum humido liquore inspergitur fieri uidemus? ideo non fuit cantilena, sicut tam temere atque impudenter Auerroes ausus est dicere contra

tra tam celebratißimum uirum. Peccat tertio, quia dum uult aßignare causam, ea nec medico nec physico digna est, quia inquit, non est tanta dißimilitudo inter nutritiuam uirtutem, & alimentum, sicut inter aquam, & calcem, quod non somniauit Galenus. non enim comparat Galenus alimentum uirtuti nutritiuæ, sed membra ignita cum rore, ratio autem quam aßignauit, quod non sit ad propositum, nec physico digna ostendo. dicit ipse, ideo calefiunt hectici, quia assumpto cibo augetur calor, sicut flamma cum apponitur oleum. Sed ò Auer. ex alimento augetur qualitas caloris? frustra curarentur hectici, cum frigidis, & humidis nutrimentis, nisi crederemus cum cibo nostro calorem reddere remißiorem, alimenta igitur frigida non solum non augent calorem, imò remittunt, augetur autem substantia caloris, ubi adhibentur nutrimēta frigida humano corpori, quia multiplicatur sanguis, ex consequenti calor naturalis, ut optime ostendit Galenus eo aphorismo, qui crescunt habent plurimum caloris innati: ubi ostendit ipsum naturalem calorem aliquando secundum substantiam, aliquando secundum qualitatem augeri. at alimentum non auget intensionem caloris, sed substantiam, nisi alimentum haberet aliquam qualitatem calidam, sicut piper, cum igitur cibaria frigida, & humida exhibeamus, tantum abest, ut augeamus calorem, ut remittamus qualitatem, licet substantiam augeamus, cum autem in hecticis febribus post cibum non augeatur substantia ca-

loris, ſed qualitas, alimentum autem frigidum ſubſtantiam non qualitatem augeat, quare Auerrois id dixit, & Galenum carpſit? Nulla alia fuit cauſa, niſi quia erat obtenebratus odio, contra Galenum. iſta igitur dicta ſint de Auerrois, & Galeni opinione, cuius ſententia mea opinione uera eſt. His igitur uiſis ſatis ſit dictum de ſignis indicantibus febrem hecticam, quæ ab habitibus ſumuntur, & à feb. in corpore permanente ſine intenſione aliqua, quantum uero ad ſigna aſſumpta à reliquis ſpeciebus qualitatis, & primo à paßionibus circa colorem uidebitis perpetuo tendere ad liuiditatem, & plumbeitatem, & hoc ſignum non eſt proprium aliarum febrium, imò habent rubedinem, & ratio eſt, quoniam in hecticis ſpiritus ſunt pauci, & calor naturalis paucus, ideo coctiones non fiunt ut oportet, ex calore autem innato, & ſpiritibus fit luciditas, & rubedo, luciditas quidem à ſpiritibus, rubedo uero à ſanguine, cum ergo hectici priuati ſint ſanguine, non habent colorem, ſed pallidi ſunt, & quoniam non habent ſpiritus, neceſſario colorem plumbeum habent. Quantum ad qualitates tangibiles, omißis reliquis, quæ ad nos non attinent, primo calor tactu perceptus conſiderari debet, tum quo ad ipſum patientem, tum quo ad tangentem, ſi conſideratis intenſionem caloris, quo ad patientem, nullam prorſus percipiunt caliditatem, ideo dicunt ſe non ægrotare, bene percipiunt corporis imbecillitatem, & hoc eſt maximum ſignum inter reli-

qua,

qua, ratio autem quare non percipiatur calor, à Galeno in de inæquali intemperie, & in secundo de locis affectis aßignatur, dolor inquit, Galenus in uirtute sensitiua fit, & in motu consistit, & in alteratione, non in alterato esse. Vbi enim facta est impreßio, non est dolor, sed dum fit, tunc demum percipitur dolor, ab aliqua intemperie subito occurrente, de ratione autem febris hecticæ, ut uidistis, in habitu est, & ægritudo facta, & non fiens, ideo non percipitur caliditas quantum ad patientem attinet, quantum uero ad medicum tangentem percipitur caliditas existens secundum omnes partes, si tangitis præcordia, manus, pedes, æqualis est calor in omnibus partibus, & si est aliqua differentia caloris, in extremis partibus maior est, cuius contrarium in omnibus alijs febribus euenit, in quibus caliditas maxima circa præcordia potius, quam circa extrema, & ratio est, quoniam cum sit æqualiter facta impreßio, et partes omnes positæ in calefacto esse, quæ magis priuatæ sunt carne, sicut nerui, ossa, magis exposita sunt tactui, non occupantur à carne intermedia, ideo facilius percipitur, unde uidemus quod qui temperaturam habent gracilem, & qui macilenti, & aridi sunt extrema habent calidiora: quia partes illæ facile inflammantur contra pingues, & carnosi sunt frigidi propter humiditatem plurimam carnis, signa ergo à qualitate caloris talia sunt, quæ uero sumuntur à quantitate caloris alia sunt, quantitas caloris in tangendo non

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

est acris, ut in reliquis feb. ideo si tangitur primo occursu non percipitur caliditas, sed cum diu premitis, percipitur, non est intensus, & ideo est, quia in hecticis febribus non est uapor, qui in pluribus est sparsus per corpus faciens caliditatem acrem, & intensam, & mordacem. alia ratio est quia spiritus, & calor innatus, qui solent diffundi per totum corpus, dum sunt inflammati, & positi in calefacto esse, ut in ephemeris accidit, calidius reddunt corpus, ideo percipitur caliditas: at in hecticis febribus spiritus non sunt in calefacto esse, & pauci sunt: præterea calor igneus in profundo est, ideo non percipitur caliditas. Vltima ratio est, cum calor febrilis fit in calore innato influente tanquam in subiecto: quia calor influens paucus est non percipitur tanta caliditas, ideo moderni recte dixerunt febrem radicari in fonte caloris innati, & secundum eius proportionem est febris, ideo inquiunt, caueatis cum calor innatus remissus est in febribus acutis, ne decipiat uos, moriuntur enim tunc, quoniam calor innatus in quo consistit uirtus remissus est, his uerbis aperitur nobis quantum sit ueritati, & rationi consona opinio mea, quoniam proximum subiectum febris est calor innatus influens, & hoc est illud cur non percipitur tanta caliditas in febribus hecticis, quia uidelicet non est tantus calor innatus in illis, sicut in alijs febribus. Quantum uero ad locum caloris manifestum est, quod ab eo sumitur indicium, si tangitis arteriam, percipietis eam calidiorem, quam reli-

reliqua loca, & differt calor arteriæ à reliquis, & ratio eſt, quia cum ſubſtantia cordis poſita ſit in calefacto eſſe, & arteriæ à corde proueniant, ſecundum proportionem caloris cordis apparet in eis, præterea calor innatus poſitus eſt in calefacto eſſe, & maxime igneus eſt in his febribus cuius ſignum eſt, quoniã impreßionem fecit in membris ſolidis, quod non fit in alijs febribus, & hæc eſt ratio quare maior caliditas percipiatur in arterijs, & ita habebitis omnia indicia, quæ poſſunt demonſtrare febrẽ hecticã in communi, loquendo de hectica ſimplici. ſi igitur bene diſcurritis per omnia hæc loca, uobis non deerit copia ſignorum. Iſta modo ſigna omnia ſicuti in principio apparent leuia, ita circa finem principij maiora, in principio augmenti adhuc maiora, in medio, & in fine augmenti maiora, pro ut magis, ac magis imprimitur, in humano corpore, ideo non male dixit Auicenna, quod hectica in principio, non bene cognoſcitur, in augmento uero cognoſcitur, quia in principio omnia iſta minora ſunt, Galenus autem dixit facillimam eſſe cognitu, bene in medio facile cognoſcitur, & in fine, ſed in principio non faciliter, quoniam, quis eſt qui non cognoſcat, & ex eo maxime ſigno, quòd poſt cibum maiorem percipit feruorem, ſi à ſtomacho prouenit ſubito fit feruor ille, ſi ab alio loco tardius.

His ſtantibus, ad ſigna propria deueniamus illius tertiæ ſpeciei, quæ tabes dicitur, & maraſmus, ſigna huius febris hecticæ quam iſti tertiam ſpeciem appellant,

lant, Galenus uero ſtatum, quoniam ſecundum Galeni ſententiam diuiſimus hecticam, in principium, augmentum, et ſtatum, quoniam igitur iam deuenit ad ſtatum, habet ſua ſigna manifeſta, quæ ſciri debent, non ut curentur, ſed ne medicus incidat in calumniam, & prouideat, & ut ſciat eligere oues bonas à malis, i. qui poſſunt curari curētur, qui non poſſunt abijciātur, & ſi curantur, id cum proteſtatione fiat, & ita uacabitis culpa, ſigna autem habebuntur ab ijſdem fontibus, prout docuimus in alijs, ab operationibus læſis, & quantum ad animales parum faciunt in hectica, ut aliàs oſtendimus, & rationem reddidimus, ideo ſæpiſſime, uidi hecticos mori, qui uſque ad ultimum ſpiritum habebant optimos diſcurſus, bene audiunt, uident, exquiſite odorantur, & in omnibus ſenſibus tam interioribus, quam exterioribus optime ſe habent, & huius rei rationem aſſignauimus. uerum circa actionem animalem motiuam ſunt ualde impediti, & hoc propriū habent in uirtute motiua, quod palpebras oculorum ratione imbecillitatis, non poſſunt aperire, ut uideantur procliues ad ſomnum, quæ tamen potius impotentia uigilandi eſt, ut optime, inquit Galenus in primo de differentijs febrium, circa uero reliquas actiones animales nullum habebitis indicium indicans tertiam ſpeciem. Circa uitalem uero manifeſta habebitis inditia, primo deſperant, plorant, lacrymantur propriam mortem, & tunc incipiunt anguſtiæ multæ, non quia cognoſcant mortem, ſed quia animi mo-
res

res sequuntur corporis temperaturam . ex adustione humorum, & paucitate spirituum fit timiditas, & licet timeant cum causa, ex sola etiam adustione humorum solent timere, ut sunt melancholici, præterea sunt iracundi propter adustionem humorum, semper imaginantur deteriora, & semper timēt, & cogitant deteriora, & quicquid eis fiat, hac de causa fiat ut moriantur, & hæc de signis ab operationibus uitalibus, quæ in corde sunt, prouenientibus. Quantum uero ad operationes, quæ à corde dependent, ut est pulsatio & arteriarum motus, habent easdem pulsuum differentias, quemadmodum & aliæ species, nisi quòd magis intenduntur in hac specie , & ideo imbecilli sunt, & durissimi, quia arefactio maxima est in corpore, minimi sunt, tum propter duritiem arteriarum, tum propter uirtutis imbecillitatem, & quia aucta est necessitas, deberent esse maiores, & ueloces, sed non possunt præ imbecillitate & inobedientia instrumentorū, & ideo in ultimo tendunt ad tarditatem, sed loco uelocitatis habent frequentiam maximam, & tandem uermiculares fiunt, ut uix discerni quies à motu posit, præterea uacui sunt, quia corpus exinanitum est, tenuissimi etiā & omnes tandem habent differentias in summo, & hoc quantum ad signa quæ sumuntur ab operationibus uitalibus . Quantum ad operationes naturales, quando deueniunt ad statum, hoc habent præcipuum signum, diximus hecticos non appetere cibum, sed potum, in hac specie constituti non solum non appetunt

cibum.

cibum, ſed nec etiam potum, & ſicut in principio, & circa augmentum maxime ſitiebant, ita nunc minime ſitiunt, & ratio eſt, quia fames, & ſitis ſunt appetitus ſenſibiles, & ſi debet fieri ſitis neceſſe eſt ut fiat irritatio, & quia ſenſus fit in temperatura primarum qualitatum, & cum ſit in uentriculo maxima durities, & ſiccitas non percipit famem, nec ſitim, & Galenus in ſecundo prognoſt. dixit, in maximis ægritudinibus ubi ſunt febres inflammantes, & acutæ, amittitur appetitus cibi, & potus, quia ſenſus aboletur præ ſiccitate, & duritie maxima. ideo ueluti cadauer ſunt, ideo non concoquunt, non attrahunt, niſi uiolenter, nec deglutiunt, non continent, ideo ſemper magna ariditas, & tabeſcentia continue fit, & quia non concoquunt in prima, nec in ſecunda, neque in tertia, etiam coctione, & præterquàm quod ſint exarefacta membra, habent hoc, quod non nutriuntur, ex conſequenti pili cadunt ex toto corpore, quia non habent alimentum, & ſi quid habent aduſtum eſt, ideo ſunt tales ſicut reliquæ partes, quia nituntur rei ſiccæ, ut lignum, ideo cadunt, abundant prĳeterea pediculis in toto corpore, quia alimentum uitiatum eſt, membra non recipiunt illud, cũ inutile ſit, ideo putreſcit, & ex ea putredine pediculi multiplicantur. Quantum ad indicia quæ ab excremẽtis ſumuntur, qui eſt ſecundus fons, iſti ferè ſemper habent fluorem aliquem, & ratio eſt quia non bene continent, non bene concoquunt, non diſtribuitur alimentum, non attrahitur ab hepate, ideo emittitur chilus in

concoctione, præterea fęces sunt sine odore, sine calore, à natura prorsus destitutæ, propter priuationem caloris innati, qui non concoquit, sed facit putredinem, unde uidetis quandoque fęces illas cum maximo fetore, quia putrefactæ exeunt, quantũ ad excrementa ꝑ urinam, in febribus istis quæ exeunt per urinas, uaria sunt, aliquando subtiles, & albæ sunt urinæ, & paucæ, aliquando crassæ, & feculentæ, cũ multa hypostasi simili farinæ contusæ, & ratio uarietatis est, quando subtiles, & paucæ sunt, hoc est quando nihil excernitur, irritata postea natura, sine ordine tunc, & confertim, quia materia excitatur ex pulmone ob multitudinem, & acrimoniam, & tandem uno impetu eijcitur, sunt præterea considerandi sudores, isti enim habent in omnibus noctibus sudores copiosissimos, & mane lugent, quod sudant, sudores isti diaphoretici sunt ab impotentia continendi, quia cum non poßit alimentum concoqui à natura derelictum, exit per sudorem, ideo dicebat Hipp. qui noctu sudant, uel indiget eorum corpus euacuatione, uel sumpsit nimiam cibi copiam, in hecticis istis est secunda causa, quia & si parum sit quod sumunt, multum est respectu uirtutis, & quia semper ferè destillatio currit ad pectus, raro euenit quin phtisici fiant, cum deueniunt ad pulmonis ulcera, quia redundant plurimis excrementis, & quia per adustionem fiunt acria, & tenuuia, facile excoriant, & cum deueniunt ad pulmonem iniuriæ expositum, facile patitur, & phthisici moriuntur. Quantum ad reliqua accidentia,

accidentia, de habitu, de qualitatibus, de calore, de quantitate, de loco, de colore, eadem prorsus ratio est, quã diximus in omnibus, nisi quod intensiora sunt, sed quo ad aliàs differentias circa qualitatem, signa, quæ sumuntur à naturali potentia, uel impotentia, in istis adeo dura est cutis, ut uideatur corium exustum, & præter hoc aspera est, & cum puluere uidetur, & si trahitur cutis, remanet erecta propter siccitatem maximam, & propter maximam arefactionem adeo dura est, causæ sunt quia priuatur humido, spiritu, & sanguine ut iam effecta sit ueluti corium. quo ad figuram habent oculos concauos, tempora plana, nares acutas, aures inuersas, & tota tragœdia Hippocratica hic conspicitur, ossa omnia, & spatularum, & reliquarum partium ita apparent, ut uideantur nihil aliud esse, nisi ossa cuti superposita, habent præterea ungues curuos, crispos, erectos, quia non habent cui adhæreant, cum caro arefacta sit cui adhærebant, ideo curuantur, tum etiam quia non possunt dilatari per latus, & arefacti admodum sunt, inde crispi & erecti permanent, & hæc sunt loca à quibus debetis sumere indicia febrium hecticarum simplicium.

Deest modo unum quod in præsentia est explicandum, id enim maxime refert ad curationem hecticarũ febrium. dicebamus in summa diuisione generis febriũ hecticarum, quod quædam erant species indiuiduæ, quæ sumebantur à membris, in quibus incipit calefactio & exsiccatio, & appellantur nomine illius membri, in

quo

quo primarie contingit intemperies, ita quod apud Galenum, & recentiores appellatur hectica stomachi, uteri, renum, hepatis, ratio autem, uel propter inflammationem, uel ob intemperiem, sine inflammatione facta ita incalescit membrum, ut per consensum substantia cordis ponatur in calefacto esse, & tunc demum fit hectica, sed quod plerunque contingit est exsiccatio, & inflammatio uentriculi & hepatis, multum autem refert ut sciatis à quo membro incipiat, quantum ad curationem, quoniam poteritis occurrere cum ad statum, uel ad finem augmenti iam deuenerit, & tunc curatio uana erit, ideo si inuenietis membrum, unde dependet hectica febris, facillime curabitis, sin minus, non occurretis causæ primariæ, & frustra fiet curatio, decrãt signa quæ indicarẽt species illas indiuiduas, quoniam heri satis superq; de signis indicantibus, tres illas species, uel gradus diximus. De signis his iam in præsentia dicemus, circa quæ facillimum est discurrere, quoniam si interrogabitis ægrum, scietis ab eo intemperiem notabilem, aut inflammationem præcessisse, quæ fecit hecticam, quia si fuit adeo excalefactum membrum, quod duxit cor ad calefactum esse, alteratio ista non fuit leuis, ideo facile discernetur, & statim scietis, uel in uentriculo, uel in hepate, aut renibus, uel utero, aut colo, uel ieiuno intestino, uel in diaphragmate habuisse prius aliquam inflammationem, aut alterationem magnam, quæ si in uentriculo precessit, æger sentit ipsam, præterea ad tactum percipietis duritiem,

& atte=

& attenuationem præcipuam, præterea quo ad operationes, uidebitis, si uentriculus fuerit principaliter læsus, omnes eius operationes læsas, si ab hepate, ab eius operationibus, ab excrementis, & ab accidentibus sequentibus malas hepatis dispositiones, scietis in hepate malam esse dispositionem, & ita discurretis quo ad reliqua membra, quãtum uero ad diaphragma si contingat ut exiccetur adeo, ut fiat hectica, facile cognoscetis, quia si fuerit exsiccatum diaphragma incidet æger in omnes species difficultatis anhelitus, & uix spirare poterit, sed hoc rarissime contingit, quia ubi desiccatur diaphragma ratione nobilitatis membri, sæua contingunt accidentia, & mors præuenit anteq; tabescat corpus, & cor ponatur in calefacto esse, & Galenus asserit tantum unum se uidisse, qui non deuenit nisi ad principium primi gradus, & in illo est mortuus. His præmissis quantum attinet ad totum caput signorũ, reliquum est, ut ad indicationes accedamus, quoniam quæcunque hactenus dicta sunt, propter indicationes dicta sunt, quia finis noster est sanitatem acquirere, uel conseruare, ad hanc igitur partem accedamus, & uideamus quomodo hecticæ febres simplices sint curandæ. Huiusmodi febres curantur per indicationes sumptas à natura morbi, sicut aliæ ægritudines, et primo quid agendũ sit debemus inuenire, hoc quod dicimus quid, indicatur à substantia rei, quæ præcedit omnia accidentia: et ex qua illa suscipiunt naturã suam. à substantia incipiendum est igitur. cum quærimus

inus quid, naturam rei quærimus, & in accidentibus etiam (si liceat dicere) substantiam eorum quærimus, cum quidditatem eorum quærimus, primo igitur quærendæ sunt à medico eorum quidditates, antequam reliquas limitationes quærat, quæ sunt quatuor, uidelicet quantum agere debeat, & usq; ad quem gradum, secundo quomodo, tertio ubi applicare debeat remedia, quarto quando, quoniam cum inuenerimus quid, reliquæ limitationes non erunt difficiles in his maxime febribus, licet in aliquibus sint difficiles. Quid igitur agendum sit in hecticis febribus à natura earum inuenitur. naturam ipsarum uidistis habere calorem innatum uersum ad igneum, qui est terminatus quo ad formam suam in solidis membris, ita quod membra solida sunt posita in calefacto esse, est igitur feb. hectica intemperies calida, & sicca præter naturam, lædens operationes, quæ fundatur in cordis temperatura, id est in calore innato ipsius, deinde per reliqua membra diffunditur, & est ægritudo uniuersalis, sciuistis autem duplicem esse intemperaturam per essentiam, & per affluxum materiæ hæc est una ex illis, quæ sine affluxu est materiæ, sed essentialiter in membris fixa, non dependens à causa, nec à materia, cum igitur scitis talem esse naturam febrium hecticarũ simplicium, & non habere symptomata remouenda, remanet intemperies mala, remota à causa efficiente, & à symptomata, quod trahat ad se curam, igitur si (ut totiens docuimus) nascuntur indicationes curandi pro distin-

ctionibus morbi, ubi inuenimus ſimpliciſsimam eſſe nõ dependentem à cauſa, neque habere annexum ſymptoma ſimpliciſsima etiam naſcetur indicatio, ſed quæ ſit ea ſcitu facillimum eſt, ſciuiſtis enim contraria contrarijs curari, intemperies calida & ſicca eſt. igitur cum frigidis & humidis eſt procedendum, ergo refrigerare, & humectare debetis, & ubicunque in hecticis febribus humectabitis, & refrigerabitis, habebitis curationem acquiſitam, & quid agendum. Hactenus inuenimus quid agendum in hecticis febribus ſimplicibus. Debetis modo ſcire quod poteſtis hecticæ febri tripliciter occurrere, cũ non acceſſerunt, ſed prope ſunt. & accidit iam iam niſi occurratis, & in iſto gradu debetis eſſe ſagaces, quia præſtãtius eſt occurrere antequam accedant, quàm quando iam adſunt, quia periculum eſt ne curentur, cum iam adſint. Secundus gradus eſt cum iam acceſſerunt, & curationem aggredimini, ſed cum ſunt in principio. Tertius gradus eſt occurrere cum iam confirmatæ ſunt, & in ultimo gradu ſunt conſtitutæ, in his tribus uerſari debetis. Sed notate, quod quantum attinet ad quid agendum, nunquam mutatur, ſed eodem modo ſemper proceditis, ſiue nondum fuerit facta, ſed iam futura, & immineat tempus prope, ut accedat, ſiue inceperit, ſiue fuerit in ultimo gradu ſcilicet cum refrigerantibus, & humectantibus procedatis, differentia autem erit in gradu refrigerationis, quia pro quantitate lapſus augeri debet quantitas refrigerandi, quoniam antequam incipiat, cum

incipit,

incipit, & cum est in ultimo gradu, non est idem caloris gradus, ideo non est idem modus operandi, quia inter cetera à uirtute ſumitur, licet ſumuntur etiam à moribus, & mores mutantur pro ratione temperaturæ, ſed an hoc ſit uerum uideamus. occurritis alicui corpori puta Socratis, uel Dionis, habenti maximam diſpoſitionem recipiendi impreßionem caliditatis, & ſiccitatis, quia ſi debet fieri actio in alterum oportet inter reliqua ut agens, & paſſum ſint proportionata, & quanto paſſum est magis paratum ad ſuſcipiendam actionem agentis, tanto facilius imprimitur actio, in habentibus enim ſymbolum facilis est mutatio. His ita stantibus oportet ut ſagax medicus diligenter proſpiciat, cum quempiam uiderit in febrem incidiſſe, quæ poſuerit calorem innatum in calefacto eſſe, an corpus habeat paratum ad ſuſcipiendam inflammationem in membris ſolidis, ſi uiderit corpus paratißimum eſſe calidum, & ſiccum, quia dicebat Galenus corpora iſta paratißima eſſe ad febres immateriales, humida uero ad materiales, ubicunque ergo huiuſmodi eſſe dicetis, ſi in ephemeram cadit à cauſa calefaciente, & exiccante corpus, quia multum laborauerit, & ob id inciderit in laßitudinem, uel diu moram fecerit ſub ſole, & ideo magnam ſuſceperit caliditatem, et ob iram, uel rixam cum aliquo, ubi ad iurgia deuenerit, uel præter iurgia ad manus etiam deuenerit, ut est caſus octauo therap. ubi omnia hæc præceſſerũt, dicetis inquam timendũ eſt de hectica, & statim refrigerare, & humectare cor-

 pus,

pus,ne incurrat in becticam.neque intentionem mutamus in præseruatione,& curatione,& ratio est quia præseruare nihil aliud est nisi præcauere ab imminenti periculo,id autem quod imminet debet iisdem indicationibus remoueri,sicut cum adest,exempli gratia si id quod imminet est humor, qui minatur facere uertiginem,euacuatis ipsum , ac si iam facta esset ægritudo,si modo materia non adsit,sed timor est ne intemperies ita augeatur,ut deueniat ad calidam, & siccam intemperiem, quæ bectica est, iisdem utimini remedijs, quia uultis remouere quod imminet , eadem ergo ratio est in præseruatione,quæ est in curatione,utimur ergo in boc corpore refrigeratione & bumectatione, præterea caueatis,cum incidetis in corpus aliquod calidæ & siccæ temperatæ , quod quidem ex labore inciderit in febrem ardentem,ne utamini diæta tenui,quoniam arefaceretis ipsum , & deduceretis eum ad becticam febrem,ideo si febre putrida laboraret bumectabitis,& refrigerabitis,nec ut exiccetur permittatis,quia facile incideret in becticam,quam nõ curabitis, ideo etiam in principio paroxysmi debetis cibum exbibere , ne exiccentur , & præterea circa præcordia frigida & bumida fomenta ponere,& tandem in præseruatione ista,tum interius , tum etiam exterius ad bumectationem & refrigerationem tendere:quia si moram faceretis,in becticam incident , & iste est primus gradus curandi becticam febrem , quod ad quid agendum in præseruatione.cum uero iam incidunt in becticam,&

accedatis ad aliquem, in quo fuerint omnia ſigna indi-cantia febrem hecticam eſſe in principio, non in ſtatu, tunc debetis ſummo ſtudio occurrere, nec dare indu-cias, ut huiuſmodi intemperies calida & ſicca fixa in cordis ſubſtantia diutius permaneat: quia ſtatim cade-ret uirtus, & ualet argumentum in ſubſtantia cordis eſt calida, & ſicca intemperies ergo imbecillitas uir-tutis, circa igitur iſtam curationem iam inuentum eſt quid ſit agendum, quod eſt refrigerare & humecta-re, inſtrumenta autem inuenire debetis, quæ iam per methodum tradita ſunt, quæ ſumuntur partim ab his quæ interius accipiuntur, ſiue per os, ſiue per alios meatus ſumantur, ut per clyſteres, partim ab his, quæ per exterius applicantur. quædam nec interius ſumun tur, nec exterius applicantur, ſed ſunt animi affectus, & corporis, ex quibus ſequuntur alterationes in cor-pore, igitur uos qui hecticam curare uultis, ab his inci pere debetis, quæ tantum interius ſumuntur, & conſi-derare quæ, & quot eſſe poſſunt, & hæc ſunt cibi, po-tus, & medicamenta. Quo ad cibum & potum, nemi-ni dubium eſt quod ſemper refrigerare debeat, & hu mectare, quia autem quæ refrigerant, & humectant trifariam id facere poſſunt, quædam id faciunt quo-niam talia ſunt actu, ut aqua fontis, quæ refrigerat & humectat, quia actu habet frigiditatem & humidita-tem, ideo aqua calida non refrigerat, ſed calefacit, quia remota eſt ab ea frigiditas actualis, hic eſſent multa pulchra dicenda, niſi temporis penuria inſtaret, &

 oſtende-

ostenderẽ quod aqua fontis non habet eam uim refrige rãdi sicut aqua endiuiæ, quædã uero refrigerant, quod talia sint in potentia, quæ dum à calore innato ad actũ deducuntur ualde refrigerant, sicut est succus endiuiæ, portulacæ, acetosæ, omphacium, uel aliqua talia, quæ etsi calida sint actu, tamen refrigerant: quia ratione propriæ mixturæ habent tale temperamentũ, ut cum actuentur à naturali calore, refrigerent, quoniam eorum mixtura superat innatum calorem, & cum deducuntur ad actum, uincunt humanum corpus ex tota forma, quæ in potentia dicitur, quoniam euenit à forma huiusmodi uirtus, quæ in mixto est formaliter, quædam autem refrigerant per accidens, quoniam euacuant materiam calidam, & ita dicimus mißionem sanguinis refrigerare, similiter clyster iniectus euacuãdo materiam calidam corpus refrigerat. cum igitur tres sint refrigerandi modi, & humectandi sitq; necessarium refrigerare, & humectare, quæ instrumenta erunt usui nostro accommodata? an ea quæ actu refrigerant, aut quæ potentia, an ea quæ euacuando refrigerant? si possemus uti refrigeratione actuali nihil præstantius esset, & Galenus in fine decimi therap. inquit si cognosceremus dispositiones corporũ exquisite, nihil esset præstantius, quam lauare ægrum in aquis frigidis, & bibere, quia cum intemperies calida, & sicca sit in actu, quid præstantius est quam remedium sumere in actu, esset enim extinguere ignẽ aqua, sed in eodem libro in principio cum hæc dixerit, subiungit,

iungit, actualis quidem frigiditas est quidem præstantißima, & expeditißima in tollenda caliditate existente in corpore humano, tamen propter summam suam agendi uim periculosa est, quia quod actu frigidum est, cum subiecto occurrit extenuato inducit hominem in seuißima accidentia, & in septimo therap. dixit Galenus quod aliqui ex potu aquæ frigidæ actu curati sunt ex præcedenti ægritudine, sed deuenerunt ad tantam difficultatem deglutiendi, ut nunquam potuerint deglutire, ex nimia refrigeratione gulæ, quia igitur occurrit subiecto, uidelicet exiccato & est inimica neruis, qui fere discooperti sunt, propter maciem, propter nimiam eius potentiam extinguit calorem innatum eorum. Debetis igitur prius accedere ad ea, quæ habent maximam uim humectandi, & refrigerandi, & licet curatio longior sit, est tamen tutior, in proposito igitur nostro, ista quæ sunt actu frigida non sunt exhibenda, quia licet præsentaneum esset remedium, non tamen tutum est, quia deduceret ad uirtutis casum, ex nimia agendi potentia, prius igitur accedere debetis ad frigida potentia: quia nõ ita facile imprimunt, quia prius calor agit in ipsa, et præterea habent certos gradus, quædam enim in primo, quædam in secundo, quædam in tertio talia sunt, & scimus gradus, quod nõ possumus scire in frigidißimo actu, & ex his non fit alteratio repente, ut extinguatur calor, sed paulatim, quantum uero ad cibum attinet, ptisana laudata, & celebrata est, non tantum in febribus, quæ

non dependent ab influxu materiæ, sed etiam in illis, quæ pendent ab influxu, quam si non poßit tolerare indicatione à moribus sumpta, mutabitis modum operandi, non tamen quid, & loco ptisanæ facere poteritis panatellam, ex pane infuso, ex condro, & alterare iusculum cum lactucis, cũ portulaca, endiuia, oxylapatho, & ita procedere debetis, ac propterea non deerit uobis materia medicamentorum quia ampla est. Quantum ad potum, potus sit frigidus substantia non actu, nec ita bibatur frigidus, quoniam in his uentriculus & sine carne est, & faceret ea accidentia, quæ à Galeno enarrata sunt, ita potus tepidus erit ex decocto in quo sit uirtus, uel seminum cucumerum, melonum, citrullorum, uel endiuiæ, lactucæ, portulacæ, & in quo hordeum decoctum sit, lactuca, endiuia, & reliqua huiusmodi, quorum materia plurima est, obseruando semper ut potentia frigida sint, & si parum acets ponetis, ut docet Galenus decimo therap. nihil præstantius, & licet in aceto sit uis exiccandi, et quædam caliditatis portio, quæ nõ conuenit hecticis, tamen cum ponitur cum aqua, nihil præstantius ad humectationem, quia siccitas eius obtunditur à multitudine aquæ, & acetum facit, ut aqua distribuatur per totum corpus, & humectet, & humectando, obtundit caliditatem, quia tenuißima est substantia aceti, ideo facit penetrare aquam ad partes, ad quas non penetraret, idem dicit Mesue de syrupo acetoso ratione aceti, & sumitur hoc à Galeno, & aliter est conuenientißimus

tißimus cibus, & potus, quo ad medicamenta, quia debetis omni conatu refrigerare, non debetis esse contenti solo cibo, & potu, ut in ephemeris, sed debetis accedere ad omnia decocta, & ad syrupos qui possunt refrigerare, & humectare, ideo syrupus de nemphare, uiolarum, endiuiæ, lactucæ, portulacæ, tam magistrales, quam usuales optimi sunt, cum aquis endiuiæ, & reliquis huiusmodi, ut in omnibus istis sit uirtus refrigerandi, & humectandi, non actu, sed potentia, & hæc sint dicta ratione exempli in discursu. quantum attinet ad ea quæ sumuntur per os. Quæ uero per inferius, sunt clysteres, quæ maxime iuuant, potißimum si hectica incipiat ab intestinis utero, uel à renibus, & sint frigidi, & humidi, ex eadem materia cuius sunt syrupi, & hoc satis quantum ad ea quæ interius assumuntur.

Quantum uero ad ea, quæ partim interius, & partim extrinsecus applicantur, attinet, aer est præcipue, & aqua frigida, quæ exterius applicantur in balneis, & per os etiam sumitur. quo ad aerem, si erit calidus, studendum est ut alteretur ad frigidum, & humidum, cum herbis frigidis, & humidis, & inspergatur domus cum lactuca, portulaca, semperuiua, cum frondibus salicis, & populi, quæ inspersa sint aqua, & aqua rosata, & aceto, ut uapor odoratus cor refrigeret. si aer fuerit frigidus non oportet aliter ipsum alterare, uerum est si fuerit frigiditas multum intensa: nõ est tuta, quia licet quo ad inspirationem sit

tuta,

tuta, quia statim accedit ad cor, & refrigeratur eius substantia quæ posita est in calefacto esse; attrahitur etiam per arterias, & in poris imbibitur, & ratione frigiditatis condensat poros cutis, & maior fit caliditas in corpore, quia concentratur, & præterea oportet cauere, & diligenter aduertere, ut æger maneat sub culcitra coopertus, ne frigiditas actu poris cutis occurrat, & constipentur, & calor interius crescat, & ego quandoque iubeo ut æger peluim prope os teneat, plenum aqua frigidissima, & inspiret aerem illum frigidissimum, & humidissimum, & sæpe mutetur aqua, ex ea enim refrigeratur cor, & tamen reliquum corporis remanet tectum & bene coopertum. Quantum ad aquam frigidam attinet, etiam hic erit quæstio. an in aliquo casu conueniat, qua de re postea, disseremus.

Quo uero ad ea, quæ exterius applicantur, ut sunt fomenta, unctiones, balnea. Incipiamus à balneis, quia tota curatio uestra consistere in balneo debet, balneũ uidetur utilissimum propter multas rationes: sed distinguere debetis partes balnei. Prima enim pars est aer calidus ubi sudatur, secunda pars est aqua calida, tertia pars (qua nunc non utimur) est aqua frigida, quæ post lauacrum inspergitur corpori iam loto, quarta pars erat ea, in qua sudabant. Quo ad aerem, si quis habuerit humores mordaces in corpore conuenientissimus est, sed ponamus non esse humores mordaces in corpore: conuenientissimus etiam est. nam ubi quis

quis ingreditur aerem balnei, primo rarefit corpus, rarefacto corpore euaporat quicquid fuerit excremẽtosum, deinde humores contẽti in diuersis partibus æqualiter funduntur, & incalescit corpus. quoniam rarefactum est, & euaporatione humorum fuliginosorum hecticis nihil præstantius. Quantum ẽt ad humores cũ funduntur æqualiter totum corpus humectabitur, ueluti rore quodam. Quo uero ad calefactionem non est utilis hecticis. Sed quid continget cum illa tria utilia sint licet, caliditas illa non sit ita utilis, corrigitur tamen ab illis, tum etiam quia accedit ad lauacrum, & humectatur totum corpus & humectatio penetrat, & cum ea obtunditur caliditas, ideo lauacrum facit illam primam partem utilißimam, cum postea accedit ad tertiam partem, & inspergitur aqua frigida, talis refrigeratio optima fit, nec nocet membris, quia instantanea est, ideo corpus non refrigeratur refrigeratione insigni, cuius signum est, quod in quarta parte balnei, ubi sudatur homo sudat, quod non sudarent si refrigeratio aque fuisset importuna, utilißimum ergo est balneum hecticis, & uult Galenus, ut statim post balneum sumant cibum, quia tunc humectatur corpus interius & exterius. Post balneũ uero, si immineret periculum ne fieret difflatio nimia, optimum esset linire corpus frigidis linimentis quæ plurima sunt, sed methodus erat ut essent tenuis substantiæ, at quoniam quæ refrigerant, & humectant raro sunt tenuis substantiæ, propterea addere debetis cum frigidis, & hu

midis

midis quid quod sit tenuis substantiæ, ideo semper acetum miscebitis cum succo portulacæ semperuiui, solani, ut reliqua medicamenta penetrare faciat, sed inter reliqua infrigidans Galeni præcipuum est, licet isti utantur eo pro renibus tantum, tamen propter præcordia, & propter pectus optimum est, & conficitur ex oleo rosaceo simplici, cum cera, & accipit olei rosati uncias quatuor, ceræ ponticæ albæ unc. unam, quæ sæpißime lauantur in aqua frigidißima, & additur aliquid aceti.

Hactenus de simplicibus hecticis locuti sumus quo ad ipsam essentiam signa, & curandi rationem attinet: reliquum est nunc ut pertractemus feb. illas hecticas, non simplices, & diximus eas non simplices, propter nominis indigentiam, quandoque appellamus aliquid per nomen infinitum, cum defuit positiuum, ut cũ dicimus animal aliquod rationale non esse, ita fecimus hic, diximus eas esse non simplices infinito nomine utẽtes. propter ueri nominis indigentiam. Non simplices autem dicuntur, quia non habent calorem auctum. secundũ qualitatẽ tantum, sicut hecticæ simplices, sed est auctus propter aliquod extrinsecus. conueniunt in hoc genere hecticarum, utrunque humorum genus subalternorum, uidelicet quod calor est firmatus in cordis substantia, sed alius est modus caloris in hecticis simplicibus alius in non simplicibus, cum additamento. sciuistis enim Gal. idem declarare longo processu in primo de differentijs feb. & in secundo de morborum

causis,

causis, dicit sex caloris esse causas, aliquando augetur calor secundum qualitatem tantum ex appositione rei calidæ ut in ephemeris, & hecticis, ut cum corpus fuerit sub sole, calor fit intensior sine additione, secundo cum propria caloris substantia augetur, ut cum quis plurimo utatur alimento, ex quo plurimum sanguinis generatur, & plurimum calor augetur. i. pars illa tenuißima sang. tertio augetur cum additur aliquid se ipso calidius, (non quia substantia augeatur.) quo addito, admixto calori innato, fit acrior, ubi enim uapores calidi aduruntur & admiscentur cum calore innato, ex tali miscella calor innatus fit acrior, quarta causa est propter motum existentem in corpore, ut in motibus animi, uel corporis, uidemus enim ex motu calorem inflammari. quinta augetur propter constipationem meatuum, quia uapores constringuntur (dummodo calor non suffocetur) augetur, ut apparet in uaporarijs Germanorum. Sexta & ultima causa est ubi sit in corpore putredo, ex ea enim augetur calor, cum igitur sex sint huius causæ caloris, quas semper in animo uestro habere debetis, genus hoc sub alternum febrium hecticarum quas non simplices appellamus potest procedere, uel à putredine, uel à uaporibus putridis, istæ sunt duæ caloris causæ, quæ necessario sunt in hectica non simplici. Intelligo domini per putredinem existentem in corde, non quia putridi uapores misceantur cum innato calore cordis, sed quia cordis substantia putrescit, sicut reliquæ res extrinse-

cæ, quæ putrescunt uera putrefactione. Dico igitur febrem becticam non simplicem à putredine fieri. Vel à uaporibus putridis permixtis innato calori. ratione cuius cordis substantia ponitur in calefacto esse. A putredine intelligo quotienscunque substantia cordis putrescit uera putredine, sicut solent res extrinsecæ putrescere uera putredine cum calor innatus cordis uincitur à calore extrinseco, & trahit secum humidũ, & fit uera putredo, non sicut intelligit Arist. quarto meta. & cum eius substantia putrescit fit una species generis subalterni. Quæ & hæc non simplex dicitur. propter putredinem substantiæ cordis. Alia est spẽs harũ becticarum (uidelicet istius generis) quæ à uaporum putridorum fit admixtione, qui cum calore innato miscentur, sicut in alijs febribus putridis contingit, & hoc commune habent hæ duæ species, quod fiunt à putredine, licet differant, quia una, quæ fit à uaporibus, potest fieri à uaporibus in feb. putridis per omnes corporis partes, ut fit in bectica post causonem, altera quæ fit quidem à uaporibus eleuatis ab aliqua parte corporis nostri, ut in febribus quæ typhodes appellantur, ut in suppuratione facta in pectore, ubi uapores huius suppurationis admiscentur calori innato cordis, & imprimuntur in eius substantia, & ponunt eam in calefacto esse. & licet non sint sicci, quia tamen debiles sunt paulatim alterando, quia plurimum perseuerant, faciunt cordis substantiam tam siccam, quod ponunt eam in calefacto esse, ut in typhodibus, uel non est

est longa uaporum perseuerantia, sed uehementes & acres sunt, ut in causone, quam ardentem feb. appellamus, ex illa.n.in hecticam incidunt propter illorum uaporum acrimoniam, ponentem substantiam cordis, in calefacto esse, maxime si nõ curantur in xiiij. die, permutantur ad hecticam. Tum etiam in pectoris suppuratione, & in pulmonis ulceribus propter uicinitatẽ uapores ad cor ascendunt, & perseuerantiæ rõne, nonnunquam contingit quod homines in hecticam incidunt ex uaporibus, Ideo nunquam pectoris suppurationem, aut uscus pulmonis uidebitis, absque hectica non simplici. Oportet domini singula quæque ita diligenter pertractare, ut nec subalternum genus, nec subalterna species permittatur, sed ad indiuiduas species perueniamus. Ideo primum membrnm hecticarum febrium tractabimus, quæ à putredine substantiæ cordis dependent, postea deueniemus ad secundum mẽbrum.

Febres hecticæ à putredine cordis substantiæ procuIdubio peßimæ sunt, & separatæ ab omni febrium enarratarũ genere à Galeno in uniuersali diuisione: non enim ephemeræ uidentur, ut patet, non putridæ, quia putridæ generantur ex admixtione uaporum euaporantium ab humore putrescente in corpore, qui deueniunt ad cor, & inficiunt cordis humores, & spiritus ponunt in calefacto esse, non est ergo hectica simplex, ut apparet. Aliud igitur genus separatum esse uidetur, uidelicet hectica à putredine, & cum sit à putredine substantiæ cordis, nulli dubium, quod peßima

est, & dicebat Galenus in tertio de prognosticatione expulsu, hæc feb. mala est, & pessima cum putrescunt cordis humores, ut uix curari possit. Quid de feb. dicemus quæ à putredine cordis substantiæ dependet, quæ tunc spes salutis erit? merito igitur illas appellat Galenus loco citato pestilentiales, quas hecticas à putredine substantiæ cordis appellamus. De his agemus, & plurima quidē dicemus, quæ magnam uobis lucem afferent, & eo magis, quia Galenus primo ad Glauc. nihil de illis tractat. Nos autem profitemur uos esse docendos omne genus febrium usque ad ultimam speciem. Nolo ergo pollicitis meis uos fraudare, & licet sint nonnullæ pestes, quæ non sunt hecticæ, tamen propter rei uicinitatem docebimus eas, & omnes pestilentiales diuidemus, siue hecticæ, siue non hectica fuerint, ut totum pestilentialium febrium tractatum habeatis, in isto processu, primo nos dicemus de hecticæ ex mente Galeni postea si qua dicēda uidebuntur, dicemus, quæ recentiores dicunt, & utrum bene sentiant, & si quid sentiant contra Galenum, si bene, laudabimus, si male, repellemus, & rationem ostendemus.

De febribus pestilentibus.

Cum igitur simus acturi de pestilentibus febribus, oportet primo rei, & nominis habere rationem, quia aliter illas in pestilentibus febribus, species diuidere non

non possumus ut igitur hoc habeatis, scire debetis primo, quid importetur per hoc nomen pestis, seu pestilentia, quia non facio differentiam inter pestem, & pestilentiam, quia sunt duo nomina synonima. dicitur autem apud græcos λυμός, secundo scire debetis quod deriuatur quoddam nominatiuum à peste, ut dicamus febris pestilentialis. Hoc nomen pestis generale est, & de quocunque dicitur morbo, nec una est species morbi, sed quodlibet genus morbi, sæuum, magnum, potens interficere hominem dicitur pestis, uerum est quod si dicitur proprie pestis esse, oportet ut epidemiæ species sit, ita dicta, quia paßim & uulgo grassatur, & inuadit, uel ciuitatem, uel populum, sicut illa quæ diu grassata est in ethiopia tempore thucididis, ille morbus qui uulgo & paßim grassatur in populo proprie epidemia dicitur, id est per populum uagantes, si hic morbus ad talem peruenerit gradum, ut non solum grassetur, & perambulet, sed periculum habeat interficiendi, non solum epidemia, sed pestilentia appellatur, ita quod pestis ab epidemia non differt, nisi secundum quod differt morbus periculosus, à non periculoso, & sicut epidemia dicitur de omni morbo grassante, (inquit Galenus tertij epid. commento 24. quandoque grassatur dysenteria, quandoque pleuritis, quandoque phrenitis, quandoq; feb. simplex, quandoque carbones) ita etiam pestis dicitur de ijsdem morbis, cum omnino periculosi sint & pernitiosi. Epidemia igitur & pestis de omni dicitur morbo, differunt

epidimia

pestilentia

autem quoniam pestis est peßima epidemia, & Galenus in prima commentatione primi epid. commento primo ait pestem deuenire ad talem gradum, ut eius curationem, referant ad numen deorũ homines, idem refert primo reg. in acut. cõmento octauo, & iste cõceptus huius est nominis pestis. Pestilentiæ, et epidemiæ.

Dicimus igitur feb. pestilentem duplicem posse habere sensum, uel eam intelligere, quæ habet omnem naturam pestis, & species epidemiæ est, & febris pestilens in hoc casu erit genus subalternum epidemiæ. Diceret hic statim aliquis, igitur non erit febris pestilens, nisi sit epidemia, & publice grassetur, quia si de ratione pestis est, ut sit epidemiæ species, & ea publice grassetur, igitur epidemia dicitur. Hoc falsum est, nec est necessarium, ut sit epidemia, quoniam denominatiuum dicitur secundum aliquam participationem, sicut dices homo est, asinus est, id est habet aliquam asini naturam, non totam naturam: quia si hoc modo, esset asinus: quia igitur particeps est asineitatis (ut ita dicam) dicitur homo asinus, ita etiam feb. pestilens dicitur, non quia habeat naturam pestis, & sit necesse ut publice grassetur, sed dicitur pestilentialis: quia habet malignitatem, quæ conuenit pesti, & sicut pestis interficit, ita etiam pestilens febris malos habet mores, & subito nisi occurratur, interficit, & sæuißima habet accidentia, & multum in natura communicat cum uera peste, ideo πυρετὸς, appellatur à græcis: quia uidetur naturam feb. pestilentis participare,

pare, non tamen est necessarium, ut sit pestis publice grassans, ut sit uera epidemia, sed talis dicitur à febris malignitate, quod autem non modo sit maligna, sed peßima ex hoc apparet, quia cum à cordis putredine dependeat, quid salutis sperandum est? Feb. igitur pestilens à putredine cordis dependet, ideo non omnes sunt incurabiles, sed illæ tantum cum putredo in corde est confirmata. Sed cum est in contentis cordis, licet illa etiam peßima sit, curari tamen potest. Iam uniuersalem huius nominis feb. pest. conceptum intellexistis, modo autem rei conceptum, & eius diffinitionem, seu descriptionẽ uestigare oportet, deinde ex dictis à uobis elicietur febrem pestilentem esse intemperiem calidam & siccam, cum omnibus febribus conueniat, cum dicimus à putredine esse ortam conuenit cum omnibus putridis, cum uero dicimus, uel in cordis humoribus, seiungitur à putridis non pestilentibus: quia in illis non est putredo in humoribus cordis, prout hallucinantur nonnulli ex modernis, credentes in putridis non pestilentibus, putredinem esse in humoribus cordis. his nullo pacto credendum est, quoniam toto cœlo aberrant, bene plurimi uapores permixti cum humoribus cordis sunt, qui eleuantur à materia, & permiscentur cũ calore innato in cordis humoribus, & calor ponitur in calefacto esse, & periculum est ne putrescant, sed reguntur ab innato ualido cordis calore, & nisi medici diligentia accesserit, ad peßimam deueniet febrem, quando uero dicimus, uel

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

in cordis sub stantia, nos separamus ipsas ab hecticis simplicibus, quæ & ipsæ sunt in cordis substantia, sed non à putredine depēdent, et ita diffiniuntur ueræ febres pestilentes. Sed statim aliquis diceret tu facis hoc genus feb. pestil. distinctum ab omnibus generibus febrium contra Galenum, qui non facit, nisi tria genera, ephemerarum genus, putridarum, & hecticarum. Vbi est ergo hoc quartum genus à te introductum?

Notetis quas febres Galenus distinxit, distincte à subiecto terminante, & tantum tria fecit genera, & pestilentes quo ad terminum, uel sunt putridæ, uel hecticæ, uel enim sunt in humoribus cordis, uel in substantia cordis, si in humoribus quo ad terminum sunt putridæ, si in substantia cordis putredo terminatur, tunc hecticæ dicuntur, imò modo hecticæ, modo putridæ dicuntur. Nos uero hoc modo feb. distinximus non penes terminum, sed penes caloris essentiam, quia diximus huius calorem oriri, uel humorum putredine, uel cordis substantiæ. Ideo quartum posuimus genus feb. nec incōuenit, quia plures aliæ diuisiones dantur, ut dicimus penes uarios conceptus febrium licet penes terminos tantum sint tria genera, quia tantum tres sunt termini, his habitis ad diuisionem huius generis subalterni accedamus.

Febres pestilentes, quæ tales fiunt à causa efficiente quædam ab extrinseco, quædam ab intrinseco fiunt, quæ ab extrinseco, quædam ab assumptione rei delibutoriæ, et uenenosæ fiunt, quædam ab inspiratione aeris.

Quæ

Quæ fiunt à causis intrinsecis fiunt ab aliquo humo-
re putrido existente in humano corpore, tali putrefa-
cto putredine, ut uenenum efficiatur, imò siue ab intrin
seco, siue ab extrinseco fiat, id quod facit febrem pesti-
lentem, habet quid uenenosum naturæ contrarium, imò
Galenus in principio libri de theriaca ad pisonem, in-
quit febrem pestilentem esse uenenum inspiratũ, pro-
pterea ut in curatione uidebitis utimur theriaca, &
ijsdem remedijs sicuti in uenenis, humores ergo in cor
pore cum putrescunt, & deueniunt ad tantũ gradum
putredinis, ut inquit Galenus in sexto de causis sym-
ptomatum ubi de semine loquitur, ubi putrescit in cor
pore nil differt à ueneno, nec poterit discerni an cor-
pus assumpserit uere uenenum, quia accidentia eadem
sunt, quæ contingunt ratione ueneni assumpti, & fit
putredo, non solum in humoribus cordis, sed etiam in
eius substantia, & hæc una sit distinctio.

Distinguimus etiam eas hoc modo: febrium pesti-
lentialium, quædam in humoribus terminantur cordis,
quædam in eius substãtia, quæ in humoribus, quotiens-
cunque cordis humores putrescunt, ex qua putredine
ponuntur in calefacto esse, augendo calorem natura-
lem existentem in corde ad tantum gradum propter
putredinem, quod talis est facta febris, et ista una ea-
rum est species. Quæ uero in cordis substantia termi-
natur, febris hectica pestilens appellatur. Hæc quæ
à putredine humorum cordis pestilens appellatur, si
comparetur ad feb. putridas non pestilentes, conuenit

cum illis, quia omnes ſunt in cordis humoribus, tanquam in ſubiecto terminante, & ideo quo ad ſubiectum terminans nihil prorſus differt genus peſtilens à putridis, ſed differt natura, & forma caloris, quia feb. peſtil. quæ in humoribus cordis eſt à reliquis putridis differt toto genere, feb. peſtil. habet putredinem in cordis humoribus, & putreſcunt, & febrilis calor ab horum humorum putredine auctus eſt, ſed in feb. quæ putridæ appellantur ſecus eſt, calor enim præter naturam qui in humoribus cordis eſt, non eſt à putredine humorum cordis, ſed à uaporibus putredinis fit, aſcendentibus à materia putrida, qui cum calore innato miſcentur, in cordis humoribus exiſtente, & ex tali miſcella ſubſtantiæ calidæ ualde, & uaporum admodum acrium, fit feb. illa quam putridam appellamus, de qua ſuo loco dicemus. Quod autem putredo neceſſaria eſſe debeat in corde, ſi debet ſic eſſe feb. peſtilens, iſtud non eſt meum ſomnium, ſed eſt Galeni ſententia in tertio de præſagijs ex pulſu, cuius diligenti lectione, cognitionem harum peſtilentiũ febrium aſſequi poteritis. Quod autem putredo non ſit in corde in feb. putredinis ſimplicibus, imò ſi adeſſet non eſſent putridæ ſimplices, oſtendemus ex mente Galeni cum de putridis loquemur, differt igitur feb. peſtilens à ceteris putridis forma caloris. Quantum uero ad ſecundum membrum, quod diximus in cordis ſubſtantia terminari, ſemper putredinem in cordis ſubſtantia terminari intelligimus, quando huius calor

à putre-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

à putredine confirmatur in cordis substantia, istud genus febris hectica pestilens appellatur, quia ideam, & hecticæ characterismum habent, quia idea hecticæ est calor præter naturam confirmatus in substantia cordis, hæc febris hectica pestilens appellatur, quod autē habeat characterismū, patet, quia putredo confirmata in corde, characterismus pestilētis est febris. de huiusmodi autem febre habetis apud Galenum in tertio de præsagijs expul. quod autem non omnes pestilentes sint hecticæ, nec omnes in corde, & quod aliquæ à corde incipiant, aliquæ in humoribus quæ postea terminentur ad cordis substantiam, Galenus in eodem libro tertio declarat, & ista prima harum febrium sit diuisio, quæ à subiecto terminante sumitur. Et istarum feb. quædam proportio est, nam præcise sicut se habet feb. putrida non pestilens ad pestilentem, quæ est in cordis humoribus: ita se habet hectica pestilens ad alias hecticas non pestilentes, primo conueniunt quo ad subiecta, differunt autem quo ad modum caloris, nam putrida à putredine in cordis substantia distinguitur à reliquis putridis, & à reliquis hecticis facit differre, & hæc satis sint dicta pro ista prima diuisione.

Secunda diuisio harum pestilentiū febrium à causis efficiētibus sumitur, causa autem huius effectus est, uel extrinseca, uel intrinseca, si extrinseca, uel aer, uel medicamentum, uel uenenū, siue cibus, uel potus, nam ista efficere habent pestilentē febrem. Ab aere incipiamus,

quod aer effectus pestilens feb. & pessima sit occasio Galenus ostendit primo de differentijs febrium, ubi ait, quod & si febris pestilens fiat ab humoribus putridis in corpore, plerunque tamen contingunt propter aerem extrinsecum inspiratū, & in primo epid. circa principium, idem disputat. Ideo apud Galenum est notum aerem maximam esse causam febrium pestilentium. Sed quid aeri accidit, ut inducat febrem pestilentem dicetis domini corruptio ipsi contingit aeri. Sed hoc dicere non sufficit, sed quid corruptionem generat? putredo, quæ putredo? Vera dicetis. Elementum non putrescit, at simplex elementum, nos autem de simplicibus non loquimur elementis, sed de his, quæ habemus, quæ putrescunt præter ignem, quare autem non putrescat, nunc datur occasio, ut ratio aßignetur, sed quæ nam putredinis est causa, si uera putredo est non æquiuoce dicta, causa est ubi humidum à calido non bene dominatur, ideo plurima humiditas, quæ à calido dominari non poßit, erit causa, sed an hoc sit uerum, omißis rationibus, quibus hoc liquide ostendi poßit, audiatis Galenum in primo de temperamentis. Vbi dicit de temporibus anni, pestilens constitutio apta ad generandum febrem pestilentem, excessus est calidi & humidi, & inter peßimam constitutionem calidam & humidam ponit, quam pestilentem appellat & in tertio aphorismo. Vbi loquitur Hippoc. per plures aphorismos de constitutione calida & humida, semper eam pestilentem appellat, & in primo de

differentijs

differentijs febrium in tertio epidemi.de illa pestilentia,quæ causata fuit propter aeris caliditatem, & humiditatem.id manifeste ostenditur,& ita hoc manifestum est apud Galenum, quod ista sit uera causa putredinis aeris, ex qua fit pestilentia hactenus habetis quod ab aere est maxima febris pestilentialis occasio, & si fieri debet huiusmodi feb. debet putrescere aer, & tantum dicit quòd humiditas, & caliditas sint maxima putredinis causa, & illa constitutio deterrima fit. Nunquid modo contingere potest ut fiant pestilentes feb.propter excessum aliarum qualitatum in aere? Minime,bene fiunt alia morborum genera,& epidemici morbi propter maximam sicc. & frigiditatem, & causa uniuersalis erit,& ubi in aere erit actuatio siue fuerit sicca,siue humida,siue habeat excessum duarum qualitatum, uarios morbos pro ratione excessus generare potest, & cum illæ ægritudines causam uniuersalem habeant, uniuersales erunt, & cum publice grassentur epidemici erunt, ideo aliquando pleuritides fiunt, aliquando anginæ nec mirum est,quia stante uniuersali causa, uniuersales fiunt effectus, sed non feb.pestilentes quæ habent characterismum cordis putredinem,quare sumum caput putredinē esse diximus, à plurima humiditate, imò si in aere fuerit caliditatis, & siccitatis dominium,dissenteriæ,causones.i.feb.ardentes, & plurimi morbi epidemici multiplicata bile fient, si frigida & humida fuerit consitititutio non facile putrescit aer, ideo aliæ ægritudines,fient aucta pituita,

tuita, si frigida, & sicca fuerit morbi similes illi constitutioni, si uero fuerit in aere excessus caliditatis, & humiditatis, fit putredo multa ex qua fiunt pestilentes feb. quarum idea est putredo in corde, Aer igitur inspiratus maxima est occasio febris pestilentis, & ista fuit ratio quam ob rem Hipp. Apho. tertio dixerit siccas constitutiones salubriores esse, quam humidas. Nunquid uero in aere contingere poßit putredo præterquam à constitutione calida, & humida. Vtique propter contagium rei putrefactæ, sicut contingit ex uaporibus pluribus eleuatis à cadaueribus mortuorum in prælijs, ex illis uaporibus putridis, aer per contactum putrescit, & fiunt plerunque pestes maximæ, & febres sequuntur pestilentes. Quandoque fit non tantum à cadaueribus, sed propter uicinam paludem quandam, & ratione lacuum fœtẽtium prope ciuitatem, ex tali causa inducitur putredo, in aere, & fit pestis, ideo in Cypro prope famam angustam, ubi est lacus cum æstatis tempore putrescat causa est, ut, aer putrescat, & fiant ibi febres pestilentes, & infiniti moriuntur homines, propter uaporum contagium à paludibus. potest præterea putrescere, quia aliunde accedat uapor malus, conductus à uento, & talis fuit tempore Thucididis delatus ab Æthiopia, usque ad Græcorum regionem quo tempore diligens Hippo. ignes multos accendere iußit, & lignis etiam odoratis, & suffumigia facere, & ita pestem prohibuit, unde auream statuam Hippocrati erexerunt, & in deo

rum

rum numerum retulerunt, & ita uidetis ex quibus quidem causis putredo causetur, & qualiter semper cum exsiccantibus occurratur, & quæ putredinem, in aere faciant, aer ergo inspiratus est una ex causis febrium pestilentium, & q; putredinis ratione aliquando minus malæ, aliquando peßimæ fiant, aliquando ad peßimum genus uere pestilens deueniunt, secundum quod aer magis ac minus putrescit, & hæc de causa extrinseca prima, quam artem esse diximus.

Secunda causa uenenum fuit, & hæc est peßima, sed non quodlibet uenenum causa est, sed illud quod putredo agit, quia sunt quædam ueneni species, quæ quando intra corpus sumuntur, non statim interficiũt, imò quanto magis erunt in corpore, tanto magis letales sunt, & paulatim tale uenenum facit putrescere humores, & faciunt in sanguine putredinem, in carne deinde in membris, & tanta fit putredo in toto corpore, ut uapores ascendentes ad cor, in tanta ascendunt malitia, quod cordis humores, & eius substantiam computrescere faciunt, quales autem sint species, & quod nomen habeant, Galenus habet in tertio de simpl. medicament. ubi de hac materia loquitur, à tali igitur ueneno fit in corpore putredo, & ab huius putredine fit feb. pestilens, ita quod semper putredo est quæ facit pestilentes feb. magna inquam & intensa putredo.

Tertia uero causa à cibo & potu, cibus & potus pestilentem feb. inducere possunt, uel quia corrupti

sunt.

ſunt. uel quia magnam habent humiditatem, cibus ergo aut potus corrupti, cum uinum, aut triticum corruptum eſt, & putrefactum, ut recitat Galenus, in de cibis boni, uel mali ſucci in principio, in Aſia contigiſſe, ubi magna fuit peſtis propter annonam, cum enim portaſſent frumenta in ciuitatem computruerunt, cunque coacti eſſent ruſtici, & cæteri etiam uti illis corruptis cibarijs, ex tali cibo in febres peſtilentes inciderunt, ſimiliter uinum corruptum corrumpit humores, & malignæ febres peſtilentes fiunt. Cibus etiam facit febrem peſtilentem, non quia corruptus, ſed quia magnam habet humiditatem, ut inquit Galenus ſecundo de alimentis, cap. de cucumere, ubi ait, cucumeres licet bene conficiantur in omnibus concoctionibus, non euades quin plurimos generent humores, qui cum ſint humidiores quam conueniat, putreſcunt, & faciunt febrem peſtilentem. Habetis igitur cauſas omnes febrem peſtilentem efficientes ab extrinſeco. Cauſæ modo facientes feb. peſtil. ab intrinſeco, ſunt humores in corpore putrefacti, ita quod ſemper à putredine febres peſtilentes fiunt, quæcunque ea ſit, & non propter quamlibet putredinem, ſed oportet ut ſit talis, ac tanta, ut iam deueniat ad quandam qualitatem uenenoſam, qualem Galenus deſcripſit, ſexto de locis affectis, ubi loquitur de ſeminis putredine, ubi ait quod ſit adeo intenſa putredo, ut illico cordis humores computreſcant, & ideo quando humor ad tantam deuenit putredinem, ut non ſolum humorum cordis calorem au-

geat,

geat, sed ipsos computrescere faciat febrem, facit pestilentem. Moderni qui ueritatem uiderunt sub nube hunc maximum cognouerunt gradum, sed gradum esse putredinis ignorauerunt, ideo dixerunt. Pestilentes feb. præter qualitates manifestas, quas habent reliquæ feb. putridæ, qualitatem habent occultam, sed exprimere nesciuerunt, quæ nã esset illa qualitas occulta. Domini quando hæc docent nihil boni faciunt. Nam quando distinctiones fiunt per ignotas differentias, uanæ sunt, quia si differentiæ sunt ignotæ, quomodo curationem inuenietis, si qualitas occulta est, quomodo distinguere scietis, & bene uera est Galeni sentẽtia, in tertio de præsagijs ex pulsibus, qui contra erasistratum disputans inquit. Qui nihil docent ad duo confugiunt, ad qualitates occultas, & ad nomina ignota, & obscura, igitur domini qui huiusmodi utuntur occulta qualitate, & nominibus obscuris, aliquid docere ostendunt, & nihil docent, & idem est de pestilentibus feb. dicere quod ab occulta qualitate proueniãt, ac si nihil dicerent. Ista igitur qualitas, quam moderni occultam appellant est magnitudo putredinis, quæ humores, uel substantiam cordis putrescere facit, & inde sæuissima illa accidentia fiunt, quæ quottidie uidentur, ergo qualitatem non occultam habent, sed manifestam, magnitudinem .s. putredinis, & tunc sciatis multam esse putredinem in corpore, & tunc per eum putridis gradum quid agendum scitis. Hæc igitur est secunda diuisio, quæ à causis istius febris efficientibus sumitur,

Et

Et ideo dicebat Galenus in de theriaca ad Pisonem, si feb. pestilentialis nil aliud est quam uenenum inspiratum, propter hoc theriaca conuenit febri pestilenti, quia exsiccat, & exsiccando prohibet putredinem. Quæ sententia mirum in modum nostræ fauet opinioni, quod maximus putredinis gradus causa sit pestilentis febris non qualitas occulta.

Tertium caput erat quod à putrescentibus nascitur humoribus. Humores in corpore, putridi diuersitatem harum febrium facere possunt, nam tot esse possunt, quot sunt in corpore humores, & tot pestilentes fieri febres, quot sunt humores, saltem circa initia. Potest etiam contingere quàm unus humor facilius putrescat, quàm alius, & causa est quia aptior, subiectum enim quanto magis dispositum est, tanto facilius putret, sed in humano corpore semper aliquis humor magis paratus ad putredinem, ideo feb. pestilens, incipit ab eo humore, ubi incipit putredo, ideo in pestilente febre, quas petichias appellamus, uidemus in principio signa manifestißima determinati humoris apparere, in aliquibus bilis dominium uidemus, in aliquibus pituitæ, in aliquibus humoris adusti. paroxysmos etiam seu annotationes (ut rectius loquar) incompressas uidemus, in aliquibus de tertio in tertium, in aliquibus quotidie, & bis etiam in die, secundum humorum diuersitatem, & hæc non solum quoad egestiones apparent, sed quo ad exacerbationis modos, ut diximus, & hæc circa initia, sed ubi conualescunt, & ad

augmenta

augmenta deueniunt, hæc omnia cessant, & maximam uidetis confusionem, non amplius certas habent periodos, quia iam tota massa sanguinea putrescit, & aliter imaginari non possumus, quia cordis humores, aut eius substantia putrescat, quibus putrefactis, omnes corporis humores in consensum trahunt, & ita omnes putrescunt. Imò domini in nulla alia febre putrida putrescit sanguis in uenis, nisi in hac sola pestilenti febre, bene uidemus apud Galenum sanguinem putrescere, & fieri febres, sed in secundo de crisibus, & in primo de differentijs febrium semper dicit, quod sanguis putrescit, ubi est sanguinis inflammatio, & putrescente sanguine existente in loco inflammato fit febris, sed quod in uenis putrescat, sanguis minime nisi in sola pestilente, & licet dicant moderni synocham ex putredine sanguinis sanguinem putrefacere in uenis, cum loquemur de synochis, ex putredine ostendemus ipsos aperte deuiare. hactenus fecimus omnes distinctiones febrium pestilentium.

Reliquum est monere, quæ sint corpora magis parata ad febrem pestilentem, ut perfectam notitiam habeatis. In hac parte moderni plurima dicunt, & ostendunt quæ sint corpora magis præparata, cum tamen potuissent omnia illa uerba tribus dictis explicare. Certum est ex superius declaratis febrem pestilentem ex putredine confirmata in corpore dependere, ita quod causa est putredo, illa igitur corpora præparata magis erunt ad febrem pestilentem, quæ habent

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

bent naturam præparatam ad putredinem, & sun corpora calida, & humida, ut ex Arist. quarto meth. & à Galeno primo de diff. feb. satis igitur sit dictum de præparatis corporibus. supersunt modo duo primo, ut signa inueniamus, secundo curam.

Signa sunt necessaria secundum quid, si possemus naturas particulares febriũ pestilentium cognoscere, primo intuitu non esset de signis laborandum, sed quia causæ latent, nec deprehendi possunt nisi per signa, conquirenda sunt, circa signa igitur indaganda unum hoc est præsciendum, quædam esse pronostica, i. prouidentia futuram pestilentem febrem, quædam indicantia præsentem, prius de prouidentibus dicemus, & eo maxime studebimus declarare signa portendentia, quoniam omnes ægritudines quæ magnæ sunt, acutæ & periculosæ sunt, & semper debent prius cognosci, & præ caueri, antequam incidant homines in illas, & non permittere, ut superueniant, postea curare eas, imò si unquam quærenda sunt, tunc quæri debent, quando ægritudo, & periculosa, & pernitiosa est, inter pernitiosa autem feb. pestilens pernitiosißima est. Qua igitur arte, & qua methodo desumemus signa portendentia? Initium erit à corporibus, & à causis omnibus, quæ possunt facere eas febres, sicut si uideritis à longinquo hominem debilem, & claudum, ut uix se sustinere poßit pedibus, facile prouidebitis ipsum esse casurum. Aliud est etiam initium, si corpus de se non ita paratum sit, sed sit quid extrinsecum,

quod

quod faciat ipsum cadere, & iamiam imminet ut cadat. In feb. ergo pestilenti signum portendens est corpus quòd in febrem incidere debet. Quantum ad corpus casurum cõsiderare debetis qua natura sit, et profecto erit illud quod in se calidum, & humidum est, et præterea in ocio degit, et præter ocium utitur Venere, & cibis frigidis calidis, et humidis, sed potißimũ humidis, facillimæ corruptionis. Vbi talem hominem uideritis, uix poterit iste diutius permanere, quin incidat in aliquam ex pestilentibus febribus, hoc est præuidere ex dispositione passuri corporis. Debetis præuidere modo ex causis efficientibus, uidistis in hesterna lectione, quæ sint, primo est aer secundo cibus & potus, tertio sunt causæ intrinsecæ quas enumerauimus has considerare debetis, inter quas potißimum est aer qui inspiratur, qui maxima est occasio ad huiusmodi feb. Dimißis igitur omnibus quæ à modernis dicuntur, aer inspiratus, qui putrescit primo considerari debet, & faciet uobis indicium futuræ labis, & pestilentis febris, & primo considerare debemus causas, quæ uel in ipsam putredinem inducere possunt, uel iam induxerunt, & sic duo sunt consideranda capita. primum causas indicat à quibus putrescit, secundum putredinem indicat iam factam. incipiamus à causis à quibus putrescit. Iste sunt uel mediatæ, uel immediatæ. Dicimus immediatas causas illas, quæ putredinem in aere inducunt sine aliquo alio medio, mediatas illas, quæ cum medio id efficiant. causæ quæ immediate in

aere putredinem inducere possunt, sunt uapores eleuati ab inferioribus partibus, ad superiora, & isti sunt in aere sine agitatione, uel agitati, uel commoti. si quiescentes uapores fuerint, uel sunt craßi admodum, & turbulenti, uel medij, uel tenues calidi, & sicci, ex istis tribus speciebus duo primi in aere putredinem inducere possunt, ex qua putredine inducta pestilentes fiunt febres. Tertij uidelicet calidi, & sicci, & tenues alia quidem genera morborum inducere possunt, non autem febres pestilentes. Primas igitur duas causas considerabimus, ubi fuerint uapores craßi, turbulenti, terrei, ascendentes ad primam aeris regionem, aptißimi sunt ad putredinem inducendã in aere, et hoc si diutius perseuerabũt, signa autem ad cognoscendum uapores istos ascendisse, sunt euidentißima ex rei natura procedentia. Vbi in aere fuerint huiusmodi uapores craßi, aer fit turbulentus, ut uix radij solares penetrare poßint, uix etiam homines oculos eleuare, seu erigere possunt. Grauitatem percipiunt, tristantur, & mœroris rationem nesciunt. ratio est aeris craßitudo, quia dicebat Hippoc. & Galenus in tertio epid. Vbi aer nebulosus est, tales fiunt spiritus, et cum fiant craßi, & turbulenti, tristantur, pigrescunt admodum, & causam nesciunt, ratio est, quia spiritus craßi sunt. animalia etiam eodem modo se habent, plantæ etiam, cũ labem percipiunt, uidentur folia & frondes puluere inspersæ, et ratio est, quia uapores sunt craßi, et terrei, & pro grauitate partes terreæ decidunt in folijs,

& cum

& cum exiccantur apparent pulueres in folijs. ubi hæc uidebitis, & diutius perseuerent, timendum est contagium aeris, & putredinis labes, ex quo fiunt febres pestilentes. ex his igitur apparentibus signis indicatur multiplicari plurimos uapores crassos, & eleuatos in prima aeris regione, & ex his putrefieri partem illam aeris, & febres induci pestilentes. si fuerint uapores medij inter tenues & crassos tunc medio modo se habent in generatione putredinis aeris, & sua habent distincta signa, & ex his non modo cognitionem habebitis quod pestilētia fiet, sed quod perniciosa erit. Vbi uero signa non erunt sicut priora, uidelicet, nec ita crassi uapores, nec tanta turbulentia, nec animalia pigra erunt, sed apparebunt naturæ suæ conuenientia, tunc non erit ita perniciosa. Proprium autem signum circa ortum solis, & occasum, apparebit circa solem quoddam spectrum, & simulacrum ueluti obstaculum, & diuersorum colorum erit, quandoque rubrum, aliquando nigrum, aliquando luteum, & supra spectrum hoc circa solem apparebit, ubi signum hoc perseuerabit, dicetis plurimos ascendere uapores ad partem aeris superiorem, & futuram ipsius putredinem ex qua febres pestilentes generabuntur, non tamen ita sæuæ, quia non erit tanta putredo. Si uero fuerint uapores illi calidi, & sicci, & tenues ignei, ad supremam aeris regionem ascendentes, maximam mutationem indicabunt, sed talem quæ illis conueniat uaporibus, nec ad calidum, &

humidum erit mutatio, ſed ad calidum, & ſiccum, & fiunt epidemicæ ægritudines, febres ardentes, dyſenteriæ, ægritudines à bile dependentes, ſed hoc ad præſens noſtrum non eſt negotium. Sed aliqui dicere poſſent, quæ ſigna ſunt, ut hos cognoſcamus uapores? Quando abundabit aer his uaporibus calidis tenuibus & igneis, in nocte apparebunt columnæ igneæ, in aere cōtentæ, ignei ſerpentes, ſæpe ſtellæ cadentes. Vbi hæc perſeuerare uidebitis ad calidum, & ſiccum in aere fiet mutatio, ſed non peſtilentiæ fient, nec peſtilentes febres, ſed aliæ epidemicæ ægritudines, & ita ex tribus uaporum ſpeciebus duas habemus, quæ indicant mediate futuras febres peſtilētes, craſsi quidem uapores & turbulenti, pernicioſas, quia maxima erit putredo, medij uero non ita pernicioſas, quia non erit tanta putredo, tertia uero ſpecies facit alias epidemicas ægritudines. Quantū ergo ad quieſcentes uapores attinet ſatis ſit dictum. Reliquum eſt modo uidere de uaporibus agitatis, qui non quieſcunt, illi dicuntur eſſe uenti, qui ſunt uapores eleuati à terra, ut ab Ariſtote. ſecundo meteor. habetis, qui quidem excitati, & commoti efficiuntur uenti, Vbi igitur tales uapores calidi & ſicci agitantur, dico uapores calidi, & ſicci, quoniam omnes uenti in propria origine, ſunt euaporationes calidæ, & ſiccæ, hæ cum excitantur, & motum incipiunt à calidis, & humidis regionibus, quales ſunt in meridie, et flant uerſus Boreales regiones, regionum humiditatem recipiunt, palu-

dum,

dum, lacuum, & maris, & dum perflant regiones istas Boreales, illum caliditate, et humiditate aerem inficiunt, quæ est putredinis causa, tales hi uenti austri sunt, ad orientem, uel occidentem inclinantes, & ad meridiem, quia calidi, & humidi sunt, & propter regiones, alterum subsolanum appellant, quem causam esse dicunt pestilentium febrium. Alterum ad orientem declinantem, eurum græci dicunt, Vbicunque igitur spirabunt huiusmodi uenti, caliditatem, & humiditatem in aere inducere possunt, ex qua postea generatur putredo necessario ubi diutius pseuerauerit, & causa efficiens ualida sit, ut statim talem constitutionem efficere poßit, & ubi fuerit australis constitutio per totum annum, fieri non potest quin contingant febres, & ægritudines pestilentes quemadmodum fuit illa constitutio quam describit Hippoc. tertio Epid. & à Galeno pluribus uerbis declaratur, talis fuit nostræ ætatis anno. 1528. quæ grassata est in tota Italia, ex qua successerunt febres pestilentes, & ego scio plurimos, & egregios quidem medicos prædixisse illam pestilentem febrem, ac si oculis eam uidissent, bene tum incepit, quædam feb. constitutio duplicis tertianæ, quæ non interficiebat, sed postea succeßit feb. pestilens quæ pethicchie appellantur, sæuißima admodum, non cessauit feb. priusquam inceperũt flare uenti potẽtißimi à septentrionalibus partibus per quindecim dies, diuino hoc tamen faciente numine, statim influxio, & pestis sæua ex talibus cõstitutionibus cessauit. hæ sunt

igitur cauſæ epidemicarum ægritudinum. quæ ualidæ ſunt, faciunt febrem peſtilentem, quæ magis ac minus affligunt & ſæuiores ſunt, pro cauſarum magnitudine imprimentium, quarum quædam ſunt uapores, uel quieti, uel excitati. ſi quieti, uel craßi, et terrei ſunt obtenebrantes infectam aeris regionem, uel medij, qui ad mediam regionem aſcendunt, & in eam partem putreſcunt, quod ſi calidi, & ſicci ſunt, non faciunt peſtilentem febrem, uel ſunt uapores excitati, uenti, uidelicet à meridie flantes, & ita habetis, quæ ſint cauſæ immediatæ, quæ putredinem facere poſſunt, & peſtilentem febrem portendant, & iſte eſt præuidendi modus feb. peſtil. ſunt modo cauſæ mediate putredinis aeris, ex quibus medici prudentes portendere debent futuram peſtil. feb. ut occurrere poßint antequam accedat, ſicut diuinus fecit Hippoc. qui præuidit ex cauſis mediatis ne peſtilẽtia Græciam occuparet, ita à nobis ſunt cognoſcẽdæ cauſæ mediatæ, qui prudentes medici eſſe uolumus, e quibus præcognitiones ſumuntur. Hæ non apparent in aere, ſed in alio elemẽto, & cum apparent in illo, & ab illo eleuari poſſunt in aere fit putredo, ex qua poſtea fit feb. peſtil. & ſunt hæc elementa, terra & aqua, cum in terra eſt materia turgens, & occulta in uiſceribus eius, quæ nondum euaporat, ſed eſt euaporatura, ſicut ſunt uapores putridi, qui niſi in aere eleuati ſint putredinem in aere cauſare non poterunt. Quæ uero in terra latent, quæ poſſunt eſſe uaporum materia, ſunt illæ aquæ plurimæ con=

mæ contentæ, uel flatus plurimi in uiſceribus terræ contenti, qui paulatim putreſcunt, & per putredinem attenuati, et eleuati in aere, ſunt poſtea cauſæ immediatæ putredinis. hi autem flatus, et aquæ ſæpißime includuntur in uiſceribus terræ, ex ſtellarum affluxu, & acceſſu, & receſſu corporum cœleſtium, licet exquiſite cauſas neſciamus, ſunt tamen corpora cœleſtia cauſa quo ad impreßionem, mouenturq; omnes à corporibus cœleſtibus. cum ergo mouentur, & multiplicantur in terra flatus, uel aquæ plurimæ, quæ cum putreſcunt ex proprijs ſignis cognoſcetis. Sunt autem ſigna primo terremotus, qui futuras portendit diſpoſitiones. Vbi igitur fuerint terremotus multi, multiplicantur in aere uapores, & ſi incaleſcunt aerem efficiunt calidum, & humidum, & neceſſario putreſcet, & hoc eſt primum indicium indicans in terra materiam eſſe, quæ uaporum cauſa erit, & ſi magni fuerint, uel crebri, ut diximus, futuram aeris corruptionem portendunt, ſed præter terræ motum alia habetis indicia magis propinqua, quando iam apparet huiuſmodi materia contenta in uiſceribus terræ iam putreſcere. Indicia indicantia ſunt hæc. primo plantæ quæ pullulant, uel non naſcuntur, uel paruæ & exiles, & ubi naſcuntur putreſcunt, antequam adoleſcant, & non perueniunt ad frugem, & ſi perueniunt, fruges non habent, colorem, ſaporem, odorem, neque ſubſtantiam ſolitam, quia nutrimentum ex humore illo malum eſt. præterea animalia multa generantur in

ultima terræ superficie, quæ ex putredine generari solent, et quæ alijs temporibus nõ nasci consueuerunt, radices erodunt, & super arbores ascendunt, & ipsas erodunt, præterea animalia, quæ in cauernis degere solent (ut sunt serpentia) abeunt à proprijs cauernis, & in alias patrias fugiunt, quia uapores iam putrescentes in uisceribus terræ pati non possunt. ubi hæc perseuerare uidetis licet non appareat adhuc putredo in aere, tamen prope futurum esse dicetis ut putrescat, & futuram pestem prænunciabitis, propter uapores de proximo euaporatos e terra, & quod de terra diximus, idem de aqua esse dicetis. Nonnulli ex modernis faciunt hic quæstionem, An sola apparente putredine in terra, uel aqua fieri poßit febris pestilens, sine aeris putredine. Ad quæstionem respondere debetis, quod potest fieri mediate, non autem immediate, nunquam enim putredo terræ quamuis magna sit in seipsa considerata febrem faciet pestilentem, sed propter aliud uel quia aerem putrefacit, & putrefactus attrahitur, & sic aeris putredo causa est immediata, Alia uero mediata, uel quia fruges generat putridas, quarum ratione dum animalia uescuntur sanguinẽ in illis putrefactũ inducunt, ex quo fit febris pestilens, & ita putredo in terra febrem pestilentẽ facere poterit, aerem, uel cibum corrumpendo. Nos autem quærimus causas, quæ id immediate facere poßint. Quod de terra diximus idem de aqua dicere cõtingit. Plerunq; contingit putredo in aqua propter cœlestes

influxus, ex qbus postea putridi uapores generantur, & à lacubus, & paludibus, à mar etiam eleiuantur, qui ascendentes putrefaciunt aerem, ex qua putredine febris pestilens generatur, itaque ex aquæ putredine non fit nisi mediate, quia oportet ut uapores eleuentur in aere & putrescat aer, postea inspiretur, demum fiat feb. pestilens, & ita ab his aquis putridis aperientibus pestem præuidebitis. Quomodo autem in aqua putredinem cognoscatis, signa habetis euidentissima, ubi aquæ stantes, uel non stantes, (licet raro eueniat ut putrescant) cum ad putredinẽ prope sunt, sua habent signa. quando circa superficiem apparet ue luti pingue, quod similem habet telæ araneæ, & cum iam putrescere incipiunt, uirere incipit, & quandam facit uiscosam herbam, quæ fætet admodum, & tunc putredo ingens incipit, si etiam tangatur aqua crassa uidetur, & in substantia pinguior, & calidior, præterea unumquodque animalium genus, nigrum & paruum, magnum habens caput, generatur, ex quibus ranæ generantur, ideo plurimæ ranæ apparebunt in aqua, præterea generantur plurimi ueluti culices, & alia insecta multa parua supernatare solent, & superuolutare in ultima aquæ superficie, ubi hoc uideritis dicetis iam aquam esse putrefactam, & plurimos uapores euaporaturos putridos, & fœtidos, infestantes regionem illam, & feb. pestilentem præuidere poteritis, hæc omnia habetis ab Arist. prima proble. proble. uigesimo, & uigesimo secundo. Vbi quærit cur an-

nus est pestilens euasurus, ubi plurimi uapores ascendunt à terra, ibi tetigit mediatas causas, in alio problemate. Quærit, cur annus ille morbiferus est, ubicunque plurimæ ranæ multiplicabuntur pusillæ, tetigit causas immediatas, nihilominus si non uultis ita extollere Arist. dicere poteritis omnia ea esse accepta ab ipso Hipp. quæ ipse deducit in modum problematis. Iam diximus de causis immediatis, & mediatis putredinis, & qua arte, & ex quibus præcognitionē futuræ pestis sumere debetis, quæ fuerunt ad duo capita deducta ut supra uidimus, non oportet ea repetere. diximus enim aliàs mediatas esse causas, alias immediatas, quas postea sigillatim enumerauimus, postea intellexistis quomodo uenti meridionales possunt esse in causa febris pestilentis, & quomodo per illos possumus præcognoscere futuram pestilentiam, præterea multa diximus de causis mediatis, & signa in aqua dedimus, & quomō ex illis cognoscatur futura putredo.

Reliquum unum erat membrum uidelicet cum aer est actu putridus indicat etiam proximam futuram febrem pestilentem, ut ex aeris putrefacti cognitione patebit futuram feb. pestilentem, hæc sunt manifestissima ubi enim aer putridus est, in aere omnium generum uolatilia multiplicantur, quæ à putredine oriuntur, ut est muscarum genus, & uolatilium, quæ uolant per aerem, & circa solis occasum, & circa matutinas horas uolitantes muscas admodum paruas, ut uix possitis aeri occurrere, quia offenduntur oculi, & facies

& ubi

& ubi hæc animalia diutius perseuerabunt manifestissimum est signum, ut iam in aere putredo sit constituta. secundum signum quod obseruatur ab his qui ruri degunt. Aues quæ sunt in agris, & in montibus, ubi percipiunt putrefactum aerem in regiones transmigrant salubriores, imò tanta est uis aeris putrefacti, & ita abhominantur eum, ut si habeant oua, uel paruos pullos, eos relinquant, & abeant, ut sibi ipsis consulant potius quam filijs, quos adeo amant, præterea aliud est efficacius signum, ubicunque aliquid aeri exponitur, ut panis, oua, caro, statim putrescit præter consuetudinem omnem, & nihil potest conseruari, magis & minus tamen, prout magis & minus computruit aer, & cum ita uidetis in aere esse, & caliditatem, & humiditatem, & putredinem esse factam uidebitis, quæ causa est putredinis eorum quæ in aere exponuntur. præterea aer intra parietes, & domos, & cubicula & si conclaues sint, nec terrestria, sed suprema & tabulata, nihil prodest, humidus enim ualde est, & muri cuiuscunque cubiculi humescunt, & contrahunt suum situm, & apparet non solum in muris, sed in tecto & linteis ubi cubatis, ubi igitur ista uideritis, aer putruit, & non est secundum naturam, & non debetis in illo morari, & hoc signum est maximum pestilentis febris. Habetis quomodo has feb. poteritis cognoscere, tum ex causis futuræ putredinis, tum ex putredine existente in aere, & hæc de prouisione, quæ sumitur ab aere.

Quantum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

Quantum modo ad indicium futuræ febris pestilentis quod sumitur à ueneno, cibo & potu, non est multum artificiosum, cognoscitur, si quis deprehenderit sumpsisse uenenum quod putredo interficit, & terminum habet interficiendi, ut etiam in sex mensibus interficiat, si hoc scitis, exprimere poteritis pestilentem febrem, licet hoc raro sciamus.

Quantum ad cibum, & potum facile est, ubi in aliqua regione computruerunt cibaria, ut in bellis, ubi fuerint ciuitates obsessæ, ubi homines coguntur comedere triticum, uel alia cibaria in munitionibus computrefacta, ubi inquam comedere hæc, uel etiam bibere uinum putridum ex penuria, hæc ubi contingerint, futuras pestilentes febres prouidere poßitis, & ita de causis intrinsecis, ubi cognoueritis plurimos in homine esse humores putrefactos, maxime temperaturæ calidæ & humidæ, necessarium est ut incidant in febrẽ pestilentem, & ex ea moriantur, & hæc de arte prouidendi futuram pestem, tum ex aere, tum ex alijs causis, tam extrinsecis, quam intrinsecis quarum cognitio non est ita artificiosa sicut aeris.

Reliquum est ut doceamus qua arte pestilentem febrem cognoscere poßitis, et tradamus signa & artẽ signorum indicantium præsentem febrem pestilentem. circa huius signa scire debetis quomodo quædam indicant genus feb. pestilentium, quia ostendimus quod plures sunt species, & duo potißimum genera subalterna, orta ab illo summo genere, Alterum à putredine

ne prouenit, existente in humoribus cordis. Alterum à putredine existente in substantia cordis, præterea prius sunt uidenda signa indicantia genus in uniuersum, siue fuerit per puredinem in humoribus, siue in substantia cordis, deinde uidebimus signa indicantia seorsum particulares species, postea uidebimus signa quæ indicant tempora, principium feb. pestilentis, augmentum, statum & decrementū, quoniam aliter principio occurretis, aliter statui &c. præterea habebitis signa, quæ coctionem & cruditatem indicant, quia hæc plurimum refert scire, an humores sint crudi, uel concocti, & quam coctionem habeant, præterea afferemus signa indicantia crisim futuram, uel non futuram, Vltimo ostendemus signa indicantia salutem uel mortem, & ita habebitis omnia signa quæ consequuntur genus, & quæ discernunt species, cum ceteris iam enumeratis.

Incipiamus igitur à sig. indicantibus præsentem pest. feb. in genere. unde habetis exordia, artis cognoscendi huiusmodi signa? oportet semper si methodo procedere debetis, habere aliquid unde incipiatis. Per hoc nomen signa, nos intelligimus symptomata sequentia quicquid præter naturam est in humano corpore. Tria autem præter naturam esse dicebamus. primo causæ quæ morbos faciunt, secundo sunt morbi, tertio symptomata, & accidentia, quæ consequuntur, tum causas, tum morbos, & ut referuntur ad causas, & ad morbos, appellantur symptomata, & accidentia,

dentia, & dicebat Galenus tertio de causis symptomatum, quod ita sequntur causas, & morbos, sicut umbra corpus. Appellantur etiam alio nomine casus, & euentus, pro quanto indicant causas & morbos, appellantur signa à nobis & notæ, nec non illorum indicationes. cum ergo signa talia sint, si illorum signorũ fontem habere uultis, in morbis & causis exercere uos debetis, ut uniuersalem morborum & causarum naturam sciatis, & quos euentus & accidentia parere soleant ubi accesserunt corpori humano, præsciuisse debetis ex philosophia, & ex uniuersalibus medicinæ. exempli gratia, uos didicistis experientia, & uulgares omnes, naturam ignis, & scitis quod comburit omnia, & quod in combustione facit flammam, & fumũ, ubi ergo uulgares isti talia uident in aliqua parte, & si non uideant ignem, tamen sciunt. ibi ignem adesse, cum sciant ex igne, tanquam ex causa, semper oriri fumum. Quod igitur longo usu imperiti didicerunt, ita uos debetis comparare artem talem, ut exerceamini in morbis omnibus, & causis, ut sciatis quos effectus, producant tales morbi, & tales causæ, ut uideatis accidentia, & scieueritis iam connexum cum suis causis, dicatis hic est talis euentus, ergo talis causa. Oportet ergo si periti esse uultis in arte, in uniuersalibus prius exerceri, ut habeatis fundamentum uerum, ut ad particularia deuenire poßitis. In casu igitur nostro uidere uultis ex apparentibus euentibus an sit pest. feb. in aliquo corpore, à quo incipietis? A natura rei prius

cognoſcere debetis ideam febris peſtilentis. Diximus ueram ideam eſſe ut putredo ſit in corde, ſiue in humoribus, ſiue in ſubſtantia cordis ſit, & propter iſtam putredinem in corpore, propriam habet formam quæ fuit talis in ſe ipſa, qua à reliquis ſeparatur, & per hanc putredinem in humoribus cordis exiſtentem, aut in ſubſtantia cordis, diſtincte cognoſcetis, nunquid huiuſmodi febris peſtilens adſit, nec ne, ubi aderit putredo in corde, aderit feb. peſt. Cognoſcere autem naturam huius rei non eſt difficile, ſi diſcurretis per omnes euentus, primum caput eſt diſcurrere per operationes læſas. Vbicunque erit putredo in corde, ſiue in humoribus, ſiue in ſubſtantia cordis, omnes operationes neceſſario labefactatæ erunt, quia omnes à corde emanant, quia in ipſo ſpiritus omnes generantur, & ad hepar diſtribuuntur, & ad cerebrum, & oportet calorem complexionalem membrorum in actu poni, per illos ſpiritus tranſmiſſos à corde, ideo cum in principio illorum fuerit putredo, aut in contentis, aut in propria ſubſtantia, certum eſt quod illi non poterunt operationes exercere quare omnes corporis uirtutes labefactatæ erunt, & animales, & uitales, & naturales, & deuenient aliquando ad ultimum. Ita quod primum ſignorum caput ab operationibus, & per ſingulorum genus diſcurrere incipit, quoniam illud membrum ſanum eſt cuius operationes ſunt ſanæ, ſed aliud per oppoſitum, ægrum cuius operationes ſunt ægræ & læſæ. Quantum igitur ad operationes

animales attinet quæ sunt in cerebro, quarum aliæ cognoscitiuæ, aliæ motiuæ sunt, cognoscitiuæ quædam in cerebro, & pp cerebrum, ut supra dictum est. Quantum ad imaginatiuam attinet uidebitis febrientem tali febre, esse ueluti puerum, insensatum, & si fuerit natura prudentißimus, & aliquando imaginatur alium hominem esse apud suos pedes similem illi, & dicet, uidedetur mihi quod ille homo sit idem, qui ego sum, uidetur mihi similis, & cum tangitis pulsum, inquit, tangite illum, qui est sicut ego sum, & multa huiusmodi, & ratio huius est, quia spiritus quibus utitur cerebrum emanant à corde, & cum cor iam sit præter naturam, quomodo cerebrum poterit recte imaginari, uel discurrere, ob eandem causam, quomodo memorabitur? ut dicebat Galenus in libello quod animi mores sequantur corporis temperaturam, plures fuisse qui proprium nomen obliti sunt, postquam fuerunt sani. ita labefiunt intrinsecæ operationes cerebri. Quantum ad exteriores sensus attinet omnes labefiunt, & inter omnes sensus tactus iam hebescit, uel nihil sentiunt, & dicunt tales, quare acceditis ad me? iam sum sanus, & nihil prorsus patior, & hoc maxime proprium est in febre pestilenti, & quanto magis accedunt ad intensam feb. tanto minus se dicunt laborare, ita sunt obtusi sensibus, ideo Hipp. dicebat, qui in parte aliqua dolorem habent, & dolorem non sentiunt, his mens ægrotat. si uero habent humores putrefactos, qui tendant ad naturam bilis, præter sensus in-

teriores

teriores, & exteriores labefactatos, efficerentur furiosi: & uolunt abijcere homines, et aliqui mordent, ut canes, insiliunt. Si uero putruerunt humores craßi, incidunt in cataphoram, et in subeth (ut isti dicunt) profundum. Quantum ad uirtutem motiuam, non se mouere poßunt, nisi moueantur, et semimortui uidentur, et ratio est quia spiritus animales, qui ascendunt à corde ad cerebrum, sunt obscuri, craßi, & putrefacti, prӕterea accedetis ad uirtutem uitalem, quam statim uobis manifestabit pulsus, quia cordis uirtute affecta deficit pulsus: hoc habito postmodum ad naturales uirtutes accedetis, & tum uidebitis quod egestiones corruptӕ erunt, & fœtidӕ, & sicuti oua diluta in aqua, hoc autem est, quia natura in concoquendo deficit, aut quia uirtus est male affecta, cum putredo magna adsit in corde: nam deficiente spiritu, & calore innato non potest sequi bona concoctio: nam dicit Galenus in libello, quod animi mores sequuntur tẽperaturam corporis, quod calor innatus est, aut substantia animӕ, aut proximum ipsius instrumentum: prӕterea in his febribus uix percipitur calor: dixi enim in principio, quod febris subiectum est calor innatus auctus, at in his quandoque uidebitis, quod uix percipitur ipse calor, adeo est debilitatus, nec unquam uidebitis calorem magnũ in his febribus adesse ob nimiam putredinem, putridumq; anhelitum, iste nempe est catalogus omnium signorum in uniuersali harum febrium.

Hactenus inuenta natura febrium pestilentium deue=

nimus ad signa, quoniam natura ægritudinum maxi-
me internarum cognosci non potest, nisi per sua signa,
& iam in discursu nostro expleuimus omnia signa fe-
brium pestilentium in communi, & diuisimus signa
consequentia species, de quibus etiam per tractare in-
cepimus, sed quoniam signa sunt huius rationis, ut in-
dicent aliquid, quod prius in animo conceptum erat,
& prius cognitum, nam cum alicubi fumum uidemus
ex eo iudicamus ignẽ, sciebamus enim hoc in esse igni,
ut fumũ efficiat cũ comburit aliquid: ideo dicebat Ari-
stoteles primo libro rhetoricorum, quod signa parti-
cularia indicant unum uniuersale, & propterea spe-
cies febrium pestilentiũ inuestigabamus superius, inue
nimus species distinctas à subiectis, uel terminis ter-
minantibus esse tres in uniuersum, deinde tertiam spe-
ciem diuisimus in hecticam simplicem & pestilentem,
ubi de differentijs pestilentis febris loquuti sumus, &
diximus aliam terminari in humoribus contentis, in
corde, aliam in substantia ipsius cordis: secunda diuisio
istarum febrium à causis efficientibus sumebatur, qua-
rum causarum aliæ sunt extrinsecæ, ut aer qui ali-
quando alteratur tantum ad calidum, & humidum,
aliquando putrescit, & pessimam febrem efficit, tunc
enim aer acquisiuit formam prorsus oppositam pristi
næ suæ formæ: Aliæ sunt causæ efficientes intrinsecæ,
non quia aer sit alteratus ad calidum, & humidum,
nec quod aer putridus sit redditus. At in corpore tunc
sunt multi humores, adeo ut constipationem faciant in
eo, qua

eo, qua genita deinde fit putredo ab his humiditatibus, at in tanta quantitate, ut non putrida febris ſolum, ſed peſtilens fiat, non ſolum ij admiſcentur uapores cum cordis humoribus, imò & ſimul inficiunt cordis ſubſtantiam, & ſic febris iſta oritur à cauſa intrinſeca, at quandoq; tam mali ſunt huiuſmodi uapores in corpore, quod intra quartum diem ægrum interficiunt, quemadmodum euenit de muliere domini Franciſci bonæ fidei, his diebus exactis, tanta fuit in ea putredo, & ſubita, ut non peruenerit ad quartum diem. Erat enim mulier craſſa, & humida multum, ac etiam uetula, non enim erat in ipſa tantum caloris innati, ut reſiſtere aliquo modo poſſet tali putredini, imò putredo illa ſtatim peruenit ad cor, ita ut in quatuor horas ceciderit à ſua uirtute, ſimul cum amiſſione pulſus. hoc autem fuit ob maximam putredinis multitudinem in corde, quia uidetis quam maxime lætales huiuſmodi febres ſint. Et Galenus ſexto de locis affectis inquit, has febres uarias generari in corpore ob humores uarios putridos, & ſic iſtæ ſunt febres intrinſecæ. Febres autem peſtilentes, genitæ ab aere putrido dicuntur epidemicæ, hæ enim uniuerſales ſunt, ſed minus ſæuæ. Febres autem peſtilentes genitæ à cauſa intrinſeca, (& appellantur ſporades, id eſt ſparſim uagantes, de quibus loquitur Galenus primo de ratione uictus cap. 9.) quidem ſunt longe peiores alijs, quoniam cum putreſcunt humores in ſubſtantia cordis, tunc in corpore adeſt uenenum, & hæc putredo eſt adeo ue-

hemens, & magna, ut non egeat aliquo extrinſeco cum intra corpus ſit ipſamet putredo, & hæ febres peſtilentes ab humoribus putridis in corpore, ſiue in corde, ſunt diuerſæ, inſequentes naturam humoris, qui putreſcit in corpore nam, quandoque febres peſtilentes incipiunt à malencolia, quandoq; à bile, quandoque à pituita, aut à maſſa ſanguinea, & hoc modo poteſt fieri multiplex, conſequitur etiam quod egeat uarijs curationibus, nam humores non æqualiter in corpore dominantur, ut unus humor, (bilis puta) in corpore uno, alius in alio, primo ergo ſpecies iſtarum febrium eſt à ſubiecto terminante in contentis cordis, ut ſupradictũ. His diuiſionibus ſic habitis iam omnia ſigna apparere incipiunt, ſuperius enim iam attulimus ſigna ſecundum totum genus harum febrium, pro quo notare debetis fundamentum hoc, ſcitis ex ſupradictis putredinem in corde eſſe harum febrium ideam, & propriam eſſe formam in his etiam, & perpetuo ad has cognoſcendas à natura rei incipere debemus, & ſecundum Galenum ſemper ſic procedendo, expediendo ab ipſa, alioquin ſemper errabitis, dum conſiderabitis putredinem in corde, ſtatim ſequi uidebitis, quæ ſint eius ſymptomata conſideratis an putredo ſit ab aere, & quomodo, & an non ſit ab aere, poſtea inſpicietis uirtutes animales læſas cerebri, & an omnes ſint læſæ, tam intra quam extra cerebrum, & quia uirtus motiua eſt animalis, uidete an ſit læſa, nec ne, præterea accedetis ad uirtutem uitalem, quam ſtatim

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

tim manifeſtabit uobis ipſe pulſus, quia cordis uirtute affecta, tunc deficit. Hoc habito poſtmodum ad naturales uirtutes accedes, & tunc uidebis, quod egeſtiones ſunt corruptæ, ac fœtidæ, & erunt quemadmodum oua in aqua illota. Hoc autem eſt quia natura in concoquendo deficit, aut quia uirtus eſt male affecta cum putredo in corde adſit magna, nam deficiente ſpiritu, & calore innato, non poteſt ſequi bona concoctio. Ideo dicit Galenus in libro illo, quod ani mores ſequantur corporis temperaturam, quod calor innatus eſt animæ ſubſtantia, uel inſtrumentum, præterea in his febribus uix pertingitur calor, Dixi à principio quod febrium ſubiectum erat calor innatus auctus, at in his uidebitis quandoque, quod uix percipitur ipſe calor, adeo erit debilitatus, nec unquam uidebitis calorem magnum in his febribus adeſſe, ob nimiam putredinem, putridumq; anhelitum. Iſte nempe eſt catalogus omnium ſignorum in uniuerſali omnium febrium peſtilentium. Si enim conſiderabitis naturam ipſius rei, manifeſte uidebitis, quod in unaquaque ſpecie harum febrium eſt putredo in corde, nam obtinet naturam ſui principatus, quicquid enim conuenit ſuæ ſpeciei, & ſuo conuenit generi. Verum autem eſt quod aliquando remiſſius, quandoque intenſius, ſecundum quod ſuus habitus erit deterior, uel mitior. Pariter & ſua ſigna huiuſmodi, quoniam una harum febrium erit in cordis ſubſtantia, alia uero in humoribus uerſatur, cum acce-

dis ad ægrum maxime refert hoc habere, quoniam si putredo fuerit in substantia cordis, multus erit labor medico hoc dignoscere, cum igitur accedis ad ægrum laborantem cum putredine in corde, tunc enim uidebis sua signa esse huiusmodi: primo iste non uidetur habere aliquam febrem, minimumq́; calorem, præterea non uidetur ualde alteratum esse, nec multum loqui, deinde uidetis in hoc signum colliquationis, egerit enim quoddam quod apparet de ouo in aqua diluto, ac fœtido, præterea circa præcordia calorem habet intensißimum. Si autem fuerit putredo in contentis ipsius cordis, tunc dicet iste eger se habere febrem, & tunc scias ipsum habere putredinem in contentis cordis, & pulsus non est adeo debilitatus, ut quando est putredo in substantia cordis, eo quia tunc in toto est deperditus ipse pulsus, nec aliquam ipsius qualitatem habet, cognoscetis primo ex his quando feb. est in contentis cordis, præterea accedetis ad operationes animales, ut sensus, & intellectus, quæ tam intus quam extra sunt læsæ, & uidetur esse phreneticus, cuius ratio est, quia multi uapores mali ascendunt ad caput, imò patitur in eo somnium, deinde magnus est anhelitus in corde, quoniam in his uirtus non est prorsus corrupta, postea percipitur calor circa præcordia, postea si prope os ponas manum, exhalabit ab eo spiritus ut ignis, præterea si uos uidebitis uenas, hæ sunt conturbatæ ualde, ac crassæ, quoniam omnes humores, ac totus sanguis ebullit, cum putrescant,

porro

porro necessarium est si totus sanguinis putrescit, & ebulliat, quod urina sit conturbata, non autem lucida, ergo cum putredo fuerit in contentis cordis, tunc apparebit urina turbida, & crassa, & cum medici in his febribus, uident urinas turbidas, statim aufugiunt, tamen clarum est hanc urinam turbidam minus malam esse in febre pestilenti, quam si fuerit clara, turbida dicit putredinem in humoribus cordis, mala quippe, non tamen adeo, ut quæ significat putredinem cordis. Mala quippe est, quia adest putredo in corde, præterea apparent multæ maculæ, & hoc est altero duorum modorum, aut quia uirtus est adeo debilitata, ut icores illos extrapellere nequeat, aut propellit eos, per excrementa scilicet feces, & per urinam, hæc enim sunt signa indicantia, quandocunque febris pestilens est, & putredo est, in contentis tantum cordis.

Si autem putredo fuerit in substantia cordis, non est par causa & dispositio, quia ubi in substantia cordis, ex consequenti erit deterior putredo. Igitur signa erunt deteriora. Vnum erat aduertendum, quod ab hora intercepti determinare non potuimus de quo in præsenti lectione agemus. Notare debetis nos dixisse deteriorem esse dispositionem cum putredo est in substantia cordis, quam cum adest in humoribus, & hæc est Galeni sententia, tamen oppositum sentit conciliator differentia nonagesima quarta. Vbi inquit, cum putredo est in spiritibus, longe deterior est ægritudo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

& dispositio, (& citat Auicennam secunda tertij) quam cum adest in substantia cordis, quoniam spiritus & contenta cordis est radix. Ego uero auctoritatem illam quam citat nunquam memini me uidisse, neque credo quod poßit inueniri, quia Auicenna id non dixisset, & si dixisset, falsum esset, quia est contra Galenum & rationem, spiritus & contenta cordis, se habent ut sanguis in hepate, si fuerit sanguis bonus, uel aquosus, uel non concoctus, omnis dependet à substantia hepatis, quæ si male se habebit sanguis etiam talis erit, & non, e contra, si sanguis malus erit, substantia hepatis male se habebit, quoniam potest ex mala coctione facta in uentriculo, fieri sanguis malus, non uitio hepatis, imò hepar ratione propriæ naturæ potuisset optimum sanguinem generare, ideo non potest imaginari, quod male se habeat hepar, & sanguis fiat bonus, ut in hydropicis, & hepaticis ita præcise est in corde, nam ubi substantia cordis taliter fuerit affecta, spiritus bonos generare non poterit, si uero putredo fuerit in humoribus cordis. Statim quod substantia cordis se habeat secundum naturam, omnes operationes cordis à substantia eius perueniunt, & Galenus in primo de differentijs feb. & tertio de prognosticis expul. inquit, ubi afficitur cordis substantia, illico uirtus deficit, & laborans tali febre, nec maximum calorem, nec uirtutem ualidam habet, quia statim cadit uirtus, sed ubi sit putredo in humoribus cordis, stat uirtus, quia in cordis substantia stat

temperatura adhuc ſecundum naturam, qualis autem eſt membri temperatura, tales ſunt eius operationes, dicebat Galenus in libro quod animi mores &c. radix ergo eſt cordis ſubſtantia non ſpiritus, ut conciliator dicebat. ſatis igitur ſit dictum de ſignis ſequentibus febrem peſtilentem, cum fuerit putredo, in contentis cordis. Vbi uero putredo ſit in ſubſtantia cordis, ſigna ſunt præcipua. Primo ægri admirantur, ut diximus non percipiunt, bene ſe ualere dicunt. Omnes autem operationes extrinſecæ, ſecundum naturam ſe habere uidentur pulſus, color carnis, & reliqua, urinæ tenues, ſubtiles, lucidæ ſunt, ita quod uidetur ægritudinis contagium, & in hoc hæſitant medici. & quoniam dogmatici æſtis, rationem inueſtigare oportet. Quare in febre peſtilenti maxime, ſecundum naturam apparent pulſus, & calor. Moderni faciunt multas dubitationes ſuper dictum Auicennæ cum dixit, & urina, & pulſus ſunt ſecundum naturam, & calor non eſt mutatus à naturali, & tamen æger tendit ad mortem, & hæſitant medici in eſſe eius. Gentilis & reliqui dubitant quare ſit, quod in his febribus, uidetur eſſe ſecundum naturam, & pulſus, & urina, & calor, quia neſciunt quod putredo ſit firmata in ſubſtãtia cordis, cum apparent ſigna, non ſolum indicant peſtilentem febrem, ſed eam in qua putredo eſt conſirmata in ſubſtantia cordis, ideo dixerunt quod natura non audet aggredi materiam tam pernitioſam, ſed iſtat rõ eſt indigna medico, & philoſopho. quia quãdo dicunt

hoc,

hoc, faciunt quod uirtutes naturales agant à propo=sito, quæ tamen & in corpore, & extra agunt necessario. Agens enim naturalis passo debito approximato, facit necessario actionem, non ergo debet dici natura non audet, ac si à proposito natura nostra ageret, fuerunt autem uiri isti perplexi in ratione reddenda, quia nesciuerunt principium, & fundamentum, nec quod in substantia cordis sit confirmata putredo. Si enim hoc sciuissent, scirent etiam cur hectici, & qui habent putredinem in substantia cordis, non propriam percipiunt ægritudinem ratio est, quod statim dispositio hæc cum sit in substantia cordis, diffunditur per omnes corporis partes, & inde est, quod non percipiunt proprium nocumentum, quia putredo existens in substantia corporis, æqualiter factam ponit dispositionem per omnes corporis partes, dolor autem percipitur cum inæqualis fit alteratio. quoniam ubi quid extraneum est à corpore percipitur, sed ubi est simili modo non fit sensus, quia igitur facta est dispositio æqualis per totum corpus, non amplius fit alteratio aliqua, ideo non percipitur nocumentum. Ratio cur urina sit secundum naturam, & pulsus non sit alteratus, & calor in superficie corporis sit naturalis, est sicut diuine recitat Galenus, tertio de præsagijs ex pul. Vbicunque in substantia cordis est putredo, statim deficit uirtus, calor innatus, & spiritus omnes, quoniam à cordis substantia generantur, cum enim sit affecta eius substantia huiusmodi affectionem, nec multitudo

itudo ſpirituum generatur, nec ſecundum qualitatem ut oportet. calor innatus pro ſubſtantia acceptus minuitur, quantum uero ad qualitatem maior fit, ideo non poteſt diffundi calor per totum corpus, & cum calor ad membra diſtribui non poßit frigida fiunt, & quantum ſit ex ſe frigida apparent, ſed quoniam quanto calor innatus imminuitur in ſubſtantia, tanto acuitur in qualitate, licet corpus calefacere nequeat ſecundum ſubſtantiam, ſecundum qualitatem calefacit, ideo apparet caliditas, quædam in toto ſimilis naturali. Quia calor innatus eundem parit effectum, quem pareret ignis in aliqua re mortua, et ſi approximaretur igni, talem in ea calorem inducere poſſet, ut naturali ſimilis eſſet, idem facit innatus calor, qualitas eius diffuſa ad membrum frigefactum miſcetur, cum membrorum frigiditate, & ex his duobus ſimul iunctis fit quoddam temperamentum, ut naturalis ille calor eſſe uideatur.

Pulſus etiam eadem ratione non naturalem motum excedunt, quoniam uirtus cum ſit debilis, non poteſt arteriam aliquam ad magnitudinem debitam extendere, tamen extenſionem facit, quia neceßitas adeſt, ideo naturalis uidetur pulſus ſunt tamen omnes uiolenti. & hæ ſunt cauſæ, quare & pulſus, & calor ſecundum naturamapparent.

Quare autem urina ſecundum naturam appareat ratio eſt, quoniam cum natura debilis ſit, excrementa per urinã expellere non poteſt, ideo ſubtilis permanet,

net, quia nihil de excrementis, in ea permiscetur. impotens autem ideo est, quoniam putredo confirmata est in substantia corporis, & dicebat Galenus quod medici periti has non cognoscebant febres, cum tamen ab imperitis cognoscerentur, quoniam anhelitum odorabant, & ex odore malo, & fœtore huiusmodi febres cognoscebant, & inquit omnes qui sua tempestate ægritudinem propriam non percipiebant, moriebantur, & ideo cum & uos hæc uidebitis, non timeatis, & saltem cum protestatione honorem uestrum seruabitis, poteritis igitur eas cognoscere tum quia affectus tali febre pestilenti, ex putredine confirmata in substantia cordis, collum erigere non possunt, oculos ueluti demoniati, & turbidos habent, toruo quidem aspectu respiciunt, adustionem & spirituũ paucitatem patiuntur, habent præterea faciem Hippocraticam, & *sine pudore decumbunt, etiam quod sint mulieres castæ, coram omnibus culcitram eleuant, & pudenda ostendunt, & quod pudorem, & omnes animi operationes amiserunt, & uos hæc scietis, reliqui minime, quia non erunt imbuti doctrina* Hippocratica, & *Galeni, & ubi hæc sciueritis, non modo feb. hanc esse pestilentem cognoscetis, sed esse ex eo genere, quod putrefactos habet in substantia cordis, præterea ubi hæc uidebitis non expectabitis maculas illas, quæ uulgo petechiæ appellantur, quia quando apparent huiusmodi macule hoc est propter fortitudinem uirtutis expellentis, cum uero non apparent, uel uirtus adeo debilis est,*

ut

ut nō poßit expellere, uel adeo fortis, ut aliunde trāſmittat materiam, uel per urinam, uel per alia expulſionis loca, aliquando etiam uidebitis maculas, cum materia plurima erit extra uenas prope cutim, quæ cito diſſoluuntur, & erunt ſubnigræ, plerunque tamen nō apparent, ſed poſt mortem magna quidem macula nigra circa dorſum apparet, ut ſi quis fuſtibus eſſet cæſus, uel ab alto cecidiſſet, & ratio eſt, quia ubi eſt, mortificatio uirtutis, ſanguis qui eſt in extima parte corporis aduritur, & craſefactus apparet, & ſic fiunt maculæ illæ, & illa ſigna ſubnigra. & ita ſatisfactum ſit primæ diuiſioni, quæ ſumebatur ſecundum ſubiectū terminans. Reliqua modo ſunt facilia, Nam quæcunque feb. peſtilentes à cauſis efficientibus extrinſecis. Ab aere potiſsimum fiunt, & potiſsimum calido, & humido, & turbulento. Tunc facillima ſunt ſigna, percipietis quottidie auſtros ſpirantes, & eas feb. uagari, & eſſe epidemicas, ſi uere fiant propter putredinem in aere, ueram deprehenditis putredinem. ex hoc, quoniam non ſolum homines moriuntur, ſed etiam uegetabilia, plantæ, herbæ, arbores, & animalia bruta, ſed raro hoc euenit, ſicut fuit tempore Thucididis, de qua lucretius carminibus cecinit, ubi corpora ſepeliri non potuerūt, quia ille qui ſepeliebat ſimul cōmoriebatur, & duo aut tres aliquando, ideo corpora inſepulta remanebant, quoniam nullus ſepelire audebat, igitur ubi erit tanta putredo, ob horrendas mortes cognoſcetis eam. Quæcunque uero à cauſis intrinſecis fiunt,

à multitudine deprauatorum humorum oriuntur, qui putrescunt, & putredo ascendens ad cor facit eas pestilentes febres, hanc ab intrinseca causa cognoscetis peruenire, primo propter causarum remotionem extrinsecarum, ubi in aere non fuerit talis dispositio, signum est quod intrinsecis causam habent, quæ est plurima humorum putridorum aggregatio. potest etiam ex ciborum copia causari, cum ad putredinem reducuntur, quoniam ex aggregatione plurima ciborum mali humores geniti sunt, qui putrefacti febrem faciũt pestilẽtem, præterea audietis ab'infirmo aggregauisse humores malos, ex malo regimine, ex urinis, ex ægestionibus, ex pulsus inæqualitate, hæc enim omnia plenitudinem ostendunt, & hæc de signis, quæ à causis intrinsecis efficientibus sumuntur. Signa autem quæ humores indicant, qui à principio putrescunt sunt hæc. si fuerit principium in bile, & bilis dominium fuerit in corpore, erit quidem continua feb. sed paroxysmi de tertio in tertium exacerbabunt, si pituita quottidie, si melancholia, de quarto in quartum, si massa sanguinis feb. erit continua, sine aliqua exacerbatione prorsus, uel compressa, uel incompressa, & ita ex typis, & modis inuadendi scietis febris naturam, & hæc satis de omnibus signis indicantibus has febres. Hactenus de signis portendentibus pestilentem febrem, antequam accedat diximus, & totum indicantibus genus, & species specialissimas. De signis autem portendentibus salutẽ, uel mortem dicendum est.

Debetis

Debetis domini in hac re esse prudentes, an ad salutem, uel mortem terminetur ægritudo. inter reliqua ubi ad ægros accedetis, si transierit quarta dies à principio putrefactionis iam confirmatæ in corde, & non moritur, nec mortis signa habet, sed aliqua habent indicantia salutem, prænunciabitis quod euadet, si recte curabitur, & signa erunt, si in fecibus signa concoctionis apparebunt, dixi in fecibus, quoniam ex his potissime hauriri debent, quia proprium & inseparabile signum feb. pestilentis est colliquatio, si etiam usque ad undecimum apparebunt, idem fiet iudicium, & si circa quartum, uel septimum tangendo pulsum. Videtis quod uirtus stat, aut augetur, præterea animales operationes uegetiores sunt, indicabunt salutem, si uero contrarium, & uos contrarium iudicabitis, & quoniam non tantum circa septimum, sed circa decimum quartum plerunque non habent signa de quibus curandum sit, postea moriuntur ægri. hoc contingit quoniã à seipsis contingunt febres, quæ non sunt pestilentes à principio, sed ueræ putridæ, & ascendunt uapores putridi ad cor & ponunt humores cordis in calefacto esse, & pertranseunt decimum quartũ, & quandoque uiginti dies, postea computrescunt cordis humores, uel ob curantis negligentiam, aut infirmi, uel ob materiæ multitudinem existentis in corpore humano, fit tanta putredo ut fiat feb. pestilens tempore augmenti multi etiã perplures dies habẽt tertianam feb. qui postea incidunt in febrem pestilentem, ubi igitur

ex istis signis deprehendetis ueram putredinem non transibunt quatuor, uel quinque dies quin mortis signa, uel salutis percipietis, & Auic. ubi loquitur de febris pestilentis curatione inquit, & in principio incipiatis statim ab euacuatione, & quare? quia ista ægritudo non dat indutias, ideo dicebat in cap. de Variolis, si transit quarta, non erit amplius intentio, & loquitur de Variolis uirorum, quia docet ut fiat phlebotomia, & sæua habent accidentia, quæ non contingunt in pueris, quoniam si pertransit quartam, uel ad salutem, uel ad mortẽ tendit, si ad salutem, & natura per crisim ad cutim Variolos transmittit, tunc sanguinem mittere non debetis, si signa mortis apparebunt tunc non est amplius intentio, & hæc de signis salutem, uel mortem portendentibus.

His uisis ad curationem pestilentis febris accedere debetis, cum adest, sed quoniam prudentis medici munus est prouidere antequam eueniant, ideo prius quo modo præseruandi sint amici uestri, & uosmet ipsi, saltem ne incurratis docebimus. quoniam opus laudabilius est præseruare quam curare. Domini si uidetis modernos, tot canones legetis, quos præmittunt, ut præseruent, quod uos interficient. Nos uero si attendatis facillimam dabimus artem præseruandi, & uiã, à rei natura cuius gratia agimus recte prospecta, desumpta, natura autem istarum feb. pest. (sicut reliqua omnia quæ generantur) talis est, quod causas habet efficientes, & subiectum in quo fit sua affectio, & po-

& postea est affectus apparens, hæc tria sunt in omni generatione, non est mirum si etiam hæc tria sint in generatione feb. pestil. Causæ uero harum efficientes, quædam extrinsecæ ut aer, cibus, potus, & uenenum, quædam intrinsecæ ut humorum copia, subiectum quod proxime recipit impreßionem est cor, siue sit substantia, siue cordis humores, affectus est putredo in corde, sunt postea accidentia sequētia, certum est enim ex rei natura si uolumus præseruare corpus ne incidat in febrem pestilentem, oportet causas efficientes remouere, & subiectum præparare, quod prius paratum est ad suscipiendam impreßionem, ut se habeat opposito modo, fiatq; robustum, ut causæ resistat ualidißime: si hæc duo fient proculdubio effectus prohibebitur, id est putredo de neceßitate. Remouere ergo causas efficientes debemus, & præparare subiectum: inter causas efficientes extrinsecas peßima omnium est aer, ut si calidus, & humidus sit (ut semper esse debet ut fiat febres pestilens) & putrefactus. Nec credatis modernis qui credunt à qualibet alteratione, & aeris excessu, fieri febrem pestilentem posse, quoniam cæcutiunt, bene fiunt epidemicæ ægritudines anginæ, pleuritides, febres tertianæ dysenteriæ, ac uariæ ægritudines pro excessus ratione, sed nulla harum epidemiarum est febris pestilens, quæ à multa generatur putredine (in cordis humoribus, uel in substantia cordis,) quæ fit ab aere calido, & humido, sed præcipue ab humido, ubi calidum superat. Vbi enim aer redun=

dat humiditate, est etiam turbulentia: quia dicebat Galenus nono therap. & Aristot. quarto meteor. quod omnis putredo fit à calido, & humido. Præseruatio ergo est ubi reficietis aerem, & duæ sunt uiæ, (& hic uidetis in quot uitijs, & erroribus moderni uersentur,) Altera est fugere aerem, altera contemperare, et rectificare ipsum, sed in fuga nulla est ars, sed usus pedum, & hoc non est dicendū, sed circa fugam unum est ridiculum Nicolini Florentini, qui ex suorū maiorum ductus experientia inquit, si quis aerem pestilentem fugere debet, & calidum, & humidum ut præseruet se, oportet ut statim fugam arripiat, & faciat id quod non poterit, si diutius permanserit: hactenus bene dixit, subiungit, quoniam si uoluerit discedere postquam diu permanserit in aere pestilenti, cum erit in aere salubri incidet in febrem pestilentem, & ideo tutius permanebit in aere pestifero. Et adducit experientias. Domini dico quod hæc falsa sunt, & erronea, & quantum ad experientiam dico, quod si quis hoc uidit, hoc fuit casu quia iam erat prauis humoribus plenus & infectus, & incidit in febrim præterea omnes nesciunt experiri, ut docet Galenus secundo de facult. med. & in quinto, et in experiendo multi errores cōmittuntur, & ideo fallax fuit, & ridicula experientia. Aßignat rationem Nicolus, & dicit. Vbi erit in aere pestifero, natura non audet aggredi illos humores, existentes in corpore, quia timebat facere hoc, cognoscebat enim aerem, & dicebat, si tento pugnam, aerem

aerem habeo inimicum, sed postquam discesit, & accessit in aerem salubrem, cum non habet hostem extrinsecum aggreditur hostem intrinsecum, & inquit tu es hic? interficiam te, & tunc humores pestiferi qui latitabant uiolenter in surgunt, et ægros interficiunt.

In præcedenti lectione cum loqueremur de febribus pestilentibus, quæ fiunt propter putredinem in corde unum dereliquimus, quod erat dicẽdum: illę enim febres hecticæ dicuntur, & hecticarum symptomata habent, at non ostendimus cur dicerentur hecticæ quod erat ostendendum, & licet id dicat Galenus in tertio de præsagijs ex pulsu, huius tamen rationem audire debetis. Nemini dubium est, quod quemadmodum ratio formales hecticarum est, ut calor præter naturam sit in substantia cordis, ita ubi erit hæc ratio formalis, ibi etiam hectica erit: At iam ostendimus quod putredo in istis febribus pestilentibus est in substantia cordis, & calor præter naturã in ipsa est in facto esse, ideo ibi est hectica, cui enim competit definitio competit & definitum: hoc ita dictum sit: sed hoc non est quod uolebamus dicere, sed aliud notatu dignum. Debetis scire quod febris hecticæ plures sunt gradus: primus ubi humidũ alititeum consumitur: secundus ubi incipit consumi. humidum substantificum: tertius gradus ubi calor consumpserit humiditatem illam substantificam, & fiunt membra ueluti carbones, hæcq; marasmus, seu tabes appellatur, quod igitur in hecticis simplicibus contingit, idem prorsus contingit in his febribus ex

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

cordis putredine ortis, et scire debetis, quod finis omnis becticæ est exiccatio, primo substantiæ cordis, & consequenter totius corporis, cum ergo iste sit becticarum finis, in his pestilentibus etiam er t, circa quem motum exiccationis scire debetis unumquodque in natura posse dupliciter exiccari, uel ob putredinem, uel ob eam, quæ paulatim fit exiccationem, exemplum de pomo, potest amittere proprium humidum, uel quia paulatim exiccatur à calore extrinseco, adeo ut paucis diebus appareat tabidum, absq; putredine, ut etiam conseruari poßit per decem annos sicut etiam corpora ea, ex quibus fit mumia. Alio modo fit exiccatio propter ueram putredinem, intelligo per ueram putredinem cum calor extrinsecus confertim attrahit totum humidum à subiecto, & dum putrescit fœtet etiã, ideo qui patiuntur febrem pestilentem: ex cordis putredine habent anhelitum fœtentem: becticæ illæ simplices de quibus in principio lectionis sumus locuti, habent exiccationem primo modo dictã, quoniam in illis non adest putredo, sed paulatim aucto calore, et facto igneo paulatim accenditur, & exiccatur, & per consequens totum corpus, & hanc tabem Aristot. annotauit quarto meteor. quam auansi appellat, in febre autem pestilenti fit exiccatio secundo modo dicta, propter putredinem, & ex hoc sequitur, quod citius tabescit corpus patiens pestilentem febrem, quam ex bectica simplici. Imò in quatuor tantum diebus adeo exiccatur corpus, ut ossa tantum relinquantur, et tunc

cum

cum ita exiccantur, subito moriuntur. cum uero deuenerit exiccatio solummodo ad medium, et uirtute medici cesset, & consumpta sit pars solummodo humidi, sanantur ægri, sed non redeunt ad pristinam sanitatatem, nec amplius sunt, quales erant, pro parte tabe affecta cordis substantia, præcipue si senes fuerint, si uero putredo arefaciens non peruenerit, nisi ad humidum substantificum, & fuerit iuuenis, poterit sanari, & ad pristinum statum redire, omnes tamen uix possunt refici, & non nisi in maximo temporis interuallo, uidemus igitur iam expresse quod idem indiciū est de his hecticis, sicut de reliquis, & sicut simplices hecticæ, cum habent calorem in humido radicali tantum, facile curantur, cum uero fuerit in humido substantifico, difficilius curam admittunt: si uero consumpta fuerit humiditas radicalis, curari non possunt, ideo nō est differentia inter hecticas simplices, et istas, nisi quod illa paulatim fit, hæc subito, & hoc est quod dicere intendebamus. His igitur prætermissis, si recte meministis, eramus in præseruatione à febre pestilenti, & quoniam si præseruare uultis eas, remouere oportet causas, quæ facere possunt febrem, & disponere subiectum, quod recipit earum dispositionem, ut non idoneum reddatur, ad earum effectus suscipiendum, circa hæc duo uersari debetis. istis propositis docere inceperamus quemadmodum causæ remoueri deberent, & quia potissima causa est aer occurrens, ut diximus nisi sit calidus, & humidus, & putridus fe-

brem pestilentem non inducere potest, imò à modernorum erroribus caueatis, qui dicunt ab omni intemperie aeris causari posse, causa erroris fuit, quia epidemicos morbos connumerauerunt, qui ab omni alteratione possunt fieri, cum igitur non distinxissent hos epidemicos morbos à pestilentia, quæ fit à putredine in corde existente, hallucinati sunt, & hoc fieri non potest (ab aere) nisi in aere sit calor cum multa humiditate, uel putridus, circa hoc diximus si causas remouere uultis, non quidem artificiose, sed sine arte aripere fugam, saluberrimum est remedium, cum tantummodo usus pedum oportunus sit. Aduertebamus modernorum errorem ut supra, mordebamus eos, qui dicebant naturam non attentare morbum uno tempore, in alio uero attentare, et tempora eligere. Circa hanc partem notetis Domini, aliqui scholares dubitarunt quomodo sit uerum dictum meum, quod attentare uno tempore, & in alio non, hoc autem non fit, nisi cum imaginatione, facultates autem naturales sunt prorsus sine imaginatione. Quod autem non poßit quispiam fugere, aut non fugere sine imaginatione ostendit Arist. de cauda lacertæ, quæ non extenditur in delitijs, nec in dolore contrahitur, ut nocumentum aufugiat, nisi una sit imaginatio, & in plantis sunt uirtutes naturales, quæ nec sensum, neq; imaginationem habēt.

Possunt isti habere huiusmodi motiuum. Tu dicis actiones naturales in humano corpore, secundum naturam agere. Contra. Quodcunque agens à uera forma

ra forma naturali non agit nisi secundum unum mo=dum, exẽpli gratia, id quod mouetur sursum, uel deor=sum, dextrorsum, sinistrorsum, ergo istæ actiones non sunt conuenientes actionibus consequentibus formas naturales. Præterea non tantum trahunt, sed electiue trahunt, non'ne uirtutem attractiuam uidemus unum eligere, & non alterum? electio cognitionem præsup=ponit, præterea non'ne uidemus quod omnes reliquæ actiones naturales in infinitum agunt? & nunquam terminatur donec subiectum habeant, ut ignis tantum comburit, donec subiectum obtineat, sed actiones naturales in corpore cessant, ubi acquisiuerint naturalem formam ergo habent electionem, & agendi rationem.

Istæ rationes ualidißime uidentur, sed nullæ sunt, & ostendunt nihil percepisse ex luce Hippo. & Ga=leni, est etiam una alia ratio, quia imbuti sunt in diuersis rationibus suis, opinionibus & erroribus maximis scatentibus. Nos diximus quod nulla naturalis fa=cultas, existens in humano corpore agit magis in uno tempore, quam in alio, præterea agit quod potest semper, nisi sit impedita, & sine electione, agit, & quantum potest: & hæc sit uera, & firma conditio, sed notetis quod aliud est agere à proposito, aliud se=cundum electionem, scimus naturales facultates agere à proposito: quia ad certum finem agunt, sed semper uno agunt modo, neque eligant, sicut quæ cum electio=ne consulunt de meliori, & deteriori, ut appetitus, & uoluntas, quoniam hæc attinent ad sensus, cõclusio ista

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

declarari non poteſt, niſi ſciatis quæ Galenus oſtendit in tribus libris de facultatibus naturalibus, ubi uoluit hos extirpare errores, & oſtendit quatuor eſſe uirtutes quæ diuerſas operationes agunt, & concinunt, tanquam chorus & harmonia, & ſuccedit alteri altera, & correſpondent, & nunquam ceſſant quod efficere nata ſunt. Attractiua ſemper attrahit, idem facit retentiua, bene in membris fit diuerſa attractio pro membrorum diuerſitate. Retentiua retinet, quod attractum eſt, & retinet quantum poteſt, & non ſecundum cognitionem, ſed ſecundum proprietatem inſitam à natura. Concoctiua concoquit quantum poteſt, non quia cognoſcat, ſed à forma ſua naturali inſita. Expulſiua quantum poteſt expellit, per formam, & uirtutem inſitam, non autem ſecundum cognitionem nociuum in plantis expellit, præterea non'ne ſunt tales uirtutes, in quibus non eſt ſenſus? ergo nec imaginatio, ideo nec cognitio, & propterea realiter agunt, & omnes operationes iſtas faciunt, ſi igitur has uirtutes in humano corpore eſſe ſupponimus, ut inquit Galenus in libro de fœtus formatione, & eaſdem in animalibus, & in plantis eſſe, & Ariſt. idem in ſecundo de anima ait, cum potētiæ, ſicut in potentia ſunt ad ſecundas neceſſarium eſt dicere, quod ſicut illæ ſic iſtæ agunt ſecundum naturam. Ad obiecta uero in contrarium quando dicunt facultates naturales agere ſecundum unum modum tantum. Facultates uero animæ agere ſecundum diuerſum modum. Dicimus

mus quod iste est finis naturalis, non quod cognitionem habeat, cum dicunt facultates animæ attrahere, quod sibi conuenit, & respuere quod non conuenit. Hic non est electio proprie dicta, quæ præsupponat sensum, & cognitionem, sed ratione propriæ formæ trahunt, quoniam si crederetis quod traherent ad diuesas positiones, dicerem electio est, quæ fit secundum sensum, non autem secundum formam. Dicetis etiam quod magnes & pharmacum electiue trahens cognitionem habeat, cum tamen Galenus, in secundo de facul. naturalibus, tertio de temperamentis in de facultate purg. med. probat pharmacum, cum in uentriculo sit trahere secundum omnes differentias positionis, imò eligere & trahere, quod sibi proprium est, & aliud trahit bilem, aliud pituitam, si dicas ergo quæ electiue trahunt habent cognitionem, pharmacum, & magnes habebit cognitionem, sed sicut magnes & pharmacum trahunt ad se alterum, quod est ferrum, & pharmacũ humorem sibi congruum, quantum potest ad se attrahit, & quando potest, & nunquam ab operatione cessat nisi impediatur, cum uero cessat hoc est, quia uel debile, uel quia non habet obiectum proprium, uel erit æger. i. impeditum, sicut dicunt isti. si allio illnietur magnes non trahit, imò sicut absurdum est dicere de his quod per cognitionem trahunt, ita etiam de his facultatibus dicendum est. Præterea concoctiones in hominibus, & in plantis fiunt, plantæ enim concoquunt, & suas operationes faciunt, quousque deduxerunt fructus

ctus ad certam formam, & sicut absurdum est dicere plantas aliquando concoquere, aliquando non, per cognitionem quam habent, itidem absursum est dicere facultates in hominibus aliquando hoc audere, aliquando non, nisi forte (ut diximus) impediatur, & licet dici soleat à poetis, hyeme non audent plantæ folia emittere, & prata rident, metaphorice dictum est, sed cur in frigore folia non emittunt, est ratio philosophica, quoniam frigus contrariatur calori, & calor frigori, ubi ergo est frigiditas in uere, nõ fiunt generationes, quia frigiditas penetrat in meatibus arborum, & constringuntur meatus, & pori, & calor naturalis arborum concentratur ad profundum, quia contrarium pellit contrarium, cum ergo calor concentratur pori obstruuntur, non potest autem naturalis calor penetrare, & dilatare, & humidum prolificum trahere, sed si caliditas aeris accedit, tunc pori dilatantur, illis dilatatis, calor naturalis adiutus à calore extrinseco dilatatur, & humidum trahit prolificum, & iam folia & fructus generari incipiunt. In proposito igitur nostro ubicunque humores fuerint in uenis, uel meatibus, & in reliquis partibus corporis, calor naturalis aggrauatur ab huiusmodi humoribus aduersis, & sicut insitum est omnibus naturalibus quod contrarium, pellat contrarium, calor naturalis contrahitur, & concentratur, & fortior in seipso fit, sicut flamma in aere frigido, dum occurrerit frigido aeri, contrahitur in se, non quia fugiat pugnam, & cogatur, sed quia à natu-

ra insitum est, ut contrarium auertatur suo contrario, & dum redijt in seipso fit fortior, & insurgit de nuo, & fit pugna donec, uel superet omnino frigiditatem, uel ipse superetur, & suffocetur. Ideo siue fuerint humores in uenis, siue in aliqua corporis parte, retrahitur calor fugiens contrarium, quærit aũt agendi materiam, nec ab opere cessat, donec uel humorem uincat, uel suffocetur, & extinguatur. Nec dices id tunc fuisse factum à proposito, ut suffocetur, sed necessario, similiter arteriarum motus, in assumpto ueneno frigido nunquam cessat, donec interficiatur, quia tunc interficit uenenum frigidum, cum attrahitur ab arterijs ad cor, & cogitur ita facere, non per cognitionem, quia si cognosceret, non quæreret sui interitum, aggreditur igitur, natura humorẽ necessario, & licet concentretur sæpe calor, ac sæpe rediens, uel uincit, uel uincitur, nec desinit, donec alterum duorum necessario sequatur, & omnes isti sunt motus naturales. Ideo dicere non debetis, quod naturales facultates aliquando agant, aliquando non, & si uidetis aliquando, quod coctio non fiat in corpore humano, est quia debiliter operatur, ita quod ab extrinseco non percipitur, agit tamen, sed debiliter, uel propter maximam resistentiam, quam habet ex parte obiecti, uel quia debilis, ita ut operationem agere non poßit sensibiliter, & tarde, tamen agit, cuius signum est, quod uel coctiones in aliquibus diebus apparebunt, uel natura superabitur, bene uerum est, quod calor magis agit in uno tem

pore,

pore, quam in alio, & in alio loco magis quam in alio, non quia eligat. sed quia locus calidus, uel regio calida, uel tempus anni calidum adiuuat, ut in uere, uel æstate, ubi motus fit breuior hyeme uero tardior, & in regione frigida, hoc non est quia calor eligat facere magis in hoc, quam in alio, sed quia adiuuatur à calore extrinseco, & hoc modo fortior est eorum uirtus, à fortiori autem actione septimo physicorum, & à resistentia maiori, uel minori, fiunt actiones tardiores, uel breuiores. Imo cum dicunt isti homo sanus recedens à loco pestifero, si accedit ad locum sanum interficitur à pestilentia, hoc euenit ex ignorãtia principiorum quare non est mirum, si conclusiones etiam ignorant. Fortasse hoc euenit, quia dum uir ille erat in loco pestifero multos habebat humores & quietos, & malos, & natura aggreditur illos, & paulatim, quia plurima est resistentia, ex parte paßi, ideo confertim agere non potest, sed paulatim & occulte fiunt actiones, & uir ille non est infirmus quia natura debiliter agit, & humores quieti sunt, nec adhuc putrefacti, est tamen dispositus, ut infirmetur, in isto termino constitutus fugit, in fuga agitatur, tum ex itinere tum ex motu, & potest accedere ad locum calidũ, & maior etiam fiet agitatio, humores illi qui parati erant ad putredinem, dum quieti erant nullum inferebant incommodum, cum agitantur, calor naturalis innatus retrocedit, qui fugit suum contrarium, humores illi calefacti & attenuati propter calorem, præcipitantur

tantur

tantur ad cor, & putrescunt, cum uero putruerunt infirmatur homo ille, causa ergo quod infirmetur in aere salubri, non est ea, quam isti aßignant, quia uidelicet aufugerit tunc, cum aliquam moram fecisset in aere pestifero, in quo id prius natura non audebat audet tunc, sed cum ita humores huiusmodi in aere salubri agitantur in fuga, & post talem agitationem putrescunt, facta putredine in loco etiam sano infirmantur, & moriuntur, homines, quoniam dicebat Hipp. *in primo de regimine acut. plures moriuntur à causis intrinsecis, q̃ ab extrinsecis, ideo non est ratio, quia tunc natura audet, & prius non audebat, & ista satis sint de illa quæstione, quã oportebat recte dilucidare.*

Dicebamus heri (redeũdo ad propositũ nostrum) quomodo aerem pestilentem euitare poßitis, & duos commodos docuimus modos, Alter erat fuga, alter aeris rectificatio de fuga diximus, nunc superest, ut de rectificatione aeris dicamus, rectificatio proculdubio fiet cum suis oppositis. Aer est calidus, & humidus, quia humiditas est mater putredinis, debet ergo exsiccari. Ideo bene dicebat Auicenna *summa curationis est in feb. pest. exsiccatio. Quoniam febres istæ à maxima pendent putredine, nihil autem melius, & citius putredinem curat, quam exsiccatio. Quomodo autem fieri debeat, si poßitis facere sicut* Hipp. *fecit, qui iussit ut nemora comburerent, & suffumigia fierent, ex lignis odoratißimis, ad exsiccandum aerẽ, & ita prohibuit pestem in* Græcia, *optimum esset, ut & uos idẽ faceretis,*

faceretis,ut tota regio rectificaretur, & præseruaretur cum suffumigijs huiusmodi, iam dictis, & maximos accēderetis ignes, sed quoniam uires uestræ ad id non suppetunt, nec estis eius auctoritatis, ut tantam regionem præseruare ualeatis, saltem priuatim aerē rectificare debetis, & uobis ipsis, ac amicis consulere, ac eligere ea quæ exsiccant potentissime, ut sunt suffumigia ex ladano mastiche, ex amoniaco timiamate, ex myrrha, stirace, cancamo, sed quoniam sermo incidit de cancamo. oportet ut sciatis quid sit, quidam dicunt cancamum esse id quod uulgari lingua apud medicos lacca appellant, sed error est, & maximus, & aliud est lacca, aliud cancamum, prout patebit inspicienti caput de cancamo apud Diosc. & Plinium, cancamum odoratissimum est, lacca non habet odorem, sicut cancamum antiquorum, crederem ego Belzuinum esse cancamum, & si legeritis quæ de cancamo dicuntur apud antiquos, maxime consentire uidebitis Belzuino nostro, sed easdem proprietates habet, & quoniam mirrhæ assimilatur, nonnulli Belzuinum esse mirrhā crediderunt, de cepti similitudine. sed de cancamo satis, nunc ad id unde oratio nostra defluxerat, redeamus si igitur non tantum caliditas & humiditas in aere fuerint impressæ, sed fuerit superaddita putredo, sicut etiam aqua plerunque putrescit, (semper de uera putredine loquendo) ratione cuius putredinis deterrima fiet febris, si hoc inquam occurrat, quibus remedijs erit occurrēdum? cum contrarijs, ualde exsiccantibus, ut ue

Suffumig. exicatia

ra fiat exsiccatio, nec remedia mutentur, cum caliditas & humtditas (ut Galeni & Arist. est sententia) sit origo omnis putredinis, ergo cum facta est nullo præsentaneo magis occurimus remedio, quam refrigeratione, & exsiccatione, sicut etiam ad putredinem prohibendam in carnibus, & in reliquis remedium idoneum est, exsiccatio, & refrigeratio, ideo carnes in aceto maxime præseruantur, exsiccatio autem ea est, quæ præseruat. siue sal, siue acetum, siue mel, siue aloe fuerit, ea ualde exsiccant, & præseruant à putredine, cum humiditas sit putredinis mater, Ideo in aeris putredine ualidißimis exsiccantibus uti debetis, & inter reliqua, medici dixerunt sicut Rasis refert, altith. esse remedium commodißimum, ad remouendam putredinem aeris, & dixerunt medici illi, qui recitantur à Rasi, quod omnes qui usi sint altith. sunt à putredine præseruati, & ait non tantum commodum esse, ut ex eo fiant euaporationes, sed ut bibatur, erat autē altith. ut ait Rasis, tertio diuisionum cap. 49. assa dulcis, quod Græci lassarem appellant, aromatarij nostri assam habent quàm fœtidam appellant, quæ nihil aliud est, nisi lasser putrefactum. Nos caremus (medicorum negligentia) hoc tam celebrato remedio, licet in Lybia. frequentißimus sit, nascitur autem in Cyrene Aphricæ oppido, & ideo ὀπὸς κυρηναϊκὸς appellatur lasser, ergo celebratur maxime ab illis medicis, & præfertur in exsiccando, & Galenus de succo cyrenaico inquit, quod præstantißimus est inter omnia exsiccantia,

si uerum

ſi uerum eſt quod nos ultima exſiccatione indigemus, in putredine aeris, uerum erit quod laſſer præfertur omnibus reliquis, quæcunque etiam ualidiſsime exſiccant, ad eundem uſum commodiſsima erunt. In hac aeris rectificatione unum notare debetis, in quo medici plurimum errant, in præſeruatione à peſt. Vbi enim aer qualitate peccat calida, & humida, uel putredine ubi inqnam aerem uident, ita præparatam uictus rationem immutant, & ubi erant ſoliti homines affatim comedere, iubent ut cibis utantur facilis coctionis, ſæpiſsimæ ſe purgent, & iam errant, quia ubi aer peccat ibi eſt id maximum diſcrimen, & ratio eſt, quia uel declinatis ad tenuiorem uictum, uel ad pleniorem, ſi ad tenuuiorem, rareſcit habitus, & laxior fit, propterea ex huiuſmodi raritate habitus, & minutione cibi, uirtutes noſtrum corpus regentes minorantur. ubi autem minoratis & rarefacietis corpus, maxime præparatis ad ſuſcipiendum malas aeris impreſsiones, & aer per poros inſpiratus, per anhelitum, per arterias, & uenas peruenit ad cor, & quia putridus eſt, ſanguinem & ſpiritus putrefacit, & quia uirtus diminuta eſt ex cibi minoratione, corpus non ita reſiſtit & ita cauere debetis, ne ita temere declinetis ad uictum huiuſmodi tenuem, bene ſi ſenſim poßitis facere ſine maxima mutatione, liceret, ſed caute, ſi uero pleniori utuntur cibo, auctoritate Auicennæ dicentis, & iubeant multum comedere, quia uirtutes corroborantur, uirtutibus corroboratis ualide reſiſtent, & non

infirma-

infirmabuntur. Caueatis quia ex plurimo cibo humores infarciuntur, & fiunt obstructiones, ex obstructionibus putredo, & aer putredinem adiuuat, ideo non est mutanda ratio uictus, nec ad tenuiorem, nec ad pleniorem, sed in solito uictu manere oportet, lætari, nec mutari in re uenerea, nec ad forte exercitium transire. Hæc erant consideranda, quo ad causæ efficientis remotionem, respectu aeris, circa cibum & potum facillima est rectificatio. si erit cibus, & potus putrefactus, remouendus, si uenenum assumpsit occurrendum est ipsi, sic et in reliquis causis agendum, id est humores deprauatos expurgare, & illos remouere, ut sanguis cum eius mißione curandum, si alij humores, cũ medicinis purgantibus, & euacuantibus. Si uero temperatura sua, ut sanguinea, quæ est apta admodum ad putredinem recipiendam, ut in huiusmodi febrem pestilentem incidant, caliditatem eorum refrenare debetis, nõ omissa siccitate, nam caliditas adiuuatur ab humido intrinsecus inspirato, faciẽs putredinẽ, si frigidæ, et humidæ fuerit tẽperaturæ eum dimittere oportet, & conseruare, hæc sunt aduertenda ab optimo medico. In euacuando modo corpora non confertim euacuare debetis, etiã si cacochymia, et deprauati humores adsint, exempli gratia, ponamus quod aer sit intemperatus per calidum & humidũ, uel etiam sit putrefactus, & cũ hoc, sint etiam deprauati humores, ita quod horum ratione sit necessariũ incidere in febrem pestilentem, & in putredinem, hoc corpus affatim, &

ſubito non euacuare debetis, quia citius ipſum in fe=
brem peſtilentem incidere facietis, & ratio eſt, quia
dicebat Galenus in ſecundo de reg. acut. ſuper illo tex.
Hippo. Vbi uult deſcendente dolore uerſus hypocon=
dria in pleuritide quod pharmacum exhibeatur, inquit
non poſſunt inueniri medicamenta purgantia, quæ ita
præciſe euacuent, nec ſcitis præciſe, tantum eſt exhi=
bendum, ideo uel nimis euacuabitis, uel mouebitis hu=
mores, ſi nimis euacuabitis, uirtutes deſtruetis, ſi pa=
rum, quod reſiduum eſt præcipitabitur ad cor, &
maior fiet putredo. Ideo cauere oportet, quia ſemper
dimittetur quod putrefactum eſt, quoniam mouebitis,
& non educetis. Præterea omne pharmacum attra=
hens, eſt uenenum, infeſtans uirtutes: ut Meſue dicit,
quod uirtutũ mineram deſtruant, excipit tamen aloen,
præterea ex illis euacuationibus rarefacitis corpus,
& relaxatis, & agitatis humores, imbecilliores red=
ditis uirtutes, & aptum facietis ad ſuſcipiendam im=
preßionem aeris, & quia hoc non eſt aliud quam ho=
minem interficere, ideo Auicenna diuine admodum in
præſeruatione feb. peſt. quoniam uidebat corpora, quæ
erant plena humoribus deprauatis eſſe euacuanda, ex
alia parte uidebat, quod tuto euacuari non poſſunt,
parum & ſæpe euacuat, et cum his medicamentis, quæ
non deſtruant mineram uirtutum, & ideo inquit, quod
optimum medicamentum eſt in præſeruatione phar=
macum confectum ex aloe mirrha, & croco. medica=
mentum Ruffi, eſt ei admirandũ, ſic ut Raſis ex Ruffo
refert,

referт,qui fuit ante Auicennam, sed quomodo confici debet, & quomodo exhibendum tam præclarum medicamentum,de quo Ruffus refert, quod nunquam hominem uidit, quod fuerit usus huiusmodi pharmaco incidisse in feb.pest. & ita experientia comprobatum est,& habet omnem methodum, & ita ipsum conficiunt. Accipiunt Aloes partes duas,croci,mirrhæ ana partem unam, simul conficiunt, & datur sicut Auicenna dicit drachma una, Ruffus non dat doim, datur ex uino odorifero in præseruatione, & diluitur,& mane datur,postea etiam exhibere potestis in pillularum forma nihilominus usus ex uino odorato melior est, quia transit ad membra principalia facilius,ingreditur in hoc pharmaco aloe,quæ præseruat corpora à putredine, habet mirrham, quæ mirifice exiccat, qua præseruant Arabes corpora à putredine,aperit præterea obstructiones cutis,recreat spiritus & corroborat cor, cuius debemus rationem habere maximam,& ita hoc pharmacũ uere fuit Ruffo dignum,melius igitur facietis si cum huiusmodi pharmaco præseruabitis,& quotidie, uel alternis diebus, eum exhibetis,quoniam paulatim euacuabitis, corroborabitis,& uirtutes non destruetis, & uias tenebitis apertas,quoniam mirrha obstructiones aperit, & exsiccat, & quia hæc omnia facit, ideo ualidißime à febre pestilenti præseruat. hæc sunt ad remouendas causas efficientes (quantũ ad huiusmodi febres attinet ad præseruandum)tam extrinsecas, quam intrinsecas

pseruans in feb. pest.

secundum quod esse diximus faciendũ, est ut subiectum aptum non sit &c. Domini circa huiusmodi aptitudinem subiecti, & prohibitionem, ne recipiat dicimus quod subiectum proximum est cor, quod putredinem recipit, & sine putredine in corde non erit febris pestilens, ideo prohibere oportet, ne cor recipiat, hoc fiet corroborando, augendo calorem naturalem, & spiritus, id fiet cum rebus odoratis, dando operam, ut qui inspiratur aer, sit odoratus, quia calor & spiritus nutriuntur ex eo, ut dicebat Galenus in libello de usu respirationis, & ubi aer fuerit alteratus cum rebus odoratis, recreabitur, postea cum nutrimentis, quæ facile alant, cum uino odorato, moderate corpus exiccabitur, & putredo si qua erit remouebitur, et obstructio similiter aperietur, cum rebus tamen quæ non calefaciant, & caueatis ab immoderato exercitio, quia ex eo calefaceretis corpus plus æquo, humores liquarentur, & tunc præparabuntur ad putredinem, ideo à calefacientibus cauendum est, & eligati s potius, quæ non calefaciant, & cum hoc exiccandi uim habeant, ideo Arabes acida exhibent, acetum cõmendatur, & lentes, & hoc uoluit Auicenna nulla alia ratione, nisi quia frigida, & sicca sunt, ut corpus non calefiat, & exiccetur, acetosa igitur & acetum præferuntur, quia acida incidunt, & apèriunt, licet per accidens, apertio autem utilis est admodum ad prohibendam putredinem: præterea aciditas maxime exiccat, & habet uim refrigerandi, hæc autem duo maxime

idonea

idonea ſunt ad huiuſmodi prohibitionem, & obſtru-ctionem aperiunt, quod ſi modo acida qualitatem uel occultam, uel manifeſtam habeant, quæ putredinem prohibere poßint, ut ſuccus limonum, aranciarum, & citri, longe commodiora erunt, quoniam ut bene dixerunt Galenus, Plinius, & Virgilius conferunt maxime uenenis hæc inter reliqua omnia, præterea cum febris peſtilens ſit uenenum quoddam, ut inquit Galenus in libro de theriaca ad piſonem, quam ob cauſam exhibet theriacā in illis febribus, ſequitur quod acidorū ſuccus maxime conferat, taceant igitur qui dicunt acida nō conuenire in præſeruando, & curando, bene aſtringentia non conueniunt licet refrigerent, et exiccent, quoniam non aperiunt, imò conſtipant, ratione cuius conſtipationis putredinem generarent, & cauſarent, ideo non laudo eos qui utuntur lentibus, & piſcibus, quia ſunt emplaſtica & obſtruunt, quia uolunt refrigerare & exiccare corpus & ſanguinem craſſiorem reddere, ne ratione ſuæ tenuitatis penetret, & ad cor perueniat, & interficiat, hæc ratio eſt indigna bono medico, laudo ergo frigida, & ſicca, ſed non ut ſint aſtringentia, uel craſſæ ſubſtantiæ: ſi quis diceret utimur emplaſticis: quia uolumus prohibere ne uapores putridi ex materia putrefacta aſcendant ad cor, & putrefaciant ipſius humores, & ſubſtantiam, ideo uapores iſti prohibendi ſunt, ne aſcendāt non humores, & ideo quæ obſtruunt, & ſanguinem craßiorem faciunt maiorem faciunt putredinem, & citius incur-

runt febrem pestilentem, ideo legere debetis Arabes, sed cum luce quadam, quia alioquin plures errores acquiretis quam ueritates, et de hoc sit sufficienter dictum de his quæ possunt prohibere à febre pestilenti theriaca, & mithridatum, omnibus præferuntur: quia ueneno resistunt, restaurant innatum calorem, & omnes uirtutes, & aperiunt, & Galenus nono simplic. med. terram Armeniam prefert, quæ bolus Armenus appellatur, & dixit omnes qui fuerunt seruati à pestilentia tempore suo, hac terra sola liberati fuerunt, quæ ex Armenia fuit asportata, ideo terra Armenia appellatur, & qui eam portant inquit Galenus lapidem eam asserebant, ipse tamē potius declinat, quod sit terra, & rationem quare eam præferat reddit, quia ualidißime exiccat, sed nō habemus nos terram illam, & de ea loquitur Galenus quasi per somnum, caremus igitur bolo Armeno. Aromatarij tamen habēt in maxima copia, quæ tamen Galeno non fuit nota, nominant omnes bolum Armenum, sed nullus est qui sciat in quo loco sit, tum propter hanc rationem, cum propterea quia inquit Galenus, quod erat pallidi coloris, noster uero rubeus est, præterea uidetur habere maximam uim astringēdi, Galenus autem ait quod habet maximam uim de siccandi, iste igitur bolus noster est illa rubrica synopica, ut constat ex cap. Diosc. de terra synopide, in proposito ergo, si uos præseruare uultis ab huiusmodi feb. hoc modo procedetis, & dedimus artem, & diximus instrumenta, modo ad cu-

rationem accedemus, in qua procedendi methodum proponemus in uniuersali, postea ad particularia deueniemus. Circa curandi methodum diximus iam in uniuersali nostra methodo, si uultis recte particulares ægritudines curare, semper illa quinque superius exposita in mente habere oportet, primo quid agendum, & consultationem in ipsis facere, secundo quantum, usque ad quem terminum, tertio quomodo parari debeatis, quarto quando facere debeatis, quoniam medicamentum temporibus suis prodest, eligere igitur debetis tempus, electio autem hæc difficillima est, quinto & ultimo: ubi debeatis applicare remedia consulendum est, ista quinque proponenda à uobis erant. deinde tria à nobis consideranda sunt in omnibus morbis: primum est morbus qui propelli debet, & quid sit noscere oportet: secundum est subiectum, id est corpus humanum quod curatur: tertium est natura, qua duce curamus, ita quod hæc tria semper proponenda sunt, & si aliquod horum trium defecerit, nihil scietis, imò recta cognitio morbi, corporis, & naturæ, in quæ operamur, deducunt nos in cognitionem, quomodo illa quinque sunt iudicanda. natura autem morbi quomodo cognoscenda alias diximus, & docuimus cum morbus sit multiplex, & omne multiplex prius diuidendum sit, in primis esse diuidendum genus suum, genera autem morborum aliud in temperatura. aliud in compositione, aliud in solutione continui. Videndum igitur est prius in quo genere sit, sed hæc non sunt semper

ab eo incipienda, idcirco in febre pestilenti non debetis discurrere an sit in temperatura, sed supponere, & præterea quid sit febris pestilens etiam supponere, an ab aeris putredine pendeat, uel ab humoribus putridis, sit ne in contentis cordis, an in eius substātia, putrescat ne bilis, an sanguis, postea cognita huiusmodi morbi natura cum suis causis, iudicium faciatis recte operandi per cognitionem naturæ morbi, per cognitionem naturæ subiecti, debetis considerare cuius temperaturæ sit, an sit morbo similis, et an calida, uel humida &c. uel sit morbo contraria, præterea an sit rari, uel densi habitus, tertio considerare debetis, an in hoc corpore sit uitium in aliquo membro particulari, an debile sit cerebrum, an uentriculus, an hepar, & sit naturalis imbecillitatis. Quarto considerare debetis quibus moribus sit, an sit assuetus multum, uel parum comedere, crassáne edulia, uel tenuia, an multi sit coitus, multiq; exercitij sit, an timidus, uel audax, iracundus, uel mitis. Quinto considerare debetis ætatem, senex'ne sit, puer, an iuuenis, sexum etiam, mas, an fœmina: sexto regionem, cœli statum, tempus anni, an calidi, frigidi, humidi, uel sicci sit. Istis consideratis quantum attinet ad subiecta, debetis naturam .i. uirtutes & facultates respicere: quia sine ipsa nihil facere potestis: quia natura dirigit omnes nostras operationes, ut inquit Galenus in de constitutione artis medicæ, & tertio tegni, omnium natura est operatrix, medicus uero minister. ideo uirtutes animales considerare debetis,

betis, quæ ſunt in cerebro, uitales in corde, naturales in hepate, in uenis & in uentriculo.

Hæc omnia ita propoſita ſunt illa uniuerſalia, quæ in uniuerſali diximus methodo, in qualibet ægrotatione antequam ad particularia accederetis conſideranda in febribus ergo peſtilentibus hæc omnia prius ſunt conſideranda, poſtea deuenire debetis ad quatuor principia quæ ſunt dignitates per ſe notæ, & illa in animum ueſtrum reducere debetis, quoniam inde medendi ars deducitur, & oritur ſunt autem quatuor illæ dignitates, iſta prima eſt contraria contrarijs curari, ſimilia ſimilibus conſeruari, ſecunda dignitas eſt quæcunque ſunt in corpore ſecundum naturam conſeruanda ſunt, quæ autem præter naturam remouenda ſunt, tertia eſt lapſuum qui in corpore ſunt quidam parui, quidam magni ſunt, parui paruis, magni magnis remedijs curandi ſunt, extremis morbis extrema exquiſite remedia optima ſunt dicebat Hippocrates primo aphoriſmorum, aphoriſmo VI. quarta dignitas omniũ, quæ operatur medicamentũ, naturã eſt operatrix, medicus uero miniſter his præmiſsis, & illis quinque quæ ſemper in animo medici eſſe debent, & præterea illa tria, quæ recte perpendenda eſſe diximus. Videamus, unde ſumatur quid agendum, & eius rationem: id à natura morbi ſumitur, quomodo, ab ægri conſuetudine, an delicatæ naturæ, an aſſuetus, tali uictui, an multi appetitus aliter. n. meſſores, aliter nautas, aliter nobiles curamus. Quantum uero extendi

debeat,& oporteat,poteſt intenſiue,& extenſiue, intelligi,intenſiue.ſ.quãtũ augeri debeat gradus, & hic ſumitur à lapſu,nã ſi quis lapſus per duo ad calidũ refrigerare debemus per duo , extenſiue uero per molẽ eſt ut ſi caliditatẽ uolo per duo remouere habito gradu frigiditatis, ut duo, dico quanta moles medicamenti requiritur ad remouendum caliditatis gradum, quantitas ea quæ intenſiua dicitur à quantitate ſumitur lapſus,extenſiua ab ægri uiribus, ut plerunque euacuare debemus duas libras ſanguinis , quantitas intenſiua oſtenditur à lapſu.i. ex multitudine materiæ , altera nero extenſiua à uiribus,quoniam aliquando propter uires partimur euacuationem , quando,autem primo, & per ſe ab ægritudinis motu ſumitur , nam aliter in principio agimus, aliter in augmento,aliter in ſtatu, aliter in declinatione : ſecundario autem à uirtute indicatur,ſed poſtea ſi recte conſideramus,potius iſta indicatio à uirtute ſumpta dicitur conceßiua quia uirtus,uel concedit , uel prohibet , ſed motus eſt , ille qui proprie indicat quando agendum eſt , ubi uero.i.in quo loco ſint applicanda remedia locus indicat affectus,quibus in uniuerſali uiſis, modo ad magis particularia accedamus. His ſtantibus dicebamus à natura morbi ſumi quid agendum ex quo ergo à natura morbi ſumitur quid agendum inueſtigauimus naturã febrium peſtilentiũ ut eas recté curare iam ualeamus quomodo natura morbi cognoſcetur ? cognoſcetur nõ aliter quam reliqua, quæ habent principia,cauſas, &

elementa

elementa, cognoſcuntur enim per ipſarum cauſarum cognitionem, igitur inueſtigare oportet cauſas febris peſtilentis: iſtæ enim cauſæ ſunt (ut iam dixi) in triplici cãrũ genere, finalis cauſæ genus prætermitto, quod in morbis non quærimus, ut aliàs rationem reddidimus, tres igitur in huiuſmodi febribus peſtilẽtibus reperiuntur cauſæ efficiens, materialis, uel ſubiectum ipſum, quod morbũ recipit, qui eſt accidens, & formalis quæ eſt tertia, & nihil aliud eſt iſta cauſa niſi febris, uel huiuſmodi morbus peſtilens, hæ tres cauſæ ſunt à nobis cognoſcẽdæ, & dixi ſupra cauſarum efficientiũ quaſdam eſſe extrinſecas, quaſdam intrinſecas materialem autem. ſ. ſubiectum diximus eſſe cor, formalem diximus eſſe calorem putridum impreſſum in ſubſtantia cordis, ideo incipiamus à cauſis efficientibus, & uideamus quæ indicationes curatiuæ ſumantur ab ipſis, et primo inter cauſas extrinſecas, incipiamus ab aere, quia aer artem maximam habet, unde ſummantur indicationes artificioſæ, nam ipſe præcipue, maximam occaſionem præbet febribus peſtilentibus, & eſt cauſa uniuerſalis, maxime cum uagantur iſtæ febres, ut ex primo epidemiorum habetis: ex cibo enim & potu nõ corrumpuntur niſi pauperes, aer uero omnibus cõmunis eſt, ubicunque ergo aer intemperatus per calidum & humidum, uel prorſus putrefactus mediante huiuſmodi caliditate, & humiditate, quæ omnium putrefactionum cauſa, & mater eſt, ubicunque igitur aer eſt cauſa efficiens, ut iam decumbat æger febre peſtilenti cor-

correptus, & ad ipsum in tali constitutione accedatis, primum quod facere debetis, indicatione sumpta ab ab aere, aerem in illo loco corrigere in quo decumbit in lecto, uel in cubiculo, aer erat calidus, & humidus, in præseruando diximus esse alterandum cum calidis, & siccis, quia tunc non aderat febris, & maxime uolebamus exiccantia cuiusmodi sunt calida, & sicca, quia calidum maxime exsiccat, natura calefaciendo humidum resoluit, cum uero siccitati, coniungitur caliditas efficacissima est ad exisiccandum, & mirum in modum exiccat, ideo prohibet putredinem lasser, cum calidissimæ & siccissimæ substantiæ sit, sed quia nunc adest febris à calidis abstinere oportet, quia calefaceretis, ideo in aeris alteratione cum his aerem, qui attractus magis inflammaret spiritus & corpus, & humores magis putrescerent, & esset maioris putredinis causa, & resolutionis uirtutis, & mortis, & ideo aerem cum rebus frigidissimis, & siccissimis, alterare debetis, frigidis quidem propter febrem, siccis uero ad putredinem prohibendam, quæ uenenum est, ideo frigida, & sicca, quæ ponere debetis in cubiculo, sunt mirti, sandali, folia, & flores salicis, camphora, mirabolani, & ubi habetis huiusmodi frigida commiscere poteritis cum re calefaciente, ut cum modico muschi, uel ambræ, ut illa modica caliditas, citius res illas frigidas, ad cor deducat, & maiorem faciant refrigerationem, sicut illi faciunt, qui interficere, uel stupefacere uolentes cum ueneno frigido, miscent cum opio

res

res calidiores, ut citius illa opiata deducantur ad cor aperiunt enim & sic facilius attrahitur uenenum, & ob causam hanc, uiri calidi, & sicci citius interficiuntur à frigido ueneno, quam frigidi et humidi, præterea ut maxime exiccetur aer, & magis, quam nunc præter simplicia composita facere poteritis, ut pastillos cum gummi, tragacanthi, uel gummi arabico, uel ponere super carbones, ut uapores ex illis accensis ascendant ad cor, poteritis etiam pomum conficere, ut æger percipitat odorem, uel puluisculos facere, & ponere in sindone qui aspergantur aqua rosacea, uel hos puluisculos ponere poteritis in parua fiala, cũ modico aceti, & aqua rosarum, acetum etiam ponere poteritis ut æger sæpè odoret, poteritis ẽt omnia simul cõmiscere, & facere ut æger lætetur, quia medici diligentiam admirabitur, laudabitur enim medicus maximè si remediorum copia redundabit, ita tamen ut unum adiuuat alterum: est autem aliud remedium quo ego sæpißimè utor, accipio aquam rosatam cũ aceto, & etiã modico gariofilorum. cum sandalo, & habita olla parua facio, ut ebulliant hæc cum aceto, & faciet quidem odorem iocundißimum, & exsiccabit aerem, præterea maxime facit ad alterationem, ut cubicula sint posita uersus boream maxime cum uiri sunt nobiles, & quandoque aere existente claro debetis aperire fenestras, & borealem flatum recipere, quia frigidus, & siccus est, & contrarius calidæ, & humidæ temperaturæ aeris, à qua prouenit putredo, ubi

igitur

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

igitur fuerit flatus boreæ aperietis, sæpè fenestras, ut aer euentetur, bonum est etiam, ut æger habeat duo cubicula simul iuncta, & quandoque maneat in uno quandoque in altero, quia spiritus sunt maximè fœtentes, & maximè putrefacti, ex inspiratione illorum uaporum putridorum, prodeuntium à corde, ex quibus instat cubiculum, ut sibi & astantibus noceat, ideo propter sui ipsius utilitatem, & astantium alternis diebus mutet cubiculum, & dum infectus est unum ad aliud transeat, postea teneatur paratum, cum suffumigijs odoratis, præterea iubere debetis, ut patiẽs ceruicalia habeat, nõ expluma sed ex folijs rosarum siccarũ, mirti, & consimilium, & aspergãtur folia hæc puluisculis odoratis frigidis, & siccis, ut ex camphora, sandalis, rosis, cum musco, & ambra, & iaceat sub ipsa, quoniã conferunt cordi & cerebro, præterea super inspergantur sua cubicula folijs uitium, aut salicum floribus, & folijs, sed interim caueatis ne sint aspersa, uel humectata cum rore, aut succo aliquo, aut cum aqua & non sint sicca, sed uiridia, nec permittatis ut uiridia diu stent, quia si diu starent flacida fierent, & marcescerent. Nec laudo quod semper fiant irrigationes in domo cum aqua, nisi sit rosacea, sed raro etiam cum ista, quia omnes aquæ habẽt humiditatem putrescibilem, sed aer nullomodo maneat simplex, sed alteretur. ut diximus: & licet hubuerit caliditatem, & humiditatem, uel fuerit putrefactus, semper tamen eodem modo alteratur, nec mutatur quid agendum, sed

modus

modus agendi tantum, nam qualitates aere putrefa=
cto magis intenduntur quam in humido, & calido, &
hæc quo ad indicationes operandi sumpta indicatione
à causa extrinseca. i. ab aere. Quantum ad causas
efficientes intrinsecas in corpore, quæ faciunt indica=
tiones proprias: istæ sunt genere duæ, quædam est re=
mota, siue antecedens (ut isti dicunt) quædam proxi=
ma, & coniuncta, de remota prius dicamus, postea de
coniuncta sermonem faciemus, causæ remotæ (sicut ēt
supra docuimus) sunt humores deprauati, qui sunt in
humano corpore non enim fit impreßio ab extrinse=
co nisi peßime sit dispositum corpus, ut inquit Galenus
in primo de differentijs feb. cap. nono, & raro impri
mitur malitia hæc, in corpore bene disposito, & affe=
cto. & bene transpirabili, & non repleto humoribus
malis, tunc enim ualidißima debet esse causa, si debet
fieri impreßio, in tali corpore, ubi uero corpora sunt,
referta malis humoribus, & plurimæ in ipsis ad sint
obstructiones impreßionem de facili recipiunt, tum
quia ad prohibitam transpirationem apta sunt, tum
etiam quia adiuuantur ab aere putrido, si etiam sani
sunt euacuantur eo modo quo docuimus. s. cum phar=
maco ex Ruffi præceptis composito, ideo maxime pro
uidere debemus, ut euacuationes fiant in huiusmodi
corporibus: ubi humores tales sint in uenis, aliter enim
fiet putredo et febris pestilens, principiũ autem huius
rei nascitur ab eo fundamento, contraria contrarijs cu
rantur, quia hic est repletio, ergo euacuatione est cu=
randa

randa at qui humores sunt euacuandi? si sanguis dominatur debet sanguis per sectionem uenæ extrahi, sic alij humores cum medicinis determinatos humores euacuantibus, euacuabimus, sed circa hanc euacuationem est considerandum, omnes enim euacuandum esse sciunt, sed quõ ignorant, & maximi errores contingunt, Attendatis ergo circa istam partem, quæ à causa efficiente intrinseca, sumitur, proponimus undecim uel duodecim dubia quæ sunt discutienda quibus discussis ad alias deueniemus difficultates ut claram, & distinctam curationem habeatis, sunt igitur duodecim quæstiones proponendæ, prima utrum in febre pestilenti sit, facienda phlebotomia, nam Venetijs, ita abhorrent, & ita persuasi sunt illi nobiles à medicis, ut cũ proponitur phlebotomia in Febre pestilenti ab aliquo medico parũ deest, quin eum explodant, secunda utrum transacta, quarta si esset mittendus sanguis liceat mitti, quia dicebat Auicenna, in primo quarti cap. de Variolis transacta, quarta forsan non erit amplius intentio sanguinis, tertia si licet in qua mensura, & an liceat usque ad syncopim mittere, quarta utrum apparentibus maculis illis quæ petechiæ dicuntur, uel anthracibus erumpentibus, corpus euacuare liceat, uel phlebotomia, uel pharmaco, & si liceat à qua parte sit mittendus sanguis uidetur enim quod per eam partem euacuari debeat, quam natura offẽdit, quoniã dicebat Hippocrates, quo natura uergit, eò ducere oportet & per conuenientia loca, scimus autem quod cutis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

cutis est membrum per quod natura transmittit excrementa: si ergo hoc est uidetur quod per eam partem euacuare debeamus, quinto quæritur à qua uena mittendus sit sanguis: sexto an modo sit euacuanda non expectata concoctione, uel digestione: septimo utrum præparãda sit materia, in ægritudine ista, sicut in alijs facimus, ut si sit crassa, an debeat attenuari, si uiscida incidi, si tenuis crasse fieri, an non semper sit expectandum iuxta illud Auicennæ summa curationis febris pestilentis est exiccatio: octauo quæritur utrum medicinæ fortes conueniant, an tantum leues: nono utrum clisteres conueniant in istis casibus: decimo utrum fluor alui qui sequitur febres istas sit sistendus: undecimo utrum cucurbiculæ sint per corpus applicandæ, & si conueniant: an scarificatæ uel non, uel utroq; modo conueniant: duodecimo quæritur utrum conueniant adstringentia. Quantum attinet ad primum nolo immorari: quia adeo absurda est quæstio, ut non sit digna quæ medico in dubium ponatur, an conueniat phlebotomia, qui dubitarunt habent hoc motiuum ne agitetur materia, & putredo maior fiat, at si unquam sanguinem mittere debemus in hac febre est mittendus, quia nihil magis exiccat corpus, & rarefacit habitum corporis, & putredinem prohibet, quam phlebotomia, & nos nulla alia re indigemus in istis, istæ consuetudines prauæ nascuntur ab imperitis medicis, & quia nobiles uiderunt alterum mori non ex phlebotomia: sed ex mala cura imperiti

medici, abhorrent eam, de ſecunda utrum ſi contingat, ut fere ſemper contingit, ut tranſacta quarta uocetur medicus an tunc conueniat phlebotomia? Auicenna uidetur dicere quod conueniat: præterea quod nō eſt ratio in contrarium: quia ſcitis quod putredo eſt in corde, uel in contentis ipſius, ſi in corde facile uirtutes cedunt: ut experientia docet à mane ad ueſperam uirtutes deperdi, ideo ut non inueniatis amplius uirtutem in pulſu, ergo uidetur quod non liceat: ad hanc quæſtionem breuiter reſpondeo, quod non debetis quærere quartum, nec ſeptimum: uel decimum, & ridiculum eſt dies quærere: ſed quærere debetis utrum uirtus ſit conſtans, & morbus magnus requirat, ſi non conſtat, nec in principio conuenit, ſi conſtat, & in ſecunda, & in quarta etiam conuenit: & quia frequenter tranſacta quarta uirtus cadit, ideo non eſt facienda phlebotomia: nec uniuerſalem facere regulam debetis, in quarta nō eſt amplius intentio ad eam, dummodo uirtus conſtet & morbus magnus ſit ſemper phlebotomia fierit debet: quia iſta duo, ſcilicet magnitudo morbi & conſtantia uirtutis ſemper indicant eſſe faciendā phlebotomiam, et Auicēna locutus eſt dubitatiue: nec ſemper dixit, ſed tranſacta quarta fortaſſe non eſt amplius intentio ad eam, & apud Auicennam fortaſſe idem eſt, ac ſi diceret, quandoque non licet, quando ſcilicet cadit uirtus quod ſæpiſsime contingit, & hæc de ſecunda quæſtione: tertium quæſitum erat in qua menſura facienda ſit phlebotomia? aliqui

dicunt esse faciendam usque ad deliquium animi: quia extremis morbis extrema exquisite remedia optima sunt, ut Hippocrates in particula prima aphorismorum. Aphorismo sexto, & dicunt quod ex hac quantitate sanguis extractus eos, refrigerat maxime, exiccat, & rarefacit, & ita prohibetur putredo, at si parum mittatur massa sanguis ebullit, & non euacuatur materia, & ideo maior fit putredo: ideo dicunt isti, uel non esse euacuandum, uel copiose esse euacuandum: at nos pro solutione huius quæsiti debemus in animo tenere quod dixit diuinus Galenus in undecimo therap. ubi loquitur de mißione sanguinis in putridis, inquit enim ubicunque habemus indicationes in putridis febribus mittendi sanguinem, non mittamus sanguinem multum, etiam si febris illa cũ putredine indicaret multum sanguinem esse euacuandum, nam non debemus tantum euacuare, quantum est indicatum à febre illa putrida: quia si posset cum sola mißione sanguinis absolui febris, nec aliud esset agendum, possemus euacuare tantum, quantum indicatur à febre, sicut in febre synocha sine putredine fecit Galenus, sed quoniam non tantum dispositionem præsentem curare debemus: sed etiam aliquid aliud, & quia sola sanguinis mißio nõ curat febrem putridam: sed putredinem, & obstructiones remouere oportet, si in maxima copia sanguinem mittas, diminues uirtutes, & cogeris corpus in tempore nutrire in quo non esset nutriendum, & ita ægrum interficias, ergo uirtutem in futuro attendere

DD ij debes,

debes, ideo non tanta copia euacuari debet : quia alia etiã sunt per agenda & Auicenna quarta primi cap. 20. recitans Galeni sententiam, licet enigmatice, & obscure dixit, & cum phlebotomas serua sanguinem tanquam thesaurum, hoc est quod dixit Galenus repone sanguinem usque ad syncopim, respondemus inquit non licere sanguinem mittere usque ad syncopim: quia interficeretur æger, licet ratione ægritudinis conueniret, ut in tanta copia, mitteretur: ut seruemus uirtutem pro putredine remouenda : quæ est in corde, quæ tantum sanguinis mißione curari non potest, sed alia facere oportet, ut tollatur ob quam causam oportet seruare sanguinem, ut sufficiat postea uirtus ad concoctionem reliquorum humorum, & sic cum tunc sint contrariæ indicationes: magnitudo scilicet morbi, & multitudo materiæ, quæ copiosam indicant sanguinis mißionem, & uirtus ex alia parte: quæ debilis est propter putredinem in corde existentem oppositum indicat, ideo in his contrarijs indicationibus uni attendere & alteram non negligerem oportet : & propterea quod non potestis facere unica uoce pluribus faciatis uicibus, & hoc uoluit Auicenna & Galenus in methodo de mißione sanguinis dicẽs melior est replicatio numeri, quam quantitas: sed circa dicta ista non nulli dubitauerunt & dixerunt se super ea auctoritate Galeni in primo de differentijs febrium cap. 9. dubitare: ubi loquens de febribus pest. l. inquit in febre pestilenti corpus exiccare debemus, purgare, rarefacere, aperire,

rire,ac totũ euentare ergo confertim euacuare debemus : isti deberent distinctionibus uti, si uolunt recte dicta Gal. intelligere:quia aliter, & sæpe errabunt, dictum Gal. quod citant isti, uerissimum est, & nos quoque idem faciendum esse diximus & dicimus: sed paulatine, & non subito euacuandum:quia ubi corpus confertim euacuabitis, non modo rarefacietis: sed lassiorem reddetis, quod non conuenit:sed sufficit ut tantum pori fiant transpirabilis, & sic dictum meum non repugnat Galeni dictis, uult enim Galenus: ut non fiant obstructiones, & ego idem uolo uult:ut aperiantur pori, & ego, uult ut corpus repletum euacuetur, & ego:sed paulatine, & satis dictum sit de hoc. Quæritur quarto à qua uena sanguis sit mittendus, an à basilica, uel etiam à saphena, isti excellentes moderni ad quæsitum respondent, & dicunt missionem sanguis esse faciendam primo à basilica destra:deinde à basilica sinistra ex quibus etiam innuunt, quæ à nobis sunt dicta: scilicet missionem sanguis esse reiterandam, & non confertim facienda, & rationem afferunt ex Auicenna sumptam, quem tanquam ducem sequuntur, in undecima tertij ubi de ægritudinibus cordis loquitur, in cap. de curatione:ubi dicit euacuare à basilica destri lateris multitudinem conducit:quæ multitudo uadit ad cor, & ex ea fit auersio, & euacuatio humoris peccantis, à sinistra uero basilica uapores putridi ascendentes ad cor euacuatur, si hoc est uerum:non est dubium quod in febre pestilenti nihil præstabilius

erit, quàm ita facere: quia utrunq; peccat, et utraq; re-
indigemus, utrum modo hoc sit uerum supposito etiam
quod nihil dixerit Auicenna, uidendũ est à nobis num
quid ab aliquo. Græco fuerit dictum, hactenus non
inueni ab antiquis Græcis hoc fuisse explicatum, &
quo ad rationem nulla est, nisi forte uellet Aui-
cenna id quod Hippocrates dixit ut seruetur κάθιξιν,
& quia cuspis cordis ad sinistrum uergit, si mittatur
sanguis, ex sinistra basilica per quandam deriuatio-
nem euacuabuntur spiritus, qui in sinistro cordis uen-
triculo continentur, rectitudinem seruando, ex anatho
me enim uidistis destrã & sinistram basilicam æqua-
liter cordi uicinam esse, quoniam à uena concaua æqua
liter deducuntur, & non tantum à uena concaua: sed
à uena sine pari, ex qua nutriuntur octo costæ inferio
res usque ad cor, quoniam et ipsa à uena concaua ema
nat, esset igitur hoc uerum ratione situs, auctoritates
ergo tantum habemus, & eam rationem quam dixi-
mus: quia seruatur rectitudo, tuto ergo has potestis
obseruare regulas, et quomodo oportet reiterare san
guis mißionem, licet idem prorsus faceret sectio cui-
cunq; basilicæ si tantum uultis auctoritates sequi Aui
cennæ, & modernorum potestis, & sine errore illud
facietis. Quæritur quinto utrum esset in febribus ex-
pectanda concoctio, dico quod non: sed subito per san-
guinis mißionem, si sanguis peccet, euacuare debetis, si
alij humores peccent medicamẽtis illos humores pec-
cantes euacuantibus educetis, & hoc facietis propter
illa

illa tria circa, quæ uersatur medicus, primo ratione morbi, secundo subiecti, tertio ratione naturæ, ratione morbi: quia nihil aliud est ipse morbus, quàm calor putredinalis in corde existens qui à plurima putredine pendet, & plurimis humoribus in corde putridis, hac de causa euacuare debetis, quoniam quod iam putridum est ad benignum deduci non potest, ideo non expectata concoctione euacuare debetis, quia quod tangitur à putredine illa tam magna, putridum fiet, & ideo ratione causæ efficientis hoc facere debetis: quia ad infrigidandū corpus nihil præstantius mißione sanguinis: ratione tamen subiecti quod est cor, citißime euacuare debetis, nam cum cor patiatur putredinem non debetis in re tam urgente facere moram, ne putredo in corde confirmetur igitur ratione nobilitatis subiecti, & ratione magnitudinis morbi subiectum, tam nobile occupans, et ratione naturæ, quæ omnium operatrix est, cito euacuare debetis tunc, cum euacuare expedit, cum natura fortis est, & quia uirtus cadit cito in hmōi febribus: quoniā putredo uel est in humoribus cordis, uel in substantia ipsius, ideo cōcoctionem expectare non debetis ratione omnium illorum trium, præterea auctoritates ad sunt: quia uehementißimus est morbus, & dicebat Hippocrates in quarta particula aphorismorum, aphorismo decimo in ualde acutis eadem die medicari expedit, differre autem malum est, rursus primo aphorismorum, aphorismo sexto morbis extremis, extrema exquisite remedia optima

ſunt, Auicēnæ etiam auctoritas eſt in cura febris peſtilentis: inquit enim & incipiat cum horum euacuatione non dixit cum humorum digeſtione, nec oppillationum apertione: ſed corpus exiccabis & euacuabis, & non ab euacuatione ceſſabis, donec ipſum exiccaueris, ideo uos & rationem & auctoritates tantorum uirorum ſectantes, ubi inueneretis has febres peſtilentes, tam ſæuas, ſiue dies, ſiue nox fuerit tunc aduertatis, nec expectabitis horam: ſed ſolum uideatis an in uentriculo cruditates ſint, ſi ad ſint prouidebitis, ut exeant & ſubito ad euacuationē accedatis, ut prudentes uideamini circa ueſtros ægrotos. Quærebatur ſexto an eſſet materia, præparanda, ut ſi tenuis eſſet deberet in craſſari, ſi craſſa attenuari, an uero ſemper cum exiccantibuss procedendum eſſet: quia dicebat Auicenna ſumma curationis eſt exiccatio, & Galenus in primo de differentijs febris, uult ut corpus exiccetur: quoniam prohibetur cum huiuſmodi exiccatione magna putredo, & cum hic ſint uarij humores, nam quandoque dominatur bilis, quandoque pituita, quandoque melancolia, non ne curare debetis, ut concoquantur, & poſtea euacuetur aliquid de ipſis? utique debetis & exciccare atq; præparare, poſtea minutionem humorum debetis facerent ſcietis: tamen hæc, quæ præparant, & quæ exiccant inuenire per methodum quam habere debetis, ſicut antiqui medici fecerunt, & declarauerunt, ut eſt uidere, ſi per campum Arabum, Græcorum, & bonorum recentio-

centiorum discurratis, apud quos omnes potiones quas exhibent exiccare quidem, uidebitis: sed etiam cum exiccatione refrigerationem habere incisionem, abstersionem, & corroborationem cordis, & nullum syrupum inuenietis apud eos qui sciunt curare febres istas, qui non est exiccet, & qui non habeat uim incidendi, & refrigerandi, & hoc quidem propter duas rationes, tū quia afferuescit sanguis, et putrescit, augeturq́; bilis, ut inquit Gal. in 2. de dif. feb. 9. ubi de febre sanguinis loquitur, ideo debet extingui tum etiam propter humores, quoniam materia uiscida est, quæ debet incidi, ideo non debēt humida exhiberi, sed frigida, & sicca, sed dicetis si bilis est sicca quomodo conueniunt sicca, & non humida? ad hoc respondeo ex Hippocrate, tertio regiminis acutorum, ubi de aceto loquitur, quod frigida, & sicca bilem extinguunt, inquit enim ibi, acetum facit de generare bilem impituitam, hanc rem Galenus non declarauit in commento, & qua ratione id fecerit ignoro, quia illud erat declarandum: At potest dici quid si acetum non extinguit bilem ratione siccitatis id faciet tamen ratione frigiditatis: nam quomodoq́; sunt frigida, & sicca, si fuerint tenuis subiectæ, uim incidendi habent, si uero crassæ oppilandi, quia non incidunt nec penetrant, ideo elegerunt antiqui & moderni optimè frigida & sicca, cum tenuitate substantiæ, et talia sunt acida, ut acetū, succus acetosus, & reliqua quæ omnia huiusmodi. habent uim exsiccandi, quia sicca sunt, refrigerandi, quia frigida sunt, penetrandi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

trandi & incidendi,quia tenuitatem habent ſubſtātiæ, quod acetum refrigeret clarum eſt ex Galeno,quia ſæpiſsime ait acetum plus refrigerare, quam calefaciat mel,non quia frigidius eſt, quam ſit mel calidum, ſed quia penetrat mirificè & extenſiuè per multas corporis partes extenditur, hinc eſt quod ſuccus aggreſtæ, licet frigidus,in ſecundo & uſque ad tertium gradum ſit,nō tamē refrigerat ſicut acetum,quia non penetrat, ita ut acetum,cum ſit craſsioris ſubſtantiæ,oportet igitur, ut ſint ſubſtantiæ tenuis ut penetrent, idem facit ſuccus acetoſæ,ut dicebat Galenus,in quarto de ſimpl. medicamētis quod accetoſa, quam oxalidem appellat, habet tantum modo ſimplicem aciditatem ſine aliquo commixto,incidit ſummopere,ſuccus limonum, aranziorum, quod autem habeant maximam tenuitatem ſubſtantiæ uidetur expenetratione maxima quam intra faciunt, magis enim penetrant quam acetum,& ſi uultis experientiam faciatis, accipiatis acetum etiam accerrimum,in quo ouum aut calculum ponatis, ex altera parte accipiatis ſuccum limonum,& ſimiliter ponatis in eo ouum, ſuccus limonum citius mollificabit, & incidet ouum,quam accetum, quia citius penetrabit,non eſt igitur mirum,ſi inuenerunt huiuſmodi ſyrupos medici ut ſyrupum, de ſucco acetoſæ, de acetoſitate citri, ſunt enim commodiſsimi, quia incidunt attenuant, & abſtergunt, ut patet in ablutione manuum, & in ſcabie, refrigerant etiam, & ſic bilem extingunt incidunt, penetrant, & aperiunt, licet

per

per accidens non per ſe, ſed unum aliud habent præſtantiſsimum. ſ. ille diuinus ſyrupus de acetoſitate citri, quẽ curtius uim abſtergendi habere bene dicebat, quia cum habeat id quod habet ſyrupus acetoſæ, reſiſtit etiam ueneno à proprietate & cor ſummopere corroborat. Dicimus ergo ad illam quæſtionem qua quæritur an debeamus humores præparare peccantes in febribus peſtilentibus, quod ſic non amiſſa tamen exſiccatione, & in hoc differunt à reliquis febribus putridis, quoniam in alijs etiam humectationem quærimus, at in hac nihil pernitioſus, & cum de regimine uirtutis agemus, oſtẽdemus, quod iſti maxime errãt, quando iuſcula exhibent, & panatellam quoniam iſta faciunt putredinem infinitã in corpore debent ergo abſtergi, incidi refrigerari, quæ abſtergenda, incidenda, & refrigeranda ſunt, ſed aduertere debetis, ne unquã diſcedatis ab exſiccantibus, ut Auicenna ordinat, nunquid (dicat aliquis) conueniant ſirupus acetoſus? utique, quoniam habet eaſdem uires, nihilominus eſt quadatenus mordax & aliquam caliditatem habet noxia, annexam ratione aceti, præfero tamen ſirupos de ſucco acetoſæ, & de acetoſitate citri, & de ſucco limonum, cum quibus autem decoctis, & aquis deſtillatis alias dicam nnnc tantum dico, quod poteſtis accipere aquam acetoſæ, & limonum deſtillatas, ſed hanc non ſimplicem accipiatis, quoniam miram habet uim incidendi & penetrandi ad cor, ideo non tranſeatis unciã unam quos etiã poteritis reddere odoratos, ut in hũc modum.

modum . Accipe sirupi de succo acetosæ, de acetositate citri, ana unciam unam : aquarum de succo limonum, unciam unam, acetosæ uncias tres, qui aromatizari potest cum modico camphoræ , & ambræ, aut musculi, ut accipientes libram unam aquæ acetosæ, de limonibus uncias quatuor, cum duobus granis camphoræ, sirupum facietis, qui corroborabit, absterget, refrigerabit, aperiet, & exsiccabit, hoc sit dictum usque ad ultimam praxim pro responsione, an sit præparanda materia. illa altera quæstio est, andandæ sint medicinæ fortes in huiusmodi febribus, an debiles ? dico quod nullo modo fortes, sed debiles dari debent, caueatis ergo ab illis quæ electiue trahunt , quia in febribus istis ad est perpetuo fluor alui humorum corruptorum, & dicebat Galenus in tertia sect. tertij epid. ubi loquitur de hac synaxi huiusmodi rationem reddens ait quod propter multitudinem putredinis corrumpuntur ferè omnia in uentriculo , & ideo cum sit tanta imbecillitas & putredo non debent dari huiusmodi fortes medicinæ, quia ut dicit Galenus in tertio de temperamētis, in secundo de facult. naturalibus. ubi loquitur de facultate attrahēdi quod tradere medicinas fortes, & electiuè trahentes, uentriculus eiusq; propria actio destruitur sopitaq; redditur , ut cogatur per uirtutem illius pharmaci imbuti trahere quod sibi non conuenit cum prius traheret quòd erat sibi simile , unde Auicenna etiam dicebat quod medicinæ solutiuæ destruunt mineras uirtutum & imbuunt uentriculum extranea qualitate,

litate, quæ ipsum imbecillum reddit, & cum uentriculus coquere non poßit, putrefacti humores uentriculi uirtutem destruunt, ideo non conueniunt huiusmodi medicinæ fortes, quia uirtus uitalis debilitatur magis quod maximum affert incommodum, quoniam in febribus pestilentibus maxima, uirtutis uitalis debilitas ad est, præterea cum uirtus illa sit, quæ agit & operatur, medicinam quam actuat, cum in tali febre semper debilis sit, si medicina fortis exhibeatur, non poterit illam actuare, sed ab illa destruetur, si etiam in parua quantitate medicamentum forte exhibeatur illud erit malum, quia agitabit humores, & de illis parum trahet, & ideo postea maior fiet putredo, & ebullitio, ideo nec in parua, nec in magna quantitate debet medicina fortis exhiberi, quare debetis medicinas benedictas exhibere, & potius usus reiterare, istæ autem sunt quæ mundificant, abstergunt aperiunt, & exsiccant & à longinquo non trahunt, ideo reubarbarum, & tamarindi, quæ bilem extingunt & exsiccant, & conueniunt, non solum in his febribus, sed etiam in omnibus putridis administrari poßunt, manna etiã conuenit, licet ad quandam leuem humiditatem declinet, conuenit etiam sirupus rosatus solutiuus mirum immodum, quia interdum putredinem euacuat, & in febribus uidebitis semper plurimam spumæ copiam, quæ indicat euacuari materias ebullientes, & putrescentes, caueatis à caßia quia ego experientia uidi Venetijs 1528. quod quicunque accipiebant caßiam illis putredo

tredo augebatur propter nimiam ipsius humiditatem.

Reliquum est modo determinare an in curatione febrts pestilentis, uti liceat pharmaco composito ex aloe, croco & myrrha, secundum arabas ex aloe, secundum græcos ammoniaco timiamate, & myrrha, ita ut pro croco græci ammoniacum ponant, & medicamentum hoc celebratur à Græcis, Arabibus, & Latinis, sed inter Græcos & Arabas, est discrepantia, Nam paulus dicit in curatione conuenire, Auicenna uero uult in præseruatione conuenire, in curatione minime, ideo uidetur esse dubium, an liceat ipso in curatione uti, si consideremus in hoc pharmaco qualitates secundas proculdubio in istius febris curatione conuenit, ut apparet ex ingredientibus ipsis, ingreditur enim in hoc pharmaco crocus, myrrha, aloe, uel loco croci ammoniacum, secundum græcos, eadem tamen est intentio, siue unum, siue alterum ponatur, si inquam qualitates secundas consideramus in huiusmodi pharmaco utrobique conuenit, & ratio est, quia in curatione euacuare debetis quam citius potestis humores peccantes, poros aperire, obstructiones tollere, probibere ne humores putrescant, concoctionem adiuuare non modo materiæ peccantis, sed etiam cibi, quia in his febribus cibi putrescunt in stomacho, & sequitur fluor alui, quia cibi non concoquuntur, adiuuanda est igitur concoctio, pharmacum istud omnia facit, ergo debet & potest administrari in curatione, & quod hæc omnia faciat, declaratur, habetis in primis,

aloem

aloem quod mirificè, & benignißimè bilem euacuat, Aloes usus
& pituitam, & aperit uenas mesaraicas, & etiam euacuat simul, magnam præterea habet uim exsiccandi, & ita à putredine prohibet ut etiam corpora mortuorum exterius illita conseruet exsiccando, ut dicebat Auicenna, quod humiditates exsiccat extrinsecas, & innatas conseruat, habemus myrrham & crocum, uel ammoniacum, quo ad myrrhā, quia amara est aperit, myrrha
abstergit caliditatem habet temperatam ideo emollit, & cordis imbecillitati conuenit, idem facit ammoniacū emollit enim & concoquit, idem facit crocus, & quod de uno dictum est de altero dicitur, & habent ambo odorem aromaticum, & fortè arabes non habentes ammoniacum pro eo posuerunt crocum, si autem consideratis hoc pharmacum in præseruatione solum conuenit quia cauere debetis, in febre pestilenti à calefactione superflua corporis, nam tanta est in corpore putredo, ut calor præter naturam sit maximus, naturalis uero paruus, ideo caliditatem extraneam cauere debetis, quia colliquefacit humores, ideo ad frigida, & sicca est recurrendum, Rhabarbarū bonum calidum est: uerum est, sed non excedit primum gradum, imò aliqui uolunt ut non sit calidum, sed quoniam annum est, & adstringens ideo non multum calefacit, propter illas partes terrestres, nihilominus quando exhibemus, quia habet nimiā exsiccationem, ut inferius docebimus quō cauere debeatis à nimium, adstringentibus, infusione aquæ endiuiæ, acetosæ, & consimilium temperamus, &

facimus

pethechie

facimus medicinam refrigerantem, & euacuantem, & hoc satis de medicinis euacuantibus, & ita sunt completæ septem quæstiones, & quinque adhuc restant, una est nunquid apparentibus maculis quas uulgo dicunt pethechias, uel anthraces tunc temporis si accesserit medicus an liceat euacuare corpus, siue per phlobotomiam, siue per pharmaciam, Moderni non dixerim oēs, sed saltem maiorem partem, abhorrent prorsus euacuationem debere fieri apprentibus maculis, et argumentū eorum est tale, quia cum motus naturæ fit ad exteriora, & ad cutim, si fieret euacuatio per aluū, materia illa deduceret ad interiora, & motus fieret in contrarium ad quid igitur (dicunt) uultis trahere materiam quæ mouetur ad cutim, ad uenas cum mißione sanguinis, uel ad uentriculum cum medicamento soluente, & ita sunt persuasi isti ex hac ratione solum, ut si quis audeat loqui contra illos non dignentur audire, & hoc est uitium illorum. qui iudicare uolunt, & cognoscere res absque distinctione, & hic fuit fons omnium errorum, ab ea autem temeritate uos cauere debetis. Natura tentat illum motum, uerum est, sed considerare debetis quomodo tentat illum exitum, poterit enim esse iste talis impetus ad ea loca, & talis tentatio (ut ita loquar) quod erimus concordes, poterit etiam esse talis quod à uobis dissentiam, propterea motus iste, uel est naturæ regulariter operantis, uel coactus est motus naturæ operantis incaute, & quando est cum regula, apparet semper concoctio, quoniam uirtutes

tutes naturales sunt tanquam chorus, & harmonia, attrahit, primo attractiua, secundo retentiua retinet, tertio uero concoctiua concoquit, & ubi facta est concoctio, non operantur amplius retentiua, & concoctiua, sed tunc insurgit expulsiua, & expellit id quod est expellendum, si igitur ista expulsio fuerit facta, postquam præceßit debita retentio, & debita concoctio, cui dubium quod si tunc alui faceretis motum, quod ignari eßetis medici, imò si natura bene & exquisite operabitur, permittetis solum opus naturæ, si deficiet ad iuuabitis eam per eandem uiam: quoniam natura particularis corporis à natura uniuersali, quæ per electionem agit, & nunquam errat, regulatur, quam Auicenna Cholcodeam uocat, & Petrus Pomponatius intellectum deforis aduenientem, propterea dicunt motus iste expulsiuus qui factus est regulariter, & ab uniuersali natura rectus, & uerus motus non debet impediri: sed sequi ipsum debetis, et qui aliter faceret erraret maximo errore, & ratio modernorum (quantum ad hoc) est optima, motus uero naturæ coactus, quando fit à natura aggrauata à materia peccante, siue multitudine, uel mala qualitate aeris, uel putredine cum enim natura non potest tollerare eam multitudinem, siue fuerit plenitudo quo ad uasa, siue quo ad uirtutem tunc natura irritatur ad expellendum: quia membra ubi est materia, sensibilia sunt admodum, & cum similiter retentiua uirtus tollare non poßit desinit à suo munere, concoctiua etiam ab-

horrens illam qualitatem, uel multitudinem in seipsam trahitur, & tunc insurgit expulsiua ad expellendum quod aggrauat præter tempus, & expellit symptomatice: in primo motu erit in urina concoctio & tollerantia infirmi, in secundo autem totum oppositum, in urina enim non erit concoctio, & uirtus cadet: quia natura est aggrauata, & motus est symptomaticus, non propter fortitudinem factus: sed quoniam retentiua non amplius retinet, ideo expulsiua facile expellit, & ideo æger aggrauatur magis, nullumq; sentit iuuamentum ex illa expulsione: dico quod in isto casu euacuare debetis, aliter ægrum mori permittetis, & si uirtus tollerare non potest, cum prognostico dicetis quid futurum erit, si uirtus constat audacter contra morbum insurgatis, & quia hæc est repletio, & repletioni euacuatio debetur, & quoniam uirtus à multitudine aggrauata est, derelinquit munus concoctionis, ideo si materiam euacuatis, insurget fortior natura supra residuum, & concoquit ipsum, cum autem debilis sit uirtus, ut tollerare non poßit per aggrauationem, uel resolutionẽ: quoniã utroq; modo contingit debilitas, horũ inditia habebitis. Nam ubi nõ præcesserunt ea, quæ uirtutem resoluunt, uel per paucos dies durauerit morbus, neque præcesserit euacuatio multa, tunc enim uirtutis debilitas contingit, propter materiæ multitudinem, & ubi uidebitis per ista signa naturam non posse tollerare multitudinem, euacuare debetis: quia statim uirtutes fortes redire facietis facta

euacuatione

euacuatione, ideo recte debetis res distinguere, & si medici in istos incidunt errores, hoc est, quia methodum ignorant, & quando isti dicunt: si euacuaueris trahes ad partem oppositam dico, quod natura euacuationem non tentat: sed hoc est, quoniam plurimum eius materiæ circa ambitum corporis est aggrauans uirtutem & natura aggrauata ad proximam expellit partem scilicet ad cutim, cuius signum est quod subito retrocedit: quia non est portio materiæ, quæ sponte fluit: sed est à natura derelicta, sicut sudores diaphoretici, & sicut cum homines sine regula moriuntur, at ex euacuatione uestra naturam regulabitis, ex his apparet quid respondendum sit illi quæsito, quod quærit, an debeamus euacuare, nec ne per eam partem quam natura tentat? dicunt aliqui euacuare nolumus nisi percutim: quia quo natura uergit, si per conuenientia loca, eo ducere oportet, & cum cutis sit conueniens regio: quoniam inter membra, quæ naturaliter suscipiunt excrementa, cutis est talis, ideo per eam euacuare poteritis, cum scarificationibus etiam, respondeatis quod si materia erit pauca, nec multa in uenis, nec multum crassa, ita quod repletio pauca sit, licet id eueniat, posito, quod ita scit, & ideo ita expellere poßit, potest tunc natura adiuuari: sed in febre pestilenti, ubi materia est multa, si cum illis maledictis cucurbitulis exterius trahere uelletis, nihil esset deterius: quia suttile traheretis, & remaneret crassum, calorem minueretis, & putredinem augeretis, ideo

cucurbitularum usus

uel cum phlebotomia, uel cum medicinis euacuantibus, euacuabitis, & ita responsum sit. Octauæ quæstioni in ordine, quæ quærebat utrum esset facienda aliqua eua cuatio apparentibus maculis, uel anthracibus, erat no na quæstio an liceret fieri clyster in huiusmodi febri= bus pestilentibus, hoc dico: quia multi moderni maxi= me Gulielmus in sua practica habent pro maximo au xilio: quia à corde, et à cerebro diuertitur, credo quod Gulielmus, & reliqui sequentes, uel nunquam pesti= lentem uiderint febrem, uel ut cæci & extra se erant, dum talia scripserunt, nam inter reliqua nihil perni= tiosius est, quàm fluor ille qui perpetuo sequitur fe= brem pestilentem, & tunc nihil retinetur prorsus, & quicquid commedunt fluit, et omnia corrupta sunt, & & putrida, & ideo si tunc clyster administrabitur fient intestina debiliora, & fluxus augebitur, ideo fa= cere clyster est interficere ægrum & uirtutem debi= litare, uultis ne ergo propter diuersionem facere cly steres? ô utinam non essent diuersiones: Gal. in tertia sectione tertij epid. inquit perpetuum esse in febribus pestilentibus non dixit in pestilentia: quia distinguit pestem à febre pestilenti quod fluor ad sit. Erat deci= ma quæstio an iste fluor comprimi debeat nec ne: mul= ti uidentes ex fluore illo debilitari uires ex hoc fluo= rem illum constringere, conantur: sed id uos non fa= ciatis: quoniam fluor ille sequitur: quoniam stomacus concoquere non potest, & plurima eorum pars pu= trescit, quæ commeduntur, præterea multi humores

putrescentes

putrescentes ad uentriculum tendunt, à quibus ut se exoneret, expellit materias illas, & ideo si fluor ille retineretur, materiæ mouerentur, & cor pateretur, & interficerent, ideo adstringentia sunt euitanda, ne sequatur maior putredo in corde ex obstructionibus, maioribus causatis à materia illa retenta, periculaq; enarrata sequantur, at tunc usus clysteriorum, esset commodißimus, ubi supressa esset aluus. Erat undecima quæstio, an liceret uti cucurbitulis, quæ summopere necessaria est, quoniã si accedetis cum istis qui praxim exercent quandiu cucurbitulas applicare uidebitis, aliquando x. xij. xx. xxx. xxxx. xxxxx. quandoque scarificatas, quandoque non, & motiuum habent: quoniam ad exteriora trahere oportet uenenum illud intrinsecum, nec aliter persuaderi possunt, circa hoc non temere iudicare debetis: sed cum distinctionibus, ut isti cogantur dicere, quæ uos dicitis, & ratio sit illa, quæ uincat illos, rei ergo naturam considerabitis, & primo uideatis, quæ sint cucurbitularum uires, & intentiones nostras super eas firmabimus, primo cucurbiculæ nõ scarificatæ uiolenter calorem ad extrinseca trahunt, & locum calefaciunt ad quem trahunt, locum uero intrinsecum à quo refrigerant scarificationes, locus cui applicatur, non tantum calescit, sed ex euacuatione sanguis, dum fit incisio ipsarum cucurbitularum, & spiritus attractione etiam refrigeratur ipse locus, ita quod locus ad quem primo calefit per sanguinis attractionẽ, et sp iritus postea refrigeratur:

ratur: quoniam ſpiritus & ſanguis egrediuntur, ſed qui patitur febrem peſtilentem indiget calore innato plurimo & ſpiritu, bene habet calorem extrinſecum ſuperfluum, ſed naturalem paucum & ſemiputridum, ſpiritus ut ſemiputridos habet, ideo omni ſtudio calorem innatum corroborare oportet, præter naturalem autem extinguere, cũ cucurbitulis autem trahitis ipſum calorem & ſpiritus uiolenter exiſtentes in profundo, & ita concoctiones impeditis, calorem trahendo, qui potius augeri debet, & ſic tunc non fiunt, quæ agenda erant, non enim calor putreſcentem humorem uincit & motus iſte contrarius eſt naturæ, præterea debilitatis uirtutem & concoctionis loca priuatis ſpiritu & calore, & iſte error eſt, qui cauſatur ex cucurbitulis, ſiue ex ſcarificatione: hanc ſolã habent utilitatem quod calefaciunt externas partes, ſed dum ſuperfluitates tolletis cum ſcarificatione, refrigerabitis poſtea locum, & ſic utilitas erit modica, quia loco refrigerato exterius, nec interius, nec exterius calor erit: quoniam cutis meatus magis obſtruentur, & ita augebitur putredo qua aucta non aderit, poſtea calor naturalis, qui poßit ipſam conſtringere & emendare, & hæc ſunt incommoda ex cucurbitulis, quæ interimunt omnes qui non ſunt ualidæ uirtutis, & ſi qui ſunt, qui euadunt, natura fortis, quæ luctatur ea eſt, quæ facit ut medicus honorem habeat, & poſtea in omnibus alijs id faciunt cum maximo ſuo dedecore ex infirmi morte, ſed diceret aliquis, ergo dimittere debemus

bemus

bemus huiusmodi corpora intacta, & non trahere aliquid extrinsecus? minime, sed frictionibus utendum est, & linimentis quibusdam, quale est illud quo utitur Aëtius, & est proportionatum cucurbitulis, sed notare debetis unum quod primo dixit Ruffus, & postea moderni dixerunt qui nunquam à Ruffi præceptis discesserunt, quòd ubi apparent circa hypocondria tensiones, frigiditas extremorum, anhelitus frequentia, immaginationes offendentes, calorem exterius trahere debetis, propter quod uerbum male intellectum ab istis modernis, non male ab arabibus, in errorē inciderunt, duo dixit Ruffus, primo trahendū esse calorem, sed non dixit cum quibus, secundo dat tempus cum scilicet hypocondria tensa sunt, & extremorum frigiditas apparet, anhelitus densior & immaginationes corruptæ ista omnia ut tertio aphorismorum habetur sunt signa manifesta inflammationis interius incipientis, & si fuerit urina tenuior, non permittere debetis ut inflammatio fiat maior, quia si unquam in ægritudinibus inflammatio interior fugienda est, in his peritissimum febribus cauenda est, & tunc dicebat Ruffus in tali casu exterius calorem trahere debetis, nec cum quibus, nec semper dixit, sed ubi signa apparent iam dicta, & non uiolenter trahere debetis exterius quemadmodum fit cum cucurbitulis, sed sicut excogitauit Aëtius qui in huiusmodi casu apparentibus maculis similibus morsibus culicum accipit oleum sabinum. aquam & nitrum, & ponit do-

oleum

ſim omnium, etiã uult ut accipiamus aquæ uncias quatuor, olei ſabini uncias duas, nitri drachmas duas: ego ſemper utor hoc medicamento ubi uolo exterius trahere apparentibus ſcilicet illis maculis, ſed quoniam noſtrum oleum commune, ut plurimum conficitur ex oliuis immaturis, ideo loco eius apponatis oleum amygdalarum amararum in eadem doſi, & decoquantur omnia, uſque ad conſumptionem aquæ, & poſtea ex illo oleo perfundatur tota cutis: quoniam ex hoc moderate incaleſcit tota cutis, fit attractio ad extra, & digeritur illa materia attracta, uaporesq́; illi uenenoſi ad cutim eleuati exhalant, quia hoc linimentum aperit, attenuat, digerit, diſsipat, pruritum quendam excitat ex quo pruritu natura ad cutim aliquid tranſmittere incipiet, & ſic cõuenientes facietis diuerſiones, deinde factis frictionibus leuibus poteritis in ungere corpus ex oleo mellino, anethino, & huiuſmodi.

Ex xij. quæſtionibus à nobis propoſitis, ſatisfecimus undecim reliqua erat duodecima an ante euacuationem, uel poſt uti liceret rebus abſtringentibus, difficultas hæc eſt adhuc inter medicos, & iſtorum opiniones tripliciter diuiduntur, quidam in principio tantum res ſtipticas affectant, non nulli uolunt adſtringentia eſſe danda poſt euacuationem, quidam neque in principio, neque poſt euacuationem omnino concedunt, qui uolebant ante euacuationem, & in principio uti aſtringentibus, & qui etiam nunc uolunt, hanc habẽt rationẽ, dicunt maxime, uos præcauere debere, ne

bent

putredo accedat ad cor, cum astringentibus autem & exsiccantibus prohibetur, ergo abstringentia conueniunt in principio, ideo terram sigillatam (quam bolum armenum uocant) exhibent, radicem tormentillæ, & multa alia his similia, secundi dicunt in principio astringentia esse remouenda, & hac utuntur ratione. si in principio stiptica exhibeantur, obstruētur uiæ et meatus tam primarum, uenarum, quàm aliarum partium, ex qua obstructione putredo augebitur, ideo stiptica & astringētia non conueniunt præterea prohibebitur natura & medicus, ne cōmode peccantes humores euacuare poßit, ideo dupliciter peccant obstructiones faciendo, & prohibendo naturā, & medicum quin rectè peccantes humores educere poßit, ideo non debent concedi nisi facta euacuatione ad corroborāda membra, tertij uero dicūt neq; in principio neq; facta euacuatione cōuenire, & dicūt siue exhibeātur in principio, siue post euacuationem siue in medio tpe semper eundem seruant effectum, si in principio exhibeantur euacuationem prohibent, & augent putredinem, ut persuadent etiam secundi, etiam factis euacuationibus sequentur maxima incommoda nam factis euationibus debet prouocari urina, ut residuum materiæ possit educi, leniri uenter, quæ est curatio in febribus, à putredine prouenientibus, Ego uero dico quod quilibet istorum peccat, & ratio est quia non utuntur distinctionibus, nec terminos intelligunt, iam sciuistis ex Galeno, & experientia docet, omne caput ignorantiæ

esse

esse ignorantiam distinctionum, ex ea enim semper errores causantur ut primi fecerunt qui tenent in principio danda esse astringentia ne putredo accedat ad cor, hoc dixerunt propter ignorantiam rationis formalis febris pestilentis iam audiuistis ideam febris pestilentis esse putredinem in corde, siue in contentis, siue in substantia ipsius, nec esse potest febris pestilens nisi putredo sit in corde, cum igitur apostema in corde sit præsupponunt unũ falsum, quando dicunt in principio prohibebitur putredo, sed accessit si prohibuissent putredinem, antequam adesset aliquid dixissent, & & ideo quoniam in principio iam putredo, est in corde cessat sua ratio, contra uero illos qui uolunt post. euacuationem licere uti astringentibus, & contra tertios, qui nolunt nullo tempore licere, dicimus quod peccarunt in hoc quoniã absolute pronuntiatur quod cum distinctionibus pronunciare deberent, debebant enim dicere quibusdam astringentibus uti licet, quibusdam non, & sic utraque positio falsa est tam eorum qui post euacuationem, quam eorum qui nunquam licere dixerunt, cuius rei sotutio est, scire debetis, astringentia quædam reperiri quæ saporem habent acerbum, uel ponticũ, ut dicunt arabes, uel stringũt, ut græci, arabibus commune est stipticum, græcis austerum, quod autem austerum, uel acerbum est, astringendi, & cõstipandi. uim habet, & hæc omnia quæ ita se habent fundantur in substantia terrestri crassa necessario non uicta aliquo modo à calore, propterea habent

habent chimum malum, omnia ista astringentia acerba cruda admodum, frigidaq; & sicca sunt, cum substantia crassa, ideo ratione frigidioris, & crassæ substantiæ, uel non penetrant, uel tardißime, non penetrant nisi in locis amplis, & præterea alia penetrare non permittunt, ad hæc sciendum est, si an conueniant iudicare uultis quod sunt ex his acerbis & austeris, quædam simpliciter talia, quædam quæ non simpliciter talia, sed mixta, quæ participant de acerbitate & stipticitate, secundum unam partem, secundum aliã uero partem participant de alio sapore, quæ uero non participant aliquo alio sapore absolute, & simpliciter astringentia uocantur, & ideo quæcunque sunt acerba & amara, uel acerba. acria, aut acerba & dulcia, secundo permistionẽ saporum, habẽt uires permistas, exempli gratia sit res amara, & acerba, simul ratione acerbitatis astringit, quatenus acuta, uel aeris, amaraq; incidet & penetrabit, tum igitur astringentia dicamus simpliciter, illa erunt, uel mere acerba, uel mere austera, & unam tantum facient operationem, si habent additamentum ratione eius effectũ facient per mixtum, præterea considerare debetis, quod in istis astringentibus sunt multi gradus, quædam ualidißime astringant, & ista substantiam habent crassam, aliqua non sunt ita ualidißima, sed leuiter astringunt, tertio supponere debetis astringentia, ut astringentia conuenire, si sciueritis quibus indigeamus in febribus pestilentibus iam sciuistis quod aperientibus, quoniam

ob-

obstructio erat causa prohibitæ euentationis.i. putredinis, igitur obstructiones sunt aperiendæ ne putredo augeatur primo igitur aperientibus indigemus, & exsiccantibus, ergo quæ aperiunt & exsiccant conueniunt, præterea indigemus rebus quæ concoctionem adiuuant, quia materiæ multæ sunt & crudæ, & materiæ crudæ indigent, ut abstergantur, & incidantur, ideo eligere debetis quæ aperiant, penetrant, exsiccẽt, concoquant & materiam præparent, si astringentia omnia ista facere possunt indigemus astringentibus, si uero facere non possunt ista quæ diximus, sed potius impediunt, sunt fugienda, diximus nos ea astringentia quæ absolute talia appellantur, & frigida, & sicca in crassa substantia fundata obstruere uenas in quibus adherent, ideo omnia talia erunt fugienda in febre pestilenti, quia ex his facietis obstructiones maiores, quoniam non penetrant, nec alia penetrare permittunt, & rebellia sunt concoctioni, quia à calido concoctiones fiunt & sic afficiunt maxime, at si astringentia permixta fuerint cum contrarijs substantijs, ut cũ miscetur substantia astringens cum re tenuis substantiæ & frigidæ, ut in rosa, in qua est uis astringendi, cum tenuißima substantia, ut probat Galenus in tertio de simplicibus medicamentis cap.xvi. ubi inquit, qui sit tenuis substantiæ, ut in rosa in qua dulcedo, & amaritudo reperitur, & ista moderata astrictio cum tenui substantia non tantum, non impedit penetrationem, sed adiuuat, quoniam tenuis substantia penetrat,

uis

uis autem illa aſtringens moderata comprimendo mo derate facit, ut maior fiat expulſio & exſiccatio, & & pro hoc uidendo accipiatis, ut dicit Galenus coriũ & illiniatis. oleo roſaceo citius penetrabit corium ip ſum & tumefaciet, quam faciat aliud oleum commu= ne ratione illius leuis aſtrinctionis unde uidere pote= ſtis, quam temere ſit dictum. Nulla aſtringentia in fe= bre peſtilenti conuenire, ideo rhabarbarum cum ha= beat uim aſtringendi, eſt etiam in ſua ſubſtantia tenui amaritudo quæ penetrat & abſtergit, & ſummope= re obſtructiones aperit, quia modica adſtrictio, cum tenuitate ſubſtantiæ ad penetrationem facit, ſi ue ro uis aſtringendi non ſolum adiungatur cum tenui ſubſtantia, ſed etiam illa tenuis ſubſtantia ſit calida, non ſolum non prohibet penetrationem, quinimò ex ea tenuitate calida, ita conuenirent in uicem, ut non tan tum pharmacum illud aperiat, ſed etiam penetret & concoquat, propter caliditatem quam habet, & quia aſtringit facit ut calor immoretur, & meliorem fa= ciat concoctionem, præterea emollit etiam ut Galenus inquit, in ſexto de ſimplicibus medicamentis cap. de croco, & ita habetis quomodo quandoque imò ſemper liceat uti aſtringentibus, ſi eligantur quæ mixta ſunt cum tenui ſubſtantia, ut in roſa, uel calida, ut in rha= barbaro, myrrha, croco, aloe, at ſi ea eligantur quæ abſolute aſtringentia ſunt, talia ſemper fugienda, iſtis uiſis, Reſtat uidere utrum poſsimus uti bolo arme= no, & quoniam imaginantur multam aſtrictionem eſſe

in

in ipso, applicare nesciunt, quæ debent exhiberi, & in quiunt, licet bolus armenus noceat, & nobis non placeat ratione suæ astrictionis, habet tamen proprietatem occultam quæ ueneno occurrit pestilentis febris, ut maius iuuamentum, dicunt illi, ex qualitate illa occulta ueneno resistendi quam habet nocumentum ex astrictione, præterea Hippocratis & Galeni authoritates adducunt, in tertio de reg. acut. loquentium de oxymelite: inquiunt enim non inuenitur medicina, quæ aliqua ex parte non noceat, & ita aptant res suas, nec eius sententiæ recordantur quam Galenus in tertio de prognost. expulsu affert contra erasistratum disputans ubi ait, qui uolunt ostendere se aliquid docere cum tamen nihil doceant ad duo confugiunt, ad proprietates occultas, & ad nomina ignota, uos uero rationales estis, non ad illas proprietates occultas occurrere debetis, nec obscuris uti nominibus: ad difficultatem, igitur respondeo, an bolo armeno uti debemus, dico quod possumus non quia in illa sit qualitas occulta resistens ueneno sed manifesta, quod testatur Galenus in quinto de simpl. medicamenta, ubi longo discursu illius boli armeni uirtutem probat, & inquit omnibus conuenire quæcunque sunt putrida, humida sicut sunt ulcera putrida, & omnes putredines interius & exterius, & postquam dixit mirabilem habere uim exsiccandi, subiungit, in magna peste quæ nostra peragrauit tempestate similis ei quam tucydides descripsit nihil conuenientius erat, quam bolus armenus, &

omnes

omnes qui celeriter ex eo bibebant curabantur, quoniam ualidißimè exsiccat, & quoniam in febre pestilenti summa curationis est exsiccatio ideo præstantissimum remedium erit, ex hac ratione conuenit asthmaticis, sputo sanguinis, ulceribus oris putrescentibus, catarrhis quod à capite ad pectus defluunt, & ulceribus pulmonis, qui autem bolus armenus sit astringens, & unde id habuerit (ignorant) si ad authoritates recurrere uolunt, non habent quo fugiant, si ad experientiã falsam esse ostendam si ad modum substantiæ, ostendam non habere insignem astrictionem, sed eam dumtaxat quam uolumus, cuius signum est, qui in asthmate datur, si maximam astringendi uim haberet, eo modo asthmaticis conueniret? uultis rationem uidere quod non astringit, sed qđ ualidißime exsiccat, accipiatis bolum armenum nostrum, & super linguam ponatis adhærebit linguæ, hoc non faciunt reliqua astringentia ualidißima, nam si accipiatis acatiam gallam ustam, aut non ustam, alumen non facient hoc, quoniam tantam habent uim exsiccandi, bolus uero armenus, cum statim linguæ humiditates trahat, cunque sit uiscidus tunc ualide Adhæret, ut discedere nolit, si astringens esset, utique caderet & humiditatem non attraheret, ideo statim adhæret linguæ ratione suæ maxime siccitatis, præterea modum suæ substantiæ uideatis nostrum bolum armenum accipiatis & teratis ipsum usque ad ultimam contritionem conteri poterit, astringentia uero non poterunt conteri, ultima contritione,

præterea

præterea unctuositatem habet, unctuosa autem astringentia non sunt & hanc ob causam deridet Galenus Dioscoridem qui dixerit ursi adipẽ astringere, inquit ipse forte id dixit, quia conuenit dissenteriæ, si uero uult quod id faciat ratione suæ substantiæ, errat, quia omnia unctuosa cum fundentur in substantia calida aerea non astringunt non habent, ergo per se authoritates quod insigniter astringat, bene leuem astrictionem habet, quæ potius ad maiorem penetrationem facit, hic unum deerat, nam ego tetigi, nos non habere bolum armenum, quare ergo tot uerba consumpsisti? Ego bolum armenum nostrum non dixerim idem esse cum eo de quo Gal. de simpl. medicamenta sexto mentionem facit, sed bene easdem habere uirtutes, & esse eiusdem generis, & Gal. VI. de simpl. med. non artem historiæ profitetur, sed credit Dioscoridi, nec Gal. curat scire quid sit, sed tantum modo quam uirtutem habeat, pingit igitur Diosco. hanc terram maxime esse exsiccationis, quoniam Gal. ex armenia interconfinia intercapadotiam & armeniam asportari, inquit in capite de rubrica Sinopica, & ait asportari ex Capadotia, Plinius tres posuit species, Galenus duas, unam lutei coloris, & hanc Gal. describit, alteram coloris epatis de qua Diosco. meminit, & Theophrastus, quod autem sit eiusdem uirtutis, inquit Diosco. habet rubrica hæc synopica uim exiccandi cum modica à strictione, quia (dicit) opplet & infarcit, & habet uim emplasticam, & quæ ita sunt non magnam uim astringendi habent,

habent, sed modicam in proposito autem cum de bolo Armeno non faciat mentionem Diosco. sed de rubrica synopica, quæ asportatur ex Capadocia, sed Gale. de bolo Armeno, qui & ipse exportatur ex eodemmet loco, & cum eas dem uirtutes habeat, credo quod sit idem, quia uirtutem, scilicet uim exiccandi habet, & linguæ adeo adhæret ut ipsam in paruo tẽpore totam exiccet, præterea in asthmate, in sputo sanguinis mirum in modum conuenit, non quia constringat, sed quoniam sine læsione exiccat, fluxus sistit, ulcera exiccat, & pectus corroborat, & non exasperat, quod signum euidens est, quod non astringit ualide, & conuenit in principio, in medio, & in fine, nõ quia qualitatem occultam habeat, sed quia ualidissime exiccat, relinquitur modo ut uideamus an cõueniat syrupus, de acetositate citri, dicunt isti & maxime in hac ciuitate non conuenire, & ratio eorum est, quia ea, quæ astringunt non conueniunt, syrupus ille astringit, ergo non conuenit, iam uidistis quid sit iudicandum de huiusmodi astringentibus, ita quod acida & astringentia differunt, quoniam astringentia in substantia terrestri frigida fundantur, acida uero in tenui substantia, ideo facillime penetrant, si modo istis concendatur, quod syrupus iste aliquam leuem astrictionem habeat, quoniam & quæ tenuem habent substantiam cum modica astrictione penetrationem adiuuant, ideo leuis hæc astrictio faciet ad maiorem penetrationem, dico secundo quod non habet astrictionem: quoniam si uolumus uidere ueritatem

tem huius rei ex gustu hoc fiet indicium, nam quecunque habent aciditatem solum, habent prorsus sine astrictione, si gustui referatur, idq; commodissime comprobabitur experientia, si omphacium, scilicet succus aggrestæ, & succus citri offerantur gustui, ex aggresta percipietis una cum aciditate uim astringendi, sed ex succo citri mordicationem tantum, præterea ponatis succum aggrestæ in uitro, in alio succum citri, & lapillum, uel ouum ponatis in utroque succo, succus de acetositate citri emolliet ouum sicut ceram, & tandem incidet illud, aggrestæ uero succus nihil eorum faciet, quia succus citri tenuissime substantiæ est, ideo penetrat, & incidit, aggresta uero propter partes terrestres non potest id facere, ideo licet aggresta sit frigidior, quam acetum, magis tamē refrigerat acetū, quam aggresta propter substantiæ subtilitatem.

Proposuimus superius tria esse genera & capita à quibus sumebantur indicationes curandi, quæ fundamenta non tantum sunt in his febribus, sed communia in reliquis curationibus etiam erant, primum erat hoc ut specularemini morbi naturam, secundum erat subiectum, scilicet corpus humanum quod est præter naturam dispositum, intelligimusq; non tantum corpus humanum considerandum esse, sed annexa omnia alterantia, & immutantia, ut aer, cœli status, regio, consuetudo, ætas cum reliquis annexis, tertium erat facultates regentes corpus humanum in ista tria indicant illę quinque, quid agendum, quantum, quando,

quomodo,

quomodo, & ubi, ostendimus singula istorum diuersimode considerata distinguere has conditiones, diximus quomodo à morbi natura, & eramus in his indicationibus inueniendis, & in ista natura morbi recte consideranda quoniam eam recte cognita, quid agendũ facillime indicabitur, et in ea diximus eandẽ methodum seruari debere, quæ in indaganda natura unicuiusque rei materialis seruatur, ea autem est contemplatio, & omnium causarum consideratio, tum intrinsecarũ, tum extrinsecarũ, inter quas quasdam efficientes diximus, & quomodo ab eis indicationes summantur ostendimus, discurrimus etiam per extrinsecas causas ut per aerem, deinde intrinsecas inter quas, quædam remotæ, quædam proxime erant, ab intrinsecis remotis incepimus, & ipsas esse humores diximus, & contenta, & ea omnia expleuimus, propterea, ne quid nobis deesset duodecim proposuimus quæstiones, & eas expleuimus simulq; satisfecimus causis efficientibus intrinsecis remotis, à quibus indicationes curandi summebantur, seu euacuandi, reliqua erat causa proxima, et coniuncta inter quam & morbum nihil cadit medium, quæ consideranda est, & hæc est putredo: quoniam calorem præter naturam efficit in corde, qui febris est, & concurrit, neque materialiter, neque formaliter: sed actiue & effectiue, igitur ista est causa proxima, quæ remoueri debet, indicationes ergo remouendi putredinem ab aliquo initio summere debemus, sed quod nam erit initium, nisi rei natura? à qua nunquam discede-

re debetis, natura igitur rei, quam remouere, uel conseruare uultis, erit initium: quoniam nullus est tam rudis quin uideat, si uult recte agere circa aliquam rem, quod eius naturā perscrutari debet, ut sciat quid agendum circa ipsum, quantum, & quando: igitur debemus putredinis naturam considerare si uolumus habere indicationes quomodo putredo tollatur, cum igitur ex quarto meteor. sciatis quod putredo fit tanquā à causa efficiente à calore extraneo, sicut per oppositum fit conseruatio à calore innato conseruante humidum in quo est, ideo causa efficiens putredinis est calor extraneus, subiectum est humidum continens, uel continens rem, quæ putrescit, & ex tali corruptione: sequitur iste effectus, qui est putredo, quæ est uia, ad exiccationē: quia omnia quæ putrescunt tandem exiccantur, & hæc putredinis est natura, si eam in suis causis consideratis, et quia scitis à calore extraneo fieri, scire debetis eius diuersitatem, quoniam multis modis introducitur putredo in re putrescibili, aliquando calor accedit exterius, qui attrahit calorem innatum in reputrescibili existentem, et dum calor extrahitur, secum trahit humidum, & facit rem putrescere, ut in magnis contingit caloribus, quando fructus & carnes putrescunt, aliquando calor putrescens interius oritur modo quia extrinseca sit occasio, & magna est differentia si putredinem remouere uultis, an putredo intrinsecus nascatur, uel exterius, quando calor extraneus corrnmpitur, uel est ita potens ut non

tantum

tantum calorem trahat innatum rei, quæ putrescit, sed propter summam efficaciam exiccat, & arefacit humidum sine putredine proprie dicta, quæ fit cum humidum paulatim trahitur cum quadam ebullitione, & resoluitur, & fœtet tunc res putrescens, fit illa putredo cũ coinquinatione & fœtore, & cum uermibus, & alijs huiusmodi appellatur autem putredo illa, quæ ad uehementi fit calore, ex qua repentina sequitur exiccatio, græce uansis, id est exiccatio, sicut cum fructus exiccantur, & sicut fit in mumijs, hoc dicere uolui, ut bene intelligatis auctoritates Galeni, quoniã dixi ego quod non fit febris pestilens nisi ab aeris caliditate adiuncta plurima humiditate, imò in febribus pestilentibus esse debet humiditas aeris tamen calidum præualere debet, isti afferunt Galeni auctoritates primo de differentijs feb. ubi inquit, quandoque à maximo aeris æstu fieri febrẽ pestilentẽ, sicut contingit in ea magna pestilentia Thucididis, ubi maximam ponit caliditatem absque eo quod de humiditate aliqua mentionem fecerit, Dico quod Galenus intellexit de caliditate humiditati coniuncta, non de simplici caliditate, nec propter hoc somnium adducas ad improbandum sententiam meam, quod autẽ fuerit caliditas plurimæ humiditati adiuncta ostendam, primo per curationem factam ab Hippocrate, Athenis & ab Acrone Agrigentino in Sicilia eo tempore dum sæuiret febris ea pestilens, correxit Hippocrates, Galenus, & Aëtius ut supra aerem odoratis calidis et siccis, sed procul dubio si ca-

lida fuisset intemperies sine humiditate, sed cum siccitate, tunc curatio facta per cõtrariũ non fuisset, nec correxissent aerem, ergo fuit intemperies humida ex quo exiccatione indiguit, præterea quod illa aeris caliditas cum plurima fuerit humiditate, uideatis Gal. nono de simpl. med. ubi de bolo Armeno loquitur, inquit quod suo tempore pestilentia fuit sicut Thucydidis, sed suo tempore propter plurimam humiditatem, quoniam inquit ibi pluuiæ erant putrefacientes humiditates ergo talis etiam fuit eo tempore Thucydidis, tum propter curationem factam ab Hippocrate, tum propter auctoritates Galeni, præterea in tertio eiusdem semper uidebitis Gal. decies repetentem quod nulla febris pestilens fit absque plurima humiditate, igitur omnis febris pestilens fit propter plurimam humiditatem existentem in aere, bene fiunt aliæ ægritudines Epidemicæ, sed non febres pestilentes, & quia aliquis dicere poßit, forte illa pestilentia, quam curauit Hippocrates: non fuit ea quam descripsit Thucidides, dico, quod ea fuit quoniam ut Soranus recitat floruit Hippocrates tempore, quo bellũ Peloponeßiacum factum fuit, & ea ætate floruit Thucydides, quia descripsit bellum illud, cui etiam dixit se interfuisse. Pausanias præterea in rebus Atticis, inquit de Appollinis tẽplo, quomodo Appollonum Anaxiatanum appellat conditum eo tempore quo liberauit Hippocrates Athenas à peste, idem refert, quando ergo habetis à Galeno à caliditate factã fuisse pestem intelligatis de caliditate cum

cum humiditate simul, & quod sit hoc uerum legatis Thucydidem qui in textu: eam compellat caliditatem suffocatiuam propter plurimam humiditatem existentem in illo aere, & hæc satis de extrinseca causa.

Vt perficiamus quod polliciti sumus in his febribus pestilentibus: ubi iam studuerimus putredinem à corpore aufferre, euacuando humores putridos, & corpus transpirabile reddendo, prout rei natura in omnibus agendum docet, post euacuationem corroborantibus, & exiccantibus utemur, sicut etiam moderni optime fecerunt, quod in febribus putridis trochiscos scripserunt de Rosis, de rhabarbaro de absynthio qui habent uim exiccandi, & corroborandi, & dicemus in febribus putridis, ideo ubi remouebitur putredo subito ad exiccantia deueniendum, est ut corpus exiccetur & corroboretur, et inter hæc potißimum est theriaca & mithridatū, quoniam exiccant & corroborant, & maxime resistunt ueneno, & hæc satis ad tollendam causam coniunctam feb. pestil. indicationes modo, quæ à causa formali sumuntur & calore putredinali existente in corde, quæ uera est ratio formalis, quæ & ipsa requirit proprias indicationes curandi uidendæ sunt, ubi ergo putredinalis calor ad est, tollendus est, & ita huiusmodi formalis rationis conceptus uniuersalis, facit uniuersalem conceptum indicationum: sed quomodo tollendus est? oportet inuenire methodum recte operandi, Methodus autem tollendi calorem istum erit cognoscen=

do naturam caloris putredinalis, quantum ad calorem febrilem, & talis est una indicatio uniuersalis, summitur ergo aer, ut refrigeretur, & humectetur, & cum ita sit, ergo talibus indigemus: quia contraria contrarijs curantur, sed in hoc considerare debetis caloris putredinalis naturam esse, ut habeat putredinem sibi annexam, & ita habet causam sine qua, non & cum non poßimus curare aliquando affectum, nisi causam sine qua non, remoueamus, ideo ita nõ poterimus remouere calorem putredinalẽ nisi exiccantibus utamur propter huiusmodi annexam putredinem, quatenus calor est, refrigerantibus utimur, quatenus annexam humiditatem habet exiccantibus: uti debemus, ideo frigida & sicca conueniunt, quantum ad particularia instrumenta habuistis syrupos, & quæcunq; in potu & cibo exhibentur, et refrigerantia & exiccantia sunt, & quoniam propter ariditatem linguæ & siccitatem actu frigida, & sicca accipere non possunt, ideo actu frigida & humida erunt, potentia uero frigidißima & sicca, igitur si ptisanam exhibebitis ipsam decoquetis in aqua mirthi uel acetosæ, ubi sint frusta limonum , & maxime interior pars, quæ acetosa est, quod sic habebit uim exiccandi quo ad potentiam, postea actu humida erunt, nec actu calida exhibeatis, sed tepidam, uel frigidam maxime in æstate, in potu uero aquam acetosam, mulsam, limonis, & endiuiæ exhibere poteritis, & apponere modicum aquæ rosaceæ in potibus, quoniam habet uim exiccandi & refrigerandi

uis aq. ros.

frigerandi

frigerandi, & mirum in modum confortat cor, & spiritus corroborat, quæ uero quantitas cibi sit exhibenda, quando loquemur de uirtute unum uerbum dicemus, sed quoniam moderni circa alterationem, quæ fit cum suis oppositis nõ parũ hallucinantur quatuor sunt uidenda in quibus errant, primum est de exhibenda aqua frigida, quia isti medici admonent quod potus aquæ frigidæ usq; ad sanitatem est exhibẽdus, admonent enim ut nõ parum, sed in maxima quantitate, & copia exhibeatur, & omnes ex tali potu interficiunt, qui ueram habent febrem pestil. cui putredine in corde, est tamen Auicenna, Paulus, Aetius, Rasis, & ruffus, qui prius inquiunt aquam esse dandam, & tanto magis ab errore caueatis, quanto defensores magnos habere uidentur, & ille Nicolaus Florentinus dixit de quodam ciue florentino tempore suo, cum medici exhibuerunt aquam frigidam in febre pestilenti de more, quod statim ex potu tali incidit in difficultatem anhelitus, & suffocabatur, & fuit ille uocatus uix curari potuit, tamen rationem non reddit, sed ad canones recurrit uniuersales, & inquit id contigisse, quia uir ille habebat uentriculum debilem, & hoc dixit, quia adeo credebat Auicennæ, ut si quempiam uidisset interijsse ex potu aquæ frigidæ, dixisset id euenisse ex uentriculi imbecillitate. Dico ego pro conclusione quod in febre pestilenti uera quando putredo in corde, siue in contentis, siue in substantia cordis, in nullo casu conuenit, nec in principio, nec in augmento nec in

statu,

statu, nec in declinatione, stante ægritudine pauca, nec multa, & ratio est sicut dicebat Galenus in primo, de simpl. med. ubi cap. xxx. de sitis causa loquitur, quia aqua omnium humida est quæ sunt in natura, & ad ea quæ humectanda sunt, nihil præstantius aqua, & quia nihil deterius est in hac febre, (ut docuimus) quam humectare, ideo non conuenit, quoniam humectando putredinem auget, maxime cum multa habeamus quæ sine humectatione refrigerant, quare autem Ruffus id dixerit, & reliqui quod exhibenda est aqua in maxima copia, hoc est quod maxime admiror, quoniam moderni non aduerterunt uerba Ruffi, dixit primo quod si fuerit febris ardens et loquitur de febribus uagantibus & maxime apparuerit æstus circa hypocondria tunc exhibenda aqua frigida non immodica quantitate, quia tunc augetur febris, sed usque ad satietatem, ait autē non immodica quantitate, sit exhibenda. reddit rationē Gal. in tertio de ratione uictus in acutis, quoniā conuertitur in bilem, ubi igitur fuerit febris causon, & casus positus à ruffo maxime conueniret aqua frigida facta concoctione, sed nulla febris pestilens est causus, nec magnum habet calorem dicebat Gal. in tertio de prognosticis ex pulsu imò uidetur quod non sit febris nec potest esse ardens, quia putredo est in corde, & calor modicus, ubicunque igitur inuenietis ueram febrem pestilentem, si dabitis aquam frigidam semper interficeretis ægrum, quia difficultas est, an sit exhibendum uinum, nonnulli enim ita aggrediuntur uinum,

ut

ut nolint febrem pestilentem curare, siue uino, aliter statim dicunt, morientur ægri, quia statim resoluũtur, imò etiam propinatur maluaticum, aliqui abhorrent uinum & aquam exhibent, utrique male faciunt, & cũ uino & aqua interficere poteritis, sed quando sit exhibenda aqua, & quando uinum, non modo in his febribus uerum etiam in omnibus alijs, audiatis. uident isti Hippocratem non abhorrere uinum etiam in acutis, & Galenus distinguit, sed unum dicit hic, unum alibi, non possunt deinde scholares resolutionem, & ueritatem scire, certum est quod nihil est detestabilius in corpore humano febre correpto, quam exhibere uinum, ubicunque sunt quatuor, uel quinque casus, primus est ubi materia faciens morbum sit cruda, secundus est quando apparet delirij signum etiam minimum, tertius est quando febris est iuncta cum maximo capitis dolore, quartus est. quando fuerit aliqua inflammatio in uiscere, ut in hepate, pleuritide, phrenitide, renibus, pulmonibus, uentriculo, uel intestinis, & uinum ebibitum in pleuritide interficit, non quia inimicum sit pleuritidi, sed quia inimicum fit omnibus inflammationibus internis, omnia hæc habetis à Galeno, in primo ad Glauconem, in cap. ubi curat febres continuas cum accidentibus, ubi remouebitis istas conditiones uinum non est prohibendum, sed exhibendum, & si non exhibebitis ægritudines producetis, sed quod uinum est exhibendum, non omne, sed quale descripsit Gal. in tertio de morbis acutis ubi de uino loquitur, & inquit uinum

uini incommoda

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

minú cómoda in febr.

aquosum non dulce est illud quod febricitantibus conuenit, tale maxime conuenit, cur autem conferat uinum in febribus remotis illis conditionibus, est quia uinum facit penetrare propter tenuitatem substantiæ, & propter moderatam caliditatem, quæ cum humiditate iuncta est, ideo apparentibus concoctionis signis uinum exhibebitis, quia urinam prouocabitis, obstructiones aperietis, sudoresq; inducetis, & sic materiam iam concoctam ecorpore educetis, calorem iam squallidum restaurabitis, concoctiones augebitis, ideo apparentibus signis concoctionis, nihil salubrius erit quam exhibere uinum, & etiam in inflammationibus internis, sicut fecit Hippocrates in pleuritide, quod apparentibus signis concoctionis exhibuit uinum ut uires restauraret, sputumq; facilitaret, sed si modo exhibeatur ut supra contrarium erit, nam primo natura materiam peccantem concoquere non potest, quia adeo mala est, & tam mala qualitate referta, ut non uinci possit, imò calor innatus à materia uincitur, ideo paulatim & non confertim materiam aggreditur, quia aliter suffocaretur, sicut facit ignis cum multa ligna sibi imponuntur, flamma non apparet excitata, nec dilatatur, sed in se continetur, ut materiã proximã agitet, & uires acquirat eundo, donec totam uincat, ita etiã si uinum in principio exhibeatur nondum idoneum est ad concoquendum materiam, ideo febrilem augebit calorem, non distributio fiet propter obstructiones plurimas, & hac eadem ratione neque in inflammationibus

nibus internis uinum in principio eſt exhibendum, nam dum inflammatio cruda eſt perſeuerat fluxio, ſtante uero fluxione ad membrum nobile magis ex uino augebitis fluxiones quia in fluxione ſemper ſunt membra mandantia, membra recipientia, humores & uiæ per quas huiuſmodi humores debent fluere, ex quibus fit ut membra mandantia magis mandent, recipientia magis recipiant, humoresq́; magis fiant inutiles, & ad fluxiones paratiores, uiæ quoque magis aperiuntur, latæq́; fiunt, & ſic omittendum eſt uinum epitima pro corde in febribus peſtilentibus. Accipe boli armeni orientalis, drachmam unam, aquæ roſaceæ uncias tres, aceti ſemiunciam, miſce, ſuffumigium, Accipe ſandalorum, gariofilorum, añ. ſemidrachmam, aquæ roſaceæ uncias tres: aceti uncias duas, uini maluatici parum miſce, puluis ponendus in ferculis, Accipe roſarum rubearum, boli armeni, ana drachmam unam, ſcrupulos duos, ambræ muſci, ana grana quatuor: miſce ſyrupus. Accipe ſyrupi de ſucco acetoſæ, de acetoſitate citri, ana drachmas ſex, decoctionis inſraſcriptæ uncias quatuor. Accipe roſarum rubearum manipulum medium, ſeminum contuſorum, drachmas duas, radicis tormentillæ ſeſqui drachmam, doronici drachmas duas, Zedoariæ drachmas duas, ſandalorum ſeſquidrachmam, aquæ acetoſæ lib. duas bulliat aqua ad conſumptionem tertiæ partis & ſeruetur ad minus pro quatuor ſyrupis.

Dubitationes aliæ duæ ſuperſunt quarum una

eſt

est an ius pulli sit exhibendum, in hac febre pestilentia, si quia medici sunt qui exhibēt, sed quare dent, nesciūt assignare rationem, circa quæsitum illud ut per conclusionem habeatis resolutionem, primum uidere oportet, quid facere posit ius pulli & quas uires habeat, postea an ius pulli cum his determinatis uiribus conueniat in febribus pestilentibus: iam sciuistis pestilentem febrem à maxima oriri putredine, & maxima indigere exsiccatione, si postea scieritis, temperaturam iuris pulli, etiam metacente scietis, quid iudicandum sit, intelligo de iure pulli iuuenis non antiqui nec galli, quia tale ius uim habet solutiuam & lenitiuam, & potius huiusmodi ius est medicamentum quam cibus, ius pulli habet hanc proprietatem, ut maxime humores omnes corporis contemperet intelligimus humores corporis contemperari, i. cum qualitas excedens in humoribus retunditur aliquo medicamento deducitur enim ad temperaturam, quia remouetur quod excedit, igitur ius pulli contemperat, quod ostendam, per inductionem in omnibus humoribus, de bile, quod contemperet eam patet, quia in iure pulli est uis humectandi substantifice, quoniam ab Arist. quarto meteorum habetis quod elixatio trahit à re elixata humidum substantificum, & permanet in iure elixante, & ideo sicciora sunt interiora, exteriora uero humidiora propter, s. ad uentitiam humiditatem aquæ quæ ingreditur per poros carnis, humiditas uero ea est substantifica qua hominis nutriuntur, qui bibunt

but huiusmodi ius, primo igitur habet quod humectet humiditate substantifica, & etiam aduentitia, quia habet humiditatem aquæ, & humiditatem substantificam pulli, & sic ex illis duabus humiditatibus, maxime contemperat bilem, contemperat etiam humorem melancholicum, quia humectat intelligo de utraque humectatione, habet præterea moderatam caliditatem acquisitam ab eo humore pulli in quo est moderata caliditas ideo cum efficiatur moderate calidum, & humidum duplici humiditate melancholicum humorem, qui frigidus & siccus est retundit, retundit etiam pituitam propter tenuitatem substantiæ, quæ eius craßitudinem penetrat, urinam prouocat, corpus humectat, propter facilem penetrationem, & ita humorem crassum contemperat, quia dum penetrat partes eius tollit compactionem, & cum pituitosus humor suo lentore adhæreat parietibus, ius pulli abluendo, & abstergendo deponit ipsum, unde uidemus quod ex iuris assumptione plurima pituita educitur, ideo uidetur cibus, & potus commodißimus, similiter est medicamentum ad retundendum qualitatem existentem in humoribus. Moderni etiam omnes dicunt ius pulli contemperare omnes humores sed rationem non aßignant, sed assumpserunt illud primo à Dioscor. secundo à Galeno, sed in Dioscoride error est, & Marcellus solus locum emendauit, & tam aperte restaurauit, ut si nihil aliud fecisset plurimum fecerit, deerat tota ista pars. Daturq; esculentum ius pulli quidem ad emendanda in

homine

homine temperamenti sui uitia, & in ardoribus stomachi simpliciter confectum, primus fuit Dioscorides qui hoc dixit, secundus fuit Galenus, sed uidetur esse mendum in undecimo de simplici. medicament. in capite de Gallinis, dicit in textu ius gallinæ ἐπικρασικῆς δυνάμεως, ille qui uertit, inquit ius gallinæ sistit uentrē, quia credebat uerbum illud ἐπικρασικῆς ab ἐπικρατέω, prouenire quod est detineo, ideo uertit detentiuæ uirtutis est, sed prouenire non potest ab ἐπικρατέω, hoc adiectiuum ἐπικρασικῆς, bene legitur ἐπικρασικῆς, δυνάμεως, ab ἐπὶ & κεράννυμι deriuatum fit hoc compositum ἐπικεράννυμι hoc est contempero ideo hoc adiectiuum ἐπικρασικῆς ab ἐπικράννυμι, idest contemperantis uirtutis, & in hoc bonus ille uir curtius cum non aduertisset codicem græcum innuit ius pulli sistere uentrem, & ita habetis quod ius pulli contemperandi gratia datur, & rationem audiuistis, cum sciatis ius pulli habere uim contemperandi humores, & uim humectandi utrum modo conueniat in febre pestilenti dico quod nullo modo conuenit, in febre pestilenti, sed bene in putridis alijs commodißime exhibetur, quia licet contemperet humores non est principalis intentio humorum dominium, sed putredo maxima est principaliter attendenda, ex qua habemus motum præcipitem & accidentia sæua, ideo Auicenna clamabat curationis summam esse exsiccationem, si quandoque coacti essetis, quia nihil esset commodum pro nutrimento, & æger appeteret huiusmodi ius pulli,

pulli,exhibeatis alteratum, & poteritis miſcere fruſta limonum,citrorũ,acetoſorum, & myrtos cum modica aqua roſacea, imò carnes etiam decoquere debetis in aqua acetoſæ, quia ſic habebitis iura quæ habebunt uim exiccandi & nutriendi. Vltima quæſtio eſt utrum uti poſſimus extrinſecis alterantibus, & linimentis circa cor quæ refrigerent. in hac re intricantur iſti curantes has febres, nonnulli apponunt, nonnulli non, & dicunt iſti ſi apponantur linimenta,circa cor,uel erunt frigida actu,uel potentia erunt talia, & quodcunque fuerint ſemper conſtipabunt, & prohibebunt euentationem cordis, & magis naturam, & uapores intus præcipitabunt, & ſic magis cordis calor augebitur.ſi calida apponentur,inde putredo magis fiet, hac ratione perſuaſi iſti uiri nunquam apponunt aliquid exterius, ſed parcatur,iſti ualde utuntur confuſa ratione ſicut de rebus aſtringentibus diximus: id eſt dicendum de his, nam ſi res multum frigidæ actu, potentia applicarentur aſtringenteſq́; multum, omnia iam dicta incommoda ſequerẽtur: ſed quoniam nonnulla ſunt non ita frigida, aut actu, aut potentia, quæ tranſitum non impediunt, ſed ſunt moderate talia,ideo illa debent adhiberi: quia penetrationem adiuuat modica aſtrictio,& talia erunt ſuccus limonum, aqua roſata,aqua acetoſa, quia hæc habent frigiditatem cum tenuitate ſubſtantiæ,& penetrant, & citiſſime refrigerant, & citius quam quæ per os exhibebentur, quoniam quæ per os exhibentur, primo ad

utru extrinsecis alter. et linimentis refrigerentes cor uti liceamus.

uentriculum deueniunt, post ad hepar, deinde per uenam cauam transeunt ad cor, sed tunc multum de frigiditate amiserunt: quoniam primo occurrerunt illis membris inflammatis antequam ad cor peruenire potuerunt, et ideo nollem à refrigerantibus exterius discedere, quæ quo ad frigiditatem actualem non sunt frigida, sed temperata in caliditate, & frigiditate, quod autem quo ad frigiditatem in potentia sint cum tenuitate substantiæ, semper admisceatur aliquid calidi potentia, modicum tamen ut producat illa frigida citius ad cor, ut si exempli gratia aquam acetosam, limonũ, rosaceamq; apparetis, cum his simul modicum uini maluatici admiscebitis, ut illa pauca quantitas penetrationem adiuuet, si uero applicabitis unguenta, ut rosateum Mesue cum speciebus temperatis margaritarum, & sandalorum apponetis modicum croci, ad eandem intentionem. Et hæc satis sint quantũ attinet ad naturam morbi, quando uero debeamus operari sumitur à natura morbi, & à concoctione & à cruditate, certum enim est quod motus morbi est uelox, & cum momento temporis natura totius morbi permutatur, & quod alia sumitur indicatio ab ea, quæ sumitur ubi motus morbi non est ita præceps: quia sicut diximus: ubi de euacuatione loquebamur in febre pestilenti sumpta indicatione à motu statim euacuare debetis: quia talis febris motum dat præcipitem, & à mane ad uesperas cadit uirtus, et hoc dixit Hippocrates in ualde acutis statim medicari expedit, differre

ferre enim malum est: quia si concoctionem expectabitis, non dabitur amplius occasio. indicationes etiam à concoctione, & à cruditate aduertendæ sunt, nam ubi motus præceps ibi tunc non est quieta materia, quare tunc nō est expectanda cōcoctio, sed solū expectanda est cum quieta est nec moueri debet: quia ubi quieta est materia, motus ipsius tardus est, & non acutus, & tunc concoctiones tempore fiunt, nec magna est mutatatio de una hora ad aliam, & quia Galenus dicebat super eo aphorismo concocta medicari, & mouere non cruda, quod materia dicitur furiosa cum mouetur de uno loco ad aliū, ut à cerebro ad pectus à pectore ad pedes, ideo dixerunt aliqui quod materia furiosa non debet dici nisi moueatur, ut ibi ait Galenus, at dico ego quod Gal. intellexit de motu ut quieti opponitur non de materia, quæ mouetur de loco ad locum, quia materia in eodem loco permanens non minus turgens erit ac si moueretur de loco ad locum, sicut turget quandoque equus propter libidinem in eodem loco permanens, dentibus enim fremit, calcitrat, hinnitusq; plurimos facit, & loco stare nescit, sic etiam materia in eodem loco permanens ebullit in uenis maxima ebullitione, sicut cum aqua ebullit in fundo lebetis facit ampullas, ita fit in uenis, ideo statim occurrere oportet: quia materia in motu est, & turget, unum aliud circa morbi naturam omisimus scitu necessarium, uidelicet, subiectum, in quo est morbus, longe enim differt subiectum uniuersale morbi quod esse di-

ximus Socratem Platonem ægrotum, & particulare morbi subiectum proprium considerandum quod est membrum in quo est morbus, nunquam est subiectum in morbi natura, quoniam diuersificat morbi naturam, sed denominare facit totum, non enim dicimus sicut facimus in subiecto particulari Socratem apoplecticum, pleuriticum, sed febrientem: non febre alia uel alia, ideo dicebam quod morbi natura diuersificatur à causis efficientibus, & indicationes ostendimus à causa formali. ultimo erat subiectum, quod diuersitatem facit naturæ morbi, in casu isto subiectum est cor, igitur considerare debetis quod in ipso est putredo, & morbi naturam considerare, & scire eius nobilitatem, situm, & temperamentum, & cum sit calidæ, & siccæ temperaturæ, scitis non multum esse laborandum ut refrigeretur: quia non multum tolerat frigiditatem, satis etiam localiter remedia propter situm applicare, & quia nobilissimum membrum est statim occurrere debetis, de his copiosissime dicemus cum de putridis loquemur, secundum principale caput, quod à nobis quærendum erat circa huiusmodi curationem erat subiectum, quod ægrotat, scilicet corpus humanum, quod quidem à nobis considerandum est, cuius temperaturæ sit, cuius naturæ in uniuersali an calidum & humidum, & præterea non tantum uniuersalem temperaturam, sed particularem etiam, an cerebrum uitiosum habeat, stomachum imbecillem, an hepar, an uero membra habeat ualida, & æqualia,

in febr. pestil. subiectum est cor.

quod corp. humanum considerand. sit

debemus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

debemus præterea in huiusmodi corpore non tantum has particulares naturas, sed etiam uniuersales considerare, quæ uarias faciunt indicationes: scilicet cuius ætatis sit illud corpus ægrum: quia aliter curabitis senem, aliter iuuenem, & aliter puerum, mores etiam considerabitis: quia aliter messorem, & assuetum comedere rapas & legumina, aliter delicatum, aliter eum qui maximo utitur exercitio, aliter qui in otio uixerit curabitis, hæc omnia aduertenda sunt, & si peccabitis in his interficietis ægros uestros, præterea reliqua annexa considerare debetis, regionem, scilicet in qua habitat an calida uel frigida sit: quia aliter in Germania, aliter in Æthiopia, et quod de regionibus idem de anni temporibus, & constitutionibus dicendum: ista sunt consideranda circa secundum caput, quæ autem consideranda sunt circa, tertium caput sunt uirtutes, multum enim refert si recte mederi uultis scire cuius roboris sit corpus, cuius (ut ratio certißima habeatur) uidebitis tertia loca, quæ poßidēt, animalis, enim in cerebro apparet, naturalis initium habet in hepate, sed æqualiter in toto est, uitalis autem in corde, si uidebitis uirtutes animalis, quæ à cerebro dependent, (non tamen sunt in ipso, nec propter ipsum) esse adeo impeditas, ut totum corpus priuatum sit sensu & motu, uel si uidebitis animales uirtutes, quæ sunt in cerebro, et propter ipsum esse male affectas, quæ sunt imaginatio, discursus, & memoria necessario erit uitium in cerebro, ideo illi succurrendum est, si etiam

naturales uirtutes fuerint affectæ, adeo ut corpus actiones bonas non edat, ut quia non attrahat, retineat, concoquat, uel non expellat, dicere debetis uitium esse in hepate, ideo illi occurrere debetis, similiter ea quæ omnium regina est, cuius sedes est in corde, & cuius munus est, ut toti corpori uitam præstet quam Galenus septimo de placitis Hippocratis & Platonis animam appellat, uel proximũ animæ instrumentum, et ubi defecerit calor iste et uirtus illa fuerit resoluta, necessario omnes aliæ uirtutes, & uita dissoluantur, ideo illico occurrendum, restaurandaq; omni conatu nostro, restaurabitur autem ut Galenus duodecimo therap. docet, ubi ostendit causas resolutionis huius uirtutis tres esse, uel quia spiritus & calor deficit, uel humores optimi & sanguis, uel membrorum solidorum defectu, quia nimis exarescunt, & propterea quodcunque fuerit horum uitiorum, per oppositum occurrendum erit, quemadmodum docuimus in methodo nostra uniuersali in parte refectiua, & quemadmodum cum de putridis sermonem habebimus, in quibus quod reliquum erit, tum pro curatione harum febrium indicatione sumpta, tum pro putridarum curatione, longis uerbis expediemus, id quod à nobis consulto factum est, ne eadem bis repetamus, & hæc satis de febribus pestilentibus, &c.

DE FE-

DE FEBRIBVS PVtridis, & primo de Tertiana.

REELIQVAE VERO FEBRES NON NVLLAE EX INFLAMMATIONIBVS, NONNVLLAE, &c. Iste est tractatus Galeni, qui iam esse incipit de febribus putridis, & ut connexionem cum præcedenti sermone habeatis, qui erat de febribus ephemeris, meminisse uos oportet eorum, quæ dicebamus in principio, diximus enim Galenum in hoc toto libro diuisiuam seruare methodum quemadmodum ipse in procemio testatur se facturum, præcepto Musithei. cum igitur methodum seruaturus esset diuisiuam, à principio diuidere cœpit, ita tamen ut occultissimas faceret diuisiones: dum diceret, febrium quædam sunt simplices, quædam non, intelligendo simplices febres, prout sunt simplices simplicitate naturæ, id est in propria natura febrium, id est sine aliqua additione, non simplices uero, quæ aliquam additionem habent, & quia diuisio hæc utilis admodum est, eam declarauimus, & diximus febres esse simplices simplicitate naturæ, quæ ita habent calorem istum uersum ad igneum purum ut prorsus sit sine aliquo additamento, sed auctus sit secundum qualitatem solam, ut cum quis appropinquatur soli uel igni, & huiusmodi sunt omnes ephemeræ, aut hecticæ febres simplices, non simplices autem hecticæ sunt, quando ali-

quid extrinſecum commiſcetur, ut quando uapores putridi miſcentur cum humoribus cordis, ita ut ipſi humores cordis putreſcant, uel etiam ſubſtantia ipſius cordis, & tunc fit febris hectica peſtilens, ſi uero admiſcentur uapores putridi cum humoribus cordis ſolum & non putreſcant ipſi humores cordis, fit uera febris putrida, qua diuiſione facta, cum de primo membro loquutus eſſet, ſcilicet de febribus ſimplicibus, quæ ephemeræ dicebantur, de hecticis tacuit ſimplicibus: quoniam cognitis ephemeris, ſtatim hecticas cognoſcere poßimus: quoniam non differunt niſi ratione termini terminantis, idem enim calor ſine additione aliqua cum terminatur ad ſpiritus, ephemeram facit, cum autem ad cor hecticam, quod autem habeant eandem naturam, oſtendit Galenus in nono & decimo therap. qui poſtquam curauit ephemeras ſtatim curat hecticas, eodem prorſus ſcopo: quia non differunt niſi ſecundum maiorem, uel minorem gradum caliditatis, & ideo Galenus ſtudens breuitati, dum de ephemeris pertractaſſet, prætermiſit hecticas ſimplices, ſimplicitate naturæ: quia eadem erat natura utriuſque, aliàs etiam hecticas non ſimplices prætermiſit, quia putridarum materiam ſapiunt, & quoniam ſimul curaturus erat putridas, & hecticas non puras docebit curare, ut oſtendemus, cum igitur Gal. primum membrum diuiſionis declarauit, nunc ſecundum membrum aggreditur non ſimplicium febrium ſimplicitate naturæ, ſed per addictionem putredinis, uel uaporum

porum putridorum, & hoc pacto incipit, ALIAE VERO FEBRES NONNVLLAE EX INFLAMMATIONIBVS NONNVLLAE EX HVMORIBVS ACCENDVNTVR. facit Gal. secundi membri diuisionem donec tandem deueniat ad species specialissimas, & indiuidas, quoniam illæ sunt quæ curantur, non genera, nec curare possumus nisi à generibus primis diuidendo deueniamus ad species specialissimas, ita fecit Galenus. accipit differentiam quæ maxime generalis est, primo adhærens generi, & diuisionem facit, & inquit febrium compositarum compositione naturæ, quædam sunt accidentia aliquorum morborum, quædam non sunt accidentia, sed sunt morbi per se, hæc diuisio febris est maxime uniuersalis. Quædam accidentia aliorum morborum dicuntur, sunt febres quæ inflammationes sequuntur internas, quæ non denominantur proprio uocabulo, sed à morbo quem sequuntur, appellamus enim febrẽ quæ pleuresim sequitur inflammationis nomine, & nõ proprio uocabulo & pleuritim dicimus, & sic de alijs omnibus, & quod hoc sit uerum patet, quia non curantur huiusmodi febres, nisi prius curemus inflammationem, quia curata inflammatione curatur febris, & istæ febres curantur curatione primi morbi, quoniam accidentia sunt, febres uero sunt morbi per se, non accidentia, quæ pendent ex humorum putredine, aliæ accidentibus carent, aliæ non. Quantum ad primam diuisionem febrium attinet. s. quæ sunt accidentia se tra

ctaturum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

ctaturum promittit in secundo libro, ubi de inflammationibus loquetur, & de febribus sequentibus inflammationem, & sic primum relinquit membrum, in secundo libro pertractandum, secundum genus promittit se pertractaturum in hoc primo libro, & diuidit hoc genus febrium ad species specialissimas, subdiuidit modo hoc secundum membrum, & inquit, QVAE VERO AB HVMORVM PVTREDINE ACCENDVNTVR FEBRES, ET EO IPSO VOCANTVR NOMINE, NON AVTEM MORBORVM ACCIDENTIA &c. Antequam ueniamus ad diuisionem huius generis, non nulla prius sūmē necessaria ad ea, quæ dicturi sumus, oportet declarare. primum est, quod natura, seu generis differentia non æqualiter diffunditur in tribus illis generibus, secundum utrum omnes febres sint putridæ, tum quia id antiqui uolebant, tum quia Gal. in primo de diff. feb. ex antiquorum opinione dixit omnes febres præter ephemeras esse putridas, & subdit hoc uidetur esse ex mente Athenei cui maxima ex parte assentio ut credam omnes febres esse putridas nisi eas quæ ephemeræ uocantur, si hoc uerum est quō fecisset Gal. quoddā ephemerarum genus, quoddam hecticarum & quoddam putridarum? proponit Gal. quæstionem, nec eam soluit, ideo oportet ut nos eam soluamus, tertio uidendum erit quæ sit idea, & formalis ratio febrium putridarum, præterea an sit tantummodo triplex genus putridarum, uidelicet febris, quæ

ſit ex putredine bilis,pituitæ, & humoris melancho=
lici,an uero quartum detur genus,utrum ſcilicet detur
febris ex ſanguinis putredine, nec dubitamus an pu=
treſcat ſanguis,quia omnes ſciunt ſanguinem putre=
ſcere, & ex ea ſanguinis putredine fieri febrem, ſed
quærimus an putreſcente ſanguine, ſit quarta idea fe=
bris diſtincta ab illis tribus, ſecundum ſui naturam, in
qua quidem quæſtione diſſoluemus frigidiſsima Aui=
cennæ argumenta, & ſi putreſcit, quærimus an poßit
in uenis putreſcere, & febrem facere, & quo intelli=
gatur quod ſanguis putreſcat, ultimo quæremus, ſi
contingat quod ſanguis extra uenas putreſcat, quod
genus febris faciat, QVANTVM AD PRI=
MVM QVOD NATVRA generis non æquali=
ter deſcendat in tribus generibus ſubalternis, ſcire de
betis, quod Gal. diſtinguit illa tria genera à ſubiecto
terminante,& ita facit. quædam febris terminatur ſpi
ritibus,quædam in humoribus,& putrida nominatur,
hæc conditio non eſt æqualiter in omnibus, quoniam
caliditas,in ſpiritibus terminata,ſiue ſimplex,ſiue com
poſita fuerit,modo terminetur ad ſpiritus,ephemeram
facit ſimiliter caliditas ſi terminatur in cordis ſubſtan=
tia,ſiue ſimplex,ſiue compoſita ſit ſemper hecticam fa=
cit, quoniam ſufficit iſta conditio, ut caliditas præter
naturam ſit terminata in ſubſtantia cordis,in humori=
bus uero non eſt eadem ratio,ideo diximus non æqua
liter diffundi generis naturam in ſubalternis generi=
bus,ſi enim terminatur calor in humoribus non ſem=
per

per putrida fiet, quia synocha sine putredine ex sanguinis ebullitione fit, & febris est media inter ephemeras & putridas, quia nondum putrescit sanguis, non sufficit ergo quod calor præter naturam terminetur in humoribus, ut ponantur in calefacto esse, sed oportet ut illi humores, & uapores putridi ascendāt ad cor, quia aliter nunquam erit febris putrida, & si millies humores cordis, uel corporis ponantur in calefacto esse, & non putrescant, non erit febris putrida, nec ualet consequentia, caliditas est in humoribus, ergo putrida febris est, sed oportet ut putrescant humores, & uapores ascendant ad cor, & hæc scienda erant, quoniam sine horum cognitione, ideam febrium putridarum nescietis, & hæc satis quo ad primam quæstionem, secundum quod quærebamus erat, VTRVM OMNES FEBRES essent putridæ, in hoc uidetur esse maxima difficultas, primo qui omnes febres sint putridæ, ut antiqui plurimi tenebant, ET RATIO SVA ERAT hæc, quia nulla ægritudo prouenit à qualitate simplici, nullus enim est morbus calidus & frigidus, nec potest tantus calor accedere in alius æccedat, quod ægritudinem augeat, seu faciat, bene potest impreßionem causare, & ab eo comprimi in aliqua parte, ut adurat humores, uel salsos, uel acres efficiat, uel colliquet & faciat ut præcipitent ad aliquam partem, uel obstructionem faciant, ideoq; ægritudines sequantur, ideo caliditas nunquam erit ægritudo, sed bene potest esse ægritudinis causa.

opinio

opinio ista pertractatur, ab eo authore, qui imprimitur, simul cum Hippocrate, licet non sit Hippocrates, qui inscribitur de prisca doctrina medica, hanc opinionem Gal. recitat in primo de diff. feb. cap. quinto nec soluit, sed inquit, credo omnes febres fieri ex humorũ putredine, præter ephemeras, unde est aduertendum, primo qua ratione antiqui in hanc sententiam deuenerunt, neque est credendum, quod hanc opinionem sine ratione tenuerint, & Gal. uidens huiusmodi opinionem rationi consonam contradicere noluit, quia nec imaginari potest, ut sine putredine fiat febris, quia certum est quod non est febris, nisi naturalis calor ad igneum uertatur, modo si hoc est de diffinitione putredinis, non ne putrescunt res, cum earum naturalis calor ad igneum mutatur. & sicut naturalis calor conseruat subiectum, ita calor præter naturam, naturã destruit, causa enim putredinis est calor præter naturam accensus in humido substantifico qui ubi accensus fuerit in humido radicali spiritus non ne putrescunt? similiter calor naturalis in humoribus conuersus ad igneam naturam, nõ ne est necessarium, ut putrescant humores, quia non habent calorem conseruantem, similiter ubi calor naturalis in solidis fiat igneus, non ne sequitur necessario putredo? & ista fuit opinio Athenei, & omnium qui sequuti sunt eum, Galenus istam difficultatem fecit dicens quod in omnibus calor igneus fieri potest, & putredinem facere, sed ubi in spiritibus accendatur non est ita præter naturam, nec

tanta

tantā, facit moram, ut poßit putredinem facere, quia calor igneus non est ita rebellis factus naturæ, quando resistentiam habet ad illam ignitatem acquisitam, & propterea non durat nisi per diem, & ideo in solis febribus ephemeris fit febris, absque eo quod fiat putredo, & dat exemplum Gal. de calore igneo sine putredine, sicut cum lapis, uel ferrum candescit, habet lapis, uel ferrum caliditatem præter naturam, non tamen putrescunt, quia non diu durat caliditas illa in ferro, at si permaneret diu lapis in fornace, uel ferrum putrescerent, & corrumperentur, sed difficultatem Galenus auget, sed non soluit, & malè fecit, quia dixit se tenere omnes febres esse putridas, præter ephemeram, & dixit, imò ex humorum putredine caussari, si omnes febres fiunt ex humorum putredine, præter ephemeram, ad quid distinxisset febres hecticas simplices toto genere, propter subiectum terminans à putridis, & ephemeris? ego Galeni maiestatem admirandam excusandamq; esse crederim, nec uerba sua difficultatem habent, si rectè perpendantur. inquit Gal. omnes febres fiunt ex putredine præter ephemeras ista propositio ita prolata, uerißima est, propterea uos scietis tria esse febrium genera, quoddam in spiritus, Aliud in substantia cordis, aliud in humoribus, ephemeræ proculdubio sunt extra putredinem, remouetur & putridæ, quantum ad hecticas, non ne scitis quasdam esse simplices, quasdam non simplices? de non simplicibus clarum est, quod ex

putredine

putredine ſunt, quia ſunt ex putredine humorum exi ſtentium in corde,uel in ſubſtantia cordis, ſic & dicendum de illis quæ ſunt ex pulmone ulcerato,de ſimplicibus autem etiam dico quod magna ex parte fiunt ex humorum putredine, & nunquam forte uidebitis, uel ſaltem rariſsime fieri incipiendo, hanc tamen poſuit Gal. quia licet ferè nunquam contingat, poteſt tamen contingere, & ubi contingit talis hectica febris ſimplex non perſeuerat per xv. dies, quia putrida febris miſcetur, quoniam ubi calor in ſubſtantia cordis factus eſt igneus, quō poſſunt ab eo boni humores in corpore generari? & cum praui humores generentur quomodo poſſunt conſeruari, quin putrefiant? itaque bono iam animo dicere poteſtis, omnes fere febres præter ephemeras eſſe putridas, & addit, illud ferè propter pauciſsimas illas hecticas ſimplices, quæ fiunt incipiendo, quæ niſi obſtetiſſent, abſolute pronunciaſſet, omnes febres eſſe putridas, & ideo cum diuidit Gal. febres in tria genera, optima eſt diuiſio, quia eſſe putridum, uel non putridum non tollit hecticarum genus, quia diximus hecticas, fieri dum modo terminetur calor in ſubſtantia cordis, ſiue ſit putredo. ſiue non, ideo nulla eſt contradictio in Galeno.

Declaratis quibuſdam dubitationibus motis in diuiſione febrium putridarum, ſupereſt modo ALIA DVBITATIO, utrum detur febris ex putredine ſanguinis, quæ quæſtio eſt diſcutienda, quoniam plurimum

mum faciet ad rectam febrium cognitionem, ita tamen eam tractabimus, ut non ponamus eam sicuti Moderni, qui intricantur in huiusmodi nugis, sed id tantum dicemus, quod nobis uidebitur ueritati cõsonum, & difficultates soluemus, quæ occurrere possunt, circa huiusmodi quæstionem, scire ergo debetis quod quando quærimus, an fieri poßit febris ex putredine sanguinis, dubitatio hæc non debet intelligi prout uerba sonant, quoniam nulli dubium est, quod sanguis putrescit, ex qua putredine fit febris, & nullus unquam in hoc dubitauit, sed dubitatio est, an putrescente sanguine fiat noua idea & forma, noua febrium putridarum præter illas tres positas à Galeno, ita quod nec sit quotidiana, nec tertiana, nec quartana, nec mixta ex istis, sed sit unum temperatum genus. Alia dubitatio si sanguis putrescit, quõ putrescit, & Moderni in hoc intricati sunt, quia nesciunt quomodo putrescat, secundo quæremus an sanguis putrescat in uenis, & faciat febrem, sicut alij humores existentes in uenis, tertio quæritur, utrum cum sanguis emanat extra uenas & ibi putrescit, febrem faciat, & si faciat quod genus febrium faciat. CIRCA PRIMAM PARTEM RESPONDEO AD QVAESITVM, postea difficultates remouebo, cum quæritur an quartum genus febrium fiat ex putredine sanguis respondeo, quod nullũ fit nouum genus, & quod non sunt, nisi tria illa. AD SECVNDVM CVM QVAERITVR, QVOMODO PVTRESCAT SANGVIS,

aduertatis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

aduertatis quæcunque dicturi sumus, quando reliquæ difficultates ex declaratione ista remouebuntur, & cũ opinionem nostram dixerimus, uolo ut recurratis ad loca Galeni, & funditus ea perpendatis: quia uidebitis uera esse quæcunque diximus. Quando sanguis putrescit facit primo ebullitionem, antequam putrescat, & ratio est: quoniã sanguis est naturalis res & maxime à natura requisitus humor familiarißimus nõ putrescit nisi prius recesserit à sua naturali dispositione & temperie, & accidat illi quid præter naturam, & fiat, uel amarus, uel salsus, uel acris, uel ebulliat, quando habet aliquas qualitates præter naturam, si igitur fuerit factus acrior & mordacior se ipso, ut putrescat, dum putrescere incipit pars eius tenuior & acrior magis parata, dum putrescit fit se ipsa acrior, & mordacior, & subtilior, & calidior, & uertitur ad naturam bilis putridæ, & ideo facit typum bilis, si uero fuerit sanguis se ipso redditus craßior & terrestrior putrescit, sed putredo sua cum in parte terrestri ad humoris naturam uergit melancolici putrefacti, & ideo accidentia, et formam seruat humoris melancolici putrefacti, si fuerit sanguis temperatus, ita quod nõ excedat nec in tenuitate, nec in creßitie, nec in acrimonia nunquam putrescet, nisi fortasse sit in tanta quantitate ut subito suffocet, quod autẽ pars sanguinis subtilior putrescens ad naturam bilis uergat, et ipsius typum faciat, & quod putrescens pars craßior sanguinis ad melancoliæ naturam uergat, apparet ex his

quæ quotidie contingunt in humanis corporibus, nam ubi sanguis ad membranā costas succingentem erumpit, & eam facit inflammationem, quæ pleuritis dicitur quia pars subtilior sanguinis ea est, quæ ad locum tendit, & ea quæ putrescit: quia crassa non penetraret membranam, fiunt febres exacerbantes de tertio in tertium, si uero sanguis fuerit crassior & erumpat ad aliquem locum & faciat inflammationem ubi putrefiat ad melancoliæ naturam uergit, & ideo melancolicæ faciet accidentia, nam tunc anthraces carbunculiq; proueniunt, & inquit Galenus libro decimo tertio therap. & primo de differentijs febrium, & primo ad Glauconē libro, quod non fiunt, nisi à sanguine crasso putrefacto, scilicet æstate ut Galenus admonet nos in secundo de differentijs febrium, cum dico humorem crassum putrefieri, & uergere ad naturam melancoliæ non dico esse humorem melancolicum, sed in quodam confinio constituitur, & quia frequenter putrescit pars tenuior, ideo frequenter fiunt inflammationes raro anthraces, & carbunculi: quia raro pars crassior putrefit, his ita positis apparet quomodo putrescat sanguis, & quod non putrescit, dum purus est, apparet etiam ex dictis, quod non datur quartum genus febrium putridarum, dum putrescit sanguis: quia ubi pars eius tenuior putrescit ad naturam bilis uergit, & exacerbat de tertio in tertium, quando autem eius pars crassior ad naturam melancoliæ uergit, exacerbat de quarto in quartum, & sic non oportet

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

tet quartam ponere ideam febrium putridarum. His ita uisis ad secundam quæstionis partem descendamus, apparet quõ soluenda sint frigida argumenta Auicennæ, Auicnna contra Galenum loquitur parum modeste, ideo nos parum modeste contra ipsum oportet loqui, tribus argumentis instat contra Galenum. Primum est, tu dicis o Galene, dum putrescit sanguis partem eius tenuiorem fieri bilem, & ita febrem fieri biliosam, contra, dum putrescit pars craßior per te fit melancolia tenuior colera, ergo non minus potest fieri febris melancolica, quam colerica, et ita duæ fient febres, colerica: quia subtidior pars putrescit, melancolica quia craßior pars putrescit, consequens falsum est, ergo id ex quo sequitur. Secundo arguit, dicis, ô Galene quod sanguis, dum putrescit necessario pars eius tenuior fit bilis craßior melancolia iste est finis putredinis, nos uero loquimur de motu putredinis antequam acquiratur ille terminus, nam si dum putrescit non fit adhuc uersus in bilem, tunc dicas mihi ô Galene in isto motu alterationis, quæ febris erit? non colerica, quia non dum est facta colera, non melancolica, quia non dum est facta melancolia, ergo erit alia distincta ob istis. Tertio arguit, tu dicis ô Galene ex sanguine ipso putrefacto fieri bilem, & melancoliam, & ex bile facta ex putredine sanguinis fieri febrẽ colericam, et ex craßiori parte sanguinis fieri melancolicam febrem, contra non est necessariũ, ut id quod fit ex putridine, putridum sit, igitur bilis illa aut melan=

colia non est necessarium, ut sit putrida, igitur non sit febris colerica, aut melancolica ex putredine sanguinis. His tribus argumentis instat contra Galenum male intellectum, & ex dictis omnia sunt soluta, nam ut uidistis, dixit Galenus, quando putrescit subtilior pars sanguinis uergit, ad naturam bilis, & dixit, quod non fiat uera bilis, quia dum pars sanguinis fit calidior, & tenuior, in illo motu putredinis fiunt accidentia bilis, ideo diximus, quod sapit ipsius naturam, tu autem ô Auicenna arguis ergo necesse est, ut fiant duæ febres, non est ita, quia ex dispositione sanguinis modo crassa: modo tenui potest putrescere. Ad secundũ dico in eo motu, dum putrescit sanguis non est facta bilis, ergo non debet esse febris biliosa, dico quod etsi non sit facta bilis, febris tamen biliosa erit, quia in eo motu uergit sanguis putrescẽs ad naturam bilis. Ad tertium, non dicit Galenus quod fiat bilis prius, & postea putrescat, et fiat febris, quæ colerica dicitur: sed in motu dum tenuior pars putrescit, fit febris ex putredine sanguinis, & quia sapit illa pars naturam bilis, ideo accidentia similia bili apparent, quod autem sit differentia inter febrem, quæ fit ex uera bile, & inter eam, quæ ex putredine sanguinis, uideatis Galenũ in secundo de differentijs feb. cap. 9. ubi inquit cum putrescit sanguis biliosus in bubone, et in aliqua alia corporis parte remissiores fiunt calor minor est, nec ita mordax, sicut cum feruescit bilis, similem tamen accessionem, & typum habet, sicut

& febris

& febris tertiana ex bilie putrescente, & sic patet quomodo male Auicenna intellexit Galenum.

Quærebatur secundo, an in uenis putrescat sanguis, sicut putrescit bilis & pituita, quia quandoque pituita in uenis putrescit, & fit febris continua, quandoque humor melancolicus, quandoque bilis, ex quibus similiter fiunt febres continuæ, sicut igitur contingit de his tribus humoribus, quod secundum formam propriam putrescentes in uenis faciant continuam febrẽ, an etiam sanguis sub forma eius putrescat. Ad istam quæstionem respondemus, & dicimus sanguinem nullo pacto putrescere in uenis sicut reliqui tres humores: quia crederetis rem contra Galenum, & contra rationem, quia non est eadem ratio de sanguine sicut de alijs humoribus: quia ubi redundat bilis, pituita, uel melancolia, et excedit temperaturam propriã corporis, si redundat secundum gradum remissum, percipiunt homines grauitates, & spontaneas laßitudines, & dum magis augetur, alterum duorum fit, uel excernitur à uirtute expulsiua forti ab interioribus ad exteriora, et fiunt febres interpollatæ, si uero multiplicatur intra uenas, & uirtus imbecilla fuerit in expellendo, remanet intra uenas, & cum regulari non poßit à natura, ut oportet maxime si quid extrinsecus adueniat meatus obstruens, uel multitudo poros claudẽs, ut prohibeatur euentatio, tunc putrescit talis humor, siue bilis fuerit, siue melancolia, siue pituita, secundum totam substantiam, & febrem facit cõtinuam,

in ſanguine autem non contingit hoc, quoniam ſanguis dum benignus eſt, ibi eſt ſedes ſpiritus, & animæ, dum aliqua pars tenuior eſt, uel craßior, natura ſæparat eam partem, pars reliqua in ſe colligitur, nec permittit ut putreſcat, niſi in febribus peſtilentibus propter maximas occaſiones, in quibus ſolum poteſt putreſcere ſauguis qua ſanguis eſt, in reliquis uero febribus ubi non eſt tanta putredo ſemper expellitur excrementum, & permittit natura tenuiorem partem putreſcere, & fiunt ſynochæ febres: craſſam uero ſibi ſeruat: tertium quod quærebatur erat, an cum ſanguis extra uenas erumpit, ſi putreſcit prout neceſſarium eſt, ut Aphoriſmorum ſexto, aphoriſmo uigeſimo, an fiat aliud genus febrium, Notetis quod ſanguis extra uenas erumpens poteſt intelligi duobus modis ut inquit Gal. ſuper dicto aphoriſmo: uno modo erumpere poteſt, ut per poros, uel meatus uix ſenſiles, uel plane in ſenſiles deueniat ad aliquam partem corporis & putreſcat, ſicut in bubonibus, & inflammationibus, uel per uaſa ſenſilia erumpere poteſt, ut cum erumpit ad uentriculum, uel ad pectoris cauitatem, quantum ad primum quam febrem faciat, ſiquis percuntabitur cum putreſcit ſanguis in inflammationibus Galenus reſpondet in ſecundo de differentijs feb. capite nono, & in ſecundo de criſi uigeſimo ubi de febre loquitur ab inflammationibus: inquit ibi putreſcit quid ſanguinis, ſed febres facit habentes paroxiſmos tertianarios, & hoc eſt quoniam cum tenuior

nuior pars ſanguinis tranſit per poros uix in ſenſibiles, ut ſemper contingit in omnibus fluxionibus, & tenuior pars putreſcit ibi, & ad bilis naturam uergit, & facit motus tertianos, & accidentia bilis, ſi uero quæratur cum maxima erumpit copia ad pulmonem, uel ad uentriculum, & putreſcat, quam febrem faciat, reſpondebimus quod ſi fuerit multa copia ſanguinis et in membris principalibus, ut in uentriculo, & pulmone, niſi à uirtute ualida, & à membro educatur non faciet febrem, ſed congelabitur, & faciet ſyncopas & mortem, ut belle dicebat Galenus in ſecunda ſectione de fracturis, dicit enim ibi cum ſanguis confertim erumpit niſi uirtus fuerit ualidiſsima, non ſequitur putredo, ſed mors, ſi uero fuerit multus, & extra membra principalia, & ſubito erumpens pars illa ad quam erumpit, fiet eſtiomena ut dicunt iſti: ſecundum græcos ad gangrenam deueniet primo, ſecundo autem ad ſphaceliſmum deueniet, & membrum neceſſario corrumpetur ad quod fluxit ſanguis, ſi fuerit paucus ſanguis, & erumpat ad membra prope principalia, ut ad pulmonem, tunc deducet ad pthiſin, & becticam febrem faciet: quoniam putredo ratione uicinitatis membri in ſubſtantia cordis figitur &c.

Ex quæſtionibus propoſitis reſtat uidere, quæ ſit forma, & idea febrium putridarum, & circa huiuſmodi quæſtionem ſcire debetis primo ideam feb. uniuerſalem qua febres ſunt, ut in uniuerſali methodo diximus eſſe calorem innatum in corde, uel in contentis

ad igneam naturam uersum, ita quod ubicunque calor in corde præter naturam factus fuerit: febris erit, ideo characterismus omnium febrium qua febres sunt, est calor præter naturam in corde factus, ideæ uero primorũ generum subalternorũ diuersæ sunt species febrium, si enim fuerint ephemeræ simplices, quoniam de his sermo non est, ideas habebunt tales, ut calor sit in spiritibus cordis, & talis, ut sit sine additione alicuius substantiæ, at idea febrium putridarum, diuersa prorsus est: quia hæ calorem habent in corde uersum ad igneam naturam: sed non secundum qualitatem: sed cum additione alicuius substantiæ uaporum, putridorum ad cor ascendentium, hoc declarauit Galenus super eo aphorismo septimæ particulæ, ubi Hippocrates habet in textu in bubonibus omnes febres præter diarias, malum. distinguit Galenus, nam in bubonibus putrescit materia, & uapores ad cor mittuntur, & ponunt humores cordis in calefacto esse, cum illi uapores misceantur cum humoribus cordis, & sic uera idea febrium putridarum est, ut uapores putridi cum humoribus cordis misceantur, nõ tamen ut putrescant ipsi humores cordis, quia si putrescerent fieret febris pestilens, quia eius characterismus, & idea est, ut putredo sit in humoribus cordis uel in substantia cordis, ideo propter hanc duplicem ideam, duplex est etiam febrium pestilẽtium genus, nam quædam hecticæ sunt, quædam putridæ, putridæ dicuntur pestilentes: quia in humoribus cordis calorem putredinalem habent, he

ctica

ctica uero pestilens uocatur cũ in cordis substantia calorem habet, & istud est quartum genus febrium non quidem proprie: quia reducuntur ad proprias, & ad hecticas characterismo febrium putridarum declaratur. Nunc diuisionem facere oportet ipsarum, sicut Galenus facit, hoc modo febrium putridarum, quædam sunt accidentia, quædam morbi per se, accidentia sunt febres illæ putridæ, quæ inflammationes consequuntur, quæ uero sunt ab humorum putredine, & non ab inflammationibus dependent, hæ uere morbi per se dicuntur, primum membrum dicit Gal. se tractaturũ in secundo libro, ubi de inflãmationibus aget, secundum membrũ in hoc primo libro, post subdiuidit, secundum membrũ, et ait febrium, quæ sunt morbi per se, quædam accidentibus carent, quædam uero una cum accidentibus negotium exhibent, quæ sunt cum accidentibus prætermittit, & de eis se tractaturum in secundo libro promittit quando dicit, quæ uero cum accidentibus non æque simplicem exiguunt curationem, & accipit membrum febrium quæ accidentibus carent, & subdiuidit illud dicens, febrium quæ sunt sine accidentibus. quædam sunt continuæ, quædam interpollatæ, continuas diuidit suo loco in mites, & acutos motus, in præcipites & tardos motus, dimisso primo membro accipit aliud membrum febrium quæ interpollatæ sunt, atque sine accidentibus, & inquit febrium interpollatarum. (ut iam deueniat ad species indiuiduas) quædam faciunt exacerbationem suam quotidie,

& quo=

& quottidianæ dicuntur, quædam de tertio in tertium, & tertianæ à latinis uocantur, à græcis τριταῖοι, quædam de quarto, in quartum, & quartanæ à latinis, à græcis appellantur τεταρταῖοι, ex quibus diuisionibus satis constat quantum oportunè seruauerit Gal. Mnesithei præceptum, quemadmodum in proœmio testatur, qui iubet nunquam nos debere in diuisionibus desistere, donec ad indiuiduas speties deuenerimus, & ideo cum deuenerit ad quottidianam, ad tertianam, & ad quartanam, non amplius diuidit, sed pertractat de ipsis, & incipit documenta tradere, quomodo tres istæ species indiuiduæ cognoscendæ sint, & ubi perfecerit de signis tractatum, tradideritq; per methodum, omnem artem quomodo poßit exquisitè cognosci, docet eadem methodo seriatim quomodo curandæ sint, istud igitur membrum febrium interpollatarum putridarũ, quædam sunt quotidianæ, quædam tertianæ, quædam quartanæ, est pertractandum, & accedens Gal. ad cognitionem signorum simul indiuidas species distinguit, & primo uniuersale dat præceptum, deinde ad particularia descendit, ita quod eius intentio est in hoc loco docere quo pacto cognoscere ualeamus omnes indiuiduas speties febrium interpollatarum, & alteram ab altera distinguere, ideo inquit, primo studere debetis, ut si fieri poßit, in primo statim die quamcunque febrem cognoscatis, quæ uobis occurrat, & in hoc mentes uestras exercere debetis, & non secundam diẽ expectare, uel tertiam, uel quartam, quod si primo die id

id assequi non possitis eritis excusati, sed connemini saltem secunda die eius speciem cognoscere, at si nec in die illo, poteritis saltem in tertia die, si uero in quarta die, uobis manifestabitur febris species turpe, & indecorum erit, quoniam paucæ admodum sunt febres, quæ ad exactam sui cognitionem, quartã diem desiderent, sed per discursus noscenda est, ratio cur in secunda die speciem febris cognoscere debetis, & quare excusat eos qui in secunda, & in tertia non cognoscunt eam, et quare turpe esse dicat quartam expectare diẽ: scire debetis, prout declarat Galenus in secundo de crisi, quod febres aliæ simplices, aliæ compositæ sunt, ubi uero simplex febris sit, inquit ipse secunda die cognosci debet, non ex paroxysmo, sed ex forma propria, sicut pomum, & mespilum ex propria forma cognoscimus, & bonum equum ex propria figura cognoscimus, ita & simplicem febrem ex figura sua cognoscere debent, quia uulgare & fallax est ex paroxysmis simplicem febrem cognoscere, nam qui non cognoscit ex figura propria quomodo cognoscet ex alia uia, ideo si ex arteriarum motu, & forma caloris propria, primo die simplicem febrem non cognoscetis, non erit excusatio, nec eritis boni medici, ita quod iam regula uniuersalis est, ubi febris simplex est secunda dies non est expectanda, sed inquit Gal. excusandi sunt illi, si in prima die non cognoscunt febris speciem, sed secundam expectent diem, quoniam simul duæ coniunguntur febres, ut si sæmi tertianæ erunt una die cognosci

gnosci non poterunt, quoniam una die febris interpol lata est cum suis frigoribus, secunda die est sine typo, ideo nisi secundam diem expectabimus non cognoscemus amphymerinam, quia duæ sunt febres, si uero simul tres sunt febres, medicus excusari potest, si nec primo, nec secundo eas cognoscat, sed tertia dies est expectanda, & licet quandoque febres ad sui cognitionem exactam, quartam diem desiderent, quia tamen ferè nunquam contingit ut quatuor complicentur febres, cum tantum tria sint febrium genera, ideo in quarta non debet expectare homo ille, QVIBVS VERO NOTIS FEBRIS SPECIES DEPREHENDI POSSIT, QVAM BREVISSIME FIERI POSSIT TIBI EXPLICABO, NAM DE ISTIS OMNIBVS ALIBI DIFFVSIVS ATQVE MANIFESTIVS DISPVTATVM EST, in hac parte, quoniam aliquis dicere potuisset ò, Galene doce me, q̃uo ex signis proprijs cognoscere potero, & febris speciem deprehendere, hoc promittit se facturum, sed breuissimè, tum quia summum philosophum alloquitur, tum quia alibi rem istam diffusius pertractauit, ut in secundo de crisi, in primo de diff. feb. in libro de typis, & in libris magnæ therapeuticæ. QVAE IGITVR CVM RIGORE INVADVNT EX EARVM NVMERO ESSE QVAE CIRCVITV QVODAM REPETVNT, DIXERIS in hac parte summã Gal. breuitatẽ uidere potestis, quia duplicẽ in

sinuat

ſinuat diuiſionem occultè tamen, prius dixerat febriũ quaſdam interpollatas eſſe, & diuiſerat primum mem brum, nunc capit ſecundum membrum, & inquit fe= bres interpollatæ quæ cum rigore inuadunt illæ ſunt, quæ paraxyſmum, & circuitum habent, ſed antequam iſtam partem pertractemus uidendæ ſunt, nonnullæ difficultates febrium interpollatarum, quæ principiũ & finem habent, ut ſingula quæq́; quæ à Galeno di= cuntur exactiſsimè cognoſcetis, & primo uidendum eſt, quæ ſi cauſa tam efficiens, quam materialis inua= ſionis & paroxyſmi, ſecundo eſt uidēdum, quia diuerſi mode inuadunt, aliquando. ſ. cum ſola in æqualitate, ali quando cum horripilatione, aliquando cum frigore, aliquando cum rigore, tertio uidendum eſt, quæ ſit ra tio circuituum & paroxyſmorum, & quæ ſit cauſa periodicationis, in qua re Moderni quidem multa ab= ſurda dicunt, quarto quare aliqua febris, tertio quo= que die, aliqua quotidie, aliqua quarto quoque die in= uadit, quinto de breuitatis, & longitudinis paroxyſ= morum cauſis agemus, & quare unus ſit breuis, alius ſit longus, ſexto uidendum utrum materiæ, quæ mo= uentur moueantur putridæ nec ne, & an in loco ad quem mouentur putreſcant, CIRCA primam par tem in qua quærebamus, quæ eſſet cauſa tam materia= lis, quam efficiens inuaſionis & paroxyſmi, circa hoc nemini dubium eſt, quod materialis cauſa eſt, aliqua materia quæ putreſcit in aliqua corporis parte, ſed hoc nihil eſt ſcire, niſi ſciatis ulterius dicere, ſcire igi= tur

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

tur debetis posse materiam duobus modis aggregari, in loco ut putrescat, ut declarat Gal. in secundo de dif. feb. & isti duo modi aliquando simul conuenire possunt, primus cum in aliqua parte corporis robusti siue propter calorem naturalem membri, aut propter materiam propriam, quia latas habent uenas, uel propter situm, quia est in loco, ut facile ad illum humores decumbant, in eo aggregantur humores multi, non solum ex se, sed quia aliunde defluunt, & licet pars illa ualida sit, uel propter materiam multam aggregatam, uel propter mordacitatem, uirtus insurgit ad expellendum, & quoniam à natura insitum est, ut fortiores partes ad imbecilliores expellant, ut declarat Gal. in secundo de facultatibus naturalibus, defluxio perseuerat, dum deuenerit ad partẽ imbecillißimam, quæ à se propellere non poßit, ibi figitur, & hoc modo fit ophthalmia, quæ fermè exacerbationes suas facit, de tertio in tertium, & quædam membra huius naturæ sunt, ut excrementa per proprietatem suam aggregent, sicut uentriculus habet aggregare pituitam, hepar bilem, lien uero humorem melancholicum, quæ membra ubi à proprio humore sunt aggrauata illum expellunt ad debiliores partes, & cum illæ partes sunt debiles ualdè non possunt ad alias partes transmittere, ideo ibi figitur, & putrescit, & accenduntur febres quæ exacerbant, uel quotidie, si fuerit pituita, uel de tertio in tertium si fuerit bilis, uel de quarto in quartum si fuerit melancholia: ista igitur est una materia-

is causa, quare periodisiant, & est materia quæ ex-pellitur ab his tribus membris, ad alia debilissima, in quibus putrescit, SECVNDVS MODVS quo aggregatur materia est cum membrum non mandat, sed quia membrum in quo putrescit materia est uitiatum, uel quia calor complexionalis attrahit quod non debet, uel quia alimentum proprium non conficit, uel uasa à frigiditate obstructa sunt, ut non poßint euentari ita ut calor innatus suffocetur, & alimentum proprium non poßit concoquere, & propterea cum excrementa non poßit excernere, quotidie imbecillius redditur, unde materiam aggregat malam quæ cum iam ad tantam molem deuenerit, ut amplius regulari non poßit, à natura putrescit, & fit febris, & hæ sunt materiales causæ febris. Causa uero efficiens febris est ipsa putredo, quæ iam aduenit illi materiæ aggregatæ, CAVSA uero putredinis est prohibitio euētationis, quia ubi calor prohibetur euentari, igneus redditur, & proprium absumit humidum: CAVSAE VERO prohibentes euentationes sunt triplices, uel cum meatus cutis obstruuntur, ut excrementa excerni non poßint, uel cum uenæ internæ infarciuntur, ut libere transire non poßit sanguis, uel cum tanta est humorum multitudo, ut uacuitates obstruat, uel occupet, ex quibus inuasio & exaberbatio inuadit, siue aliunde transmittatur materia, siue ibi aggregetur, siue utrunque fiat, & ita materialem inuasionis causam, & efficientem habetis: Est modo

quæ-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

quærendum quare in principijs istorum paroxysmorum, dum materia putrescit diuersimodè inuadat, & quandoque in corpore quandam inæqualitatem faciant, & quid percipitur, quo nec planè frigesit corpus, nec incalescit, sed est quædam inæqualitas, uel anomalia, retrahitur tunc quoddã tenuis calor, & fit quædam annotatio compressa quæ inæqualitas appellatur, & iste est primus modus inuasionis, & gradus, & fit exacerbatio cum minori alteratione, sequitur secundo horror seu horripilatio, quæ est quædam maior in æqualitas, & fit tunc cutis ueluti, cutis anserum depilatorum, & quidem manifestus percipitur motus, non tamen ut sentiatur frigus, sed est ueluti principium frigoris, & hoc secundum symptoma, horripilatio dicitur tertium symptoma sequitur, cum iam membra rigent, sicuti cum quis ambulat, quartum & ultimum est, cum frigus sentitur, sed istud frigus est cum concußione totius corporis, & symptoma hoc rigor uocatur, isti sunt motus qui in paroxysmorum principijs contingunt. Modo uidere oportet cur contingant, & cur in æqualitas in una, horror in alia in alia rigor adsit, ut ista sciatis, quædam supponere debetis, ad luciditatem dicendorum, & primo quod FRIGIDITAS IN HVMANO CORPORE DVPLEX ESSE potest, prima est caloris priuatio, ubicunque calor partem aliquam derelinquit, & cum quis statim aßumpto cibo frigescit, non est quia adueniat frigus extrinsecus, quoniam & sisit

sisit

si fit in cubiculo calido, & propè ignem sentit frigus sed est quoniam calor retrahitur ad intrinseca, & mēbra extrinseca priuata calore remanent. Alia est positiua. s. frigoris acccessus. i. cum extrinsecus accedit frigus calorem proprium opprimens, sicut cum quis in aere ambulat frigido secundo supponere debetis quod semper contrarium fugit suum contrarium, ut manifeste est uidere in igne, ubi aer est frigidus, flamma in se ipsam contrahitur, & si frigus ita ualidum erit ut flammam extinguere poßit extinguitur.

Tertiū modo suppositum est, quod uirtus regitiua nostri corporis cum ualida est resistit nocumentis, & facilè, cum debilis est minimè resistit, quoniam à fortiori obiecto occupatur, ut dicebat Gal. x. therap. uirtuti forti nihil resistit, imbecilla uero succumbit. His suppositis recte cognoscetis causam, cur aliquando inæqualitas, aliquando horripilatio, aliquando frigus, aliquando rigor, in paroxysmorum principijs adueniat, ubicunque igitur humor putrescere debet, siue in putredinis loco genitus est, siue defluxus à membro mandante ita se habuerit, ut quo ad qualitates primas non habeat qualitatem excedentem, ut exempli gratia phlegma dulce quod non habet qualitates excedentes, sed est forte tendens ad sanguinis naturam, præterea quoad qualitates secundas, nec acrimoniam, nec salsedinem, siue amarorem habeat, neq; erosionem aliquā, præterea, quod tarde moueatur, ubi hæc omnia concurrent necessario siue in putredinis loco generetur,

ſiue aliunde defluat, aliqua inſignis mutatio in principio paroxyſmi nõ ſequitur, quia frigiditatis cauſa, tam priuatiua, quam poſitiua non ad eſt, quæ frigus ualidum cauſet, nec uiolenter trahitur calor cum contrarium ipſius non fiat ualidum, nec etiam impetuoſe materia mouetur, ideo calor de terreri non debet, quia inimicum fortem non habet, qualitatem ſcilicet aliquam mordicantem, quæ uirtutem membrorum faciat aufugere, cum igitur iſta pituita ad locum putredinis deueniet, nec qualitate, nec quantitate excedet, ſequitur tunc in æqualitas in membris, ſi uero pituita frigida non eſt, ſed quædam pituita, quæ ad uitij naturam tendit, uel mordacitatem habeat, ut in tertianis nothis, & ſit in magna copia, & impetuoſe, & conſertim moueatur, tunc ſecundum ſequitur ſymptoma, id eſt horror quoniam iam calor innatus horret: quia potentem inimicũ habet, & quo ad qualitates primas, & quo ad ſecundas, & materiam multam, quæ conſertim mouetur, & ideo contrahitur, & retrocedit, ſi modo huiuſmodi humor magis mordacem habeat qualitatem, & ſit frigiditatis ualidæ, & ſit multus, & ſubito moueatur, & muſculorum uirtutem inueniat, non ita fortem, ut reſiſtere ac ipſum uincere poßit, tunc ualidum frigus ſequitur: quia ad cor concentraquo aufugiens ſuum contrarium ſatis potentem, & tur ad qualitates primas, & quo ad ſecundas, & quo ad qnantitatem, & quo ad motum ſubitum materiæ, ſi uero humor, qui ad membra transfunditur non

tantum

tantum ſit multus, ſed ſubitlis, & confertim motus, calidus acris, & erodens, tunc ſequitur rigor: quia calor naturalis à qualitate mala illa, & humorum copia deterretur, & uiolenter retrahitur, & cum calidus, & tenuis ſit imbibitur in muſculis, & ſua mordacitate ſtimulat, & pungit, natura autem in muſculis exiſtens inſurgit omni conatu ad expellendum, & ideo maxima fit concußio membrorum, ſecundum igitur quod eſt, uel maior, uel minor copia materiæ, quæ putreſcere debet, ſecundum quod confertim, & tarde mouetur, & ſecundum quod mordax magis, uel minus, aut frigidus magis, & minus, & ſecundũ quod muſculorum uirtus ualida, uel imbecillis erit, motus iſti fient maiores, uel minores, eſt modo uidendum cur in quartana in principio frigus ſit debile, in ſucceſſu poſtea ualidum fiat: Dico *quod ratio huius eſt quoniam humor melancolicus craſſus, & terreſtris eſt, ideo non cum ualido frigore in principio materia exiſtente cruda inuadere poteſt, quoniam ualidum frigus à multa, & frigida fit materia, ſed ubi in ſucceſſu attenuatur, & uiæ præparantur, & apparentibus ſignis concoctionis natura fortior fit, tunc maior copia expellitur, quoniam apertæ, iam ſunt uiæ, tenuior redditus eſt humor, qui confertim mouetur ad muſculos, & ſic frigus augetur, uidendum modo eſt cur paroxyſmus redeat, poſtquam iam conſumpta eſt materia, quæ faciebat acceßionem, uideretur enim quod abſumpta materia amplius idem effectus redire non*

 deberet:

deberet: Dico, quod redit: quia eædem causæ perseuerant in corpore generantes easdem superfluitates: quia membrum mandans, & membrum recipiens idem est in temperatura, idem est alimentũ, idem corpus, qualitas eadem semper est, igitur idem erit effectus, quia materia faciens periodos non est in quadam cella uinaria collecta, sed continue generatur, & ideo si fieret febris pituitosa quotidiana, & habet (ut fere semper contingit,) membrum mandans uentriculum, in quo multa pituita generatur, quæ ad eas partes, & febrem facit, dum idem manet membrum mandans, & membra recipientia sunt disposita, quæ semper disponuntur magis, quoniam in eo membro in quo materia putrescit, semper aliquid feculentum manet, ex præcedenti putredine illius humoris, & quia remanet ibi calor præter naturam redit idem effectus: quia denuo generatur alia materia, imò uel maior fit, donec cura boni medici, uel naturæ corrigatur, & non amplius pituitam generetur, deinde membra recipientia corrigantur, & natura ad expellendum fuliginem illam parietibus membrorum insidentem, tanquam fuliginem in camino, non insurgat, & quousque signa concoctionis non appareant, & illius sedimenti quod parietibus hæret, ideo indeclinationibus febrium urina clara apparet cum sedimento albo, leni, æquali, quoniam humores ab innato calore dominantur, & hæc non respicientes isti boni medici, ubi occurrunt febribus interpollatis, non cessant cum suis maledi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

ctis euacuationibus procedere, donec ægros ad hydropem, uel ad mortem, deducant, in his febribus, non debetis esse ita soliciti ad euacuandum bene factis euacuationibus in principio materiam à membro recipiente euacuare debetis, sed ubi febris pseuerat, nõ debetis amplius euacuare, sed prouidere ne generetur noua materia, quod fiet corrigendo malam temperaturam membri mandantis, & corroborando membrum recipiens, & si pituitosa erit febris debetis corroborare ipsum uentriculum, ut diuine admodum dicebat Auicenna transacta decima quarta corroborantia uentriculi consultatis, & trociscos de absinthio, de rosis, & huiusmodi commendat, quoniam minera huius febris amphimerinæ, est in uentriculo, ideo post euacuationem corroborandus est, quam rem non aduertentes medici, cum suis maledictis medicinis adeo calorem & uires ægrorum debilitant, ut ipsos sæpe deducant ad humores uentris, uel pedum, uel ad cacexian, ut uix deinde poßint curari, & hæc dicta sint obiter. Quærendum quarto est cur quartanæ suos habeant periodos de quarto in quartum, tertianæ de tertio in tertium, & sic de quotidianis, quia istæ febres redeunt suis horis, ac si horologium haberent, & memorarentur: circa has causas multi multa dixerunt, Astrologi uolunt munus esse syderum: Medici humoribus attribuunt, & quicquid sit de syderibus, et cœlo non est præsentis speculationis, & cœlum quomodo regat ista particularia non est à medico quæ-

rendum, quia medicus paroxyſmorũ cauſas quærere debet Alexander ſecundo problematum problemate octauo cauſam iſtorũ periodorũ ait eſſe humores, nec mirum eſt cur quotidiana quotidie inuadat: quoniam pituita eſt humor multus, & præter ſanguinem copioſior eſt alijs humoribus, præterea cum generetur in uentriculo quotidie tanta copia pituitæ pro ratione alimenti, non eſt mirum ſi quotidie etiam propter eius copiam moueatur, ſecundo non eſt mirum ſi bilis tantum mouetur de tertio in tertium: quia bilis fit in ſecunda concoctione quæ eſt pars ſpumoſa ſanguinis, et eſt pauca reſpectu pituitæ, multa uero reſpectu melancoliæ, quæ eſt fex ſanguinis, & minor eſt bili, ideo quia pituita generatur quotidie, & in maxima copia, quotidie etiam facit periodos, bilis autem quia minor eſt pituita & melancolia copioſior medio modo ſe habet, & facit ſuos paroxyſmos alternis diebus, melancolia uero quia tanto minor eſt bile, quanto minor bilis eſt pituita, ideo in quarto ſolum dum redundat mouetur, & hæc fundantur ſuper fundamento heri poſito, quia ubi copia humoris eſt aggregata in membro mandante, ut amplius tollerari non poßit ab ipſo expellitur, & putreſcit, & ideo ubi maior copia bilis generatur, quam conueniat, paroxyſmi tertianæ febris quotidie fient, & bis & ter fiet in die ſecundum multitudinem bilis ſimiliter quartanæ inuadent ſingulis diebus, ubi tanta erit multitudo melancoliæ, ut natura cogatur quotidie eam expellere,

ideo

ideo paraxyſmos attendere non debetis, quoniam licet proprium ſit bilis cum non multum abundat de tertio in tertium inuadere, & melancoliæ cum non multa eſt de quarto in quartum paroxyſmos facere, tamen cum multa copia ad eſt quotidie inuadunt, & fit quartana continua, & cum dicimus bilem de tertio in tertium, & melancoliam de quarto in quartum: moueri uerum eſt dummodo non multum excedant ſemper tamen ſeparata habebunt accidentia, quæ præ oculis ueſtris habere debetis, ut ex illis, humores peccantes cognoſcere poßitis, et nõ attendere paroxyſmos ſolũ, quoniam errabitis ſæpe, et hæc ſatis quo ad paroxyſmorũ reditum. Cur autem aliquando longi, aliquando breues ſint paroxyſmi, cauſæ ad tria reducuntur fundamenta, uel ſcilicet ad materiam, quæ putreſcit, uel ad corporis diſpoſitionem an ſit raræ, uel denſæ texturæ, uel ad uirtutem regentem corpus, ubicunque materia fuerit craſſa & multa, ac frigida, paroxyſmi longiores erunt, quia difficile talis materia abſumitur, quoniam eſt concoctionis rebellis, ſi pauca fuerit materia tenuis, ſubtilis cito abſumetur: reſpectu uirtutis, & paroxyſmi fient breuiores, cum fuerit ualida uirtus, quia facilius concoquit quam debilis, & ſi corpus erit raræ texturæ, & tranſpirabile, citius & facilius concoquetur, & abſumetur materia: quia uapores putridi exhalare potuerunt, contrarium eueniet, ſi cauſæ fuerint contrariæ, & ſecundum quod harum trium cauſarum plures ex illis uincent, erunt breuio-

res paroxyſmi, uel minores, His uiſis iam tempus eſt ut ad caput de ſignis accedamus.

De ſignis tertianæ ſimplicis.

VVLT Galenus primo intuitu tradere omnia ſigna quibus primo intuitu tertianas febres cognoſcere poßimus, & tradit methodum, at nos cum docuerimus uniuerſalem methodum in principio, niſi modo doceremus quomodo illa uniuerſalis methodus coniungi debeat cum particularibus eſſet indecorum, Docuimus in ea methodo, quomodo ſunt tres fontes à quibus ſigna haurire debetis, primus fons, eſt operationes læſæ, quas conſiderare & uidere debetis, ſi morbum cognoſcere uultis, quoniam morbus eſt diſpoſitio, præter naturam operationes impediens. & primo circa animales diſcurrere debetis, & interrogare an quiquam immutatum ſit & an læſæ ſint, tam hæ quæ ſunt in cerebro, quam illæ quæ ab ipſo procedunt, deinde ad uitales accedere, debetis conſiderare an illæ quæ in corde, & propter cor ſunt, ſint læſæ, uel illæ quæ ab ipſo corde dependent, tertio ad uirtutem naturalem accedendum eſt, & uidendum, an ſit immutata, uel attractiua, retentiua, concoctiua, uel expulſiua, & & ubi ſic faceretis & conijcietis in aliquibus, uel in pluribus eſſe uitium oportet, poſtea ut uideatis an ſint corruptæ, uel diminutæ, uel abolitæ, cum his tribus modis actio quæq; poßit lædi, ut ex Gal. habetur in lib. de dif.

lif.ſymp. ex his enim ſcietis & partem affectam, & qua affectione laboret, ſi enim operationes corruptæ fuerunt diſpoſitionem eſſe calidam ſcietis, ſi diminutæ, uel ablatæ, ſcietis ibi morbum eſſe frigidum, ideo ex læſionis modo ſcietis & cognoſcetis affectionis ſpeciem, ſecundus fons eſt, excrementa, & exeuntia ipſa, & hæc etiam uidebitis, ut ſi ſputa, excrementa alui, & urinæ & ſudores ſint immutati, ut an fœtida egerit, uel multa, uel pauca.

Sed quoniam in præcedentibus dimiſimus unā quæſtionem leuem. ſ. nunquid humores quicunque fluunt de una parte ad aliam, ut putreſcant & febres faciant, an putridi exeant, an uero cum ad locum putredinis deuenerint, putreſcant ibi ideo nunc à nobis eſt diſſoluenda: certum eſt, quod dum fluunt humores non ſunt putridi, quia ſi ita eſſet quandoque fluerent, febres facerēt, quia ſtante eadē cauſa, ſequeretur idem effectus: ſed propter ipſorum multitudinem expellunt, quia acriorem habent qualitatem, quam natura cum tollerare non poſſit, expellunt ad locum putredinis, & exacerbationē faciunt, & hæc pro quæſtione omiſſa, ſatis ſint. Dicebamus ſuperius ſignorum fontes eſſe tres, & primus erant operationes læſæ, quæ erant ſpectandæ, & quo ad animales, & quo ad uitales, & quo ad naturales, & an corruptæ, uel diminutæ, uel ablatæ eſſent, Dicebamus ſecundum fontem eſſe excrementa ipſa mutata, quæ erant ſpectanda, an in colore, an in ſapore, an uel qualitate, uel in ſubſtantia, uel in

contentis

contentis essent immutata, uel si urina, uel excrementum alui esset tenue, crassum, nigrum, uiride, salsum, amarum, tertius fons sunt accidentia, quæ exterius apparent, quæ circa qualitatem, quantitatem, & motum apparent, in qualitate ut cutis colore mutata, uel lucida, uel rubea, pallida, ruffa, si aspera, aut lenis sit facta, si calida, aut frigida magis quam soleat, quid autem huiusmodi facultates significent, in corporibus dicemus, in quantitate ut si membrum sit maius, uel minus redditum, aut totum corpus protuberans, ut in cacexia, aut diminutum sit, ut in tabescentibus, circa motũ, ut si aliquid in corpore moueatur, quod moueri non deberet, ut rugitus ab astantibus percipi in uentriculo inferiori præterea circa actionem & paßionem, ut si facilius, uel difficilius ad patiendum sit redditum, & hos uniuersales considerando fontes ad particularia facillime descendetis. quomodo autem in tertiana fiat quam curare intendimus nunc datur tempus, ut doceamus. Sumus in tertiana febre quam curare intendimus, semper à natura rei, primo summemus exordium, & hoc uobis perpetuo erit faciendum, quia cognita rei natura statim accidentia manifestè patebunt, quoniam ut bene dixerunt, logici medium ut cognoscatur an paßiones, sint in subiecto est definitio non paßionis, sed subiecti quoniam ubi habetis subiecti definitionem rectè perspectam, statim & accidentia habetis, uolumus igitur tertianam per sua signa cognoscere, eam in sua natura consideremus, quæ uero

est

est natura tertianæ? est una ex interpollatis, ut uidistis, & quomodo fit? ex bilis putredine oritur, bilis autem cuius temperamenti est iam scitis ex primo, & secundo de temperamentis, quod humor biliosus inter omnes humores feruentissimus est, mordacissimus, fluxibilisq; admodum est, in sua natura etiam mordet, & absque eo quod putrescat, hæc omnia habet, quod si postea ebullitio addatur & ultra ebullitionem, etiam putrescat fit longe magis fermens, igneus, in constans, & mordacissimus, cognita natura istius rei, statim apparebunt omnia accidentia quæ in huiusmodi, tertiana consequi possunt, & incipiamus seriatim, non ne meministis, cum de causis rigoris loqueremur, nos dixisse fieri cum humor multus, acris, subtilis, consertim erumpit de una parte, ad aliã partem musculosam, cuius ratione primo sequitur, dum impetuose fluit, quod calor innatus priuatiue retrahitur ad cor fugiens suum contrarium, & sic fiet frigus & rigor, quia uero bilis est res calida, ideo statim post uaporem inflammabitur, & statim ad fumum deueniet, & etiam ad declinationem, quia subtilis est, & facile euaporat talis humor, quare dicebat Gal. longitudinẽ tertianæ simplicis esse duodecim horarum, nec pertransire posse, in principio, & circa augmentum paroxysmi euomunt bilem, uel egerunt, quia materia est obediens fluxioni & facile mouetur, in fine fit sudor, quia ubi iam concocta est materia paroxysmi, propter fortitudinem uirtutis expellitur, & urina erit flaua, quia humor

qui putrescit flauus est, fluuida, & tenuis, quia bilis est fluuida, à tenuis, & sedimentum de quo curandum sit non habebit, quia sedimenta sunt ex materia crassa dum concoquitur, hæc autem non concoquitur, quia ad benignum reduci non potest, ideo tota expellitur, quia tota excrementum est, & hæc signa sumuntur à natura rei, & sunt sumpta ab exeuntibus mutatis, qui signorum fons erat secundus, à tertio fonte sumuntur signa, qui fons sumebatur ab accidentibus, & hoc etiã sumitur à natura rei, quia cum bilis sit humor calidus & siccus feruens, & acris dum putrescit fit feruentißimus, ideo calidißimus, & mordacißimus apparet calor ad tactum, à primo fonte sumuntur etiam signa qui fons sumitur ex operationibus læsis, & hæc etiã habentur à natura rei quæ operationes erant tres animales uitales, & naturales, quæ tripliciter possunt lædi, uel enim possunt corrumpi, uel diminui, uel auferri, quantum igitur ad operationes læsas naturales maximam sitim habent, quia sitis est appetitus, frigidi & humidi, & cum maxime sit feruor, & siccitas in uentriculo ideo appetit potum, abhominantur autem cibum, quia ut Gal. & Arist. secundo de anima, fames est appetitus & calidi, & sicci, in uentriculo autem cum sit caliditas, & siccitas multa, ideo non appetit cibum, quantum ad operationes animales habent maximum dolorem capitis, uigilias, aliquando alienationes, ubi cerebrum est debile, habent quidem dolorem capitis, quia ut scitis ex Aristotele primo, secundo, & ter

tio meteororum uapores calidi, & ſicci petunt partes ſuperiores, & ideo cum humor bilioſus ſit calidus, & ſiccus ualde, tranſmittit uapores calidos & ſiccos, ad caput qui membranam cerebri inuadentes, cauſant dolorem capitis, ſed facile exoleſcit, quia humor tenuis eſt, uigiliæ fiunt maximæ, quia ſicut ſomnus, primo prouenit ab humiditate ſecundario à frigiditate: ita uigilia primo, peruenit à ſiccitate, ſecundario à caliditate: ideo uapores illi cum ſint calidi & ſicci, utræq; uigiliarum cauſæ ſunt, alienationem autem habent, quia iſti uapores perturbant ſpiritus ipſos animales intrinſecus, & ipſos mouent, ideo corruptæ fiunt imaginationes, quantum uero ad operationes uitales habent pulſus uelociſsimos, frequentiſsimos, ac uehementiſsimos, quoniam maximam euentandi neceſsitatem habent, quia iam diximus tres eſſe cauſas quæ pulſum immutant, prima cauſa erat in uirtute mutatio, ſecunda in inſtrumento, tertia in neceſsitate & uſu, ideo cũ uapores illi putridi feruentiſsimi admiſceantur cum uaporibus cordis augent neceſsitatem euentandi, & ideo tunc pulſus efficiuntur maiores & frequentiſsimi, ſtante uirtute ualida & inſtrumento diſpoſito, beneque apto ad motum, & quia ſi quandoque contingat, ut uirtus ſit ualida, inſtrumentumq; ſit inobediens, & ſit neceſsitas magna euentandi, tunc quod non poteſt magnitudine, & una dilatatione ſupplere, ſupplet frequentia, at quia tertiana durat, tantum per duodecim horas, & interponunt multum temporis, in quo non

febriunt

febriunt ideo non poteſt eſſe debilis uirtus, ideo in tertiana pulſus ſunt maximi ueloci ſimi, & frequentiſſimi, & ſic uidetis quomodo ex ipſa natura rei ſumantur omnia ſigna, ultimum ſignum ponit Gal. & eſt quod nulla impulſu apparet inæqualitas, præter eam inæqualitatem febrilem hoc dicit Galenus, in textu: ſed ſcio uos hæc non intelligere, ideo quoad declarationẽ huius debetis notare, quid ſit inæqualitas in genere, inæqualitas in pulſu eſt, cum nunc unomodo, postea aliomodo mouetur, & poſt breuem motum aliter mouetur, ubi igitur ordo in pulſu non ſeruatur, inæqualis dicitur, & hæc de nomine inæqualitatis in pulſu: Suppoſito igitur quid ſit inæqualitas, ſcire debetis etiã quod duplex inæqualitas eſſe poteſt, altera in una pulſatione, altera in pluribus.

His ſuppoſitis, ſciendum quod pulſus integer ex duobus conficiiur motibus, & ex duabus quietibus, & & inæqualitas integratur in una pulſatione, quia uel ſiſtole tarda eſt, uel diaſtole magna eſt, & hoc ex parte motus, ex parte uero quietis, cum quies diaſtole eſt rara, ſed qes ſyſtole eſt frequens, uel econtra, uel quando in uno motu puta in dilatatione uelociter incipit motus, poſtea tardè terminatur, uel econtra: inæqualitatem autem in pluribus pulſationibus appellamus, cum una pulſatiò uelox eſt altera tarda, altera frequens, altera rara, & hæc omnia habetis à Galeno in ſecundo de cauſis pulſuum, & hæc de inæqualitatis nomine, ſed quoniam inæqualitas eſt ſignum inſeparabile

à putridis

à putridis, & nos circa illas cersamur, ideo quæ sunt necessaria ad huiusmodi inæqualitatem audiatis, scire debetis tres esse causas, quæ impulsu diuersitatem faciunt, prima est necessitas quæ nihil aliud est nisi utilitas, quæ ex euentatione habetur, scitis enim quod calor in corde existens magnus est, ideo continua euentatione indiget, quia aliter suffocaret animal, & secundum quod necessitas est maior, uel minor euentandi, etiam maior apparet mutatio, & dilatatio, & constrictio pulsus, pectoris, & arteriarum, secunda causa est uirtus mouens quæ est causa efficiens usus uero, siue necessitas est causa finalis, & si hæc facultas uitalis mutabitur, mutabitur etiam pulsus, quia & si sit maxima necessitas euentandi, & tamen uirtus debilis sit, debilis fiet motus, & sic fiet mutatio in pulsu, tertia causa est instrumentum quod si sit malè affectum & non aptum ut moueatur, etiam si uirtus fuerit fortis, & necessitas euentandi maxima tamen non fiet pulsus, qualis deberet fieri, & sic semper, uel ab una causa, uel à duabus, uel ab omnibus fiet mutatio in pulsu, his ita suppositis dicimus nunquam à mutatione necessitatis fieri, inæqualitatem systematicam. s. inæqualitatem collectiuam plurium pulsationum, loquar secundum sensum, & ratio est, quia systematica inæqualitas, ab alia causa fieri non potest nisi ubicunque mutatio cadit ex in prouiso in pulsu, sed augeri non potest necessitas ex improuiso, quæ perceptibilis sit, igitur ex ea inæqualitas systematicha fieri non potest, exempli gratia

tia quispiam in feruente sole moueatur, siue eodem motu, siue eadem mensura moueatur, siue non necessitas augebitur, & maiorem, ueloci oremq; faciet pulsum, quia in tam pauco tempore calor uariari & immutari non potest, & si uariatur non percibiliter uariatur, & sic non fit inæqualitas perceptibilis, quoniam necessitas in tempore mouetur, restat igitur ut ista inæqualitas systematica ab alijs duabus causis oriatur, scilicet à uirtutis imbecillitate, & ab instrumento, & quamuis Galenus, tres inæqualitatis causas fecerit, primam uirtutis imbecillitatem, secundam instrumenti in obedientiam, & tertiam inæqualitatem in corde, tamen ista causa tertia reducitur ad uirtutis imbecillitatem, sed quæ est ista uirtutis imbecillitas, quæ inæqualitatē facit? dico quod est illa uirtus imbecillis nō propter resolutionem, quia illa facit æqualitatem, sed est illa quæ est imbecillis propter suffocationem: quia uos scitis uirtutem esse imbecillem dupliciter, uel propter resolutionem sicut senex octuaginta annorum, uel propter suffocationem, ut cum natura aggrauatur à multitudine humorum, sicut est baiulus, qui licet ex se fortis sit, tamen oppressus aliquo pondere, redditur debilis, sic est de uirtute à multitudine humorum oppressa dicitur imbecilla non in se, sed quia oppressa est, imbecillitas igitur propter resolutionem non facit inæqualitatem systmaticam, sed quæ propter suffocationem, & quod hoc uerum sit, accipiatis senem qui ambulet, & baiulum oppressum aliquo

pondere,

pondere, senex ambulabit lento gradu à principio usque ad finem, baiulus & ipse à principio lento gradu ambulabit propter onus, tamen quia oneratum se uidet ad fortiorem insurgit motum, & impetuose mouetur, quoniam ad finem accedere uellet, ut onus deponeret, quia uidet quod illud onus non facit per se, & iterum insurgit, & uelociter ambulat, ita est de uirtute oppressa ab aliquo intrinseco humore, cum humores infarti sint in uenis, fiunt pulsus in æquales modo tardi, modo ueloces, secunda causa est in obedientia instrumenti ad motum, quæ in obedientia potest esse à multis causis, ut cum arteria efficitur dura, uel cum frigescit, & congelatur, uel exiccatur multum, uel quando illi acidit aliquid in medio quod repleat, & infarciat, uel cum ad intra arteriam sunt humores crudi, uel cum ab extrinseco comprimitur, ut cum inflammatio, uel scyrrhus est prope ipsam impediretur à motu, & sic fieret in æqualitas systmatica, & licet uirtus fortis esset, & necesitas aucta, & tamen instrumentum non esset bene dispositum, sequitur in æqualitas, quoniam uirtus tentat motum, & uult mouere, quia necesitas urget, sed non potest, quia impeditur, & in principio suffert unam iniuriam, secundam & tertiam non tollerat, sed insurgit, & magnum facit conatū urgēte necesitate, sed cū uidet irritos conatus suos postea quiescit, & sic fit tunc huiusmodi in æqualitas, et hæc de secūda causa, de tertia causa, quæ cordis in æqualitas est, nō loquimur, quia redu-

citur ad uirtutis imbecillitatem, & hæc de in æqualitate systematica, id est de in æqualitate in pluribus pulsationibus satis sint, in æqualitas modo in una pulsatione, uel potest esse comparando dyastolem systolæ, uel econtra, ut si contingat dilatationem esse magnam, contractionem uero paruam, uel potest esse in uno tantum motu, cum scilicet in principio mouetur dyastole uelociter, in medio motus, tarde, in fine alio modo & sic de systole dicendum, circa hanc in æqualitatem dyastoles ratio me cogit dicere hos esse pulsus sed quomodo sensu metiri poßit in æqualitas inter dyastolem, & systolem nescio uidere cum Galenus asseruerit se ignorasse systolem per uiginti annos, sed post uigesimum primum annum se didicisse, quod an uerum sit, credo potius quod mentiatur cum græcus fuerit, imò magna pars medicorum falsum esse credebat, quoniam non percipiebant uibrationem arteriæ, & credebant, non habere constrictionis motum, postea diligentiores per anatomiam uiuorum facti perceperunt eam, ego tamen fateor me non cognoscere hanc in æqualitatem, cum ergo nõ cognoscamus systolem quomodo comparabimus eam cum dyastole? Dico hoc solũ ratione perpendi posse cum enim uirtus mouetur, & dilatare arterias incipiat, & in medio aliquid fit quod eam comprimat, cessat in medio, demum cum extreme dilatatur fortiorq; fit, & motus redditur fortior, sed iam ad rem nostram redeamus: Duabus his in æqualitatibus declaratis, & quod

una

na sensu deprehenditur, secunda uero ratione tantum, cum dixerit Galenus in æqualitatem febrilem in pulsu apparere de qua intellexit? Dico quod de ea intellexit, quæ in uno tantum motu est, & unius est pulsationis, quæ duplex, uel est in æqualitas inter systolem & dyastolem, ut apparet in febre putrida in qua in principio paraxysmi systole fit maior, uelocior, & frequentior, dyastole uero fit tardior, rarior, & minor, & ratio est, quia in principio calor naturalis retrahitur, & partes extrinsecæ refrigerantur, & plurimi uapores putridi perueniunt ad cor, & inflammant ipsum, plurimiq; uapores fuliginosi in ipso retinentur, ideo non tantum attractione indiget, quantum expulsione illorum uaporum fuliginosorum in corde contentorum, ideo oportet ut uirtus insurgat omni conatu ad expellendum, ideo systolæ maiores, frequentiores, uelocioresq; sunt, quam dyastolæ, sed in statu totum oppositum contingit: quia tunc systolæ minuuntur, & dyastolæ augentur, quia tunc calor in corde augetur, & uapores illi fuliginosi maxima ex parte inaniti, ideo maiori indiget cor euentatione, quam expulsione illorum uaporum fuliginosorum in augmento autem quia sapit naturam principij, & status, ideo dyastole, & systole medio modo se habent, hæc docet ratio, sed sensu credo non posse cognosci, & hæc erant declaranda in capite de febre tertiana.]

Caput de signis febris quartanæ.

IAM Vidiſtis Galenis ordinem, uult enim de his tribus generibus febris putridæ interpollatæ agere, ſcilicet de tertiana, quartana, & quotidiana, et cum de ſignis tertianæ febris pertractauerit, & nos inde ſignorum methodum dederimus à natura rei incipiendo, ita in hoc capite faciamus, & non erit difficile exercere uos in uniuerſali methodo, & inſignorum fontibus, de quibus nunc nihil dicemus quoniam cũ de febre tertiana ageremus de his ſatis ſuperq; diximus.

Quoniam in principio præcedentis capitis diximus (in quo de tertianæ ſignis tractabamus) quod uos ad uniuerſalem ſignorum methodum recurrere debetis, & ſemper præ oculis illos tres fontes habere & etiam diximus unũ aliud eſſe aduertendum quod quidem eſt ne c eſſarium, & ad inuenienda ſigna plurimum facit, & poſtea in diſcurſu fuimus obliti, ideo cum neceſſarium admodum ſit hoc annexum ſcire, antequam ad ſignorum quartanæ caput me transferam, primo de hoc dicam, oportet igitur intrinſecis ſignis inuentis, quæ ab illis tribus fontibus ſumebantur, omnium etiam illarum cauſarum extrinſecarum alterantium meminiſſe, exempli gratia cum in tertiana omnia illa ſigna ex natura bilis putreſcentis conſiderabitis, perpendere etiam iſta extrinſeca, & conſiderare debetis cuius temperaturæ ſit patiens febrem tertianam,

nam,an fuerit calidæ & siccæ temperaturæ, an fue t iuuenis, & non excesserit trigesimum annum, an tempus æstatis, si in regione calida, si multum in boribus se exercuerit, si bibit potentia uina, & ci= aria calidißima comedat, ubi omnia ista conueniunt, r ad sunt signa sequentia, rei naturam, per omnia si= na manifestißima habebitis uirum illum pati tertia= am deueniamus modo ad inuenienda signa intrinse= t in quartana febre, & incipiamus à natura rei, & er ueram methodũ sicut fecimus in tertiana febre: sed uia forte non intellexistis quid esset à natura rei in= ipere, & ideo audiatis, hic adest febris, & quarta= am esse suspicamini, quid facere debetis, ut poßitis ere cognoscere, an sit quartana febris? humores ip= im facientes considerare, & quæ sit natura eius hu= oris, quia illa habita facile patebunt ea quæ conse= ui poßunt, cum putrescit ille humor melancolicus ex uo iam diximus heri febrem quartanam fieri, quo gitur ad qualitates primas scitis frigidum & siccum sse, quo ad substantiam crassum, & terrestrem fecu= entum, & saporem habere acidum, qui semper frigi= litatem attestatur, ubi scitis hæc, & quod nunquam generatur data paritate in tanta quantitate sicut cæ= eri humores, dico data paritate, quia si ponatis ho= ninem in quo melancolicus humor abundet, & alium n quo bilis redundat, in utroque semper erit in mino= i copia quam reliqui humores: quia peßimus est hu= nor, & naturæ mimicus: quia uita in calido, & hu=

mido consistit, sed iste humor est frigidus, & siccus, ergo naturæ mimicus, ex his modo facile est uidere ex natura rei, quæ accidentia consequi poßint, ubi putrescat, & primo à motu incipiamus cum humor ad putredinẽ accedere incipit, quia frigidus, & siccus, & terrestris non solum actu, sed potentia, ideo frigus maximum inducit: quia non tantum ibi ad est frigiditas positiua, sed etiam priuatiua, & quanto magis ad statum deuenit febris ista, tanto magis apparet maius frigus, & ratio est, quia succedente tempore fit aliqua præparatio, & humoris concoctio, & uiæ magis dilatantur propter continuum motum, & expulsionem humoris, ideo fit maior expulsio, & maior & longior frigiditas propter copiam materiæ, & crassitiem ipsius, quia d fficile inflammatur, ut si rem solidam ponatis ad ignem longe maius tempus requiret, ut ignescat quam palea, cum autem inflammatus est iste humor, non durat per multum temporis, sed cito consumitur, & raro quatuordecim horas pertransit, nec multum in longitudine excedit paroxysmum tertianæ, quia licet iste humor frigidus, & siccus sit, & difficillime suscipiat flammam, inflammatus tamen plane totus ignescit, & propter siccitatem quam habet cito consumitur, præterea ab hac eadem natura sequitur, quod causetur maximus dolor in dorso, quia cum sit humor frigidus, & siccus post adustionem factam efficitur mordax: quia res, quæ aduritur licet frigida, & sicca sit redditur mordax, & amara, ideo uapores

eleuantur

leuantur à materia illa adusta mordaces, qui per ue-
nas paruas existentes in dorso ascendunt ad cor, &
rursus per arterias, quæ à corde procedunt, descen-
dunt & spondilibus dorsi neruisq; læsionem commu-
nicant, & ita dolent spondiles, ac si dilacerarentur, &
hoc quantum ad primam inuasionem paroxysmi cir-
ca suum motũ, super est modo, ut uideamus signa, quæ
summuntur ab operationibus læsis, quæ sunt primus
fons signorum, & ab excrementis mutatis, quæ sunt
secundus fons signorum, & ab accidentibus, quæ sunt
tertius fons signorum quantum ad facultates attinet
ab animalibus incipiamus, et primo ab illis, quæ sunt in
ipso cerebro, illi tristantur, timent, suspicantur, ira-
cundi fiunt, non propter cordis caliditatem: sed quia
suspicantur ne quid mali fiat illis, & hæc illis accidunt
propter spiritus turbulentos, & tenebrosos cere-
brum petentes. Quantum ad somnũ, & uigiliam atti
net, magis inclinati sunt ad somnũ quam ad uigiliam,
& ratio est, quoniam qui habent huiusmodi humo-
rem putrescentem, pituita redundant, ex qua multi
uapores eleuantur ad caput qui inducunt somnum,
non multum tamen quia uapores melancolicos habent
humores secum qui uigilias inducere possunt, nec sunt
ita somnolenti, sicuti quotidianarij, nec ita uigiles sicu-
ti tertianarij. Quantum attinet ad motiuas operatio-
nes, non sunt ita immobiles sicuti quotidianarij, nec ita
uegetes sicut tertianarij, qui in uno loco permanere
non possunt: quia caliditatem, & siccitatem maximam

in membris habent qui quotidianam patiuntur, sunt admodum pigri, quia humorem frigidum, & humidum habent, qui uero quartanam patiuntur medio modo se habent, quia ratione qua humor ille est siccus conuenit cum bile, ratione qua frigidus conuenit cum pituita, & sic non est mirum si in motiuis operationibus medio modo se habent, cum quotidianarijs & tertianarijs, & hæc omnia morbi naturam sequuntur, quo ad uirtutes uitales, & arteriæ motum, & cordis, isti habent pulsus paruos, sed non adeo paruos quin conuenientem habeant magnitudinem, sed tardos, & raros, & tantam raritatem habent, ut nulla sit febris, quæ tantum raritatis in pulsu habeat, sicut ista, inæqualitatem habent maiorem, quam tertianarij, minorem, quam quotidianarij, & quæ sunt horum causæ? naturā rei, ut est præceptum nostrū oportet uidere, humor iste (ut diximus est frigidus, et siccus, unde antequam putrescat, in principio priuatiuè & positiue refrigerat (ut diximus) caliditatem cordis, ideo pulsus fit paruus, cum non adsit multa necessitas euentationis, nam non potest diciquod uirtus sit, ita debilis, quod mouere non posit, quia durat tantum febris per unum diem, & postea quiescit homo liber per duos dies à febre, unde non potest uirtus in tam breui tempore debilitari, non est etiam instrumentum ita impeditum propter uapores frigidos, & siccos, sicut est impeditum propter humores crassos & uiscosos, ut de quotidiana dicemus, ut moueri non posit, restat

tat ergo cũ causæ immutantes pulsum sint tres, ne=
ceßitas euentandi, uirtus, & instrumentum quod cum
non sit ratione instrumenti, nec ratione uirtutis, quod
sit ratione euentandi, pulsus, magnitudinem satis insi=
gnem habet comparatus pulsui quotidianæ, non ta=
men absolute magnus dici potest, fit tardus, quia uelo=
citate non indiget, quia neceßitati supplet illa parua
magnitudo, rari sunt comparati ad omnes inæqualita=
tes, & ratio est, quia uos scietis, nos dixisse inæquali=
tatem unius pulsationis, de qua intelligit Gal. fieri quo
ties in instrumento est, aliquid quod perfectam prohi=
beat dilatationem, & in omni febre putrida in arte=
rijs sunt multi uapores & in uenis, qui inculcantur,
& infarciuntur in ipsis, & dum arteria mouetur im=
peditur, ideo semper inæqualitas est, ut si uos per loca
aliqua in ambulare deberetis, & haberetis impedimē
ta semper aliquantulum cessaretis, & sic motus esset
inæqualis, ita etiam cum arteria ad dilatationem mo=
uetur, quanto magis, uel minus fuerit uaporibus re=
ferta, tanto magis, uel minus erit impedimentum, &
cum in quartana plures sint uapores, quam in tertia=
na, pauciores quam in quotidiana, ideo inæqualitas, in
quartana media erit inter inæqualitatem tertianæ, &
quotidianæ, & hæc omnia à natura rei habetis, na=
tura melancholiæ est frigida, & sicca, & quantum ad
siccitatem ipsius uapores non sunt craßi, quantum ue=
ro ad frigiditatem crassos habet uapores, ideo medij
sunt inter uapores bilis & pituitæ, propter ea etiam
faciunt

faciunt inæqualitatem mediam inter inæqualitatem tertianæ, & inqualitatem quotidianæ, Discurramus modo per signa quæ à facultatibus naturalibus læsis sumuntur humor iste frigidus, & siccus, cum sit necessarium est, ut uentriculum afficiant cum huiusmodi mala qualitate sua frigida, ideo patientes eructant acida, quia humor putrefactus acidus est, multum comedere appetunt, quia humor frigidus, & sicus est, nec non acidus, & accciditate sua stimulat uentriculum, & facit quandam mendosam famem, in processu autem cessat illa fames, quia dum cibaria non concoquantur ob frigiditatem multi humores pituitosi aggregantur, qui nausieariam faciunt satietatem, non multum sitiunt propter pituitam in uentriculo genitam, quæ frigida est & humida, in augmento autem cum humor siccus crematus sit, tunc libenter biberent, & hæc sunt de appetitu & concoctione dicenda, & omnes qui habent redundantiam humoris melancholici, redundant & pituitu, quia cruditatibus & ructibus abundant, ideo bene dicebat Aristoteles quod melancholici à coitu plurimum iuuantur, quia cum plurimum flatum habeant, & semen spumosum sit, ideo ille flatus emittitur, & hæc sunt accidentia quæ ab actionibus læsis sumuntur, qui primus est fons signorum, modo consideremus secundum fontem signorum, qui ex excrementis ipsis habetur, isti qui quartanam patiuntur non multum egerunt, sed aluum astrictam habēt, cuius rei duæ sunt causæ, prima est quia priuantur bile, quæ ordinata est

i natura, ut per porum felleum ad intestina descendat ad stimulandum & excitandum intestina ad excretionem, secunda est causa, quia isti pituita redundāt, quæ fecibus adhæret, & ueluti humus retinet illas cuius signum est, quod cum feces exeunt induratæ sunt, & cum pituita permistæ, quantum ad excrementa per urinam quæ sit urina in his febribus natura rei docet, humor terrestris, feculentus crassus, qui uix concoqui potest, igitur necessario in principio crudus est, ideo per urinam non bene excernitur, igitur in principio erit urina alba, subtilis postea, si q̃escere permittatis in fundo residebit quid cineritiū nigrū paucum tamē, sed temporis processu ita multiplicabitur, ut urina reddatur nigra, quia incipit tunc libere exire, quia iam natura tunc segregauit malum à bono, & uiæ aptæ sunt magis, ideo in fine omnia facile succedunt cum uictoria naturæ, quantum ad excretionem per sudorem quoniam Gal. dixit sine distinctione sudores sequi febres quartanas, si illud absolutè intelligeretis contra rationem & experientiam esset, nam plurimos uidebitis, qui non sudant, Alij non in principio, & enim raro uidebitis nisi in uenis sint humores & admodum repleti patientes quartanam sudare, sed in augmento statu, & declinatione sudant, & tunc optimum est, per uiam signi & causæ, quia expellitur materia quæ erat causa febris quartanæ, ratio autem cur in principio non sudant est, quia cum humor ille frigidus & siccus, & crassus ualde sit, non potest tantum subtiliari,

ri,ut per poros cutis transeat, secundo etiam quia uiæ sunt obstructæ, tertio qui quartanam patiuntur, ut plurimum ad somnum declinant, & sunt frigidæ & siccæ temperaturæ, in tempore frigido, & sicco, & in regionibus frigidis & siccis, quæ omnia impediunt sudorem, in fine postea sudant, quia iam humor attenuatus est, & uiæ sunt apertæ, ideo dicit Galenus quod quartanarij sudant, sed non omnes, sed si fuerint iuuenes & repleti, & in augmento & statu, uel in declinatione, & hæc quantum ad excrementa mutata, qui est secundus fons signorum, tertius fons signorum, sunt accidentia extrinsecus apparentia, ut circa duritiem & mollitiem in carne, circa frigiditatē calorem, & colorem. Quantum ad calorem (ut à primis qualitatibus incipiamus) dicimus quod calor non magnus est intensiue quia humor frigidus, & & crassus admodum est tamen mordacitatem habet, quia proprium est putridæ febris, ut calorem habeat mordacem, si tamen ad tertianam comparetur non est acris sed si comparetur ad quotidianam acris est, quoniam humor iste medius est inter bilem & pituitam: modo annexa considerenda sunt, & primo uidenda sunt, & primo uidendum est, quæ sit regio an sit frigida & sicca, an aer turbulentus, an autumnus, an constipatio, in qua plurimæ quartanæ fieri consueuerunt, utrum ætas ad senium uergat, an temperaturæ calidæ & siccæ, à principio fuerit, an fuerit per pessus labores & molesta animi accidentia, an usus fuerit cibarijs

barijs aggregantibus istos humores melancholicos, ut uinis turbidis,craßis,potentibus,quia ubi omnia ista fuerint aggregata.maxime faciunt febrem quartanã.

Caput de signis quotidianæ febris.

IN signis quotidianæ febris indagandis, non debetis ab alio principio exordiri nisi ab eo à quo exorsi sumus,in tertiana & quartana.s. à natura rei, ubi .n.humoris naturam rectè nouerimus,omnia signa inueniemus,scitis febrem hanc ex putredine pituitæ generari,quæ non unius naturæ est,sed multiplex,omne autem multiplex prius diuidendum cum sit quam diffiniendum,ideo primo diuidemus ipsam, quia ex uaria natura humoris putrescentis uaria contingunt accidentia,quæ signa appellantur cum nobis aliquid significent, pituita ergo quædam dulcis, quædam insipida, quædam salsa,quædam acida, quantum ad modum substantiæ,quædam crassa,quædam tenuis.

Credo autem uos meminisse ea quæ supposuimus, & erat quod ubi in principio mouetur materia de loco ad locum ab internis partibus uenarum ad extrinsecas quod uarij contingunt inuasionum modi secundum quod humor est multus, uel paucus, uel mordax, uel benignus, uel secundum quod cum magno impetu, uel debiliter mouetur natura, si enim multa sit materia,& cum impetu moueatur, magna fit caloris retractio,& sic cum hæc,acris,mordax,& erodẽs fuerit,

rit, tunc membrorum maxima concußio fiet, si uero materia fuerit mitis, & debiliter moueatur, fiet tantum inæqualitas. His ita suppositis, dico quod si pituita quæ ab interioribus uenis, & partibus tendit ad exteriora sit dulcis ipsa proximè ad sanguinis naturam accedit, & positus sub calida, quam frigida, nec mordax nec amara est, propterea non mordicat, nec aduersa est naturæ, & non facit mutationem, nisi multitudinis ratione, & tardißime mouetur, quoniam natura non facit ultimum conatum ad expulsionem propter humoris benignitatem, ideo ubi talis materia putrescit, tantum modo fit inæqualitas, non frigus, neque horror in principio paroxysmorum, cum enim non habeat aliquam qualitatem mordicantem, non sequitur nisi inæqualitas, si uero acida fuerit cum frigida sit talis pituita, & præter frigiditatem, mordacitatem habeat, nec sit ad modum crassa, sed subtilis, quia ut alias audiuistis aciditas fundatur in tenui substantia, ideo cum putrescit fit frigus maximum, cum quadam etiam concußione ut ferè accedat ad rigoris naturam, sicut in tertiana, si uero salsa sit pituita, quæ fit ex putredine, non ex admixtione bilis, ut uoluit Auicenna, & aliàs probabimus, quia ex per mixtione rei amaræ cum dulci, seu re insipida nunquam fiet sapor salsus, sed amarus ut experientia quotidiana apparet, quia sapor amarus cũ insipido admiscetur, uel in maiori portione, uel in minori nunquam fiet sapor salsus, sed uel amarus, uel sub amarus, & ultra experientiã

etiam

tiam rationi repugnat ex amaro fieri ſalſum,quoniã
marus maiorem gradum aduſtionis habet,quam ſal=
um,nam omne ſalſum poteſt fieri amarum ſi ulterius
duratur,ſed amarum fieri ſalſum impoßibile eſt,quia
on poteſt amplius ad cruditatem redire amarum,ſal
um autem in comparatione ad amarum crudum dici
poteſt, fit ergo ſalſedo ex putredine, & ex ſubtilium
partium reſolutione & terreſtrium aduſtione, tunc
ubi putreſcit talis materia, fiunt paroxyſmi qui cum
rigore & concußione inuadunt, & potius apparent
igna,quæ diximus de tertiana, quam de quartana,&
quod hoc ſit uerum,præter rationem, eſt Hippocra=
tis & Galeni authoritas in tertio de ratione uictus in
morbis acutis,qui diſtinxit duas febres cauſas quarum
una ab humore pituitoſo intra uenas putreſcentes, ſit
altera erat à putredine pituitæ ſalſæ eodem modo cu
rat utraſque, & ita de tribus pituitæ ſpetiebus hacte=
nus diximus,de dulci,acida,& ſalſa. Reſtat inſipida,
hæc ſi putreſcit facit febrem quotidianam, de qua lo=
quitur Galenus in præſenti capite, ſed iſta in modo
ſubſtantiæ habet differentias multas, ſi enim fuerit
craſſa frigida & uiſcida ualde,& ea fuerit quam pra
xagoras (teſte Galeno,) uitream appellauit, diuerſas
faciet inuaſiones & febres etiam diuerſas, ab iſta quo
tidiana,de qua hodie loquimur,faciet illas.ſ.febres quæ
lippiriæ,& epialæ, & typhodes dicuntur in quibus fe
bribus ſemper eſſe uidebitis frigus,una cum calore, et
per totum paroxyſmum, quoniam non ex toto putre
ſcit

ſcit humor, ſed partes habet calori & inflammationi rebelles, & nunc de his febribus non loquemur, quoniam febres quotidianæ, de quibus hodie dicturi ſumus, non ſunt illæ quæ à putredine huiuſmodi humoris pituitoſi uitrei pendent, ſimiliter de ea quæ à putredine ſalſæ pituitæ fit nunc non dicemus, ſed de illis loquemur, ubi de febribus mixtis ſermonẽ habebimus, his igitur remotis nunc de illis quotidianis pertractabimus, quæ contingunt à putredine pituitæ inſipidæ, frigidæ, humidæ non uitreæ, ſed quæ media eſt inter craßitudinem & tenuitatem, His ſuppoſitis, ſpeculemur omnia ſigna, quæ has ſequuntur febres, ſecundum propoſitam methodum. ſ. à natura rei, iam tres eſſe ſignorum fontes ſciuiſtis, primus erat actiones læſæ, ſecundus excrementa mutata, tertius accidentia quæ extrinſecus apparent in qualitate, quantitate, & motu, ab illis ſumenda ſunt ſigna, primo motum conſideremus, quomodo in principio inuadat paroxyſmus: iam uidiſtis ex fundamentis iactis, quod huiuſmodi febres incipiunt cum maximo frigore propter multitudinem, frigiditatem, humiditatem, & craßitiem, huius humoris, & ratio eſt, quia dum humor multus, & frigidus confertim ab intimis partibus uenarum ad externas mouetur non ſolum cauſat frigiditatem poſitiuam ſed etiam priuatiuam: quia calor innatus ad interiora retrahitur fugiens ſuum contrarium ſicut flamma facit, appoſitis multis lignis confertim, & aere ipſum frigido ambiente, quod ſi etiam fuerit illa pituita quodammodo

modo acida, & mordax fiet nõ modo frigus, sed etiam
membra ad excußionem excitabuntur, supponatis ergo
quod ubicunque erit uera quotidiana simplex ex
putredine pituitæ insipidæ cũ maximo frigore inuadet, & ex eo signo solummodo cognoscetis eam esse
si non adesset aliud, præterea quid sequitur? ex natura rei sequitur, quod frigus erit longum: quia frigidus, & humidus est humor, & multum rebellis calori, & putredini, & multus & crassus, propter hæc
non tantum principium paroxysmi erit longum: sed
etiam totus paroxysmus, & etiam huius ratio est:
quia plerunq; huiusmodi febres sequuntur temperaturam frigidam, & humidam in tempore frigido, &
humido, & in corpore ubi sunt plurimæ obstructiones, & quoniam corpora talia frigida sunt, angustarum etiam uiarum sunt, & meatuum, quid mirum igitur est si difficillime permeat, & difficulter resoluatur propterea uix febres istæ habent interuallum, &
durant per uiginti quatuor horas, & semper paroxysmus secundus, inuenit primum circa declinationem,
& ratio est: quia materia est rebellis resolutioni, tum
ratione craßitudinis, & multitudinis, tum ratione frigiditatis & humiditatis materiæ, & etiam corporum
patientium talem febrem, quæ obstructa sunt ex humorum uisciditate, & hæc signa sumuntur à principio, id est à motu, reliqua modo sumuntur ab illis tribus fontibus, & primo incipiamus ab actionibus animalibus læsis, & quantum ad animales, rei natura in-

dicat, quæ debeant esse læsæ, humor frigidus est, humidus & crassus, igitur uapores etiam frigidi, humidi craßi ab illo ad caput eleuantur, ex quibus quantum ad interiores uirtutes, scilicet ad immaginationem, discursum, & memoriam, isti qui has febres patiuntur efficiuntur segnes, obliuiosi, & non bene immaginantur, non recte discurrunt, & licet acutißimi essent ingenij stupidi, & obliuiosi admodũ redduntur. Quantum uero ad sensitiuas uirtutes exteriores, omnes redduntur imbecilles, quandoque nubeculæ apparent ante oculos obuersantes propter uaporum pituitosorum multitudinem, sonitos auribus percipiunt, non bene olfaciunt, omnia insipida uidentur, sicuti his qui tertianam amara, & his qui quartanam patiuntur acida, et ita omnes uirtutes cognoscitiuæ exteriores sunt immutatæ propter humorem frigidum, & humidum operationes omnes obtundentem, etiam quo ad uirtutes interiores, & exteriores, quo ad somnum, isti sunt ad somnum procliues maxime in paroxysmorũ principio, nõnullos uidebitis qui excitari non possunt dum stimulantur ratione illius uaporis frigidi, & humidi caput petentis, quoniam ut scitis humiditas per se causa est somni, frigiditas uero est causa per se somni non naturalis, cum igitur frigiditas, & humiditas conueniant non est mirum si soporem maximum habent. Quo ad motum redduntur tardi, propter multitudinem uaporum, qui per musculos deferuntur, nam motum diminui sciuistis à frigiditate, uel cum materia,

uel sine materia, & hæc de animalibus actionibus.
Quo ad operationes uitales hic maxima habetis in=
litia, & quoniam iam sciuistis, quod operationes ui=
tales, quædam sunt in corde, quædam ab ipso corde.
Quantum ad illas quæ fiunt in corde, uos uidebitis
patientes hanc febrem quotidianam segnes, neque cu=
rare ea agere, quæ essent agenda, propter uapores
frigidos, & humidos cor petentes, & etiam ad iram
tardiores redduntur propter humoris frigiditatem
& humiditatẽ cordis calorem obtundentem. Quan=
tum ad operationes uitales quæ sunt in ipso corde isti
habent pulsum paruum, tardum, & rarum, & in tan
ta paruitate erit, ut huic febri non sit comparandus,
pulsus in paruitate, & hoc signum est pathognomo=
nicum, huius febris, & tarditas non est ita magna,
sed ad quandam frequentiam tendit, si quartanæ com=
paretur, minor tamen est uelocitas quam tarditas, &
horum uidendæ sunt rationes. Quantum ad paruita=
tem debetis scire, quemadmodum pulsus mutatio præ=
cipue in mutatione causæ contentiuæ pulsus consistit,
& ubi mutatur pulsus necessario fit mutatio alicuius
illorum trium, uel omnium necessario igitur in quoti=
diana pulsus est paruus, quia uirtus mouens minora=
ta est tum propter multitudinem uaporũ ad cor ascen
dentium, tum propter frigiditatem, & humiditatem
humoris à quibus uirtutem diminui contingit, & per
consequens pulsum reddi paruum, præterea est par=
uus, quia instrumenta non obediunt motui duabus de

causis, tum quia repleta sunt multa materia contenta in corpore ipsorum, tum quia ut instrumentum dilatetur indiget temperatura inter duritiem, & mollitiem, nam ubi est multum durum dilatari non potest, & etiam ubi nimis arteria est humida languescit, concidit in seipsa, & sic moueri non potest, & ideo fit pulsus paruus, & non magnus, prætereа etiam pulsus est paruus, quia neceßitas euentationis, quæ finis est pulsationis non ad est, remoto autem fine actionis, causa etiam remouetur, in febre autem quotidiana, cum sint humores frigidi & humidi & craßi replentes corpus arterias, hepar, corpus frigidum, & humidum reddunt, ideo merito pulsus redditur paruus, cum nulla sit neceßitas euentationis adducta, & dicitur pulsus esse paruus in hac febre non absolute, sed in respectu ad alias febres. Quantum ad uelocitatem attinet proculdubio maiorem quã quartana uelocitatem habere deberet, & non æqualitatem cum ipsa, quod autem uelocitatem habere deberet, ratio est, quia cum dilatari non poßit quantum necesse sit, quoniam uirtus aggrauata est, & instrumentum inobediens, illa parua euentatio expellere non potest, ideo deberet esse uelocior ad quartanam comparatus, & non æqualis in uelocitate ipsa, non est tantum uelox, quoniam uelocitas requirit fortitudinem uirtutis, ad intensionem motus, ut in breui tempore fiat transitus multi spacij, hic autem uirtus debilis est, ideo non potest fieri uelox motus licet indigeamus eo, sed quoniam euenta-

tionis

onis necesſitas expleri non poteſt, neq; cum magni- tudine, neque cum uelocitate ob defectum reliquarum rium cauſarum pulſus contentiuarum, neceſſario re- quiritur, ut recurratur ad frequentiam, quæ attenditur enes quietem, ſicut uelocitas penes motum, & quia ulſus componitur ex duobus motibus contrarijs, & uabus quietibus, ſi quies fuerit longa rarus dicetur otus, ſi breue ſpatium inter motum, & motum dice- ur frequens.

Et quoniam explicauimus ſigna febris quotidia- æ, quæ ab operationibus animalibus, & uitalibus per methodum ſumuntur, reſtat modo ut de his, quæ b actionibus naturalibus læſis ſumuntur dicamus, & primum ſignorũ fontem expleamus, et ad alios deue- niamus, diſcurrendo à natura rei, pituitæ naturam onſiderando uideamus naturales affectus, qui ab hu- more frigido, humido, craſſo, & uiſcoſo, procedere poſſunt, primo apparebit, ubicunq; uos actiones natu rales conſiderabitis, circa ipſum appetitum abhomina io cibi, & ratio eſt, quia materia iſta frigida, & humi la eſt in uentriculo generata, deinde etiam quia uapo res à putredinis loco ad has partes aſcendunt, qui uentriculum laxant, & licet ratione humoris cibum ppetere deberent, quia eſt appetitus calidi, & ſicci, non appetunt tamen quia uentriculi ſenſus obtundi- ur, nam non fit fames, niſi adſit triſtis ſenſatio in ore uentriculi, ideo cum obtundatur ſenſus ille uentriculi, deſtruitur fames parum etiam ſitiunt: quia ſitis nihil

aliud est quam appetitus frigidi, & humidi, quid mirum si non sitiunt plurimum nauseant, & aliquando pituitam euomunt, male concoquunt, tum quia ad est humor frigidus, & humidus obtundens innatum calorem, à quo concoctiones omnes fiunt, tum etiam quia huiusmodi humor admiscetur cum alimento, & ideo non potest alimentum cum non sit sincerum confici à calore naturali, præterea male continetur cibus: quia dum relaxatus est uentriculus, non amplectitur cibum, prout oportet, ideo sequuntur rugitus, ut inquit Galenus in secundo de causis symptomatum, & hæc quo ad tres uirtutes naturales appetitiuam, scilicet concoctiuam, & contentiuam, de quarta uero, scilicet de expulsiua dicemus ubi de secundo fonte loquemur: quoniam illa continetur in excrementis mutatis, & sic primum signorum fontem habetis, qui circa omnes actiones uersatur. Quantum ad secundum fontem, scilicet ad excrementa, quæ egeruntur morbi naturam indicant, primo igitur isti parum egerunt, tum quia plurimum habent pituitæ in intestinis superioribus, & in inferioribus, quæ cum uiscida sit, & crassa, ut dicebat Galenus in quarto de tuenda sanitate, ubi de humorum crudorum curatione loquitur, dicebat ibi, omnis pituita cuiuscunque generis sit semper uiscida est & crassa, ideo cum uisciditatem, & craßitiem in intestinis habeat est ueluti gluten continens feces, nec eas libere exire permittit. Alia est causa quoniam huiusmodi pituita bilis acrimoniam obtundit, quæ ordinata

nata est à natura, ut per porum felleum ad intesti=
a descendat, & irritet uirtutem, & sine febre,
r in multa quantitate, & ratio est quia cum non be=
e concoquatur cibus in uentriculo, nec contineatur
uantum oportet, dimittitur antequam sit bene conco=
tus, & tunc ab hepate non bene attrahitur, tum quia
on est bene confectus, tum quia maxima ex parte
enæ meseraicæ sunt obstructæ, ideo qui quotidianam
atiuntur semper hypocondriorum tensionem ha=
ent, cum igitur non contineatur chylus, ad intestina
escendit, & cum fecibus permiscetur, & ita liquida
runt sine fœtore, nisi putredo in ipso uentriculo ad=
eniat, nam tunc liquida erunt & cum fœtore: quia
n intestinis, & uentriculo putruit materia. Quan=
um ad excrementa, quæ per urinam fiunt in prin=
cipio urinas habent tenues, albas, quoniam humor ille
uiscidus est & crassus, & propter crassitiem, uiscidi=
tatem, cruditatemq;, non facile per urinas excernitur,
ideo tenuis apparet in principio urina cruda, & al=
ba, alba quidem quoniam si quid exit à uenis potius
pituitosum est quam biliosum, flauescit autem urina
ex huiusmodi bilioso humore: sed quia pituita est illa,
quæ putrescit, non autem bilis, ideo à bile non tingi=
tur, igitur alba apparet, tum propter bilis tingentis
priuationem, tum propter pituitosi humoris præsen=
tiam, qui albus est, & tenuis est urina, quia nihil
crassi permiscetur cum ea, quia in principio non dum
materia est concocta, & ad expulsionem parata, nec

uiæ adhuc ſunt apertæ, in proceſſu autem temporis craſſa fit, quia attenuatur ille humor, & à natura per uias iam apertas expellitur, poteſt tamen etiam in principio apparere craſſa ſi patiens huiuſmodi febrem fuerit puer, uel iuuenis calidæ & ſiccæ temperaturæ, quia iſti cum habeant uias latas, expulſiuam fortem, & plurimum caloris, poſſunt etiam in principio mingere urinas craſſas, & expellere humorem peccantem, poſſunt etiam eſſe urinæ rubeæ, ſed hoc non ſemper ſequi naturam rei uidetur, diceret aliquis, cum ipſa pituita, quæ putreſcit, ſit alba, craſſa, frigida, & humida, iſte autem color rubeus prouenit à ſanguine, uel à bile quorum neutrum dominatur, qua ergo methodo erit hoc ſciendum? multa fiunt per accidens, quæ non fiunt per ſe, cur autem procedente tempore appareat urina rubea, ratio eſt in promptu, quæ ſumpta eſt natura rei, ubi plurima eſt pituita, multæ fiunt obſtructiones, & meatus etiam fellis obſtruitur, & cũ non poßit bilis ad inteſtina permeare, ad uenas regurgitat, et diſtribuitur per eas, et per urinas excernitur, & cũ uim abſtergendi habeat ratione amaritudinis, & attenuandi ratione acrimoniæ ex ſe urinã prouocat, abſtergit à parietibus, primũ & deducit ueluti uehiculum, & ſtimulat partem pituitæ, & cõmiſcetur cum bile, & ſic fit urina craſſa propter pituitam multã, rubea propter admiſtionẽ bilis. Quantum ad ſudorem, paucus, uel nullus apparet in principio ſudor, niſi adſit multitudo maxima humoris pitui

posi in corpore, ut uirtus non poßit continere, quia nunc poterunt fieri sudores, in statu autem ubi uirtus erit ualida, maxime faciet sudores, Quantum ad excretiones per nares, ut plurimum abundant isti pituita, coriza, & mucco propter plurimos uapores ascendentes ad caput, & ista sunt signa, quæ sumuntur à secundo fonte ab excrementis ipsis mutatis, ultimus fons sunt ea accidentia, quæ exterius apparent, & primo color cutis est inspiciendus, & isti habent colorem album, quia ut dicebat Gal. quarto de tuenda san. cutis color talis est, qualis est humor dominans, Quo ad calorem, calor primo uidetur segnis ad tactũ quoniam permiscetur cum plurimo uapore humido obtundente mordacitatem caloris febrilis, ubi postea permanserit manus, maiorem percipit caliditatem, & talis percipitur calor, qualem perciperetis si manum in aqua feruente poneretis, & hæc quo ad accidentia, quæ in qualitate apparent. Quantum ad quantitatem attinet uidebitis talia corpora subtumida, ut uideantur cacectica, quia plurima pituita continetur inter cutim & carnem, & etiam uapores præterea circa faciem & oculos habent quandam tumescentiam ob uaporum, multitudinem crassorum, in palpebris contentorum, qui obsoliditatem illarum, partium difflare non possunt, & hæc sunt signa quibus primo intuitu febrem quotidianam cognoscere poßitis. Hactenus de febribus simplicibus loquuti sumus, quas exacté cognoscere debetis, quoniam his cognitis facilius compo-

sitas

sitas cognoscetis, & sic quantum ad cognitionem uniuscuiusque febris simplicis. deuenimus ad extremum quod docere possumus.

His ita uisis antequam ad membrum febrium continuarum deueniamus, non derelinquam uos orphanos, tres difficultatesq́; ponemus circa has quotidianas febres, prima est, tu dixisti heri, diceret quispiã uestrum, quod istæ febres quotidianæ, cum magno frigore incipiunt, hoc est contra Galenum, nam licet in hoc libro nihil dicat de frigore, in secundo tamen de febrium differentijs dixit quod febres istæ cũ horrore incipiunt præterea etiam in secundo de crisibus, inquit quod non incipiunt cum horrore, sed cum quadam refrigeratione, ideo ista tua methodus non produxit nos ad scopum, secunda difficultas est, tu dixisti, dicet ille, quatuor esse species pituitæ, ego non inueni nisi tres apud Galenum dulcem.s.acidam, & salsam, illã insipidam nunquam uidi, tertia est talis, tu dixisti pituitam salsam in principio febrium ab ea pendentium facere rigorem & symptomata similia febribus tertianis, contrarium huius dixit Galenus, in secundo de dif. feb. ubi dixit quod illa febris quotidiana, quæ cum pituita salsa prouenit, inuadit cum horrore non autem cum rigore, Quantum ad primum ubi diximus has febres à pituitæ putredine cum frigore incipere rectè diximus, & natura rei hoc indicet, ad Gal. authoritem quid dicis? quando in secundo de diff. feb. dicit cũ horrore incipere non autem cum frigore, oportet ut

doceã

doceamus quid sit horror: Galenus in eodem secundo de dif. feb. loquens de febre tertiana declarat quod est frigiditas longe maior refrigeratione, minor uero rigore, ita quod horror est medium inter refrigerationem & rigorem, Refrigeratio autem & rigor posita sunt, tanquam duo extrema, refrigeratio appellata fuit horripilatio, & à nonnullis etiam horror, sed improprie cum exquisite loqui nolunt, quia horripilatio, & horror non sunt idem, nam horror idem est quod frigus, horripilatio idem est quod refrigeratio extremorum, ut primo sit refrigeratio, seu horripilatio, secundo horror. i. frigiditas, tertio rigor: modo de frigore quid dicendum est apud Galenum? modo frigiditatem ψῦχος appellat, ut secundum ipsum idem sit frigiditas quod ψῦχος: ideo in secundo de differētijs febrium inquit, horrorem exponit quem dicit, esse medium inter refrigerationem, & rigorem, ubi intellexit frigus alioqui non esset medium inter refrigerationem & rigorem, nam si quid non esset medium puta frigus, Rigor & Refrigeratio non essent duo extrema, ideo per frigiditatem intellexit horrorem seu frigus quod est medium, inter refrigerationem & rigorem, & hoc est quod nos diximus, quod primo est inæqualitas, secundo refrigeratio, ubi magis infrigidatur corpus frigiditas seu horror aut frigus, quod idem est subsequitur, quarto uero rigor est, & sic frigiditas est maior refrigeratione minor rigore, quod etiam nos diximus: & sic authoritas illa Galeni, in secundo

cundo de dif. feb. contra nos adducta, iam soluta est, quia (ut diximus) per horrorem intellexit medium, (ut exponit ipse,) inter rigorem & refrigerationem, quod nihil est aliud nisi frigus, Quantum ad secundam autoritatē ipsius, quæ erat in secundo de crisi dicimus, quod quia alibi appellauerat hanc horripilationem seu refrigerationem, horrorem seu frigus, uel frigiditatem, ideo ibi non curauit de nomine, quia ibi nihil docet, & id dixi quoniam pituita, quæ crudior erat in principio in progressu temporis fit magis benigna, & tendit ad naturam sanguinis, & fit dulcis, iam autem diximus quod ubi putrescit pituita dulcis minimū fit de frigore, quoniam ut dicebat Gal. ibidem, pituita dulcis non est frigida, estq; humida, quia dulcedo (ut diximus in lib. de simplicibus medicamentis) fundatur in substantia calida, & quanto dulciora tanto magis participant caloris, & ut ex Galeno habetur in secundo de facultatibus naturalibus, in fine cum pituita dulcis sit proxima naturæ sanguinis, & in quodam sit medio dum fit transitus à cruditate ad perfectam concoctionem & dulcedinem, inuadet cum horrore tunc, seu cum quadam refrigeratione, & ubi magis concoquetur non amplius refrigeratio fiet, sed inæqualitas solum, donec tandem nulla inæqualitas percipiatur, & sic hæc non sunt absona ab his quæ diximus, quia uero pituita putrescens, cum frigore incipit, & quia dulcis pituita non est uera pituita, cum non sit frigida, & humida, sed calida, quia fundatur sapor dulcis

in

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

n substantia calida, ideo non facit istam frigiditatem, sed refrigerationem solum, & hæc de secundo dubio, Quantum ad aliam dubitationem in qua quærebatur, cur nos posuimus quatuor esse species pituitæ, cum Galenus in secundo de difer. feb. cap. VI. & in quarto de ratione uictus in morbis acutis, ubi de causa febris loquitur, & in fine libri de natura humana, ponat tantum tres esse species pituitæ, nec de pituita insipida meminit, ego sensim incipiam, nullus est qui non experiatur in se ipso dari pituitam, quæ nullius saporis sit, ideo quantum ad experientiam facillimum est tenere, quod pituita insipida detur, quantum ad rationem attinet, necessarium est, ut detur, quoniam quæ dulcis est ad sanguinis naturam tendit, & concocta est, salsa putredinem attestatur, acida cruditatem, quia medium inueniri oportet, quod nec dulce, nec acidum sit, & tale est etiam insipida pituita, quod etiam uoluit inuenire Gal. in secundo de facultatibus naturalibus, ubi dicebat inueniri pituitam in senibus quæ blena dicitur: & in frigidis hominibus, & frigida ad tactum est, & in secundo de temperamentis loquens, de medicinis frigidis, inquit frigidam pituitam in corpore humano reperiri, quæ actu frigida extrahitur, sed tunc diceret aliquis, Galenus in istis locis loquitur de pituita frigida, quæ acida est, non insipida: dico hoc uerum non esse, quia expresse Galenus in libro de atrabile, habet hæc uerba unusquisque humor habet saporem dum naturalis est, ut sanguis dulcedinem, dum naturalis est, bilis na-

turalis

turalis amaritudinem habet, melancholia aciditatem, & acerbitatem, pituita insipiditatem ut aqua, quæ est sine ulla qualitate, ex quibus uerbis habetis expresse pituitam insipidam dari quæ naturalis est, quæ postea salsa fit, uel acida, uel dulcis, fit salsa cum putrescit, uel tendit ad naturam humorum terrestrium adustorũ, fit acida cum accedit frigiditas, & resoluitur calor in substantia ipsius, sicut etiam fit acetum dum resoluitur propria caliditas uini, & hæc omnia clara sunt, & caueatis à distinctionibus Auicēnæ in capite de humoribus, quia confuse ad modum loquitur, ut quot diuisiones facit, tot errata committit, & permiscet compositos humores cum simplicibus, quare autem Galenus locis allegatis non fecerit mentionem de pituita insipida facit, quia (ut inquit ipse in primo de facultatibus naturalibus) mos ipsius est; ubi non uult exquisite loqui, ut non utatur distinctionibus ita exquisitis, sed craßius prætereundo procedat, ideo sub nomine pituitæ dulcis, insipida comprehenditur, sicut dicimus aquam dulcem, non quia dulcis sit, quia est insipida, sed ut secludamus eam à nitrosis, & ita habetis secundum dubium solutum.

Ex tribus quæstionibus propositis duas soluimus, tertia modo est declaranda, in qua nos dicebamus ex putredine salsæ pituitæ febrem incipere cum rigore, & omnia accidentia consequi, ad illam quæ solent apparare in ipsis tertianis, & nos diximus incipere cũ id Gal. expresse dixerit, in secundo de differentijs febrium,

brium, imò diximus qualis est proportio inter febrem causatam ex pituita salsa, & eam quæ ex bile oritur pura, talis est etiam proportio inter tertianam interpollatam quæ prouenit ex putredine bilis puræ, & inter eam quæ fit ex putredine salsæ pituitæ. s. febrem interpollatam, & quoniam ea quotidiana, quæ ex putredine salsæ pituitæ fit aßimilatur ardenti tertianæ, ita etiam hæc interpollata tertianæ aßimilatur, satisfaciendo igitur huic dubitationi dicimus uerum esse quod Gal. dixit febrem quotidianam ex salsa pituita ab horrore fieri, sed cum rigore etiam dixit quoniam horror mordax admodum est præterea scire debetis humorem salsum à duabus causis generari posse, uel ob putredinem, quoniam multa putredo contingit in pituita, & partes terrestres aduruntur, uel ob mistionem humoris serosi, cum igitur pituita ista salsa fiat, ita uarijs quidem modis salsedo in ipsa contingere potest, aliquando enim plus, minusue salsa fit, secundum quod plus, uel minus, putrescit, & multa uel pauca copia illius serosi humoris, cum ipsa admiscetur, si enim parum de seroso humore & salso plurimum de pituita admisceatur, in tali miscella, quia plurimum de humido, parum de sicco est aggregatum, calidum & humidum facit dulcem pituitam sicut ea est quæ in Hydrope reperitur, quæ ne minimum quidem mordax est, cuius signum est, quoniam ibi adsunt tres ferè situlæ aquæ, non tamen adest ulcus, nec aliquam facit mordacitatem, sicut pituita salsa adusta, quæ crustas etiam

facit

facit, ſi multum aduſta fuerit propter caliditatem, & ſiccitatem quam habet, ubi ergo putreſcit pituita illa ſalſa in qua plus eſt de pituita, & parum de humore ſalſo ſeroſo facit febrem, quæ non inuadit cum multo rigore, ſed cum horrore ſolum, & de hac intellexit Gal. in illo ſecundo de differentijs febrium, at ſi pituita illa putreſcet quæ habet plurimum humoris ſeroſi ſalſi, parum autem humiditatis tunc (ſicut nos diximus) fiet horror & rigor, & ſequentur accidentia bilis, ſicut apparet ex Hippocrate in quarto de ratione uictus in acutis, ubi diſtinxit illas duas ſpecies febris ardentis quarum una eſt ex bile putreſcente, altera ex pituita ſalſa, & hæc de difficultatibus factis.

DE SIGNIS FEBRIVM CONtinuarum ſine acccidentibus.

VT habeatis rem optimè diſtinctam, diſtinctionum meminiſſe oportet, quæ hactenus factæ ſunt, ex Galeno in hoc libro, prima fuit febrium in ſua maxima communitate, quædam ſimplices ſunt, ſimplicitate formæ caloris quædam compoſitæ compoſitione formæ caloris, ſimplices forma caloris appellamus, cũ calor ſecundũ qualitatem tantum eſt auctus, & non aliquid extrinſecus aduenerit, ut in putridis febribus, cum humor in toto corpore, uel in aliqua, aut in aliquibus partibus putreſcit, putridi uapores aſcendunt ad cor, & cum humoribus cordis admiſcentur, & cum ignei exiſtant

stant calefiunt, & fere ignescunt humores cordis, & ic fit febris, quæ composita dicitur compositione cali= litatis extrinsecus aduenientis, in hoc genere sunt omnes febres putridæ, primum huius diuisionis mem= orum à Galeno hunc in modum diuiditur, calor iste simplex, uel figitur in spiritibus tantum cordis et ephe mera dicitur, uel in eius substantia, & hectica simplex nominatur, secunda diuisio secundi principalis mem= bri in hunc modum fit, febrium compositarum, quæ= dam accidentia sunt, quædam per se morbi, subdiuidit febres quæ per se sunt morbi, & inquit, quædam sunt cum accidentibus, quædam sine accidentibus, quædam continuæ, quædam interpollatæ, primum membrum relinquit suo loco tractandum, ibi cum ait (febres au= tem aßiduas) secundum membrum subdiuidit, inter= pollatorum, quædam inuadunt tertio die, & tertianæ appellantur, quædam quarto die & quartanæ dicun= tur, quædam singulo quoq; die, & dicuntur quotidia= næ, & de istis Galenus hactenus antequam aggressus sit curationem, tradit signorum notitiam, ut à nobis uisum est, restabat aliud febrium compositarum, mem= brum compositione formæ caloris, quæ sunt morbi per se, & sunt continuæ sine accidentibus, ut per tracta= remus, et signa per methodum, ut moris, nostri est tra deremus, sed quoniam ad intelligentiã dicendorum, in principio præsentis capitis nonnulla sunt necessaria circa pulsuum notitiam, iccirco priusquam signorum notitiam tradamus, aliqua de pulsibus præuidere ne=

cesse est, de quibus exactißime Galenus in libris suis quos habemus pertractauit.

Illud autem quod à nobis perficiendum est, & diligenter adnotandum, hoc est, ut sciamus decem esse genera pulsuum, ex quibus tria sunt, quæ se tenent ex parte instrumenti, id est arteriæ, septem uero ex parte motionis & pulsationis, sed cur non posuerit Galenus, et pulsuum genera ex parte uirtutis, cum sint tres causæ continentes pulsus, nunc omittamus difficultatem istam, quam alias tractabimus, sed supponamus Galenus recte fecisse, uideamus ergo, quæ sunt illæ tres differentiæ, quæ se tenent ex parte instrumẽti, prima sumuntur ex primarum qualitatum parte, ut cũ dicimus pulsum aliquem calidum, frigidum, uel temperatum, secunda differentia sumitur penes ipsam uacuitatem, & plenitudinem, aliquando enim tangetis pulsum, & uidebitur uobis arteria prorsus uacua, aliquãdo ita plena, ut moueri nõ poßit, & tunc pulsus aut plenus, aut uacuus dicetur, tertia differentia est quæ sumitur penes duritiem, & mollitiem, & tunc alius pulsus est durus, alius est mollis, ut si cordam, aut rem mollißimam tangeretis, & istæ sunt differentiæ, quæ se tenent ex parte instrumenti sunt modo septem differentiæ, quæ se tenent ex parte pulsationis, quarum prima attenditur penes motum dilatationis, & penes maiorẽ, uel minorem distantiam, mouetur enim aliquando arteria ad multam, aliquando ad paruam distantiam, quemadmodum contingit in omnibus motibus, & tunc

pulsus

pulſus, uel magnus eſt, uel paruus, cum mouetur ad paruam diſtantiam paruus eſt, poteſt autem tripliciter ad paruam diſtantiam moueri, uel ſecundum longitudinem, uel latitudinem, aut ſpacij altitudinem, in quo arteria mouetur, & ſic pulſus erit paruus, uel ſecundum longitudinem, uel latitudinem, uel altitudinem, uel ſecundum omnes dimenſiones, cũ uero ad multam mouetur diſtantiam, magnus dicitur eſſe pulſus, & tunc pulſus erit magnus, uel ſecundũ longitudinem, uel latitudinem, uel profunditatem, uel ſecundum omnes dimenſiones, ſecunda differentia attenditur penes menſuram motus, menſuratur aut ſecundum uelocitate, ita quod habemus has differentias in motu, motuũ quidam tardi ſunt, quidam ueloces, & uelox pulſus dicitur qui in pauco tempore multum ſpacium pertranſit, tertia differentia dicitur ex frequentia & raritatem, hæc autem penes ipſas quietes, & motus attenditur, ſicut uelocitas & tarditas, penes ipſum motum, appellamus autem pulſum frequentem & rarum, quemadmodum ſolemus arbores frequentes, & raras appellare, illas frequentes dicimus, inter quas paucuum cædit ſpacium, raras inter quas multum, ita etiam quando multa cadit quies inter motum, & motum dicitur rarus, cum pauca dicitur frequens, ſcitis autem omnes pulſus ex duobus fieri motibus contrarijs ex dilatatione quæ dyaſtele appellatur, et ex contractione, quæ ſiſtole uocatur, et inter motus contrarios cum fieri non poßit, quin intercidat una quies, neceſſarium

est cum sint duo motus contrarij, quod suos habeant terminos, ut duæ quietes intercidant, una in dilatationis motu cum dilatatur, altera cum redit & contrahitur, penes hos quietes attenditur frequentia, & raritas, penes motum attenditur uelocitas et tarditas, quarta differentia attenditur penes uehementiam, & remeßionem, poterit enim motus ad magnam dilatari distantiam, & uelociter fieri, & similiter poterit esse frequens, sed non uehemens, et sicut magnitudo penes distantiam attenditur, et sicut cum præmitur aliquid, & resistit, fortis dicitur, cum uero facile præmitur, & facile cædit dicitur debilis, sic etiam penes maiorem resistentiam attenditur uehementia, & pulsationis robur, igitur cum tangitis pulsum, & præmendo, percipitis quid, quod resistit, & expellit digitũ pulsus tunc pulsum uehementem esse dicetis: sed cum facillime præmitur, & non resistit: sed cædit, & quandoque ita cædit ut non percipiatur tunc pulsum debilem esse dicetis. Hic notandũ est unum circa uehementiam: nam aduertere debetis, ne quandoq; durities instrumẽti imponat uobis, & quandoque credatis: quod ubi adsit durities: ibi adsit uehementia cum tamen maxima sit differentia inter duritiem & mollitiem, hic inuicem conueniant: cognoscuntur autem ambæ ex resistentia: quoniam in pulsu duro, dum arteriam tangitis, manifestam corporis duritiem percipitis sine aliqua resistentia, in uehementi percipitis quid, quod maxime impetuose contra uos mouetur, ita quod differẽtia, quæ est in duritie penes

nes motum attenditur: quæ uero est in uehementia pe
nes resistentiã, si enim uehemens erit pulsus præmen=
do resistet, & contra manum mouebitur: si dimiserit
cedet, & quiescit: remanent tres aliæ differentiæ, &
sunt æqualitas, uel inæqualitas, ordo & priuatio ordi
nis, consonantia & priuatio consonantiæ, quæ omnes
differentiæ pænes mensuras, & relationes motus at=
tenduntur, uos scitis motum æqualem appellari ab Ari
stotele, qui uniformis & regularis est, & qui ab eo
primo principio motus usque ad ultimum finem sem=
per quandam uniformitatem seruat, ita quod cum est
in principio, est uelox, in medio tardus, in fine rursus
uelox, ubi uero non seruatur uniformitas ista, sed ua=
riatur inæqualitas dicitur, & ita constat quod æquali=
tas & inæqualitas pænes, uniformitatem & diffor=
mitatem motus attenditur, ubi igitur uniformitas erit
in pulsationis motu pulsus ille, æqualis dicetur, ubi ue
ro difformes erunt pulsationes inæqualis appellabi=
tur, & illa est differentia in numero illarum septem
quinta quæ attenditur penes æqualitatem & motio=
num inæqualitatem, sexta differentia pænes motionũ
ordinem attenditur quando. s. seruatur ordo in pulsa=
tionibus, & quod in prima, id in secunda esse uidetur
& quod in secunda est idem sit in tertia, tunc ordina=
tus dicetur, cum talis non seruatur ordo in ordinatus
dicetur, hic aduertendum est quod ubicunque pulsatio=
nis est in æqualitas, puta quod una pulsatio cum uelo=
citate incipiat, in medio tarda sit, in fine rursus uelox,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

talis pulsus poterit esse in æqualis, dummodo hanc eandem in æqualitatem à principio usq; ad finem seruet, quod si à principio usque ad finem eandem in æqualitatem non seruet, dicetur in æqualis in ordinatus, si fuerit pulsus in æqualis ordinatus minus malū erit, quod si cum in æqualitate priuatio ordinis addatur, peßimus erit pulsus, & ratio huius est, quoniam natura agit semper quantum potest æqualiter, & ordinate, & nihil magis naturæ proprium est, quam æqualitas, & ordinatio: quoniam natura forma est, quæ quanto magis uincit materiam, & à conditionibus materiæ seiuncta est, tanto magis æqualis, & ordinata est, ubi ergo in æqualitas & priuatio ordinis, sequitur, causa est materiæ multitudo, quæ uincit formam, ideo in corporibus cœlestibus æqualitas & ordo est, quia materia obedit formæ in inferioribus autem in æqualitates, & ordinis priuationes fiunt: quoniam materia non obedit formæ, ideo quanto magis aliquod est ordinatum, & temperatum tanto magis ordinate agit, quoniam temperaturā habet æqualem, ideo quanto magis membrum est æquale in temperatura, tanto magis ordinatiores sunt eius actiones, & quanto magis imbibitum est, & immersum conditionibus materiæ, tanto magis in æquales, & in ordinatæ sunt eius actiones, cum ergo æqualitas priuatur, & quid præter naturam impediens sit, si postea addatur priuatio ordinis tunc affectus est in omnibus malus: quoniam duo illa sunt naturæ admodū in festa, ordo igitur pæ-

nes

nes comparationem illarum uniformitatum, & difor= mitatum attenditur, cum in æqualitates inuicem cor= respondent, dicitur pulsus inæqualis ordinatus, cum non correspondent dicitur in æqualis inordinatus.

Vltima differentia etiam est uidenda quæ est rith= mus siue consonantia & proportio in motibus, et de= structio consonantiæ & proportionis circa hanc er= go uersabimur, hæc autem cõsideratur pænes propor tionem in motibus, & aliud est ordinem considerare, & aliud proportionem, ordo in his consideratur, quæ æqualitatem nõ habent, proportio nequaquã, cõsonan tia pænesdyastolẽ summitur, & systolẽ, quæ duo sunt oppositi motus, igitur tũc pulsus proportionatus esse dicitur quando dyastole correspondet systole, ita quod tanta sit dyastole, quanta systole, & nihil prorsus diffe rant, & quod aliud sit proportio, & ordo, ostendo ordo est, ut seruetur situs, ut quod oculus sit in suo situ, nasus in suo, & os similiter, proportio autem est ubi singulæ partes sibi inuicem correspondent, secun= dum quantitatem, secundum naturam & figuram, & ferunt formositatem quandam, ex huiusmodi propor= tione resultat quædam consonantia, & rithmus, unde sequitur pulchritudo in ista dilatatione, et constrictio= ne, & quædam consonantia, & proportio, ut quanta sit dilatatio, tanta sit constrictio, & ubi in pulsibus ista erit proportio, & consonantia, corpus illud erit sa= num exquisite: quoniam tanta est indigentia dilatatio= nis, quanta constrictionis, id est expulsionis excremen=

torum, quæ sunt in ſpiritibus, et in calore innato: quoniam fuliginoſi uapores excernuntur per huiuſmodi contractionem arteriæ & cordis, ſicut per dilatationem attrahitur aer frigidus propter caloris innati euentationem, & ut ſpiritus foueatur & nutriatur, ut in libro de uſu partium docet Galenus, & ita dum proportionantur inuicem iſtæ duæ actiones, & ita bene in temperatura, & humoribus æquale ſit corpus, ut præciſe quanta indigeat excrementorum expreßione, tanta indigeat caloris innati euentatione, tunc in his oppoſitis motibus, quædam efficitur armonia, & pulſus armonicus dicitur, ſicut in muſica dicitur conſonantia: quoniam ſibi inuicem omnia correſpondent ex æqualitate igitur & ordine iſtorum motuum ſumitur rithmus & harmonica quædam proportio ſicut in cœleſtibus motibus uidetur: hæc autem harmonia, quæ rithmus dicitur ſi deſtruitur arithmus appellatur. Cauſa autem mutationis huius proportionis, & conſonantiæ, eſt quotieſcunq; euentationis neceßit as mutatur, ut maior ſit neceßitas in euentatione caloris innati, quam in expulſione uaporum fuliginoſorum, ſicut in ardoribus maximis, & in ardentißimis febribus contingit maxime circa ſtatum, & in hecticis etiam, quia in illis calor ſecundum formæ ſimplicitatem actus eſt non ſecundum compoſitionem materiæ, ideo maxima indiget euentatione, ubi uero maior eſt neceßitas expulſionis uaporis fuliginoſi mutatur pulſus, & tunc maior eſt dilatatio, quam contractio,

contractio, & tunc non seruatur debita consonantia, & rithmus. His iactis fundamentis, quæ à Galeno in quarto de differentijs pulsum dicuntur, & diffusius in decimo quarto de digno: pulsuum & in decimo quarto de causis pulsuum, & in alijs locis.

Modo ad dicta Gal. accedamus, uult ergo Gal. tradere signa quomodo cognoscere poßimus febres continuas, & breuem & latentem facit diuisionem, & inquit febrium continuarum, quædam sunt magnæ, quædam paruæ, magnæ dicuntur quæ habent causas magnas quæ paruas habent, paruæ appellantur, quædam longæ, quædam breues esse dicuntur, & ista est diuisio febrium continuarum, sine accidentibus, nunc uidetis artem & mirabilem Gal. breuitatem longè enim aliter febres cognoscere docet, quàm hactenus interpollatas cognoscere docuerit, has enim docuit proprijs accidentibus quæ cum suis annexis solent contingere, & nos per signorum fontes diuisimus, & per annexa fontibus, ut regionem considerando in qua ægrotat, ætatem & reliqua, præterea temperaturam propriã quæ maxime ad interpollatarum febrium cognitionem conducunt, in his continuis nihil dicit quædam tamen innuit summa quidem breuitate, Galenus ergo non processit sicut fecit in alijs capitibus, ea fuit ratio quoniam summo philosopho scribebat, ideo quicquid potest ab ipso elici, tacet, igitur scire debetis sicut Gal. in secundo de crisi, tertio cap. declarauit ubi differentiam inter febres continuas, & interpollatas posuit, & in

primo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

primo & in secundo de diff. feb. dixit febres interpollatas à continuis non differre inter se, quo ad causas, & ideo qui bene interpollatas cognoscit, & continuas cognoscet, quia oẽs tã continuæ, quam interpollatæ, à pituitæ, uel bilis, uel melãcholiæ putredine fiunt, ideo nec genere, nec subiecto terminante diuersificantur, quæ est ratio formalis diuersitatem febris faciens, idcirco quando quæsiuimus an sanguis putrescat, & aliam febrem ab alijs iam dictis putridis distinctam faciat, diximus ob hanc causam non differre, nec nouam ideam, nec nouum genus facere diximus cum sanguis, uel ichor putrescit. i. subtilior pars eius, tunc illa putredo fit simillima putredini bilis, quia tenuior pars eius ad bilis naturam in tali transitu uergit, cum uero crassior pars sanguinis putrescit, putredo illa est similis putredini quæ oritur in melancholia, ideo non fit diuersa febris species, nec essentia, & ita tantum sunt tria febrium genera, secundum tria subiecta, uel ergo putrescit bilis, & de colericarum genere fit febris siue continua, siue interpollata sit, & semper ad nostros fontes, & ad rei naturã recurretis, quia quicquid de interpollatis idem de continuis dicendum, ut Galenus in quarto de regimine acutorum, ait si tertiana continua esset, causus esset, & si quæ ab humore melancholico pendet, quæ & ipsa caret nomine, si esset interpollata, quartana esset, sed diceret quis, quæ differentia est inter ipsas? dico, quod differunt secundum motum, & secundum situm, quæ sunt differentiæ accidentales, quæ tamen

tamen in curationibus differentias maximas faciunt, à motu igitur sumuntur, cũ. s. mouetur humor & expellitur, si quidem expelletur ab intimis uenarum partibus, hoc est, uel quia uirtus robusta est, aut materia pauca, aut est subtilis, si uero uirtus fuerit debilis, uel materia multa, aut crassa, natura non potest eam expellere extra uenas, si ab intra illa materia ad extra excreta fuisset tertianam febrem fecisset, sed cum intra uenas permanet, febrem facit ardentem, quæ maxima est, & uix curatur uel interficit, in septima & raro ad decimumquartum protenditur, at non in robustis hominibus, quoniam ubi putrescit bilis in uenis sæuißima facit accidentia, & hæc est differentia, quæ est inter tertianam, quæ inuadit tertio quoque die & ea quæ continua est, quoniam in tertiana materia extra uenas expellitur in continua putrescit bilis intra uenas, & ibi remanet, & hoc facit differentiam, & quod diximus de istis, de alijs quoque dictum sit febribus, & quoniam tria sunt, intemperaturarum genera, tot etiam sunt continuarum genera, cum enim pituita putrescit in uenis, & extra expelli non potest fit continua cuius nomen inde nascitur, s. febris continua ex putredine pituitæ, & hæc febris à quotidiana differt ratione loci putredinis, continua locum putredinis habet in uenis, quotidiana extra uenas, eadem etiam est differentia inter quartanam, & continuam à melancholico humore putrescente, quoniam ubi pars craßior sanguinis, uel melancholia extra uenas expellitur fit quartana,

tana, ubi uero putrescit intra uenas & ob debilitatem uirtutis, uel materiæ multitudinem, uel craßitiem extra expelli non potest fit febris continua sine nomine, sed appellatur continua ex putredine melancholiæ, sed quæ febris est illa quæ sinochos appellatur, quæ quidē est ex genere ardentium, ut Gal. inquit in secundo de dif. feb. & in secundo de crisi? febris ista quæ sinochos dicitur licet non sit prorsus eadem cum ardente, est tamen ei similis, sed nunquid in diuersis generibus sint collocandæ? si quis percuntaretur à me, dicerem nequaquā, ideo solum ipsæ differunt, quoniam ardens febris fit à putredine ueræ bilis, quæ ueram habet eius formam, sed febris sinochos quæ & ipsa acuta est, non fit à putredine bilis propriæ, & ueræ, sed à tenuiori parte sanguinis, quia ubi tenuior pars sanguinis putrescit ad bilis naturam uergit, & facit accidentia bilis similia, sed calor qui est in sinocho, tanto benignior est, quanto pars illa sanguinis subtilior & benignior pura bile, ideo differentia, quæ est inter tenuiorem partem sanguinis & bilem, eadem est inter synocham & ardentem febrem, igitur spetie & non genere differunt, quoniam tantum tria sunt genera febrium, tam continuarum, quam interpollatarum, sed quæ continuæ sunt habent humorem putrescentem tantum in uenis, quæ uero interpollatæ eundem humorem putrescentem habent, sed extra, ideo Gal. eadem signa repetere noluit, sed alia ponit quæ accidere solent, ideo dixit,

FEBRES AVTEM ASSIDVAS, EX EO

MAXI=

MAXIME COGNOSCES, QVOD NVLLVM EX HIS HABENT, QVAE IN ESSE INTERMITTENTIBVS DOCVIMVS, illa signa, quæ docuit in interpollatis esse debere, quod non sint in continuis, modo docet Gal. sed nos uideamus quæ sunt ista signa distinguentia continuas ab interpollatis, ubicunque uidebitis (dicit Galenus) febrem aliquã in qua non sint frigora, quæ necessario in intermittentibus esse deberent eam continuam esse febrem dicetis, quoniam ubicunque aliqua necessario sequuntur causas si illa remoueantur necessario etiam remouebitis causas: si ergo remoueantur signa pathognomonica à febribus interpollatis, non erunt interpollatæ amplius, sed omnes erunt putridæ. febres enim, uel sunt interpollatæ, uel continuæ, sed cum non sint interpollatæ, ergo erunt continuæ, signa autem quæ interpollatas sequuntur sunt hæc, quia cum rigore inuadunt, uel cum inæqualitate, uel cum refrigeratione, idest cum horripilatione, tertio cum frigiditate, quarto cum rigore, nec potest esse febris interpollata quæ non incipiat cum altero istorum præterea in 24. horis manifestã faciunt declinationem, & si uiginti quatuor horas transibunt, nec manifesta declinatio appareat sunt continuæ, uel erunt, ubi ergo non adsit inæqualitas, nec refrigeratio nec frigus, seu horror, neque etiam rigor, quæ in principio febrium interpollatarum esse debent, & ubi accedit quod ad uigesimam quartam horam nulla apparet declinatio, tunc febrem conti-

continuam eſſe dices,& hæc omnia ceſſant in continuis, quia humores putreſcunt intra uenas, in interpollatis autem apparent propter motus materiæ, quæ expellitur ab interioribus partibus uenarum ad exteriores, cum ſenſibilia membra tangũtur, & cum iſte motus in continuis febribus remoueatur, remouentur etiã omnia, quæ ſequuntur ipſum motum, cum enim putreſcit materia intra uenas, non tangit ipſos muſculos, & per conſequens ceſſant ſemper omnes illæ mutationes, & ob hanc cauſam clamat Gal. continuarum febrium proprium eſſe, non horrere, & ideo uidetis, quomodo Gal. à natura rei hæc ſigna ſumpſerit, circa initia febrium continuarum, ſi uero circa finem eſtis, & iam habuiſtis inditia, quod ſine rigore & frigore febris inuaſit, expectabitis uſque ad ueſperas, ut uigintiquatuor horæ pertranſeant, ſi perſeueret adhuc, & non declinet continua erit, continua enim non eſſe, non poterit quoniam quotidiana non pertranſit uiginti quatuor horas, & ſi pertranſeat, continua eſſet, & ita duo ſunt quæ febrem continuam indicant, primum eſt quod ſine inæqualitate incipit, ſine refrigeratione, ſine frigore, & ſine rigore, ſecundum eſt quod nullam facit declinationem in uingintiquatuor horis, QVAE SI INAEQVALE HABVERIT INCREMENTVM, PRAETER ALIAS NOTAS, MAIOREM TEMPORIS DIVTVRNITATEM PRONVNTIANT &c. hic Gal. occultiſsime diuiſionem facere intendit, quod .ſ. quædam

ex his febribus continuis, ſunt longæ, quædam breues, ideo inquit, ſi inæquale habuerint incrementnm, in longũ tempus protrahentur, quibus uerbis diſtinguit continuas, quæ ab humore craſſo dependent, ab his quæ à tenui humore, ſicut etiam interpollatæ diſtinguntur, nam quæ à tenui humore dependent breues ad modum ſunt, quia tenuis & paucus eſt humor, ut tertiana, quotidianæ uero ſunt longiores, quia craſſus humor eſt, & frigidus, continuæ etiam quoniam idem habent genus, hoc pacto diſtinguntur, & hoc uoluit dicere Gal. quod quædam continuæ à bile, quædam à pituita dependent, dixit incrementum, i. ut in quotidiana, diximus corpus incaleſcere incipit, poſtea refrigeſcit, non aliter quam ſi ignem in ligno uiridi poneretis, nam modo flammam emittit, modo ſuffocatur ab humiditate multa, poſtea in alia accenditur parte, ita accidit cum humor craſſus putrefit, calor non eſt æqualiter in ipſo quia æqualiter à calore dominari non poteſt, quia diximus inæqualitatem fieri, cum forma non poteſt uincere materiam, cum igitur, in obedientia ſit in materia iſta putreſcente, ideo dixit Gal. ſi inæquale incrementum. ideſt, ut nunc uideatur habere magnũ calorem, & poſt modicum tempus habere minorem, poſt maiorem, ſignum eſt materiam uinci non poſſe, nec æqualiter à calore dominari, ideo propter alias notas maiorem indicant temporis longitudinem, (A T QVE ADEO SI PROPRIVM ET EVIDENS IN PVLSIBVS SIGNVM OBTINEANT

NEANT &c.) uult hoc docere, proprium omne omnium putridarum febrium ut euidens habeant in pulsibus signum.i.inæqualitatem, quoniam ut inquit Gal. secundo de differentijs febrium inæqualitas impulsu signum est inseparabile à febribus putridis, signum euidens febrium dixit, & tacuit putridarum propter breuitatem, dixit euidens, quoniam in febre à bile, in tertiana inæqualitas quædam ad est, sed uix percipitur, quoniam humor tenuis est, sed pituita quoniam uiscida est, & crassa, euidens inæqualitas ab hiuismodi dependens apparet. AT SI NEQVE ORDINEM, NEQVE AEQVALITATEM, NEQVE NVMERVM SERVET, AVGMENTVM ERIT &c. hactenus de prima diuisione loquutus est Galenus, & licet omisisse uideatur secũdum membrũ, & de continuis quæ breues sunt non esse loquutus, tamen cum dixerit de longis, breuitati studens, & breues intelligere uoluit, quæ optime cognoscuntur ex cognitione sui oppositi, certũ enim est, quod unum oppositum cognoscitur per reliquum, breues quidem ab humore tenui facile resolubili depẽdent, uult modo in hac parte aliam ostendere diuisionem, quod quædam magnæ, quædam paruæ, & inquit. SI MODO IN HVIVSMODI CONTINVIS NON VIDEBITIS IMPVLSV, &c. id est, si in æqualitas impulsu est ut superius diximus, id est uirtus aggrauatur malum est, si postea ordinem nõ seruat, pessime res se habet, si postmodum etiam consonãtia tollitur

itur, & proportio signum est, quod materia superat naturam, & hoc est quod Gal. dicebat, quæ omnia arguunt non solum febres continuas esse, sed inlerpollas & magnas, quoniam intermittentes declināt, quod signum est uictoriæ naturæ contra materiam, sed ubi hæc adsunt, febres continuæ & magnæ sunt, QVOD SI TALES PERMANEANT IN TERTIA DIE ACCESSIO MAIOR, ALIAQVE EXCREMENTA ET VRINAE OMNINO CRVDAE APPAREANT, NON POSSVNT HVIVSMODI FEBRES IN SEPTIMA INDICARI, &c. uult enim in hac parte, ut longitudinem cognoscatis, & breuitatem & affert documentum optimum, & inquit, si igitur ad quatuor ad summum dies non apparuerit signum concoctionis materiæ, non erit expectanda crisis in septima, hæc habetis à Gal. in primo & secundo de diebus, decretorijs, & primo de crisibus, secundo aphorismorū, dixit aut in tertia, uel quarta quoniam si dies critici sunt, & modo in diebus paribus, modo in imparibus ægritudo mouetur, dixit igitur in tertia propter febres, quæ exacerbantur in die impari, dixit in quarta propter febres, quæ exacerbantur & inuadunt in die pari, non iudicantur igitur in septima, quoniam quæ terminantur, iudicantur in tertia, uel in quarta SI VERO DIES QVARTVS TERTIO SIMILIS VIDEATVR, &c. uult Gal. ostendere febres, quæ manifestæ & occultæ sunt, quæ in decima

quarta die terminantur, & inquit si in die quarta nulla erit mutatio in urina, neque in excrementis alui, sicut etiam in die tertia & cum hæc febris ueluti subliquida sit, nec magnum habeat calorem, sed sit sicut palea infusa in aqua quæ suffumigat, & non ardet, si in quam talis erit febris, & in facie nullam uideatis habere ægrum mutationem, neque in tota corporis habitudine, longa erit febris hæc, & in decimoquarto non terminabitur, quoniam Hippocrates dicebat secundo apho. Aphorismo uigesimooctauo, febricitantiū non omnino leuiter permanere corpus, & nihil imm
nui, uel plusquam expostulat tabescere, malum, illu
enim morbi longitudinem, hæc uero imbecillitatem significant, & Galenus ibi in commento inquit maner
corpus, & non imminui morbi longitudinem, significat propter humoris craßitiem, & cutis densitatem nec non uirtutis imbecillitatem.

Credo uos meminisse nos à principio docuisse qu
admodum Gal. in hoc libro duas seruat methodos al
teram diuisiuam, alteram resolutiuam, quibus alterna
tim utitur, secundum quod magis expedire uideatur
& in tradenda cognitione febrium, hactenus diuisiu
methodo processit, & hæc sua erit diuisio, febrium i
sua communitate, quædam simplices simplicitate for
mæ caloris quædam compositæ, & aliam postea faci
bat diuisionem, quia uel calor iste est in aliqua corpo
ris parte propter materiæ putredinem in ea existe
tem, ut in cauitatibus & absceßibus, uel propter ob
structio

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

ſtructionem, uel inflammationem accedentem, uel ab humoribus in corde putrefactis, & ſic febres cum accidentibus cauſant inter quas peſtilentes connumerantur, & iſtarum quædam continuæ, quædam interpollatæ, continuæ, ut cum humores in magnis uenis putreſcunt, uel in illis quæ ab axillis infra ſunt, interpollatæ fiunt, cum humores extra uenas putreſcunt, & hoc ſubdiuidit membrum in ſuas ſpecies indiuiduas, & ibi acquieuit poſuitq́; Gal. tres interpollatarum, febrium ſpecies, ut ſupra uidimus, hac facta diuiſiua methodo oportuit, ut perfectam traderet notitiam & cognitionem, & ſigna traderet per quæ ſingulas iſtas ſpecies cognoſceremns, propterea caput illud aggreſſus eſt, in quo ſigna omnia illarum trium recenſuit, & in progreſſu illorum ſignorum non uſus eſt methodo diuiſiua, ſed mutauit eam, & ad reſolutiuam acceßit methodum, & ad finem, ac ſcopum, direxit, & cognita rei natura affectus omnes conſiderauit, & comparando illos inter ſe & in ſuas cauſas reſoluendo tradidit nobis artem qua occultam febrē cognoſcere poſſimus ex ſuis cauſis per huiuſmodi effectus, & oſtendimus methodum ex qua hæc omnia haberi poßint, uidelicet tres illos fontes ex quibus ſumerentur, ubi uero egit hanc ſecundam partem, acceßit ad id cuius gratia, quæcunque ſuperius dicta ſunt, fuerunt tradita, & non aliam ob cauſam febres & ſigna conſiderauit, niſi ut recte doceret curandi rationem, iam igitur omnibus recte conſideratis, conſequens erat, ut ad febrium cu=

rationem accederet, & ideo inquit, DEINCEPS VERO SINGVLORVM CVRATIO TRADETVR &c. in qua parte (ut ostendimus) ut curet huiusmodi febres, scopus suus talis est, primo uniuersalem methodum tradere incipit, qua febres omnes, curare poßitis, qua proposita & declarata ad curationem ipsam particularem accedit, & quæ in ea uniuersali methodo fundatur, & hic diligenter attendite, ut his paucis exemplis discatis quomodo uniuersalis methodus particularibus applicanda sit, uniuersalis igitur methodus à Galeno proposita talis est proponit tres fontes in quacunque curatione, non modo febrium, sed quarumcunque ægritudinum necessarios, qui ueri sunt indicationum fontes, & sine quibus recta curandi ratio haberi non potest, quoniam indicatio est anima dogmaticæ curationis, primus igitur fons est exquisita cognitio naturæ morbi, oportet enim si indicationes curandi habere uultis, ut morbi naturam cognoscatis, secundus fons est exquisita naturæ corporis cognitio, in quo est morbus, tertius fons est cognitio naturæ aeris qui locum ambit in quo degit æger, hæc tria nisi exacte cognoscatis nunquam curationes elicietis, de quibus Gal. copiose nono therap. decimoquarto, quod autem ita sit, uidelicet quod isti tres fontes sint cognoscendi, natura rei indicat, ita quod methodo poteritis hanc methodum assequi, Certum est enim quod id circa quod medicus uersatur, & finis ueri medici, qui artem non adulterat, sanitas est, quæ in quodam

affectu humani corporis consistit, igitur medicus circa huiusmodi affectum uersatur, affectus autem iste uel naturalis est, uel præternaturam si naturalis tunc eius naturales dispositiones considerandæ, seclusa tota ægritudinis consideratione, si præter naturam tunc eius dispositiones considerandæ, quæ præter naturam sunt, & huiusmodi affectus ægritudines sunt, & ita duo fontes sunt orti ab ipsa rei natura, primus naturalis dispositionis ægri consideratio, secludendo morbi considerationem, secundus consideratio affectus præternaturam qui morbus est, affectus naturalis conseruationem indicat, affectus præter naturam ablationem, sed quoniam ista rei cognitio, circa quam uersamnr confusa est, iure etiam optimo nescitur indicatio, quid agendum cognitioni proportionata, ac prout magis uel minus distincta erit cogitatio, tanto etiam magis uel minus distinctæ erunt indicationes, ideo is solus sciet exquisite curare, qui ueram habebit diuidendi methodum, secundus fons est ut rectam cognitionem naturæ ægri habeatis, quia confusa in hoc nascetur indicatio, ubi iste fons confusus erit, tertius fons est aer, nam quantum faciat aeris mutatio ex his ostẽditur, quod ex eo in eadem die fiunt mutationes in corpore, & aer est sanitatis autor, & morbi, & aliquando prohibet, nos operari posse, & ita maxime necessaria est aeris cognitio, à quo tanquam à tertio fonte indicationes sumuntur, ubi igitur hos habetis fontes ueluti loca in intellectu fixa singula postea diuidetis

facillimè, & ad ſingula quæq; particularia accedetis, iam igitur de ſingulis pertractemus, tres ſunt igitur fontes &c. Duo ex illis ſunt qui diuiduntur, nec aliter diuidi poſſunt, niſi per cauſas efficientes ſciuiſtis per diuiſiuam methodum Galenum ſuas diuiſionem facere per omnes cauſas formales. ſ. efficientes, & materiales, etiam tertius fons per formales diuiditur cauſas, Duo illi fontes qui per omnes cauſas diuidunt ſunt natura ægri, & aer ipſe, morbus autem per rationes & cauſas formales tantum diuiditur, iam igitur exerceamus nos in his tribus fontibus, & primo naturam ægri per ſuas cauſas efficientes diuidamus, quoniā in ſua uniuerſalitate accepta cōfuſa eſt, hæc aūt ſunt ſymptomata habitus corporis, mores, conſuetudo, ars etc. nam iſta uarias naturas efficiunt in humauo corpore, ex uarijs temperaturis uariæ naturæ ſunt, magis & minus aptæ ad agendum, & patiendum ut optimè declarat Gal. in tribus libris de temperamentis, ubi oſtendit quod temperaturæ naturas immutant, & mores ſequuntur temperaturam corporis præter naturam pro uaria compoſitione actiones, ut paßiones mēbrorum, deteriores fiunt, ita quoque ex uario habitu & gracilitate, & ex uarijs formis meliores, & deteriores reſultant actiones, præterea mores ad alterandas naturas plurimum faciunt, quia ſicut temperaturæ mores efficiunt, ita mores temperaturas uariant, imò bonæ, & laudabiles temperaturæ, ex malis moribus uariantur, & multæ malæ temperaturæ, ex

bonis

onis moribus redditæ sunt laudabiles, Ars etiam
nultum pollet ita ut fullones humidiores reddantur,
abri ferrarij sicciores, consuetudines etiam summope
re faciunt, ex uarijs enim consuetudinibus uariæ re=
ultant temperaturæ, ut patet ex puella illa assueta na
pellum comedere, ut recitat Auerrhois. Nec elleborus
coturnicibus, sturnis cicuta est cibus, & nobis uenenū,
nisi ob diuersitatem temperaturarum, ex diuturna igi
tur consuetudine omnia ista temperaturas maxime
immutant, ætas & quantum immutet & tempera=
turas uariet omnibus in confesso est, quæ omnia à uo=
bis recte consideranda sunt, si optime naturam rei co=
gnoscere uultis, & non solum in toto corpore, sed
etiam in singulis partibus corporis & hoc modo di=
stinguetis omnes humani corporis naturas, aeris
etiam natura per suas efficientes causas hoc modo di=
stinguetur, uel enim regio, uel tempus anni, uel consti
tutio faciunt aeris mutationem: ubi constitutio aliqua
nubilosa est ex ea confestim redigitur aer in humidi=
tatem superfluam, si fuerit uentosa pro ratione & na
tura flatus, uel australis, uel borealis aer alteratur.
Quantum etiam regio faciat in alterandis aeris dispo
sitionibus id planè scietis si scythiam regionem, &
quæcunque circa septentrionem sunt, considerabitis,
& quæ circa Ægyptum uidebitis quam sint uarij ho=
mines, tempus etiam anni quantum faciat uideatis,
quæ sit differentia inter æstatem & Hyemem, & re=
liqua tempora, ubi hæc omnia considerabitis, & non

ſolum aerem in ſuo uniuerſali conceptu, ſed uſque ad ultimam ſpeciem per huiuſmodi diuiſionem, quicquid de aeris natura haberi poteſt habebitis, Natura uero morbi non diſtinguitur per cauſas efficientes, ſed per rationes formales, ſicut fecit Gal. & reliqui ita enim faciunt cum uolunt morbi naturam diſtinguere, primo genus diſtingunt, & inquiunt, morborum quidam ſunt intemperatura, quidam in compoſitione, quidam in ſolutione continui, ſi in temperatura, genus in ſpecies diuidunt, & dicunt, quidam ſunt per affluxum materiæ, quidam ſine affluxu materiæ, & ſunt uel calidi, uel frigidi, uel humidi, uel ſicci, tantum qui ſunt ſine affluxu, uel ſimplices, uel compoſiti, uel ſcilicet frigidi & humidi, uel frigidi ſicci, uel calidi & humidi, uel calidi & ſicci, iterum diuidunt ſic, quidam ſunt uelocis motus, quidam tardi, quidam ſunt bonorum morum, quidam maligni, & iſtæ ſunt diuiſiones per rationes formales, de quibus Gal. in nono therap. & forte non ſatis explicitè eas declarauit, dum uniuerſalem methodum tradidit, in curandis febribus interpollatis. hos tres fontes proponit, ſed breuiter & ſtrictiſſime admodum, niſi diligenter aduertatis à ueſtris manibus effugiet tota ars huius libri, in quo in uirtute omnia quæ ſunt in arte continentur, & primo incipit à natura morbi & ab ipſo indicationes ſumit, poſtea à natura ægri, poſtremo aliquid addit ab aeris natura incipit autem à natura morbi & recte quoniam indicat quid agendũ, quia hoc proponi debet reliquit accidentibus

cidentibus

identibus,quæ ſunt quando,quantū,ubi, qn̄.à natura
rgo morbi tanq̄ à primo fonte docet qđ ſint indicatio
nes ſumēdæ,natura aūt huius morbi pænes differentiā
generis,uel ſpecierum conſideratur, uel penes forma
rum gradus & proprietates conſequentes eſſentiam
morbi,dixi pœnes gradus formarum,quoniam forma
morbi ſuſcipit magis & minus, tertio penes quanti=
atem morbi, quarto penes temp ora , quinto penes
motus pro ut uelocior , uel tardior eſt , ſexto penes
mores bonos,uel malos,& ſic pro huiuſmodi ſex dif=
ferentiarum et formarum, gradibus, & de proprieta
ibus eſſentialibus morbi eſſentiam conſequentibus per
ractabitur, et ſuo loco oſtendam etiam quomodo pe
nes tempora indicationes ſumuntur & reliqua omnia
pertractabuntur nullo prorſus ommiſſo,ordo aūt pro
grediendi Gal.talis eſt primo à temporibus incipit,à
morbo,à moribus, ſecundo ad formarū gradus accedit
ultimo ad quantitatē ſed quare hunc ſeruat ordinem ſi
quis percunctaretur:Dicerem ideo hunc ordinem ſer=
uaſſe,quoniam ſi quis recte mederi uelit, cognita natu
ra ægritudinis,primo uti præuiſione debet ſeu prono
ſticatione,quia ſemper culpa careb it,ubi dicet ægri=
tudo iſta ſalutaris,ut mortalis eſt ſecundo rectam ui=
ctus rationes inſtituere debet & hæc duo agenda ſunt
à medico antequam ad indicationes accedat,ideo Gale
nus ea loca præpoſuit ut posſit rectè uti præuiſione,
& recta ratione dictus poſtea propoſuit loca unde
quid agendum ſumatur,tempora igitur proponit,mo

dus

dus, & ægritudinis mores, ubi enim cognoſcit medicus tempus utrum .ſ. hoc .ſ. principium uel augmentum & reliqua ſcit an morbus futurus ſit longus, uel breuis, & ita à temporibus artem præuidendi habebit, & uictum inſtituendi præterea circa motus ubi præuidebit præcipitem eſſe motum & à mane ad ueſperas notabiles mutationes fieri dicet nunc cito terminabitur, ut ad mortem, uel ad ſanitatem: & tunc rationem uictus habebit longe diuerſam, nam ſtatus longinquus erit in tardo motu ideo uictus eſſet uberior, in præcipiti autem motu quia ſtatus eſſet breuis, ratio uictus erit ſubtilianda & maxime in ipſo ſtatu, & ſic ex his optime ſcietis an parum uel multum ſit exhibendum, mores præterea plurimum ad pronoſticum faciunt, & non minus etiam ad curationem, ubi enim uidebitis mores malignos, morbum periculoſum dicetis eſſe ſi erunt benigni, dicetis quod cito curabitur, ſi habebit ſyncopam, ſcietis etiam in principio paroxiſmi eſſe cibandum merito igitur Gal. indicationes primo poſuit quæ à quatuor anni temporibus à motu morbi & ab ipſis moribus ſumuntur, quoniam ab huiuſmodi tribus indicationibus ſumuntur pronoſticandi, atque etiam conſtituendi uictus rationes in primo duo habere debetis antequam aliud faciatis, in iſtis poſitis & ideo conſtituto quod præfugiendum, & quomodo ſit uictus ratio inſtituenda, tradet indicationes quæ à forma, uel à gradu morbi, uel à proprietatibus eſſentialibus ſumuntur,

tur, & hoc ideo quoniam ubi præuisum est de euentu, & uictus ratio est constituta uidere oportet quid sit agendum quod gradus formæ, & proprietatis essentiales indicant, sed quoniam non sufficit scire quod agendum sit, sed etiam oportet scire quantum agendum, & locus iste est quantitatis morbi iam igitur uideamus Gal. locum & seriem, inquit: DEINCEPS IGITVR SINGVLARVM CVRATIONES TRADEMVS ET PRIMO INTERMITTENTIVM DEINDE CONTINVARVM EX INTERMITTENTIBVS QVIDEM BREVISSIMA SIMVL ET MANSVETISSIMA EST TERTIANA, LONGISSIMA VERO ET QVANTVM EX SE TVTISSIMA EST QVARTA: His uerbis (ut iam diximus) tradidit loca Galenus primum à temporibus dixit, breuißima igitur est: idest breuissima habet tempora: hoc posito quod necessarium est ut quatuor tempora sint breuia & si breuis est oportet etiam ut celer sit motus, quoniam non posset esse breuis, si tarde moueretur, igitur non dixit breuißima quatuor morbi tempora fore, indicauit, etiam quod uelocis est motus præterea cum dixit mansuetißima, est mores indicauit, cum uero dixit longißima quartana oppositum accepit, sed tuta quantum ex se est: bene dixit, quantum ex se nullum afferre incommodum, per se quidem non facit, sed quod non potest ipsa per instrumentum facit, nam & lienis tumorem,

& tu-

ex tumore hydropem facit & ex hydrope interitum cum dixit quotidiana VERO LONGA EST ET PERICVLO NON VACAT in tempore motum, & mores posuit, dixit periculo non uacat, ut non fidatis in ipsa, licet mores pessimos nō habeat, ut ostendemus suo loco itaque statim ab initio uictus rationes instituemus uniuersum morbi tēpus considerātes, ex hoc aparet ideo ab his tribus incepisse ut uictus rationē institueret, NAM IN ACVTIS ET QVI AD FLATVM CELERITER PERVENIVNT, SI TENVIVS OMNINO CIBARE VOLVERIS, NON MAGNOPERE LAEDES, IN LONGIORIBVS PRIMO, &c. nunc distinctius inquit, quod indicationes de uictus ratione sumere debetis à tempore & à motu, si enim uidebitis quod status propinquus sit, cibum quidem exhibere poteritis tenuiorem sine multo discrimine, si uero longus erit, non poteris cum dieta tenui regere infirmum sine maxima eius pernitie, & ratio est quoniam ubicunque incorpore est morbus aliquis materialis ratione materiæ deprauatæ necessarium est ut sint ibi duo inimici cōtrarii naturæ ægri, calor .s. natura & facultates omnes naturales quæ perpetuo contra alterum aduersarium qui morbus est dimicant, morbus uero ex opposito reluctatur ut naturam uincat ubi est pugna ista non oportet ut calor in natus ocupetur, circa cibum, ut ualde contra morbum pugnare possit, ideo cum uidebitis pugnam

gnam actu inceptam (enim aliqua necesſitate cogat) prorſus à cibo abſtinere debetis, nam quantum datis de ipſo tantum nocetis, nam alterum uel alterum ex cibo ſequetur, uel dimittetur nec amplexabitur à calore & incoctus dimittetur & tunc corrūpetur, & in morbi naturam mutabitur, & fouebitis morbum, uel ſi calor ipſum amplexabitur & concoquet detrahetur natura pugna, & morbus in ualeſcet &c.

Propoſitis igitur illis tribus: uidelicet ægri natura, & aeris diſpoſitione naturam rei ita ſe habere ſciatis, morbum qua morbus eſt ſemper eſſe remouendum indicat ipſa natura ægri cū ſit naturalis affectus ſemper conſeruari debet, aeris diſpoſitio ſe habet ac medium, ſi enim fuerit naturæ conformis quam conſeruare debetis aeris diſpoſitionem conſeruabitis in ſtatu in quo erit, ſi uero naturam offendat, ut ſe teneat ex parte morbi ſtatum illum in contraria alterare quærimus ut naturæ faueat, His ita propoſitis facile eſt methodum uidere ſumendi uictus rationem, ſi morbus ſemper remoueri, ægri uires conſeruari debent: ubi hæc duo coniungetis, ſi morbus à natura uinci non poteſt, niſi in longo tempore, quoniam natura ea eſt quæ operatur, certum eſt quod non ſufficit niſi ſuſtineatur, ergo eam conſeruare debetis cum alimentis ex quibus reſtaurari posſit, quod continue deperditur de corpore à calore naturali, quia aliter faciendo, ubi morbus longus eſt, ægrum deducetis ad incommoda maxima. Si enim in principio tenuiſſima utimini diæta,

in

in tempore non oportuno nutrire cogemini, & natu ram a pugna impedietis, & sic præualebit morbus, si uero status sit breuis, quæ breuitas ex indiciis iam dictis cognoscetur, tunc dicit Gal. non multum lædetis ægrum ex tenui uictu, quia si cito terminaturus est, uirtus tolerabit, hæc moderata esset cura & non coacta, de qua nos in præsentia non loquimur. CVM ENIM CONSTET VIRTVS NON MVLTVM patietur, etiam si tenuiori utemini uictus ratione, quam oporteat, quoniam iste uirtutis affectus breui durabit tempore non multum incommodum contingit sicut euenit in longis. Si enim in illis tenuiori quis, quam oportet est uictu usus, in alterum duorum cadit eger, aut una cum morbo cadet uirtus, aut intempestiue ægrum nutrire cogemini, ut etiam dicebat Gal. undecimo therap. nihil peius facere quis potest quam ægrum circa statum nutrire, & ratio est quoniam cum magna sit nunc temporis pugna nostra contra morbum, uel cibus datus relinquetur incoctus, & putrescet, & morbi materiam augebit, uel si natura concoctionem aggrediatur, iam pugna diuertetur, & utrunque istorum non leue incommodum erit, sed contrario modo exhibendus est & tenuissimus in id tempus conseruandus est hoc quidem omnium commune est, quod dixit Gal. circa uictus rationem instituendam, & circa præuisionem ab huiusmodi tribus. s. à motu à temporibus. & à moribus, & non solum hoc commune est in febribus, sed etiam in omnibus alijs ægri=

ægritudinibus. QVID MODO SIT IN FEBRIBVS INTERMITTENTIBVS proprium Nunc Gal. docere intendit, ideo inquit. AD HAEC VERO QVAE PROPRIA INTERMITTENTIBVS SVNT CONSIDERARE OPORTET, Quæ sunt ista propria, miram breuitatem & artem consideretis admirabilem, nunc tradere incipit quæ essentiam & differentiam, indicant uniuscuiusque morbi, & simul differentiam tradit, pro ut formam habent simplicem, uel compositam, & pro ut secundum accidentia distinguuntur enumerat, & tempora, motus, & mores, & rectam uictus rationem instituendi, & quid agendum habeatis, quoniam sciuistis in natura morbi plures esse partes, & quomodo à natura morbi indicationes sumuntur, quo instituenda sit uictus ratio à temporibus morbi, à motu, & à moribus, quid uero sit agendum, ut indicationes sumamus, speties quidem, & differentias morborum considerare oportet, & uidere utrum morbi forma simplex sit, uel composita Gal. simul utrunque mira breuitate complectitur, & breuiter: ex quinto loco redarguitur eorum audacia qui ausi sunt dicere Galenum esse loquacem, pro ut ostendit etiam ipse in sex libris de morborum causis & in arte parua, & si forte in libris alijs fuerit longus hoc propter sophistas fecit & propter eorum sectas, qui totam medicinam corrumpere conabantur, quod affirmauit in primo de elementis tertio ubi dicit quare ipse in loquendo fuit pro=

prolixus Hippocrates uero breuis. De tertianis auspicari uidetur & inquit distinguēdū primo est an tertiana sit exquisita, ut ita dicā, an minime exquisita si recte uultis hanc rem assequi uideatis Gal. primo aphorismorum duodecimo primo tradit Galenus hoc loco febrium intermittentium speties indiuiduas, & simul formas & accidentia sequentia formas, siue simplices siue compositæ sint, à QVIBVS FORMIS INDICATIONES SVMVNTVR, ut ab illis uictus ratio sumatur, & etiam præcauendi, & inquit primo debetis morbum speculari in se cuius sit naturæ, an bonorum, uel malorum morum ad pronosticandum & adrationem uictus instituendam, quæ accidentia haberet, pulsus præterea & urinas contemplari, si pulsus magni ueloces, & frequentes indicabunt febrem accedere ad naturam tertianæ, si cum horrore uel frigore in uadet ad crassum humorem accedere, et ubi tertianam cognoueritis esse exquisitam ex suis statim signis ista oritur cognitio quod erit breuis, & in septimo periodo terminabitur, & non solum quod breuia habebit quatuor tempora scietis, sed mores etiam benignos & breuem motum & ex his scietis instituere uictum, & de salute pronosticari, si uero cum horrore inuadet & quod per longum per durat tempus horror uidetis, & non moueri bilem, nec in declinatione sudorem, colorem habere subalbidum, & faciem sub tumidam iudicabitis febrem esse quotidianā & per consequens longam, & periculo non uacare & tandem

lem ex morbi natura indicabitis an sit futurus longus
morbus,uel breuis, & an bonorum uel malorum sit
orum,& rationem instituendi uictum, & prono=
ticandi scietis,& cuius species sit, & si ad bilem sim=
plicem terminabitur, eam exquisitam tertianã esse co=
gnoscetis,si ad pituitam simplicem, quotidianam simpli
em, si ad humorem mixtum ex bile & pituita spu=
iam,& si bilis superabit,tertiana notha erit, quæ po
ea plures habet gradus, & secundum uariam humo
um mistionem magis, uel minus appropinquat, ad
uotidianam, facillimè autem has medias cognoscetis,
bi extrema optimè cõsiderabitis. Alteram aũt
on exquisitam aliquando uidi autũno incipere,quæ
uãdoque non tantum septem periodis terminatur,
d usque ad sex mensens protendtur, postea ut par
rat tanto tempore, tum quod ægrotus imperatis me
icorum non magnopere pareret, tũ ẽt quia nõ nihil
elinqueret,tum uero quia Hyemis iniuria malè affice
t,maxime lien intumuit,& hypocõdria distẽta sunt,

Scire debetis quod in longitudine morbi plura
ontingunt incommoda,propter tres rationes,primũ
uod est infestum nobis longitudo temporis, scitis
im quod in huiusmodi longitudine, in qua morbus
fligit ægrotantem,necessaria est actio & paßio, ex
arte uirtutis, & præualet illius actio, ex parte cu=
s proportio ad est maioris in æqualitatis,unde cum
ortio sit maior ex parte morbi, uirtus succumbit,sic
parte uirtutis natura agit contra morbum, & simi

liter morbus contra uirtutem, & cum inter ipsos [...] actio & paßio, & omne agens naturale, in agend[...] repatiatur, etiam quod natura uincat, necessario aff[...] citur, & cæteris paribus, ubi sit huiusmodi reacti[...] quanto longius intercidit tempus in huiusmodi actio[...] nibus, & paßionibus maior etiam sequitur impreßi[...] & licet non percipiatur læsio puta in die, hora, e[...] septimana, ex parte naturæ si sumantur menses, in [...] gnis ad modum erit læsio naturæ propter longa[...] & contiuuam reactionem, præterea calor natura[...] membrorum sit modicus, facultates omnes debiliore[...] fiunt concoctiones deteriores quæ in uentriculo cæl[...] brantur, unde flatus quāplurimi generantur, & hyp[...] condria inflantur, intumescit lien propter flatus, [...] adustionem quæ fit in huiusmodi febribus longis, su[...] tumida facies redditur, & huiusmodi alia incommo[...] sequuntur, primum ergo incōmodum, etiam quod u[...] rus uincat, deficit, & undique remanet affecta, secu[...] dum incommodum se tenet ex parte ægri, æger en[...] in morbi longitudine fit impatiens, non potest tol[...] rare pertinax, est non obedit medico, quia parum[...] credit, & medicinis, & cum parum credat ab ea r[...] tione uictus incipit declinare, quæ à principio sibi [...] stituta fuit, ex quibus omnibus plurima sequuntur [...] commoda, nam ubi in principio ratio uictus instit[...] est, postea peccat, maius est nocumentum iuxta H[...] pocratem in tenui uictu ægri delinquunt &c. terti[...] incommodum euenit ex aeris dispositione, aer enim[...]

te calidus, siue frigidus sit plurima mala operatur, pri
mo regio aut constitutio, uel tempus anni calidum mul
tum innati caloris resoluit, ex qua resolutione debili=
tatur uirtus, longe tamen magis afficitur à frigore su
perante, quia calor innatus eliditur, & cum ex calo=
re rariores fiant habitus, & texturæ, penetrat frigus,
quoniam pori aperti sunt, & calor succubuit, & nihil
deterius ægro quam aeris frigiditas illa, inæqualitas
etiam aeris detestanda est, ut in autũno, quia caliditas
aperit poros, & frigiditas superuenit, & calor mo=
do acuitur, modo retrahitur, modo pellitur, ista tria
contingunt in longis ægritudinibus quæ recẽsuit Gal.
cum dixit in textu, POSTEA VT PAR ERAT
TANTO TEMPORE, &c. primum incõmodum,
quod ex temporis longitudine euenit, recenset, cũ quod
in ægritudinibus, etc. illud est secundũ mẽbrum, & in
cõmodũ pertinens ad infirmũ, TVM VERO HYE
MIS INIVRIA ista est tertia causa aeris dispositio,
& sic in curationibus hos tres fontes semper habebi=
tis ex parte temporis, infirmi, & aeris,

Et maxime lien intumuit &c. Omnia ista sunt
consequentia ubi enim calor innatus deficit, & spiritus
debilitantur concoctiones non fiunt, & humores adu=
runtur, & sic inflantur hypocondria & lien intume=
scit, itaque hæc febris nihil habet simile exquisitæ ter=
tianæ, quam ab initio distingui oportere dico, nam
quantum natura inter se differunt, tanto uictus ratio=

nem uariari æquum est, hæc dixit, quoniam à natura morbi sumitur indicatio instituendi uictum, cum dixit naturam morbi, intellexit te mpora, motus &c. Medium erat anni tempus &c.

In hac parte studens Galenus utilitati uestræ proponit casum, & in illa historia casus, apparebit utilitas præcipue faciendi collegia (ut uocant) siue colloquia, proponit ergo casum quemadmodum natura rei indicat ex notione finis, quia hæc est uera methodus, quis igitur est finis in narrandis casibus? finis est ut sanitatem inducatis in humano corpore, circa quod uersamur, ut facere hoc ualeamus, tres habere fontes oportet naturam. s. ægri, naturam morbi, & naturam aeris ambientis, cum igituri ista tria sint, circa quæ uersari debetis, oportet etiam in explicanda histori[a] proponere casus omnes, qui circa ægrum apparent quoniam quæ sunt extra ista tria, sunt etiam multum ad propositum, ita igitur ordinate procedetis, prim[o] circa ea quæ apparent in dispositione naturæ ægri quæ secundum naturam sunt, secundo circa symptom[a]ta omnia & accidentia, & etiam ægrotationem tertio circa aeris dispositionem, & quia casus narrati est historia, ergo in ipsa proponere debetis, & nih[il] aliud excogitare dum casum proponitis, nisi simplicem narrare historiam, quæ fidelis esse debet, pura simplex, & uera, narrando ea quæ præcesserunt circa dispositionem ægri, secundo in dispositione aeri[s]

tert

rtio in dispositione morbi, tunc incipietis ab ex=
rementis, & indagabitis causas dispositionum naturæ
gri, ubi de aeris dispositione, quæ in ea accidunt con=
lerauerítis, tertio accedere debetis ad ea quæ sunt
rca ægritudines, & symptomata enarrata, & cau=
s inuestigare, ubi omnia inueneritis, iam uobis curan
indicationes aperientur, omnia perscrutabimini, At
deatis an Gal. hæc omnia seruauerit, postea causas
uestigabimus, tertio quæcunque sunt indaganda, &
tem Galenus in hoc libro occulta arte, ordinem ser=
ire uoluit, sed quod in medio ponendum erat, in fine
r in principio ponit, ideo à dispositionibus aeris ince
it, & à temperatura: hæc autem omnia seriatim po=
imus nos, & à dispositionibus corporum incipiamus,
DOLESCENS ANNOS PLVS MINVS
CTO ET DVODECIM NATVS ERAT,
SPECTV ALBVS, ET PINGVIS, VI=
AE DEDITVS OCIOSORI &c. Videatis
iram Galeni artem, iuuenem proponit ægrotantem,
r quia ægri natura consideratur in temperatura, in
rporis habitu, & consuetudine, in ætate, in artibus,
r in his quæ immutant & alterant, hæc omnia pro=
osuit, quantum ad ætatem, habebat decem & octo an
os, nec aliud miscet, præterea pinguis erat & albus,
ec dixit, quoniam apparebant extrinsecus, hæc quo
d naturam ægri, secundo aeris dispositiones conside=
are debetis, & ideo inquit Galenus medium erat an=
i tempus inter uirgiliarum occasum, & quod hunc an

tecesserat æquinotiũ, tertio dispositiones præter naturam debetis considerare, circa infirmum, & ideo Gal. etiam subiungit, quod huiusmodi adolescentem circa ipsam ferè auroram febris, cum horrore arripuerat, quæ neque in calore, neque in pulsibus tertianæ similis esse uidebatur, imò nec uomitus biliosus sequutus est, nec multus sudor, postridie cum ad horam circiter tertiam patiens exijt febris euanuit, sed adeo sensim, ut uix circa uesperas febris expers æger uideretur, minimo hoc relicto in pulsibus euidenter admodum signo, & consumit totum ferè caput in enarratione accidentium usque ibi accesit autem huic pulsus durities & sic constat quomodo Galenus in enarratione casus primo proponit naturam ægri, secundo tempus anni, tertio accidentia omnia quæ exterius accidunt, quæ postea latentes causas indicant.

Causæ igitur indagandæ sunt, quibus explicatis luce clariores omnes indicationes curandi apparebũt. Nunc uero pro declaratione eorum, quæ sequuntur tria sunt uidenda: primo nonnullas difficultates declarabimus, quæ circa codicem contingunt: postea, de tertiana notha uidebimus quæ sit, & methodum docebimus, febres istas inueniendi, quas spurias appellamus, tertio propositi casus causas indagabimus, his uisis finis erit huius speculationis, quantum ad eorum declarationem, quæ in codice habentur, dixit Galenus: MEDIVM ERAT TEMPVS ANNI INTER VIRGILIARVM OCCASVM, ET QVOD

HVIC

HVNC ANTECESSERAT AEQVINOCTIVM, *uult dicere quod tēpus illud fuit, circa augmētū autumni, & est spacium quod est inter xi. & duodecimum, ad summum diem mensis Septembris, usque ad decimum tertiū diem Octobris, non utitur autem mensium nomine, sed stellarum ortibus, quoniam tales ortus communes sunt, & magis uniuersales, quoniam apud uarias nationes, uarij sunt menses, hoc declarauit in prima sectione, primi epidemiorum, quod autem Gal. ita sentiat, apparet quoniam uirgiliæ sunt in dorso tauri, scitis autem taurum oriri, circa undecimū diē Aprilis, et tunc etiam incipit uirgiliarū ortus, & tandiu perseuerat uer, quandiu est ipsarum ortus, sunt autem stellæ istæ, septem quæ apparent, licet una subobscura sit, oppositum uero tauri, in Zodiaco est scorpius, & sic immediate consequitur arietem taurus, in primo puncto arietis incipit uer, ita se habet scorpius, & sic de reliquis punctis, oritur autem scorpius circa xiij. diem Octobris in quo postea uirgiliæ consequuntur, & quod antecesserat æquinoctiū, intelligas autumnale, non determinauit diem, quoniam non erat necessarium, cum eadem sit natura totius temporis, in quo adolescentem circa ipsam ferè auroram febris, cum horrore corripuerat, hic oritur difficultas ex malo interpretis Acachiæ intellectu, qui deceptus fuit, uidebatur enim illi uerisimile, quod secundus paroxismus maior fuisset, primo cum uelit nunquam hoc obseruare, in errorem incidit, & quia uidebat quod nox*

& dies xij. haberent horas, nox autumni ex obseruationibus nonnullorum dicitur incipere, à prima hora diei à media nocte, usque ad meridiem, & quod à meridie usque ad aliud medium noctis essent, aliæ duodecim horæ, idem credidit etiam esse obseruatum, quare ut tollatur huiusmodi error, hæc per pauca dicamus, scire debetis antiquorum dies diuidi in xij. horas æquales & inæquales, quoniam duo erant æquinoctia duodecim erant horæ diei, & noctis æqualis, & horæ istæ æquinotiales dicuntur, uocanturq; æquales ad differentiam illarum, quæ non sunt æquales, quando uero erat ista dies quindecim horarum inæqualium totum hoc spatium diuidendum erat in xij. horas æquales, oportet ut huiusmodi horæ quæ xij. sunt à xv. desumptæ longiores sint, quàm mortes debent esse, & oportet in duodecim partes diuidi, ideo breues sunt horæ nocturnæ æstatis diurnæ breues, eadem ratione his suppositis romani in duodecim partes diuidebant diē, circa æquinoctium æquales erant, circa uero æstatem, & Hyemem inæquales, sic primam diei horam non incipiebant à media nocte, sed ab aurora, & habemus testimonium apud Martialem libro quarto ad Eudemum scribentem, ubi ait, &c.

Prima salutantes, sed & altera continet hora:
Exercet raucos tertia causidicos
In quinta uarios exercet Roma labores
Sexta quies laßis, septima finis erit
Sufficit in nonam uiridis octaua palestris

Imperat

Imperat extructos frangere nona toros
Hora libellorum decima, est Euphone meorum
Temperat ambrosias cum tua cura dapes.

Et ita apparent manifeste exercitia horarum, ut ineptum sit dicere quod à media nocte primam incepe rant diei horam, quoniam certū est quod in, media no cte non salutabant, neque etiam post meridiem incipie bant primam horam, quia nimiū tempus ociosum fuis set circa mediam noctem, ideo circa solis ortum erat prima hora diei, & præter testimonium Martialis ad hoc uerificādum est Galenus hoc affirmans, qui in lib. de differentijs febrium in descriptione adolescentis se mitertianam patientis, inquit adolescens mane quidem prima hora diei rigorem pati cœpit, exquisitæ tertia næ familiarem, postea subsequenter alias enumerat ho ras circa undecimā &c. circa uesperam, et ita constat quod horæ illæ computabantur, erroris autem causa huiusmodi uiri fuit, quia immaginatus est secundum paroxismū fuisse lōgiorem, sed Galenus dixit rursus uero circa tertij diei auroram secunda accesſio priori in omnibus præter quam in tempore similis redijt cre didit iste quod esset longior, et rationem aſsignat, quia uersus statum febres procedunt semper augendo, & materia in principio cruda existens ægrius accendi tur, & uersus statum longe magis ad incendium præ paratur, sed ratio ista non militat, imò contingit ut primo acceſsiones sint longiores, quoniam materiæ crudæ quæ in uentriculo putrefiunt, in principio

sun

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

ſunt multæ ideo præmultitudine primus paroxiſmus ſecundus & tertius ſunt longiores quam uerſus ſtatum, quia materiæ poſtea quam continue generantur ſua ſtatuta habent tempora & tunc paroxiſmi firmantur, reliqua in textu facillima ſunt, nec expoſitione indigent niſi ubi dixit ACCESSIT VERO ET TVNC PVLSVS DVRVS MEDIOCRIS QVIDEM IN PRIMO ET IN SECVNDO DIE IN TERTIO VERO ET QVARTO ET SEQVENTIBVS VSQVE AD TERTIAM AD TANTAM PERVENIT DVRITIEM, VT SI QVIS SOLI PVLSVI CREDIDISSET, MVLTORVM MENSIVM AEGRITVDINEM FVISSE PVTASSET, circa iſtam duritiem ſcire debetis, quomodo pulſus poteſt eſſe durus trifariam, ſicut & reliqua omnia, uno modo quia exſiccatur inſtrumentum ut contingit propter humidi priuationem, et ſicut lutum arefactum, ſecundo modo cum congelatur ſicut & glacies, tertio modo efficitur durum aliquid, cum repletur ſicut uter, quando repletur aere, hæc declarauit Galenus in quinto de ſimplici medicina ubi loquitur de medicinis emollientibus & indurantibus, cum igitur his modis indureſcat res aliqua uidebitis uos qua duritie intellexerit, ſecundum quod declarandum eſt, ſunt omnes febres quæ ſpuriæ appellantur, & ut habeatis maximam huius rei notitiã, ne erretis circa hæc omina, ſcire debetis, aliud eſſe dicere

febrem

febrē compoſitā, et aliud ſpuriam, cōpoſita febris uno quidem modo dicitur cum plures ſimul coniunguntur, alio modo quia febrilis calor non eſt ſimplex ſed per miſcetur illi uapor putridus, uel putredo, ſicut cum in febribus uapores putridi aſcendunt, & commiſcentur cum contentis cordis, ut impeſtilentibus, quando putre do in contentis cordis, uel in ſubſtātia ipſius confirme tur, de huiuſmodi compoſitione nihil dicemus, quoniam in ſuperioribus ſatis diximus de ipſa: alia compoſitio eſt quando ſimul plures complicantur febres, poſſunt autem complicari plures, quæ non differunt niſi nume ro, uel plures, quæ differunt etiam ſpetie, quoniam com plicantur duæ febres etiam quæ ſunt eedem ſpetie, & numero tantum differunt, hoc euenit quoniam in ea= dem die duo coniunguntur aut tres etiam paroxiſmi tertianarii quādoque ad ſtatum prius perueniat uſus, alius ſuccedit, & iſtæ febres dicuntur duplices tertia= næ, quæ duæ ſunt, ut cum ſingulis diebus unus pa= roxiſmus: inuadit ut hodie unus, cras alius, tertius au= tem primo correſpondeat, quartus ſecundo febres iſtæ ſunt duæ tertianæ ſeparatæ, & tunc dicebat Galenus quod non cognoſcitur quotidiana ex paroxiſmis, & iſta complicatio eſt quæ numero tantum differt, quan= do uero duæ uel tres, uel plures complicantur ſpetie differentes, quod contingit, quando una tertiana cum quotidiana coniungitur & ſtante adhuc tertiana inua dit quotidiana, & in iſta quatuor fiunt complicatio= nes, ut docet Gal. in ſecundo de dif. feb. cap. quinto in

ter=

tertio epidemiorum & in secundo de crisi.cap.septimo idem repetit,quia dubitatio erat apud medicos nõ parua de semitertiana,aliud est ergo dicere,febres illæ compositæ sunt,aliud dicere spuriæ sunt, & nunc de compositis loqui non intendimus sed de spurijs, & quæ sint legitimæ febres, & spuriæ,quæ legitimæ dicuntur uidistis tria esse febrium putridarum genera penes terminos putrescẽtes,uel terminatur putredo ad bilem,& tunc tertiana sit febris,uel terminatur putredo ad pituitam,uel ad humorem melancholicum uel ad sanguinem,sed non fuit aliud genus febris,ubi isti termini sunt puri,ita quod bilis, siue pituita, aut humor melancholicus puri sunt, legitimæ febres dicuntur: quoniam proprias seruant leges, quia ad syncerum terminantur humorem, & non ad mixtum, sunt autem proprie leges hæ quæ à nobis sæpe dictæ sunt ut si sit tertiana cum rigore incipit,cum bilis uomitu, cũ calore acri,pulsus præterea habet magnos, ueloces, frequentes, cum sudore, & in duodecim horis terminatur & habet interualla,quotidiana suas seruat leges,cum inuadit cum rigore siue frigore, sine sudore in uigintiquatuor horis terminatur,calor cum caliditate permiscetur,obtusus fit,tactus, ac cum humiditate quadam,& quod de his diximus dictum sit etiam de quartana ab humore melancholico dependente, sed hactenus nihil scitis,modo uidere oportet quomodo istæ spuriæ fiant,& discernantur,spuriæ ex qua necessario terminantur ad humores putrescentes, qui non

sunt

ſunt puri iſta impuritas quæ acquiritur in humore pu treſcente abſque aduentu alicuius extrinſeci quod im mutauerit ipſum, & abſque alicuius ſubſtantiæ miſcel laſ, ſed noua qualitas aduenti immutans ipſum, alio modo non quia quantitas aduenti tantum, ſed quia ad- iuncta ſit ſubſtantia extranea quæ fecerit ipſum diuer ſum à ſua puritate, conſideremus primum membrum quando.ſ. alteratur humor in ſe ipſo, uel alteratur quia defuit à propria forma, & propria natura.i. pro priam formam attingere non poteſt, ſed in uia eſt ad eſſe, & cum non attingit propriam naturam, putre- ſcit, & tunc uel erit naturæ bilioſæ, uel melancholicæ, ſi fuerit de natura bilis, hoc eſt quoniam ichor ſangui nis excedens ad ipſius naturam, nondum factus bilis putreſcit, ſit febris colerica ſpuria, quæ non ſeruat le- ges illius febris, quoniam non eſt ſincera bilis, ſed te- nuior pars ſanguinis futura eſt bilis nondum tamen facta & ita eſt alterata in propria natura, quia non adhuc propriam attingit formã, ſed in ea imperfecta forma putreſcit ſi uero de natura pituitæ fuerit quæ formã propriam ſeruet.i. nec frigida ſit nec humida, ſi cut pituita dulcis, quæ non eſt pituitæ formam aſſecu- ta, ſed tendit ad eam, & media eſt inter pituitam & ſanguinem talis facit quotidianam ſpuriam propter defectum formæ propriæ uel eſt putredo terminata in humore melancholicæ naturæ, cum.ſ. ſanguis craſſus, & feculentus eſt, non adhuc planè humor melancholi cus factus, ſed prope eſt ut accedat ad formam pro-

priam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

priam & in tali transitu putrescit, dicitur hæc febris melancholica quartana non exquisita sed spuria, quia non seruat suas leges, & in tres speties spuriæ sunt ex defectu formæ benigniores tamen sunt, quam puræ & legitimæ, & hoc est ratione materiæ & causæ, quia nulla istarum habet malitiam, quoniam ichor benignior est bile, pituita dulcis benignior pituita pura, craßior pars sanguinis benignior est quam melancholica pura, dignoscũtur autem facillime quia breuiora, & mitiora sunt accidentia, & qui legitimarum accidentia non ignorant, facillimè etiam sciunt, quod ab his erit humoribus, & ista est una causa quæ facit febres spurias, uel alterantur huiusmodi humores, non quia à forma deficiant, sed quia aliquid adurentis aduenit, & extra proprios terminos pellens forma ad aliud maius acumen accedit sicut cum bilis sincera ob caliditatẽ adurentẽ aduritur, & fit crassa, quam Galenus bilem uitellinam in libro de atrabile appellat, & hæc facit nothas & spurias tertianas exemplum in pituita sit hoc, quando accedit qualitas pituitæ, quæ tollit eam à propria forma hoc euenit quoniam plus calida uel plus frigida quam oportet sit, si plus calida fit, & aduratur salsedo fit, et pituita redditur salsa, & ex ista fiunt febres pituitosæ spuriæ, quæ non seruant leges quotidianæ pendentis a simplici pituita, si uero frigidior fiat ab frigiditatem maximam aduenientem, quæ cogit ipsam & uitream efficiat, ex tali pituita fiunt peßimæ spuriæ quotidianæ & lippiriæ, fiunt,

à tali phlegmate alterato extra propriam formam exemplum in melancholico humore est, cum ipse sit siccus, redditur acrior crassior se ipso ob adustionem et fiunt tunc acutissimæ febres, & pessimæ quæ spuriæ sunt, & omnes istæ fiunt propter excessum formæ, et ita constat quomodo humores alii sint impuri, et cum bili pituita adueniat, & commixtæ simul putrescant, tunc faciunt febrem spuriam tertianam & hæc frequentissimæ contingit & sæpius quam quæ ex bile uitellina ideo medici primam bilem crassam ex adustione uitellinam minoris famæ appellant, quia non contingit in ea frequenter putredo & huiusmodi uitellina potest uaria esse, pro ratione miscellæ, sicut ex miscella uini cum aqua secundum quod plus uini cum aqua miscetur, & similiter, si miscetis duo uina diuersos facientia sapores, sicut etiam ex elementorum mixtione in eadem latitudine diuersæ naturæ, & temperaturæ fiunt ut alij hebetes sint & ueluti lapides, alij ingeniosissimi, & ita uidetis quam diuersæ temperaturæ ex elementorum miscella fiunt, quæ calamo describi, non possunt extrema tantum notare oportet, et secundō signorum scientiā uarias mistiones cognoscetis, et quod de bilis mistione diximus idem de alijs intelligatis, ut cum bilis cum melancholia, uel melancholicus humor cum pituita miscetur, fiet tunc quartana notha & quotidiana notha. Et ita habetis quomodo ex uaria humorum miscella fiunt diuersæ naturæ febrium spuriarum: & quomodo fiant & à compositis differunt quæ

modo

modo ſint genera ſpurias indicantia, ex ſignis ſimplicium febrium cognoſcetis: Reſtat modo ut declaremus caſum propoſitum, & dicamus cuius temperaturæ ſit adoleſcens annos plus minus decimumoctauum natus erat, non credatis iſtud fruſtra fuiſſe additum, adoleſcentia ſcimus quod calidiſsima eſt & ratione ætatis plus generabitur bilis, quantum ſit in ſe, quam alterius humoris præterea erat aſpectu albus, & pinguis, ratione ſuæ temperiei indicatur humiditatem dominari ſicut ſiccitas in nigredinem tendit, ubi uero calor albus mixtus cum rubedine ſit plus carnis abundat, ſed ubi plus de humido, quam de calido ſit albus color & pinguis, & pinguedo ſit loco carnis &c.

Præſens lectio diſtincta erit in tres partes principales ſecundũ quod Gal. etiam tria capita facit, in iſto diſcurſu primo continuabimus præcedentia explicando cauſas præcedentis caſus in qua obiter uidebimus q̃uo & qua arte ſint facienda colloquia, in ſecunda oſtendemus quæ ſigna conſequi ſolent febres ſpurias tam interpollatas quam ſpurias continuas, in tertia et ultima parte Galenus indicationes dabit, quæ à natura morbi ſumuntur, & ita finem habebitis totius lectionis, quantum ad primam partem à nobis propoſitam dicebamus nos uelle recẽſere cauſas omnium quæ in hiſtoria enarrata recenſuit Galenus & id ſit nobis exẽplum quemadmodũ in omnibus aliis facere debeatis, primo circa naturalem corporis diſpoſitionem conſiderare debetis cuius temperaturæ ſit, cuius habitus,

con-

consuetudinis, artis, & reliqua annexa quæ alterant & uariatur corpus, postea ad secundum fontem accedere debetis ad dispositionem aeris, et considerare quæ sit præsens dispositio, in qua curatis, tertio ad dispositionem præter naturam accedendum, quæ tria facit Galenus in hoc cap. bene uerum est, quod Gal. in hoc loco, totam recenset historiam usque ad ultimum quam facere potuit, uos autem eam recensere debetis omnia quæ inuenietis in ægro usque ad horam præsentem in qua estis, De futuris autem ex prognostico loqui oportet, & inuenire omnium dispotionum tam naturalium, quam non naturalium causas, quibus inuentis curatio & indicationes curandi clarissimæ erunt, in præcedenti autem sectione declarare, & inquirere eorum causas inceperamus, quæ in historia fuerunt enarrata, & dicebamus adolescentem illum plus minus xviij. annos natum esse, ratione igitur ætatis, quæ est adolescentia, bilem plurimum potest generare, propterea non frustra ætatem posuit, quia ex ea plurimam bilem aggregasse dicebat, erat albus. i. diximus quod albedo, & pinguedo caliditatem corporis, sed remissam ostendebat, humiditatem uero multam, ut ferè in caliditate sit temperatus, in humiditate excedat, qui uero maiorem habebit caliditatem carnosus efficietur, quantum ergo ad temperamentum, aptus erat pituitosum aggregare humorem, & ita habetis quantum ad temperaturam quid potuit indè sequi præterea uitæ deditus occiosiori, quantum faciat ad pituitæ aggre-

PP gatio-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

gationem ocium in ſiccis etiam corporibus teſtis eſt, Galenus in ſecundo de temperamentis, qui ait biliosos quam plures ex multo ocio pituitam aggregaſſe plurimam, & factos eſſe pingues, & humidos, & ratio eſt, quia ſicut exercitium auget calorem, ita quies frigiditatem auget, præterea ubi quis in ocio degit non fiunt difflationes per halitum excrementa retinentur, pori obſtruuntur, ideo pituitoſis abundant excrementis.

Prius crebris crapulis & lauationibus uſus.

Quantũ crapulæ faciunt ad aggerendos humores quamplurimos pituitoſos, & crudos ex hoc conſtat, quoniam calor innatus in obiectum non proportionatum agere non poteſt, ideo crudi remanent cibi, ſecunda concoctio non corrigit primam, ideo in uenarum ambitu aggregantur, quoniam illuc deſtribuuntur pro alimento, in totum.ſ.ambitus LAVATIONIBVS, lauationes iuuant, ſi commode fiant, & concoctiones adiuuant, At ſi importunæ fiant, corpus arefaciunt, maxime ſi ieiuno fiant corpore & diutius, quoniam uapores plurimi difflantur à corpore, ſed poſt cibum humores crudi à uentriculo ad hepar diſtribuuntur, deinde per uenas, & ſingulas corporis partes, & ſic crudis abundant humoribus, ideo ad impinguandum ubi latitudo uenarum adſit, nec uenarum meſeraicarum, timeatur obſtructio maxime, poſt cibum

bum idoneum est balneum, quoniam distribuendo hu=
mores crassos per ambitum totius impinguat, non est
igitur mirum si ex lauationibus plurimam aggrega=
uit humiditatem, SATIETATIBVS &c. appel=
pellant satietates medici illas nauseatiuas, quotiescun=
que aggregantur in uentriculo humores ex quibus
nauseatiuam patiuntur satietatem, & aliquando ab=
horrent à cibo, propterea, propter huiusmodi ratio=
nem minime concoquuntur, quia ubi plurimi sunt hu-
mores crudi, & corrupti in uentriculo si exhibe.
alij cibi, calor naturalis inueniēs huiusmodi misceu
utrunque concoquere non potest, sed secundum co.
rumpitur inuento primo corrupto, & hæc quantum
ad dispositionem naturalem, antequam ægrotaret, ex
quibus habetis, quod una tantum erat causa potens ag
gregare bilem. s. ætas, omnes uero aliæ dispositiones
erant aptæ generare pituitam, quantum uero ad aeris
dispositionem, inquit, MEDIVM ERAT TEM=
PVS ANNI &c. iam intellexistis tempus illud fuis
se spatium quod est inter undecimū diem Septembris,
& decimum tertium Octobris præceßit autem tale tē
pus æstas, plurima autem bilis in æstate generatur,
accedente autumno aduritur bilis, & fiunt humores
melancholici, ex quibus ægritudines melancholicæ ex
citantur, & ita habetis quantum ad relationem duo=
rum fontium istarum causarum quod ratione ætatis
& temporis plurimam debebat aggregare bilem, ra
tione temperaturæ, consuetudinis, & uictus, pituitam

 pluri=

plurimam uerisimile erat, ut aggregaret, ideo isti duo humores aggregati fuerunt CIRCA IPSAM FERE AVRORAM FEBRIS ADOLESCENTEM CVM HORRORE CORRIPVIT &c. Sciuistis tertianam exquisitam cum horrore inuadere pulsos magnos, ueloces, frequentes habere, præterea cum sudore terminari, cum uomitu incipere, & ad summum non excedere duodecim horas eius paroxysmi: similiter etiam sciuistis, quod quotidiana ipsa incipit cum horrore, sine sudore, & uomitu præterea longus est eius paroxysmus in hoc casu uidebitis quod signa utriusque extremorum aderant, tertianæ (inquam) & quotidianæ, cum uero quotidiana simplex ab humore pituitoso simplici tertiana ab humore biliosо simplici perueniat, putrescentibus ambobus fit spuria per admistionem eorum duorum humorum, aderant enim signa indicantia, tertianam ad esse ex proportione bilis & signa quotidianam indicantia ex pituitæ portione, sicut etiam mulus ex semine æquæ, & asini compositus, habet signa utriusque nec planè equus, nec planè asinus est, ita tertiana signa ista habebit permixta, propter causarum permistionem, inquit igitur CIRCA AVRORAM FEBRIS &c. quæ neque in calore, nec in pulsibus tertianæ similis esse uidebat, dixit quod calor non erat qualis in tertiana uidetur, quoniam ille acris, & acutus est, postridie uero ad auroram circiter horam tertiam exijt mador, mador iste indicat ibi fuisse aliquid bilis,

bilis, quia si quotidiana simplex fuisset, non apparuisset sudor, & dixit mador & sudor, quia uerus sudor, in tertiana apparere solet, signum est igitur aliquid de natura bilis adfuisse & tertianæ non ueræ, cũ quo madore febris euanuit, non statim sed paulatim, post madorem declinare cæpit, & ad uesperam declinatio durauit, & hoc signum est quod multa aderat pituita, quia tertiana cito declinat, præterea inter sequentiã quotidianam puram illud potißimum, quod interuallum non habet notabile, imò uix uidetur esse sine febre, quod non euenit in tertiana pura, in qua uera interualla fiunt, VERVM RELIQVA CIRCA IDEM TEMPVS AC PER TOTAM NOCTEM FACILE OMNINO FEREBAT etc. remansit per totam noctem sine febre quod non est proprium quotidianæ, quoniam inuadit singulis diebus adeo quod nullus est dies sine febre, & uno paroxysmo finito, statim inuadit alius, si ergo tertiana notha durat tot horis, quid mirum, si quotidiana durat per quatuor horas, cum igitur sine febre permanserit, signum est quod non fuerit uerus pituitosus humor.

Rursus nocte circa tertij diei auroram, secunda accesio priori in omnibus similis, præterquam in tempore redijt.

Hoc est signum billis, quoniam in tertia die paroxysmus redijt: & hoc est signum proprium consequẽs

tertianam, quæ exacerbationem de tertio, in tertium facit, cum igitur hactenus habueritis signa indicantia bilem, & pituitam, igitur febris hæc tertiana ex per- mistione pituitæ & bilis, similis est præcedenti, præ- terquam tempore, declarat Gal. quod prior paroxys- mus fuit maior octo horis, in reliquis ferè omnibus si milis fuit, hoc ergo de causa dixit, PRAETER- QVAM IN TEMPORE SIMILES AC- CESSIT VERO ETIAM HVIC &c. Vidi- stis signorum fontes, & quæ in eo apperuerint, nunc autē affert apertè signa, quæ in pulsu apparuerunt, di cit itaque QVOD IN PRIMIS DIEBVS, ut puta primo, & secundo durities mediocris quidem, in tertio uero, & sequentibus usque ad septimum, ad tan tam peruenit duritiem, ut hanc quis ægritudinem mul torum mensium excogitasset, SI SOLI PVL- SVI CREDIDISSET &c. sed diceret quis, quæ est causa quod ita in primis diebus sic pulsus apparue rit mediocriter durus, in alijs uero diebus maxima du rities, scitis quod aliquid fit durum (ut declarauimus) tripliciter, uel. s. quando exsiccatur membrum, & pri uatur humido, aut congelatur, ut glacies. tertio quan- do aliquid repletur aliquo, ut uter liquore aut flatu, de qua autem duritie hic intellexit Gal. non de prima quia talis durities fit per longam ægritudinē, sed hæc ferè in primis diebus incipit, præterea non est hæc priuatio humidi, quia erat temperaturæ humidæ, relin quitur ergo, quod per repletionem fuerit facta huius

modi

modi durities, corpus enim arteriæ erat admodum repletũ, his stantibus, uideamus cur in primis diebus nõ apparuit pulsus durus, scitis quod febris est paßio cordis, in quo inflammatur calor, & corpus arteriæ, magna fit attractio humoris in uenis, & non tantum in uenis sanguis attrahitur, imò est signum, ut dicit Gal. in libro de pulsu contra erasistratum, & in primo et secundo die cum febris eßet noua non potuit in uenis, multam attrahere materiam, nec etiam spiritum, sed post duos dies, cum multa esset facta repletio, maximaq́; , inde esset facta materiei attractio, ideo pulsus factus est durus.

Ex quo multi iudicassent pulsum illum fuisse, ex ægritudine multorum mensium, si soli pulsui credidissent, &c.

Hic cautos uos reddit Galenus, ut utamini distinctione, si enim unum signum apparuerit, ex illo nunquid uos iudicare debetis? non, sed multa sunt signa prius colligenda, & rectè postea ex his omnibus, uel pluribus simul collectis iudicare, AB AEQVINOCTIO &c. merito hoc sequitur, quia in hyeme cutis poris, & meatus, sunt obstructi, & stricti propter frigiditatem ac etiam, quia difflari non poterant uapores putridi, & maxime, quia dicit ex Hippo. in secundo Apho. Aphorismo uigesimo quinto, æstiuæ quartanæ magna ex parte breues &c. in uere igitur mollescere

cæpit, quia tunc aperiuntur pori, & exalant uapores putridi, & ſic tunc incepit ceſſare febris, quia inde cepi concoqui, ET SIC DESERVIT FEBRIS, VRINAQVE &c. Domini notate, quia ut ex ſecundo de criſibus habetur nullum certius ſignum eſt quam illud quod ex urina ſummitur, HAEC QVIDEM MAXIME &c. declarat quod huiuſmodi ſigna, apparentia, non erant exquiſitæ tertianæ, quia ibi exquiſita putredo terminatur ad bilem tantum, & accidentia bilis ſolum apparent in ſpuria uero non, RELIQVAS VERO FEBRES &c. In hac parte Gal. tradit ſigna quæ febres ſpurias conſequi poſſunt, tam interpollatas, quam continuas, uidiſtis enim quod unaqueque intermittens febris ſuam correſpondentem habet continuam, ut tertiana habet febrem ardentem ſibi correſpondentem, ſic quotidiana habet continuam, ſibi correſpondentem, quæ ex pituita fit, & ſic de cæteris, tantum hæc eſt differentia inter febres intermittentes & continuas, quia in continuis humores putreſcunt in uenis, in interpollatis extra uenas, ſed hic dubitaret aliquis, quare Gal. non ſeruat ordinem, ſi enim ſupra poſuit ſigna intermittentium & continuarum, cur eſt quod non poſuit ibi ſigna ſpuriarum, in ſignis illarum, hic enim intermittentium ſigna ponit, ex quibus ſpuriarum ſigna declarat, debebat enim facere, dicereat quis, ſicut fecit Auicenna in diſtinguendis his ſignis, domini dico quod Auicenna non recte, ſed Gal. benefecit, nam ubi ſimplices diuiſeritis, non permiſcebitis

itis compositas, dando earum signa simul, unde Gal. n de atrabile, ubi de humoribus inquiebat, non distinguit de illis, & scitis quare? quia agebat de simplicius speciebus non habentibus, quid mixtum, si hoc in oco diuisit simplices intermittentes, aut quia fiunt pro pter bilis putredinem, & sic tertiana, & sic quotidiana, habet enim unaquaqueque harum simplicium subiecta, humores scilicet (ut diximus), si ergo substantia admiscetur, hæc non uariat species, imò potius confundit, quare optime Galenus posuit spurias separatim, ac eorum signa non autem separatam diuidit speciem, ut mulus non generat mulum, quia est mixta species dicit Galenus, reliqua, uero &c. i. non difficulter inuenias has putridas ex extremis si enim scitis extrema scietis & media, ut si signa ertianæ exquisitæ callueritis ac quotidianæ aliarumq; omnium, cognoscitis etiam spurias, quinta causa si quis cognouerit asinum & equum, & uidebit mulum statim dicet, mulus est asinus & equa, quoniam mulus habet uniuscuiusque fere formam tenentes ergo simplicium signa in memoria facile erit uobis. iudicare quæ sint compositæ, & nothæ signa.

IN ALIIS VERO, &c. domini si rectè necessaria tenetis, diuidebamus huiusmodi spurias sicut etiā simplices diuisimus, simplicium enim diximus quasdam esse interpollatas, quasdam continuas, si ergo ita sunt &c. spurias interpollatas cognoscetis ex modo quo docuimus, ex Galeno, spuriæ uero continuæ non eodem

dem modo &c. sed per symptomata cognoscuntur, quæ intermittentibus simplicibus apparent, & quæ eueniunt ex accessionibus, ut mador Rigor, est æqualitas, sudor, ægestiones biliosæ, uomitus, & omnia huiusmodi signa, quæ in accessionibus considerantur, ubi uero febris natura est habens signa, quæ accessiones sequuntur, nec talia in accessionibus, contingunt, in assiduis enim prædicta non insunt, quærēdæ ergo aliæ notæ sunt, quibus dignoscamus exquisitas à spurijs, & quoniam etiam continuarum spurias quæ accessiones non sunt quo ergo cognoscemus? per hæc cognoscemus? quæ dicit Galen. hic in textu. VRINAS ET ALVI EXCREMENTA, &c. non sunt accesfio siones, ad signa accedetis, unde semper illos tres signorum fontes habetis, siue signa sint ab accessionibus sumpta, si uero non, primus erat ab actionibus læsis, secūdus ab excremētis mutatis à quibusdam extrinsecis, & diximus in methodo nostra, ut uniuersalia particularibus applicare sciretis, incipit ergo Galen. in secundo fonte & inquit, IN COGNOSCENDIS ASSIDVIS, VRINAS, ET ALVI EXCREMENTA CONSIDERARE OPORTET, cū non possitis cōtinuarum febrium habere auctoritatem ex accessionibus habeatis à communibus fontibus, et alio & alio modo consideretis, itaque secundum fontem habeatis, qui summitur ab excrementis mutatis, & consideratis naturas urinas, et excrementa omnia, sicut in simplicibus: ut in tertiana si sit pura bilis

habe=

habebit urina colorem fulcium, tenuem, quoniam tenuis est humor, erit autem cum sedimento aliquo, & tunc erit exquisita tertiana & si fuerit sibi correspondens causon, talis etiam erit urina, si fuerit spuria. i. cõtinua habens se ad causonem, & ardentem, sicut tertiana notha ad tertianam exquisitam se habet, resultabunt accidentia exquisitæ tertianæ, si uero erit feb. à putredine bilis commistæ cum alio humore, etiam commista resultabunt accidentia (ut diximus) & signa attestantia supra bilem, habebit enim urina fuluum colorem liuidum, ac etiam erit cum quodam accidente, possunt enim tales esse febres spuriæ sine commistione, etiam sciatis duodecim esse febres spurias contingentes ex tertianis prima est quando fit ex admistione bilis cum pituita, quam bene hic moderni appellatur uitellinam. s. maioris famæ quoniam hæc ferè semper contingit raro autem aliæ, sed ponamus quod tales eueniant sæpe, si ergo hoc ubi contingit fieri talis mixtio humorum bilis. s. cum pituita, fient media et accidentia, urina enim erit tenuis fulua & lutei coloris, sed non ita tenuis, fulua, aut lutei coloris, sicut quãdo est exquisita tertiana, hoc enim modo indicabit spuriam tertianam, & si fuerit multum crassa, tunc minus etiam erit fulua, si erit sedimentum, in fundo crassum, leue, album, indicabit multam pituitam & errant hic medici non facientes differentiam inter sedimentũ et hypostasim, sed dicit quis quomodo cognoscemus huiusmodi sedimentum quando pituitam & quando bilem

lem significet? Domini quoties uidebitis quod urinæ non apparuerint prius ex proprio colore nunquam sedimentum faciet, quod hippostasim significat, sed potius ibi est diuulsio urinæ, nam in aliqua parte illius sedimenti apparet urina nigra, in aliqua tenuis, & huiusmodi etiam quod sit crassities, si autem proprius color urinæ apparuerit, & sic post sedimentum crassum, illud & signum pituitæ facile putrescentis, accedatis ergo ad urinas, et si fuerint mixtæ, ita quod sint inter extrema & continuarum interualla, tunc iudicatis ex signis illam continuam spuriam, sanè autem spuriæ aßiduæ erunt, quæ à legitimis maxime recedunt, alui excrementa, &c. in tertiana exquisita fit excretio bilis puræ & plurimæ ubi autem uidebitis admixtam bilem cũ pituita exire, indicat bilem cum pituita putrescere, & esse spuriam pendentem ab huiusmodi humoribus & sic enumerat Gal. indicantia tales febres non tamen omnia opera & alia sunt manifestantia has febres, sed breuitatis causa tacet, Gal. dicit tantum necessaria, addamus ergo nos sudorem etiam, ac ẽt si apparuerit tumor impedibus & mordicatio, tũc, erit febris continua, ET VNIVERSAM CORPORIS AEGRITVDINEM, &c. scitis domini tres esse fontes, sed Gal. non seruat ordinem & hoc facit ut faciat artem, ut facile est hoc uidere, quando dicit habitudinem corporis esse conseruandam, scitis domini quod in febribus ardentibus sunt mala accidentia totum enim corpus exarescit, tempora fiunt caua, oculi

li similiter, & tandem (ut breuibus concludam), fit facies Hippocratica, qui uero quotidianas patiuntur opposito modo se habent, ut nos declarauimus huiusmodi causam afferentes, uidentur enim quotidianam patientes intumescere propter cruditatem multam pituitosam in corpore existentem, ubi ergo uidebitis febrem cœpisse, nec apparere illam ariditatem, nec illam faciem Hippocraticam sed intumescere mediocriter tantum, iudicabilis esse spuriam quia ad est mistio suarum causarū, CALOREM QVOQVE, &c. ut calor tertianæ est acutus, mordax, & acris, quotidianæ autem lenis uix perceptibilis, nisi in multo tempore ubi iste calor esset mixtus, ita ut nō sit uere acris, nec uere lenis, esset signum quod ad est mixtio causæ, nam uarii concurrunt effectus, ubi ergo signa pathognomonica mutantur, quæ sequūtur morbum, sicut umbra corporus nemini dubiū est quod etiam mutantur causæ, ET ARTERIARVM MOTVM &c. in arteriarum motu maxima est differentia, diximus autem supra horum rationes, scitis enim quod quotidianæ pulsus est paruus, rarus, & tardus, si ad tertianam comparetur, in qua est magnus, frequens, & uelox, ubi ergo extra reducuntur ad quoddam mediū et sunt signa pathognomonica, perpetuo sequentia cognoscitis febres, si enim iuxta sunt symptomata mixtæ etiam sunt causæ, et hæc alias sciuistis, propterea ultra tres fontes esse aliqua signa annexa, quæ habent causam annexam, & sunt causæ committantes, quæ cō

side=

ſiderandæ ſunt, quia corporis humidum alterare poſ ſunt, ſunt autem hæc, regio, tempus anni &c. quæ omnia ſunt idonea ad alterandum corporis humidum ut iudiciũ effectuum etiã ex his ſummi poſsit, TEMPERATVRAE quantũ poſsint tẽperaturæ in generandis humoribus iã ſciuiſtis, & fuit declaratum intextu, ET CAVSAS ANTECEDENTES &c. tres ſunt cauſæ antecedentes, ſicut etiam moderni dicunt, et pocatarticæ dicuntur ſecundum ipſos, ſed in hoc decipiuntur, quoniam non dãtur aliæ dicendo quod dantur cauſæ coniunctæ ſecundũ Gal. eſſe pocataraticæ ſunt enumeratæ, ut ſi in egro præfuit ocium humores pituitoſos eſſe collectos, cauſæ autem antecedentes ſunt cibi quinto cauſa in corpore erit dominium humoris pituitoſi, aut bilioſi, cõtrahent enim rationem cauſæ antecedentis, ubi inter ipſos humores, ſiue cauſas & eſt aliquid intermedium, quæ quidem medio &c. notate poſt quam Gal. particularia multa enumerauit, & multa etiam dereliquit, maxime illorum duorum fontium. ſ. actionum læſarum naturalium, & alium, & pauca etiam dixit quo ad excrementa hinc Gal. oportune peruenit ad regulam uniuerſalem, quam etiam Gal. dedit in primo aph. 12. ubi dedit diffinitionem ſignorum, dicens quod quædam ſigna ſunt quæ cum nobis ipſis, uadunt quædam poſt apparent, hæc enim eſt ſignorum diffinitio quæ cum morbo in uadunt, ſigna pathognomonica uocantur ideſt indicantia eſſentiam morbi, ſicut in pleuritide, difficultas ſpirandi, do

lor

lor &c. & nunquam hæc ab ipſa pleuritide ſeparari poſſunt, non tamen tanquam proprium ſunt hæc, quarto modo dictum, quia etiam aliis morbis à pleuritide conueniunt aliqua ſigna ex illis & hæc ſunt ſigna pathognomonica quæ eſſentiam morbi ſequuntur, alia uero ſunt ſigna poſt apparentia, & horum quædam familiaria, quædam non ſed media dicuntur, prima dicũtur aſſidentia, & hæc non faciunt morbum, ſed indicant, ut ſputum in pleuritide, fere ſemper eſt ſputum, licet ipſa non à ſputo incipiat, ſed aliquando apparet poſt duos dies, uel tres, uel quatuor dies, non tamen ſemper, quia quandoque in aliquibus tertianis nullus apparet ſudor, ſunt poſtmodum alia ſigna poſt apparentia, non familiaria ſed media, quia quandoque ſunt, quandoque non, ut in pleuritide dolor capitis, & fluor alui, hæc non ſunt familiaria pleuritidi, ſed aliquando contingunt, & domini ἐπιφαινόμενα. i. poſt apparentia, unde ſciatis quod omnia ſigna quæ ſunt indicantia cruditatem morbi à tertio ſumuntur ſigno & hoc eſt quod dicit Gal. quæ cum morbo una inuadunt, &c. & ſic conſiderare debetis omnegenus ſignorum, & ubi ſigna non pura uidebitis cauſas eſſe mixtas iudicabitis, ſi pura erunt ſigna, etiam cauſæ erunt puræ, hoc faciendo num quam errabitis, OMNIA QVIDEM &c. iſta eſt tertia pars præcedentis lectionis quam non expleuimus, & notate quod ſtat Galen. cum ſua breuitate, dixit tres eſſe fontes &c. primo à natura ægri & diſpoſitionibus eius naturalibus ſumebatur

batur

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

batur secundus à dispositione aeris, tertius à natura dispositionum præter naturam, tacuit Gal. fontem unum, quia ex nobis possumus, illũ scire, & est aeris dispositio tertium aggreditur fontem, qui est infirmi naturam considerare, & dicit quod hactenus apparet omnia declarata esse, sed non sic habet, quoniam maximum quoddam restat, & quod est hoc maximum? est quantitas morbi & uirium, & per hoc attollit indicationum loca quod multæ sunt indicationes habendæ procuratione, primo quod agendum &c. quod quid à morbi natura, uerum, quia nescimus quantum agendum, nunc uult differentias ostendere quod à morbi quantitate habeatur, uerum quia ipsa quantitats morbi non apprehenditur nisi quantitate etiam uirium ægri comprehensa, ideo enumerat hæc ambo, à quibus quidem indicatio sumitur quantum agendi, quo ad primum domini dico, quod cognitio quantitatis lapsus morbi haberi non potest nisi prius corporis naturam cognoueritis ut septimo metho. docet Gal. nemo quantitatem morbi cognouere potest, nisi naturam & temperaturam particularis indiuidui cognouerit & dicit Gal. quod si particularem cognoscamus naturam, nos essemus tales quales fuit esculapius, necessario ergo est naturam & temperaturam cognoscere si lapsus quantitatem habere uelimus, & sic merito dicit Gal. MORBI ET VIRIVM QVANTITATEM &c. uiriũ autem cognitio quomodo sumitur nisi à temperatura corporis uires autem corporis in tri

in tribus spiritibus humoribus, & membris solidis, sic itaque uires cognoscere nō possumus nisi prius huius modi partes corporis calluerimus, ad hoc autem, ut cognoscantur illa quæ declarant uires, aliis indigemus sed pro nunc satis sit, quod si quis quantitatem cognosceret lapsus uirium, etiam morbi quantitatem cognoscet, quando uero ista quantitas lapsus, ad temperaturam & corporis structuram comparatur, quantum agendum indicatio sumitur, & tantum debere scimus, quantū cognoscemus esse lapsum tēperaturæ, & tunc lapsus quantitatem ad tēperaturam & uires referendo, prouisionis & prognosticationis habebitur indicatio s. utrum mori debeat æger nec ne, docuimus autem nos supra, quomodo medicus præuisione uti debeat, ut iubet primo prognost. Hipp. ante curationem quia quantitas lapsus ad uiros relata indicat de ægri morte, aut de uita, si enim multa fuerit quantitas lapsus & uires succubuerint, æger etiā succumbet, si uires superauerint, tūc æger euadet, et hæc medicus uidēdo, aggredietur, uel nō aggredietur curationem, Gal. ergo breuitatis causa, omnes indicationes obscure, & latēter complexus est, nam ubi dicit VIRIVM ET QVANTITAS CONSIDERANDA &c. intellexit etiam quod temperaturam consideremus, quoniam sine huiusmodi cognitione quantitas, etiam uiriū latebit, & maxime refert, an sciamus quantitatem lapsus, sed domini hoc perfecte haberi non potest, sed coniectura tantum possumus accedere, non autem ex-

quisite scire, quoniam nec ægri natura proprie sciri potest, nec ultimæ ipsius differentiæ, nec ultimus gradus, si enim ultimas cognosceremus differentias, & etiam nos non ignoraremus formam substantialem, sed hanc cognoscere impoßibile est.

In hesterna lectione, in hac parte huius cap. dicebat Gal. quod omnia hactenus quæ ad indicationem, curandi attinent, uniuersaliter sunt dicta, hoc est quod primum dicit, quod uidentur omnia iam dicta, quo ad curam, sed non est ita, quia plurima restant dicenda, pro quibus uidere oportet, quare dixit, OMNIA FERE MONITA SVNT &c. & quare etiam diximus horum omnium illud maximum est, & ad usum idoneum, &c. primo pro intelligentia primæ partis, scire debetis, quod cum sint apud antiquos tres medicorum sectæ, uidelicet illa methodica Thesalica quorum primus fuit ille soranus, alia uero fuit empiricorum, quorum dux & princeps fuit serapio. i. antiquus quidam, tertio fuit secta quã nos profitemur & est Gal. quæ dogmatica dicitur, ex his tribus sectis, primæ duæ nihil aliud considerant, nisi quid agendum, quomodo uero, & quando, & ubi, & quantum non considerant, sed tantum respiciunt ad naturã rei ex qua considerationem habent, & iuditium curandi nihil aliud spectantes, methodici dicebant duas esse indicationes curandi, & non plures nam, uel corpus erat admodũ strictum, uel admodum laxum, si strictum per regulã cõtraria contrarijs curantur &c. ergo strictu

ſtrictum tunc relaxandum, ſi uero laxum ſit, aſtrin= gendum eſt, & ſic his duabus, tantum indicantibus cu= rationem perficiebant, & methodicæ illius temporis circa tantum hæc duo ſe exercebant, unde iactabundi artem hanc ſex menſibus doceri poſſe uoluere, contra quos inuehitur Gal. dicens, quod ſi tantũ hæ duæ condi tiones conſiderari deberent in medicina, ut ipſi iudi= cant, non tantum ſex menſibus, ſed ſex uerbis rem do= cere poſſent, ſed hæc opinio fuit reiecta & deteſtata, & peßima ab antiquis iudicata, & dicebantur metho dici, quoniam nulla eſſet in ipſis methodus, unde Gal. uocat hos ſæpè ſine methodo. Alia fuit ſecta empiri= corum, quorum ut dixi fuit dux ſerapio, hi autem boni erant medici, & fideliter artem exercebant, & utinã eſſent, qui nunc temporis empiricos ſe nominant, ſed non ſunt nec empirici, nec methodici cum omnia co= miſceant, & recte de his loquens Gal. inquit, niſi eßẽ dogmaticus, mihi placeret eſſe empiricus, ab experien tia tantum artem ſuam habebant, ex hoc, & illo, & alio uniuerſalia ſua colligentes, ſed nihil aliud ipſi co= gitabant niſi per ſindromẽ ſignorum cognoſcere mor bi naturam & eſſentiã, & deinde curationes afferre, cogitabant enim tantum quod agendum, & cognita eſſentia, afferebant remedia ſcripta in maiorum li= bris, quoniam ex illa habebant, quid agendum, alias li= mitationes ignorabant ſ. quantum agendum, quomo= do, ubi, & quando, ex his omnibus ſolum quid agere= tur, callere deſiderabatur, & non tantũ hæ duæ ſectæ,

ſed plurimi ex dogmaticis conſiderabant, quid agen= dum, & plurimi hoc tempore ita faciunt, & maxime qui Auicennam ſequuntur ubi enim inuenerint reme= dia ſine aliqua alia limitatione, nihil aliud curantes, ad opus accedunt quam primum reliqua deſpicientes, & hi erant tẽpore Gal. ideo Gal. merito dicit quod NON OMNIA &c. hactenus enim inueſtigauit Gal. quãdo indagãda ſit morbi, natura qua indagata ſumptis indi cationibus ab ea, quid agendũ ſtatim apparet, ut ſupra diximus cum ſimplicium, & interpollatarum ſigna po ſuimus, patet enim adhuc ſenſus primæ partis, cur di= xit Gal. ipſi uideri omnia quæ ad curam attinent uni= uerſalem explicuiſſe, ſed admonet nos quod reſtat unũ maximũ conſiderandum, poſt ad aliud properabimus.

Dicebamus heri quomõ ad cognitionem quãtitatis morbi accedere non poſſumus, niſi cognoſcimus natu ram ægri, ut dicebat etiam Gal. in principio huius pri mi libri, morbi quantitatem & magnitudinem iudica= re non poſſumus niſi naturales corporis diſpoſitione cognoſcimus, cuiusq; enim morbi magnitudo eſt tãta quantum à naturali ſtatu recedit, ergo à diſpoſitioni bus naturalibus: lapſum metimur, tempora, ſtructura & cæteris metimur lapſus per comparitionem ad il los, quia ut dicebat Gal. xij. therap. uires conſiderãtu in his tribus. ſ. in mẽbris ſolidis bene compactis, in h morum tempore, & in ſpirituum caliditate, & ſic qu cognouerit uires cognouit & tẽperaturas, quare n lus uirium lapſus, & morbi magnitudinem conſeq

potu

potuit, nisi prius corporis habitudo, & huiusmodi nota fuerint, & sic habemus à Galeno duos fontes exploratos, primum. s. & secundum, tertium. s. aeris dispositionem relinquit, sed tamen meminit de eo infra ubi loquitur de febre cum simptomatibus IBI AERIS VERO AMBIENTIS &c. tunc tertium fontem explorat & notat eum inter simptomata, nec hoc debet esse mirum, quia nihil hoc impedit, nam quatenus indicat simptomatũ rationem habet, quatenus efficit morbum, habet rationẽ causæ, restat modo uidere quomodo ab aeris natura indicationes summantur, & in hoc domini notetis, quod ægri natura dupliciter considerari potest, uel simpliciter, uel per comparationẽ sicut ad naturam morbi, ut de tertiana natura morbi indicat refrigerandum esse, & humectandum, quando cosiderantur res in se, & absolutè, indicationes etiam sunt absolutæ, sic natura ægri non relata ad aliud, facit indicationes, quæ ad tuendam sanitatem attinent, si natura ægri ad naturales referatur dispositiones, stando in dispositionibus, uel seruatis, uel corrigitis, uel præseruatis, uel reficitis, quia diximus in methodo uniuersali nostra, pro nunc omittam de his dicere, sed dico quod nunquam natura ægri ad aliud s. ad naturam morbi, & secundum uarias compositiones, uariæ etiã resultant indicationes curandi, uerbi causa ex una parte naturam corporis habemus, ex alia naturam morbi, natura autem corporis in tempore consistit, structura, moribus, ætate, consuetudine, arte, exercitio, et pro

tatibus naturalibus, & tandem, hæc ſunt, in quibus conſiſtit tota natura ægri, ſi enim fuerint tot uariæ compoſitiones huiuſmodi cum morbo, uariæ etiam indicationes curandi reſultabunt, & non tantum quid agendũ, ſed quomodo, quando, & ubi, uideatis domini ſi comparatis morbum ad temperaturam, ut puta ſi morbus ſit frigidus, & temperatura ſit calida, dum ſit hæc comparatio, indicationes naſcuntur quia iſte morbus eſt difficillimus, quantum ſit ad prognoſticationes, ſecunda naſcitur indicatio. Quantum ad curationẽ quod. ſ. multo indiget conamine, quia multa ad eſt quantitas lapſus, uidetis quomodo uariæ indicationes curandi, & operandi ex diuerſa conſideratione naturæ morbi ad alia relati, naſcuntur, ſi uero morbus ad corporis ſtructuram comparetur, uariantur etiam indicationes, ut uerbi cauſa, ſi ſit corpus amplarum uenarum, uel anguſtarum, & idem morbus in omnibus, longe tamen uariæ indicationes curandi ex utriſque oriuntur, nam alia conueniunt pharmaca ſtrictas habenti uenas, & alia latas habenti uenas, ſi uero comparatis morbum ad ipſius uires, ſtatim ſumuntur modus & quantitas agendi, & etiam indicatio naſcitur quo ad prognoſticandum, nunquid. ſ. ſit euaſurus, uel periturus, ſi uero ad ætatem comparetis uariæ, & indicationes ſumuntur, puerilis enim ætas alia requirit medicamẽta, Alia iuuenilis, & alia ſcerilis, ſimiliter ſi morbus ad conſuetudinem comparetur indicationes ſumuntur diuerſæ, multum enim ualet conſuetudo ad uariandas indicationes,

nes, unde domini aliter curamus illum, qui ſit aſſuetus comedere bubulas carnes, & legumina, aliter illũ qui ſit aſſuetus ueſci cibis delicatis, & ſic quo ad uictum mutatur in his inſtitutio uictus, circa prognoſticationem uariatio ſit, ſi enim mali fuerint mores, & deprauati, ita quod nunquam ſit aſſuetus obedire medico, iuditium de eo aliud eſt faciendum, quam de alio, qui medico obedire ſolitus ſit, de primo enim malum iuditiũ facietis, de ſecundo bonum, propterea rectè concludit cor: celſus tractans de hydropico dicens, quod duo medici qui uenerant curare quendam hydropicum, alter eorum dicebat ægrum poſſe curari, alter uero non, et primus reſpiciebat ad quantitatem morbi, ſecundus uero ad mores hominis deprauatos, quia ut recte inquit Hipp. primo Aphoriſmo: primo, non ſolum oportet medicum ſe ipſum præbere opportuna facientem, ſed & ægrum, & aßidẽtes ad exteriora, ſi uero morbum ad artem comparetis ſit alia indicatio curandi, ut uerbi gratia ſit fullo, uel piſcator, qui in febrem ardentem, maximum tunc inditium eſt, ægrum eſſe maximum lapſum, & magnam fuiſſe cauſam cur iſte talis piſcator inciderit in febrem ardentem, & oritur indicatio quod difficulter curabitur, ſi etiam ſi faber ferrarius inciderit in febrem ex pituita, maximam fuiſſe cauſam illius lapſus dicemus, & ſic etiam ſumuntur uariæ indicationes curandi, ſic etiam de naturalibus proprietatibus dicemus, quæ ita deterrerũt Auerrhoum, ut ab arte exercenda ſe abſtinuerit, hæ autem

naturales proprietates appellantur, naturæ, per natu ras intelligimus, proprietates quasdam, quæ tempera= turas & formas consequuntur, quæ nullomodo discun tur nisi per longam experientiam, noui ego domini aliquos, quibus si tantillum caßiæ exhibueritis statim morerentur, immo sentientes odorem aliquem sta= tim deuenerunt ad syncopim, ut quidam medicus no= mine Erculanus ex odore casei, & mater mea, ex odo re melonum incidebat in syncopim, hæ sunt itaque na= turales proprietates, quæ uariam indicationem curan di faciunt, & si uidetis quomodo comparando morbũ ad naturam ægri, uariæ sumantur indicationes, quæ natura ægri pænes septẽ consideratur, aut enim ad tẽ= peraturam comparatur, uel ad structuram, uel ad mo res, uel ad ætatem, uel ad consuetudinem, uel ad artes, uel ad naturales proprietates, sed hæc est considertio quæ attinet ad naturã uniuersalẽ corporis, præterea uariant etiam particularia membra indicationes sicut uerbi causa si cor, aut cerebrum, aut hepar sit affectum uariant hæ indicationes curandi, sed de his dicere hic prætermitto, quia hoc dicemus, in secundo libro, & si facto hoc uniuersali habitu maximo, cum honore ad particularia accedetis, & facta horum extremo= rum comparatione naturæ inquam ægri & corpo= ris ad morbum, illum acquiretis usum, qui nec ca= lamo scribi, nec lingua proferri põt, quia facto habitu uniuersali uersabimini etiam cum particulari, sic etiã methodica datur ab Arist. methodus aquirendi uirtu=

tes

es morales, docet in uniuersali, & postea ad actiones particulares deuenire nos instituit, SED DE HIS SATIS, MAXIMVM &c. scire debetis, quod tante breuitatis est uir iste, ut sit mirum, dum enim comparationem docet morbi ad naturam ægri, dixit quantitatem morbi, quæ se tenet ex parte naturæ ægri, ex his autem nascuntur tres indicationes de saltando scilicet ægro, aut morituro, nam si morbus tantus fuerit, ut uires superet prognosticabimini moriturum ægrum, sicut contra uicturum, secundo indicatio est de instituendo uictu, si enim uires ualidæ sint, tenuiter cibatis, quantum ad rationem uictus attinet, si uero uires debiles & paucæ uariatur indicatio, etiam nascitur tertia indicatio .s. quantitas, & remediorum mensura, nam si uires essent debiles & indigeretis dogma alicuius remedii medicamenti quantitatem minuetis. si hoc modo faciatis, semper felices eritis in operando, His uisis restat uidere quare dixisti illud esse maximum scire morbi & uirium quantitatem, est enim maximum ad usum, & ad opus peragendum. Si uolumus curare morbos, sed scire tantum morbos, & medicamenta propter finem, non est necessarium scire illas mensuras .s. quantum agendum, & quo quando, & ubi, si essetis solu contenti scire methodum medendi, absque operatione, id satis erit, et magnum sed maximu est ut sciatis quantum operari debetis, & quomodo, & ubi, ut si quis didicerit rationẽ medendi, oportet quod illa ratio cum operibus limitetur,

tur, ars enim medica habet pedes dextrum.s. & sinistrum, dexter pes est medendi methodus, sinister est operatio, quare si præcise quantitatem morbi et uiriũ scire uultis, præcise etiam est sciendus gradus humanæ temperaturæ corporis, hoc autem est difficillimum, & nulla alia ratione haberi potest, nisi coniectura, ut difficulter etiam, imò dubito quod nullus usquam sciuit, nisi per longam experientiam & consuetudinem, ut si cum aliquo diuersati fueritis, sed nec quidẽ certum gradum in illo poteritis habere, sed solum per longam experientiam iudicabitur, si ergo certus corporis gradus cognosci non põt, restat quod sit difficillimum scire quantitatem remediorum, quia isti certi gradus, non inueniuntur nisi in indiuiduis, sed indiuidua subsensu cadunt, & non cognoscuntur scientia, & cum per scientiarum scire non poßit, ergo per instrumentum quod particularium notitiam afferat, quod est experientia ipsa, & sicut per syllogismum uniuersale cognouero communeq; per instrumentum proprium, ita per experientiam particulare non tamen usque ad ultimos gradus, quia etiam tunc ultimas differentias cognosceremus, quia quid enim sunt isti ultimi tẽperaturarũ gradus quàm differẽtiæ ultimæ? qualitatem &c. hoc etiam ex dictis iam patere debet, accedamus iam ad particularem curandi modum quoniam iam est intentio agere de cura tertianæ puræ &c.

De

De cura tertianæ puræ &c.

EXQVISITAM &c. scitis quod si aliquam curare uultis ægritudinem non solum naturam morbi considerare oportet, sed & naturam corporis & dispositionem aeris, qui sunt tres fontes, & hæc comparare inter se debetis, ex qua comparatione, nascatur ars limitandi modum, oportet & reliqua ut diximus quæ se habent circa operandi modum, hoc in loco Galenus solum dat indicationem sumptam à natura morbi, & nullam eorum comparationem facit, quæ diximus, & hoc quare fecerit, docebimus, primo autem domini ipsius Gal. mentem exponemus, à quibus indicationibus artem particularem summat, nos postea indicationes à natura ægri, & aeris summemus, sicut si esset ægritudo in soc. & plat. & uniuersalia particularibus applicabimus, circa autem declarationem Galeni notate, quod tertianæ puræ curam proponet per indicationem sumptam ab essentia morbi tertianæ autem huius essentia sicut cognoscitur ita indicationes faciatis, si uniuersaliter indicationem uniuersalem, si particulariter particularem faciatis sed tertianæ indicatio ab essentialibus febris summitur, si perfectè curationis cognitionem scire uellemus, eius habemus essentiam, quia curationis cognitio ab essentia summitur, non enim tantum considerare oportet, quod sit eger et huiusmodi, sed accedendum est ad causas in-

trin-

trinſecas, quæ eſt ergo tertianæ eſſentia? domini huiuſmodi tertianæ eſſentia materiam habet & formam, appello ſano modo in accidentibus materiam & formam, ſed quæ eſt eius forma eſt calliditas & ſiccitas maxima in tertiana ad eſt bilis quæ eſt ſicciſsimus & calidimus humor omnium peccantium humorum, & cum putreſcit bilis ex tali putredine fit magis calida ergo quo ad rationem formalem eſt caliditas intenſa ignea in excedenti gradu, unde naſcitur indicatio à ratione hac formali, quod opus refrigerare & humettare per illud primum, principiũ contraria contrarijs &c. præterea aliud etiã habetur quod materia ad bilem terminatur quæ redundat in corpore ſignum ergo ex calore naturali optime non regatur, quia putreſcit, ſi enim non redundaret non eſſet putredo quia à naturali calore regeretur, cum ergo bilis natura in corpore redundat indicatio naſcitur quod fiat euacuatio iuxta illud Hipp. ægritudines ex repletione ſanat euacuatio, & q̃uo eſt euacuandum? hæc medicamentis fiunt cibis & potibus, ultimo Gal. aliquorum medicorum errorem remouebit male tertianam curantium, quantum ad primum duæ ſunt indicationes altera, quæ ſummitur à materia præcedente, altera uero quæ à forma dicit itaque Gal. EXQVISITAM TERTIANAM ET IN QVA COMITATA &c. dat ſuæ intentionis cauſam, cum. ſ. ſit calida & ſicca, ergo humettantibus et refrigerantibus indiget, NATVRA AGRORVM &c.

Vide-

Videbamus quomodo essentia tertianæ erat in duobus. s. forma quæ erat calor igneus, & in materia quæ erat bilis omnium humorum calidßima & siccißima, à quibus duas indicationes habebamus, altera erat à materia, quæ indicabat de euacuatione, altera uero à forma quæ indicabat esse humettandum & refrigerandum, per illud primum cõmune principium contraria &c. omnia &c. primo conclusionem ponit antequam probat, postea per analogismum, probat nam scitis quod sicut syllogismus est philosophorum, ita analogismus est medicorum dogmaticorum, syllogismus circa uniuersalia uersatur plurimum, analogismus particulariter concludit ex maiori uniuersali, & est resolutiuus discursus ad indiuiduum terminatus, primo ergo conclusionem ponit post maiorem dicit, analogismus uero super illo fundatur principio cõtrariorum contraria sunt remedia dicit ergo HVMECTARE &c. hæc est conclusio in contraria, hæc est probatio, quæ quod superatur hoc addidit propter defensionem datam ab Hip. qui dicebat in libro de flatibus quod medicina est adiectio, & subtractio, ad quã alludens Gal. dixit uel quæ superat flauæ aut bilis &c. posito illo primo minorem ponit, & conclusionem tacet itaque EXINANIENDVS est &c. male uersum est, quia non est exinaniendum corporus QVIA BILIS CALIDISSIMA sic & siccißima sed potius opus est humectatione & refrigeratione hac de causa ideo potius exinaniendus est, quia

redun=

redundant in corpore quoniam contraria &c.ex repletione dicit Hipp. ægritudines ſanat euacuatio ut, itaque diſtincte habeatis, prius oportet conſulere, & ubi conſuleritis mature opus eſt facto, conſulatis ergo antequam ad curam accedatis, & utamini analogiſmo quoniam Ariſt. in elenchis uocat ſyllogiſmum praticum, ſicut etiam Auerr. in 12. Meth. VOMITU QUIDEM &c. hoc loco cum ſumpſerit indicationes euacuandi, ponit etiam inſtrumenta euacuandi, & primo proponit loca, per quæ debeat fieri euacuatio, deinde per quæ inſtrumenta, primo ergo dicamus de locis, loca autem per quæ fit euacuatio ſunt aut ſeceſſus, aut uomitus, uel fit euacuatio per ſudorem, uel urinas, aut per aliquam inſenſibilem tranſpirationem, ſed dicet quis cum euacuatio, per tot loca fieri poſſit, in tertiana, quæ ex his omnibus melior eſt? nulla eſt eligenda per ſe, ſed quo natura uergit, eo facienda eſt euacuatio, oportet enim ſemper ſequi naturam ut tertio artis paruæ dicit Gal. & inde conſt. art. omnium natura eſt operatrix, medicus uero miniſter, & ſicut miniſter præceptis domini parere debet, ſic medicus, cum naturæ miniſter ſit, illi obedire debet, & ſi natura deficit & non euacuat ut oportet, illi ſupplendum eſt cum arte noſtra, & ſic non eſt magis euacuandum per aluum, quam per urinas &c. ſed per ea loca ad quæ uergit noſtra ut dixit Hipp. quo natura uergit eo ducere oportet, ſi per conuenientes regiones, quia quando ipſa cogitur per inconuenientes

eua=

uacuare regiones, ſi igitur humor ad uentriculum
ergat per uomitus euacuandus eſt, ſi ad aluum per ſe
eſſum, & ſic de aliis, de eſt modo hoc in loco ut adin=
eniamus materiam conuenientem ad hoc faciendum.

Quantum ad euocationes quæ fiunt per uomitum
t per ſeceſſum, hic nihil dicit Gal. quia breuiſsimus eſt.

Sed quæ optima & comprobata ſunt ad euacua-
tiones per uomitum, & per aluum, uolo ut capiatis
quam tepidam cum modico aceti, hoc enim prouocat
uomitum, ſi natura excitetur ad illas partes. Si.n.
deorſum feratur talis humor per clyſteria educetur,
& in hoc caſu commodiſsimi ſunt clyſteres, quia leuiſ
ſime euacuant materiam illam à uentriculo, quæ ſæpe
ſolet facere maxima, & breuiſsima accidentia, deducen
do homines ad ſyncopim, qui clyſteres maximè con=
grui erunt, ex manna & caſsia, & ex tamarindis,
quæ omnia bilem euacuant, & hæ medicinæ tempera=
tæ Gal. latuere, & Gal. cognouit quidem mannam, ſed
non ſub natura mannæ, & appellauit ipſam mel ae=
reum, tamarindos, oxiphemas, & calmulas aridas, chi
ſobola, aut apparet octauo de compoſitione medica=
mentorum ſecundum loca. Sed caueatis à rheubar
baro. Quia de tertiana facit continuam, caueatis
etiam à ſirupo roſato ſolut. tanquam à peſte ante con
coctionem, quia habent uim abſtringendi, & ideo à
principio non cõuenit, & eadem ratio eſt de rheubar
baro unde domini aquila med. in hac ciuitate, dum ac=
ceſsiſſet uenetias ut cuidam patritio ægro conſuleret,

fuerat

fuerat quidam medicus qui à principio rheubarbarum exibuerat in tertiana, & ex illa facta est causon hoc intellexit aquila, & medicus alter se uolens excusare, dicebat solum exhibui rheubarbarum medicinam benedictam, & aquila dixit dedisti maledictam, ubi ergo uultis euacuare bilem, quando natura euacuare tentat, & non perficit, euacuetis cum his quæ non habent astrictionem, VRINAE VERO PROVOCANTVR POTIONIBVS HIS IN QVIBVS MADVERIT ANETHVM &c. nonnulli hic Galen. damnant quod in tertiana det ista calida & sicca, cum indigeamus refrigeratione et humectatione & rõne formæ & rõne materiæ, certe dico quod ab istis calidioribus & siccioribus cauere debemus in principio quia sidaremus ista calida & sicca in principio augeremus febrem, sed Galen. uoluit per has positiones intelligere ubi natura tentat euacuationem per urinam, & non perfecte operari potest, quod tunc nos utamur his diureticis, ut illos homines biliosos ad uias urinæ inclinantes nos euacuemus, quæ diuretica (ut dicit Gal. in tertio de simplici medicament.) quia sunt calida & sicca, & huiusmodi nocent febri, ideo Galenus dixit anetum & appium, quæ non admodum calida & sicca sunt, & sic quantum ad præsens negotium attinet dicimus quod recte decocto appii usus est Galenus, quia bene sciebat quod non cõuenit febribus cum calidæ & siccæ sit naturæ, sed uoluit quod uteremur huiusmodi decocto, quando non fe

re ex-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

re expellit per urinas bilem, non tamen potest perfe=
cte expellere, nam in eo casu conceditur decoctum ap=
pij & anethi, ut natura adiuuetur, sed dicet quis quare
non dat prouocantia urinam frigida, ut potiones la=
ctucæ, endiuiæ, maluæ, cucurbitæ, et multa alia quæ uri
nam prouocare possunt? quia ex his nihil nocebit, sed
tantum auxiliū præstabitur? Domini dico ad hoc quod
quæ frigida & humida sunt non per se urinam prouo
cant, (ut in methodo nostra de simpl. diximus) sed per
accidens, quæ autem per se urinam prouocant ibi de=
clarauimus esse calida & sicca, & sic coactus fuit Ga
len. si urinas prouocare debuit, exibere ea quæ sunt
calida & sicca, sed domini si uos uultis melius, & se=
curius prouocare urinā urgente neceßitate q̄ hic fa=
ciat Gal. accipiatis aquas frigidas, ut puta lactucæ, mal
uæ, & hmōi, in quibus imponantur anethi semina, &
exhibeatis talē potionē, quia sic nihil nocebitis, sed du
plex resultabit utilitas, refrigerabitur corpus, qđ req
rit forma tertianæ feb. et prouocabitur ꝑ urinā bilis,
AC SI CONCOCTIONIS NOTAE AP=
PARVERINT, IAM CVM FIDVTIA AB
SINTHIVM &c. domini continuare hunc tex. cum
præcedentibus, fit absinthium, sed q̄uo inter prouocan
tia urinam, quia ea quæ prouocant urinā sunt calida,
& sicca, in tertio, absinthium autem est calidum tantū
in primo, quia in absinthio, est sapor magis acerbus
quam amarus, & licet apparet oppositum, illud est,
quoniam diu non detinetur in ore, nam si diuitius in

ore detineatur, sentietur quod maior est acerbitas quã amaritudo, Galenus itaque dicit, quod absinthium dare poterimus non ut prouocemus urinam cum eo, sed ut stomacum corroboremus, quoniam máximum est ipsius remedium, & datur non in principio, sed apparentibus signis concoctionis, propterea quia si daretur ante concoctionem, & quoniam materia est cruda, non recte operaretur, ut dicemus, uoco autem materiam (ut dicit Gal. & Auicenna) quando est bonis permixta humoribus, semper enim non quærit utile ab inutili separare, cum ergo cruda sit materia hoc est bonis humoribus permixta si dabitis absinthium, quod ratione caliditatis abstergit, tunc in simul cum mala materia educetur utilis & bona materia, quæ pro nutrimento corporis faciebat, quia absinthium illud utile ab inutili non potest separare, quia opus est naturæ, praeterea etiam ante concoctionem non est exhibendum absinthium, quia nimis calefacietis & exiccaretis corpus, & etiam quia obstruit, ratione cuius augetur putredo, aucta autem putredine ex tertiana simplici deueniet ad causonẽ, sicut ille ignarus medicus Venetijs, cum rheubar. ratione cuius, quia adstringit induxit ægrum ex tertiana simplici ad continuam, eadem est ratio de absinthio, quia adstringit, optimè itaque Gal. docte docet, quod in absinthio est multa utilitas, si debito tempore exhibeatur, PRAESERTIM SI EIVS COMAE &c. dat modũ quomodo bo absinthium exhibere poßimus, ut. s. non tantum bilem absterg

abstergat à uentriculo, uerum etiam ab omnibus corporis: particulis, & à uenis miseraicis, & ab hepate, & dicit quod debemus accipere comas, quæ comæ debent poni in aqua mulsa, quæ est mollicratum, quia ex eius dulcedine, facillimè attrahitur ab hepate, SED ET BALNEA &c. ad totam descendit euacuationem quæ fit per ambitum totius corporis.i.per sudores, & dicit quod balnea calida ex aqua potabili maxima commoda afferunt in tertiana, nam scitis, quod duæ indicationes operandi ab essentia tertianæ sumuntur.s.à forma & tunc refrigerare & humectare debemus, & à materia quæ indicat quod euacuare debemus, quoniam omnino excessus (ut dixit Gal. quinto de tuenda san. & alibi sæpe) emendatur suo contrario, & hæc duo facit balneum, refrigerat enim & humectat sua qualitate, & euacuat etiam, quia ex balneo aquæ calidæ, rarescunt pori, & meatus corporis à quibus facile bilis difflatur, ex hinc apparet quam balnea maxime sint utilia &c.

Duas indicationes proposuimus in hesterna lectione, alia erat à forma, alia uero à modo, de erat adhuc dicere de euacuatione insensibiliter facta permeatus cutis, sed quia reliquimus unum imò duo, propterea dicamus nunc de ipsis, primum igitur est, nunquid in febribus tertianis, dum uolumus euacuare corpus per secessum, aut per uomitum debeamus uti medicamento solutiuo, intelligo per solutiuum, quod electiuè educat, electiue intelligo, quod dum est in ueutriculo

per ſuam proprietatem trahit à toto ambitu corpo-
ris humorem ad ſe, ſicut magnes ferrum, ut dicit Gal.
ſecundo de fac. nat. tertio de temp. & quinto de ſimpl
medicament. hic eſt modus uenarum attrahentium
ut in libro de uirtute pharmacorum dictum eſt, cu-
iusq; ſit liber ille, non diſtribuuntur medicamenta ſo-
lutiua, ut quidam falſo exiſtimarunt per uenas, ſed ex
ſtit in uentriculo, & indè attrahit ſua forma ſpecific
à totius corporis ambitu, natura quædam attrahun
bilem, ut ſcamoneum, quædam pituitã ut agaricũ, qua
dam attrã bilem, ut elleborus niger, Dubium eſt ergo
nunquid in tertianis liceat uti medicinis, bis electiu
educentibus, & ad hanc dubitationem dicimus, nullo
modo licere in tertianis, ſicuti multi faciunt uti aliqu
medicamento, in quo ſit, uel ſcamoneum, uel cholocin
this, & huiuſmodi, & ratio prima eſt, quoniam cu
ex ſuppoſito trahat ad uentriculum medicamenta ſol
tiua à toto ambitu corporis bilem, quæ ſua natur
mordax cum ſit, ſæua facit accidentia in ore uentri
culi, quæ uitanda ſunt, ſed potius diuertere debemu
ipſam bilem à uentriculo quam ad ipſum trahere, ſe
cundo id confirmatur per rationem, ut dicit in ſecun
do de morb. acutis, ubi loquitur Hipp. de ſolutione pe
pharmaca ſolutiua quæ exhibet in pleuriticis, dic
Gal. cauendum eſt à medicamentis, quia uel huiuſmoc
medicinæ non euacuabunt, quantum oporteret, & ſ
agitabitur materia & ad aliquod mẽbrum nobile d
fluet, & inducet ſubitã mortẽ, aut ad ignobilem, & i
duc

lucet inflammationem, uel nimis euacuabitur, & sic
id erit periculum mortis, quia ex huiusmodi euacua
tione superflua uirtus debilitatur, unde quamuis ter=
tiana noctu respectu inter acutas febres nõ fit, ratione
tñ materiæ est inter acutas, quæ fiunt à bile, & quod
conueniat cum acutis, illud in materia signum quod est
causon peracuta febris correspõdet tertianæ simplici,
tamen est differentia, quia humor in tertiana putre=
scit extra uenas, in causonide uero intra uenas, quare
si non conuenit in acutis purgare cum istis, nec etiam
tertiana simplici, cum in materia communicet cum illis,
aliud etiam incommodum hinc oritur, quia uidi sæpe
multos tertianarios exhibito scamonio incidere in dis
senterias, & ideo est, quia cum bilis sit apta ad erro=
dendum ex seipsa per medicamentum reddita acrior
dum attrahitur & expellitur à natura errodit, &
exulcerat ipsa intestina, igitur propter has causas ca
uendum est ab istis medicinis, in tertianis, & etiam in
omnibus febribus, in quibus prædominatur bilis, secun
da dubitatio est, nunquid mißio sanguinis in tertiana
fieri debeat, Auicenna ponit in cap. proprio de ter=
tiana, quod fiat, sic etiam alij ac modernorum multi, sed
Gal. nullam facit mentionem de mißione sanguinis, in
curatione tertianæ simplicis, cum tamen id in omnibus
alijs febribus explicet, cur ergo mittitur? domini Gal.
prudentißimè fecit, & nunquam mittatis sanguinem
in tertiana exquisita, & ratio est, quia cum duæ sint
indicationes potißime mittendi sanguinem. s. magni=

tudo morbi præsens, uel futura, & magnitudo uiriũ, in tertiana licet ad sit magnitudo uirium, non tamen ad est magnitudo morbi præsens, uel futura, & ideo cum hæc duo iuncta non sint simul, nõ oportet, nõ mittatur sanguis, secunda ratio colligitur ex Gal. quarto de tuen. san. ubi dicit, quod si humor purus distet à natura sanguinis, uel sit commixtus cum sanguine, tunc euacuamus illum perfectionem uenæ, at si nihil differt à sanguinis natura, quod non euacuamus ipsum, unde cum bilis sincera (non ichor qui est pars subtilior sanguinis, & non multum distet ab eo) diuersissima sit à sanguine & ab eo multũ distet, non est ut euacuamus ipsam perfectionem uenæ, præterea sanguis est frenum bilis, quoniam bilis calidissima est, & siccissima, sanguis uero temperatè calidus, & humidus, ideo si euacuabitur sanguis remanebit bilis in uenis, & magis accendetur, præterea uirtus reddetur imbecillis, & non erit potens amplius expellere illam bilem & ad extra uenas, ut faciebat prius, unde ex tertiana simplici fiet causon, sed dicet quis ergo, tot uiri male dixerunt & præcipue Auicenna, & alij omnes qui affirmatiuè loquuntur, Gal. uero negatiue loquutus, solum uerum dixit, minime sed etiam alij uerum dixerunt, & paulus secundo libro de tertiana loquens sensum declarare cæpit, sed non explicite, dixit enim licet tempore Gal. inuenirentur tertianæ plurimæ exquisitæ, tamen tempore nostro rarissimè inueniuntur tertianæ simplices, sed omnes sunt spuriæ pro-

pter

ter ingluiem hominum, præterea si uideatis Auic. licit quod sanguis mittatur, dicit sed non absolute mittendũ esse sanguinem, sed inquit si oportuerit, quasi dicat, quod quandoque conuenit, quandoque non, sed ubi it tertiana non pura fieri potest, si autem sit pura tertiana nullo modo debet fieri sanguinis mißio, & uidetur Auicẽna scripsisse uerba hæc ex Galeno ubi loquitur de tertiana notha, dicit Gal. si oportuerit, mittatur sanguis, & ideo in hoc reprehendendus non est Auicenna, sed si reprehendendus est, illud est, quia unquã clare loquitur, sed confuse semper, debebat. n. dicere in tertiana simplici non mittendus est sanguis, n spurijs autẽ sic, & hoc satis quo ad hæc duo dubia.

Reuertamur modo ad textum, SED BALNEA CALIDA &c. conclusio est quod balnea calida conferunt in euacuando corpus, ubi enim quis est in balneo calido, meatus & pori cutis rarefiunt, & humectantur etiam interiores corporis partes, & mediocriter concoquuntur humores, & mediocriter concocti difflantur insensibiliter, quoniam meatus cutis sunt aperti, & hæc est prima utilitas balnei, quæ primæ satisfacit indicationi sumptæ à materia, quæ euacuandum esse indicat, quia euacuatur materia insensibiliter per difflationem, præterea satisfacit etiam secundæ indicationi sumptæ à forma, quia per balneum refrigeratur & humectatur corpus: ut patet per Galenum ibi TAMEN QVOD SVA QVALITATE &c. sed notate Domini quod in hac aqua cõ

muni est quædam potentia ad refrigerandum & humectandum, uel calefaciendum, pro ut calidum & frigidum quicquam admiscetur ei, dicet quis non es assequutus mentem Gal. dicit enim quod ipsa aqua potentia refrigerat, ista potentia est in propria forma, ergo à forma habet aqua quod ẽt refrigeret, hoc aliàs pollicitus sum uobis soluere, respondeo itaque quod non dubium est quod aqua in sua potentia sit frigida & humida, & hæc qualitas frigida, & humida, uel est forma substantialis (ut uoluit Alexander) uel saltem proprietas quædam immediate consequens formam substantialem nobis ignotam, sed aduertatis quod aqua est corpus simplex & elementũ, & in elementis scilicet in corporibus simplicibus formæ siue qualitates (quomodo uultis) sunt intensibiles & remißibiles, quia recipiunt intensionem & remissionem, nam si non fuerit intensio, & remißio in formis sequeretur quod mixtio non daretur, sed est mixtio quam Empir. & Arist. uoluerunt esse miscibilium alteratorum unionem, ergo etiam datur intensio & remißio in formis, oportet ergo si mixtio fieri debet quod miscibilia intendantur, & remittantur, & eorum aliquid tamen superet, hoc itaque est proprium formarum simplicium quod intendantur, & remittantur, quod si forma, ita faciat ergo etiam quæ formam consequuntur accidentaliter, efficerent, & susciperent intensionem & remißionẽ, quod si frigiditas est forma habeo intentum

ntentum quod remittitur, quia si est forma, forma ua remittetur, ergo etiam qualitas sua, ubi enim re= nittitur forma mutatur proprietas consequens for= nam, & remittitur essentialiter, ubi enim aliquid & dmiscetur aquæ, fit quædam mixtio reprimitur for= na aquæ, & non amplius refrigerat, unde suscipit for nam mediam, & pro uiribus ad mixti uel uehemen= ius, uel acrius calefacit, uel minus, hoc autem non est n alijs formis præterquam simplicibus, si enim accipia is mixtionem frigidam optime addendo, & cum alio dmisceatur mixto, non uidebitis illam remißionem, ip sa igitur corpora mixta, & temperata, & comple= cionata, quæ proprie habent formam quæ temperatu= ram consequitur, suam indiuisibilem habent formam, ha bent etiam quæ consequentur illam formam, quæ si re= mittatur, & quæ consequitur remittetur, sed forma re mitti non potest, quia si remitteretur corrumperetur, ergo remittitur forma, & quæ consequitur ad ip= sam, ubi ergo fit mixtio apii cum pipere, illa est quæ= dam appositio non mixtio, apparet enim quædam uis formæ uniuscuiusque extremi, & quod præualet, to= tius denominationem habet, si calida accipiamus in pri mo gradu & etiam refrigerantia, si accipietur tunc corpus, nec caliditatem nec frigiditatem percipiet, non quod corpus non calefaciant, & non refrigerent, sed quia non sentitur illa nec aliqua in corpore percipi= tur sensatio quæ excedat, & quia unaquæq; pars ser uat formam propriam uideatis in theriaca, habetis in

the=

theriaca ipsum opium in parua quantitate & est stupefactiua, caliditas non agit in frigiditatem opij, nec in caliditatem agit frigiditas opij, sed integre permanet, & non adinuicem aguntur, sed restat integra uniuscuiusque forma, sed ubi fermentantur corrumpuntur illæ formæ, & fit alia quædam forma ab aere ambiente, sed ante fermentationem singulæ faciunt proprium munus, stat ibi forma opii, sed quomodo? quia multũ refrigerat, nõ tamen est in his frigiditas uel calidas nisi in potentia, & non in actu, sed potentia quæ consequitur formam suam in his enim nulla qualitas est in actu, & ideo ubi componuntur hæc quia potius tunc fit iuxta appositio quam mixtio, ideo non datur actio & reactio inter ipsa, quia forma non agit formam, sed singulæ faciunt sunt munus, scitis ergo quare refrigeret aqua, & calefaciat, refrigerat stando per se, nec si cum aliquo alio admisceatur, calefacit autem si aliquid apponatur cum ea quod calefaciat, ut anethum, apium, & huiusmodi, & quod præualet denominationem facit in qualitate, si enim erit aliquod simplex, quod caliditate superet, aqua etiam calida denominabitur, & de hoc iam satis dictum, MARINAE VERO SALSAE &c. marinæ aquæ quandoque ad usum tertianæ exiberi possunt, si uos lauetis hominem in principio tertianæ in aqua nitrosa & sulphurea. uos euacuandi utilitatem habebitis, nam cutis poros aperiet, & euacuabit humores, diximus aquam calidam aperire, sed longe magis aperit aqua

mari-

marina, aut sulphurea, & sic quo ad hoc magis agit, & euacuat, sed non est ita utilis sicut balneum aquæ dulcis, quæ duas habet proprietates, altera quod poros patefaciat & concoquat humores, ex quo etiam faciliter difflantur, & alteram quam non habet aqua marina, quod refrigerat & humectat, ideo eligenda est hæc magis, unde dicit Gal. PLVS QVID BILIS &c. Notum est quod aqua marina plus euacuat bilis quam aqua dulcis, VERVM &c. sed est minus utilis, & quia non refrigerat & humectat, sed magis calefaceret & exsiccaret, ideo præstat domini ab his abstinere, cum magis qualitate sua noceant quam euacuando iuuent, quia præcipue attendendum est in tertiana at consulamus caliditati febrili, & secunda intentio debet post poni, & quoties curabitis per indicationem sumptam à materia, ommissa indicatione à forma sumpta, & in nullos incurretis errores, ut etiam incidit iste medicus, de qua dicit Galen. EQVIDEM NOVI &c. dicit se nouisse hominem qui talibus balneis usus est & ægrum interfecit ex usu illarum aquarum marinarum, & dicit quod deuenit ad tabem ex qua mortuus est, RELIQVO AVTEM VICTV &c. male etiam regebat ipsum quo ad uictum, quia exhibebat calefacientia, quæ quidem augebant bilem, AT CONTRARIA QVALITATIS &c. non solum debemus habere indicationem à materia sumptam, sed etiã à forma tanquam id longe commodius &c. domini semper memo

res esse debemus primæ intentionis quæ sumitur à forma, quia nunquam hæc ommitti debet, sed potius ommittenda est illa quæ summitur à materia, IN BALNEIS VERO &c. ubi dabis balneum aduertatis locum, quia est uertendus madescat, & non abluatur, quia intentio Galen. est ut madescat corpus, & humiditas aquæ ad profundum penetret, & non in superficie, quia madescere dicuntur illa corpora ubi humiditas ad profundum penetrat, humida uero non sic dicuntur, si ergo nitrosa fuerint balnea non madescent, sed potius exsiccabunt ubi AVTEM CALENTE OLEO &c. nunc declarat modum quo deducatis ægrum ad balneũ, prius .n. inquit huiusmodi corpora oleo perfundenda, sunt calido .s. tepido, uideatis Gal. quarto de tuen. san. ubi dicit quod corpora debeant prius & posterius oleo illiniri, & ratio huius est, quod utile est in corpore non exhalare permittetur, præterea etiam ex superfusione olei, & tunc humectat magis corpus humiditas olei, ac efficit etiam quod aqua non faciliter recedat à poris, QVAE VERO BALNEVM &c. dicit qđ si tertianarius eger solitus est stare in balneis quod non periculum est, etiam si lauet se bis in die sed illud &c. dicit enim qđ non unoquoque tempore morbi datur inire balneum, non enim in augumento, & quando febris ad est magna, sed in declinatione, & apparentibus signis concoctionis, A VINO VERO &c. uidistis ubi loquebamur de pestilentibus febribus tres esse casus in quibus

us non datur uinum, primus casus est, ubi materia sit cruda, secundus ubi est delirii suspitio, & capitis dolor tertio ubi est in flammationis in suspitio aliquo uisce re, nam si tunc uinum dabitis enecabitis hominem, ut in pleuritide apparet, & in habentibus hepar inflammatum abstinendum ergo à uino & non apparentibus signis concoctionis, & ante concoctionem non licet exhibere uinum, quia ex eo agitantur humores & prouocat illos, non debet autem modo ante concoctionem, exagitari, & ad exitum parari, hac ratione moderni male faciunt exhibentes syrupos diureticos, & qui materiam exagitant ante concoctionem ipsius, ut est syrupus bisantinus, de duabus radicibus, & consimiles alii, sed dicet quis mihi Galen. exibuit apium, & anethum non apparentibus signis concoctionis, hoc declarandum est, quia hæc dantur quando materia est in motu, & natura illum perficere ex se non potest, tunc in huiusmodi casu permittimus, ut naturam adiuuemus sicut hic facit Gal. quia materia ad urinam tendebat, &c.

Indicatio quæ ab essentia morbi summitur (ut uidistis) erat secunda altera à materia summebatur, altera à forma uerum Gal. proposuit solam indicationem à forma in qua dixit cum alterantibus contrarijs procedendum esse, & non dedit modum quo illum ageremus, propterea nunc declarat instrumenta & dicit, quæ uero sunt instrumenta hæc quibus debeamus refrigerare & humectare &c. notate quod multifariam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

viam refrigerare poßimus uel s.cum his quæ exte-
rius tantum applicantur, ut fomenta frictiones lini-
menta, quandoque cum eis quæ interius & exteriu
ut est aer,qui interius & exterius summitur, quæ-
dam uero sunt instrumenta quæ tantum interius &
cibi & potus,& medicinæ,quæ tamen per os sumun-
tur, hoc in loco nos utimur tantũ his instrumẽtis qu-
interius sumuntur.s.cibis & potibus. Sed dicet al
quis,quare Gal. prætermisit omnia alia medicamẽto-
rum genera? domini id ea ratione fecit, dixerat enim
supra cum tertianæ essentiam declararet esse mor-
bum benignum,& mansuetum,ideo cum ita sit,sola u-
ctus ratione curari posse,existimauit, quoniam ea nõ
tantum accidentaliter,sed substantifice refrigerat, &
humectat, & non per qualitatem solam sicuti alia,
praeterea etiam ex alijs assumptis calor in natus ad-
modum augetur quo ad substantiam propriam,ut de-
inde ualidius pugnare posſit contra morbũ,& agen-
tes hi cibi et potus frigidi & humidi in calorem igneũ
excedentẽ frigiditate sua & humiditate reprimunt il
lum,unde(ut sæpe diximus)nos ex Galeno septimo de
plat.Hip.& plat.& in apho.etiam calor in natus cõ
sistit in quodam temperamento, modo enim quia adij-
ciatur calor et fiat igneus dicitur ualidior quo ad ope
rationes omnes, sed debilitatur potius & perimi-
tur, est alia causa & fundamentum, quia cibus &
potus magis agunt quam alia, ut puta medicina in
corporis humidum siquidem(ut scitis) medicinæ cor-
pus

ius alterare non possunt, nisi ponantur in actu à calo
e naturali, et ipse calor in eis agat & nisi penetrẽt,
& cum ita sit longe magis conferunt cibi & potus
uam medicinæ quoniam ipsi naturæ sunt familiares,
& cum primum sunt in corpore, calor innatus agit
n ipsos, & attrahit ad se, unde magis penetrant, &
uoniam magis etiam refrigerant, unde uidetis Hipp.
n primo & secundo de ratione uictus in acutis pro
lteratione .i. pro refrigeratione & humectatione fe=
ris acutæ non fidit ellectuariorum multitudinem tra=
ere syrupos & huiusmodi sed deuenit ad cibaria uim
abentia refrigerandi & humectandi, DEBENT
TA ESSE &c. Hinc domini uos animaduersos
olo, ne in errorem incidatis quo ad hos cibos exi=
endos, in quos multi imperiti medici solent incur=
rere, quia ut uel feminis uel assidentibus indulgeant,
ut ægroto, exhibent uinum, carnes uitellinas, & hu=
iusmodi quæ calefaciunt à quibus materiam febris exa
gitant, ut etiam formam credentes postea syrupis
egri corpus refrigerare sed decipiuntur hi, quia ma=
gis operabũtur calefacientia illa quam syrupi imò sæ=
pe sunt causa mortis, quia aromatarii auaritia illa nõ
rectè hos conficiunt cibos, & longo etiam tempore in
uasis illis denti succus eorum putrescit, & ideo non
est mirum si nihil operentur, & licet etiam essent re=
ctè compositi, tamen in exhibitione eorum periculum
est, quando huiusmodi syrupos medici exhibent in au=
rora, in quo tempore ægri sæpe dormiunt et nondum
(ut

(ut plurimum) ob debilitatem caloris compleuerunt digestionem, quando tunc ipsis concoctionem impediunt, & ex illis syrupis nocumentum inducunt quia non facta concoctione contribui non possunt, sed agitatur materia illa cruda, & pro hoc uideatis Galen.quarto de tuenda san.quam clare loquatur ubi dicit non danda sunt diuretica stante cruditate in uentriculo,ratio est,quia fierent febres,natura inde obstructiones fierent,& materia ipsa cruda corrumperetur,non enim nego quod mane huiusmodi syrupi dari non poßint ut quinta causa si fuerit febris ardens, s summa siccitas in ore uentriculi, cum estuatione, magna,tunc dare debetis syrupos optime confectos, & refrigerandi & humectandi materiam habentes, u etiam corporis meatus aperiatis,& obstructiones, e hac de causa par est constitutos esse syrupos à medicis,sed si cruditatem ad esse uidebitis in uentriculo nullo modo dare debetis,syrupos,sed melius est deuenire ad cibaria & ad potus uim refrigerandi & humectandi simul habentia,ut est ptisana,quã ego ad feb.acuta solitus sum exibere, uideamus modo quid de cibarijs & potibus dicat Gal. CIBVS AVTEM &c.instrumenta dare incepit quibus refrigerares & humectares indicatione sumpta à forma, modo dicit quod huiusmodi cibus maxime confert tertianariis,nã inter tertiana ratione utriusque indicationis debemus refrigerare & humectare, in alijs autem febribus habemus indicationes refrigerandi & humectandi tantum

tum

tum à forma non à materia ut quotidiana & quarta=
na quæ frigidam habent materiam, & ideo si hæc in=
frigidantia, & humectantia exhiberemus, augeremus
materiam ipsarum febrium, unde dicebat Auicenna
prima quarti cap. de cura uniuersali feb. putridarũ, quod
exhibentes frigida, et humida in febre, quotidiana noce
mus illi ratione materiæ, quia materia est frigida, ut
pituita, & melancholia, quandoque iuuamus illi ratio=
ne, s. formæ, sed ipse est obscurus, TANTVM AV=
TEM DABITIS &c. hoc proprium est omnibus
quod semper à cruditatibus cauere debetis, sed præci=
pue in febribus tanquam ab inimico, & aßidentes
egro indulgentes cibaria præter rationem exhibent,
ab opere desistendum, quia ex his nisi robusti fuerint,
incident ex una febre in aliã intormina, impedum, &
faciei tumorem, & huiusmodi alia multa incommoda,
sed tantum cibi dare oportet, quantum à natura recte
confici potest, quia aliter in longum febris protrahe=
tur multiplicatis superfluitatibus in corpore, & ob=
structionibus in hepate, EX CELERIVS AL=
TERANTIBVS &c. REFRIGERANTI=
BVS ET HVMECTANTIBVS, per cibos om
nes & alimentorum genera optime discernit, sunt
grana quæ comeduntur, ut triticum, & quæ nascun=
tur ad usum humanũ, in primis sunt olera, secundo fer
cula, tertio enumerat pisces, quarto carnes, quinto oua
sexto ipsos fructus, & credo domini quod alia non in
ueniretis quam ista hic enumerata à Galeno, incipit

autem ab oleribus, & cum plurima sint olera habentia salsedinem nitrositatem, & siccitatem, & quæ malos generant humores .s. melancolicos, eligit olera quæ refrigerant & humectant, & quæ maxime conferãt, non autem noceant, primo ergo ponit attriplicem quæ est herba frigida, & humida, in primo frigida, humida, autem in secundo, & hæc herba nota est, & uulgariter hic appellatur tripese, aliqui inter spinachias hoc genus oleris male facientes enumerant, quia aliàs uires habet spinachia, alia attriplex, & sunt harum plantarum uires oppositæ, spinachia enim habet uim abstergendi, salsedinem, nitrositatem, quibus exsiccat, & sitim conciliat, attriplex autem insipida est, & humectat, ac etiam aperit, unde spinachiæ minus conueniunt in tertiana, ut plurimi credentes esse speciem attriplicis dederunt ipsam in tertiana, dicentes quod licet pauci sit nutrimenti, quod tamen est boni chimi, ego autem dico quod falsum est, & totum est oppositum, quia spinachiæ habent peßimum nutrimentum propter eorum caliditatem nitrositatem & salsedinem, & malos generant humores, & attriplex bonos, & in sanguinem facile uertitur, ideo cauendum est à spinachijs, cum generent succos melancolicos, & biliosos, BLETAM &c. habemus blitum, & blitam quæ nascitur in ortis & cuius duplex est genus, aliud enim genus bete est nigrum, aliud album de quibus aliàs dicemus, blitum autem non oritur in ortis, sed sponte sua nascitur, & est olus insipidißimũ: unde

unde apud Plautum solent mulieres insipidæ bliticæ appellari, & est herba rubea, folia habet minora bete, & à nostris uocatur nicole, & est frigida, & humida, scitis, quare tertianarijs merito conuenit febribus, tumor &c. de hoc idem est dicendum lapathum à Græcis multipliciter dicitur, & est quoddam hortēse, quodam palustre, & dicitur palustre est lapathum, folijs acutis & duris, quodam est in pratis minutum tamen sicut hortense, & duas habet differentias, quoddā in latiora habet folia, quoddā angustiora & acutiora, & habitum est hac nostra ætate in delitijs, & etiam nascitur in ortis, quod comedimus, & hoc uocant græci oxalidam, uulgares autem uocant acetosam, & est humida, & frigida, quia acida, humida uero quia habet excrementitiam humiditatem, & sic ratione huius humectat, hac autem specie mirum immodum confusa utamini in tertiana, si quidem reliqua genera habent manifestißimam salsedinem, & si experiamini uidebitis quod confert eius unguentum pro scabie, accipiunt huiusmodi radices, & conficiunt unguentum, quod multum ualet ad scabiem expellendam, & hoc propter eius maximam nitrositatem, & absterfionē, quibus non indigemus in tertianis, eligatur itaque quæ appellatur oxalida apud græcos, LACTVCA &c. domini hanc optime cognoscetis, & hæc nullam habet salsedinem, sed habet frigiditatem & humiditatem, & bonum generat succum, CVCVRBITA &c. merito eligit cucurbitam quæ generat pitui-

tam, ut ex illa obtundatur bilis, EX ALIIS &c. hic secundum affert genus cibariorum, & ex ipsis affert duo genera fecundißima fercula. s. cremorem ptisanæ, & sorbitionem ex alica. Quantum cremor ordei conueniat patet ex eo, quia maxime refrigerat & humectat, & hoc clare habetis à Galeno multis in locis, & etiam ab Hipp. secundo de ratione uictus in morbis acutis, non tantum hic succus est conuenientißimus quia refrigerat, & humectat, sed etiam quia aperit obstructiones, abstergit, prouocat sudores, laxat uentrem & nutrimentum optimum corpori præbet, sorbitio idem est quod cremor, sed addit, sorbitio ex condro, sed bene aduertite domini si consideremus quæ dicit Plinius in octauo libro cap. undecimo alica longe differt à condro & à farre, & dicit quod fit alica, ubi commiscetur cum creta, & gypsum, & dicit quod non habemus, quod si haberemus optimum esset, imò dico uobis quod si haberemus esset peßimum, propter illā gypseitatem, secundum Diosco. uidetur quod non cognouerit Plinius condrum, condrus autem fit ex farre, quia ut est uidere in Diosco. condrus nihil aliud est nisi far nostrū, Paulus & Agineta dicit quod condrus longe diuersus est ab alica, quia alica magis sistit uentrem, & alia pleraque facit, & dicit quod hanc non habemus, sed quicquid sit, hoc uobis notum sit, qđ sorbitio ex farre conueniens est in tertiana, ex PISCIBVS VERO &c. quod sint pisces saxatiles, & isti nascuntur in fluminibus & in lietoribus lapi-

pidibus

pidibus & saxis abundantibus, & tales optimi sunt, quia agitantur maximè inter illa saxa, & ideo carent excrementis, EX VOLATILIBVS &c. mollia carne animalia proponuntur habentibus duras, duras autem habent ut sunt anseres, anathes, pauones, & huiusmodi, quæ difficulter concoquuntur, molles autem sunt ut phasiani, & perdices, pulli gallinacei, & has carnes si habemus, dare debemus ægrotis, sin autem his careamus carnibus, eligamus uolatilium, seu animalium duras carnes habentium partes eorum molliores, & concoctu faciliores, ut ex anathibus eligamus alas, & huiusmodi, GALLORVM QVOQVE &c. gallorum testiculi, ut in de alimentis, huiusmodi sunt, et bonum nutrimentum conficiunt, SVVM PEDES &c. uideatis domini, caro porcina est boni nutrimenti, & conceditur etiam febricitantibus, porcina enim caro in nullo alio peccat, nisi quod est uiscida & solida, & si concoquere possemus esset optimi, alimenti, sed quia non possumus, cum delicati simus, ideo ab ea abstinemus, pedes aut suum concedit, quia non sunt ita duræ digestionis, cum maxime sint exercitati, reliquas autem partes omittamus in tertiana, & in febribus omnibus, quoniam concoctu facilia debent esse ea quæ in febribus exhibentur, cum hoc quod sint boni nutrimenti &c.

In superiori lectione uidistis quædam Gal. pro illa indicatione exequenda quæ sumebatur à forma, plura instrumenta attulit, & tantum de illis quæ in-

terius ſumebantur hoc eſt de cibis & potibus, refri
gerantibus & humectantibus fuit contentus Gal. re
liquis omiſsis, quia tertiana erat morbus ſatis manſu
tus, & propter alias cauſas quas diximus ſupra, no
autem reliquis uti etiam poſſemus inſtrumentis, ul
maiore etiã opus refrigeratione, & humectatione, u
in febre ardenti, diximus etiã Gal. cum eligit cibos i
ex arte ſua, & per methodum quam tradidit, in pri
mo & in ſecundo, de alimentorũ facul. ubi inquit qui
quid rationẽ habet alimẽti, uel à plantis uel ab anim
libus ſumitur, ſi à plantis, uel illa ſint olera, uel gra
na frumentacea, uel fructus, ſi ab animalibus, uel ani
malia ſunt aquatila, uel uolatila, uel pedeſtria, diſcur
rit Gal. per omnes partes & ſpecies quaſcunque hu
mectantes, & refrigerantes, & ex his enumerauit &
eligit, & deueneramus ad pedeſtria, & diximus pe
des porcellorum, & cerebra danda eſſe quia ut Gal. in
text. aſſerebat, ſcire debetis pro delaratione huius re
ne derelinquam uos in tenebris, quod pedes anima
lium pedeſtrium ſunt mali nutrimenti, & minimæ car
nis, & illa caro uiſcida eſt, ſi modo animalia humida
ſint, et plurimæ carnis & nutrimẽti pedes temperati
ſunt, ſi animalis ſicci, ut bouis, hirciue, illi pedes potius
ad gluten faciunt quam qui rationem ciborũ habeant,
& quoniam caro porcina humida eſt, quoniam in ea
plurimum humoris abundat, & plurimum eſt nutri
menti, ideo pedes eorum ſunt tẽperati, & caro illa ad
temperamentum, accedit, ideo pedes porcorum in ci
borum

borũ cõpositione sunt melioris nutrimenti, comparati uero ad reliquas suum partes seu carnes, modici sunt nutrimẽti conueniunt etiam magis pedes, quia sunt mẽbra exercitata, & non sunt excrementitia, ET CEREBELLA DANDA SVNT &c. cerebra sunt peßimi nutrimenti, & prouocant nauseam, & in tertiana non indigemus nausea, quoniam qui tertianam patiuntur parati sunt admodum ad uomitum, nihilominus inquit Gal. cerebra conuenire modo præparentur exactè, & licet ex eius uerbis de porcellorum cerebris poßit intelligi, tamen si Auicennam audiamus tertianam curantes exquisitam, qui in omnibus immitatur Gal. ipse inquit hædorum cerebra, non porcellorum cerebra esse exhibenda, quoniam hædi sunt animalia magis sicca, sunt uero sues animalia humida: & cerebra omnia sunt humida, relinquitur ergo quod hædorum cerebra magis temperata sint, quare quod magis conueniant, itaque locus Auicennæ, potius accipiendus est, SI CARNES COCTVRA LIQVEFACTAS ILLICO PRAEBVERIS NIHIL NOCEBIS &c. postquam plura attulit alimenta nunc de carne & suum ait posse commodè exhiberi, quoniam intentio Gal. est refrigerare, & humectare, & bonum præbere alimentum quod faciunt porcellorum iuuenum carnes, SED ET OVA SORBILIA PERMITTANTVR etc. dicebat Gal. secundo de aliment, cap. de ouis quod oua ut uarie coquuntur, ita & uaria præstant alimenta,

ſunt peßimi alimenti ſi coquuntur in ſartagine cu oleo, ut etiam dixit Auicenna, ſi dura efficiantur du rioris ſunt concoctionis, & generant craſſos humo res, ſi fuerint tremula multum & facile nutriunt, tre mentia uocantur, quoniam nondum ſolida ſunt, ſed ul depoſuerit corticẽ tremunt, ſi uero ſunt tantum mod calefacta non adhuc coagulatum albumen dicuntu ſorbilia, & iſta facile excedunt alia, & bene nu triunt, ſed non multum, concoquuntur talia faciliter i uentriculo, Gal. tamen dicit oua ſorbilia maxime con uenire & præcipue lutea, quia albumen aut nihil nu trit, aut difficilioris eſt concoctionis, propter eius ma ximam uiſciditatem, & refrigerationem, & quant magis natura quærit concoquere, tanto magis indu ratur, dicetis uos luteum etiam induratur, & tame nutrit, dico quod non induratur à calore natural quomodo habet albumen, quare à calore noſtro no poteſt indurari, EX FRVCTVVM AVTEM GENERE, SI GVSTARI CONCEDVN TVR QVI OMNINO DIFFICILES CON COCTV NON SINT &c. *hic aduertere debe tis multas modernorum quæſtiones an fructus in fe bribus conueniant, an ante ſeptimam, & intricantur tamen ex Auicenna, in tract. ſecundo fen. primæ qua ti, cap. ſeptimo ubi de intentione agens de curation febriũ in uniuerſali ponit, & ipſe fructus inter reliqua edulia, licet addat, fructus omnes febricitantibus noce re ſua ebullitione, & corruptione in uentriculo, pro-*

pter

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

ter illa uerba sui interpretes intricati sunt, hic au=
em Gal. diuine & docte loquitur, & omnes tollit
ubitationes & primo dixit gustari conceduntur, nō
ixit nutriri, & præterea ex eorum genere sunt, qui
mnino concoctu difficiles non sint, fructus & omnia
lia difficilis concoctionis esse possunt, propter duo,
ut quia calor naturalis non potest recte dominari,
& diutius immoratur ut finem assequatur intentum,
lio modo quia calor concoquere tentauit, & iam al=
erare cepit, sed ante quam finem assequatur intentum
orrumpit, ita quod cū difficultate finem attingit inten
um, siue modo non attingat, quia iter per longitudi=
nem transire non poßit, uel quia plurimum defatiga=
ur calor, fructus sæpe sunt difficilis concoctionis, quia
nultum temporis requirunt ut conficiantur, sicut co=
onea pira granata acerba, plerunque sunt difficilis di
gestionis, quia corrumpuntur ut cerasa & utrunque
genus horum est euitantum, tum id quod facile cor=
rumpitur, tam id quod longo indiget tempore ut con=
coquatur, uult igitur Gal. ut degustentur qui coctu fa
ciles sunt, et si uos hanc tenebitis metam uidebitis quod
Gal. non cōtra dicit ueritati, & quæstiones moderno=
rum nō erunt contra illum diuinum medicum, Auic.
nominare tentauit qui sint isti fructus & inquit sunt
sicut granata dulcia, uel muzza idest medij sapo=
ris & pruna bene matura, textus antiquus correptus
est, & dicit immatura, qui uero correxit dicit matura
& recte, quia bene concoquuntur, & annexam ha=
bent

bent quandam humiditatem quæ refrigerat, quæ ue
immatura sunt, acerba sunt, & astringunt, quæ ue
astringunt uitanda sunt in febribus, addidit ultimo
melones indi maximi sunt iuuamenti, hi autem su
quos augurias uulgo appellamus, & Auicenna n
falso loquutus est, quia uoluit idem quod hic Gale
A MELLE VERO SINAPI, SALSAME
TIS, ET OMNIBVS ACRIBVS PROI
BERE OPORTET, ET VINIS ADMO
DVM VETVSTIS &c. hæc omnia clarum
non conuenire, quia omnia sunt calida & sicca eade
à qualitatibus & substantia sunt penitus aduersa te
tianis, nos autem indigemus bono nutrimento cum h
mectatione & refrigeratione, quæ reperiuntur
istis, hactenus multarum rerum syluam proposuimu
quæ recte intelligi non poterunt, nisi quæstiuncula
claranda proponatur. Gal. enim tot genera nutri
mentorum dedit, quæ opposita sunt, ut mirum sit quo
enim habent simile olera cum carne porcina? uel car
porcina cum fructibus, & quid habent simile hædo
rum uel porcorum cerebra cum ptisana? ista uiden
tur toto genere diuersa, quomodo igitur Gal. fuit it
indistinctus? ista omnia confundit, uoluit ne ut pro si
gulorum apparatu omnia darentur, an certa sit reg
la, an hoc uel illud sit dandum? Præterea hic uide
tur esse maxima difficultas, laudat ea quæ facilis sun
concoctionis, & quæ facile corrumpuntur, & tame
nõ uidentur hæc in febribus esse exhibẽda, quia quan
to

potentius est aliquod agens in agendo, magis resi-
ns requirit obiectum, ubi enim in proportionatum
agens cum passo, non fiunt actiones conuenientes,
i apponitur ignis rei citò inflammabili (cōcoctionis
o) adustio habebitur, præterea non ne dixit Galen.
i calidum uentriculum habent optimè concoquunt
rnem bubulam, at si pullam exhibuerit quis, in fu-
um conueteret ac nidorem, si ergo solidum nutri-
entum potenti conuenit calori, debili non, quia debi-
sit resistentiæ, igitur ubi febrilis calor aderit, qui
naturalis ad igneum uersus & potentior in agen-
, si exhibeantur ea quæ facillimè concoquuntur, non
in fumum ac in nidorem conuertentur, his duabus
æstionibus propositis, hanc secundam primo solue-
us, quia ex solutione huius etiam apparebit quid sit
spondendum ad primam. Quantum attinet ad so
tionem secundæ quæstionis hoc scire debetis, quod ca
r igneus existens in corpore dicitur igneus respe-
u caloris temperati existentis in humido corpore
mperamento uel etiam frigiditate, aliomodo dicitur
neus, cum calor naturalis propter aliquod aduenti-
um mutatus fuerit in igneam qualitatem, quia adue-
it illi quid præter naturam, siue accesserit sola quali-
s, siue etiam commisti fuerint cum eo uapores ignei,
lud sit primum suppositum, secundum suppositum est
oc calor naturalis uario modo potest intelligi, qui-
am est remissior, quidam intensior prout uarii sunt
us gradus, imò in eodem met homine, non æqualis,
sed

ſed aliquando ualidior eſt aliquando frigidior, aliqu[illegible] do minor, aliquando copioſior in ſubſtantia, ubi p[illegible] ſtea calor aduenit aduentitius, & admiſcetur cal[illegible] naturali, pro menſura iſtius caloris naturalis, ca[illegible] aduentitius maior uel minor redditur, quinta cauſ[illegible] quis habeat calorem naturalem paucum ad debilem[illegible] in igneum uertatur, licet in eo corpore operatio[illegible] ignis cernantur, tamen ſi comparetur ad alium ca[illegible] rem præter naturam alterius qui habet calorem n[illegible] turalẽ multum & ualidum, non erit ita igneus ill[illegible] lor, in eo qui debilem & paucum habet calorem n[illegible] ralem, ſicut in illo qui multum habet ipſius caloris n[illegible] turalis, unde corpus ſenis febrientis frigidius app[illegible] rebit, quam iuuenis robuſti ſimiliter febrientis, q[illegible] etiam apparet ex Hipp. primo apho. apho. decim[illegible] quarto ubi dicit quod ſenes non ſimiliter corripiu[illegible] tur ſicuti & iuuenes, quia eorum corpus eſt fri[illegible] dum, quare non immerito moderni dicunt calorem [illegible] brilem ramificare in quocunque calore naturali id[illegible] quod qualis eſt mẽſura caloris naturalis, talis eſt [illegible] ſura caloris febrilis ſiue ignei, ſi enim paucus eſt [illegible] lor naturalis, paucus eſt etiam calor febrilis, i[illegible] qui ſunt prope mortem refrigerati ſunt, & [illegible] men febricitãt illud eſt quia eorum calor innatus [illegible] temporis eſt paucus, hac etiam ratione contingit qu[illegible] in febre peſtilenti non appareat maxima caldit[illegible] quia cum putredo ſit in humoribus cordis, uel in ſu[illegible] ſtantia ipſius, ſtatim uirtus cadit, & calor deperdi[illegible]

nat[illegible]

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

turalis unde cum sit paucus, etiam calor igneus est
ucus tunc tertium suppositum est cum adiungitur
lor naturalis cum auuentitio intelligo tamen non
os esse calores, sed unum tantum, & illum esse natu
lem seipso acutiorem redditum, propter additam
alitatem, uel substantiam igneam, cum inquam ca=
r naturalis adiungitur cum aduentitio, uel superat
neitas calorem naturalem, uel calor naturalis supe=
t igneitatem, uel contingit quoddam medium ut sit
ceps in operationibus, quando calor naturalis do=
inatur, & naturales operationes apparent, tunc ca=
rem naturalem dicimus superare igneam qualita=
m, quando uero operationes non naturales appa=
nt, tunc dicimus calorem igneum superare calorem
aturalem, quãdo uero operationes medio modo se ha
ent inter naturales & non naturales operationes,
nc dicimus esse quoddam medium. His tribus supposi
s, dicimus primo pro conclusione, quod ubi calor na=
ralis fuerit igneus in aliquo corpore non aduenti=
us, sicut in corpore colerico, nullomodo huic corpori
onueniunt quæ sunt facilis concoctionis, quoniam uni
uique subiecto propria alimenta debent proportiona
i, ideo si struczi omni qui digerit ferrum exhibentur
ulli, credo quod uita deficeret, quia si huiusmodi cor=
ori talia exhiberentur, quæ facilis sunt concoctionis
n nidorem & in fumum conuerterentur, ideo illi oua
orbilia non erunt conuenientia, qui uero habent calo
rem istum aduentitium calori naturali additum, qui ta

men

men calor innatus non sit destructus, quia si destrue-
tur etiam uita destrueretur, ut mors (ut dicebat in li
de Marasmo Gal) nihil aliud est nisi extinctio calo-
ris, ideo moderni dicunt calorem febrilem esse præte
naturam, prout præter naturalitas opponitur natu-
ralitati, non autem uite, dico, tunc maxima incommo-
da patitur, nam eius substantia diminuitur & quali-
tas corrumpitur, si calor igneus superat naturalem.
omnes operationes caloris ignei tantum apparen
per tertium suppositum, sit hæc secunda quæstio hui
corpori non sunt exhibenda oua sorbilia, & quæ fa-
cillimé corrumpuntur, sed solidiora solummodo refri-
gerantia & humectantia, si autem calor naturalis ca-
lorem igneum superat, ita quod operationes calori
ignei non appareant, sed calor ille concoquat licet di-
minuté, quia tamen impeditur, quando operatur, effic-
tur minor à calore igneo tum in substantia quia dimi-
nuta tum in qualitate sua, quia corporea est, & quo-
niam naturalis calor ut cibaria in optimum nutrimen-
tum conuertat, plurima indiget substantia, iuxta illud
Hipp. primo apho. 13. qui crescunt plurimum ha-
bent caloris innati &c. quia quantitas ista non repe-
ritur in calore naturali, quia resoluitur & destruitur
ab igneo propter hæc sit hæc tertia quæstio. Huic cor-
pori sunt exhibenda alimenta pro ratione caloris, &
quia in quantitatæ minor est quam prius, ideo alimen-
ta exhibenda sunt facilis concoctionis, & paucæ no-
lis, at uertentur ad qualitatem igneam, falsum est, quia
iam

...it dictum est calorem superare qualitates ignis, ideo ...coquerentur, ò, uerteretur aliquid ex his alimentis ...o ratione caloris ignei in nidorem, uerum est, sed ...c parum refert, nam nonne dicebat Gal. in tertio de ...ione uictus in acutis, uix medicamenta inueniri pos... quæ aliqua ex parte non noceāt, sic in casu nostro, si ...est aliquid præter naturam, quod suam facere uult ...erationem plus tamen erit iuuamentum quam nocu...ntum, quia & si talis cibus pro aliqua parte uerte...r in nidorem, maior tamen pars conuertetur in lau...bilem sanguinem, qui postea obtundet calorem ...neum, & hæc satis de prima quæstione, quantum ad ...undam an omnia ista à Galeno numerata inter se ...uersa conueniant an sint casu dicta, an uero in eis ita ...habent quod unum conueniat, aliud uero non conue...at, & licet pro morbi ratione sint indicationes eæ=...m refrigerandi & humectandi, tamen ratione rela=...nis ad naturam corporis affecti, quantū ad tempus, ...nsuetudinem mores, ætates, proprietates indiuidua=...,uel propter temperaturam, si exhiberetis pthisa... accesceret in stomacho et uomeret, aliqui uero pthi...æ odorem percipere non possunt alii oua assueti ...nt comedere, hæc omnia habenda sunt in considera=...ne & secundum uarias temperaturas, secundum ...tates, secundum consuetudines modo unum, modo al=...rum conuenit, aliquando oua sunt eligenda, aliquan=...o solidiora aliquando fructus propter delicatas natu...s ut degustentur, & hoc est quod proferebat Gale.

hæc

hæc quidem uictus ratio multorum eſt, nõ dixit uni
& dixit etiam Gal. in textu ad coniecturam tradita
quia comparatio naturæ corporis ad morbum, to
coniecturalis eſt ſecundum igitur quod conicietis (di
Gal.) ex arte tradita ſcietis quæ ſint alimenta ex en
ratis eligenda, &c.

Duas quantitates propoſueramus in ſuperiori l
ctione quas etiam ſoluimus exactiſſimè, & licet pa
capitis ſatisfecerimus undequaque Gal. docuerit ind
cationes inueniendi remedia, tamen habeatis, nondu
tantum actiones ueſtras limitare poteſtis, ſed opus e
ulterius progredi & talia particularibus applicar
ideo nos gratia exercitii, ut intẽtio noſtra ad huiuſm
di determinaretur particularia caſum propoſuimu
ſocratem ſ. affectum, non quidem dicendo tertiana la
borantẽ febre, quoniam ex apparentibus ſignis n
cognoſcere uolumus quo morbo laboret, & ita inc
piemus, certum eſt quod hic eſt aliquid quod afficitu
& ægrotat & illud eſt corpus ſecundo conſiderar
debetis id quod perpetuo aſſiſtit, quod quidem mod
ſe tenet ex parte eius quod afficit tertio aer ambien
eſt conſiderandus, quia ſemper aliquid molitur in no
bis, tria ergo ſunt quæ ſemper in animo habere debe
tis, primum eſt corpus quod afficitur ſecundum eſ
morbus qui afficit, ad quem oculum habere debe
tis & uidere quis, & qualiter ſit, tertium eſt diſpoſi
tio aeris quæ ſpectanda eſt quum immodum, an pro i
lo faciat corpore, an uero contra operetur adiuuan-

do

morbum, ubi per hæc rectè discurretis omnia qui=
m recte procedent,illis tribus ueluti scopis propo=
is,primo circa illud quod afficitur.i.circa corpus di
urretis,& quæcunque exterius accidentiáq; appa=
nt consideratis & supposito quod Socratis corpus
sub albidum,sed albedo illa sit pallida ad citrinitatẽ
dens, hoc primo in uestra seruabitis mente secun=
tangendo carnes etiam si non ægrotaret mordacio
m percipietis calorem, sed quoniam iam febricitat,
c cognosci potest tunc temporis eius calor natura=
, ideo interuallo , quando non febricitat id commo=
faciamus, & supponatis quod calorem mordacio=
m inueniatis quam in alijs corporibus inueniri so=
t,& quam temperato corpori conueniat,tertio ip=
n consideratis supficiem,& tangetis eam,et an mol
sit,uel aspera,uidebitis,sit igitur Socrates iste qua=
pinximus caloris acris, sub albidi coloris ad citri=
atem tendentis , & quo ad tactum cutis sit aspera,
eterea quo ad ea quæ in cute oriuntur.s. quo ad pi
sit pilosus,circa thoracẽ et circa hipocondria et pi
solidos,sub Ruffi coloris habeat, quarto instrumẽ
cõsiderabitis,& supponatur quod proceræ sit statu
& latos & amplos habeat musculos, faciẽ oblon
,tempora plana,quo aduasa habeat uenarũ arteria
nq; amplitudinem,ista autem sunt quæ exterius ap
rent circa accidentia, his consideratis, circa opera=
nes accedetis,& primo animales considerabitis,&
usmodi Socratem multarum operationum esse sup

ponere debetis, uelocis discursus qui non in uno tantũ persequeraret discursu seu proposito, bene memoretur, & bene imaginatur & hoc quantum ad operationes animales intrinsecas, quantum ad extrinsecas uisum, o factum, & omnes alios sensus uegetissimus sit, postea ad uitales accedetis, & primo circa operationes cordis discurretis, & circa eius mores, audietis ab astantibus saltem ipsum esse iracundum, & magnam habe re constantiã, & uigorem, & deliberationem in rebus agendis, & quod ubi aliquid proposuit, uult exequi etiam cum periculo, præterea cum tangitis pulsum arteriæ mouentur, non quidem ad magnam distantiã sed uelocissimus est ipsarũ motus, habet præterea pu sus aliqualem duritiem & frequentiam, sed frequenti non est uelocitati similis, maximam uehementiam & resistentiam habet, præterea quantum ad actiones naturales, uir iste famem tollerare non potest, sed ubi f mescit statim incidit in sincopim, nauseam, & oris am ritudinem, optime concoquit cibaria crassa lagana, legumina, & carnes bubulas, & si oua illi darentur ni dorem in ore perciperet, ac si esset quid corruptum aut nidorosum in ore ipsius, Q antum ad excrement aluum habet abstrictam difficulter digerit, rubeas habet urinas, sudor acris est, & hoc quantum ad accid tia, & ad actiones omnes & excrementa quæ in Socrate apparent consideranda, præterea sunt alia annexa quæ sunt ætas, consuetudo, exercitia & natur propria, quantum ad ætatem, nunc uigesimum agit a

um quantum ad consuetudinem, & uictus rationem
litus cibaria cuiusq; generis in maxima copia come
re, uina acria & potentia bibere, & usus est pluri
o exercitio, quantum ad naturalem proprietatẽ nul
pacto tolleret medicamẽta neq; etiam odorem ipsa
um, & nunquam aliquo medicinarũ genere usus est,
d semper sanam duxit uitam, ista sunt omnia, quæ
onsiderari debent in huiusmodi casu à nobis proposi
, ut uos instruam & in mentibus uestris habitum
ciam, Hactenus nihil habetis nisi exterius apparen=
a. His propositis quia intentio uestra est huiusmo=
naturam corporis inuenire, cuius sit. s. tẽperaturæ,
ostea ad alia accedere, quoniam nunc sumus in natu
alibus dispositionibus ita procedere debetis, nemini
ubiũ est, quod ubi calor adest talis, qualẽ pinximus,
uod denotatur quantum ad hoc, in hoc corpore esse
aloris dominiũ, quia etsi alimenta bene conficiat, plus
amen debile generat quam oportet, non tamen adu=
us est, quia si adureret ille calor, non tantum bilem
eneraret, sed etiam humorem adustum, & tunc subni
rum esset corpus, huiusmodi enim corpora à medicis
olerica, & calidæ & siccæ temperaturæ appellari so
nt, bene dicunt esse calidæ & siccæ temperaturæ, sed
on sequitur quod colerica sint & aliud est dicere cor
us biliosum, in quo dominatur bilis, & aliud est di=
re calidæ & siccæ temperaturæ, quoniam huiusmo=
corpus est in quo bilis dominatur, & humor melan
olicus adustus, discernuntur autem, quoniam corpus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

quod flauum est cum pilis ad rubedinem tendentib
calidæ & siccæ temperaturæ est, & bilis dominatu
at album est id corpus tendens ad citrinitatem qu
niam ibi non ad est adustio, quæ faciat nigredine
nam (ut dicebat Gal. quarto de tuenda san.) talis a
paret calor cutis, quale est humorum dominium, n
in profundo decumbant, raro autem decumbunt, &
dico calida & sicca temperies, non fixos termin
post ponimus, sed latitudo immensa est, imò à medi
præfixi termini cognosci non possunt, habet præter
calorem acutiorem quam temperato corpori conu
niat, ex hoc acutioris caloris dominium arguitur,
postea considerabitis musculorum amplitudinem, p
ceritatem staturæ, omnia ista arguunt caliditatem
principio generationis, habet nasum oblongũ, tẽpo
plana, capillos crassos, fuluos, arguitur ex hoc cer
brum esse talis temperaturæ, qualis est corpus, hab
præterea uasa uenas, & arterias amplas quæ indic
cordis caliditatem & hepatis cum reliquis adnatis c
di, habet præterea animales operationes uegetes pl
rium operationum, & multorum discursuum, sed n
persistit in uno proposito, hæc omnia indicant cereb
caliditatem, alij etiam sensus exteriores uegetes sup
caliditatem attestantur cerebri, quantum ad uitales
tinet operationes iracundiam & constantiam habe
habet motum arteriarum, quantum ad magnitudine
multũ extenditur, respectu dico corporis tẽperati, e
ratio est, quoniam corpus temperatum est, & hab
instru

strumentum obediens, necessitatē & uirtutem maxi
am, propterea ea uirtus extendit ad magnam distan
m pulsationem, quoniam quod natura cum magni=
line, & uno motu perficere potest, aut quærit uelo
atem, aut frequentiā, uerum illorum corpora, in qui=
s est caliditas & siccitas, primo uirtutem ita uehe=
ntem, sicut & temperatum corpus habet, non habēt
æterea instrumentum in obediens habent, quia siccū
in comparatione ad temperatum, ideo pulsus non
tenditur ad eam magnitudinem, qua indigent eo ma
r, sed non potest, quia instrumentum est inobediens,
ideo cum non poßit uirtus magnitudine euentare
antum esset nceceße propter inobedientiam instru=
enti, oportet ut uelocitate suppleat, cum uirtus alio=
i sit fortis, sin minus supplet saltem frequentia, tales
tur pulsus temperaturas indicant calidam & siccā,
uti, & quæ exterius apparent, et circa operationes
imales, & uitales omnia indicant temperaturam ca
am & siccam, ut habetur ex Galeno tum in secun=
de temperamentis, & in secundo artis paruæ, tum
iam ab ipsa rei natura, quia sciuistis iam ex nostra
iuersali methodo, qui sunt calidi, uel frigidi ex effe=
bus ipsorum cognoscuntur, calidi enim est agere, fri
di uero pigrescere & sistere, & quia omnia ista ue
mentiam actionum agunt, caliditatem etiam ibi ad
e ostendetur, pinxi mus Socratem non tellerarefa=
em, imò ex famis tollerantia in sincopim & oris
aritudinem incidere, ex his caliditas arguitur ex

ſuis principijs, præterea audiuiſtis quomodo aluum h[...] bet aſtrictam, & quando egerit ſubulos emittit, quo[...] arguit caliditatem multam in hepate, & ab inteſtin[...] multam attrahere humiditatem, per cuius priuation[...] feces redduntur ita duræ & ſiccæ, quantum ad urin[...] fuluum habet colorem quæ multam arguit caliditat[...] habet acrimoniam quæ multam arguit actionem calo[...] ris in humido, omnia iſta ueluti chorus concurrunt i[...] hoc corpore caliditatem eſſe oſtendentia, quæ non ad[...] rat, his ſtantibus, & ſtante tali temperatura multip[...] cata eſt bilis, & continue multiplicari debet, acceſſ[...] ætas xxv. annorum, conſuetudo, quia bibit uina po[...] tentia, & cibaria comedit cuiuſcunque generis & mu[...] ta, & exercitijs plurimis deditus fuit, quæ omnia mu[...] tam bilem aggregant, & ita quantum ad temperatu[...] ram, ætatem, conſuetudinem, omnia arguunt corpu[...] hoc plurimam generare bilem, & hæc de primo di[...] ſcurſu, qui fieri debet circa totam naturam humanan[...] indagandam, & de primo fonte, & de eo quod afficit[...] ſecundo conſiderare debetis quod afficit, morbum. ſ[...] & dicere ſic, Socrates iſte totaliter affectus alterni[...] diebus habet, primo refrigerationẽ extremorum, dein[...] de ſuccedit rigor cum concuſſione, poſtquàm rigorem[...] euomit, & egerit per ſeceſſum bilem ſuccedit capiti[...] dolor & delirium, circa uero horam, quintam à ri- gore incipit, ſudare toto corpore, & iam decli- nat ille calor qui cum aeris eſt, ſiti infeſtatur, poſtea recedit exacerbatio, & mundus à febre per unum

diem

em remanet, tertio uero die iterum inuadit acceßio.
Deſcriptus fuit à nobis caſus in heſterna lectione,
oleſcentis qui febrem tertianam patiebatur, & in
ſo eo ordine proceßimus, quo & uos procedere de=
tis cum cauſas & morbi eſſentiã, nec non curatio=
m inuenire uulcis, & quoniam ad rectam curatio=
m opus eſt ægri, morbi, & aeris diſpoſitiones in quæ
borat, diligenter propendere docuimus quomodo in
s uos exercere debetis, ex his omnibus quæ diximus,
is eſt ita ſtupidus qui hanc tertianam eſſe non co=
noſcat, non expectatis alijs ſignis, his igitur omni=
is conſideratis, ſcietis quis ſit morbus ſemper, & quo
odo ſit curandus, præterea ſciuiſtis, quomodo illæ
es cauſæ, uidelicet natura morbi, corporis & aeris
ſpoſitio ſit conſideranda, & optime libranda à me=
co, nam quando in corpore aliquo conſideratis ſo=
m naturalem diſpoſitionem, tunc indicatio oritur, uel
nſeruandi, uel præſeruandi, uel corrigendi naturalẽ
mperaturam, uel reficiendi corpus, quod poſt ægri=
dinem debile remanſit, igitur quando indicationes ſu
untur à natura ægri non ad morbum referendo, in
icationes tales naſcuntur, quando uero aeris diſpoſi=
ones conſideratis, non ad morbum, ita quod ex his tri
us extremis unum ſe habet ſemper ad tuen. ſan. uide=
cet ægri natura, aliud ex parte curabitur, natura. ſ.
orbi. aliud ſe habet medio modo, ubi poſtea hæc tria
d inuicem referuntur indicationes curandi naſcũtur,
Quid igitur ad rectam curationem agere debetis, pri=

mo indicationes omnes considerare, quæ ab ipsa morbi natura sumuntur, tunc ex nostro discursu uidebitis quid sequatur, quomodo quantū, quando, & c. omnibus igitur ita stantibus cum iam constet febrem tertianam ad esse patet quantum ad morbi essentiam attinet, circa intemperiem, & quod naturalis calor est ad ignem mutatus, quod ex putredine est huiusmodi febris terminata in bilem, quæ extra uenas putrescit, ex huiusmodi autem natura seorsum indicationes nascuntur quid agendum. s. inueniendi medicamenta conuenientia morbo, quæ materiæ siue instrumenta dicuntur, istæ igitur materiæ inueniuntur ab essentia morbi cognita, sed qn̄ materia duplex est, quædam medicamenti, quædam est cibi, circa utranque esse debetis occupati, quia medicina tres habet partes potissimas dieteticen, quæ circa uictus rationem uersatur, pharmaceuticen quæ medicamenta contemplatur, & chirurgicam, & si uultis esse boni medici, non solum medicamenta debetis inuenire, sed etiam uictus rationem, propterea morbi essentia utraque indicabit, quantnm ad medicamēta, quæ indicant nobis secundū qualitatem. s. & secundum substantiam, secundum qualitatem utrum calida, uel frigida, uel sicca, uel humida, sunt applicanda, illud à forma ipsius morbi indicationes indicabit, quoniam in quocunque morbo, & non tautum in febribus natura & forma considerantur, ergo sicut sunt hic duæ res, ita nascuntur duæ indicationes, alia ab ipsa forma & sic medicamentorū materia inuenitur, quo ad qualitates,

& sic

sic, si scitis formam morbi esse caliditatẽ, cũ frigidis
rocedetis, si humiditatem cũ siccis occurrere debetis,
r tandem cum ipsis contrarijs, secundum substantiã
ero à materia indicatur, à materia enim in genere,
uacuationẽ indicat, in specie, si fuerit bilis indicat eua
andam esse cum euacuantibus bilem, si pituitam cum
urgantibus ipsam, & ista quatenus ad medicamenta,
trum modo conueniat scamonium, uel agaricus, ex
Mesuæ habetis, & ex Dioscorid. scitis scamoneum
urgare bilem, agaricum pituitam, & sic cum bi-
s ad sit, & non pituita peccans, scietis quod
ammonio est utendum, non autem agarico, &
oc semper uerum est, sumpta indicatione ab essentia
morbi, utrum autem scamonium, ut casia, uel manna
otius conueniat, scietis quoniam naturam morbi cum
gri natura comparabitis. Quantum modo ad cibo
um materiam, naturã morbi solũ indicãt qualitatem
forum, substantias uero & quantitatem aliæ res in-
icabunt (ut ostendam) indicantur autem ciborum qua
itates non à materia solum, nec à forma morbi tan-
um, sed ex utrisque simul uerbi causa in tertiana ad
st forma .i. calor igneus, ad est materia .i. bilis, si so-
ummodo formam consideretis, quæ nobis cibaria indi
at esse exhibenda? refrigerantia & humectantia, iu-
cta illud Hipp. primo apho. apho. 16. uictus humidus
&c. & si tantum consideretis materiam erraretis,
& licet in tertiana eadem sit indicatio quæ à forma
summitur & quæ à materia, quia tamen plerunque
con-

contingit ut forma febris cõtrarietur materiæ, ideo t
forma quam materia esset consideranda, cum igitur i
tertiana sit qualitas calida & sicca & materia etia
sit talis refrigerantia & humectantia conueniunt,
in quotidiana secus est, quoniam prouenit ex putre
dine pituitæ quæ frigida & humida ideo indiget cali
dis & siccis ratione materiæ, ratione autem form
conueniunt frigida & humida, & non calida & sicca
& ideo ad inueniendam ciborum qualitatem materi
& forma considerari debent, & si ambo conueniant
cibaria inuenietis quæ sint contraria, si uero oppo
sitæ sunt, aliquando magis materiam considerar
debetis quam formam, ut in quotidiana in qua est plu-
rima materia uiscida crassa, quæ indiget ut asterga-
tur & subtilietur, & incidatur, hic debetis uos calefa
cere, & potius uos ad calefacientia uertere & exsic-
cantia quam ad refrigerantia & humectantia ut doce
bimus in febribus illis curandis, & ita habetis quomo
do febris essentia, siue cuiuscunque alterius morbi es-
sentia dat indicationes inueniendi ciborum qualitates
à materia & forma simul, at si aliter facietis semper
errabitis, & licet dixerit Hipp. quod febribus omni-
bus humidus uictus conuenit, uerum est quatenus fe-
bris est, ratione autem materiæ non est uerum, & ista
sufficiant pro omnibus indicationibus inueniendis
quæ ab essentia morbi sumuntur, quæ in sua materia
& forma consistit, sed quoniam diximus à materia
morbi indicationes esse sumendas, ne errandi occasio-
nem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

in habeatis. Scitote, qđ aliud est ntura morbi, aliud entia morbi, essentia quidem dat nobis quid stri- um, nam tantum materiam & formam circunscri- t, natura uero morbi ad essentiã & symptomata ex nditur, sicut cum diximus (uulgo) homines malæ natu n, mores etiam comprehendimus, accidentia autem orbi penes motum, penes suam temperaturam, & os mores attenditur, & ab illis tribus sumendæ iam sunt indicationes quæ à motu sumuntur, ut re- e sumantur, naturam motus recte considerare de- tis, quoniam omnis cognitio à natura rei circa, ã uersamur nascitur, quadrupliciter autem in mor- s consideratur motus, quidam est longus & tardus, idam longus & uelox, quidam breuis & uelox, qui m breuis & tardus, longus & tardus est ut supra tet, non potest autem fieri aliqua complicatio, quia c breuis cum longo, nec tardus cum ueloci se compa ntur, in tertiana certum est quod humor qui pu- escit est bilis calida & sicca tenuis substantiæ, non test fieri motus longus & tardus, minus longus & lox esse non potest, quia materia ad longitudinem on sufficeret, ideo duo motus primi communicare nõ ssunt, igitur uel breuis & tardus, uel breuis & ue- ox erit, uel breuis & tardus non quia bilis motui re ugnat, sicut ubi palea appropinquatur igni statim in ammatur, ita bilis statim accenditur, relinquitur igi- ur quod sit breuis & uelox necessario, hoc stante, æ indicatio summitur agendi, si motus uelox &

bre-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

breuis eſt, circa cibum naſcitur indicatio, ut in tota il-
la acceßione non debetis ægrum cibare, nec medicam-
tum exhibere, ita quæ naſcitur indicatio eſt quand
agendum, quod autem hoc ſit uerum de omnibus teſti
eſt Hipp. qui in tempore exacerbationis non eſſe qui
dandum inquit, niſi calor ad pedes decubuerit ideſt re
linquerit Hippocundria, ubi optimè declarat Gal. &
hoc maximè facere debetis in his febribus in quibus e
breuis & uelox motus, breuitas enim moram tutã fa
cit in medicamento ex cibo exhibendo, uelocitas uer
indicat nihil exhibendum eſſe, ſi uerum eſt quod ſtant
pugna cum morbo nihil ſit dandum in ueloci motu
cum natura confeſtim moueatur ad expellendum, ind
catio ſummitur ut nihil exhibeatur, & ideo à uelo
citate moram tutam cognoſcetis, ſecus autem eſt in ter
tiana notha quæ plerunque durat per trigintaſex ho-
ras, hæc mora non eſt tuta quia motus, non eſt breuis
& uelox, ideo in extenſis febrib. aliter procedendum
eſt, ut docebimus, in tertiana igitur trãſacta declinatio
ne toto, cum iam ad integrum deuenerit interuallum,
cibi & medicamenta offerenda ſunt, quod non facere-
tis in aliis in quibus aliquando cogemini circa ſtatum
cibum exhibere, habetis igitur à natura iſtius motus
non eſſe aliquid exhibendum niſi tranſacta tota acceſ-
ſione, ſecundum accidens ſunt tempora morbi, credo
uos ſcire quæ ſint, quãdo incipit morbus, illud eſt prin
cipium, quando augetur augmentum, quando ſtat, ſta-
tus, quando declinat, declinatio, ſecundaria autem ſunt
tem-

[te]mpora quædam uniuersalia sunt, quædam particula[ri]a, uniuersalia uerbi causa sunt in tertiana à princi[pi]o suæ generationis usque ad finẽ particularia sunt [qu]æ sunt in unaquaque acceßione, sicut in tertiana qñ [es]t rigor principium est, quando expanditur calor [es]t augumentum, quando iam est expansus & stat, [st]atus est, quando ad pedes declinat, declinatio est, à [te]mporibus particularibus in casu nostro, non sumun-[tu]r nisi illæ met indicationes quæ à motu sumuntur .s. [ni]hil esse agendum, nec medicamentis nec cibis uten-[du]m, sed quantum ad uniuersalia tempora attinet, [qu]æ sumuntur (ut dicit Galen. penes concoctionem & [cr]uditatem materiæ) quando natura nihil ad huc [e]git, sed omnia cruda apparent, dicitur principium, [qu]ando incipit aggredi morbum, quod coquitur ex ac[ci]dentibus quæ crescunt, augumentum, dicitur ubi om-[ni]a accidentia increuerunt, ubi iam concoctionis signa [a]pparent, & status ubi omnia declinant est declina-[ti]o, ab istis temporibus indicationes non leues sumun-[tu]r. Sed primo scire debetis illud axioma, quod nun-[qu]am naturam ab isti s operibus impedire debetis, & [ra]tio est quia medicus naturæ minister est, & mini-[st]er dominum impedire non debet, secundum prolo-[qui]um est, quod stante cruditate morbi nihil mouendum [es]t, iuxta illud Hipp. in 1. apho. apho. 22. concocta me[di]cari &c. quia cruda existente materia est imbibita [in] meatibus, uel crassa, & uiscida, & commixta est [cu]m utili materia, quæ nisi præparetur ac concoqua-

tur

tur non educetur sine maxima uiolentia, & naturæ detrimento. His stantibus quod natura non est impedienda cum agit, cum uero nihil agit, nascitur indicatio qui nos moliri debeamus, & tunc cibi exhibendi nascitur indicatio, quia quando natura non est occupata ad concoquendum morbum potentior est in se, & libera magis, sed dum pugnat non debet impediri, quando igitur nihil facit & ociosa est tunc ægrum ampliori cibo cibare debetis, quia natura non est circa concoctionem morbi occupata, secundo eam præparare debetis, ut cum pugnabit cum morbo sit ualidior, ubi postea ex signis concoctionis naturam pugnare iudicetis, tanto magis subtrahere debetis, quanto motus uelociorem, si tardus non multum subtrahere debetis cum est in statu maximè subtrahere debetis, in declinatione motus ad cibationem redire debetis, & aliquid plus exhibere, & ideo huiusmodi tempora indicant quantum, si uero cruditatem in se consideratis tunc nascitur indicatio quando sit purgandum, & quia certum est quod stante cruditate nihil est moliendum, igitur nascitur indicatio ut in principio non euacuetis nisi modo fuerit præceps, furiosa, nam concocta medicari dicebat Hip. &c. uidete ergo quomodo à temporibus morbi indicationes nascantur quantum et quando. His stantibus hæ duæ dubitationes oriuntur, prima est cur non expectata concoctione mittimus sanguinem in febribus eadem enim ratio deberet esse, si uerum est quod non est medicandum cum pharma=

cis

non concocta materia, quia mala materia permixta
cum utili, in ſanguine etiam mixta eſt, nam non ne
ibita eſt in uenarum meatibus, ergo euelli non po=
it ſecunda dubitatio eſt nunquid occurrendum ſit
n apparentibus ſignis concoctionis, ſi natura mouet
quid per aliquam regionem, ſed non perfecte utrum
adiuuanda &c.

Indiſcurſu omnium indicationum curatiuarũ, quæ
nũtur à natura morbi, in heſterna lectione uidiſtis
omodo proceſsimus, igitur quæcunque ab eſſentia
orbi ſumerentur oſtendimus, ſecundo de conſequenti
s eſſentiam loquuti ſumus, quæ ſunt, tempora mo=
s, & quomodo ab huiuſmodi motibus indicationes
nmerentur, diximus etiam quomodo à temporibus
merentur diſtinximus, ultimo duas quæſtiones pro=
ſueramus, quæ cognitu ſunt neceſſariæ, prima erat,
nquid ſicut expectamus concoctionem quando uolu
us euacuare per pharmacum, niſi materia turgeat,
idem fieri debeat in ſanguinis miſsione . eandem.n.
tionem poſsimus aſsignare non licere ſanguinem
trahere non concocta materia. Si enim licet non cru
existente materia pharmacis euacuare quia utilis
ateria cum in utili commixta eſt, nec facta eſt adhuc
natura ſeparatio , ergo etiam neque permiſsionem
nguinis uidetur quod ſit euacuandum ante conco=
ionem. Præterea ante concoctionẽ materia non obe
it, ſed quod non debet attrahitur, nam ſi calida eſt im=
ibita eſt in meatibus, ſi cruda uiſcida eſt, adherens pa
rietibus,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

rietibus,& difficulter attrahitur, nisi præparetur,l
cet etiam uasorum præparatio aliquid faciat, idem
sanguinis mißione esse uidetur, humor enim crud
non est à bono sanguine separatus,ideo ubi euacuat
plus de bono quam de malo euacuatur,præterea si m
teria calida est imbibita est in meatibus uenarum,
cruda perdefectum caloris parietibus heret,ideo pr
pter eandem rationem idem inconueniens sequitur
sanguinis mißione,quod sequitur in euacuatione p
pharmacum ante concoctionem humorum cur Hip.
Gal.& tota schola medicorum in misfione sanguin
concoctionem non expectant, sicut in euacuatione pe
pharmacũ?talis fuit dubitatio, & ratio dubitationis
Secunda quæstio fuit quando natura expellit humor
uel per secessum,uel per urinam,aut per sudorem no
apparentibus signis concoctionis,& non perfecte ed
xerit,utrum sit adiuuanda per easdem uias, quantun
ad primam attinet, dicimus breuiter, quod mittimus
sanguinem non expectata concoctione in tribus casi-
bus in aliis non tam facile. Primus casus, quando
humores æqualiter sunt acuti ut in pletoria contingit,
ubi quo ad uasa uenæ repletæ sunt, & æqualiter hu-
mores in ipsa aucti sunt in uenis,& ratio est, quia di
cere non possumus quia tunc plus de iuuatiuo quam
de nocitiuo educatur,quia æqualiter aucti sunt. Se
cundus casus est quando humores permitti sunt san-
guini non autem imbibiti,ut minimũ unius sit cũ mini
mo alterius,ubi humores putridi ita fuerint cũ sangui
ne

ore permixti, ſicut in febribus cõtinuis, contingit in
ibus humores intra uenas cõputruere, tũc ſine præ
ratione mittimus ſanguinem quia non adeſt impedi
entum, ex his dictis. Tertius caſus eſt, quando ſan
uis cum aliquo humore ad aliquam partem confe=
im præcipitatur, & facit fluxionem, in inflammatio
bus huiuſmodi repentinis nulla expectata concoctio
ſeu præparatione mittimus ſanguinem auertendo
ſum ad partem oppoſitam in hoc caſu etiam & ſi
õ ad ſint ſigna multitudinis ſanguinis nulla alia expe
ata concoctione mittimus ſanguinẽ, in alijs non ita
cet ubi fuerint humores crudi intra uenas, non eſt
ittendus ſanguis niſi prius præparentur, ut dicit
uic. quarta primi cap. de phlebotomia, tunc enim con
quendi ſunt aliter ad ebullitionem cholericorũ hu=
orum, uel frigidorum in crudationem deueniret, &
utredo una cum febre augeretur, ubi igitur humo=
es crudi frigidi fuerint in ſanguine, non tantum ita
ixti, ut in ſecundo caſu diximus concoquendi ſunt
ntequam fiat ſectio uenæ, & idem eſt faciendum ſi ca
di, & bilioſi fuerint huiuſmodi humores, etiam hoc
oluit Raſis cum dixit, quando uis flebotomare prius
undifica ſanguinem à colera, idem uoluit Aui=
enna quarta primi, ubi dicebat more ſuo, quando
holerici humores ſimul cum ſanguine fuerint aggre=
ati, euacuentur cum aliquo ſubtili pharmaco, uel ſe=
entur. i. alterentur, non uult ergo Auicenna, ut mitta
ur ſanguis, etiã ſi humores fuerint ſubtiles, niſi prius

euacuentur cum subtili pharmaco, puta cum flore ca
siæ, in qua est uis sedandi & euacuandi, non enim it
facile euacuare debemus, et accedere ad missionem sa
guinis, ubi fuerint humores biliosi, nisi prius sedentur
aut euacuentur, & ita quo ad primum quæsitum, dici
mus, quandoque licere mittere sanguinem non expe
ctata concoctione, ut in tribus casibus, quandoque no
idem est de medicamentis attrahentibus, nam quæ ele
ctiue attrahunt, oportet ut sint præparati humores
& apertæ uiæ per quas transeunt, ubi autem sint pe
mixti cum sanguine: uel plethoria, uel repente irrua
sanguis ad aliquam partem, tunc potest fieri sectio
uenæ, non autem euacuatio per pharmacum, quia hu-
mores sunt infracti et permixti cum sanguine, & si
non potest fieri attractio ipsorum à pharmaco elle-
ctiuè attrahente, & hæc pro primo quæsito. Quan-
tum ad secundum dicimus, quod huiusmodi motus
quem facit natura simptomatice, uel est propter
imbecillitatem uirtutis concoctiuæ, aut propter for-
titudinem expulsiuæ, nam sæpe contingit in corpo-
ribus humidis, ut contentiua uirtus se ipsa adeo redda-
tur imbecillior, ut nihil regat, uel non contineat hu-
mores, & nihil resistat, & morbus superet uirtutem,
& ita superet, ut motus diaphoretici fiant per totum
corpus, in hoc casu ubi propter uirtutis contentiuæ im
becillitatem ad aliquam partem prorumpent humo-
res, per urinam, aut per sudorem, uel per secessum, ut
in pestilentibus febribus, in quibus fit alui profluuium,
quod

uod syncopim uocamus, & ubi sudores apparent
rigidi diaphoretici, & maculæ illæ similiter apparēt,
uæ uulgo petechiæ dicuntur, & ex tali motu nihil na
ura subleuatur, quoniam natura non regulat humo-
res propter defectum ipsius & humorum redundan-
tiam, in casu isto non debemus auxiliari ipsi naturæ,
uia non essemus ei in auxilium, sed morbo, quia natu
a non resistit, sed diaphoreticè mouet humores, ideo
ullus sanè mentis auxilium, tunc præstabit, ubi fuerit
le fluor colliquatiuis prouocabit fluorem, neque etiam
ttractionem pethechiarum quæret, si fuerit mo-
us ille simptomaticus, & diaphoreticus, quia natura
on regit humores, & si quis uellet attrahere ad ex-
eriores partes cutis quicquid uirtutis esset residui in
artibus intimis, attrahetur ad partes extrinsecas, &
c extingueretur animal, ideo tunc temporis natura
orroboranda est, ut retineat, & humores regat pro
rios omissa attractione ad exteriora, quum igitur ta
s erit casus considerare debetis, an sit uirtutis conten
iuæ imbecillitas, uel fortitudo expulsiuæ, quod cogno-
cetis expulsu, & ubi quod aucta fuerit ægritudo, quia
irtus sit imbecillis, non euacuabitis, quia uirtus non
st fortis in regendo humores, sed ipsam corrobora-
itis, si uero materia simptomaticè quidem effluxerit,
ed propter uirtutis expulsiuæ fortitudinem quo ad
asa, uel propter acrimoniam, aut propter putredi-
em, uel propter aliquam malam qualitatem natura
rritetur ante concoctionem ad expellendum, si ita

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

expellit, tunc robur apparebit circa pulsum, & circa uirtutem regitiuam, & sic cum uidebitis ex aliquo dictorum naturam fuisse irritatam, & robur ipsius fuerit, licet materia non sit concocta, & iam natura tentauerit euacuationem, perfecte autem expellere non poßit, tunc adiuuandum est illi, ut contingit in tertianis febribus, in quibus proprium est ut humores circa paroxysmorum principia ad uentriculum moueãtur, & per uomitum, & per secessum expellantur, ut contingit aliquando, at si non perfecte expellatur, sed natura tantum euacuationem incipiat, sed perficere non poßit ipsam, sed permaneant anxietates circa uentriculum ex illa materia ibi contenta, & alia sæua insurgunt accidentia, & tunc si materia non sit concocta adiuuare debetis naturã, etsi per aluum euacuationem tentauerit, uos & per aluum ipsi naturæ præsidium afferre debetis, si per uomitum, & per urinam per easdem regiones & uos euacuare debetis, & ita quomodocunque natura se exonerare quærat, & expellere non poßit, eam adiuuabitis, sicut apparet ex Galeno in text. quando curat tertianam, & ita solutionem habetis secundæ quæstionis, modo deueniamus ad rem nostram. Hactenus deduximus rem, & primo indicationes declarauimus, quæ ab essentia morbi sumuntur, secundo quæ à motu, tertio quæ à temporibus, deerant indicationes quæ à moribus sumuntur, febris & uarij mores sunt, & quia natura rei est quæ indicat quid agendum, igitur naturam morum scire oportet,

qui

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

ui in ægritudine inueniuntur, & isti mores in homi-
ibus indicant hominis naturam, nam si mali sunt, ma
est etiam natura, si boni, bona, ita etiam mores con
quentes morbos, naturam morborum indicant, &
uoniam simptomata ista sæpe ita præualent, ut quan
oque rationem materiæ habeant, ideo plurimæ ab ip
s indicationes sumuntur, si mores erunt benigni pa-
um sunt, curandi, quia non faciunt indicationes curan
i, si aucti sunt et malitiam operentur, & rationē cau
e habent, proprias habent indicationes, ut inquit Gal.
n xij. therap. & aliquando curam ad se trahunt ne-
lecto etiam morbo ipso, uariæ igitur eorum indica-
iones sunt, prout uariæ considerantur, uerbi gratia,
incopa in febrbus: est unus malus mos, & illarum in-
licat malitiam, & sæpè coniungitur in feb. à bile pen
lentibus, & si ipsa sincopis contingat quod habeat ra
ionem causæ, indicat quid agendum, ac si ab essentia
norbi sumeretur, quia tunc incipit habere naturam
norbi, & tunc causas sincopis considerare debetis, an
s. proueniat propter humorem biliosum ad os uentri
culi affluentē, uel propter alios humores, uel propter
uermes, & huiusmodi alia, & tunc quod agendum in
uenietis, & quia simptomata apparens occupat loca,
& os uentriculi, & per consensum cor, indicat etiam
ubi sint applicanda remedia, & cum motus sincopis
præceps sit, & nisi occurreretis cito interficit, indicat
& quando agendum, & indicat statim, & quid de sin
copa diximus, idem dicendum de delirio, & de dolore

capitis, intensissimo & de huiusmodi alijs simptomatibus, quæ malos mores indicant, & habent rationem causæ, nam ab illis indicationes sumere debetis, sicuti de sincopa diximus satis igitur sint ista de indicationibus, quæ à tota morbi natura sumuntur. His uisis oportet ad reliqua deuenire, sed prius supponere debetis, quomodo omnes indicationes curandi sumuntur à tribus, à natura morbi, ægri, & aeris dispositione notetis modo differentiam, licet tres istos scopos habeamus semper in qualibet curatione nihilominus à nullo istorum trium sumetis indicationes curandi de per se, sine comparatione ad aliquid aliud, nisi à sola essentia morbi, illa enim sola indicat quid agendum, reliqua præter essentiam non indicant quid, sed limitant circunscriptiones alias, si materiã inuenire uultis, & agendorum substantiam, sola essentia morbi indicat, & ratio est quia talis indicatio qualis est natura rei, est enim indicatio relatiua ætati cuius est indicatio, & tale est relatiuum quale est fundamentum, igitur si uultis habere indicationem quid, oportet ut ab essentia, et & alicuius rei quiditate, non autem à concoctionibus, quod autem essentia indicat quid, est enim morbus præter naturam, & omnis morbus quatenus dispositio præter naturam, indicat ut auferatur, si debet auferri oportet, ut hoc fiat cum aliquo instrumento, ideo essentia indicat quid, quoniam indicat ut tollatur, & eligantur materiæ, diuidẽdo prius quæ sunt causæ istius dispositionis præter naturam, ut ex diuisione ista distinctè

stinctè nascătur indicationes, ita quod ab essentia mor
bi & à causis morbi nascantur indicationes quid, à cau
sis inquam materialibus, & efficientibus, & quoniam
causa materialis & effectus apud medicos idem est, ra
tione tamen differunt, & ita sola essentia febris tertia
næ indicabit quid, motus eius, quando cibandū, & quan
do exhibenda pharmaca, tempora indicabunt, modo
quando, modo quantum, modo quomodo, cum igitur sa
tisfecerimus his quæ sequuntur morbi essentiam, quæ
sunt motus tempora, & mores, nunc dicemus quomo
do ex uarijs comparationibus naturæ ægri ad natu-
ram morbi, & naturæ dispositionis aeris, debeatis su-
mere indicatioues ex diuersa enim compositione, quæ
est inter naturam ægri, & naturam morbi, uidebitis
quomodo uariæ nascantur indicationes & incipiamus
à febre tertiana cognita est huiusmodi morbi natura,
scimus quod est morbus in complexione, & est calida
& sicca intemperies secundum formam, & secundum
materiam, talis igitur est natura morbi, quem præma
nibus habemus uolumus curare, & iā ab essentia mor
bi, scitis quid agendum, & scitis quomodo quo ad for-
mam esse refrigerandum & humectandum, & quo ad
materiam euacuandum, modo ut reliquas habeatis li-
mitationes, naturam ægritudinis comparabitis ad na-
turam ægri, scitis quid agendum, & quo ad formam,
& quo ad materiam, non ne pinximus Socratem no-
strum esse temperaturæ calidæ, & siccæ, comparetis
modo febrem tertianam, cum natura ægri.i.cum tem-

peratura Socratis, Socratis temperatura est calida & sicca, natura febris tertianæ calida est & sicca, ex huiusmodi compositione quid nascitur, uidebitis corpus illud calidum, & siccum, & similiter morbus se habet, se dicebat Aristo. in secundo de gen. & cor. in his quæ habent conuenientiam & simbolum, uel in altera qualitate, uel in duabus facile fit transmutatio de uno in alium, hic est conuenientia duarum qualitatum, ergo ut corpus hoc haberet dispositionem febrilem non indiguit, transmutatione multa, & quoniam ut est sententia Gal. tertio therap. cum habemus hominem affectum aliqua ægritudine, nõ ipsum ad sanguinitatẽ simpliciter quærimus reducere, sed ad propriam illius indiuidui, ideo cum sit Socr. calidus & siccus in propria temperatura, & nunc ægrotat ægritudine calida, & sicca, si ipsum reducere uolumus ad proprium temperamentum, non multa indigemus transmutatione, quid nascitur ex hoc discursu? nascitur indicatio quantum agendum. i. quã magnæ debent esse uires medicinis alterantibus, sequitur igitur quod non multa indigemus refrigeratione, & humectatione, ex quo non est multus lapsus, si modo esset Socrates noster frigidæ, & humidæ temperaturæ, & in eandem incidisset febrem, multa indigeremus transmutatione, quia non haberet conuenientiam in aliqua qualitate, prius erat frigidæ, & humidæ temperaturæ, nunc calidus, & siccus effectus est, igitur maxima est facta transmutatio, quare multa refrigeratione, et humectatione indigemus, quia

uolumus hominem ad propriam reducere sanitatem, sed domini hic non est dißimulanda difficillima quæstio si ita teneremus sicut Gal. uult in tertio methodo, et in prohemio ad Glauconem, & sicut rei natura indicat, quod quanto maior est lapsus, tanto maiori indigemus alteratione, si ita hoc est multa sequerentur incommoda, uerbi gratia, si sit senex frigidæ & humidæ temperaturæ, quia iam est effectus calidus, & siccus, igitur p fundamenta iam dicta maxima indigebit refrigeratione et humectatione si cum his prædictis occurreretis interficietis hominē, contra rōnem & experientiā faceretis, quantū ad rationē certum est, nam istius corpus frigidum & humidum exhistens incidit in febrem & in calorem igneum, & maxima facta est mutatio à proprio temperamento nichilominus huiusmodi calor igneus in corpore senis cum non debeat referri huiusmodi igneitas respectu cuiuscunque caloris existentis in alio corpore sed respectu huius senis, quoniam calor igneus in sene respectu alterius caloris ut potè iuuenis nē esset igneus, si igitur ita est, quod senis calor respectu sui ipsius sit igneus non respectu corporis temperati uel calidioris, imò respectu horum corporum non erit temperatus, si maxima refrigerantia exhiberetis huic corpori extingueretis ipsum, & esset contra rationem. Præterea hoc esset etiam contra experientiam, nam si haberetis senem istum & laborantem febre ardente, & uelletis refrigerantibus in secundo uel tertio gradu uti, extingueretis non solum

lum igneum calorem, sed etiam naturalem, quid igitu dicendum in hoc casu? nemini dubium est quod Gale.i contrarium est, qui uult quod pro quantitate lapsus s mamus medicamentorum qualitatem, Domini ista qu stio orta est ex malo intellectu uerborum Galeni & multorum quæ erunt intelligenda, & qui dubitna non intelligunt medicinæ principia, nam si suppo nenda supponant, nulla erit dubitatio, licet hæc inf rius declarabimus &c.

Quomodo sumerentur indicationes curandi abso lute in febre tertiana ostendimus in superiori lectio ne, & quomodo etiam sumerentur indicationes comp rande essentiam morbi ad naturam ægri, & disposi tionem aeris docuimus, in eo discursu incepimus à com paratione quæ fit inter essentiam morbi & corporis ægrotantis temperaturam, et uidistis quomodo ex hi sumeretur indicatio quãtitatis remediorum in exẽplo socratis superius posito & dicebamus quod cum corpus socratis sit calidæ & siccæ temperaturæ & in ægritudinem calidam & siccam inciderit, non fuit lapsus magnus, & cum non fuerint lapsus magnus, etiã à quantitate lapsus indicationes quantitatis reme diorum ostendimus, sequitur necessario quod detur etiam gradus quantitatis remediorum in alterando es se remissus, ista fuerat conclusio posita in hesterna lectione circa quam maxima oriebatur difficultas, quæ plurimos ætate nostra ingeniosissimos intricauit medi cos qui non potuerunt se explicare abea, uidetur enim

ratione

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

...itione & experientia contrarium si quis rationē di=
...genter consideret, immo si quis accipiat hoc corpus
...cr.calidæ & siccæ temperaturæ laborans ægritudi
... calida & sicca ut supposuimus,& cum remiße fri
...idis & humidis uellet humectare & refrigerare hu
...smodi corpus ex quo diximus paruū esse lapsum in
...,non tamen refrigerabit illud corpus & humecta=
...t,sed potius augebit caliditatem et siccitatē,quia illa
...emissa frigiditas & humiditas deducetur,à calore il
... igneo,& sic magis calefaciet et ignietur,unde Aui.
...icebat febricitantibus febre ardenti si pauca exhibea=
...ur aqua magis calefaciet,sicuti et calx magis acuitur
...auca super infusa aqua, præterea si accipiatis alium
...xtremum senem.s.habentem frigidam & humidam
...emperaturam,qui incidat in febrem tertianam lapsus
...ste erit maximus quia ex toto opponitur cū tertiana
...alida & sicca est,temperatura autem senis frigida et
...umida si maximus lapsus est,secundū quantitatē lap
...us ut est sentētia Gal.in tertio quarto , & undecimo
...netho.& in prohemio ad glauconem uis & quanti=
...as remediorum mensuratur,si hoc inquam uerum est
...nemini dubium est quod medicamēta intensissima acci=
...pere debemus frigida & humida , sed nulli dubiū
...est quod si huic corpori senis frigido & humido ad
...calidum & siccum lapso medicinas impense frigidas
& humidas exhibebitis , quod calorem eius non tan=
tum igneum,uerum etiam & proprium extinguere=
tis,nec tollerabit hoc corpus medicamenta multum fri=
gida

gidà & humida, quomodo ergo uerum est, quod pr
quantitate lapsus mensurari debeat quantitas remedi
rum in gradu? nam si hoc ita esset senem extinguere
tis, socratem longe magis calefaceretis, & quando al
terum experiri uelletis cum dedecore uestro & cu
morte infirmi experiremini. hæc est dubitatio et occ
sio dubitandi, quæ super rationem & experientia
fundatur, quomodo ergo dubitationi respondebimus?
Dico si quis intelligit Galenum, ut intelligi debet, &
artem medicam ut docet ipse & Auicen. non dubita
bit, ut autem dubitatio clarior reddatur, supponemu
tria, quæ quidem ita explicabuntur, ut pateant etia
singula sensui, quibus suppositis tres quæstiones po
nentur quæsitum soluentes, primum suppositum e
hoc, qđ semper est perpetuò uerum, si indicatio ab es
sentia morbi sumpta in se nulla facta comparatione a
aliquid aliud, sed considerando gradum in se indicat e
se illi occurrendum cum suo opposito, uerbi gratia s
morbus calidus & siccus erit semper corpus patiens
hunc morbum refrigerandum & humectandum, ho
est perpetuo uerum, quia semper contraria contra-
rijs curantur si uera est huiusmodi propositio uera
etiã erit quæ cõsequitur ꝑ illum locum topicum, ita se
habet magis, ad magis sicut simpliciter ad simpliciter,
si igitur uerũ est quod morbus calidus & siccus extin
guendus est cum frigidis & humidis erit etiam uerũ,
quod quanto calidior & siccior erit morbus, tanto ma
iori indiget refrigeratione & humectatione. Præ-
terea

rea etiam probatur hoc,omnis actio prouenit à pro
ortione maioris inæqualitatis,si ergo augetur calidi
s & ſiccitas,quæ expelli debet in frigidis & humi-
s,oportet ut frigida & humida ſuperent, ſi actio fie
debet,nam ſi augetur caliditas & ſiccitas frigida ue
& humida non augeantur,uertetur actio ex par-
caliditatis & ſiccitatis contra frigidum & humi-
um,ſi erit æqualis,non fiet actio,& ita oportet neceſ
rio ut ſi paſſi augeatur reſiſtentia, ut etiam augea-
r uis agentis ſi ergo caliditas & ſiccitas debet ex
ngui cum frigidis & humidis, quanto calidior &
ccior erit,tanto,maiori indiget extinguente frigido
& humido, hoc eſt primum ſuppoſitum. Secun-
um ſuppoſitum eſt hoc,quod quantitas, uiriū medica
nentorum tripliciter conſiderari debet, uel conſidera
ur quantitas,gradus, uel molis, uel temporis, uerbi
gratia oportet ut caliditati & ſiccitati occurratis cū
medicamento frigido & humido, poteſt quantitas hu-
us medicamenti conſiderari ſecundum gradum, quod
uel in primo,uel in ſecundo,uel in tertio gradu,refri-
gerandum & humectandum ſit, & hæc dicitur quan-
titas gradus. Secundo quantitas molis ſuæ ſubſtan-
tiæ conſideratur, cuum ſtante paruitate gradus auge
tur molis quantitas, ut ſi medicamenta refrigerāt in
primo gradu poſſimus maiorem exhibere molem, nec
quantitas gradus augebitur, ſed molis ſolum & ſub-
ſtantiæ,conſideratur quantitas ſecundum motionis tem
pus cum.ſ.longiori tempore applicamus medicamen-
ta

ta ut quod non pōt una forma fieri,duabus uel trib
fiat,et dicitur hæc uirium medicamenti actio secūdu
quantitatem temporis,& sic tripliciter augeri pote
quantitas uirium medicamenti. Tertium suppos
tum est, quod quātitas lapsus ægritudinis non abso
te intelligi debet,quoniam nec ægritudo absolute int
ligitur, sed in indiuiduo semper consideratur , uer
gratia quantitas caliditatis & siccitatis in singular
bus considerata,non est absolute considerata, sed tan
tum comparatione ad corpus in quo est talis ægritu
do igitur si sit corpus socratis calidum & humidun
habet naturalem calorem respectu calidi & sicci cor
poris ubi uertatur suus calor ad igneū, calor iste er
maximus in eo & igneus prorsus, quia excedit natu
ralem suam temperaturam, si postea huiusmodi calo
igneus in ipso comparatur ad caliditatem Platonis, c
lor iste Isocrate,non solum erit igneus sed potius eri
remißè frigidus , ideo si seni occurritis qui ad tactun
ardeat, tamen frigidus apparet , ideo dicunt modern
febrem in senibus esse sepultam ista sunt tria supposi-
ta necessaria ad hoc,ut quæstio proposita optime di-
scutiatur,quæ omnia emanant à litera Gal. istis tri-
bus suppositis correspondent tres quæstiones , qua
soluunt quæstionem propositam prima quæstio pri-
mo correspondet supposito , est enim hæc, ubicun-
que in uenimus aliquam ægritudinem in qua exces-
sus sit metiri debemus illum excessum , & pro eius
ratione opponere medicamentum æquale in gradu,
secunda

cunda quæstio correspondet secundo supposito, quæ
lis est, ubicunque inueneritis ægritudinem in qua
cedit uel qualitas, uel humor, aut aliquid tale, uos nõ
nper metiri debetis medicamentorum quantitatem
nul in gradu, & in mole, & in tempore motionis:
ia plerunque extingueretis hominem, si conside-
tis excessum ægritudinis gradum tam in tempo-
quam in mole, uerbi gratia si corpus senis fuerit
ibecillium uirium, & sit lapsum ad calidum & sic-
m, si occurretis cum medicamento æquali in gradu,
nul & in mole atque etiam in tempore conuenienti
x in æqualitate illa calorem illius senis extinguere-
s, propterea pro uirium ratione subtrahere oportet
uandoque quantitatem gradus, quandoque quantitatẽ
olis, quandoque quantitatem temporis, & medici-
am exhibere remissam in gradu paucam in quantita-
, & in pauco tempore applicitam relinquere, quia
llerari non poterit uiribus imbecillibus existenti-
us, & sic ista secunda quæstio secundo correspondet
ppofito, qđ medicamentorũ gradus consideratur pe
es illa tria, nec semper est necessarium ut illa omnia
d sint, sed quandoque unum quandoque aliud remoue
e debet, sed tamen facere debetis ut quantitas in gra-
u, uel in mole uel in tempore correspondeat gradui
xcessus, ideo si non poteritts occurrere cum quantita
e gradus occurritis cum quantitate molis, aut cum
uantitate temporis, applicando quantitatem in tem-
pore æquali ubi uero habebitis corpus robustum tol-
lerans

lerans medicamenta occurritis cum medicamẽto æq
li in gradu, in mole, & in tempore, & ratio est, qu
ubi uires tollerant medicamentũ tunc medicatio deb
esse cita, iocunda, & tuta, & sic ubi uires tolleran
exhibeatis & æqualia in gradu, in mole, & in temp
re, statim sanitas sequitur, & tunc tuta, iocunda, &
cta erit medicatio, iocũda quidẽ erit, quia ubi infirm
confertim deducitur ab eo quod est præter natura
ad id quod est secundum naturam, iocundus redditu
& uoluptate afficietur, tuta autem, quia uires tolle
bunt totum, tertia quæstio quæ respicit tertium sup
situm talis est, occurrere cum medicamentis habent
bus æqualitatem in gradu debetis, non quidem absolu
te considerando corpus temperatum, sed per compa
tionem ad corpus particulare & proprium, suppos
t, enim eratũ quod quantitas lapsus refertur ad unum
quodque corpus quod patitur ægritudinẽ, non ad la
sum à tẽperamẽto, ita quod si corpus socratis sit fri
dum & humidũ, & patiatur tertianã huiusmodi co
pus habebit caliditatem & siccitatem, quæ quidẽ res
ctu illius maxima erit, quia lapsus maxime a sua nat
rali tẽperatura, quia redditũ siccius calidius, cũ pri
esset frigidum & humidum, ideo hoc corpus plurim
indiget alteratione, & propterea, si accipiatis mate
riam refrigerantem & humectantem, & compare
tis eam ad hoc corpus, bona erit comparatio, si uer
acciperetis materiam quæ refrigerat & humecta
corpus temperatum, quod inciderit, in febrem tertia

nan

tum non erit tota compositio, ideo si corpus tempera=
tum excesserit ad caliditatem & siccitatem secundum
caliditatis gradum & siccitatis debetis ita præcise ex
hibere medicamentũ frigidum & humidum, ut corpus
ad tẽperatum deducatur, & supposito quod sit lapsum
ad calidũ & siccum per duos gradus medicina frigida
& humida erit in secundo gradu & ratio est, quia
corpus temperatum recedes à temperamẽto per duos
gradus caliditatis & siccitatis si debet reduci ad pro=
prium tẽperamentum necessario oportet quod admini
straretur medicamentum æquale in gradu, habebit ergo
medicamentum humiditatem, & frigiditatem in secun=
do gradu, dicit ergo tale medicamentum respectu ho=
minis temperati, quia medicamenta omnia ut dicit
Gal. in tertio de temperamentis, & quinto de simplic.
medic. dicuntur talia, uel talia respectu corporis tem=
perati, in corpore enim temperato semper frigida, &
humida, dicuntur medicamenta, uel talia & talia respe
ctu corporis temperati, quando, scilicet in eo est ægri
tudo calida & sicca, in primo, uel in secnndo gradu,
uel frigida & humida, in primo uel in secundo gradu
medicamenta, dicit talia uel talia respectu corporis tem
perati, ad illos excessus lapsi, in corpore uero senis fri
gido & humido, quod lapsum est ad caliditatem &
siccitatem per duos gradus, cum tamen esset frigidum
& humidum: per duos gradus, si daretur huic cor=
pori medicamentum frigidum & humidum, in secun=
do gradu respectu corporis temperati, interficeretur,

quoniam illa qualitas non esset proportionata huic c
lori, licet calor ipsius sit in se ipso acutior reddit
per duos gradus, non tamen acutior est respectu c
poris temperati, & quoniam medicamenta frigida e
humida: sunt respectu huius corporis tēperati, non a
tem respectu alterius corporis, ideo si medicamenta f
gida & humida, in secundo gradu respectu corpori
temperati exhiberentur huic corpori senili à propr
temperamento per duos gradus ad caliditatem & f
citatem lapso extingueretur, & ratio est, quia illa n
dicamēta respectu illius corporis non essent frigida e
humida, in secundo gradu, imò in tertio gradu qu
re cum calor sit moderatus in sene, igitur medicamēt
in primo gradu frigida respectu corporis tempera
hoc corpus senile siue aliud quodcunque corpus ad f
gidum & humidum declinans per duos gradus à t
peramento commode refrigerabit, his stantibus faci
quæstioni respondemus, si accipiatur corpus frigidu
& humidum quod lapsum sit ad calidum & siccum,
conueniant ei æqualia in gradu uerum est respectu h
ius corporis, non respectu temperati, si modo accipi
tis corpus calidum & siccum, ut corpus Socratis à r
bis propositum, quod quidem patiatur febrem te
tianam, maximus ille calor erit in corpore Socrat
respectu alterius, sed respectu ipsius nō habet calore
igneum, sed calor iste additus facit maximum esse l
psum respectu temperati corporis, si accipiatis ea qu
refrigerant & humectant, in secundo gradu respec
corp

orporis temperati, & applicentur Socrati febrili ca
ore tertianæ corrupto, corpus Socratis non refrigera
itur, et humectabitur ex his, imò potius actio uertetur
x parte caloris, quoniam frigida medicamenta: cum in
eniant calorem maximum deducuntur ad actum, &
alidiora efficiuntur, ut inquit Gal. quinto de simplic.
nedic. de opio, de quo ait, si statim non extinguit homi
nem antequam deducatur ad actum à calore naturali,
non amplius interficiet ipsum, quoniam incalescit &
& desinit esse uenenosum, & ideo in corpore frigido
& humido, licet esset caliditas, ignea sibi, non tamen
rit magna respectu calidioris, nec respectu temperati
orporis, ideo medicamentis refrigerantibus leuiori-
bus respectu temperati, & leuioribus, adhuc respectu
calidioris corporis occurrendum erit, quia refrigeran
ia debent esse respectu sui caloris, stante hoc princi-
pio, qđ à proportione maioris inæqualitatis prouenit
actio, stat igitur ueritas in hoc & in illo, & sic ex
suppositis apparet mos Gal. & hæc satis sint de huius
modi quæstione, unum uerbum dicamus de alia dubi-
tatione, quæ solet intricare homines, dixit Galenus qđ
quale in gradu applicandum est morbo uerbi gratia,
si morbus duos habet gradus caliditatis præcise, duo
gradus oppositi frigiditatis.s. debent applicari, hoc
uidetur cōtra fundamentū à nobis positū, quia à pro
portione maioris inæqualitatis prouenit actio, si igi-
tur erit æquale agens et patiens nō sequitur actio, nisi
augeatur quantitas uiriū ex parte agentis non sequi-

tur actio quid igitur dicemus ? dicitur quod ista dubi= tatio, ut pleræq; aliæ oriuntur, orta est ex malo intel= lectu uerborum Galeni, quando dixit æquale oppo= nendum esse in gradu, mens sua fuit, si ægritudo ex= cedit per duos gradus, debet reduci ad temperamen= tum proprium per duos gradus, & eligere medica= mentum illi æquale debemus, si enim augeretur actio deduceretur ad oppositum, alterandum igitur corpu esse uoluit Gal. ut recedat ab illo secundo gradu, & ad proprium temperamentum deducatur, quia si ulte= rius alteraretur ad oppositum gradum deducere= tur, & oportet tunc rursus medicamento uti ca= lido, ut ad suum deduceretur temperamentum, & ideo dicebat Gal. metiri debetis actiones uestras à qu titate lapsus, non autem graduum medicinarum, & s cundum quantitatem uirium, ut habeatis medicinam quæ agere poßit, quæ æqualis sit non in gradu tan= tum, sed in mole, uel in motionis tempore, ut corpus l psum ad temperamentum proprium deducatur, i enim æquale in gradu est quod suum tempus motio= nis tale est, & eatenus alterans quousque deueneri id corpus ad suæ sanitatis gradum. Hic non null inquiunt medicamenta æqualia in gradu æquali gra= dui lapsus applicata posse, corpus ad temperamen= tum proprium reducere, & si quis obiecerit à pro= portione maioris inæqualitatis prouenit actio, hic non est proportio maioris inæqualitatis, ergo non sequitur actio, dicunt quod ab æqualibus non proue=

nit

nit actio ita quod uictoria permaneat ex parte unius, sed prouenit actio ex parte utriusque, quia ad temperamentum reducuntur, quoniam duo gradus frigiditatis & humiditatis agent in secundos gradus caliditatis & siccitatis, ex multa actione & reactione adinuicem refrangentur utriusque uires, & ad medium reducentur, hæc responsio licet de corpore temperato ueritatem habere poßit, quod quidem à temperamento per duos gradus caliditatis recesserit, non tamen de calidiori corpore, quod quidem in sanitate determinat sibi duos gradus caliditatis & siccitatis ueritatem habebit, nam si per duos alios gradus caliditatis & siccitatis recesserit à sua naturali temperatura, Medicamentum frigidum & humidum, per duos gradus non poterit agere, in illos duos gradus naturales, qui omnes simul uniti quartum gradum caliditatis & siccitatis determinant, & eum id proloquium in philosophia & in medicina sit à proportione maioris, idest duos gradus frigiditatis & humiditatis huiusmodi corpus calidum & siccum ut quatuor conuertant in sui naturam, & ita calor augebitur, secundum igitur horum sententiam necessarium esset eligere medicamentum æquale in gradu, igitur opus erit, ut illud sit frigidum & humidum, in quarto quoniam oppositus lapsus ad quartum gradum est, sed quæ in quarto frigida sunt ueneni rationem habent, igitur tale medicamentum abijciendum, sed ut à nobis determinatum est medicamentum eligatur æquale quidem non in gradu,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

sed in mole,ut quod non possemus ope gradus assequ
merito quantitatis, & molis auctæ assequamur, quo
tamẽ Gal. dux noster in ardente feb. fecit, in qua cum
medicamenta frigida & humida, & in quarto no
poßint commode exhiberi, cum uenenosa sint, ad fri
gidæ aquæ potus confugit, & cum id non poßit i
gradu consequi, quantitatem adeò auget, ut etiam fi
tulam aqua plenam ad potandum exhibeat, fretus u
quantitatis auxilio intentum finem assequatur, at
fortè fortuna uires medicamenti quantitatem sufferr
non possent, ad tempus motionis confugeret, & uiri-
bus iteratis calorem auctum extinguerent, & corpu
ad proprium temperamentum deduceretur, ut de cal-
ce patet, supra quã tam diu aqua cadit, quod pror-
sus madefit, & extinguitur eius calor, iam igitur a
hoc deuenimus, ut expleuerimus comparationem mo
bi cum temperatura. Reliquum modo est, ut compa-
remus ea quæ sumuntur ab essentia morbi ad structu-
ram corporis, ætatem, mores, & ad consuetudinem,
& ita exacte omnia pertractabimus, ut omnino ni-
hil desit.

Hodie determinabimus casum Socratis patientis
febrem tertianam, propterea attenti estote, si recte
meministis in præcedenti lectione, nos de indicatio-
num compositione agebamus, componebamus indica-
tiones quæ sumuntur ab essentia morbi cum his, quæ
à temperatura ægri sumuntur, circa quam composi-
tionem ortæ fuerunt quæstiones non nullæ, quæ solu-
tæ

fuerunt, consequens nunc est, ut comparemus om=
a quæ sumuntur ab essentia morbi, & ut confera=
us comparationem ad structuram & habitum, seu
l totius corporis compositionem, sicut ad tempera=
ram fecimus, uariæ si quidem ab hac comparatione
riuntur indicationes, si enim comparatur morbus ad
ructuram, sicut uaria est structura, ita etiam uariæ
dicationes oriuntur, uerbi gratia in Socrate præ=
r temperaturam calidam & siccam ad sunt amplis=
mæ uenæ. Sicut in his contingere solet, qui habent
lem temperaturam, præterea ampli thoracis est, ut
tiam supposuimus, & solidorum, musculorum, si es=
ntia morbi ad singula istorum comparamus, uariæ
riuntur indicationes, si uerbi gratia comparatis ter=
ianam ad uenarum amplitudinem, quid oritur? pri=
o oritur indicatio, quod stante tali amplitudine fa=
illime euacuabitis per uenas illas amplas, præterea
ocebit modum operandi, quia quanto latiores sunt
enæ, tanto facilius fit attractio per medicinam si ue=
um est, quod corpora quæ purgare uolumus, opor=
et fluuida facere, fluuida declarat Gal. attinere tum
d humores tum ad uasa, quæ si ampla sunt facilius
it attractio, ut docet Gal. in secundo de naturalibus
facultatibus, ex amplitudine igitur uasorum, scitis quo
modo commodior fit attractio & euacuatio, & scitis
quod uenæ sunt paratæ, ideo facile poteritis humorem
peccantem euacuare, si uero referatis essentiam morbi
ad amplitudinem thoracis aliæ nascuntur indicatio=

nes, ſcitis quod in tertiana bilis, habet raptum ad uentriculum & per uomitum expurgatur, amplitudo thoracis indicat quomodo commodè poterit educi, & ſine periculo educi, quod ſi contrariam habuerit diſpoſitionem, non tuto, & ſi materia habuerit raptum ad uentriculum poterit euacuari per illam regionem imò opus erit ut diuertatur, quia licet opus ſit euacuare per regionem qua natura repit, ſi cōueniens regio fuerit id ueritatē nō habet, ſi mō non ad ſit huiuſmodi thoracis amplitudo, quærendus eſt alius locus euacuationi aptus, ſi uero comparatis eandem eſſentiam ad ſoliditatem muſculorum ſtatim oriuntur duo, primo oritur quantum cibi exhibere debeatis, & etiam medicamenti, & ita quantitas limitabitur, quia ſoliditas illorum muſculorum, ualidas indicat uirtutes non facilè reſolubiles, ex quo reſultant duo, ut inueniatur quantitas cibi, & medicamenti quantum ad quantitatem attinet cibi, ubi materialem inuenietis ægritudinem ratione ſui non eſſet cibus exhibendus, ſed indicationes quæ ſumuntur à natura ægri, & à corpore affecto cogunt nos ad cibandum, ubi igitur inuenietis ſolidum corpus ſcitis quod non facile reſoluitur, ex altera parte ſcitis quod materialis morbus alimentum non requirit, ideo per comparationē hanc ſcietis quod facile tollerabit famem, & ex tali tolerātia poterimus tenui dieta uti magis quam in eo qui habet laxos muſculos, quia iſte calorem habebit reſolubilem, quantum ad medicamentum, ſi materia eſt euacuanda

anda sumpta indicatione à materia & forma scitis
uod confertim & non paulatim poteritis facere eua-
ationem, ita quod quantitas uirium medicamēti indi-
tur à tali soliditate, quia curatio quanto citior, tu-
or, atque iocundior, tanto melior est, si uero confer-
m fieri non posit indicatione sumpta à corporis na-
ra quæ tollerare non poßit, tunc paulatinè procede
e debetis apparentibus signis concoctionis, & serua
s seruandis istæ sunt compositiones quæ sumuntur à
ructura corporis quæ uariæ sunt secundum diuersi-
atem signorum membrorum, à quibus uariæ sumun-
ur indicationes, de quibus exquisitè agemus, cum secū
um librum ad Glau. interpretabimur, quapropter de
ndicationibus quæ à singulis partibus corporis sumū
ur in præsentia nihil dicemus, si uero comparatis es-
entiam morbi ad uires, tunc resultabunt indicationes
liæ diuersæ, et primo si quantitatem morbi cum quan
itate uirium comparatis, tria nascuntur diuersa, pri-
no oritur indicatio, quid sit pronuntiandum in morbo
ecundo quomodo sit ratio uictus instituenda, tertio na
citur indicatio quomodo sit occurrendum in gradu
cum medicamentis an æqualibus in gradu, uel in mole,
uel in motione temporis, primum docet Gal. in primo
lib. ad Glauc. & inquit cum comparatis quantitatem
morbi ad quantitatem uirium, consideratis an uires su
perent essentiam morbi, si superent, tunc facilè poteri
tis pronunciare hunc morbum esse resoluendum si au
tem oppositum uidebitis, ualde etiam est pertimescen-
dum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

dum, & ita scitis quid pronunciandum sit praeterea e eadem compositione scitis quomodo sit ratio uictus i stituenda, si enim uires ualidae sint, tenuiter agendu est, quia morbus quatenus morbus materialis est, no requirit alimentum, propterea si uires tollerant te nuem uictus, rationem eius instituetis, si debiles sunt tantum adijcietis de cibo quantum cognoscetis uire tollerare. Tertium quod nascitur ex hoc sati eo modo ostenditur, nam semper hoc perpetuo ueri est quod ab essentia morbi in se ipsa considerata su matur quid agendum, a forma quidem cum in se consi deratur, & forma febris cum in se consideratur sit ca liditas & siccitas summitur indicatio refrigerandi e humectandi, à materia uero faciente febrem perpetuo uerum est, quod stante materia quae putrescit, euacuan da est cum igitur hoc sit perpetuum, si postea compa= ratis essentiam morbi cum uiribus, istud quod perpe= tuum erat non tollitur quidem, sed limitatur, uerbi gra tia si uires debiles sint, & debeatis occurrere homini habenti temperaturam calidam & siccam puta ut duo respectu sui debetis habere gradum refrigerantem ut duo, sed iam suppositum est quod uires sunt in ualidae, & calor naturalis in quo radicatur calor febrilis pariter diminutus, si opposita aequalia in gradu fri= gida & humida respectu corpori temperati exibebi= tis, periculum est ne extinguetis calorem igneum, pa= riter & naturalem, licet igitur, quantum ad excessum attineat debeat opponi aequale in gradu nihil minus

cum

m æquale in gradu non poßit tollerari à natura de
tis recurrere ad quantitatem in mole, & nihil pro=
bet ad quantitatem motionis temporis recurrere de
tis, quia ut ſcitis quantitas in medicamentis conſidera
r ſecundum gradum ſicut cum dicimus medicamenta
c talia ſunt in ſecundo uel in tertio gradu, ſecundũ
olem, ut quando poculum uel ſitulam aquæ exhibe=
uultis, uel ſi non tollerat, ſicut non tollerat natura
bilis, recurrendum eſt ad quantitatem motionis tem
oris, ut ſi non poßint exhiberi duo gradus intenſio=
s frigiditatis & humiditatis, quia non tollerat natu=
, nec etiam duo cyati medicinæ frigidæ exibebitis me
ium cyatum, & cum non poßimus, gradu & mole
ccurrere, cum tempore ſupplebimus, & dabimus pa
um & ſæpe, & enim natura tollerabit pluribus
icibus, quod non poteſt unica uice tollerare, & hæc
ria ex tali comparatione naſcuntur, diceret hoc loco
liquis, exhibeatur pauca quantitas uerbi gratia me=
ius cyatus, exceſſusq; ſit caliditatis ut duo, ad exceßũ
alem oportet exhibere duos exceſſus oppoſitos ſed
atura non poteſt tollerare gradum nec quantitatem
ninuetur ergo gradus medicinæ in intenſione, & in
nole, ſed à proportione maioris in æqualitatis proue
it actio non à medicamento & ſic medicamentum
alefaciet potius quam refrigeret, quia calor aget in
nedicamentum cum uictoria, hoc uerum eſt, ſed tamen
lico quod non poteſt conſertim fieri, iteratis uicibus
fiet, & iſte modus felicem habebit euentum, & licet
proue=

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

proueniat actio à proportione maioris in æqualitat
& licet calor superet gradum, tamen calor repatit
à gradu medicamenti quoniam omne agens in agen
repatitur, & continuando deuenit ad intentum, sic
aqua paulatim inspersa super frustum calcis uiuæ, p
mo insultu calor calcis excitabitur magis, si adhuc, i
spergatur excitabitur, sed si iterum atque iterum i
spergatur, eius calor extinguetur, & sic ex ultim
actionibus apparebit uictoria ex parte aquæ, sicut
aqua cadit super lapidem, primo uincitur, sed lapis p
titur, & iteratis uicibus tantum patitur, quod tande
perforatur, licet ergo res refrigerans primo insult
non refrigeret, sed potius calor augeri uideatur, ta
men reiterando uices uictoria remanebit ex parte r
refrigerantis, ubi uero ualidæ uires aderunt & max
mus lapsus, tria hæc exhibere poterimus, frigiditate
in gradu in maxima quantitate & sæpe, maxim
ubi sit maxima necessitas extinguendi, & ita medica
mentorum gradus sunt diuersimode alterandi, secun
dum uarias compositiones morbi ad ipsas uires, si ue
ro comparatur morbus ad ætatem, indicationes qua
sumuntur ex tali compositione ferè reducuntur a
eas quæ à uiribus sumuntur, neque differũt nisi in pau
cis, si enim rei natura consideratur, æquales ferè uires
sunt, ut æqualis calor in iuuene & adolescente, pro-
pterea si comparatur morbus ad uires, in hoc diffe-
runt, quoniam in ætate adolescentiæ & pueritiæ cre-
scunt pueri & adolescentes, ideo indigent alimento
pluri-

utrimo, tum etiam quia laxioris & rarioris sunt te=
turæ, & facillimè euaporant, et licet sit uirtus æqua
in iuuene & puero, hoc habet puer quia facilius re
soluitur propter membrorum mollitiem, et laxitatem
propterea uirtus habet multa negotia, oportet ut sup
peat & augumento, & alimento, licet igitur sint
æquales diuersæ tamen sunt indicationes, si compare=
tur morbus ad ætatem, ideo si morbus indicaret san=
guinis mißionem, ætas pueri contrarium indicabit, nō
quia uires non sint ualidæ, sed quia facile resolubiles
sunt, ideo si miteretur sanguis, longe magis resoluere=
tur, propterea indiget alimento, quod in iuuene ita nō
est quia ipse habet musculorum soliditatem & non ita
resolubilis est, & non indiget augumento sed solum=
modo nutrimento, & si fuerit in fine adolescentiæ pau
lo indiget augumento pueri uero indigent augumen=
to secundum omnes dimensiones, si uero ætates fuerint
similes & ultra ista tunc uires minuatur, quanto mi=
nuuntur, circa alterationem & euacuationem debetis
limitare quantitatem pro ratione illarum ætatum sed
omnia hæc referuntur ad uires. Si uero compara=
tur essentia morbi ad consuetudinem tanti momenti
sunt indicationes quæ sumuntur à tali compositione ut
idem morbus in eadem prorsus tēperatura & ætate,
et ijsdem uiribus, curationes uero oppositas ferè requi
rat uerbi gratia sit aliquis similis socrati nō modo quo
ad ætatem & cætera omnia, sed etiam quo ad consue=
tudinem, sit nauta solitus comedere panem biscotū pes

simum.

ſimum, legumina, & carnes bubulas, & ſalſament
quæ ab alio corpore confici non poſſunt, etiam ſi eſſ
ſtruthio uel camelus, primo in maxima quantitate u
ſcatur, ueſcatur etiam pane azimo ut græci & uin
uinoſiſsimo perfecto ſi uelletis nutrire hunc tertiana
patientem ptiſſana collata in tribus diebus morietur,
uero alius fuerit äſſuetus degere ſub umbra, & com
dere perdices, hædos & uix patiatur uitulas carne
& bibere uinum ſubtile aquoſum, ſi uelletis hunc hom
nem nutrire ſicut nautam utrunque interficeretis, nam
nauta ſuum pedibus & cerebellis eſt nutriendus, &
rebus habentibus ſolidum nutrimentum, delicatum au
tem nutrietis ſola ptiſana. Ab exercitijs autem, lice
exercitia cum conſuetudine incidere, deberent tamen i
hoc quia exercitia ſuperflua corpus imbecille faciunt
aliquando robuſtius, ſi robuſtum fuerit, ſumentur ind
cationes eædem quæ à uiribus, ſi imbecillius ad imbeci
litatem uirium reducentur, & omnino redibimus a
idem iſte ſunt indicationes quæ ſumuntur per compoſ
tionem eſſentiæ morbi ad naturam ægri. Erat ter
tium quia iam ſciuiſtis tres eſſe ſcopos comparandos
ad ueram curandi rationem inueniendam primus ſco-
pus ſummitur à natura morbi, ſecundus ab ægri natu
ra tertius à natura aeris ambiẽtis, conſiderauimus to
tam naturam morbi quæ eſt in eſſentia, in quantitate
in moribus & temporibus, conſideramus naturam
ægri quæ exiſtit in temperatura ſtructura, in mori-
bus, ætate, exercitio, conſuetudine. Erat tertia natu

ra

ęs.dispositio aeris, & sciuistis quod aliquando medio
odo se habet aeris dispositio ad morbum ipsum &
ęrum, quandoque ita se habet ut sit similis morbo, &
iuuet ipsum, & contrarietur naturæ ægri, quando
ilis naturæ ægri & morbo aduersatur si fuerit si=
lis & propria morbo ut in tertiana febre uel ar=
nti ubi ad sit aer calidus & siccus ut in estate, nemi
dubium est quod adiuuat morbum, indicatio summi
r ab aere hocmodo ut alteretur ad frigidum & hu=
idũ, ideo eligimus in casu cubile frigidus et altera=
us & cum pluribus instrumentis, si fuerit aduersus
orbum, ita quod morbus sit calidus & siccus, aer fri
idus & humidus, debetis tunc permittere in eadem
et dispositione in qua reperitur, quoniam habet ra=
onem remedii, & sic habet indicationes omnes, quæ
umuntur ab illis fontibus tam comparando inter se
uam etiam absolutè. Dicamus modo duo uerba
uomodo huic socrati sit occurrendum, & quomodo
mnes indicationes applicentur, & erit finis, iam sci=
istis socratem nostrum esse temperaturæ calidæ, &
ccæ, annorum uigintiquinque pluribus exercitijs de=
itum, quod febrire cepit febre tertiana, si nos modo
elimns ex omnibus istis uniuersalibus habitis, per
abitum tunc applicare ad socratem, quem curare
olumus. Primo quidem in ipso morbi essentiam
onsiderare debemus, & quia morbi essentia semper
indicat idem, forma est calida & sicca igitur frigida
& humida sunt exhibenda, materia autem bilis est, de
bet

bet igitur euacuari, uultis modo mederi socratem, n
estis contenti, nisi limitaueritis omnia, socrates calid
& siccus est, morbus calidus & siccus, hic igitur n
est multum excessus, praeterea scitis naturam morb
quod non tantum calor iste non excedit intensiue, n
etiam extensiue, quia febris tertiana hæc (quam longi
sima sit) non perdurat nisi per duodecim horas, e
nos supposuimus durare tantum per octo horas, e
ita in tribus diebus, cum uir iste tantum per octo ho
ras febriat, & reliquas omnes partes quietis sint pr
cul dubio febris non erit extensiua, neque etiam inten
siua erit febris, quia morbus in utraque qualitate est
milis suæ temperaturæ, cum ergo neque extensiue ne
que intensiue magnus sit morbus, indiget quidem ref
geratione et humectatione sed nõ multa, in refriger
do enim non solum poßimus augere medicamenta i
gradu sed etiam in mole, & in tempore, & in uarij
instrumentis ubi urget neceßitas, & non solum ap
plicantur ea quæ per os sumuntur, ut sunt cibi & me
dicamenta sed etiam ea quæ exterius applicantur, ut
linimenta, unctiones, & etiam ea quæ exterius & in-
terius ut aer, ita quod si esset hic maximus calidiatis
excessus indicatione sumpta ab excessu, non tantum
cibaria frigida & humida exhiberemus sed medica-
menta etiam, & quæ exterius applicantur, & etiam
aerem alteraremus, sed cum in socrate non sit intensio
gradus nec extensio, sumus contenti tantum cibarijs
frigidis & humidis, nec admittimus medicamenta frigi
da,

..., nec exterius, nec interius neque debemus al=
..are aerem alteratione de qua sit curandum,
.. forte maximus esset aeris excessus, quantum
..inet ad materiam quoniam euacuanda est, scitis
..imo quod materia pauca est, à quantitate cuius
..itatur quantum sit euacuandum, & propterea
..pellitur extra uenas, quoniam habet imperium
..ra se propterea indicatione sumpta à disposi=
..ne corporis Socratis, quoniam habet amplas ue=
.., & facile educetur, ideo leui pharmaco indige=
..s, & consequenter non debemus mittere sanguinē,
..a morbus non est magnus, nec ratione diuersionis,
.. ratione euacuationis, itaque non transibitis florem
..iæ, tamarindos, & mannam, & soli clisteres quan
..que & prouocatio urinæ sanat si natura, uergat
..eas partes, ideo si uomitum excitetis eritis contenti
..a calida, uel aqua calida cum modico aceti, nec ul=
.. sane mentis ad raphanum, uel helleborum se con=
..t, quia indicatione sumpta à quantitate materiæ, &
..ipsius substantia non indiget forti euacuatione, &
..rina est prouocanda apio non est utendum in hu=
..modi corpore, cum calidæ & siccæ temperaturæ
..sed sufficiunt diuretica frigida, ut est semen angu=
..,melonum, cucurbitæ, quæ prouocant urinam, &
.. hoc refrigerant, si modo aliquis esset frigidæ &
..midæ temperaturæ, & lapsus in tertianam febrem,
..eretis tunc exhibere apium in prouocatione urinæ
..licet Galenus afferat exemplum indistincte, de

apio, supponit uos iam habere methodum in qua uo
semper exerceatis &c.

Audiuistis in præcedentibus lectionibus, quomod
propositæ fuerunt indicationes curatiuæ, à quibus su
muntur modi curandi febrem tertianam, & tande
audiuistis quomodo proposito illo Socrate febrient
febri tertiana, esset curandus, & dicebamus in calc
lectionis præcedentis quomodo primo esset curandu
applicando uniuersales indicationes, ad istum partic
larem hominem, & cum indicationes, quæ sumuntu
ab essentia morbi à forma, & à materia. s. eædem se
per & imobiles sunt, quia semper uerum est ubi ca
liditas & siccitas ad est, ut semper cum frigidi
& humidis occurramus, & ubi materia sit in cor
pore, ut semper euacuetur, & si nihil aliud esset, om
nes essetis medici, & in tribus uerbis addisceretis a
tem medicam, sed inquit Gal. quod facit artem diffici
lem sunt, istæ limitationes quæ limitant actiones no
stras, uerbi gratia, si debetis refrigerare, quãdo, qua
tum, quomodo, & ubi, hoc indicat maximam homini
prudentiam, & circa hoc uersatur medicus & ars
& facile est uidere quid, quia scimus quod contrari
contrarijs curantur, nam si Socrates febriat febre te
tiana, scimus in eo esse caliditatem & siccitatem, præ
ter naturam & materiam redundantem, & sic facil
est uidere quod indiget refrigeratione & humectati
ne, deinde euacuatione, at quantum, quando, ubi, & qu
modo, sit agendum, difficilimum, admodum est inuen
re

re,incipiamus igitur ad euacuationem particularium procedere cum his indicationibus, & quia suppositũ est Socratem calidæ & siccæ temperaturæ esse, non habere intensionem lapsus in gradu, quia facile inducitur caliditas & siccitas in membro calido & sicco, & ex hoc sumebatur indicatio, quod non indigebamus multis alterationibus, nec multum euacuantibus, quia materia non erat multa, cõparauimus præterea morbum ad corporis structuram, ad uires, & quomodo prognosticandum, & quomodo ratio uictus instituenda, de erat ut comparemus morbum ad multa alia, ad quantitatem, s. ad tempora, & uideremus in quo tempore sumus, quia inde nascuntur operationes necessariæ operandi, quid. s. agendum, sciuistis autem quatuor esse genera temporum, his ita stantibus audiuistis quomodo in Socrate proposito omnia erant quieta, non aderat motus qui aliquis in eo in principio ægritudinis, quia supposito quod in principio occurratis ipsi, non fuit motus criticus, quia in principio sumus, & motus criticus supponit concoctionem, sed in principio non sunt concoctiones, sed cruda sunt omnia, & humor quietus, nõ fuit etiam motus simptomaticus: quia talis motus contingit, quando humor est crudus, uel multus, uel multam acrimoniam & mordacitatem habet, & ualida est uirtus, tunc excitatur ad expulsionẽ natura, & motus ille simptomaticus dicit, & plerunque laudabilis est, in nostro Socrate nullus est motus nec criticus, nec simptomaticus in principio cum conco

cta medicari oporteat, & moueri debeant nō cruda ut Hipp. prima particula Aphorismorum, Aphor. u gesimo secūdo, nascitur indicatio quod stante materi cruda in Socrate, non debet moueri nisi prius conco quatur, & ita à temporibus, cum sumus in principi non debemus euacuare aliqua euacuatione, nisi fort lenire aluum uellemus, ut fæces existentes in intestini exhire poßint, & hæc de indicationibus in tēporibus si modo comparamus essentiam ad mores, duos habe malos mores, cum sit corpus cholericum habet æstua tionem maximam uentriculi & inclinationem, a sincopim, postea habet delirium, isti sunt duo mali m res, qui quandoque habent rationem causæ, ita quo possunt esse causa magni periculi, tunc isti mores tra hunt curationem ad se, & neglecto morbo uertetis uos ad malos illos mores, & quia in isto casu est in clinatio ad sincopam, & sincopa de medio tollit, & imminet periculum de morte, oportet statim illi occu rere, delirium etiam quantum sit periculosum, quia ex ea sequitur frenitis, quæ est inflammatio cerebri, ex uo bis ipsis scire potestis, ideo ambobus statim occurrere oportet, nec permittere ut incalescant, sed statim cum Socrates habet inclinationem ad uomitum, adiuuabitis uomitum, quia expulsa bile cessabit sincopa, quæ pro uenit ex bile deueniente ad os uentriculi, & mordican do conuellitur os, & cor per consensum, si non habet inclinationem ad uomitum nec potest euomere, dabitis isti Socrati taliter effecto, uel modicum succi granato-

rum,

um,uel miuam cidoniorum, quæ est uel uinum, uel
uccus cidoniorum,quoniam ista sunt potißima ad re-
rimendam bilem,quia habent uim refrigerandi & ex
ccandi, & sua ui astringente faciunt bilem deorsum
endere,imò si inuenietis sincopā talem, ut statim deli
uat animo,debetis tenui medulla panis infusa in illius
inis reprimere bilem, quia stomacus amplexabitur,
ibum,& refrigerabitur bilis,quia in eo est uis empla
tica quæ contemperat & obtundit acrimoniam bilis,
i igitur poterit uomere potando aquam tepidam bo-
num erit,sin minus,cum uino granatorum,& reliquis
iam dictis procedetis,& ita domini indicabunt,isti ma
li mores quid agendum,& locus affectus demonstra-
bitur ubi sit operandum, si uero fuerit delirium sicut
suppositum est,statim ubi accesseritis,procurabitis,ne
uapores ascendant ad cerebrum, & non debetis per-
mittere,ut inualescat ascensus uaporum ad cerebrum,
quia cerebrum præparabitis ad recipiendum magis il
los uapores & debilius reddetur ex illis, & pericu-
lum erit ne fiat inflammatio cerebri, & ideo oporte-
bit reprimere uapores cum oxirodino confecto ex
optimo oleo rosato, & aceto, & debetis habere ua-
rias miscellas huiusmodi,si uidetis quod inclinet ille ho
mo cui occurritis ad somnum,præterquam quod deli-
rat,duas aceti partes & unam olei rosati apponetis,
si enim duas partes olei rosati apponeretis, magis
somnum prouocaretis, si erit inclinatio ad uigillas,
duas olei rosati,& unam aceti ponetis,& ita ista in-

catio, quæ uariat miſcellas à mo ribus uarijs ſumitu
& ita indicatione ſumpta à moribus ſcitis quid agen
dum, habetis quomodo Socrates ſit curandus ſump
indicatione ab eſſentia morbi à temporibus, & quom
do à moribus, reliquum modo eſt ut ſciatis quomo
do Socrates ſit curandus indicatione ſumpta à mori
bus, à temperatura, & à conſuetudine, ſuppoſitum e
eſſe calidæ, & ſiccæ temperaturæ in ætate adoleſcen
tiæ, exercitatum in omnibus exercitijs, multum come
debat, & bibebat etiam ſiugulis horis, hæc erat So
cratis tẽperatura, hi mores, hæc conſuetudo, hæc exer
citia, & primo comparando morbum cum tempera
tura, quid ſequitur eſt calida & ſicca, ut ſuppoſuimu
quod ſit excedens at tamen temperata per ſecundo
gradus ægrotat modo & incidit, in tertianam ſuppo
ſitum eſt, quod habeat unum gradum per exceſſum
ſuo naturali temperamento, ſi ita eſt, habet duos gra
dus caliditatis, ſed iam unus gradus caloris acceßit, &
iam ſciuiſtis quod febris eſt calor naturalis conuerſu
ad igneum igitur maximus eſt reſpectu ſui, & factu
acrior ſe ipſo, & qualis eſt calor naturalis in illo ta-
lis eſt febris, & calor eſt acutus, magnusq; reſpectu
ſui ſed ſi conſideratur reſpectu alterius caliditatis, non
perciperetur, & in ipſo iſto per contrarium eſt fe-
bris, ubi quis habet maximam copiam caloris natura-
lis, ſicut Socrates noſter, qui habebat duos gradus ca-
loris naturalis, ſua caliditas non eſt ignea, ubi poſtea
aduenit adhuc tertius gradus: quoniam putatis calidi-
tatis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

tis gradum in eo esse si comparetis ad temperamen
m,in alio non tolleraretur, in isto tolleratur, stan=
ous his,in hoc debetis summore aduertere, quoniam
: his scietis quæcunque dixit Gal. sine distinctione,
it ptisanam,lactucam,maluam,pedes suum, cerebel=
m suum,& hædorum, quid habent pedes simile cum
isana,& lactucis, notetis modo distinctionem quan
o conueniant cerebella suum,ptisana,uel lactuca,ha=
emus corpus istius Socratis,in quo sunt duo gradus
aliditatis per excessum temperamenti,quando est sa=
us,accesit unus gradus ignei caloris,cum habeat iam
alorem istum febrilem,totus iste calor maximus est,
leo non potest extingui eum leuibus,quia quæ calida
& frigida sunt dicuntur talia respectu temperati cor
oris, si exhiberetis huic Socrati ptisanam hordea=
eam,quum sit frigida,in primo tantum,& huiusmodi
rigidas,dicitur respectu corporis temperati, nec po=
est refrigerare nisi corpus temperatum tantum,
n primo, sed Socrates quando est sanus habet duos
gradus excedentes in caliditate ita quod cum sanus es
set,nec posset refrigerari, quid igitur agendum? non
sufficit ptisana in hoc corpore,conuenit alteri corpo=
ri patienti tertianam febrem eum remisiore calore,
quia suus calor naturalis erit temperatus, aut potius
paucus,conuenient igitur Socrati cibi frigidiores, &
licet non posint illi exhiberi frigida in tertio sicut est
portulaca, conuenient tamen quæ in secundo gradu
sunt frigida sicut lactuca, attriplex, blitum,malua,&

quæcunque enumerat Gal. ex his autem omnibus qu
magis conueniret? blitum & attriplex, quia in bli
est frigiditas intēsa, in secundo et humiditas intensa,
tertio, & quod non potest sua frigiditas poterit hun
ditas, quæ æqualis est, & propterea augebitis molem
& si non tollerat molem, uicibus iteratis extingueti
calorem illum, in hoc igitur corpore habente fortitud
nem uirium, quia uiginti quinque annorum est, cali
dum & siccum quod indiget maxima refrigeratione
debetis eligere maxima refrigerantia, & dare magn
molem, & sæpe ipsum nutrire, & hoc est uerum, se
indicatione, à musculis solidis tollerat ieiunium, ide
non conueniet, quia extinguet caliditatem ipsarum ui-
rium, lactuca enim conueniet, sed erimus ne content
hac re? utiq; dū erimus propè statū, sed indicatione p
stea sumpta à consuetudine, quia multum solebat come
dere, & quia solidos habet musculos, & fortem ca-
lorem, in principio dabitis huic uiro cōmodißime, uel
hedorum cerebella optimè præparata, quæ humida
sunt cum pane loto, & aqua ordeacea ad bibendum,
& dabitis pedes porcellorum quos non daretis debi-
liori, & circa statum eritis contenti sola attriplice, ex
hac indicatione sumpta à temperatura & robore, da
bitis etiam pullos in principio præparatos cum dictis
herbis, & iste erit optimus processus, si modo frigidū
hominem curaretis, & senem qui haberet sexaginta
annos, esset frigidæ & humidæ temperaturæ cum est
sanus & incideret, febrem tertianam, daretis ne illi la
ctucam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

ucam & pedes & cerebella porcorum, qui etiam
iose degerit & tandem comederit cibaria laudabi
t? minime, quia licet sit calor igneus in isto uiro, est
mparatus suo naturali, quando est sanus, compara-
is uero ad hominem temperatum frigidior & humi
or est quam sit temperatus per duos gradus, mo-
o febriat iste & calor suus debilis sit factus igneus,
abeat unum gradum, uel duos caliditatis, huiusmodi
alor quamuis in ipso sit ardens, respectu tamen tem-
arati non est ardens, imò nec calidus erit ille homo,
leo si daretis ea quæ maxime refrigerāt & extingūt
espectu tēperati, interficietis hominē, ideo lactuca, at
riplex, blitū & hmôi nō conueniūt, q̄a refrigerarent
deo hoc corpus ut periculum immineret ne caderet
n hydropem, & hæc satis de indicationibus quæ su-
nuntur à temperatura, si uero sumantur à consuetu-
line erunt ille met indicationes, eadem etiam à mori-
us, si modo deessent omnes indicationes primo om-
ia hæc erunt exhibenda socrati, & primo debetis so
cratem nostrum in prima uisitatione percunctari, an
habeat abstrictam aluum, si adstricta erit aluus, pri-
mo leniatur, & prohibeantur uapores ascendentes,
& uiæ apertæ teneantur, deinde instituetis uictus
rationem, & in principio nutrietis alteratis car-
nibus huiusmodi herbis, & poteritis, si erit tem-
pus comedendi sues, dare pedes suum; sin minus, ce-
rebella hedorum, & si estas erit, dabitis pullas galli-
naceas alteratas cum lactucis, blitis, & atriplicibus,
aquam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

aquam uero dabitis hordaceam in potu, & hæc qu
ad uictum & potum exhibendum in socrate nobis
principio proposito, postea ubi apparebunt signa co
conctionis euacuabitis cum pharmaco omissa sangui
nis mißione cum cassia, uel tamarindis, & huiusmo
mitioribus, quoniam materia pauca est, & est natur
obediens &c.

Caput de tertiana notha.

MAXIME VERO IN HIS, QVA
EXQVISITAE NON SVNT TERTIA-
NAE &c. quamuis in quacunque febre curanda, imo
in quocunque morbo curatio sit illa quæ principaliter
excipietur à medicamẽto, & ratione curationis om-
nia perpenduntur quæcunque perpendenda sunt, licet
(inquã) ita sit nihilominus nunquam potestis recte cu-
rare, immo nec cognitionem habere recte curandi, nisi
essentiam morbi recte cognoueritis, quoniam ab ea cu
randi indicationes sumuntur, licet inquam quantum
ad intentiones cognitio præcedat curationem, nichil-
ominus postea secundum ueram cognitionem propo-
sitionis cognitio essentiæ morbi, quoniam ab ea dirigi
tur curatio, cum hæc ita sint contingit ut quandoque
essentia morbi licet habeat conceptum hunc ut non co
gnoscatis eam dum est in corpore socratis, quoniam
occulta est & intrinseca nec apparet, nisi per quædam
simptomata indicantia ipsam intrinsecus, ideo fuit ne-
cessa-

sarium ut haberemus artem signorum, hoc factum
it à Galeno in suis operibus, & nos ad maiorem
ilitatem uestram, dedimus uobis compedium in quo
tam tradidimus artem & signorum, & causarum,
indicationum, debetis igitur omnia ista recte consi
rare si uultis secundum artem curare, signa autem
et in se habeāt ut procedatur in ordine & cognitio
s uia, tamen nunquam percipietis, quoniam ex signis
is fieri non posset ut deueniretis in cognitionem rei,
m nunquam uidissetis, oportet ergo ut signa indicent
uid præcognitum in mente, in ordine doctrinæ pri-
o ars morborum cognoscendorum tradenda est, se-
undo ars signorum, & ordo iste perpetuo seruan-
us est in curandis morbis, ut.s. primo sciatis morbi
ssentiam, & ab quot causis proueniat, secundo ut si-
na sciatis per quæ discernere possitis differentias cau
arum à quibus prouenit morbus ille tertio secun-
um uarium conceptum cognitionis morbi rectas de-
umetis indicationes curandi, cum igitur nunc curatu-
i simus febrem tertianam notham oportet ut in illa
ertiana recte consideremus essentiam morbi.i. febris,
uæ in materia & in forma, ac etiam in causis efficien
ibus consideratur, nam à causis efficientibus summi-
ur indicatio licet non curandi, saltem præseruandi ne
leterior fiat morbus, debemus igitur habere cognitio
nem essentiæ morbi causarum atque signorum osten-
dentium causas post ad indicationes curatiuas accede-
re, hoc autem potestis dupliciter proficere, uel ex mo-
numen-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

numentis, ex quibus eliciatis omnia iſta & memor
tenere catalogum cauſarum & ſignorum atque etia
curationis, & habere tria illa capita quæ ponuntur,
libris modernis, poteſtis præterea arte & method
procedere, qua Hipp. & Gal. uſi ſunt, ut uere dogm
tici poſitis appellari, & artium doctores, non expe
mentatores, ſi uultis eſſe tales, oportet ut habeatis ar
tem, ſi uero uultis adiſcere ueram artem, oportet ue
bi gratia in curanda iſta febre tertiana notha indag
re non ex monumentis ſed ex natura rei quæ ſit, &
quæ poſſunt eſſe cauſæ huius febris, & elicere ex ip
ſa eſſentia quæ poſſunt eſſe ſigna conſequentia, Galen
igitur in hoc capite cum ſit uere perfectus artifex &
idea huius artificii, propoſuit tantummodo indicatio
nes curandi, nec ullum quidem uerbum fecit de ſigni
& cauſis et hoc ideo, quoniam in his libris utitur ſum
mo compendio, nec uult uti ſuperfluis prout feciſſet
ſigna & cauſas commemoraſſet cum iam de ipſis egi
ſet, quando de ſignis febris tertianæ quartanæ & quo
tidianæ tractauit, ſed aduertendum eſt, quod febris ter
tiana notha, ut in ſecundo de criſi tertio & in ſecundo
de diff. feb. aſſerit Gal. non differt à tertiana ſimplici
exquiſita ſecundum cauſas, cum utraque peruenit à pu
tredine bilis, nec differt ſecundum exacerbationem,
quoniam utraque habet exacerbationes de tertio in ter
tium, & tandem non differunt in tota materia, ſed
in hoc tantum, quoniam tertiana notha paroxiſmos
habet extenſiores, & accidentia remiſsiora, ut potius

differre

ferre uideatur secundum magis & minus, quam
cundum speciem, pro quo est sciendam quod di=
Galen. secundo de dif.feb.tertio, quod longitudo
rtianæ à tribus causis procedit uel propter mate=
æ multitudinem, uel propter qualitatem eius, uel pro
er ægri imbecillitatem, addatur quartum quod sciuit
m alibi distincte apposuerit, uel ob aeris qualita=
m, dicebat enim Hipp. estiuæ quartanæ breues sunt,
tunnales uero longæ, plurimū enim facit ad morbo
um longitudinem & breuitatem anni tempus, & ae=
is dispositio, & constitutio, cum inquam tot sint cau=
facientes longitudinem paroxismorum, non creda=
s quod ubicunque ab aliqua istarum causarum paro=
ismi lōgiores fiant, quod propter hoc sit tertiana no
ha, uerbi gratia si fuerit paroxismus tertianæ uigin
i horarū à multitudine materiæ biliosæ sinceræ licet
ranseat duodecim horas, qui est terminus ultimus ex
uisitæ tertianæ, quoniā suppositum est à bile sincera
ieri licet multa febris hæc extensa, tertiana tamen pu
a dicetur, non autem notha, præterea si bilis sincera
uerit in corpore debili uel senili uel imbecilli alia im
ecillitate & paroxismus excedat duodecim horas,
non dicetur tertiana notha, sed pura extensa, idem di=
cendum de tempore anni, & de quacunque alia causa
faciente hanc febrem extensam ultra duodecim horas,
quia tunc non dicetur tertiana notha, sed pura exten=
sa, nisi materia sit illa quæ de generet, à qua fieret
denominatio, & dicetur febris tertiana notha, quia de
gene=

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

generat bilis à sua sinceritate, quod potißimum co
tingit propter duas causas in genere, uel quia nul
alia re extrinsecus adueniente fit se ipsa crasfior, qu
in propria natura alteratur, & per adustionem cr
sesit longè magis quam conueniat, uel crasfior fit no
quia in se ipsa alteretur, sed quod illi quod crasfi
quam sit bilis admiscetur, & ex tali miscella fit unu
corpus mixtum crassum. Quæritur modo hic ab
lis modernis, nunquid febris tertiana notha fit ex pu
tredine crasfioris bilis, quando fuerit crassefacta pe
adustionem & istam appellant bilem uitellinam ma
ris famæ, uel fiat à putredine bilis quæ non per adu
stionem crasfior facta sit, sed per admistionem crasfi
ris humoris quam minoris famæ appellant, isti mode
ni quando loquuntur de tertiana notha & in collo
quijs etiam dicunt fieri tertianam notham pro par
te à bile uitellina maioris famæ, pro parte à bile min
ris famæ, nec audent, pronunciare modo simplicem
ut saltem aliquid ueri dicatur, cum tamen curatio con
traria sit, si à putredine bilis factæ crasfioris pe
adustionem proueniat, uel per admistionem humori
crasfioris, quid hoc loco dicendum? nolo ergo opinio-
nem fundare authoribus, uel in falsis rationibus, sed uo
lo ut rem manu tangatis, qua igitur ratione deuenie-
mus in cognitionem à qua bile proueniat huiusmodi fe
bris tertiana notha? nulla alia nisi essentia rei prospe-
cta, de qua dubitamus, ab ea enim incipit ratio dubitan
di, ut Gal. admonet in quæstione illa, utrum ars tuend.
san.

.&c.ibi inquit ſe declaraſſe quæſtionem non aliter
per methodum à natura rei incipiendo,ita & nos
erminamus hanc rem hoc calle Galeno duce, quæ
iſta res de qua dubitamus? eſt febris tertiana ſpu=
ſi cognouerimus naturam iſtius febris,facile iudica
nus à qua humore fiat,ſed quomodo iudicabimus na
ram huius febris? per ſuos mores, & ſua accidentia,
imo uos uidebitis,quod extenſa eſt, & quod durat
ginti & trigintaſex horas,ut Galen.inquit de iuue=
illo,præterea non habet accidentia ſeua, nec perci=
tur multus calor,ſed remiſſus & languidus, ægritu
tuta eſt,& licet dixerit Gal. aliqua ex parte non
e,tutam,hoc non dixit ratione febris, nec quatenus
ſe eſt interficit,ſed pernicioſa eſt,ſi perſeuerat, quo
am obſtruitur lien & hepar, uis appetendi deſtrui
r,deueniunt ægrotantes ad caceſiam, inflammantur
edes,& ad hydropem aliquando deueniunt, ideo di=
it Gal.propter hæc non uacat periculo, quando ſcili
t non recte curatur, & uitium ſit in ægrotante uel
medico eſt igitur mitis & languida & ſi contin=
unt accidentia in huiuſmodi febribus,ſemper ſunt acci
entia frigiditatem atteſtantia,accidit profundus ſom=
us,uentriculi languor, palleſcunt plurimum pallore
d albedinem tendente & idem faciunt moderni à cali
is iuuantur,& à frigidis læduntur, omnia hæc indi=
ant naturam iſtius febris habere cauſam nõ mere ca
idam,& propterea longa etiam diu perſeuerat,quæ=
unque autem ægritudo licet calida fuerit in principio
inquit

inquit Gal. si diu perseuerat, fit frigida, & cum terti-
na notha per sex menses aliquando duret, habebim-
quod causam habeat frigidam si talis est natura ter-
næ nothæ. Videamus modo à qua bile putrescen-
contingere posset huiusmodi febris tertiana noth-
quantum ad bilem quæ crasior fit per adustione-
dicebat Gal. in fine de facultatibus naturalibus, bil-
flaua sincera cum aduritur fit crasior, & calidi-
adeo, ut etiam aduret, ut supra diximus & talem ap-
pellauit Gal. bilem uitellinam, quæ cum fit feruentio-
& crasior merito adustionis, deterior longe est qu-
fit sincera bilis, in qua nulla contingit adustio, stanti-
bus modo his, potest ne prouenire ad huiusmodi bil-
dum putrescit tertiana notha? minime, quia bilis ha-
antequam putrescat feruentißima est, cum uero putr-
scit longe feruentior est, ideo febres quæ fierent a-
huiusmodi bile calidißma, longæ & tertianæ erunt ex-
tensæ, sed non erunt tertianæ nothe degenerantes à ter-
tiana uera & sincera, sed erunt longe deteriores, &
paroxismi à tali bile uitellina prouenie͂tes perseuera-
bunt usque ad triginta et horas, post duas ad summum
uel tres acceßiones, immo quandoque post primum
paroxismum fiunt continuæ, & ratio est, quia huius-
modi bilis per adustionem facta crasior, dum postea
putrescit fit feruentißima, tum propter adustionem,
tum propter putredinem, atque adeo ignea fit & po-
tens ut reliquos etiam humores putrescere faciat, præ-
terea uapores putridi crasi ab ea eleuati non difflan-
tur

facile ſicut à bile ſincera, meatus obſtruuntur, pu-
odo augetur, recluditur calor naturalis intra ue-
s, imbecillior fit propter caliditatem igneam con-
nentem ſpiritum & calorem, uirtus quæ conſiſtit in
nperamento decidit, non eſt potens expellere mate-
am ab intra uenas ad extra, unde poſt ſecundum pa
oxyſmum febres iſtæ continuæ fiunt & accidentia,
æ conſequuntur has febres ſæuiora ſunt, itaque etiã
intenſiora, ſi igitur ſigna & ſimptomata quæ conſe
uuntur tertianas nothas omnia ſunt remiſsiora quã
t accidentia quæ conſequuntur ueram tertianam no
am, igitur febris tertiana notha non fiet ab huiuſmo
bile aduſta, & licet habeant febres iſtæ quæ à bile
luſta proueniunt periodos de tertio in tertium non
cuntur febres tertianæ nothæ, & hæ facile cognitu
unt, quoniam extenſæ ſunt, & ſæua habent acciden-
a, in tertiana uero notha ſunt paroxyſmi longi qui-
m, ſed accidentia remiſſa, quæ febris fit ex bile praſ-
na? ſi uero bilis craſsior fiat per aduſtionem ulte-
iorem, & praſsina fiat, uel eruginoſa, aut nigra, &
utreſcat, quæ natura febris fiet? moderni dicunt quod
on poteſt fieri febris à tali bile, quia à natura ſta-
m extra corpus pellitur, dicatis uos quod fiẽt febres
eſtiferæ à quibus nos caueat Deus, quæ habebunt pa
oxyſmos extẽſiſsimos propter duas rationes, primo
uoniam humor craſſus eſt, & aduſtus, ſecundo quo-
iam uirtus propter uenoſitatem imbecilla eſt, & pro
ter materiæ putredinem uapores putridi & uene-

nosi, accedunt ad cor, & uirtus statim concidit, ubi ig
tur facta adest adustio, & tanta adest putredo ut bil
eruginosa, aut prassina, uel nigra corrumpatur
fiunt febres pestilentes, quæ uel interficiunt, uel habe
accidentia sæuissima, in quibus apparent maculæ, qua
pethechias appellant, uariorum colorum, aliquand
purpureæ & carbunculi aliquando apparent pro u
ria adustione & humorum putredine, dicebat Gal. i
tertio epid. quod tertianæ fiebant, in quibus ulcera de
testabilia apparebant propter nimiam adustionem b
lis, & istæ non debent tertianæ nothæ appellari, se
extentæ uenenosæ, & pestilentes, & ita habetis, qua
febres ex bile contingere possint, quæ se ipsa per ad
stionem crassior fit, ex quo apparet error illorum
qui dicunt à bile uitellina maioris famæ fieri tertia
nam notham, si uero crassio reddatur seipsa, non qui
aduratur, sed quia adueniet humor extrinsecus, tun
uel iste humor erit sanguineus, uel melancholicus hu
mor, uel pituita, uel aliquis ex ipsorum adustis supr
nominatis. Si sanguis cum bile misceatur, poterit n
fieri tertiana? utique, sed non erit notha, & ratio est
quia tertiana ista non poterit fieri nisi ratione alicu-
ius inflammationis intrinsecæ, uel extrinsecæ, intrinse-
cæ ut in pleuritide, cum sanguis simul cum bile tendit
ab membranam succingentem costas, & ibi colligitur
& putrescit, fit febris tertiana, & licet ista sit conti-
nua, abet tamen exacerbationes de tertio in tertium,
si uero inflammatio sit extrinseca, ut in bubone, febris
fiet

...cum tertianæ exacerbationibus & interuallis, &
...igna erit ex permistione sanguinis cum bile, non
...nen febris tertiana notha erit, quoniam hæc non pẽ
...d ab inflammationibus, cur autem sit necessarium cũ
...gnis permiscetur cum bile ut oriatur febris tertia
...quæ necessario consequatur inflammationem, est
...oniam sanguis non potest mitti extra uenas à na=
...ra existens sanguis nisi ad locum inflãmationis, nec
...uenis putrescit, nisi in maximis occasionibus, & tũc
...nt febres pestilentes, uel permiscetur humor melan
...olicus cum bile, & quia crassus est, fit tota substan
... craßior, nunc quæritur an febris tertiana notha
...ri poßit ex huiusmodi miscella, nequaquã, aßignauit
...tionem Nicolaus Florentinus, quoniam isti duo hu=
...ores non permiscentur, & si quæris, cur non permi
...ẽtur? respondet, quoniam adeo sicci sunt, ut non pos=
...t permisceri, sed certe responsio hæc non est digna
...edico neque philosopho, & oblitus est quod dice=
...t Gal. omnes humores sunt actu humidi, licet quidã
...rum sint potentia sicci, ideo bilis ruffa & humor me
...ncolicus sunt fluidi actu, licet sint poẽtia sicci, præte
...a mixtio fiet ex pulueribus, ut ex rebus aridißimis,
...go quomodo siccitas poterit prohibere mixtionem,
...ne uerum est, quod nunquam fiet febris tertiana no
...a ex tali miscella, sed fient febres pestiferæ, & ratio
...t, quoniam isti duo humores non fiunt nisi à uehe=
...enti calore, & nisi caliditas in hepate, tam ualida &
...enis fuerit, nunquam generabuntur huiusmodi humo

ZZ ij res,

res. Si uero miſcentur eruginoſa bilis & praßin uel uitellina per aduſtionem cum bile ruffa, fiet ne tertiana notha, de qua nunc loquemur? minime, ſed fie febres peſtilentes relinquitur ergo ex ſufficienti diui ſione, cum non poßit fieri tertiana notha, nec per ad ſtionem bilis, nec per miſcellam ſanguinis, nec humor melancholici, neque aduſti, quod fiet per admiſtione pitutæ, quoniam nullus alius humor poteſt miſcer ideo tertiana notha noſtra non poteſt contingere n per admiſtionē bilis cum pituita, in qua miſtione pr inde eſt ac ſi miſceremus uinum cum aqua, ſicut enii ex ea miſtione refrangitur uis uini & aquæ, ita etia refrangitur uis acrimoniæ bilis, & eius ſubtilitas craßitiæ & frigiditate pituitæ, & ita pituita etiā qu craſſa eſt et frigida magis attenuatur & acuitur à bi & cum ſit talis miſcella, fit unum, tertium quod ſpuri appellatur, quod neque plane bilis, nec pituita eſt. ſe ſapit naturam utriuſque, ſicut mulus qui nec plané a nus, nec equus eſt, ſed dici poteſt, quod ſapit natura mediam, inter equum & aſinum, ideo febris hæc iur optimo dicitur ſpuria, quod autem ita ſit, conijcere p teſtis ex moribus huius febris, quoniam iam tradidi ſigna febris tertianæ, & quotidianæ, & quoniam fe bris illa habet ſigna, quæ partim tertianæ partim quotidianæ aßimilatur, ubi cognoſcuntur extrema ſe parata, facillimum eſt cognoſcere: cum ſunt ſimul mi xta, & quod hoc ſit uerū uideatis euacuationem factā à Galeno, qui utitur calefacientibus & incidentibus, non

in tamen nimium calefacientibus, quia non absolute
conueniunt calida & sicca, sicut in quotidiana simplici,
& haec est uera causa tertianæ nothæ, uidelicet bilis
commixta cum pituita, quæ si erit subtilior erit facilio
ris curationis, etsi erit craßior & uiscidior diffici-
lius resoluetur &c.

Dicebamus in præcedenti lectione, non tantum in
tertiana notha curanda sed etiam in omnibus alijs fe-
bribus, & tandem in omnibus ægritudinibus, tria esse
ante euacuationem principaliter aduertenda, primo
oportet uidere essentiã morbi, & quoniam sæpe latet,
ideo oportet habere signa quibus poßitis deprehende
re eam ubi lateat, postea his recte perceptis ad indi-
cationes accedere debetis, quæ demonstrantur uobis, à
morbi essentia cum suis annexis, & quod in omnibus
docuimus omne faciendum. idem in ista quam curaturi
sumus, fieri debet, & quia essentia primo erat consi-
deranda, quoniã ea à Galeno supponebatur, nos decla
rantes mentem Gal. cur id fecerit, ostendimus quæ es-
set, & diximus quod consistit in materia & forma, &
quod à causa extrinseca fit, quæ erat bilis commixta
cum pituita, ex qua materia diximus, fieri unam for-
mam, humoris quæ à medicis colera uitellina maioris
formæ appellatur, audiuistis postea, quando putrescunt
reliquæ biles per adustionẽ, quod ex illis fiunt febres
tertianæ extensæ nõ nothæ, et quod magna est differẽ
tia inter febrem tertianam extensam & notham, istis
ita declaratis & cognita essentia morbi, quæ facit ter

tianam notham, ab huiusmodi, modo essentia sumūtur indicationes curandi, sciuistis autem quod ab essentia rectè percepta indicationes sumuntur quid agendum, à reliquis autem annexis essentiam consequentibus, omnes reliquas limitatiores sumetis, quia non sufficit scire quid agendum, sed quomodo, quantum, quando, & ubi, & nisi hæc ordinatè scieueritis, frustra operabimini, et plerunq; errabitis, ideo ab indicationibus, quæ quid agendum ostendunt incipiemus, quæ sumuntur ab essentia morbi, essentia quidem in propria materia & forma consistit, materia autē dupliciter, consideratur unomodo, ut habet rationem causæ antecedentis, quæ nondum actu facit morbum, & hæc efficiens etiam dicitur, aliomodo consideratur sub ratione esse materialis, & ut substantia putredinis, aqua eleuantur uapores putridi, & permiscentur cum contentis cordis & fit febris, præterea est consideranda forma tertianæ nothæ quæ est calor præter naturam, & tandem reducimus rem ad hoc, ut quid agendum sumatur à materia, prout habet rationem esse antecedentis, & coniunctæ, & à forma quæ est calor præter naturam à qua autem incipere debeatis, alias ostendimus quidē causa enim prout est actu semper necessario producit effectum, & sunt duo correlatiua, si inquam hoc uerum est, nō poteritis ægritudinem curare quæ actu fit, à causa, nisi intercipiatis eam, quia habet rationem causæ sine qua non, oportet igitur ab hac incipere, si uultis factum morbum curare, in quo est materia non amplius

mplius faciens morbum. Sed quæ iam fecit, sed quæ est ista causa effectus in tertiana notha? est pituita, cum bile mixta, & huiusmodi humor cũ sit redundans in corpore, et præter naturam indicat quod debet euacuari, sed cum euacuatio fieri poßit dupliciter, uel per sanguinis mißionem, uel per purgationẽ, cum medicamento, quo instrumento utemur, an mißione sanguinis an purgatione cum medicamento, ut habeatis instrumentum oportet uti distinctionibus, nam uel huiusmodi bilis talis est, ut tendat ad naturam sanguinis subtilioris, nec multum recedat à natura sanguinis, nec sit ex natura illarum materierum, quæ alienæ sunt à natura sanguinis, & sit pituita dulcis non crassa, nec rebellis omni concoctioni, melior erit euacuatio per sanguinis mißionem, sed scire debetis quod mißio sanguinis duplicem habet intentionem, una euacuat multitudinem, alia aperit obstructionem & materiam deriuat, quomodo quæ multitudini debetur conuenit, quando euacuare uultis materiã antecedentem, quando uultis aperire obstructiones & materiam deriuare, hæc debetur materiæ cõiunctæ, uel bilis mixta pituitæ crassa est et feruentißima, & à natura sanguinis recedẽs, & etiam pituita mixta, est admodum cruda, & sic conuenientius purgabitis cum medicamẽto quam cum sanguinis mißione intelligendo per sanguinis mißionem, eam quæ multitudinem euacuat, uel est media, & tunc utrunque facietis, & primo mittetis sanguinem, secũdo purgabitis, hic diceret aliquis, quomodo cogno

ſcam quod pituita ſit dulcis, & quod bilis ad ſanguini naturam accedat ex antecedentibus cognoſcetis, dicebat enim Gal. in ſecundo de diff. feb. nono cum putreſcit tenuior pars ſanguinis, calor eſt cum aliqua humiditate, & ſapit naturam ſanguinis, & reliqua accidentia ſunt remiſſa & benigna, ſi pituita dulcis fuerit, tactu calor percipietur mitis & accidentia erunt benigna, contra uero ſi fuerit, bilis uera, calor percipietur ardens, & cum permiſcetur cum pituita crudiſſima, & frigidiſsima, tunc illi miſeri affliguntur & caliditate & frigiditate, & hoc eſt quia illi duo humores diuerſi ſunt, contrarij, primo enim eſt bilis ferventiſsima, ex qua fit febris ardens, & poſtea pituita frigidiſsima permixta bili, quæ non poteſt ex putredine ita incaleſcere, ut non habeat frigiditatem maximam, ſi uos intuebimini, primo ſigna & accidentia omnia ſimplicia, poſtea ex uſu etiam compoſita patebunt, non. n. poteſt ars Hippocratica quæ diuina eſt, uno intuitu adiſci, audiuiſtis ergo quando ſit euacuandum materia faciens tertianam notham per ſanguinis miſsionem, quando eſt ſub ratione cauſæ efficientis, audiatis modo quando ſit purganda per medicamẽtum, dico tunc eſſe purgandam quando receſsit bilis à natura ſanguinis, & ſinceriſsima ſit, pituita uero frigida, quia ſi euacuaretis tunc per ſanguinis miſsionem, faceretis id quod Auic. quarta primi cap. xx. dixit caue cum phlebotomas ne ad alterum duorum ægrum deducas, uel ad calidorum ebullitionem, uel ad frigidorum in crudationem,

m,innuens ea, quæ clare dixit Galen. in quarto de
en. ſan.qui dicebat, cum receſſerit humor à natura
nguinis,purgari debet,cum uero accedit ad ſangui=
s naturam cum miſsione ſanguinis,ſi medio modo ſe
ibet, medio mō procedere debet medicus euacuando
& purgando,euacuanda eſt igitur materia utroque
odo, ſed cum euacuanda eſt cum medicamentis opor
t prius eam diſponere,ut facilius educatur,quia dice
at Hipp.concocta medicari,atque mouere non cruda,
d quomodo diſponetur? dupliciter uel concoquendo,
el præparādo hæc diximus, quoniam Moderni ſæpe
onfundunt hæc,& concoquunt,quando præparare uo
unt,præparant autem,quando concoquere intendunt,
oncoquitur materia,quando ſeparatur utile ab inutili,
& hoc facit ſemper natura, & ars excrementa.n.in
qualibet concoctione ſeparātur ab utili, quæ concoctio
ſiue fiat à natura ſiue ab arte ſemper fit cum modera
to calore. Præparatio autem fit,quando humor craſ=
ſus eſt,ut inciditur, ſi uiſcidus & impactus abſterga=
tur,ſi ſubtilis deducatur ad moderatam ſubſtātiam, ut
nec ſubtilis,nec craſſus ſit,ſi calidus ad temperamentū
deducatur,iſta eſt præparatio,uidete ergo quantū dif
ferant hæc duo,huiuſmodi ergo humor,primo conco=
quendus eſt,ut utile ab inutile ſeparetur,quia cum mi=
nori nocumento euacuabitur illa materia,& facilius
educetur,ſi fuerit uiſcidum et impactum, aperientibus
abſtergatur, ſi craſſum cum incidentibus,& ſubtilian
tibus attenuetur,& hæc omnia fient, non tantum cum
medici=

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

medicinis, sed & longe facilius cum cibis, & uidebiti omnes illustres antiquos uti concoquentibus & præparantibus, quæ sunt sub ratione ciborum, quoniam natura melius & facilius deducit ad actum familiaria quã non familiaria, ideo debetis in hoc casu, quia materia mixta cum bile crassa est & uiscida, eligere cibaria quantum ad concoctionem calida & humida, in quantũ ad præparationem: quæ uim habeant incidendi sine intensa caliditate, quia huiusmodi materia licet uiscida est quã magis sint reliqui humores corporis, et ita eligatis ptisanam pipere iniecto, potum uero præparatũ cum hyssopo, pipere, spica: uel cinamomo, quoniam sua moderata caliditate adiuuant concoctionem, & incidunt, potestis etiam adhibere medicamenta, modo opportunè adhibeantur, & non semper laudo syrupos, & ratio est, quia isti cum exhibent syrupos in aurora, & plerunque contingit, ut non dormierint ægri in nocte, & maximè fuerint affecti, & malè cõcoxerint cibaria ubi exhibebitis syrupos in istis, prætérquam quod exhibebitis eos à somno, alia multa mala faceretis, quia cum habeant isti cibum incoctum in primis uenis, per syrupos cum habeant uim incidendi & penetrandi, facietis ut chilus crudus exhistens in primis uenis, per uenas ultra hepar deducatur, ex quo augebitur putredo, obstructiones, & febris præterea uos scitis quod exhibetis sanis etiam aliquid præter consuetudinem in horis non conuenientibus quam male natura admittat talem rem, propterea non ita facile

le accedetis ad ſyrupos iſtos, ſed tunc ſolum, quo=
iam maximè conuenientes erunt, ad ipſos accedetis,
ierũt inuenti ab illis magnis uiris non ſine ratione, li
et apud antiquos non uiſi ſunt unquam, poſtea po=
teriores medici uidentes id fuiſſe à magnis illis ui=
is obſeruatũ uſum hũc celebrarunt, nulla ductiratio
ie, ſed quod uiderint ita obſeruatum & exiſtiman=
es id poſſe fieri in uſu remediorum quod in calceis cõ
picitur, quandoquidẽ poſſunt uno et eodem calceo cal
ceari, ſed res non ita ſe habet in re medica, quia quod
remedij rationem habet in manu dogmatici, in alio ue
neni rationem habebit, quoniam ignorabit quando,
quantum, & quomodo ſit exhibendum dico igitur qđ
tunc conueniunt in febre acuta, in tempore eſtiuo, quã
do ardent homines, & medici noluerunt ægro in=
dulgere, ut in nocte biberet, quadamtenus humectare=
tur, cum iam planè arefactus eſſet, opportuniſsime,
tunc in aurora exhiberi poterunt ſyrupi, quia eadem
hora in qua ægri quieſcunt, ardent habent ſiccitatem
& ſquallorem maximum in uentriculo prænimio ar=
dore, tunc enim humectatur uentriculus, refrigeratur
diſtribuitur ſyrupus per uenas, refrigerat & actu &
potentia, ſæpe dormiunt, ſudatur & maximum affert
commodum, & credo quod medici per hanc cauſam
exhibuerunt ſyrupos & hæc quantum ad ſyrupos ui=
debitis uos hoc Gal. non exhibere ſyrupos ſed potio=
nes, quæ habent uim incidendi & utitur illis in pran=
dio & in horis conſuetis, non aũt in aurora, ſatis igi=
tur

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

tur dictum sit quomodo sit præparanda materia, cun quibus uero instrumentis sit euacuanda, scitis materiam istam esse pituitam bili admixtam, potest per secessum & uomitum educi, si uidebitis materiam uergere uersus secessum, maximè cum lenibus medicamentis quoniam quæ ualida sunt quandam habent uenenositatem, ratione cuius uirtus destruitur, & in febribus putridis nichil detestabilius est, quam uires destruere, quoniam in tempore maxime in quo morbus urget in quo natura debet pugnare cum morbo, cogemini ægrũ non sine maximo uestro dedecore, & ægri periculo nutrire, ut optime Gal. undecimo therap. admonet, dico igitur quod partim est euacuandum, & cum medicinis lenibus, ut uirtus sustineatur, quandoque etiam per uomitum euacuabitis, qui post cibum prouocandus erit & ratio est, quia pituita cum sit mixta cum bile, & locus pituitæ sit uentriculus ex proprio fonte educetur per uomitum, ideo merito dixit Gal. plurimos solis euacuationibus fuisse curatos, & sic habetis quomodo sit euacuãda materia ista in febre tertiana notha curanda, quantum attinet ad materiam antecedentem. Quantum ad materiam coniunctam, quæ actu putrescit, ex qua uapores putridi proueniunt, & fit febris, quid faciendum? scitis putredinem generari, à calore præter naturam quarto metheororum Aristo. calor autem præter naturam fit propter prohibitam transpirationem, ergo si uolumus prohibere putredinem oportet ut corpus transpirabile reddatur.

sed

...l quomodo reddetur, euacuata prius materia, quæ ...bet rationem causæ antecedentis, & tunc utemur ...s, quæ faciunt corpori transpirationem per interius ... exterius, per exterius cum frictionibus, quæ fa=...unt meatus cutis rariores, ita ut materia difflet, & ...utredo prohibeatur, præterea cum linimentis & ...leis quibusdam moderatè calefacientibus, ut est oleũ ...momellinum, aut irinum cum portiuncula uini mal...atici, ex hoc linimento rarescit corpus, transpirat ma...ria, sudor emanat, & febris cessat, quoniam prius ...ateriam antecedentem euacuastis, & coniunctã trã...pirare fecistis, debetis autem ab aere frigido cauere, ...uoniam meatus cutis constipat, & putredinem au=...get, interius autem exhibere debetis quæ aluum leni=...unt & urinam prouocent, nam aluum leniendo, ape=...rietis primas uenas & humores crudos educetis qui ...obstructionem faciunt, & ita putredinem remo=...uebitis, præterea dum prouocatis urinam cum inciden...tibus & attenuantibus, non solum obstructiones in primis uenis aperietis materiam coniunctam euacuan...do, sed eam quæ in uenis crassa est incidetis & atte=nuabitis, & ad uias urinæ deducetis, & ita causam & febrem remouebitis, & ideo Auic. enigmaticè loquẽs ut sui moris est, duo esse in omni febre curanda di=xit aluum lenire, & urinam prouocare, nec dixit quã do fieri debeat, nec quomodo, quando ergo euacueri=tis materiam antecedentem, lenire aluum & prouoca re urinam, est remedium conuenientißimum propter

rationes

rationes iam dictas, præterea in hoc casu utimini phle botomia, quæ non fit loco multitudinis, sed loco aperitionis & deriuationis, quia talis sanguinis mißio obstructiones aperit, rarefacit habitum, tertia causa à qua summitur quid agendum, erit forma febris, quæ est calor naturalis uersus ad igneum, qui remouendus est, & plerunque in febribus istis, remouetur cum remouetur forma, quia non est impressa immembris, sed in humoribus, quia membra sunt posita in calefieri, non in calefacto eße, si modo esset in membro facta impreßio aliqua, remota causa faciente febrem, tunc utimini refrigerantibus & humectantibus ad formam destruendam caloris impressam, & ita habetis omnia agenda quantum attinet ad quid agendum per indicationes quæ ab essentia in causis morbis sumuntur. Nunc est uidendum, quomodo quantum, ubi, et quando sint agenda, quomodo sit agendum à quibus cognoscitur? à moribus à consuetudine & à natura propria unius cuiusque, à moribus quidē, quia aliqui sunt ita delicati, ut nolint medicamētum tollerare, non amarum, non fætidum neque etiam liquidum, aliqui nollunt pati pillulas, modus igitur operandi diuersificatur à moribus, & medici debent indulgere ægris, dummodo non noceant, nec adulentur, quoniam dicebat cornelius celsus, prouidi medici debent ægris cito, tuto, & iocunde, occurrere, ideo debetis medicamenta præparare, & si fastidit pillulas dabitis liquida, si non patitur fætida, dabitis odorata, si non uult tollerare ama-

dulcia eligetis, quia tunc id facilius medicamentum
umetur, & à natura melius deducetur ad actum, et
um medico ægri confident se, & illos amabunt, di=
bat enim Hipp. quod longe magis proficit confiden
ægri in medicum quam medicus cum remedijs in
grum, consuetudo quantum faciat scitis, aliqui enim
nt consueti comedere quater in die, aliqui non sunt
sueti sumere medicamentum isti diuersimode regi de
nt, & modus operandi debet uariari. Natura ægri
ræterea aduertenda est, sunt enim quædam proprie=
tes naturæ, indiuidualis, aliqui non possunt tolle=
re agaricum, alii cassiam, alij scamonium, alij syru=
um rosatum solutiuum, & dicebat Nicolaus florenti
us quod ipse incidebat syncopam ex odere casei, &
Auerr. tantum extimauit proprietates istas, ut non
it ausus hanc artem exercere, quia dicebat ipse inter
medicamentum meum & hominem illum curandum
urret forte aliqua occulta proprietas quod interficie
ur, oportet igitur medicum recte perpendere medica
mentum, & percunctari ab ægro an abhorreat ali=
quod ex medicamentis: & dicere illis quo medicamen
to uti uellint, ut sciat ex illa percunctatione si medica=
mentum sit illi infestum, & hæc obseruare debetis, quo
admodum, operandi, quantum uero sit agendum, limi=
tat ætas infirmi, uires & temperatura non enim ea=
dem proportione dabitis medicamentũ stante eadem
ægritudine imbecilli huiusmodi & robusto, nec idem
pondus dabitis homini cholerico & sanguineo, prima
pro

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

pro ratione dispositionis temporis anni limitabit
etiam quantitas nam in hieme tollerant facillime ho
mines , in æstate magis resoluuntur uires , ideo cre
brius oportet afferre cibum in regione calidißima,
ægipto non tollerabitur ieiunium sicut in germania,
ægipto mos est,ut medici ægris afferant potum quan
tum uelint , & illis afferunt succum peponum ad li
bitum,quod nobis non licet,quamuis medici id uenetij
permittant,quoniam non est eadem species ægritudi
nis hic & ibi,nec idem cælum, nec eadem corpora ne
eædem auguriæ siue pepones,præterea uires sunt ill
quæ regulant,nam ætas,temperatura regio, cæli sta
tus , & aeris dispositio ad uires redducuntur , quar
non exhibetur idem puero quod uiro , non imbecill
quod robusto , quare non in maximis caloribus quo
in regione temperata? hoc est quando uires sunt imb
cilles , cibaria etiam limitantur per comparationem
morbi ad uires,uires uolunt cibum , morbus id negat
in hoc ambiguo debetis utrunque perpendere,si uires
possunt inediam tollerare,donec morbus concoquatur
nihil dabitis , dummodo terminaturus sit in secunda
uel in tertia die,si uero futurus sit longus,nec uires tol
lerare poßint inediam , donec concoquatur morbus
tantum exhibere debetis,ut uires sustineantur, sed nō
sit in substantia,nec in qualitate talis, ut poßit conco-
ctionem morbi impedire , quia habere oportet unum
oculum ad uirtutem,alium uero ad morbum, moderni
dicunt oculum destrum ad uirtutem,finistrum ad mor
bum,

m,hoc non est semper uerum,quia si uires sunt uali
ßimæ oculum destrum & sinistrum habeatis ad
orbum neglecta uirtute,si inualidæ,ambos oculos ad
rtutem habeatis, neglecto morbo, si medio modo
ium oculum ad uirtutem, alterum ad morbum ha-
bitis &c.

Audiuistis quæ nam indicationes curandi in febre
rtiana notha sumerentur, & primo quomodo quid
eßentia morbi,& etiam limitationes quæ circun-
ribunt quid agendum,& præterea diximus quantũ
r quomodo debere summi à moribus ægri à cõsuetu
ne &c. diximus quantitatẽ summi ab ætate & reli-
uis & à quantitate lapsus, & nichilominus semper
er uires diximus esse illas à quibus principaliter su-
itur quantitas agendi,& talis quantitas non tantum
irca medicamenta consideratur sed circa cibum &
otum,tantum enim cibi exhibere conuenit quantum
idetis ipsas uires posse substinere, quando uero sit o-
erandum heri non potuimus perficere, nunc uiden-
um unde sumantur indicatione istius quãdo,ut alias
iximus ab ipsis temporibus morbi sumuntur,& quo
iam sunt duo tempora morbi in genere,aliud uniuer
ale,aliud particulare, particulare intelligimus ipsa
quatuor paroxismorum tempora ut cum incipit unus
paroxismus febris,augetur,stat,& declinat, uniuersa
lia tempora sunt illa,quando consideramus totum mo
tum morbi à principio usque adfinem,uerbi gratia in
ista tertiana notha uniuersalia tempora sunt à princi

pio mansionis usque ad ultimum diem, particulari
sunt a principio unius paroxysmi usque ad finem ip
sius, ab istis ergo duobus temporibus sumuntur qua
do agendum, à tempore uniuersali sumpta indication
ut à principio quantum attinet ad medicamentum ni
hil dare debemus, nec euacuamus tunc, sed materia
solum disponimus, quia concocta medicari atque mou
re non cruda, in principio autem omnia sunt cruda
quia cruditas est illa quæ facit principium ægritudi
nis, ideo in toto eo tempore nihil damus medicamen
euacuantis, sed præparamus & concoquimus, ut à n
tura & ab arte euacuari commode poßit, quantum
uero ad cibum in principio plurimum cibi offerimus
quoniam nondum aggressa est morbum natura, quo
niam quum natura occupata est circa morbum, non
oportet ipsam à proprio opere diuertere, & si dare
tur tunc cibus distraheretur ad cibi concoctionem, &
morbum derelinqueret, quia ergo principio natura
ociosa à pugna sustentamus eam, ut postea in pugna
proprium habeat alimentum, nec tunc importune co-
gamur ipsam alere, in augmento, ubi incipit morbum
aggredi, in cibis tunc tantum subtrahere, quantum co-
gnoscamus pugnam esse magnam, unde in statu, quia
maxima est pugna, nihil damus cuncta Hipp. præce-
pta in primo Apho. per multos Aphorismos. His igi
tur stantibus uidetis, quomodo indicationes à tempo-
ribus uniuersalibus sumantur tum cibi, tum medicamē
ti in particularibus autem temporibus, nec cibi, nec
medica-

edicamenti dabimus aliquid, nec opus est ut aliquid
etur in principio, neque in augmento, neque longe mi
us in statu, quo ad somnum, ferè circa statum, ut utar
erbis Auic. poterit concedi licet hic quæstio magna
riri poßit, an somnus in statu paroxysmi conueniat,
ui uolunt somnum conuenire habent hanc rationem,
uoniam somnus non retinet superfluitates illas, quæ
er cutim exalant, & præterea melior fit in somno
oncoctio, neque natura diuertitur, & quicquid sit, for
e circa statum conuenit, non tamen cibus nec medica-
nentum, nisi in declinatione, tantum exhibendum est,
& propterea bene dicit Hipp. primo de ratione ui-
tus in acutis, tunc exhibendus est cibus ægris quan-
lo calor ad pedes decubuerit, declarans Gal. illum lo
um, in quo inquit tum demum decumbit quando re-
inquit partes thoracis, & calor sit in extremis, & il-
a est declinatio, uidetis ergo quomodo indicationes cu
randi febres tertianas nothas, & omnes alios morbos
unt sumendæ, & quomodo indicationes quid agen-
lum ab essentia morbi sumuntur, indicationes uero
quomodo agendum à moribus à consuetudine, & à
latura propria, & quomodo indicationes quantum
gendum sumuntur à uiribus à quantitate lapsus à
emperatura, à tempore anni, & à constitutione, &
quomodo indicationes, quando agendi sumuntur à qua
uor temporibus morbi uniuersalibus, & particula-
ribus, His stantibus quomodo procedendum sit in cu-
rationibus, audiatis modo Gal. & uidebitis ne tantil-

lum quidem omisisse, quod ad ueram faciat curationẽ maxime uero in his quæ exquisitæ non sunt tertianis quo ad fieri potest perspiciendum est, ne morbus increscat, deicianturq; uires, & in methodo indicationes audiuistis, & quoniam debet medicus semper in prima uisitatione ordinare cibum, Gal. non curans seruare ordinem à principio proponit indicatione sumpta à quantitate lapsus MORBI ET VIRIVM, IDEO INQVIT MAXIME & domini cum morbus prorsus cibum abneget, uires autem cibum uelint, cum morbus iste longus sit, si non paratis cibos uires deiciuntur, si exhibebitis cibum, morbus increscit, non inquit Gal. caueatis ne in tertiana notha curanda cum longa sit, ne uires deiciantur non alendo, uel morbus increscat alendo, iuxta illud Hipp. septima aphorismorum, Aphorismo 63 si febricitanti cibus afferatur sicut sano robur, ita laboranti morbus est, ut enim cibus alit sanum, ita ubi est ægritudo ægritudinem alit, & propterea bene admonet hoc loco Gal. ut caueatis, & dat modum quomodo hanc euitare debeatis syllam & charibdim, ideo inquit, in his tertianis nothis quã diligenter prospicere oportet, ne morbus increscat, & uires deiciantur, quas conseruare diutius necesse est, quod non est ita pertimescendum in tertiana exquisita, quoniam breuis est, utrunque. n. tenere difficile est, quia quantum inedia ad concoctionem morbi prodest, tantum uel plus etiam uires offendit, omnia ista clara sunt, sed & hic NOSCEN-

DVM

VM EST AD QVANTVM GRADVM, ORBVS PERVENTVRVS SIT, ET VANTVM LABORANTIS VIRES DV ATVRAE SINT &c. nunc dat materiam Gal. od debeamus euitare huiusmodi periculum, & est uideatis quantum sit lapsus, & quando futurus sit tus, ut etiam admonet in secundo de ratione uictus, morbus futurus est longus, tuto in principio debetis terius cibare, ut uires circa statum non deficiant, si ro cognoscetis futurum statum propinquum, parũ are debetis ne status oneratam uirtutem occupet à o, & ita morbus perdat ægrum, & ideo caueatis à mmuni errore medicorum, qui semper incipiunt à rincipio cum tenuit dieta, postea per sex aut octo es alere coguntur uberius infirmum, quoniam uires flictæ sunt, & ita ægros interficiunt, hæc quidem in nnibus alijs morbis consideranda sunt, ut. s. perpen- atis morbum & uirtutem, & si morbus facilis con- ctionis præterquam quod breuis sit fore iudicabitis, r uires potentes, tunc in principio ægrum parũ nu ietis, & si longum & difficilis resolutionis iudicabi s, tunc etiam si uires erunt fortes uberius à principio lum patientem nutrietis, & tandem nunquam erra- itis, si metiemini morbum cum uiribus, neque uero sta um per initia in spurijs lauare salubre est, sed ubi rimum concoctionis signa apparuerint. i. audiuistis uomodo indicatione sumpta à materia quæ debet eua uari, quod nunquam euacuari debet, nisi concocta fue

rit & præparata, siue per aluum, siue per urinam, siue per sudorem, siue per difflationem euacuatur, ut posit remedijs uestris obedire, quum uultis inquam per hæc loca euacuare, oportet ut sit ita parata, ut remedijs obediat, & si aliter facietis, contra præceptum Hipp. erit in primo Apho. uigesimo secundo, in quo præcepto fundans se Gal. in hac indicatione (inquit) non est salubre per initia in his spurijs curare, quia materia cruda non debet aliquo genere euacuationis euacuari, sed materia faciens tertianã notham, & pituita mixta eum bile, quæ est cruda per eius craßitiem, nec facile concoquitur, sicut sincera bilis, quæ statim à quali libet alteratur causa, & propterea per halitum facile difflatur, quia parata est expulsioni, sed in spurijs, quia materia est impacta per halitum non euacuatur, imò per balneum aquæ calidæ, in primo die subtiliatur & importune obstruet poros subtiliores & angustiores, & facile præcipitabitur ad aliquod uiscus, & aliquam faciet inflammationem sed ubi concoctionis signa apparuerint, quia materia iam erit attenuata, tunc opportune lauabitis, quia materia per balneum facile difflabitur, NEQVE QVOTIDIE CIBARE OPORTET &c. Scitis quod in tempore paroxysmi: non licet cibare, sed in istis febribus extenduntur paroxysmi per diem integram, ergo per totam diem integram cibum exhibere non licet, sed in alia die febris non ad est, igitur indicatione sumpta à quatuor

tempo-

mporibus non licet dare cibum, nisi alternis diebus, uoniam febris altera quaq; die inuadit, & quũ inua it per integram diẽ affligit, igitur per illam diem ab inere oportet à cibo, & cum dico non esse exhiben um cibum eo die quo inuadit febris, intelligatis uos olidiorem, quia dare potestis aquam mulsam, & oxi nel ad incidendum, præsupponendo semper si uires gri tollerant, si non secus est agendum, quia semper lebet haberi ratio uirium, non est igitur alendus æger ibo solido, sed decocto aliquo quod nutriet inci let, & concoctionem materiæ adiuuabit, propter stam præparationem & concoctionem inquit Gal. ERGO ET PRAECORDIORVM &c. Au diuistis quomodo materia quæ debet euacuari primo erat concoquenda, secundo præparanda, & audiuistis quomodo concoquitur cum calido & humido, ideo ca lor naturalis est ille qui concoquit morbum, præpara tur aliquid quod opponitur uicio materiæ, si materia crassa est, attenuetur, si uiscida, abstergatur, si subtilis, crasse fiat, semper occurrendo cum oppositis, & in hoc differt concoctio à præparatione, quia concoctio fit cum calido, & humido, præparatio autem cum op posito, ita igitur uidetis quomodo materia hoc loco sit concoquenda indicatione sumpta à materiæ cruditate: IDEO AVTEM QVIES &c. facit ad materiæ concoctionem, nam quando de tuenda san. dicebat Gal. cum humores crudi sunt, in corpore, tunc non nu triendum, nec cibandum, nec sudandum, sed quiescendũ

& dormiendum, & ratio est, quia dum sumus quiet calor naturalis non est occupatus circa operatione nec animales, nec motiuas, sed tunc maxime uiget, & ideo maxime concoquit, nec facietis sicut nostri iuue nes, qui dum habent cruditatem aliquam in uentricul & sentiunt se de fatigatos, exercent se, & credun exercitium sibi conferre & prodesse, cum mirum im modum noceat, quia destruitur, calor naturalis, & il las materias crudas, per totum corpus trahit, est igi tur quiescendum, cum percipitis cruditates, & à cibo abstinendum, ut concoquantur, præterea iubet Gal. ut fiant circa Hippocundria fomenta, quia circa prima uenas sunt cruditates, & circa uenas existentes in am bitu uenæ portæ, atque etiam in uentriculo, & hoc etiam indicatione sumpta à materia cruda, quam uult cōcoquere anteq̄ euacuet, et SORBITIONES etc. nunc pro alia indicatione, dandas esse sorbitiones as serit, quæ facile admittant concoctionem in tempore, in quo materiam concoquitis quiescendo, & præcor dia fouendo, & inquit sorbitiones, non cibos solidos, ut uirtus sustineatur, sed non aggreuetur, clisteres quoque non admodum molles aluo indantur, factis con coctionibus, & cum quiete & fotu Hippocondrioru͂, & sorbitionibus, oportet post quod iam est coctum euacuare, & hoc est quod dicebat Auic. prima quarti cap. de cura febris phlegmaticæ, quod paulatim conco quere & paulatim euacuare debemus, ideo inquit cli steres uero admodum molles. i. non tendentes ad acu

in indantur ut euacuetur id quod iam est coctum, ...steres molles sunt illi qui aluum molliunt, et fiunt ex ...alua uiolarũ folijs, ex betis, & iure simplici, acres ...nt illi qui habent medicamenta hierã picrã, agaricũ, ...loquintidam, & huiusmodi alia, & dicuntur acres, ...oniam ex rebus acribus conficiuntur medij sunt qui ...bent quidem aliquid, quod educit non tamen acu...m, & in his ingreditur mel rosatum similia, & Ga...n. intellexit de mollibus & de medijs non autem de ...ribus, QVOD SI SANGVINIS MISSIO ...E, NEQVE EA OMITTENDA EST ...&c. scitis quod indicatio quid agendum sumitur à ma...teria, & uidistis quod materia erat euacuanda, quæ ...uacuatio poterat dupliciter fieri & cum medicamen...is & cum mißione sanguinis, non meminit Galen. de ...miß one sanguinis nisi postquam fuit euacuatum ali...quid de materia cum clisteribus quam prius præpara...uerat, & cum fomentis hipocondriorum, & quiete, ...ne faceret contra proprium præceptum in libro de ra...tione curandi per sanguinis mißionem, & in quarto de tuenda ual. ubi inquit cum missurus es sanguinem caue ne cruditas sit in primis uenis quia si aderit, quid crudum trahetur ad uenas epatis & transibit per uenam cauam & ita augebuntur obstructiones, & hoc semper est in febrib. obseruandum, quia non inten-dentur febres, nisi plurimæ cruditates sint in illis par-tibus, & quod hoc uerum sit apparet ex hoc, quia ali-quando ex solo uomitu curantur, donec igitur erunt

humo-

humores isti in ipsis uenis nunquam mittetis sangui
nem & dixit si sanguinis mißione opus sit, quia no
semper in tertiana notha sanguis mitti debet, sed tun
solum cum pituita est dulcis & bilis ad naturam sa
guinis tendat, iuxta illud Gal. in quarto de tuenda san
ubi dicebat, quod ubicunque humor multum recedit
natura sanguinis cum medicamentis educendus est,
uero ad sanguis naturam accedat cum mißione sangu
nis ideo Auic. enigmaticè dixit in cura tertianæ notha
si urina fuerit rubea crassa, mittes sanguinem alluden
ad id qđ dixit Gal. si materia faciens tertianā nothā si
pituita dulcis quæ crassa est & bilis illa tenuior pars
sanguinis quæ rubea est, & ab arabibus colera rubea
appellatur, necessario ubi colera rubea illa miscetur
cū dulci pituita quæ crassa est, urina apparebit rubea
et crassa, si igitur urina talis apparebit sanguis mit-
ti debet, quia tunc mixta est huiusmodi colera ru-
bea cum pituita dulci, recte igitur dixit Galen. si opus
sit, nec determinauit ista, quoniam alibi determinauit,
& in libro secundo de phlebotomia & in quarto de
tuend. san. ideo subdit, sed initio statim, post. s. humoris
crudioris præparationem, TOTA VERO RA-
TIO VICTVS &c. uidistis quomodo indicatione
sumpta ab ipsa materia quæ putrescit indigemus his
quæ incidunt & moderate calefaciunt, quoniā si pitui
ta mixta cum bile uiscida est et crassa abstergere et in
cidere debemus cum calidis moderatè & cum incidenti
bus ideo nunc docet quomodo sit præparanda ipsa ma

teria

ia, & inquit debetis moderatè calefacere, quia mate
pituitosa est mixta cum bile, & ratio uictus non
tota ut in tertianis exquisitis, in quibus utebamur so
n refrigerantibus & humectantibus cum materia
ius esset bilis sincera, quæ est calida & sicca, & in
iusmodi notha bilis mixta est cum refrigida & hu-
da ideo calefieri debet & incidi cum his quæ habent
iquam uim calefaciendi & incidendi, dixit aliquam
m non plurimam, quia non indigemus ita calefacien
bus & incidentibus sicut in quotidiana simplici et.n.
ateria non est ex toto frigida & humida, sed ex par
tantum, ideo pro ea parte quæ frigida & humida
t calidis & incidentibus utendum est, HIS ER
O MAXIME PRODEST PTISANAE
VCCVS PIPERE ADIECTO &c. post-
uam Galen. dedit intentionem operandi, nunc dat
nateriam, & (inquit) ptisanæ igitur succus pipere ad
ecto maxime conuenit, quoniam ptisana habet uim re
rigerandi, & humectandi, penetrandi, & aperiendi
obstructiones, nihilominus quia in febre ista cum bile
commixta est pituita quæ frigida & humida est, si ute
remur simplici ptisana causæ occurrere non posse-
mus, quæ mixta est ex pituita & bile, ideo debet habe
re ptisana aliquid quod calefaciat, additur cum ptisana
piper, quod licet per se solum habeat maximam uim
calefaciendi & exsiccandi, tum quia miscetur cum pti-
sana quæ frigida & humida est, in totum hoc modera-
te calefacit & incidit, præterea in aqua, quam pro po

tu

tu exhibet, uult ut decoquatur mel quæ potio dicit mulſa & hidromel à græcis,ſed nos loco mellis con uenientius zuccaro utimur , & Gal. non meminit d zuccaro,quia antiqui non habebant copiam ipſius,uu etiam ut in ipſa aqua decoquatur origanum, aut Hy pum,uel ſpica nardi,ſed conuenientius decoquatis cin momum in quo eſt uis moderate calefaciendi & pen trandi etiam uſque ad profundum, alia quæ haben uim prouocandi urinam ad bibendum propina, quo niam ea incidunt maxime uero abſinthij coma,non do cet Gal. hic an abſinthium in ſubſtantia uel decoctum eius ſit exhibendum,creditis uos, quod uelit potius d re comam in ſubſtantia,quoniam ubique cauet ne ant ſeptimum exhibeatur abſinthij decoctum,quoniam in decocto remanent tenuiores partes, craſſæ uero & terreſtres in quibus eſt uis corroborandi, deſident, ideo non eſſet commodum abſinthij decoctum,quia no cet ſtomaco, abſinthium uero in ſubſtantia ſtomaco confert,quia adiuuat concoctionem uentriculum cor- roborando propter adſtrictionem quam habet & ca liditatem igitur factis omnibus iam dictis cum in ter- tiana notha ſit periculum ne augeatur materia in uen triculo & febris foueatur,uult ut abſinthij coma de- glutiatur, NVLLVM AVTEM ACETVM &c. præterea uult ut acetum mulſum exhibeatur ideſt eximel,quoniam plurimis profecit ſola potio ex oxi- melite,omnia huiuſmodi remedia faciunt pro calefa- ctione & inciſione & præparatione materiæ crudio

ris

Facientis febrem tertianam notham &c.

Declarauimus in præcedenti lectione quod Ga=
lita singulis quibuscunque indicationibus à nobis
ppositis satisfcciebat, ut nec minimum quid relinque
, & deuenimus usque ad hanc ultimam partem in
dicebat Gal. & aliquo ex his medicamentis quæ
nde aluum subducant uti oportunum erit in qua
rte proponebat postea omnia iam dicta, quæ per
rgationem conueniant, indicationes sumpta à natu=
materiæ quæ euacuari debet, & quoniam materia
ciens tertianam notham est mixta ex bile & pitui=
, quæ cum sit crassa non facile euacuatur quia quod
assum est difficulter attrahitur propter crasitudi=
m, & uisciditatem, quod uero facile attrahitur ideo
digemus medicamento longe ualidiori quam in his
moribus qui tenuiores sunt & leues, magisq; para=
ad attractionem, hæc autem medicamenta ualida in
rporibus febrientibus tuta non sunt quia reddunt
rimo uirtutem imbecilliorem, præterea si remedium
lud sit leuius quam sufficiat ad integram euacuatio=
em materiam attrahit, id autem quod attractum est,
lum modo posit ad locum excusionis deduci ratione
lebilitatis medicamenti decumbet iam materia illa mo=
ta ad locum nobilem, & faciet in flammationem ideo
Gal. semper cauet ab his medicamentis tanquam suspe
ctis in febribus, quid ergo faciendum? sunt eligenda me
dicamenta quæ & si non sint æqualia in gradu, nec da
ri posint in æquali dosi, sint saltem æqualia in uicibus,
quia

Quia diximus alias quod si morbus est expellend, oportet ut medicamentum uires habeat morbo æqua les hanc autem æqualitatem diximus trifariã in mo bis considerari.s.uel in gradu, uel in mole, uel in ui bus, & quia non posimus aliquando nec cum æqua tate gradus nec molis morbo occurrere, quia uirt non tollerat, occurrimus cum tertia æqualitate in u cibus sicut natura facit impulsibus in uelocitate, et q do non potest cum his æqualibus suplet in uicibus frequentia, ita etiam nos facimus, nam si non poßim occurrere cum gradu æquali, neque cum æquali mol sæpe & parum euacuabimus, & tandem, cum hoc m dicamento iteratis uicibus tantum euacuabimus, qua tum una uice cum potenti pharmaco, & hoc diceb Auicc. in cura febris phlegmaticæ, & ad hoc allud Gal. hic, licet breuibus, quia fusius agit de his in the rap. Quæ modo sint ista quæ blande euacuant, au diatis, scitis quod euacuare debemus pituitam, propte rea si florem casiæ syrupum rosatum solutiuum cum tamarindis mannam & rheubarbarum eligetis non facietis conuenientem euacuationem, ideo caueatis ab his erroribus, & isti qui sunt diligentiores, & qui u lunt præceptis Galen. parere, caueant medicinas ua lidas, neque ad has leues se conferant medici tem pore meo erant audaciores, isti sunt meticulosi, & utrunque extremam uitiosum est, uos autem conside rare debetis, an tantum bilis euacuanda sit, & tunc aut rheubarbaro solo cum manna, aut cum syrupo ro

sato

o solutiuo & tamarindis euacuare potestis, quia
iusmodi materia obedit, sed ubi materia crassa est, si
e est ista tertiana notha, non euacuabitis cum istis
edicamentis sed ad altiora accedetis, & ideo non per
rtatis agaricum cum uultis crassum humorem &
uitosum euacuare, dico agaricum non quod non
t alia medicamenta quæ id efficere poßint, sed quia
ißimum est chartamus quæ cnicus à græcis dici=
r conuenientißima est, & ita his medicamentis uti
teritis, correctis tamen, corrigitur autem agaricum
mmiscendo cum eo ratio grauantem ipsum, quia ob
um leuitatem supernatat, supernatando petit os sto=
aci, & tunc dupliciter facit euersionem, tum quia
ordicat etiam ratione suæ amaritudinis abstergit,
m quia attrahit ad os uentriculi materiam, os autem
ntriculi non patitur eam ideo facit nauseam agari=
m non quidem ex sua natura illud facit, sed quia ad=
ret orificio uentriculi, unde omnes medicinæ leues
colochintis, quia adherent, nauseam inducunt, pro=
terea isti admiscetur salgemmæ, ut ratione pondero=
tatis teneat agaricum in fundo stomaci, eadem de cau
admiscetur zinziber, & præter hoc, quia corrobo
at stomacum, in febribus autem ita componatis agari
um, uel cũ flore casiæ uel cum diacatholicone, uel cũ
heubarbaro & flore casiæ in simul, poteritis etiam
um electuario lenitiuo componere ipsum, blande &
purgat cnicus uel carthamus, & apud Gal. in usu est
n quinto de tuen. san. & conficit ipsum ex una parte
cari=

caricarum pinguium & uua, & purgat sine mol
ſtia pituitam è corpore, quid autem ſit cnicus noth
ſimum eſt uenetiis ſunt ſacculi, & uulgo dicitur ſim
za di papagallo, quoniam pſitaci eo ueſcuntur,
AVTEM FEBRIS INVETERAVERI
PRAESENTANEVM REMEDIVM ERI
VOMITVS &c. Notetis hunc puntum, domini a
dietis quomodo pituita generetur in corpore .i. in ſt
maco, & dicebat Gal. quod febres quotidianæ ſunt
debilitate ſtomaci, quia ibi pituita generatur, tertia
fiunt propter hepatis caliditatem ubi generatur bi
quartanæ uero propter lienis imbecillitatem, tam
ergo cum hæc febris ex bile & pituita proueniat n
inueteratur nõ à bile quia bilis facit febres quæ ſep
periodis ad ſummum terminantur, igitur uitio pitu
tæ id euenit, ſi ita eſt quod prolongetur hæc febris
tione pituitæ, ergo nihil magis præſentaneum eſt q
uomere, quia uomitus deſtruit pituitam, & extra
eam à radice antequam ad uenas deueniat, & hoc re
medium domini erit commune febribus à pituita pen
dentibus quia eadem utrobique ratio eſt, & hæc ſat
de cura tertianæ nothæ.

Caput de quartana.

In quartana febre domini idem quoque faciendu
eſt quod in reliquis fecimus, non poſsumus unquam c
rare ægritudinem aliquam niſi cognoſcamus eſſen
tian

am eius, materiam & causam quæ morbum facit, ita
iam in hoc oportet facere, si eius curationes exactè
ire uolumus ut eius essentiam dignoscamus, & inue-
iamus causas eius existentes, materiales, & forma-
s, ut à singulis indicationes sumamus, sed iam à ma-
ria incipiamus, quæ natura est materia faciens quar
anā, ò diceret aliquis quis nascitur, certū est quod ab
umore melancholico prouenit, facilis profecto est
esponsio, sed nisi primo declarabo quæ declaranda
unt, in maxima eritis ambiguitate, iam igitur ad rem
ccedamus isti Moderni qui diligentiores sunt, in cau-
s quartanæ inueniendis, sicut est Nicolaus Florenti-
us, & gentilis fulginas dicunt, quod à quocunque hu
ore adusto fieri potest quartana, ita quod primo
et ab humore melancholico naturali, qui si adura-
ur quartanam etiam causabit, à bile etiam crassa adu
ta & à pituita si fuerit adusta causabitur, imò dixe-
unt etiam à pituita salsa, non adusta posse quartanā
ebrem fieri, & propterea ponent quartanam nothā,
& sicut est de tertiana notha, ita de huiusmodi existi
nant, & quod deterius est citant Gal. in primo ad
Glauc. cap. iiij. ubi inquit, sicut sunt duæ tertianæ una
otha, altera exquisita, ita etiam sunt duæ quartanæ,
ed hoc dicunt, quoniam hunc librum ad Glauc. habent
raductum nescio à quo interprete, & citant isti illum
ocum falso, quia deprauatus est, ideo uos nolite cre-
lere, an fieri poßit febris quartana ex his humoribus,
& quis sit proprie iste humor qui facit quartanam,

nemini dubium est quod humor faciens hanc quarta-
nam febrem est humor melancholicus clamante Gale-
no & omnibus Arabibus & Latinis, sed quis sit iste
humor, hoc opus, hic labor est, domini ista sit conclusi-
quæ probabitur nunquam fieri potest quartana nisi
succo melancholico solo non adusto, intelligo per su-
cum, succum totius massæ sanguinis, capiendo massam
sanguinis, in qua sunt quatuor humores sanguis pu-
rus, pituita, bilis naturalis flaua, & illa etiã pars quæ
dicitur melancholia, quæ est craßior pars, & fex to-
tius massæ, quæ proprie succus melancholicus appel-
latur, ex qua ferè putrefacta fit febris quartana, ista
sit conclusio, quæ facile probabitur ex Gal. auctorita-
tibus, ex ipsa rei natura, domini sicut fecimus in ter-
tiana notha, idem in ista faciemus, uideamus mores fe-
bris quartanæ, in primis dum febris ista incipit, cum
maximo frigore inuadit, quia humor melancholicus
transiens per membra sensibilia cum frigidus sit, faci-
frigus, post frigus, feruor inuadit, nec alia ad est mole-
stia, imò multi exercent sua negotia, quando non ha-
bent febrem, adeo placida est præterea longißima est
si quæ unquam alia longior, & si aliquid facit incom-
modum facit timorem splenis, ex quo liene tumefacto
possunt fieri Hydropes, facit præterea flatum & ru-
gitum, in uentre sine aliquo alio accidente, sed nemini
dubium, quod hæc procedant ab humore crasso frigi-
do, malitia carente, qui cum ita sit, relinquitur quod a
humore melancholico solum, & non ab alijs humori-
ribu

ibus adustis factis, poßit fieri quartana febris, & quod ita sit probatur, quid contingit ex bile ista adusta quæ sit nigra? multa mala contingunt, quia præter quam quod excoriat in transitu membra, & si decidat & terram ipsam errodit, ut dicebat Hippoc. quarto Apho. uigesimo quarto, quod qui egerunt nigra, moriuntur, quoniam ubi modo humor iste interius facit ulcera seuißima & interficit, si exterius idem facit, & dicebat Gal. in tertio prognost. commento uigesimo nono ubi loquitur Hipp. in tex. de humoribus facientibus quartanam dicit ibi Gal. duplex est humor melancholicus, alter est fex sanguinis, alter ex adustione, adustus deuicit singulas partes, & quasi excludit hunc humorem posse facere quartanam, cum ergo ita sit, sumendo notionem à natura rei, non potest fieri quartana à bile ruffa adusta, & nigrefacta ab adustione, & humor melancholicus facta, quia ubi putrescit interius, exulcerat & excoriat, ut patet ex Hipp. loco iam citato & morso infert, exterius uero ubi ad aliquam partem decumbit, putrefacta ulcera facit, & fagedenica, si ergo in sua natura tam sæua est, si putrescent esset tam furiosa, quod in uno paroxysmo interficeret, & ideo nescio ego quomodo dixerunt ex bile rufa adusta fieri quartanam, quod etiam à sanguine adusto non poßit fieri, intelligo per sanguinem eam partem quæ distinguitur contra reliquos humores, ut asserit Gal. in sexto epyd. sect. tertia circa finem, quod inquam non poßit fieri febris quartana à sanguine

puro adusto, patet, quoniam nunquam sanguis purus eiaculatur, ut faciat febrem, imò nunquam sanguis purus facit febrem, nisi sit in aliqua parte extrinseca, ut in bubone, & ibi putrescat, quod etiam non posset fieri à pituita, hoc est necessarium apud omnes, qui mediocriter calent doctrinam Gal. pituita adusta non facit humorem melancholicum, licet arabes aliter sentiant, imò est contra Galenum, & contra rei naturã, uideatis pituitam adustam, in omnibus partibus ad ultimam partem terrestritatis, semper uidebitis esse albam, & non habere nec adustionem, nec aciditatem, quæ inseparabilis est ab huiusmodi humiditate melancholico, si modo uelletis facere syllogismum, in secunda figura: ex affirmatiuis hoc modo, pituita adusta est frigida & sicca, humor melancholicus est frigidus, & siccus. ergo pituita est humor melancholicus, uerum est quod frigiditas & sicciditas est in illa pituita adusta, sed non sequitur, habet qualitates primas humoris melancholici, ergo est humor melancholicus, quia non habet alias qualitates, quia non habet acciditatem, quæ inseparabilis est ab humore melancolico, & quod non sint idem pituita adusta & humor melancholicus, patet quia semper talis pituita adusta in rophis, & in glandulis euellitur cum ferro ignito etiam sine molestia: at in cancro qui ab humore melancholico non adusto fit, loquor de latente, si aduratur ferro ignito, & euellatur humor ille, uidebitis eum irritari, & maxime furere, igitur multum interest inter humorem

elancholicus, & pituitam adustam, licet ergo ara-
s dixerint ex pituita adusta fieri humorem melan-
holicum, nugas dixerint, & nunquam uidebitis hoc
uiris illis magnis Græcis fuisse dictum, si ergo non
otest à pituita fieri humor melancholicus, & quar-
na fiat ab humore melancholico, ergo à pituita adu
a non fiet quartana, non potest etiam fieri à bile ru
adusta, nec à sanguine adusto, nec etiam ab ipso hu
ore melancholico adusto ut dicebamus, relinquitur
rgo per sufficientem diuisionem, quod quartana fe-
ris solum fiat à succo melancholico non adusto, &
ta semper uos uidebitis authoritates idoneas, hoc di-
ere, & Gal. in tertio prognost. commento uigesimo
eptimo (inquit) quando efferuescunt humores infe-
rius, in tali feruore fex multa residet, & plurimum
humor melancholicus generatur & aggregatur, &
hinc est quod post longas febres quartanas succedit,
sed quod ista fex ex feruore facta non sit adusta, patet
ex hoc, quoniam ubi sanguis in longis febribus ebu-
liuit, & abundauit humor melancholicus, fieri solet
cancer, melancholia, elephantiasis, & quartana, sed
cancer, melancholia, & elephantiasis non generan-
tur ab humore melancholico adusto, licet mania ge-
neretur ab humore melancholico adusto, relinqui-
tur igitur quod etiam ista febris quartana fiat à tali
humore non adusto, sed quoniam isti non adinueniunt
expresse Gal. dicentem febrem quartanam fieri tan-
tummodo ab humore melancholico non adusto, non

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

possunt credere, quod à tali fiat humore, quoniam re naturam non considerant, & ita domini quoniam uu tis curare quartanam, si credetis ipsam ab aliquo alio humore dependere, præterquam quòd à melancholia non adusta, nunquam curabitis eam, & si considerabitis Gal. curationem, uidebitis quam belle ad humorem melancholicum non adustum accommodatur huiusmodi autem humoris duplex est generatio, alia generatio est à causa extrinseca, ut à labore, uigilijs cum accidentibus, à cibis crassæ substantiæ, & à consimilibus, alia ab intrinseca, ut à febribus perseuerantibus quæ sanguinem adurunt, & partes subtiliores resoluuntur à massa sanguinis, & fex multa residet, ideo post hæc fit quartana, ut plurimum ista igitur sunt supponenda, si uultis totam naturam quartanæ scire, quibus suppositis, quid sequitur, primo sequitur hoc, cum redundat humor melancholicus, non adustus in omnibus corporis partibus, & in tota massa sanguinis, necessario totum corpus infrigidatur, quia humor ille frigidus & siccus, & etiam crassus est, & cum sit crassus, & redundat in toto sanguine, & talis frigiditas opponatur calori naturali & spiritibus, spiritus enim & calor naturalis sunt complexionis calidæ, & humor melancholicus redundat qui frigidus & siccus est igitur ex tota regione succus melancholicus oppositus est calori naturali & spiritibus, & cum hoc ita sit, qui tali abundant humore, necessario corpus eorum reddetur se ipso frigidius & siccius.

is. stante autem corporis frigiditate & siccitate, cru
tates multiplicantur, si uerum est quod concoctio fiat
calido, & humido, & redundet huiusmodi. Succus,
frigeratur etiam hepar & uentriculus, ita quod re-
undante plurima humiditate in splene, statim habent
ncoctiones, & primam, & secundam, & tertiam,
r tertia deteriores, ita ut inflentur pedes & totum
rpus fiat chacecticum ratione cruditatis, in uentri-
ulo, etiam multiplicantur pituita & cruditates. ideo
unt negitus plurimi, ideo qui abundant plurimo hu-
nore melancholico abundant etiam pituita & flatu,
deo Aristo. in problematibus ubi de coitu loquitur,
roponit problema cur melancholici iuuentur à coi-
u, & soluit quia plurimo flatu & plurima pituita
bundant, & plurimum appetunt coitũ, quoniam plu-
rimam habent uentositatem in pene, non possunt po-
stea multum coire, quia non habent sanguinem, & fri
gidi & sicci sunt, flatu autem abundant, quoniam ca-
lor diminutus agens in pituitam frigidam uiscidam, in-
flat eam cum igitur multiplicetur pituita, & humor
melancholicus, quia craßi ambo sunt, inde sequuntur
obstructiones per totum corpus, & tunc prohibetur
euentatio, prohibita euentatione fit putredo, hac indu-
cta fit febris. His positis facile apparebit curatio, hic
etiam esset dicendum quod à nobis propositum
fuit, an fieri poßit quartana notha, isti dicunt quod
fit, & dicunt quod sit quartana notha, sicuti tertiana
notha, quantum ad hoc uerum est, quod in qualibet

febre quartana semper pituita cum melancholia mixta est, quæ cum putrescit cum humore melancholico, ne potest absolui ab ea, unde si uolumus, dicere fieri quartanam notham, quia misceatur pituita facile concedatur, sed ad hunc sensum non est notha, sicut tertiana quæ maximam facit uarietatem à tertiana exquisita, si enim pituita superat fient paroxysmi quotidiani, si melancholia fient paroxysmi quarto quoque die, inuadentes si tamen uultis dicere sic quartana notha admittatur, his omnibus suppositis ad indicationes curandi deueniamus, quæ sunt istæ indicationes in genere? sunt illæ eædem quas diximus in curatione feb. tertianæ nothæ, de quibus in præsentia dicam, nec idem sæpius repetatur, oportet ubi inueneretis, quid sit agendum primo materiam antecedentem, secundo coniunctam ipsam. s. putredinem considerare, tertio formam impressam, ab his enim tribus sumunt indicationes quid, postea considerare debetis ea quæ limitant & circunscribunt operationes uestras, & per illas discurrere, incipiamus à causa efficiente, seu à materia antecedente, ista materia est humor melancholicus, redundans in toto corpore, debet humor iste ut diximus de tertiana notha euacuari, & hoc perpetuo uerum est, quoniam humor rationem causæ efficientis in actu habet, & cum est sub ratione causæ antecedentis, habet rationẽ sine qua non. si igitur uolumus curare hanc febrẽ à causa antecedente debemus incipere, quia humor iste continuo generetur & extra uenas expellitur, & putre

scit.

it.ab euacuatione igitur istius humoris melancholici
cipere debemus, sed qa crassæ substãtiæ admodũ est,
ò crasſior quocunq; humore existente in corpore,
rebellis concoctioni longe magis, quam aliquis
ius humor, debemus tamen euacuare ipſum, sed quia
plex est euacuatio per ſanguinis miſsionem, &
r medicamentum purgans, uidendum est an euacua
one per phlebotomiam, uel per pharmacum purgãs
digeamus, quantum ad phlebotomiam, quandoque
onuenit, quandoque non, dicetis est ne aliqua regula
rta huiuſmodi? docet eam Galen. hic & inquit, quan
o cognoueris humorem, hunc esse redundantem &
agis in uno loco quam in alio, aut in toto ambitu ue-
arum, si fuerit æqualiter permixtus ſanguini, à ſan-
uinis miſsione incipere debetis, & quoniam ſæpe con
cturæ fallunt, & licet uideamus uenas urgentes ni-
ras in toto corpore, potest hoc esse, quia ſunt plenæ
latu crasſo & facient tunc falſam imaginationem,
pectantibus, ut credant uenas esse ſanguine refertas,
& tamen non ſint, dat documentum hic & in libro de
anguinis miſsione cap. decimo & in tertio de locis af
fectis, cap. ſeptimo, & uult ut mittatur ſanguinis, &
medicus præſens ſit, & uideat quod ſi fuerit crasſus et
niger, non amplius dubitare debet ex uenis turgenti-
bus & magnis ſe falſa cõiectura concepisſe, quoniam
uidet oculis quod prius conceperat, & trahatur tunc
pro ratione uirium. ſi uero coniecturæ prius conce-
ptæ fefellerint uos & ſanguis exeat aquoſus ac tenuis
indi-

indicans dominium bilis potius, quam melancholia tunc statim iubet, ut medicus suprimat.

Cum maxime referat, immo totum sit, antequam ægritudinem curemus eius essentiam cognoscere, propterea oportet exactißime cognoscere ipsam, & quoniam scio præsertim apud iuniores maximam esse difficultatem cum uideant totam arabum scholam dissentire ab his, quæ diximus ex græcorum sententia, ut remoueatur omnis difficultas à mentibus uestris scire debetis Auicennam & sequaces oppositum tenuisse, & credidisse à quocunque humore melācholico facto per adustionem, siue sit per adustionem bilis, siue pituitæ, siue sanguinis, atque etiam naturalis etiam melancholiæ sint, posse febrem quartanam curari, quam opinionem, si etiam uos tenebitis nunquam curabitis quartanam, & si Auiccenna unquam curauit perperā ægritudinem aliquam, peßime curauit quartanam, nec unquam uos ex præceptis suis curabitis eam, quia non cognouit essentiam huius febris. uolui igitur uos aduertere, quoniam arabes ut plurimum solent non tantum in hoc, sed etiam in pluribus alijs errare à mente græcorum legatis totum Hippocratem & Galen. nunquam uidebitis hos uiros dixisse fieri quartanam ab humore aliquo, nisi à melancholico succo naturali, & quod ista sit uera sententia eorum ostendam nec aliter dici posse, præterea uideatis aetium, paulum, oribasiū, neminem uidebitis extra bilē adustā fieri quartanam, & si uidebitis rasim in suo continenti, in quo colligit

omnia

mnia dicta græcorum, & arabum, non citat aliquem
ſi labri ara omne dicente à quatuor humoribus fie-
quartanam. cauſa autem quare errauit Auiccennæ
cillime aprehendetur, quia ſemper ſequutus eſt Auic
n. in ſuo magno libro meth. diuiſiuam, & conſidera-
t naturam rei diuiſæ, & circa huiuſmodi diuidendi
rtem fuit maxime exercitatus, licet quandoque etiã
errret. cum igitur uideret Auiccẽna quod nihil aliud
t ſuccus melancholicus niſi cinis humorum cun-
e concepiſſet hoc, conſiderando naturam rei huius,
cit ſuam diuiſionem & dixit poteſt fieri humor me-
ncholicus uel per aduſtionem ſanguinis, uel per adu
tionem pituitæ, aut bilis ruffæ, uel per aduſtionem
elancholiæ ita quod ponit quatuor ſpecies humoris
elancholici, & cum quatuor ſint, atque à putredine
umoris melancholici fieri quartanam uideret, dixit
b iſtis quatuor humoribus fieri febrem quartanam,
Alij ſequentes Auic. uti principem, idem dixerint au
liatis ergo in quo deficit Auicenna, quia non conſide
rauit naturam rei pro ut debebat: erat enim hoc faciẽ
lum, naturam. ſ. quartanæ conſiderare debebat, &
quomodo occupet hominem, & quæ ſunt eius acciden
tia, ex altera parte conſiderare debebat humorum na
turam, maxime naturam bilis ruffæ aduſtæ, de pituita
enim quod non poßit fieri atra bilis cum multis alijs
ſumus concordes, quod ex ſanguine ſuper aſſato fiat
humor aduſtus, conceditur, difficultas eſt circa adu-
ſtionem bilis ruffæ, ſi Auiccenna hæc conſideraſſet, &
feciſſet

fecisset hanc comparationem animaduertissetq́; quo modo, cum aduritur & nigra fiat, bilis ruffa exco riat, abradit, & facit ulcera pessima in uentriculo, interius moueatur ad excretionem per uomitum, & si per aluum eiiciatur facit intestinorum exulceratio nem, itaque dicebat Hipp. 22. siue per superius siu per inferius moueatur huius materia semper mortal est, si ex altera parte postea considerasset accidenti quartanæ uidisset ex putredine huius humoris nō po se fieri quartanam, incipit quartana cum frigiditate, e dicebat Galen. in 2. de diff. feb. & in secundo de cris. cum expellitur extra uenas humor iste facit frigus si ne rigore & concussione, quia rigor fit ut asserit Ga len. in libro secundo de causis simp. cap. 5. & in libro de tremore cap. septimo cum acumen humoris transit per musculos, ex illo enim sit concussio quædam illorum membrorum, qui nituntur expellere esse mordicantem, sed ubi non ad est humor mordicans, non fit concussio, sed simplex frigus, cum igitur mouetur melancholia per musculos ad putredinem nulla fit concussio, sed frigus, ac si quis esset in niue, non possimus igitur debere quod humor ille sit adustus, quia mordi caret, & exulceraret, præterea non ne in quartana semper augetur splen, & intumescit, sed splen non attrahit humorem illum adustum, sed attrahit humorem melancholicum naturalem ut ex eo nutriatur, præterea si uidetis scirros qui fiunt propter quartanam in liene non fiunt cum ulcere, neque cum erosione, sicut

t fierent si causerentur ab humore illo adusto, &
n est mirum si errauit Auicenna, quia testatur an=
eas de Alpago Auicennam fuisse principem &
rimarium regis persiæ, neque exercuisse artem. hos
utem deridet Gal. qui uolunt medicinam profiteri si=
: experientia, sed est una alia ratio, cui non possi=
us refragari, uidelicet quod humor melancholicus,
ui appellatur melancholia naturalis, sit ille qui facit
uartanam febrem, & ratio sumpta est ab ipsa cura=
one, nemini dubium est quod curatio summitur ab es
ntia morbi, talis enim est curatio qualis est essentia
orbi, sed si consideratis curationem istam quam tra=
tabimus, uidebitis non posse fieri nisi ab humore me=
ancholico naturali, sicut curatio tertianæ nothæ osten
it non posse conuenire alteri humori, quam pituitæ
ermixtæ cum bile, & quædam concoquentia & præ=
parantia, atque etiam tota ratio uictus in eadem met
ebre ostendebat curationem non conuenire alteri hu=
nori, idem etiam dicendum in curatione quartanæ,
quia uidebitis quod isti magni uiri consentiunt sibi ip=
sis. uellem etiam uos remouere ab uno errore, posset
quis debere, non ne post tertianas & ardentes febres
fiunt quartanæ? igitur ex hoc uim quod huiusmodi fe=
bres fiant ab humore cholerico adusto, qui putrescebat
in ipsis tertianis, domini qui dubitant in hac re, non
aduertunt quando fiant periodi febrium, & quomodo
terminentur, & quod dixit Gal. in hac materia in se=
cundo de diff. feb. quando incipit paroxismus materia
putre=

putreſcenda ab aliqua parte corporis transfertur a
loca putredinis, & ibidem putreſcit, & in tali putre-
dine exhalat quicquid eſt de eo quod cõtinue putreſcit
& tandem relique quædam paucæ permanent, quæ po-
ſtea educuntur uel per ſudorem, uel per ſimilia, ſe
qui contingit in febribus, cum ebullit maſſa ſanguinis
contingit ut in ea ebullitione pars ſubtilior ſanguinis
euaporet, & craſſior remaneat, modo in eo ſeruare
ſemper fex multiplicatur, ex quo duo contingunt, pri-
mo refrigeratur totum corpus propter multitudinem
materiæ frigidæ, ſecundo remanet corpus exangue,
ideo ceſſat bilis generatio, & ex continenti ceſſat ter-
tiana: augetur autem quartana, quia refrigeratur cor-
pus & factis obſtructionibus fex illa ſanguinis pu-
treſcit, & noua febris inuadit, & hæc eſt cauſa cur
poſt continuas febres, & poſt edulia calida & ſicca,
& poſt ea, quæ faciunt ebullitionem in ſanguine auge-
tur fex iſta, quæ aucta putreſcit, & facit quartanam,
& iſta erunt ſemper perpetuæ ciuitatis. His exacte
perſpectis uideamus curationem, heri incepimus cau-
ſam & diximus à cauſa exiſtente, quæ rationem ha-
bet cauſæ antecedentis eſſe incipiendum, diximus quod
huiuſmodi cauſa exiſtens eſt humor melancholicus,
qui tolli debet atque euacuari, & quod euacuatio du-
plex altera quæ fit per ſanguinis miſsionem, altera
quæ fit per medicamentum purgans: quo ad ſanguinis
miſsionem, diximus, quando eſſet mittendus ſanguis &
regulam dedimus, docuimusq; tum ſanguinis miſsionẽ
com-

ıpetere, quando humor iste melancholicus toti maſ
ſanguinis fuerit permixtus, quod diximus cognoſci
ſanguine, qui fluit. ſi enim uidebitis ſanguinem flue=
tenuiorem, credatis uos fuiſſe deceptos, & ideo tũc
primendus eſt, ſi craſſior erit non modo non erit cõ
imendus, ſed audacter mittendus, quia iudicium ue=
ıum fuit optimum, quantum ad euacuationem per me
amentum purgans, & per alia inſtrumenta ſcire
betis quod euacuatio fieri poteſt dupliciter primo
edia, & uictus ratione recta, ſecundo medicamento
rgante, quod inedia & ratione uictus humores &
nguis abſumatur, manifeſtum eſt, & licet Gal. con=
dit ſanguinem poſſe abſumi inedia, ſed ſi in acutis
cpectare uellemus euacuationem humorum per ſo=
m mediam interirent ægri, quia inedia non euacuat
ſi intempore longo & miſsio ſanguinis ſubito, &
eo cum in acutis eadem die medicari bonum ſit, ideo
ipſis ſola inedia non ſufficit, ſed debemus tranſire ad
iſsionem ſanguinis, & in hoc Gal. reprehendit Era=
ſtratum. hoc eſt igitur primum inſtrumentum quo
ti debetis cum humores mali redundant in corpore,
uia corpora impura dicebat Hipp. in ſecunda parti=
ula aphoriſmorum apho. decimo, quanto magis nu=
ries, tanto magis lædes, ideo oportet minorem inſti=
uere uictus rationem, quam ſanitatis tempore, quo=
iam calor naturalis non eſt fortis in ægris ſicut in ſa
ıis, & quia ad eſt hic cacochimia quæ uberiori alimen
o fouetur, augeturq; ideo debetis cibos eligere, quæ fa
cile

cile concoquantur, & si fieri potest quod habeant ra
tionem medicamenti quo ad suas qualitates: quæ auten
sint alimenta quæ in substantia & in qualitate conue
niant quartanæ uidebimus ex Galeno, debent esse qui
dem facilis concoctionis, quia natura occupata est i
concoctione materiæ, præterea debent opponi humor
peccanti: si enim humor crassus est, alimentum debet e
se tenue, si humor tenuis, alimentum sit crassum, si frig
dus, cibi sint tendentes ad caliditatem, & tandem secu
dum omnes qualitates & secundum substantiam de
bent opponi morbis. quantum ad euacuationem pe
medicamenta, scitis quod concocta medicari, atque mo
uere non cruda oportet, igitur antequam euacuatu
humor peccans prius concoqui debet, & si quis humo
unquam in humore corpore indiget præparatione, est
succus melancholicus, quia frigidus et siccus, atque ter
restris est omnium quam crassissimus, & omni euacua
tioni rebellis, præterea nisi præparetur optime prius
quam euacuetur, ex simplici quartana fient duæ, & ex
duabus fient tres, & tandem continua, & tandem mo
res, in principio igitur debet mitissime tractari, quia
rebellis est humor iste concoctioni & euacuationi, quo
niam terrestris est, & quia ex parte qua siccus est,
cum talis sit per euaporationem non possunt nec per
calidum nec per frigidum resolui in uapores, quia fue
runt per assationem coagulati & exsiccati, ut patet de
lateribus: sed quæ à calido tantum coagulata sunt per
frigidum & humidum resoluentur, ut patet de sale, si
uero

ro per frigidum tantum coagulantur, per calidum
soluuntur, ut patet de glacie, summus igitur in ca=
de humore melancholico, qui terrestris est factus
r resolutionem partium tenuium, postea accessit fri
ditati faciens ipsum terrestriorem. ideo si adhibea=
calidiora incidentia, ipsum facietis terrestriorem, si
igidiora ipsum non modo non concoqueretis, imò
agis constringeretis uias ideo non potestis præpa=
re humorem istum, neq; cum ualidè calefacientibus,
eque cum ualide refrigerantibus, si enim cum ualde ca
dis procederetis, ex una simplici quartana duas face=
etis, sicut fecerunt illi medici, qui eudemum Platoni=
um curarunt tempore Gal. qui ante concoctionem
x theriaca exhibita aucto humore melancholico ex
na quartana fecerunt duas quartanas, & tandē tres,
t refert Gal. in lib. de prognost. igitur à principio de
et blande tractari humor iste. quæ autem sit ista blan
a tractatio, audiatis primo blande concoquendus est,
ecundo præparandus, concoctio fit à calido, & humi=
lo temperato, præparatio cum contrarijs, si crassus
st humor debet incidi, si frigidus debet calefieri, si sic=
us, debet humectari. His stantibus satisfaciamus istis
ntentionibus, primo ut ad ulteriora procedamus, hu=
mor iste benigne tractandus, quoniam concoqui debet,
& præparari. quæ sunt ista domini primo considera=
re debetis cruditatem existentem in primis uenis, pro
pter frigiditatem humoris redundantis, plurimi flatus
fiunt, & dum præsentia materiæ frigidæ, in uenis ad=

herit & flatus, non fient concoctiones debitæ, perpe
tuo augebuntur obstructiones, perseuerabit febris, &
nouus humor melancholicus generabitur, ideo prim
prouidendum est ut bone fiant concoctiones in uen
triculo, & quicquid in primis uenis & in uentricu
lo est tollatur, quid ergo agendum ? quantum ad con
coctionem humorum, qui sunt in primis uenis, & i
uentriculo, primo debetis fouere Hypocondria & ue
triculum sicut diximus in tertiana notha cum rebus c
lidis moderate & humidis, & cum fomentis primo
ut cum pannis calidis moderate, secundo cum oleo ch
momelino, de spica nardino, uel cum oleo de absinthi
mixto cum istis, post illa fomenta, exhibere diatrion p
pereon, diaspoliticum, uel piper cum aqua, licet apu
Auic. non nisi in fine exhibeantur contra mentem an
tiquorũ: causa aũt erroris fuit, quoniam existimau
ista esse ponenda in ordine confectionis eius, in qua i
greditur cirenaicus succus cũ mithridato, et thyriaca
sed errauit Auic. & oẽs sequaces eius, ut ostendã, nã
diatrion, pipereon debet in principio exhiberi, & si-
militer diaspoliticũ, & Gal. post fomenta Hipocõdri
rũ exhibet per os diatrion pipereon, aut diaspoliticũ
quoniã hñt duas maximas uirtutes, ut asserit Gal. i
quarto de tuẽ. san. primo adiuuat cõcoctionẽ humorũ
qui sunt in primis uenis, & etiam ad flatus discußion
sunt maxime efficacia: quod autem ut flatus discutian-
tur, utilißimum sit, patet ex eo, quia uentriculus nõ po
test cibum continere, nisi remoueantur flatus, quõ. n.
ample-

nplexabitur uentriculus cibum, nisi uentositates quæ
latatur substantiam uentriculi resoluantur, ideo tol
ndi sunt flatus, & adiuuanda est concoctio, quod utrū
ue facit diatrion pipereon. diceret aliquis, non ne re=
ula generalis est, ubi sunt in primis uenis crudita=
s non debent dari ea quæ distribuant per uenas ma=
rias crudas? modo hæc sunt calida & tenuißima,
uæ ad profundum penetrant. ideo sicut debemus mi=
ridatum & thyriacam in principio euitare, ita etiam
ebemus euitare ista: ratio hæc de cepit illos arabes,
sta duo medicamenta sunt quidem calidæ & tenuißi=
ıæ substantiæ, ut patet ex ingredientibus in diatrion
ipereon, ingrediuntur tria genera piperum, zinzi=
er, thimum & anisum, sed antequam transeant adhe=
ıar euanescit uirtus, quod non est in diacalamentho,
& in reliquis calidioribus medicamentis: quoniam ca=
iditas in diacalamentho fundata est in substantia cras
iori ob id transit ad hepar, & facit distributionem.
deo in principio diacalamentum non conuenit, nec ea
quæ sunt calida, cum craßiore substantiæ. in diaspoli=
ico uero, ut patet ex ingredientibus, non ita res se ha
et, constat enim ex semine rutæ, nitro, seu spuma nitri
x cumino & pipere, quæ omnia adeo sunt tenuis sub
tantiæ, ut eius uirtus in uētriculo, & in primis uenis
uanescat, nec fit distributio, nec exagitatio humorū.
in principio cōuenit diatrion pipereon, diaspoliticum,
& piper cum aqua. quantum uero ad concoctionem,
quæ fieri debet, in principio blande fiet cum fomentis

iam dictis, & cum confectionibus enarratis: non ta-
men singulis diebus uidentur hæc exhiberi: sed in qui-
bus non fit inuasio per exemplū, ubi hæc feceritis e-
cuabitis, quicquid concoctum est in primis uenis len-
ter cum clysteribus primo mollibus, ut nihil uiolent-
educatur, si uidebitis materiam obædire euacuation-
bus, cum clysteribus acribus educatur, & hæc est u-
ra curatio facienda in primis diebus. Vbi uero præ-
ceßerint dies aliqui, neque cruditates sint in uentric-
lo, nec flatus, nec eructationes, & optime fiant coct-
nes, nec percipiatur odor aliquis malus, nec ex cruc-
tatepercipiatur grauitas in uentriculo, & egesti-
nes sint compactæ, ita ut quantum ad primas uen-
& ad membra naturalia omnia bene se habeant, (
maxime ab istis, quæ habent rationem cibi & potu
materia autem ista succus melancholicus est, qui deb
concoqui, & præparari, quoad concoctionem cum
lidis & humidis fiet, quoad præparationem, quia h
mor peccans frigidus, & siccus est; quoad frigiditat
debet calefieri, quoad siccitatem debet humectari, (
quantum ad hoc eadem erant concoquentia, & præ
rantia; sed quoad craßitiem non sufficient calida &
mida: sed oportet, ut incidentibus craßities tollatur,
uiscIditas abstergatur. humori igitur melanchol
quatenus crassus est incisio debetur. duo ergo sunt i
stituta ad præparationem huiusmodi humoris nec-
saria, & accommodata; primum est ea quæ sunt ca
da & humida; secundum quæ habent uim inciden-
qua

ntum ad calida,& humida, quæ habent rationem
pi,quoniam illa maxime præparant, debetis uti ciba
s calidis,& humidis boni nutrimenti, & qui opti-
um sanguinem faciunt : uinum debet esse tenue sine
rimonia,& sine acerbitate, & tendere ad modera-
n dulcedinem:sed in primis uinum istud dulce noce-
t:quoniam non transiret, cum in uentriculo, & in
rimis uenis sint cruditates.oportet igitur,ut uentri-
lus & primæ uenæ recte se habeant,ut uinũ poßit
netrare,& cum humor crassus est, non debetis esse
ntenti his cibarijs,sed debetis exhibere ea,quæ inci-
unt,ita tamen,ut non ualde calefaciant; ideo Gal.eli
it carnes salsas,& pisces salsos:quoniam usum obser
abant antiqui,ut declarat Aurelianus libro de ægri-
dinibus chronicis ab humore crasso pendentibus,&
anc medendi rationem,& cibandi appellabant recor
orationem,et ita facit Gal.per quatuor, aut sex dies,
gros nutriebant cum salsamentis,& sinapi, & cum
ncidentibus:quumq; hoc fecissent cogebant eos euome
re,& postea nutriebant cum optimo nutrimento cum
carnibus pulli,& cum uino optimi alimenti : secundo
redibant ad salsamenta;postea euacuabant,uel cum uo
mitu,uel cum secessu:tertio ad optima cibaria redibãt,
& modus iste regendi notißimus erat . nostra autem
ætate nesciunt medici aliud facere, nisi syrupos,& me
dicinas exhibere, & semper obruunt ægros cum hoc
instrumẽto;propterea mirum est,cur aromatarij &
ipsi non insurgant,& medeantur.est ita igitur facien

dum quantum ad præparationem. his præparationibus factis cum his, quæ habent rationem cibi, non debetis istis solis esse contenti: Sed accedere ad medicamenta; propterea syrupi erunt conuenientes dummodo tales sint, ut frigiditate & siccitate, atque etiam craßitudini humoris occurrere ualeatis, & ego in tali casu soleo præparare humorem hocmodo: per tres aut quatuor dies soleo exhibere syrupũ calefacientem, & humectantem; accipio radicem Glycirizæ & polypodiũ, in quo est dulcedo, & radices altheæ, & deinde concoquo omnia in iure pulli, & cum modico Succhari iubeo ut bibant in mane; hoc facto ad oxymel, & ad syrupum acetosum, & de fumoterræ accedo: rursus redeo ad syrupos calefacientes & humectantes: & hæc est optima præparatio huiusmodi humoris. ubi uidebitis aliqua signa concoctionis paulatin euacuabitis, & iterum paulatin concoquatis. ubi autem uidebitis ualidam concoctionem, tunc ualido medicamento ut helleboro, & purgabitis nisi natura fecerit aliquam crisim, & hac ratione curantes uos quartanam, non transibit menses tres, nisi uitium erit in medicamento, uel in infirmo.

Iam uidistis in curatione quartanæ sicut in reliquis curationibus, quomodo indicationes sumere debeamus, quid agendum à natura morbi, quoniam curaturi sumus, & remotis quibusdam difficultatibus, diximus quid erat dicendum in hoc inuenta natura quartanæ, quæ consistit in suis causis efficientibus & materialibus

us,atque etiam formalibus; & ostendimus quomodo
icationes ab ipsis causis efficientibus sumantur. cau
autem efficiens quartanæ erat succus melancholi-
s naluralis, tunc nos intelligimus tanquam efficien-
n,quando est sub ratione causæ antecedentis. mate-
alis uerò quando coniunctus est putredini; ab hac
im sumpsimus indicationes quid agendum sit. quan-
ò consideratur humor ipse melancholicus sub ratio-
causæ materialis indicat, quòd debeat euacuari;
uoniam aliter morbus tolli non potest, nec unquam
emouebitur quartana, nisi remoueatur eius causa in
ctu: uidistis quòd erat euacuanda. dupliciter autē fieri
otest euacuatio uel sanguinis mißione, uel pharma-
o purgante: quæ euacuatio per pharmacum purgans
on debet fieri diximus nisi concocta sit materia; ideo
rius concoquendam diximus, & præparandam ueni
e materiam optime antequam fiat euacuatio, sed hæc
nateria duplex erat, alia in uentriculo & in primis
uenis, alia in toto uenarum ambitu: & ambæ indigent
præparatione & concoctione, sed diuersimode & di
uersis instrumentis. quæ quidem in uentriculo, & in
primis uenis est, ut contingit in omnibus febribus, con
coqui & præparari debet, non cum his quæ sua calidi
tate ualida, & sua maxima ui incidendi attenuant, &
distributionem faciunt: quoniam si in ea essent materiæ
crudæ, distribuerentur per uenas, & augerent obstru
ctiones & febrem, & esset contra rationem, & præ
ceptum Galeni in quarto de tuenda san. debetis ergo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

in febre tertiana, primùm cauere ab his, quæ ualide cõcoquunt: & Moderni faciunt regulam uniuersalem, quòd primum curationem febrium cauere debemus à syrupis diureticis, & maxime urinam prouocantibus; hoc solebant sub umbra; sed non dicebant: quia cauent etiã à pipere, cum sit calidißimæ et tenuißimæ substãtiæ: credunt materiæ suæ substantiæ, & caliditatis, maxime quòd penetret, & distributionem faciat: sed non uiderunt Gal. nec rei naturam speculati sunt, qui ubique clamat piperis naturam, & uirtutem, cum in tenuißima substantia sit in primis uenis euanescere. uos autem audiatis diffinitionem claram, conuenimus cum Modernis, quòd in principio non fiat distributio materiæ crudæ existentis in primis uenis, sed quòd enarrata talia sint negamus. Igitur debetis fouere membra extrinsecus modo dicto, & cum rebus calidis interius adiuuare concoctionem, quæ simul etiam habent uim præparandi materiam incidendo, & attenuando: ut est diatrion pipereon, & diaspoliticum, quæ proposuit Gal. quia hæc calefaciunt, & incidunt suauiter, & non penetrant ad hepar. quantum ad cibum & potum eũdem scopum seruare debetis, ne distributio fiat, & augmẽtum crudorum humorum. facile id faceretis, si cibaria exhibueritis, quæ difficulter nõ concoquuntur, & etiam cauere debetis ab iuniorum errore, qui statim exhibent aquam coctam, & panem lotum, postea coguntur ægros importunè nutrire: nam si uultis exhibere cibum indicatione sumpta à toto morbo in primis

is copiosiori cibo uti debemus. cum uero multæ cru
tates sint in uentriculo, & primis uenis debetis ne
rincipio uti cibo craßiori? minime, sed in primis duo
us dieb. uel tribus uti debetis cibo tenuißimo, ideo illi
methodi triduanum ieiunabāt ieiunium, existimantes
gritudinem omnem à cruditate prouenire. ideo per
llusionem diatritari; appellati sunt. debetis ergo uti
enui diæta in principio morbi ratione cruditatis, sed
ostea debetis redire ad cibum craßiorem secundum
tatus longitudinem metientes ciborum quantitatem
um forte fuerit in uenis, & cholericus, qui haberet ma
terias crudas in uentriculo & in primis uenis: tunc. n.
non utemini tenuißima dieta in principio, sed in his
tantum, qui habent in primis uenis materiam pituito-
sam, & melancholicā, ideo in quartana non debetis at
tendere ægritudinis longitudinem, & ab ea in princi-
pio instituere rationem uictus crasiorem: hoc quidem
uerum est, si cruditates non sint in primis uenis, quo-
niam eas primo remouere debemus, postea ad id quod
intenditur accedere. utrum uero debeatis uinum exhi-
bere in principio? errant medici in hoc, quia uidentes
Auicennam & Gal. uinum exhibentes in primo occur
su, & ipsi exhibent, & peßime faciunt, & ratio est
quia humores in primis uenis, & in uentriculo existen
tes, à uino distribuuntur, obstructionesq; maximos fa
ciunt, & febres, & accesiones maiores inducunt. ideo
cauere debetis à uino, & aqua illa præponenda est,
quam Gal. proponit uiris doctis, & ea est in qua pi-
per

per decoquitur, quæ in primis diebus conuenit, donec in uentriculo, & in primis uenis cruditates, flatus, rugitus, & nauseatiuæ societates apparent. ubi uero humores crudos præparaueritis, & concoxeritis in illis primis diebus cum instrumentis iam dictis, si natura eduxerit, nihil moliendum, sin minus debetis clysteribus primo mollibus quod præparatum est educere, & natura non obedient cum clysteribus uerioribus. Vnde dicebat Auic. in quarto c. fen. prima trac. cap. 8. sæpe, & magis dilecta apud me est administratio clysteriorum, quod est recte dictum, si uellet intelligere per euacuationẽ crudorum humorum in primis uenis, & in uentriculo existentium, sed aliquando magis dilectus est usus medicinarum pro euacuatione. s. Aliorum humorum. ubi igitur euacuaueritis materiam, quæ in primis uenis est, & in uentriculo, tunc accedere debetis ad materiam, quæ est in toto uenarum ambitu, quæ adhuc facit quartanam. Quid autem sit agendum, & quibus scopis utendum, nemini dubium quòd eisdem prorsus utemini scopis, & sumpta indicatione ab eadem causa ab humore. s. melãcholico euacuari, sed ut prius dictum est concoqui debet, secundo præparari. quantum autem attinet ad concoctionem, quæ fieri debet in toto ambitu, primo cum cibis optimum sanguinem generantibus fiet, quoniam ex generatione optimi sanguinis calor naturalis, et spiritus fiunt temperati, quos spiritus & calorem in natum scitis à sanguine fieri. si sanguis est craßus, spiritus craßiores erunt,

unt, si tenuis tenuiores erunt, si temperatus tempe-
ti. materia autem ciborum est ex perdicibus, pullis,
carne hædorum, & ouis etiam recentibus. uinum
tem sit tenue, album, maturum, & subdulce, quia hu
smodi est maxime conueniens in concoquenda mate-
a. quia dum tenue est penetrat; dum maturum &
b dulce uim habet calefaciendi, et humectandi, & au
endi calorem innatum; ratione cuius concoctio adiuua
r. Quantum ad medicamenta concoquentia syrupi
mnes calidi, & humidi temperatè sunt idonei, & ad-
uuant concoctionem humoris melancholici cuiusmodi
unt syrupus de glycyrrhiza, syrupus de pomis, de suc
o boraginis, de succo buglosæ, decoctum etiam isto-
rum commodum erit, & glycyrrhizæ, & altheæ, ca-
momillæ iuris pulli præcipue iuuenis, in quo decocta
sint iam enarrata. quomodo autem præparatur huius-
modi materia? materia ista crassa est, & frigida præ-
paratur ergo cum medicinis moderatè calidis. si enim
exhiberetis admodum calida, quoniam humor terre-
stris est, & frigidus, & siccus, etiamsi conuenirent ra
tione suæ tenuißimæ substantiæ, quoniam incideret, ta
men ratione suæ maxime caliditatis adustionem face-
rent succo melancholico, quod si aduratur, longe dete-
riorem febrem faceret: quoniam forte exacerbaret de
quarto in quartum: sed maligna & pestilens febris es
set. scopus igitur in præparatione est, ut acriter inci-
dentia sint, sed non multum calefacientia: ideo quoad
præparationem humoris melancholici eximel & sy-
rupus

rupus acetosus maxime conueniunt: & hoc facit Aui cenna dubitare, an in concoctione humoris melancholici acetum conueniat, quia uidebat ex parte una acetum conuenire quoniam incidit, uidebat ex altera parte acetum frigidum, & siccum esse. igitur ambigebat utrum acetum, & syrupus acetosus conueniret in concoctione quartanæ, qui deceptus est: propterea quod non distinxit concoctionem à præparatione: dicimus nos pro concoctione humoris melancholici, quæ nihil aliud est, nisi separatio utilis ob inutili acetum non conuenire, neq; etiam syrupum acetosum, sed pro præparatione conuenire; conuenit etiam syrupus de marubio, de hysopo, bisantinus, de fumoterræ simplex, de epitymo simplex; quoniam habent uim incidendi, et moderate calefaciunt. si postea uultis miscere duas intensiones & concoquere, & præparare; syrupus. s. de epithymo compositus, de fumoterræ compositus, de buglossa, & sabi regis maxime conueniunt. His præparationibus factis quantum attinet ad materiam, quæ in uenis continetur, debetis euacuare eam subito, & postea residuum præparare, & iterum pedetentim euacuare. itaque minimo apparente concoctionis signo in urinis; imò etiam non apparente, si uerisimile uideatur uobis per multos dies potuisse materiam præparari, debetis eum leui pharmaco euacuare. nunquid modo in ista euacuatione leui, quæ proculdubio facienda est conueniat medicina, quæ fortis debilis appellatur ab Auicenna, an uero ex toto genere debilis? per huiusmodi

*idi medicinam fortem debilem intelligit Auic. medi
am, quæ in sua natura fortis est; sed debilis: quia in
uca quantitate exhibetur, uerbi gratia scamonium
lidißimum est in sua natura; si tamen granum eius
lum exhibeatur debilißimum erit; & sic ratione
antitatis debilis erit. in sua autem natura fortis; me
cina autem à tota substantia debilis ita benigna est
sua natura: ut si darentur unc. iiij. sicut cassia adhuc
ebilis esset, similiter manna, & reliquæ omnes medi-
inæ, quæ benedictæ dicuntur. Quæritur ergo hoc
oco cum dicimus humorem melancholicum esse eua-
uandum sæpe iterando cum debili medicina, an con-
eniant medicinæ fortes debiles? an solum, quæ ex to
o genere debiles sunt & benignæ? Auic. & ipsius se
quaces eligunt fortem debilem; Galenus uero in oppo
situm est; quia ipse in euacuando humorem melancho-
licum nõ transit usum hyeræ simplicis cum epithymo,
nec unquam ante optimas, & perfectas concoctiones
exhibet heleborum, quid igitur dicebatur? dico domini
naturam rei, quam tractatis distinguendam esse, si ha-
bebitis corpus, in quo uiscera sint debilia, & hepar sit
paratum ad excrementa suscipiendum, splen, intestina,
uel plurima, aut aliqua, aut pauciora sint debilia; præ
terea in toto sit redundantia materiæ, & uasa per
quæ euacuantur sint debilis debetis cauere in isto casu
à medicina forti debili. Et ratio est, quoniam humor
redundans in corpore cum melancholicus sit, uel medi
camentum nihil attrahet, uel attrahet: si non attrahet,
fru-*

frustra est: si attrahet, cum materia plurima sit, & dicina debilis, exagitabitur, & natura insurget ad e pellendum quod aggrauat, postea non fiet attracti quia deficiet motus medicinæ, quippe quæ debilis e Et cum iam materia in motu sit & multa, præcipita tur à natura, maxime cum inuenerit uasa laxa; & uasorum aliquod debile erit, detrudet ad ipsum; & i fiet inflammatio, & hoc admonet Galenus in secund de ratione uictus in acutis, dum in pleuritide uult usu medicinæ esse cauendum: quoniam intrinsecus est me brum debile; & quicquid permanet non euacuatum dum mouetur, necessario transit ad illum locum, & fi inflammatio augetur. Quare cauendum est ab ista m dicina forti debili. si uerò corpus habeat sana membra & materia non sit multa, & partem ipsius uelletis educere, quæ in uenis est, uideatis quam materiam esse in uenis, quæ præparata sit, sed non tota præparata, de betis tunc euacuare eam, non quidem cum medicina à tota substantia benigna, sicut cassia, aloe, manna, quo= niam non transirent primas uenas. cum aliqua uerò ualidiori non licet: quia materia non est præparata, ideo medicina forti debili utemini; propterea quòd ex ea parte, quæ fortis est fiet attractio à uenis. quatenus uero in pauca quantitate est, deficiet attractio, ante= quam attrahat quod præparatum non est: quia om= nis uis attrahens primo attrahit quod præparatum est, quam id, quod uiolenta indiget attractione. Itaque scitis quando uti debetis remedio Auic. i. medicina for=

ti de=

i debili, & quando non.

Pro curatione quartanæ audiuistis quo modo ſu=
nantur indicationes à materia faciente quartanam
prout ſub ratione cauſæ antecedentis, uel efficientis in
ctu, uidiſtisq́; diſtinctè quo modo huiuſmodi indicatio
nes ſumptæ ab hac cauſa exiſtente duplices erant, quæ
lam ſumebantur ab ipſa, ut eſt in uentriculo, et in pri
nis uenis, quædam ſumebantur, ut in toto ambitu uena
rum reperitur; reliquum erat, ut inueniremus indica=
tiones, quæ ſumuntur à cauſa coniuncta, uidelicet ab
eadẽ materia pro ut eſt ſub putredine, & propinqua
ut putreſcat, & acceßiones febris faciat: quoniam huic
quoque debetur euacuatio; propterea debet eſſe aliqua
uia & modus, quo debeat euacuari et expelli, ne fiant
exacerbationes. neque alius eſt, niſi naturam huius hu
moris inſpicere: quia iam putreſcit. ſciuiſtis humorem
hunc eundem eſſe, ſicut cum eſt ſub ratione cauſæ exi=
ſtentis: in hoc differt, quia ibi eſt materia futura ſub=
iectum febris, hic iam acta eſt ſubiectum febris. eſt igi
tur humor melancholicus hic materia coniuncta, qui
dupliciter conſiderari debet primo prout eſt in motu,
& fluit ab internis partibus uenarum ad extremas,
& ſic eſt principium acceßionis febris; poteſt ſecundo
conſiderari iſta cauſa coniuncta pro ut actu putre=
ſcit, & ſic actu ſubiectum eſt febris, quæ calor præter
naturam eſt. ſi conſideratio eam primo modo, & in eo
fluxionis impetu refrigitur ualdè totum corpus &
ita refrigeratur, ut circa augumentum, & ſtatum fri=
gus

gus quandoque ſit intollerabile, & indigent ægri tu[illegible]
adiumento propter frigus, & iam ſymptoma hoc ha
bet rationem communem, & trahit ad ſe curam: qu[illegible]
corpus reddetur ex eo imbecillius, & quartana firm[illegible]
bitur, quod ſtantibus membris imbecillibus ad fulli[illegible]
nem paratis, & ſtantibus membris generantibus hu
morem melancholicum non ceſſabit iſte circulus, n[illegible]
utique incommodo occurratis. pro conſeruando igitu[illegible]
corpore, quod incidit in hoc incommodum propter m[illegible]
teriam influentem, oportet, ut medici utantur proui[illegible]
dentia. quid ergo faciendum? natura rei docet eſſe hu
morem frigidum, craſſum, terreſtrē, quem oportet c[illegible]
ſiderare unde naſcatur: ſciuiſtis quòd generatur in h[illegible]
pate, poſtea ad lienem deuenit: generat autem hepa[illegible]
plus de iſto humore, quam de alio: quia male affectun[illegible]
eſt. oportet igitur prouidere, ut hepar, lien, & uentr[illegible]
culus, bene diſponantur: & quoniam lien & uentric[illegible]
lus redduntur frigidi propter ſuccum iſtum: ideo poſ[illegible]
præparationem, & concoctionem cauſæ antecedentis,
atque etiam poſt euacuationem oportet prouider[illegible]
ut corroborentur membra, quæ mandant ſuccum
iſtum miſtum cum pituita, deinde ut non amplius ge-
nerent huiuſmodi humores, et ut ſingulæ partes cor-
poris in caleſcant, & humor etiam ne frigiditatem
in membris imprimat. ideo factis omnibus iam dictis
euacuationibus materiæ antecedentis, inſigniter calida
& ſicca conueniunt, quorum qualitates ſint permanen
tes, non amplius cito inſolubiles, ſicut cum materia
erat

rat in primis uenis:tunc .n. utebamur calidis & sic-
s ualidis,sed tenuißimæ substantiæ,& cito resolubi-
s erant,& hic indigemus calidis & siccis in substan
a crassa,ut permaneat calor , & perseueret, donec
er totum corpus,et per omnes uenas transeat; ut hu
nor incalescat & totum corpus, & frigiditatem im-
ressam corrigat,& faciat humorem per halitumdif
are; & ita præstantißimum est remedium mitrida-
um,uel theriaca,uel confectio ex succo cyrenaico,quæ
mnia calida & sicca sunt:quorum caliditas & sicci-
as pertinaciter hæret,& per uniuersum corpus per
ransit,calefacit totum corpus,& spiritus corroborat.
modo hæc medicamenta exhibueretis,cum corpus re
letum est humore melancholico, & crudi sunt humo
es in primis uenis,exagitaretis humores,qui non sunt
oncocti,nec præparati,sed misti sanguini,et tunc ma-
gis inflāmarentur,nec concoquerētur: propterea quia
unt nimis infarcti in uenis.Ideo potius febrem auge-
rent, & ex una quartana duas efficeretis , & etiam
res:ut in Eudemo peripatetico patuit.Quod erat er
go in principio detestabile,factis euacuationibus com-
modißime exhibetur. ideo qui utūtur his medicamētis,
factis purgationibus & apparentibus signis cōcoctio
nis in urina ante paroxysmum quartanæ, recte fa-
ciunt: deinde sumatur portiuncula uini aromatici , ut
adiuuet penetrationem medicamenti per uenas, breuis
simum fiet frigus , citò transibit humor melancholicus
iam calefactus à pharmaco admusculos,non percipiet

ęger frigus, & calor non durabit, & iam humor il
attenuabitur, & citò resoluetur, & si non prima u
ce, saltem in secunda, & tertia remouebitis febre
dicto modo: quia corrigentur membra mandantia, &
generantia ipsum humorem melancholicum. & quo
niam iam genitus, & transmissus est ad ipsa attenu
bitur, & resoluetur. quantum ad materiam iam ad
putrescentem, ipsam corrigere oportet: sed nō in pr
cipio, & in augmento, neque etiam in statu aliquid m
liri debetis. Sed in declinatione paroxysmi tantum. &
quoniam materia putrescit ob prohibitam transpira
tionem: prohibetur autem trāspiratio propter obstru
ctiones ob id prouidendum est, ut commode diffla
poßit. difflabitur autem aperiendo meatus, & tollend
obstructiones: quibus remotis, putredo tolletur. præ
terea facilius discutietur residuum materiæ, quæ co
putruit, & facilius difflabitur fuligo illa, quæ semp
remanet in membris post paroxysmum causans imbe
cillitatem membrorum, & calorem obtundens. ide
ubi in fine paroxysmi aperietis meatus istos, faciet
materiam difflari, & obstructionem tolli, ratione cu
ius putredo remouebitur: & iste est modus curand
quartanam, quantum attinet ad quid agendum: Quo
modo uero, & quantum sit agendum, iam toties doc
mus, ut iam superfluum sit repetere. Sciuistis quomo
do à moribus, à natura infirmi, & à consuetudine su
mitur: quantum uero ab ægri natura sumitur, ab æta
te, à uiribus, à regione, & cœli statu: & quòd omni
ista

ua rediguntur ad uires, & ratione uirium limitãtur
omnia, dico tam in cibo & potu, quam in medicamẽtis,
quando sit operandum, audiuistis summi à temporibus
morbi tam uniuersalibus, quam particularibus: & ita
consequenter apparet tota curatio quartanæ: & si hac
procedetis uia, & ægri uoluerint parere, si pertran-
sierint tres menses dicetis me esse fallacem. his omni-
bus recte perspectis tam quoad essentiã quartanæ, quã
quoad eius curationem, uideamus modo quædam in
text. Gal. DEINCEPS AVTEM &c. Audiui-
stis quando curabamus febrem istam, indicatione sum
pta à causa efficienti, quid dixerimus, uidelicet si quis
humor concoctioni rebellis est, succus melancholicus
primum locum obtinet; indicat tamen, ut cõcoquatur,
& præparetur cum his quæ ualde incidunt: quæ duo
secundum rectam rationem fieri debent. & hoc com-
mune est omnibus humoribus, ut concoquantur, &
præparentur: succus uero melancholicus hoc habet
proprium, ut blande pertractetur, aut concoqua-
tur, uel præparetur: atque etiam euacuetur. sin
uerò contrà adeo exacerbabitur, ut ex una fient
duæ quartanæ, & tres etiam. ideo dixit Gal. ab initio
leniter, & blande pertractare oportet nullum forte
medicamentum, aut euacuationem exhibentes. ET SI
SECTA VENA &c. Excipit Gal. hoc loco, & in-
quit non debemus uti in principio medicamento haben
te uim; nisi forte opus sit, ut sanguis mittatur: tũc enim
si opus erit, per initia mittendus erit. Quæritur mo-

do hic quare non expectatur concoctio in mißione ſanguinis, ſicut in reliquis humoribus: ad hoc dicendum quòd quandoq; etiam poſſumus ſecundum rationem & ſecundum methodum mederi, aliquando coacte, & præter rationem medemur: coactè quidem cogimur nõnunquã ſine aliqua præparatione ſanguinem mittere; ſed ſi regulariter operabimur, ſemper ſanguinem euacuabimus facta prius præparatione. nõ ergo dixit Gal. concoctionem non eſſe expectandam, quoniam in quarto de tuen. ſan. diſtinxit, & in lib. de mißione ſanguinis, quando ſanguis mittendus ſit, & quando præparandus ſit: & inquit cum humores ſanguini permiſti fuerint, tunc ſatis præparati ſunt, cum uultis eos per ſanguinis mißionem educere: ſi uero humores uiſcidi, & impacti fuerint parietibus uenarum; & crudi, deducetis ægrum cum ea ſanguinis mißione ad calidorum refrigeratione, & inde totum corpus refrigerabitur. ubi igitur humor, quoniam uultis educere per ſanguinis mißionem, non fuerit præparatus, oportet ut præparetur, & incidatur, ita ut ſanguini permiſceatur; ſi fuerit humor melancholicus, qui reſideat & ſeparatus ſit non permiſtus ſanguini non educetur per ſanguis mißionem. ideo Auic. dixit ubicunque uolumus mittere ſanguinem, debemus (ut more ſuo loquar) inſpicere in urinali, & ſi urina fuerit craſſa & rubea, mittere ſanguinem expedit: quia tunc indicium eſt, quòd humores peccantes permiſti ſunt cum ſanguine, ſi uero urina fuerit ſubtilis, cauere oportet

quo

niam humores permisti non sunt cum sanguine:
niam si essent permisti uideret is colamentum
nguinis, urinam. s. tinctam, & crassam; sed quoniam
uenter huiusmodi præparatio in sanguine appa-
ideo statim ferè semper mittitur sanguis. est igi-
uniuersalis regula, quòd nunquam euacuare debe-
humorem per sanguinis mißionem, nisi fuerit san-
ni permistus; hoc uoluit dicere hoc loco quoniam
it. si uidebitis sanguinē exuberare, & crassus sit,
n exit, audacter mittendus est: Secunda uero uel in
na, uel ea, quæ in sinistro cubito media &c. hic uellē
od esset auditor cuiusdam magni medici, ut uiderem
d dicere uellet; quam ob rem in ipsis ægritudinibus
uis secetur uena sinistra potiusquam destra, & po-
squam uena pedis? Gal. hoc dicit & omnes sequa-
eius; sed quæ sit ratio, non uideo. si considero totam
nam, & uiam ascendentem, & descendentem, ne mi
nam quidem uenam uideo, quæ ad lienem nutriendū
cedat, inuenio paruam sub lobo sinistro hepatis, quæ
dit ad nutriendas costas, & spinam, & musculos
hærentes ipsi spinæ, & prope lienem accedit; sed nō
lienem; propterea si debemus secare uenam illam
eodem latere, quia ratione situs & ductus fibrarū
cilis fit attractio, non uideo cōmercium aliquod ue-
rum; nam basilica destra, & sinistra in iugulo à ca
diuiduntur, & una tendit ad axillam destram, &
tera ad sinistram: membra autem quæ habent cōmer
um per eam uenam sunt uentriculus, costæ, musculi

thoracis, diaphragma; quoniam nutriuntur ab ipsis ramis uenientibus à uena concaua. & tunc bene dicerem hæc: si in regione destra, uel sinistra in aliquo istorum membrorum esset affectus, quòd conuenienter fieret diuersio, si seruaretur rectitudo situs, sed in hoc affectu cum dicat Gal. secanda est uena sinistri cubiti, quia ipse dicit sic; tunc etiam dicam, quòd etiam uena pedis, & capitis secanda est propter dicta. cæterùm uos debetis recordari eos quæ diximus in extrahendo sanguinē, dicebat Hipp. v. Aporismorum, Apho. 69. semper debemus καθ' ἴξιν. i. rectitudinem seruare, etiam si nullum ad sit commercium uenarum. ideo dicebat Hipp. dolenti parte posteriori capitis uena frontis secta cessat dolor, & tamen non uidemus uenas secundum rectitudinem: seruata tamen natura rectitudinis situs auersionem commodissimè facimus. hoc idem etiā cum cucurbitulis præstamus. existente enim dolore in superioribus partibus cucurbitulis in cruribus appositis trahimus materiam. debetis igitur auertere stante inflammatione, uel humore euacuando in sinistra parte: ut in liene, an sit melius ducere sanguinem à basilica eiusdem lateris? si dicemus melius quidem esse, quoniā seruatur rectitudo, ac propinquitas situs, & oportebit deuenire ad quoddam archanum, quòd oportet an uerum hoc sit perquirere; certum est, quòd uena porta dum transit ab hepate ad lienem duos ramos facit, qui multipliciter bifurcantur, & lienem nutriunt, & ita maxima portio uenæ portæ transit ad lienem; fi-

 bræ

bræ autem uenarũ multum faciunt ad auersionem. & oportet supponere, quòd auersio, & attractio fiat non à natura, sed ab arte; & quod natura adiuuatur ab arte: omnis.n. attractio naturalis fit per suas fibras, & per uillos, ut inquit Gal. in lib. de fac. naturalibus, si uerum est, quòd fit per uillos longos, consideretis rotunditatem: uenæ habent uillos undique destrorsum, & sinistrorsum. quando uerò uena porta transit ad lienem habet ramos rotundos undiquaque cum suis fibris: cõtineatur autem uena ascendendo usque ad hepar, & totam substantiam hepatis pertransit; ob quam causam excellentissimus Andreas Vessalius tenuit cõtra Gal. ab hepate uenas non habere ortum, quæ fuit prima opinio Arist. ubi postea continuatur ad concauam, con caua ascendit adeo, ut perpetuus sit fibrarum ductus per omnes partes; & si uerum est, quod attractio fit per longitudinem fibrarum à principio ad finem; & ubi incepit attractio à natura, ex ea occasione et ipsa per partem post partem attractionem efficit, donec attractio deueniat usque ad partem affectam. igitur si aliqua est causa attractionis, ista erit. diceret aliquis, si per partem post partem in basilica incisa oportet, ut ad uenam cauam deueniat attractio, & à caua ad hepar, et per hepar transeat ad uenam portam, à qua uena porta ad lienem: hæc est maxima distantia, & uia longissima. dico quòd hoc non est mirum, non ne etiam à capite fit attractio secta uena pedis, quæ saphena dicitur, & hæc non est minor distantia, quam sit illa;

 hoc

hoc enim facit natura; postquam ars inuenit modum operandi ipsa ab arte adiuta perficit opus. A SVILLA AVTEM CARNE &c. *Quoniã omnia quæ generant crassum, & uiscidum succum obstructiones faciunt, & succum melancholicum generant, ideo ab his cauendum est: & huiusmodi est caro suilla:* QVAEQVE REFRIGERANT, ET EXICCANT &c. *Iste interpres est imitatus leonicenum; re uera tamen omnes codices habent à cibis humectatibus & refrigeratibus cauendum. sed debetis ne cauere à cibis frigidis & siccis? ita est. Sed non uitupero traductionẽ ut falsam, imò ut non fidelẽ; quia debet stare cibi nec refrigerent nec humectent; quia sequitur ex dictis;* A SVILLA CARNE &c. *Tales cibi refrigerant & humectant: frigidi uero & sicci non sunt glutinosi; at frigidi & sicci cibi generant humorem melancholicum, uerum est: sed uolui uos aduertere.* VINO VERO ALBO &c. *Dixit quando uinum sit exhibendum: quando uero non. & dicit quòd medici perperam faciunt, qui in primis diebus quartanæ exhibent, sed factis primis euacuationibus materiæ existentis in uentriculo, debetis exhibere uinum.* EX OVIBVS &c. *Clara sunt.* SALSAMENTVM AVTEM &c. *Audiuistis quantum ad salsamentum, quando debeatis salsis carnibus in quartana uti, & quare. diximus quòd his utimur; quia incidunt, & attenuant humorem melancholicum. quando autem? quando quærimus incisionem humoris*

existentium in toto ambitu uenarum. & conuenientius hoc fit cum cibis, quam cum medicinis; & Auic. quia non potuit intelligere, quomodo in ægritudine, quæ dependet ab humore melancholico sint danda salsamenta, cum hæc generent humorem melancholicum, dum uideret hoc Auic. fortè abhorrens ab hoc dicto Galeni locum hunc uolens emendare non uituperarē, inquit, quando uolumus prouocare uomitum, post multa dixit salsa exhiberi poterunt; postea oxymel ex aqua & aceto, ita ut uidetur Auicenna his remedijs non debere uti, nisi quando uolumus, ut æger euomat. & quamuis expositio ista Auicennæ ingeniosa sit, nihilominus Galenus nō dixit hoc ad hunc sensum, quia Gal. non uult, ut euomat ante statum, sed post statum; nunc uult tantummodo præparare humores, qui sunt in uenis, & his incidentibus utitur. nec dubitare debetis in hoc, ohe exhibet, quæ generant humorem melancholicū; dico quod Galenus uult, ut utamini cibis optimi nutrimentri, & cum uoluit hæc administrari, uoluit, ut hæc essent ueluti condimenta in gratiam accipientis, & ut uictus attenuans & nutrimentum bonum sit mistum cum his. & sint hæc salsa ueluti irritamentum appetitus, & cum hac sua ui incidendi adiuuarent concoctionem. ET CAETERIS DIEBVS INTERPOSITIS &c. Male interpretatus est locum hunc interpres, quod cæteris diebus interpolatis detur dia trion pipereon, ut sit sensus, quòd sint danda salsamenta; postea interceptis quibusdam

diebus

diebus detur diatrion pipereon, & diaspoliticum; sed non uult hoc, imò in primis diebus uult, ut hæc exhibeantur non diacalamentum, aut mithridatum, neque theriaca, & quòd iam antedicta interpretatio non sit mens Galeni, ut dentur ista interiectis quibusdam diebus; sed in principio, litera græca ita stat, διὰ τινῶν ἡμερῶν, i. per quosdã dies exhibeatis diaspoliticũ, quasi dixerit in principio exhibendum. dicetis uos: tu exponis per quosdã dies. i. in principio; recte expono, quia ostendo diaspoliticum conuenire in principio, & dedi rationem quare, & ego nolo esse, qui id dicam; uideatis Paulum Æginetam, qui sic dicit, per tres dies exhibeatur diaspoliticon: sed per tres dies in principio sumus, quoniam curantur in principio cruditates.

SI VERO IN STATV MORBI PRAECIPVE AEGROTVS ESSE VIDEATVR &c. Posita iam omni curatione feb. quartanæ à principio usque ad statum; modo Galenus uult quatuor à nobis obseruari in statu. primum est, ut tenuißima imperetur uictus ratio; secundũ ut foueãtur omnia, ut hypochondria, & uiscera; tertiũ quo admonet nos, ut imperemus quietem; quartum & ultimum est, ut euacuemus. Ista erant à nobis consideranda, & ut sciatis rationes, & causas omnium quare hæc præceperit, scire debetis, quod in ægritudine chronica, ut in quartana non sumus in statu ratione humorum contentorum in uenis: quia non est eadem materia in principio usque ad statum; sed bene sumus in statu in febrib. quæ terminantur

nantur in ſeptimana, uel decima quarta ratione humo rum contentorum in uenis; in his enim materia quæ ſe mel fuit aggregata in principio in ambitu totius, ea met perſeuerat uſque ad finem; ſicut uerbi gratia in ar denti febre uera contingit, in qua multitudo bilis ag= gregata in ambitu uenarum, & depaſcitur febris per materiam iſtam, qua ceſſante, quia non habet mineram generantem bilem, ceſſat. In hoc caſu dico materiam eandem eſſe in principio, & in fine; ſed in chronicis febribus non eſt ita, ut in febre, quæ per annum perſe= uerat. Illa materia quæ putreſcere incipit, uel in ue= nis, uel extra; non eſt eadem uſque ad ſtatum: ſed per= ſeuerat, quia membra affecta ob intemperiem per plu rimum tempus, donec remedijs corrigantur, humorem nouum generant, uerbi gratia: uitio hepatos genera= tur bilis, uitio lienis multiplicatur ſuccus melancholi= cus; quia nõ expurgatur, nec lien attrahit ipſum; uitio uentriculi generatur pituita, de febribus illis, quæ ha= bent eandem materiam à principio ad finẽ loquemur, quando de continuis ſermo habebitur. de ſtatu uero chronicarum, in quibus non perſeuerat idem humor, ſed generatur in ſuis mineris loquimur in præſentia: ideo modo attendatis, ut ſciatis quando ſit ſtatus; non eſt ſtatus in his, ut deueniat morbus ad actum ſum= mum; in quo pugnet natura cum humore præcedente, quia non adeſt, ſed continuo generatur, ſed ſtatus eſt tunc, quando natura totis uiribus aggreditur non quidem materiam, ut uincat eam, ac paratior fiat ad

expul=

expulsionem, ut in acutis contingit, sed aggreditur intemperiem, atque ita præualet intemperiei existenti in membro, postquam correxerit uel à se ipsa, uel à nobis coadiuta, ut dicet se superasse non humorem peccantem, quia nullus adest; sed intemperiem membrorum quæ facta erant mineræ humorum nouorum generandorum, in quibus mineris continuo generabantur, siue minera sit hepar, siue uentriculus, siue lien, superante natura utile prorsus separatur uti causa ab inutili, & fit iam præparatio ad expulsionē, ut totum corpus mundatū remaneat, & toto conatu natura insurgit ad emendandam intemperiem: & iste dicitur chronicarum status, & indicatur status à signis in excrementis concoctis; & tunc corpora percipiuntur ab ægris aggrauata, cum uis pugnæ sit in illis uisceribus. si consideretis totam naturam status quartanæ iam apparet quando ista quatuor sint facienda: in statu debetis uti uictus ratione, quia natura cum iam parata sit ad expulsionem humorum, quoniam separauit inutile ab utili, ut membra remaneant munda, non debetis distrahere eam, propterea quòd iam uincit. Itaque debetis prohibere, ne natura sit occupata in suo laudabili opere, atq; imperare quietem ægris; & ratio est, quia iam natura intenta est ad expulsionem materiæ. si inquieteretis corpus, distraheretis materiam: & periculum esset, ne humor iam paratus ad exitum deflueret ad aliquod uiscus: ob id circa statum quiescere melius est. tertio fouere omnia uiscera, & hypochondria debetis

debetis; quia scitis, quod uis expulsiua maxime roboratur à calidis, & humidis, & etiam concoctiua. ideo cum iam natura in statu concoxerit, uel proxima sit, ut concoquat, si foueatis hypocõdria, adiuuabitis naturam, ut perficiat concoctionem, quam cum calidis & humidis perficimus. quarto euacuare debetis, sed non semper: uerùm ubi natura non satisfecerit, quia ubi imperaueritis longam quietem, & ubi tenuißimum uictum institueritis, & foueritis hypochondria, & natura non expellat in die sua critica, tunc uos euacuationem facietis. istud igitur ultimum est faciendum, cum natura nõ fecit: sed quomodo faciendum? prout natura magis parata est ad hoc, uel illud; sicut præcipiebat Galenus in curatione tertianæ; & ut dicebat Hipp. primo Apho. uigesimo primo si superius natura mandat, & facilis sit æger ad uomitũ, per ipsum euacuabitis cum suis instrumentis. itidem & per secessum cum suis instrumentis, si natura potius per secessum inclinauerit euacuare: reliqua in tex. facillima sunt.

Caput de quotidiana.

Nunc restat, ut curationem quotidianæ aggrediamur, & ut habeatis rectas intentiones, debetis colligere singula iam dicta: si recte memoria tenetis, in principio dum tradebamus uniuersalẽ methodum diximus, quòd calor præternaturam, quem febrem appellamus ubi terminatur ad spiritus ephemera dicitur, si ad soli

membra

da mēbra hectica: si ad humores humoralis. determinauimus primas, et ad humorales deuenimus, et quia humores sunt quatuor, deberent esse quatuor genera feb. nihilominus tria tantum sunt inuenta: quia sanguis dum putrescit, si subtilior pars dicitur bilis, si craßior dicitur melancholia. igitur prima est de genere cholericarum, secunda de genere melancholicarum, tertia de genere pituitosarum. ideo non debent multiplicari genera istarum trium febrium: quædam erant continuæ quando humores putrescunt in uenis; quædam interpolatæ, quando extra uenas putrescunt. incepimus de interpolatis agere, & prima erat tertiana, quæ pendet à putredine bilis cum suis speciebus: secunda erat quartana, quæ pendet à putredine melancholiæ: tertia erat à putridine pituitæ dependens, quæ quotidiana dicitur. Et cum egerimus de illis duabus, de quotidiana agendum erat, & cum satis superius considerauimus essentiã, & signa, nihil aliud deest, nisi curã: ad eam igitur accedamus: quæ quidem curatio sumitur ab essentia morbi; essentia ista consistit in suis causis, causæ sunt tres, efficiens in actu, quæ antecedēs dicitur & cõiuncta; materialis & formalis, omnes huiusmodi causæ sunt considerandæ: causa efficiens est pituita. sed nõ sufficit hoc dicere, quia uniuersales sunt pituitæ species; quædam enim est dulcis; quædam acida, quædam salsa, & quædam insipida. prima quantum ad substantiam attinet, quædam tenuis, quædam crassa, quædam uitrea: omnes istæ pituitæ species cum putrescunt faciunt

ciunt diuersa, genera febrium. incipiamus igitur à pu tredine pituitæ salsæ: ubi ipsa putrescit, non oportet uos multum solicitos esse, quia ita similis est tertianæ nothæ, quoad signa, & accidentia, atque etiam quoad curationem, ut non poßitis errare, & licet habeat alias periodos. quia quotidie inuadat, cum pendeat ab humore pituitoso, tamen idem est, ac si esset pituita permista cum bile, ideo recte dixit Auicenna quoad hoc, salsã pituitã fieri, uel ex mistione bilis, uel ex adu stione, licet dixerit salsam non peccauit, quia uterque humor calidus est, & ferè circa principium causæ similes sunt, eodemq; modo curantur. hinc est quod in quarto de ratione uictus in acutis Hipp. & Gal. cum dixerint duas species esse causi, aliam dixit à bile sincera, aliam à pituita salsa prouenire, ita ut proportio, quæ est inter ardentem febrem ab exquisita bile, & tertianam interpolatam, eadem est inter ardentem no tham à pituita salsa, & inter quotidianam à pituita salsa; & nulla est differentia, nisi quod humor febris ardentis intumescit à uenis: tertianæ uero interpolatæ, atque etiam nothæ extra uenas, & ita quantum ad hoc non multum eritis soliciti; Quantum ad pituitam dulcem, & insipidam ad modum similes sunt, & in accidentibus non multum sunt dißimiles, acida uero facit acceßiones longiores, quam faciant aliæ duæ: quemadmodum frigida est, & habet accidentia longe diuersa, & facit diuersum prognosticum, & curationem diuer sam, quæ iam pendet à uitrea pituita, & crassa putre

facta est diuersa febris: nam ex putredine huius fiunt febres lippariæ & epiale, quæ sunt malorum accidentium, & difficilis curationis. Quæritur modo hic quã febrem curauit Galenus, cum dixit IN CVRANDA VERO QVOTIDIANA &c. Facile respondetur Gal. curare hoc loco omnes prorsus à pituita pendentes cuiuscunque generis sint. dixerit aliquis cur non curauit particulares febres? hoc fecit, quia (ut ipse dixit) debetis elicere particulares humores ex scopis quibusdam communibus. quid ergo facere debemus? primo curabimus omnes febres in cõmuni, quæ à pituitoso humore dependent; postea uidebimus, qui sint illi scopi omnes particulares, qui faciũt ad curationem singulorum, circa uniuersalem curationem quoad omnes febres ex putredine pituitæ sit quæcunque uelit; unde incipiamus à causa efficienti, uel ab antecedenti, quæ est ipsa pituita non distinguo pituitam; quia curatio est communis. est igitur pituita causa, quæ frigida est & crassa; dico crassa, non quod una comparata alteri non sit craßior altera, sed comparata ad alios humores est omnium craßißima post succum melancholicum. sicut aquam grauem dicimus respectu aeris & ignis, ita crassam pituitam appellamus, quia inter humores comparata crassa est: comparata enim sanguini & bili crassa est, si comparetur succo melancholico dicitur tenuis. est igitur crassa comparata ad alios humores: præterea frigida est & comparata cuicunq; uiscida est & cruda: cruda inquam,

quam, quia calor naturalis non potuit attingere formam sanguinis in concoquendo, & ducendo eam ad actum, reliqui humores sunt excrementa alimenti, & sanguinis. ideo pituita sola cum formam non attingit, proprie frigida, & cruda dicitur propter imbecillitatem uentriculi, & membrorum concoquentium, hæc sunt consideranda ad rectam curationem inueniendā. cum ergo frigida sit, & crassa genita ob mēbrorum imbecillitatem; duo insurgunt consideranda: primo ut concoquatur, quod concoqui non potest è corpore educatur: secundo ut membra, quæ non possunt continere alimentum corroborentur, ne id faciant. debet igitur materia concoqui, & euacuari: quia redundat. euacuatio autem duplex est, altera per phlobotomiam, altera per pharmaciam: hic non immerito quæri potest, an in febre ista sit facienda phlebotomia? quia curamus uniuersalem febrem, non possumus respondere sine distinctione, si sit pituita dulcis, & mista sanguini, debetis mittere sanguinem: si sint aliæ pituitæ nequaquam, quia maximè recedunt à natura sanguinis. Quantum ad purgationem per medicamentum, debet quidem euacuari; sed prius concoqui: quoniam concocta medicari, &c. materia autem quæ concoqui debet duplex est, quædam est in uentriculo, & in primis uenis, quædam in toto ambitu corporis: quæ in uentriculo, & in primis uenis est, prius concoqui, & euacuari debet, antequam concoquatur, & præparetur ea, quæ in ambitu totius est; quod si secus faceretis, feb. au-

geretis.ideo debetis habere curam,si estis in principio ægritudinis,ut isti humores prius euacuentur, posteà ad illos, qui sunt in ambitu totius corporis accedetis. Quomodo autem uos cognoscetis humores esse in primis uenis? ex nausea,grauitate,rugitibus,& egestionibus,quæ impactæ erũt,& ex urina,quæ tenuis erit, neque quid segregatum habebit,& si inquiesserit plurima cibaria. Debetis ergo prius procurare concoctionem,& præparationem horum humorum,& euacuationem:cum quibus autem instrumentis ne sint calida,attenuantia,ne transeant primas uenas & hepar, & humorem crudum deducant ad uenas, & obstructionẽ faciant & febrem.quoad cibaria stante cruditate in primis uenis,abstineat æger ab omni cibo in primis dieb. & per tres dies utatur saltem tenui diæta,nec aliquid,quod distributionem faciat,exhibeatur. Ideo oxymel conueniet in primis diebus: quoniam tenuißimæ substantiæ,& sua uis non ita calefacit,nec facit turgere materiam, sicut faciunt calida & sicca: Quoad medicamenta dia trion pipereon,& diaspoliticum conueniunt: nam uis sua exhalat in primis uenis. A uino uero abstinere oportet; quia distributionem facit humorum per corpus; post euacuationem uero horum humorum in primis uenis crudorum existentium,debetis uti uino,& diureticis incidentibus & attenuantibus, ut humores in ambitu totius corporis existentes concoquantur,& præparentur, ut poßint educi.factis istis euacuationibus & purgationibus humorum

morum debetis instituere uictus rationem respiciendo ad statum, & quia longus est, debetis nutrire ægros ex pullis, & auibus, & ferculis quæ habeant aliquid attenuantis, ut est piper, uel cinamomum: & tunc exhibebitis uinum tenue limphatum cum decocto ex cinamomo, uel aniso, cum modico zucchari propter absterfionem, & hæc ratio uictus erit attenuans, & cum isto uictu perseuerabitis usque ad statum. & differt curatio huius febris à curatione quartanæ, quia quartana indiget incidentibus non abstergentibus, quia humor faciens quartanam non est uiscidus: abstersio autem debetur uiscidis, incisio craßis humoribus. & licet etiā humor pituitosus sit crassus, ex quo indiget & ipse incidentibus, tamen differentia est inter incisionem horum humorum, quia incidentia in quartana non debent esse calida; & sicca nimis, quia siccus est humor, & magis exiccatur, sed hæc nostra quotidiana calidis indiget & siccioribus, quia non timemus ut exiccetur humor pituitosus, quia frigidus & humidus est. ideo syrupi conuenientes quoad absterfionem attinet sunt mel rosatum, quod habet uim abstergendi, & corroborandi uentriculum, geneliabin Zuccharinum ex succo ex rosis confectum, Græci rhodosaccharum appellant, quasi ex rosis & sacharo confectum. conueniens præterea ad abstēergdum est syrupus de praßio, syrupus de absinthio, de hysopo, de calamento, de bisantijs, syrupus acetosus de duabus & de quinque radicibus, oxymel compositum, oxymel Iuliani, hæc omnia abster-

 gunt,

gunt, & incidunt, & potestis exhibere per se sola, uel commista, & decoctis ex herbis & seminibus calidioribus componere, ut cum decocto ex aniso, cinamomo, gariophillis, nuce muscata, hyssopo, & similibus quorũ ingens est sylua.

His præpationibus factis ad euacuationem accedetis cum his, quæ pituitam euacuant: quoniam ut inquit Gal. in libro quos, & quando euacuare oportet: & in quinto de simpl. medic. singulis medicinis inest uis euacuandi proprium humorem; hæc satis quantum ad præparationẽ, & concoctionẽ omnium humorum, qui habent rationem causæ efficientis quotidianæ febris. Quantum ad coniunctã. i. ad eam, quæ proximum subiectum febris est, considerabitis eam dupliciter uno modo, prout deuenit ab interioribus partibus uenarum, ad extremas, ut putrescat: antequam putrescat facit frigus, & in isto principio febris quotidianæ sumpta indicatione à causa ista coniuncta, dum subito peruenit ad musculos plerunque facit frigus uehemens, ut sit necessarium indicationes desumere separatas, & occurrere frigori, & corroborare neruos, & totam spinã: nam ubi frigescunt nerui uiolenter, & tota pars spondilium, & medulla spinalis & tandẽ ad cerebrum peruenit, & accidentia sæuißima contingunt, incidun tq; aliquando in somnum profundißimum & subet; quia refrigeratur cerebrum per consensum ; & medici hoc parum aduertentes induxerunt ægros in coma, et subet: & causa fuit, quia non curauerunt illud frigus.

& medici dicunt, habet frigus, cooperiatur, sed non sufficit: quia non est propter priuatiuam frigiditatem, sed propter positiuam: si cooperiatur magis penetrat ad cerebrum: quia inuenit uias apertas. in casu isto oportet facere, ut boni duces exercituũ: ubi uidẽt periculum, muniunt partem illam: ita & uos facere debetis arctare partes illas: & quia peruenire non potest frigus ad cerebrum, nisi per neruos, & spinam, ob id debetis inungere spinam cum oleo nardino, ne communicet cerebro, & faciat coma: si uero accesserit somnus in principio frigoris propter uapores frigidos eleuatos, caueatis ne dormiat: quia augebitur paroxysmus & periculum esset, ne uapores illi faciant incidere hominem in subet. Ideo fricentur pedes cum sale, aceto, & nitro, ut excitetur: iste sunt indicationes à materia coniuncta, ut mouetur ad putredinem, prout uero putrescit, nisi sit maligna febris, & ea quæ lyppparia, & epiala uocatur, uel ex illis, quæ sincopales sunt ex humore pituitoso, de quibus loquemur in febribus cum accidentibus. debetis permittere hominem quiescere usque ad declinationem paroxismi: in declinatione uero, quia materia crassa est, licet computreat uario modo, crassa ad huc est: Ideo oportet. ut adiuuetur natura, & uapores remoueantur. ideo debetis corpus fricare leui frictione, & uti linimento prædicto: & hæc quoad causam, & ad materiam proximam, quæ est subiectum proximum febris, sed quoniam, ut diximus in principio pituita generatur propter defectum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

concoctionis, nemini dub. est ubi redundat pituita, quod uitiũ est in mẽbris concoquẽtibus. Ideo ubi euacuaritis debetis habere curam membrorũ concoquentium sumpta indicatione ab illis humoribus. ideo debetis transacta. 14. facta aliqua euacuatione non tantum humorum in primis uenis contentorum, sed etiam facta praeparatione humorum, qui continentur in toto ambitu, habere curam hepatis, & nutrimenti, maxime ne generent nouam pituitam, & fiant minerae: & ideo statim curabitis eã ita, ut aperiantur obstructiones, quas tolletis cum rebus calefacientibus, & exiccantibus, remouentibus frigiditatem annexam humiditati, & ea quae habeant uim abstergendi, & aperiendi: & haec sunt amara, ita tamen, ut cum amaritudine non habeãt uim adstringendi. Itaque commodißimi erunt trochisci de absinthio, & trochisci de rhabarbaro, qui magistraliter fiunt: linimenta etiam ad hoc commodißima erunt, & laudatur maxime Oleum de mastice, & de absinthio. His factis quantum ad causam formalem attinet, est primo calor, qui non ita imprimit intensè, ut remota causa nõ remoueatur febris: sed aliquando imprimitur mala forma καχεξία, & incidunt in tumores pedum: ubi ista affuerint, habetis eundem scopum, & curabitis membra generantia malos humores cum trochiscis iam dictis. Quantum uerò attinet ad alias limitationes ad quomodo, quantum, & quando, iam sciuistis indicationes, quomodo sit agendum esse sumendas à natura aegri, à moribus, ab aetate, & à consuetudine:

quantum

quantum agendum à uiribus ægri, à temperatura à tẽpore anni, à regione, à cõstitutione, & à quantitate lapsus: quando uero erit operandum à tẽporibus morbi tam uniuersalibus, quam particularibus sumetur. est unum aduertendum, quod si fuerit pituita dulcis, siue quæcunq; alia non differt curatio, nisi fuerit acida, & uitrea, tunc enim calefacientibus magis, & incidentibus ualidioribus, utemini, & ita remittetis, & intendetis concoctiones, & præparationes scd͞m intentionem & remissionem craßitudinis & uisciditatis, & frigiditatis humorum, & hæc est uera curatio febris quotidianæ, & omnium putridarum, quæ sunt intermittentes siue à bile, siue ab humore melancholico pendeant: si uero fuerint misti humores, miscentur & febres: & si mistæ sunt, habẽt indicium compositum; de quibus fortè dabimus modum curandi eas, & hæc satis de febribus interpolatis.

De febribus sine accidentibus.

Nunc si de febribus sine accidẽtibus duo uerba faciamus, aliud membrum offertur cõtinuarum: quarũ quædam cum accidentib. sunt, quædam sine. etsi memoria tenetis, quæ in principio diximus febres tertianæ, & interpolatæ habent easdem causas, & easdem materias, & ea, quæ diximus de febribus interpolatis, dicemus de continuis sine accidentibus: deinde est uideatis febrem à bile, si putrescit bilis in uenis fit febris ardẽs;

ſi extra uenas ſit febris tertiana interpolata: ſi erit melancholia putreſcens extra uenas quartana interpolata: ſi in uenis, ſit quartana continua: ſi pituita extra uenas putreſcit ſit quotidiana; ſi intrà lactica, & tiphodes, & ita quantum attinet ad cauſas, ubi inuenietis febrem continuam à bile pendentem, quæ cauſos dicitur, eodem modo curabitis ſumptis indicationibus à cauſis præparabitis humorem, & euacuabitis ſicut feciſtis in tertiana interpolata: ubi incidetis in continuam ab humore melancholico, & à pituitoſo, idem facietis ſicut in interpolatis, & quod hoc ſit uerū. uideatis Auic. in prima quarti, ubi curat febrē lacticam inquit, quod curatur eodē modo ſicut, & quotidiana; quo ad ardentem febrem aliquam habent diſtinctionem natura medicinæ à forma ſumpta: quia ubi adeſt ardens febris, bilisq; putreſcit, quæ calida & ſicca eſt, & feruens cum non putreſcit: & cum putreſcit longè quidem feruentior. Ideo ardet, interpolatis paroxyſmus durat horis octo, poſtea æger permanet ſine febre: iſta autem febris ardens, quoniā eſt continua, & totum corpus ardet, & cum ardeat, ſi perſeueraret, faceret ſæuißima accidentia. Igitur oportet prouidere, ut refrigeretur corpus, & extinguatur calor, ratione cuius aliqui incidunt in hecticā, & ut plurimùm non recte curantur, uel moriuntur, uel incidunt in hecticam. & ubi apparent concoctionis ſigna exhibenda eſt in potu aqua frigida in maxima copia; & quia accidit in uiris robuſtis, quia bilis non abundat in ſenibus

bus;& si fortè contingit in illis moriuntur;quia in il=
lis non contingit,nisi à potentißima causa. In iuueni=
bus uero sæpe contingit, quia huiusmodi corpora sunt
calida,& amplarum uenarum:propterea illis compe
tit potus aquæ frigidæ. Cum ergo in urinis transacta
quarta appareat concoctio,uel ad summum in septima
aqua frigida exhibenda est,etsi opportunè hoc fiet,sta
tim æger egeret biliosa,& ea euomet, sudabit,& re=
frigerabitur,et statim liberabitur,& remedium istud
tutißimum est.Sed hic quæritur cur est,quod in princi
pio non conuenit aqua frigida stante etiã caliditate in
uniuerso corpore ignea,sed expectanda est quarta,uel
septima;uidetur enim non esse morandum, ubi pericu=
lum est in mora;quæ igitur ratio induxit,ubi calor est
igneus,quòd statim non extinguatur cũ aqua frigida,
cũ contrarijs contraria curentur.hic maxima est ars,
& hoc loco ratio & experientia comprobauerunt,
non esse dandam in principio: & secundum rationem
possumus respondere in principio nõ extingui hac ra
tione:quoniam cum humores crudi sunt, non est exhi
benda aqua frigida.dicetis quid est humor crudus , &
quare non est exhibenda aqua frigida existentibus hu
moribus crudis in corpore;dico cruditatem humorum
posse bifariam intelligi;unomodo proprie, & ita nul
lus humor dicitur crudus,nisi ille, qui sanguis humor
dicitur,qui totum alere debet corpus:præterea dicitur
crudus per excessum, quando exceßit formam suam:
aliomodo dicitur crudus,quoniam præter naturã exi
stens

stens,siue sit crudus p excessum siue p defectũ est pmi stus cũ bono. Atq; tunc morbũ crudũ appellamus qñ materia bona est permista cũ mala,& natura nondũ separauit malum à bono , & cum talis mistio adest, adhuc non sumus securi tunc,an futurum sit,ut bonum uincat malum,an malum bonum:si uidemus malum uincere bonum,periculum dicimus esse: si uidemus in alio separationem fieri à natura in urinis, & in alijs excremẽtis facimus optimũ iudicium:his stantibus in casu,ubi humor est crudus , & suam habet causam , & crudum humorem intelligo , quando est mistus cum bono,tunc oportet,si debet separari bonum à malo,ut à naturali calore separetur: quoniam omnium operatrix est natura, cum inquam hoc debeat facere natura,& eius instrumentum permixtum sit calor naturalis,oportet prouidere ne calor lædatur,& ne humor iste non magis incrudescat,& incrassescat,& infrigidetur;quoniam oporteret, ut calor reduceret humorem ad mediocritatem . tu autem cum tua aqua frigida,& importuna frigiditate refrigerabis calorem naturalem,& adeo destrues ipsum, ut non poßit separare malum à bono humore,sed ubi calor naturalis aggreditur materiam,& separat,& est in uia expulsionis,tunc quia calor naturalis excalefactus est in pugna,& præter naturam factus, si refrigeratur calor cum potu aquæ frigidæ,uirtus expulsiua corroboratur ab humido,& calor reducitur ad mediocritatem. Ideo in tempore expulsionis bonum est humectare mem=

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

membrum. Itaque apparentibus ſignis concoctionis exhibeatis aquam frigidam: quia pars materiæ per ſudorem expelletur: altera per ſeceſſum, & per uomitum: & hæc ratio eſt, quare debeatis exhibere aquam frigidam apparentibus concoctionis ſignis: Gal. nullum dat præceptum in continuis ſine accidentibus, niſi uideret an ſint futuræ longæ, nec aliter curat eas: quia ſupponit nos habere modum curationis in intermittentibus. hic unum quæretis, cur eſt quod cum omnes humores ſint miſti intra uenas, quod aliquis humor eorum in febre continua putreſcit, cæteri uero non? dicere id contingere? quoniam humores, qui putreſcunt in uenis, derelinquuntur à natura, & cum iam deſtituti ſint, putreſcunt: deſtituuntur autem uel quia nimis acuti ſunt, uel quia mala qualitate ſunt affecti; ſanguis uero non putreſcit nec reliqui humores, quoniam à natura reguntur, & ſanguis nunquam deſtituitur, quoniam in ipſo eſt uita, & eſt theſaurus uitæ, nec putreſcit, niſi maximis occaſionibus, ut in peſtilentibus feb. hactenus ſatis de febribus continuis ſine accidentibus. quæ autem ratio uictus ſit adhibenda in huiuſmodi febribus Gal. recenſet, & eſt ea quæ conuenit interpolatis: addit ſanguinis miſſionem his conuenire, cum huiuſmodi febres rationem magni morbi habeant, & uires ualidæ ſint: quod deprehenditur tum ex robore maiori, tum ex tumore maiori uenarum, an conueniat. Et ratio quare miſsio ſanguinis conueniat in his febribus eſt quod humores putreſcant in uenis, & ſanguini

guini permisti sint, commodè per uenæ sectionem eua cuantur, nisi aliquid sit, quod prohibeat, ut ætas, aut ui res, aut aliquid aliud.

De febribus complicatis.

Aggreditur iam febres complicatas cum accidenti bus: sed ut sciatis indicare omnia, quæ ad febres atti-nent. quæ sunt quemadmodum scitis necessaria, ac co-gnoscenda ueluti prologomena. debetis primo scire cu rationem febrium cum accidẽtibus, quæ sunt tanti mo menti, ut pars hæc sit dimidium totius artis: deinde sci re debetis, ne laboretis in æquiuoco, quid authores in-telligant, cum dicunt febres complicari cum accidenti-bus: nomen hoc accidens apud medicos duobus modis summitur: uno modo prout distinguitur contra duas alias res præter naturam: tria enim sunt præter natu ram causæ morborum, morbi, & accidentia, quæ con-sequuntur morbum, ut umbra corpus; & sic nullus est morbus sine accidentibus: aliomodo sumitur acci-dens, nõ prout distinguitur contra duas alias res præ ter naturam, sed pro quacunque re præter naturam existente in aliquo febricitante, uel patiente morbum siue illud sit causa, siue morbus, siue uerum accidens proprie dictum, dummodo consequatur morbum: exẽ plum de causis quando complicantur cum febre aliqua; cũ fuerit aeris caliditas intẽsa, uel maxima frigiditas, hoc est unum symptoma considerandum, quod habet ratio-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

rationem causæ: exemplum de morbo, ut cum unus morbus complicatur cum alio, ut quando solutio continui, & febris aliqua coniungũtur: exemplum de symptomate, ut quando cum febre coniungitur dolor, & ita cum symptomate. Itaque necesse est, ut symptoma duobus modis sumatur: unomodo proprie, pro ut distinguitur contra alias duas res præter naturam, & hocmodo non sumitur hic: aliomodo pro quacunque dispositione præter naturam, siue sit causa præter naturã, quæ antecesserit, siue morbus, siue symptoma proprie dictum, & sub hoc significato symptoma complicatum cum febribus intelligimus in casu nostro. Vbicunque igitur aliquod istorum cum febribus comprehenditur. dicitur febris cum accidentibus. Est modo sciendum quidem febres, quæ sunt sine accidentibus, non possunt dici sine accidentibus proprie: quia nulla febris est, quæ careat accidentibus, sicuti etiam neque aliquis morbus, & ita non intelligimus febres sine accidentibus, quasi quod detur aliqua, quæ non habeat accidentia: sed si intelligimus accidentia, quæ adeo magna sunt, ut simus coacti uertere curationem ad ipsa: & quoniam in febrib. quæ sine accidentibus nuncupantur, non ad sunt magna symptomata, ob id curatio in illis recto itinere pficitur, sumendo indicationes à causis efficientibus, materialibus, & formalibus, & si qua sunt symptomata, remotis causis & ipsa remouentur: & ista curatio à recentioribus regularis appellatur, quoniam in ea

nullum

nullum ad est impedimentum.nunc tamen oportet sci re quomodo debemus procedere, ubi hostes inuadent in itinere, ut sciatis insidias accessorias auertere,& simul ad propositum finem tendere, ut iam incipiamus esse perfecti medici,& artifices.pro quo scire debetis, cum tria sunt præter naturam causa, morbus, & symptoma:quod symptoma ut simplex est,nõ est tantæ autoritatis,ut ad se curationẽ trahat, nec unquã indicationem aliquam facit curandi, & à medicis sub ratione symptomatis contemnitur: cum uero sit tantæ efficaciæ, ut non amplius symptoma sit, sed transeat in naturam causæ, & morbi, tunc facit indicationes curandi, uerbi gratia dolor capitis consequens febrem,si tantummodo accidens est, non adeo immensus est,ut aliquod incommodum causet, donec curemus causam,& febrem:sicut contingit in febrib.s.in principio paroxismi:tunc contemnendus est, quia tollerari potest.nec debent in tali casu medici esse adulatores,sicut quando uehemens est:tunc enim non est aspernendus,quoniam essent sicuti carnifices:cum uero adeo uehemens est,ut non poßit æger dormire, & resoluat uires, & augeat febrem, tunc habet uim causæ, & ad ipsum symptoma uertitur curatio: & hoc dixit ænigmaticè Auic.prima tertij cap.de dolore capitis. cum magnus & uehemens est morbus, ut uoluit dicere causæ habet rationem, quoniam re uera non est morbus,sed symptoma,quod habet rationẽ causæ causans prostrationem uirtutis,& uigilias: quoniam igi

tur

tur habet rationem causæ, & indicationes curandi. 8. meth. à causis sumuntur, & à natura morbi iure symptoma facit indicationes cum subit uim causæ: & hoc uoluit Gal. in secundo therap. cũ dixit nõ curatur symptoma, nisi habeat rationem causæ, uel morbi: & ita habetis febres cum symptomatibus habere curationes perplexas, quoniam non poßumus habere tantummodo rationem febris, sed symptomatum etiam, & præterea quorum habenda sit ratio, quod erat tertium considerãdum antequam ad particularia accedamus. quartum quod considerare debemus est, cum symptoma faciat indicationes curandi ob uehementiam suam, ita potest esse uehemens, ut non det inducias, & ob eius malitiam non curetur causa, sed symptoma, uerbi gratia dolor uehementius aliquando ægrum affligit, non tamen ita, ut uirtutem prosternat, remouendum est hoc symptoma: quoniam aliter febris curari non poterit: propterea quòd maiorem facit febrem symptoma, qđ facit impedimentum. non tamen ita, ut neglecta causa curetur symptoma, si modo symptoma sit adeo uehemens, ut non det inducias, & in una nocte prosternat uirtutem, tunc neglecta causa symptoma remoueri debet, & ad hoc peragendum datæ sunt uiæ, cum enim ad symptoma curatio dirigitur duplici ratione curatur: & una est cum stupefacientibus, uel cum relaxantibus partes, in quibus est dolor propter quam relaxationem materia comprimens, & distendens in maiori spatio continetur, & ita sedatur dolor, occurrendo sym=

ſymptomati:aliomodo curatur ſymptoma remouendo cauſam,uerbi gratia dolor capitis adeo affligit hominem,ut uapores aſcendant ad caput, ratione quorum uehementiſsimus fit dolor, tunc non ſunt applicanda calida, & humida:quoniam faciunt euaporationem, et diſtentionem:minus ſtupefacientia, quoniam mortificatur membrum, ſed uera curatio eſt remouere cauſam:cauſa uero ſunt uapores:ideo diuertēdi ſunt,quia remota cauſa remouebitur dolor. Cum igitur iſte ſint uiæ,oportet uidere, quando debemus occurrere ſymptomati cum ea ratione curandi,quæ fit cum ſtupefacientibus,ſecundo cum his, quæ remouent cauſam.dico quod ſemper debetis remouere cauſam, niſi quando ſymptoma non dat inducias,ſicut cum ſymptoma sincopen facit,uel ſymptoma ſit ipſa ſincope,tunc oportet uel ſtupefacere,uel obtundere ſymptoma, & iſtæ ſunt regulæ uniuerſaliter præcognoſcendæ. quando ergo indicatio curandi ſumetur à ſymptomate, quod adeo uehemens ſit,ut non det inducias, tunc neglecta cauſa ad ſymptoma eſt accedendum: ſi ſymptoma dat inducias, tunc neglecto ſymptomate ad cauſam accedendum eſt:ex quo habetis, quod nunquam debetis ad narcotica accedere in doloribus,niſi maxima fuerit neceſsitas:propterea Galen. in ſecundo calotop. merito inuehitur contra nonnullos,qui tam faciles erāt,ut remouerent dolorem capitis exhibitione philonii: hæc non ſunt facienda,niſi in maxima neceſsitate. Ex his tanquam corolarie ſequitur,quod in tota arte medica,

& in toto curationis ambitu tria sunt curandi capi=ta:primum est cum recto itinere curatio perficitur indicationes sumendo à morbo,à causis suis uere facientibus morbum,& hæc regularis est, quoniam curatur ægritudo sine accidentibus: aliud curandi genus est symptoma,& hæc est perplexa, quæ à modernis curatio coniuncta dicitur: istud secundum membrum adhuc duplex habet caput, aliquando curatis symptoma uehemens causa neglecta,& tunc occurritis symptomati cum suis contrarijs,ut dicemus, quando particularia symptomata trademus:alterum caput est,cum curamus symptoma per remotionem causæ,ut cum curamus dolorem non cum stupefacientibus,sed cum remouentibus causam. His itaque uisis ad hæc accedemus,ne sitis medici sine methodo, oportet omnia ista accidentia, quæ penè infinita sunt ad sua capita redigere,ut quod non poßint plures,neq; pauciores, ut quãdo occurrerẽt uobis accidentia sciatis sub quo capite sint redigenda.Gal.conatus est hoc facere in secundo therap.& reduxit hæc ad tria capita: dicebat.n.uel symptoma accidẽs in febribus est de genere actionum læsarũ, uel de genere excrementorũ præter naturã, uel de genere dispositionum,quæ accidũt corpori,quæ sunt tria capita, & tres fontes à quibus hauriuntur signa, ad cognoscendos internos affectus, de quibus alias diximus,& in eo libro permanet in ea diuisione,nec pertransit symptomata, quæ uere symptomata sunt,quando habent rationem causæ. Sed hoc in loco

aliter considerat multiplicitatem symptomatum, nec considerat symptomata tantum, prout uere symptomata sunt, cum habent rationem causæ, sed etiam complicationẽ causarum, & morborum, & tandem omnia accessoria, quando uehementia sunt, & consideratione digna. Ideo illa diuisio mancha fuit, propterea quòd uidemus multa, quæ faciunt febres complicatas cum accidentibus, & tamen non sunt neque actiones læsæ, neque excrementa, neque dispositiones corporis, sicuti aeris dispositio extranea, non est dispositio corporis, non est excrementum mutatum, nec actio læsa. ergo diuisio illa Gal insufficiens est, propterea dimissa huiusmodi diuisione Galeni, quæ non comprehendit nisi symptomata, quæ postea immutantur, & uehementia fiũt, dicimus nos symptomatum quodcunque cum morbo complicari: quædã dupliciter ab extrinseco, quædã ab intrinseco, quæ ab extrinseco sunt illa, quæ fuerunt à sex rebus non naturalibus alterantibus, quia hæc impediunt certam curationem: & primo est aeris maxima caliditas, quæ impedit actiones. nam si habebitis ægrum laborantem febre acuta in dieb. canicularib. indiget tenui uictus ratione, euacuatione, & sanguinis mißione: caliditas autem impedit uos, ut non poßitis tenui uti dieta, quia uirtus prosterneretur. non poteritis euacuare, quia ante canem & sub cane dicebat Hippocrates quarta particula Aphorismorum quinto difficiles sunt purgationes: neq; etiam erit mittendus sanguis, quia potus resoluitur à caliditate maxima aeris.

præte-

præterea etiam infrigoribus maximis impedimenta ha bebitis; secundo est ieiuniū maximū supponatis aliquē ieiunasse per triduum; anteq̄ ægrotaret, & indicatio sumpta à morbo indicet, ut euacuetis, aut mittatis sanguinē, non potestis propter ieiunium, aut coitum multum, aut laborem immodicum: quoniam inanitus admodum fuit. & hæc fuit ratio Gal. quinto meth. quando curauit mulierem, quæ expuebat sanguinem. non phlebotomauit ipsam, neque purgauit: quoniam ieiunauerat triduo. alterum uero iuuenem phlebotomauit, & rationem aßignat Gal. cur id fecerit, inquit, mulierem non euacuasse, quoniam ieiunauerat; iuuenem phlebotomasse, quoniam nullum paßus erat ieiunium: & ita indicatione sumpta ab illo ieiunio impeditus fuit à sanguinis mißione. nimia etiam repletio, nimius somnus, & superflua uigilia, accidentia animi molesta tantum possunt, ut si uelletis mittere sanguinem alicui ægrotanti non poßitis: etsi iamiam essetis cum phlebotomo aliquem, & interim adueniret nuntius, qui ægrotanti mortem filiæ, aut patris annunciaret, aut aliquid detestandum, quis esset ita audax, ut non statim dimitteret artificium, & ab opere desisteret indicatione sumpta ab animi molestia affligente ipsum. si quis præterea uigilauerit per tres dies, aut quatuor, & fuerit uigilia hæc cum febre complicata, non ne impediet nos à recta curatione; & ista sunt sub causis non sub symptomatibus. Symptomata intrinsecus aduenientia tria tantum possunt præter naturam aduenire: uel enim

actiones læduntur in corpore, uel excrementa mutan tur, uel accidentia sunt corporis. Quod autẽ ad actio nes læsas spectat, quædam sunt animales in cerebro, ut sensus & motus: quædam uitales in corde, ut pulsa= tio & innati calori emanatio per totum corpus, ter= tia uirtus est naturalis, quæ habet uim attrahendi alimentum, retinendi, concoquendi, & expellen= di excrementum: iste actiones possunt facere, ut diuertamus à recta curatione siue corrumpantur, si= ue diminuantur, siue auferantur: incipiamus ab ani= malibus. quis est ille medicus, tam imprudens, ut si cum febre uideat hoc accidens, ut sensus, uel motus sit deperditus, statim non accedat febre neglecta ad eã priuationem: uel si quis non bene imaginatur, uel non imaginatur: aut non si discurrat, aut malè discurrat, aut non recordetur, quis non diuertet intentiones suas ad illud symptoma, quod est actio læsa animalis. quòd si uiderit pulsus paruos, & non percipi, aut uix per= cipi reliquis neglectis non alet uirtutem uitalem? & si quis uiderit resolutionem spirituum cordis, neglectis omnibus quis non accedet ad corroborationem spiri= tuum, & totam curationem non diriget ad symptoma illud. Quantum ad actiones naturales læsas si ni= hil appetat, & prorsus abhorreat ab omni genere ci bi, uel statim cibum uomat, nec contineat cibum, occur rendum est illi symptomati. Præterea si quis uehemen ter sitiat, ut ex eo inflammetur totum corpus; & lin= gua arescat, ut non poßit deglutire statim medicus ne

glecta

glecta febre curabit hoc symptoma:idem etiam est faciendum in maximis sincopis;in quibus uirtus animalis, & uitalis tolluntur, & fit accidens nimis uerendum: Ad hæc omnia symptomata particulariter considerabimus cum suis curationibus, hoc est primum genus accidentium, quod intrinsecus contingit.secundum genus est excrementorũ mutatio:si occurritis febrienti in quo sit fluxio alui,uel uomitus continuus, uel suppreßio egestionis, uel urinæ,uel nihil expuat, & ubi deberet sudare,non sudat,uel nimis sudat,& fiant sudores diaphoretici neglecta febre, debetis statim ad curationem horum symptomatum accedere. tertium genus sunt dispositiones, & accidentia, quæ accidunt homini:ista accidentia uel naturalia,uel præter naturam sunt,uel corporis,uel animi:accidentia naturalia proprie animi,quæ cogunt immutare curationem,sunt mores infirmi, & consuetudo: sunt enim aliqui tam peruersorum morum,ut potius morerentur,quam sumerent medicinam:& si uolunt sumere,nolunt nisi medicamentum,quod ipsi appetant:præterea aliqui nunquam sumpserunt medicinam: ad hæc sunt accidentia, quæ faciunt curationes implicatas,nec poßumus rectè procedere,& istæ sunt indicationes, quæ sumuntur à dispositionibus animi quæ sunt naturales. dispositiones uero præter naturam sunt, cum aliqui propter ægritudinem imaginantur, quod medicina interficiat ipsos & melancholici efficiuntur,atque adeò obstinati,ut nolint medicinam: istæ dispositiones animi impediunt re-

ctam curationem, cum uero dispositiones sunt naturales in corpore, ut cum corpus nimis obesum, & pingue est, nihil sanguinis habeat, oportet eam dispositionem considerare: à quocunque enim læditur. Et similiter si nimis gracile sit, impediet uos: si fuerit raræ texturæ maximo erit impedimento, & hæc dispositio ita potens est, ut in pueris, quia difflantur, si ægritudo indigeat sanguinis mißione, non mittemus. dispositiones uero præter naturam corporis uariæ sunt, nempe, uel obstructio nimia pororum; uel nimia apertio, uel morbus complicatur cum morbo, & omnis dispositio præter naturam eandem habet rationem accidentium, & sub hoc membro collocatur, & istud est tertium genus omnium symptomatum: & cuicunque symptomati occurretis, erit alterutrũ istorũ. quartum quod necessarium est, & scitu dignum, est ut sciamus, quænam sit causa, ut omnia ista accidentia consideremus, & ita existimemus, ut à principali Morbo sit discedendum. quæ igitur est uniuersalis causa, & propria, ut diuertamus à directo calle? est uirtutis conseruatio, & ideo omnia accidentia non trahunt ad se curam, nisi quia timemus casum uirtutis, ita ut uirtus est illa, quæ regulat omnes actiones nostras contra ista accidentia moderanda, ista sunt uniuersalia consideranda; nihil modo deest, nisi ut particularem aggrediamur curationem.

QVAE VERO CVM SYMPTOMATIBVS SVNT FEBRES &c. Audiuistis superius

quomo-

quomodo febres curantur simpliciter, & per se, quando sumpta indicatione à sua essētia rectè procedimus, nihilq; accedit quod à curatione per se diuertat. nos igitur inquit Gal. hactenus docuimus simplices curationes febrium, quibus nihil accessorium accidit: reliquum est, ut eas doceamus curationes, quibus accidit quid accessorium, ratione cuius diuertimus à recta curatione: & primo intendit docere unum, in quo fundantur omnia, scilicet quòd non in omni symptomate debetis occupari, sed quod erit illud? dat documentum Gal. & inquit, ubicunque accedet symptoma ad morbum, debetis perpendere morbum cum symptomate: si uidetis symptoma tanti esse momenti, ut faciat corpori prostrationem aliquam, tunc ista perpensione facta considerare debetis utrum eorum deterius sit: & si deterius erit symptoma ipsi occurretis non neglecto morbo: si morbus deterior erit, occurretis morbo non neglecto symptomate. fundatur autem documentum Gal. in hoc, quia uultis uos adipisci sanitatem, tunc quæcunque causæ tantum impedient uos, & deuiabunt ab huiusmodi opere perficiendo, illis maxime occurretis: sed siue symptoma, siue morbus sit, qui possit uos detrahere ab eo opere, illi occurrere debetis. AGE IGITVR FEBRICITET QVISPIAM etc. Posito hoc documento ponit Gal. casum, & inquit, febriat quis, in quo sit plenitudo in toto corpore, ita ut huiusmodi plenitudo sit recens genita à quibusdam cruditatibus uitio non rectæ concoctionis, ut etiam uentri

culus affectus sit, & ob talem imbecillitatem euomat, hoc est symptoma quod à Latinis estuatio dicitur, in qua nescit homo quid faciat, grauatiuum percipit sensum, habet præterea febrem cum æstuatione, & plenitudine complicatam: in casu isto non possemus istam rectam curationem febris aggredi, quæ à plenitudine dependet humorum depprauatorum in toto corpore, nisi prius æstuatio illa stomachi sedaretur: deprauati enim humores indicant, ut euacuentur. Igitur debemus audacter euacuare; sed quoniam cum febre adest hoc simptoma æstuatio stomachi non possumus euacuationem aggredi nisi prius curemus stomachi æstuationẽ, quoniam deduceretur æger ad maxima pericula. hic primo declarandum est, quæ sit ista æstuatio stomachi, deinde uidendum quare non liceat in ea euacuare, tum suo loco docebimus quomodo sit euacuanda. æstuatio stomachi proculdubio symptoma est, sed ad quod genus reducitur ad intrinsecum, an extrinsecum? ad intrinsecum; sed quum tria sint symptomatum genera intrinseca, uel actio læsa, uel excrementum mutatum, uel affectus adueniens corpori, quodnam erit ex his? sub genere actionum læsarũ collocabitur; sed quæ est ista actio læsa? quælibet, quia dicebamus heri quandoque unam, quandoque duas, & quandoque omnes simul lædi; sed cum læduntur omnes sincopa est, ergo erit hæc æstuatio sincopa; uerum est, sed erit leuis. Nam æstuatio se habet ad sincopam, quemadmodum ad epilepsiã uertigo, & apoplexiam, quæ fiunt prout leuis, aut uehemens

hemens est causa:cum leuis est causa; fit uertigo,cum ualidior epilepsia; cum adhuc ualidior apoplexia: ita in casu nostro cum leuis est causa,fit æstuatio,quando uehemens fit animi deliquium:quando adhuc uehementior fit sincopa, quæ de medio tollit. est igitur æstuatio præparatio ad sincopam, ita ut sit leue deliquium animi factum ex læsione trium uirtutū. Primo læduntur animales,quia nō potest nisi cum difficultate moueri,non potest recte imaginari, nec reminisci:læduntur uitales,quia habet pulsum oblæsum, & ualde alteratum·læduntur naturales,quia habet uirtutē stomachi peßimè se habentem,euomit non concoquit,non continet cibum,ponitur hoc exemplum,qđ Gal.supponit,ut ostendat quomodo agendū in symptomate actionum læsarum. Iam igitur scitis quid estuatio, & sub quo genere; tunc uideamus quomodo non liceat euacuare:scitis quod omnium natura operatrix est, medicus uero minister.in æstuatione stomachus laborat,calor naturalis retrahitur ad cor,laborant spiritus,& nihil aliud est æstuatio,nisi feruor caloris innati, & spirituum, sicut cum mare fluctuat propter uentum. & cum omnes actiones in corpore sint, & fiant à calore,& spiritibus stante fluctuatione caloris & spirituum,si exhiberetis ea,quæ euacuant, redderetis calorem & spiritus magis fluctuantes,& non reducerent medicinam ad actum:quia spiritus distraherentur, & ægrum deduceretis uel ad mortem, uel ad maximum periculum; & ista est una causa sumpta ex caloris

parte

loris & spirituum: alia est ratione membri, quoniam medicina trahit à tota circunferentia ad centrum, & ad uentriculum, & cum uentriculus æstuet ob humores impactos in ore uentriculi, si attrahetis alios humores, magis æstuabit. Igitur neque ratione caloris & spirituum, neque ratione membri repleti malis humoribus mordicantibus euacuare potestis: quidmodo sit faciendum docebamus, & aduertatis in litera Galeni, quia hic est maximum mendacium achachiæ, qui deceptus est à malo testu aldino impresso, ubi est particula negatiua, ideo traduxit citra plenitudinem: leonicenus aduertens hoc dixit stante plenitudine: antiqua traductio dicit & ipsa, stante Plethora: ita igitur dicere debebat, quod ante quidem dispositionem plethoricam, quæ sit ex cruditatibus: Atque iste est uerus sensus Galeni, & clara uerborum series, & locus debet legi affirmatiue, SED CVM RECENTI CRVDITATE OS VENTRIS &c. cruditas duplex est, quædã per defectum, quædam per excessum: hoc loco Gal. non per defectum, sed per excessum intelligit, cum dicit OS VENTRIS &c. quia uentriculi mordicatio est ab humore acuto. QVAERAT SOLAM NE MVLTITVDINEM &c. percunctatur à nobis Gal. nunquid statim huiusmodi æstuatione existente cum febre liceat febri occurrere, & multitudinem euacuare? quod faceremus citra molestiam non existente symptomate illo, an potius ori uentriculi sit succurrendum æstuanti? respondet

let Galen. & non affert rationem, & inquit, nequaquam curabitis multitudinem, sed ori uentriculi prius attendere debetis, & primo corroborare os uentriculi, & cum duo sint quæ impediant, feruor seu æstuatio caloris & spirituum, & multitudo humorum: si corroborabitur os uentriculi, quiescet calor, & uentriculus non laborabit amplius: & tunc optimè euacuabitis, & qui aliter faciunt, inquit Galenus, uel ad mortem, uel ad summum discrimen deducunt ægros iste est primus casus, secundus casus est, SED NEQVE, SI CVM ALVI PROFLVVIO FEBRIS ACCESSERIT &c. ponit aliud symptoma, & inquit, si occurrat febris cum fluore alui, oporteret ne aliam euacuationem facere uel permißionem sanguinis, uel per pharmaciam, etiam quod huiusmodi fluor alui non sit tantæ quantitatis, quæ necessaria sit ad euacuandam materiam facientem febrem, & si est sufficiens, febris perseuerat stante hoc casu quærit Galen. an liceat euacuare, & dicit nequaquam: imò si tu faceres aliquam euacuationem deduceres hominem in maximum periculum: cõtra hoc primo est uidendum, quod genus symptomatis est fluor alui, & cum profluuium alui multiplex sit, de quo est intelligendum? de diarrhea intelligimus, qui fluor est in communi, uel est diarrhea impetus uariorum humorum, qui deferuntur à toto corpore per intestina ad secessum: de dysenteria, neque de lyenteria, neque de stomachicis, uel hepaticis fluxionibus intelligimus, sed tantum de diarrhea;

rhea;

rhea;hoc quantum ad nomen.quoad symptoma quæritur sub quo genere collocatur sub intrinsico an sub extrinsico?sub intrinseco proculdubio, & sub excrementis mutatis:peccatum est in excrementis quia plus excernitur,quam oportet,& quod non oportet.quantum modo ad rem ipsam moderni medici adeo implicãtur,ut uelint in hac re certare, dum explicare nesciatur,an in febre liceat cum fluore alui complicata,euacuare materiam facientem febrem, qui nolunt citant hunc locum Galeni: qui uolunt Auicennam, qui dicit fluxus fluxu curatur,uomitus uomitu: & Gal.adducunt,qui dicit, ubi adest fluxus diuertendus est uel cũ mißione sanguinis,uel per alias euacuationes.uos autem audiatis methodum,ut altercationes dirimere ualeatis,& ostendatis illos nescire artem, quia omnis altercatio supponit ignorantiã:et licet ipsa dubitatio sit præparatio ad scientiam, in se tamen ignorantia est, & æquiuocationes uocum & rerum sunt illæ,quæ faciunt ignorantiam, qui uero habent methodum,habent & rationem distinguendi, neque patiuntur huiusmodi difficultates.pro responsione igitur scire debetis,quod profluuium alui implicari potest cum febre tribus modis, uidelicet:ut prius incipiat ipsa febris,deinde sequatur profluuium, uel primo profluuium,deinde febris:uel simul cum febre profluuium.in his autem tribus casibus,quia uaria est natura, uaria etiam erit curatio:quoniam à natura rei indicationes sumuntur curandi: si igitur profluuium alui consequens,

uens,uel antecedens, uel ſimul concomitans febrem, naturam habet diuerſam: ergo diuerſæ curationes, quas ſi inueneritis,omnes difficultates remotæ erunt, & ſcietis quando in fluoribus alui euacuandum, & quando non.incipiamus igitur ab eo profluuio cum febris incipit;& ſimul cum febre profluuium alui, quia de hoc forſan uoluit intelligere Galenus:cumq; hæc ſimul incidunt, natura rei conſideranda eſt, ut ex ea quid indicari poſsit eliciatis,hic ſunt duo,primo multitudo plurimorum humorum in ambitu totius,qui putreſcentes febrem faciunt, & in tanta copia ſunt, ut ſufficiant pro depaſcente febre, & pro fluore: ſcitis etiam in qualibet fluxione quatuor neceſſario conuenire,membrum incipiens debile, membrum mandans, ualidum,uiæ præparatæ,& materia. eſt ergo hic neceſſario membrum recipiens debile, & ſunt inteſtina, præterea adeſt multitudo maxima humorum, & oportet curare febrem:curatur autem febris per euacuationem,& per remotionem putredinis, quoniam ubi putredo eſt in corpore non tollitur,niſi euacuatio ne;ſicq; oportet remouere putredinem. ad hoc autem peragendum indigemus multo tempore & multa potestate,habemus poſteà fluorem alui,& inteſtinorum imbecillitatẽ,& poſt hæc ẽt plurima alia facere oportet:primo corrigere diſpoſitionem in toto uenarum ambitu,& obſtructiones in toto ambitu exiſtentes remouere,ratione quarum prohibetur euentatio coloris, & fit putredo:ſecundo humorem euacuare, &

corro-

corroborare, & quoniam, ut diximus, accidentia trahunt ad se curationem propter uirtutem, ut conseruetur, quæ est fundamentum fundamētorū, quare nō potestis euacuare per phlebotomiam, neque per aliā euacuationem? quia euacuationes reddunt uirtutem se ipsa imbecilliorem, & hoc est fundamentum manifestum. facta igitur euacuatione per phlebotomiam redditur uirtus debilior, quæ sufficere debet pro aperiendis obstructionibus, & pro tollenda putredine, & pro corroboratione intestinorū, & ita deficiet uirtus in itinere: si uero euacuatis per secessum, quia intestina debilia sunt, ratione cuius debilitatis recipiunt, debilitabuntur magis, quia trahetis materiam ad ipsa, et longe magis uirtus debilitabitur. ideo oportet cauere, ne augeatur symptoma, quia oportebit curare febrem, & symptoma auctum, ideo neutra euacuationum tuta est. diceret aliquis imperitus, tu uis timere imbecillitatem per mißionem sanguinis, & per euacuationē? audiatis authoritatem Galen. undecimo therap. qui tantum ueretur huiusmodi debilitatem per euacuationem, ut etiam quod non sit fluor alui cum febre, nec symptoma, sed tantum putredo & indigeat phlebotomia, inquit phlebotoma, sed parcè, nec sicut requirit multitudo: & rationem reddit, quia conseruanda uirtus est in tollenda putredine: quoniam non solum curas febrem, sed etiam tollis putredinem. cum ergo hic sit putredo sicut ibi: hic autem præter putredinem sit fluor alui: si ergo ibi parcißime euacuandum

est,

t,hic nihil prorsus.cum ergo fluor alui simul cum fe
re incipit non est euacuandum, quia materia multa
dest in corpore, & putredo,& imbecillitas intesti=
orum:quæ duo sunt morbi independentes, nec unum
b alio dependet.oportebit ergo ut multa sit uirtus,li
et non sit sufficiens pro ratione multitudinis, quod
ıon poterit una die, faciet tribus,uel quatuor diebus,
& quod non poterit sufficere intensiue, siue extensi=
ıe,faciet iteratis uicibus. Si modo febris incipiat
& profluuium alui subsequatur: tunc cogitare debe=
tis,quod profluuium causam non habet separatam,&
quod natura criticè,uel symptomaticè mouetur ad ex
pellendum:criticè quidem mouetur, quoniam uult ex
pellere materiam, quæ facit morbum: symptomaticè,
quia aggrauata præmultitudine humoris, quærit alle
uiationem humoris. debetis ergo primo considerare
num fluor consequens febrem fit criticè, uel sympto=
maticè:si fuerit criticus ex urina cognoscetis. si enim
materia concocta,& præparata fuerit, in urina erũt
signa concoctionis,& tunc cum natura tentet proflu=
uium si perfecte non mouet, medicus debet adiuuare
eam iuxta præceptum Hipp.secundo apho. si secundo
perfecte mouet,nihil moueatis hora motus eius:si non
perfecte moueat,euacuabitis cum medicamento, & ue
rificabitur dictum Auicennæ fluxus fluxu curabitur,
nec erit contra Gal.huiusmodi euacuatio:sin uero sym
ptomaticè expellit nulla apparẽte concoctione quid de
betis facere?debetis ne euacuare?fundamentum Hipp.
est

est concocta medicari &c. materia uero non est concocta, igitur non est euacuanda. quid ergo debetis facere? non debetis impedire materiam, neque eam irritare, sed totam intentionem uestram dirigere ad concoctionem, & eam adiuuare, & præparare materiam: si postea apparentibus signis concoctionis natura si segniter expellat, euacuabitis: si perfecte, naturæ totum opus sinetis. Si modo incipit profluuium sine febre, postea succedat febris, nulli dubium est febrem dependere à profluuio: in casu isto uultis febrem curare, oportet profluuium remouere, quia materia dum mouetur ad excretionem putrescit, spiritus inflammantur, & fit febris. ideo debetis tunc curare fluxum, sed quid facietis? debetis facere id quod ænigmaticè dicit Auicenna, quandoque curatur fluxus fluxu: omnia hæc uera sunt, licet ænigmata sint: stante enim materia multa cum febris sequatur fluxum, conueniens erit adiuuare fluxum, quia quo natura repit si per conuenientem regionem, eo ducere oportet. quid igitur faciendum ne augeatis febrem, si permittatis fluorem, febris permanebit, & magna incommoda faciet, debetis euacuare, quia materia faciens febrem est multa. sed debetis ne per secessum euacuare? minime, sed per oppositas regiones, & conuenientiores, & tunc fluxus fluxu non curabitur, sed uomitu: quod ibidem ænigmaticè dixit Auicenna, & sic uera curatio erit euacuatio uel per uomitum, uel per urinam, uel per sudorem, uel per sanguinis mißionem, et ita scitis quādo in

do in fluoribus alui sit euacuandum, & quando non, & quomodo dicta Gal. & Auic. non differant si recte intelligantur.

NEQVE VERO SI QVIS CONVVLSVS SIT &c. symptoma unum proponit Galen. quod ad actiones animales læsas motiuas deducitur, et est malus motus, qui conuulsio à Latinis, à Græcis spasmus, & iste spasmus trahit ad se curam: est uero spasmus motus præter naturam, uel melius præter musculorum uoluntatem in chordis, dum trahuntur ad sua principia factus propter breuitatem à recto præter naturam: scitis enim in omni membro multipliciter esse oppositos musculos, qui oppositum motum faciunt, ut inquit Galen. in libro de musculorum motu: dum enim trahitur chorda ad suum principium, retrahitur membrum: retrahitur autem ad oppositum, cum chorda oppositi musculi retrahitur. spasmus autem alius simplex, alius compositus: si fuerit simplex unũ tantum musculorũ genus cõuulsum est. s. caput, ut quando tantum retrahitur ad unam partem: quantum ad aliam oppositã fit ille spasmus, qui tetanus appellatur: simplicis uero causæ sunt, uel nimia siccitas musculorum propter quã abbreuiantur chordæ musculorũ, sicuti chordæ cytharæ, quando exiccantur abbreuiantur, quia humiditas continuans fit minor. ideo franguntur chordæ, dum ponuntur sub sole, & iste spasmus à siccitate incurabilis est: uel proueniat ab humiditate nimia longitudinem abbreuiante latitudinem di

latando ſicut chordæ cytharæ, quæ prænimia humidita te rumpuntur: nam nimia humiditas dilatat latitudinẽ & abbreuiat longitudinem, ita in muſculis contingit cum imbibuntur plurima humiditate dilatantur ſecundum latitudinem: & abbreuiantur ſecundum longitudinem, & tunc membrum retrahitur præter uoluntatẽ uerſus ſuum principium: idem etiã contingit in ſpaſmo, qui fit quoties aliquid induruit in muſculo, nec facit motus, ſed retinet membrum, & uirtus uiolenter certat, ut expellat humores illos, ſed cum humor ingipſatus eſt factus terreſtris remanet membrum contractum, nec poteſt extendi: & iſte affectus non eſt ſpaſmus, ſed ſpaſmus alijs neutiſma. i. ſpaſmus à repletione, & ſpaſma curatur difficulter & periculo non uacat; quoniam non facit dolorem materia illa gipſea, ſed tantum difficilius reſoluitur. Et ideo in caſu noſtro ſi contingit ſpaſmus, non ſpaſma in febre hic affectus accidens, & ſymptoma eſt habens rationẽ cauſæ: quia maximo cum dolore fit, quoniam humor contentus in muſculo trahit ad ſe curationem, quoniam uirtutem debilitat, & deſtruit, debent ne poſito caſu iſto inquit Gal. dimittere ſpaſmum, & curare febrem? nequaquã, quia dolor, et fractio uirtutem reſoluit: ergo nec febrẽ nec ſpaſmum curare poſſumus, quid igitur faciendum? debetis ne cum ſpaſmus ex repletione fit euacuare per ſanguinis miſsionem, quantum affectus exigit iuxta illud Hippo. in ſecundo Apho. uigeſimo ſecundo, morbos ex repletione tollit euacuatio. nunquid hoc in

caſu

casu euacuare debetis pro ratione spasmi neglecta fe=bre? nequaquã, imò caueatis, quia si euacuaretis quantũ exigit potens affectus, redderetis uirtutem imbecillio rem, & ubi oporteret, ut natura laboraret in multis alijs, non erit potens. ideo non poterit amplius curari febris, nec remoueri putredo, & oportebit ægrum ale re importune, & licet cum tota euacuatione euacues materiam antecedentem, materia tamen in loco conten ta non euacuabitur. ideo opus erit, ut & illa euacue=tur: propterea inquit Gal. sed & aliquid symptomati est relinquendum. s. spasmo: & rationem aßignat, quo=niam spasmus plerunque mouet uigilias, quæ robur ægrotantibus deijciunt. uoluit Gal. per hæc uerba esse aliquid dimittendum spasmo, quoniam spasmus uigilias affert, quæ postea uirtutem resoluunt. ideo si tu eua=cuabis quantum opus est uirtutem facies defessam, & uigiliæ aduenient, & tu reddidisti uirtutem debiliorẽ, uigiliæ imbecilliorem reddent; & sic adeo debilitabi=tur corpus, ut nõ poßit amplius uirtus facere ea, quæ sunt facienda. præterea dolores & sudores spasmus parit, quæ omnia debilitant uirtutem. ideo non opus est, ut debilites uirtutem cum tua euacuatione, quoniam uirtus non poterit tot tollerare, & hic nul=la erit spes salutis, & sic habetis quid sit conuulsio, & sub quo genere collocanda. AD EVNDEM AV=TEM MODVM SI VEHEMENS VIGI=LIA DOLORQ; GRAVIS AEGRORVM INFESTAT &c. Iste est quartus casus, possumus

dupliciter uigilias considerare, unomodo ut actio læsa, aliomodo ut quid extrinsecus adueniens: sunt enim uigiliæ paßiones communes corporis, & animæ, ut inquit Arist. in libro de som. & uigil. & actio læsa cerebri, & attinet ad motum; & enim motus cerebri læsus, ut nimis motus in uigilijs, est in cerebro, si consideratur, ut quid extrinsecus est unum ex sex reb. non naturalibus extrinsecus adueniens: quomodocunque consideretur hoc idem erit. dolor autem collocatur inter actiones læsas: quia est tristis sensatio sensus tactus. dat igitur documentum Gal. si fuerint multæ uigiliæ, uel uehemens dolor debetis ne recta curatione procedere à morbo indicatione sumpta? nequaquã, quia uigiliæ habent rationem causæ, & ubi symptomata habent rationem causæ trahunt ad se curam, ut (inquit Gal. in duodecimo meth.) causæ autem illæ sunt quæ faciunt indicationes curandi: ideo non poteritis recta curatione procedere. quod autem habeant uigiliæ rationem causæ, patet: quod si semper perseuerant uirtutem resoluunt, & ita uirtus semper est illa, quæ facit symptoma habere rationem, & trahere curationem ad se. ideo curandum est, ut æger dormiat; quomodo curabimus suo loco dicemus, quoniam Gal. hoc docebit, si dolor uehemens, quia habet rationem causæ, suas dat indicationes, habet rationem causæ, quia si perseuerat, uirtutem prosternit. igitur oportet remouere dolorẽ: & ita bene dicebat ænigmasticus Auicẽna quarta primi quum uis euacuare prius seda dolorem: hoc uolebat

bat dicere, si tu uis euacuare, quia euacuatio corpus debilitat, dolor etiam uirtutem prosternit; igitur si tu uis euacuare prius seda dolorem: bene dixit. SVBITAS AC MVLTAS EVACVATIONES VITARE OPORTET &c. Iste traduxit subitas & nō recte, quia græcus textus habet id quod latine sonat confertim, sicuti si aqua tota simul efflueret, hoc non est subito dicit Gal. quod debetis euacuationes confertim uitare, & intelligit de quantitate intensiue; quum uero dixit multas intelligit de quantitate extensiue. s. discreta, quæ fit recreatis uiribus: prima quæ fit confertim indiget multa uirtute, ut tolleretur: secunda magis tollerabitur, sed affert detrimentum. ideo uult Gal. ut nec euacuationem, quæ fit confertim, nec eam quæ fit iteratis uiribus faciamus. quid uero fieri oporteat, docebit Gal. AERIS PRAETEREA AMBIENTIS TEMPERIES &c. Iste est quintus casus, & inquit Gal. si haberetis ægrum, qui esset sub feruentißimo aere & tempore calidißimo, & febricitaret, nunquid sumptis indicationibus à causis facientib. morbum procedetis recta curatione, & multitudinem euacuabitis uel cum sanguinis mißione, prout opportunum erit, uel pharmaco, inquit Gal. nequaquā, quoniā aerem habetis feruentißimum impedientem: quo in casu oportet tuā dirigere intentionem ad aerem ipsum, quoniam habet rationem causæ, quia debilitat uirtutē, igitur uirtutem destruetis, qua destructa, & morbo magno existente, actum est. Aer iste ad quod genus

ſymptomatum reducendum eſt? ad cauſas extrinſecas; quomodo autem deberemus procedere ſuo loco dicemus, ſi etiam fuerit aer iſte admodum frigidus, non debetis euacuare, quia ſi euacuabitis per ueſtram euacuationem aere multum exiſtente frigido, totum refrigerabitis corpus; aere enim frigido calor naturalis debilitatur adeo, ut non amplius caleſcat corpus, præterea ſi eſſent in Germania ſuperiori uerſus Septentrionem, & ſi in frigidiſsima regione, ut in Scythia: uel eſſetis in calidiſsima, ut in Ægypto, interficeretis ægros, ſi modo eſſetis in Ægypto in latitudine undecim graduum, & in hieme, hiems frigida eſt, regio autem calida debetis tunc accedere ſuper euacuationem, ſed longe minus, quam ſi neutrum. ſi eſſetis in Germania ſuperiori, & in æſtate debetis euacuare, ſed parcius: quia licet ſit feruor ratione cœli, ratione tamen regionis eſt ibi frigidas & in nocte eſt in deſcenſu ſolis, & antequã ſol ſit in meridie ſunt frigora: ſed ſi fuerit hiems in Germania, & in Ægypto æſtas non deberetis aliquo pacto euacuationem facere, quomodo autem ſit faciendum habebitis ſuo loco rationem ueram medendi, audiatis modo literam. AERIS VERO AMBIENTIS TEMPERIES NON CALIDA ET SICCA EST, QVALIS INTER CANIS ORTVM ET ARETVRII EX MODO SYMPTOMATIS LOCO HABENDA EST &c. *Determinat Gal. tempore anni, in quo maximi ſunt calores & acutiores, & illud eſt*

tranſa-

ransacta media æstate usque ad principium Autumni, quare? quoniam antequam accedamus ad mediam æstatem, & etiã cum Sol in Cancro est, licet ratione solis & radiorum solarium efficientium angulos rectos deberent esse maximi æstus, nihilominus cum adhuc aer propter præteritæ hiemis & aeris humiditates atque etiam terra adhuc non est arefacta, sed humectat adhuc non potest fieri tanta impreßio caliditatis & siccitatis propter angulos rectos: & cum assumpta est humiditas terræ, atq; aeris, & omnia etiam squallent, & hoc est quando Sol in Leone est, licet tunc Sol non faciat angulos rectos, quia tamen facit multam moram in terra, & inuenit terram exiccatam, tunc ardentißimi sunt calores nõ ex parte multorum radiorum, sed ex parte multæ moræ, & exiccationis aeris & terræ. ideo bene dicebat Hippocrates quarto Apho. quinto sub cane, & ante canem difficiles sunt purgationes: dicebat autem ante canem. s. in diebus illis, qui sunt proximi ortui in prima septimana Iulij, post canem. i. usque ad primum ortum arcturi: & licet non oriatur canis cum oritur arcturus, proximus tamen est. dicemus igitur quòd oritur canicula, quæ est in cauda leonis cum oritur leo. oritur autem leo. 13. Iulij: igitur principio septimanæ secundæ Iulij tunc erant nocte dies caniculares, quoniam tunc oritur leo in quo est canicula, & quousq; oritur leo perseuerat: oritur autem leo cum sole usque ad decimum quintum Augusti, cum sol iam accedit ad Virgines, & tunc deficit or

tus caniculæ, uires tamen remanent adhuc caniculæ, quia feruor permanens usque ad arcturi ortum, oritur autem arcturus duodecima die ante æquinotium autumnale, oritur autem autumnale æquinotium in primo puncto libræ circa decimam tertiam diem Septembris: & ita pro hac computatione à die decimo tertio Iulij usque ad primum Septemptis erit istud primum tempus in quo prima die erit arcturus. descripsit autem Gal. tempus per sydera, & non per mẽses: quoniam uolebat, ut liber iste posset accedere ad indos, & mauros, & omnem nationem, quoniam eadem sunt sydera apud omnes, non tamen eadem obseruatio mensium; tamen dixit omnino calida & sicca, quoniam ante mediam æstatem non esset omnino sicca, quoniam habet adhuc humiditatem aliquam præteritæ hiemis & ueris. QVOCIRCA OMNES QVIBVS MEDICI NEGLECTA TEMPORVM RATIONE VENAM SECARE AVSI SVNT. per sanguinis mißionem intelligit etiam de ualidis medicinis, id etiam obseruandum hoc tempore, sed at tẽperandum à sanguinis mißione, & à ualidis medicamentis: & quod diximus de calidis aeris constitutionibus ad eundem modum uoluit in frigidis esse cauendum. SYNCOPE ET RESOLVTIONE INTEREVNT &c. Est enim syncopa aliud à resolutione: syncopa est actio læsa & impedimentum est in omnibus actionibus animalibus, uitalibus, & naturalibus: resolutio seu diapheresis ad naturales actiones

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

ctiones pertinet, cum contentiua non continet, expulsiua deficit, uiæ aperiuntur omnes, & humores excernuntur extra corpus sine regula uirtutis naturalis, uel retentricis, aut concoctricis, aut expultricis, & tunc fiunt sudores diaphoretici & euacuationes diaphoreticæ: est enim διαφορεῖν difflare sine regula: & propterea bene dixit incidant in syncopam, & adiaphoren, utraque procedit à debilitate uirtutis. ideo uirtus semper ea est, quæ trahit curationem ad se: si ergo tuti essetis de uirtute essetis contra ægros crudeles, reliqua in textu sunt difficillima, CVM ETIAM ueluti symptoma quædam ad suscipiendum affectionem productus considerandi &c. iste est sextus casus, procliuitas ista attinet ad naturam humani corporis: sciuistis enim quod symptomata intrinseca erant actiones læsæ, quædam excrementa mutata, quædam corporis dispositiones, ut mores animi & consuetudo. ista est procliuitas natura quædam particulariter est, quæ consequitur temperaturam, est tamen alia à temperatura, at proprietates indiuiduales appellantur, quæ diligenter attendēda sunt: corpora enim sunt quædam procliuia, ut facile resoluantur: quod si daretis illis medicinam leuem, euacuaret quicquid potest in corpore, & caderent in syncopam: aliqui sunt quibus si drachmam scamonij exhiberetis nihil educeretis. Itaque si dabitur uobis corpus, quod audiatis habere hanc procliuitatem, ut si daretis ei cassiam, incide-

ret in syncopam, nunquid dabitis? nequaquam, quia hoc symptoma & ipsum habet rationem causæ, & reducitur ad tertium genus symptomatum intrinsecorum. MVLTI ENIM nunquam fuerunt euacuati neque ullam pleniorem euacuationem, neque longiorem inediam ferunt &c. si affertur uobis corpori huiusmodi naturam habens cum non tolleret mediam quam rationem uictus instrueretis indicatione sumpta à morbo, & quia non tollerat euacuationes, quomodo poteritis euacuare indicatione sumpta ab eodem morbo? quid autem sit agẽdum, dicemus suo loco. ALIIS VERO os uentriculi adeo male afficitur, ut à cibis abhorreant, & si assumere cogantur, aut non continetur, aut improbe concoquunt &c. iste inquit Galen. maiori esset opus calore ad remouendum illud symptoma IN HAC dignotionis parte expendenda est ægri temperies &c. rememorat hoc loco Galen. quomodo posset aliquis accedere ad hanc cognitionem habent exquisite, saltem proxime, ut cognoscat huiusmodi naturas indiuiduales, & proprietates ipsas; & inquit ægri temperies perpendenda est, corporis habenda consuetudo, ipsa etiam percunctatio ægris plurimum facit, quando tollerant medicinas, quod genus sumpserunt medicamẽti, quæ sequuta sint, ex his præparatis uos ad rectam curationem & symptomata quæ non ad sunt consideretis, & etiam procliuitatem illã: præterea astantes, & ægri amant uos, quia uident fidem, & diligentiam uestram. Inquit igitur

Galen. uultis uidere procliuitatem, uideatis tempe
turam. naturæ enim calidæ & siccæ non tollerant
quisitam euacuationem, quia resoluuntur uires,
incidunt in casum uirtutis: CONSVETVDO
itoque non parum habet momenti, maxime ad euacua
onis indicationes &c. si enim uidetis ægrum be-
tollerare medicinam maxime audetis super medici
am: ALIQVI ENIM nunquam sunt euacua-
onem ante experti, neque integram pertulerunt lar
oq; cibo usi sunt, alii contra neque multi cibi fue-
unt, & euacuationibus sunt assueti. hos igitur intre
ide euacuare oportet quando & reliqua etiam con-
sentiunt alios nempe insolitos, nec si omnia alia id sua
serint. Galen. hos qui multos cibos concedunt, &
intrepide posse euacuari, & simul sunt euacuationem
perferre, quoniam potestis hos ample nutrire, qui ue-
ro non sunt assueti medicamentis & pauco cibo utun
tur, illis cum suspitione dabitis cassiam, neque discede-
tis à benedictis, uideatis quid faciant medicinæ benedi
ctæ, ut uirtus assuescat in medicamentis, AD EVN-
DEM etiam modum et corporis habitudines contem-
plandæ sunt: nam qui densa & solida carne sunt,
his habitus haud quaquam facilis. Et tanquam sym
ptomati occurritis, & ad habitus corporis reducitur:
quod autem raritas & densitas sint symptomata qui-
bus occurrendum est, ex hoc patet, quoniam raritas
texturæ uires resoluit, & si symptomata curantur
propter metum casus uirtutis illi qui erant rari habi
tus

tus facillime incidunt in casum uirtutis. ideo illi la qui habent carnes laxas, & molles, Ac si tangeret musculos, fortes ubi adest plurima quantitas musc .i. illius uiriditatis, tunc lubricæ istæ carnes, sicuti il fontes, caueatis in istis à multis euacuationibus, & cet pingues sint, & bene colorati decipient uos, Q V VERO MOLLEM, ET ALIQVOMOD TENERAM. traduxit interpres iste aliquomo do teneram: ¦EST ENIM ALGA MARI ASPERA. & ponitur mera causa uitrea ab illis & poteritis facillimè uidere, textus græcus habe βρυώδη, quod apud Latinos muscus dicitur, qui su per lapides hæret. uoluit dicere Galen. carnes quæ h bebunt mollitiem musci .i. uiriditatem lapidibus accid tẽ. s. musci modo teneram, tales in graues noxas fac le incidunt ex sanguinis mißione, licet bene nutriti u deantur, SED ALIIS euacuationibus quantum moderate fieri potest utendum est, eodem modo, & quæcunque supra modum craßi sint &c. Aliud sym ptoma ad dispositione corporis & sunt opposita sym ptomata cum patiens habet obesitatem carnis, & gra cilitatem, hi non sunt curandi sanguinis mißione affa tim, atque ualde: quoniam habent calorem imbecillem, & paucum sanguinem & plurimum pinguedinis: & ita si euacuabitis sanguinem suffocabitur à plurima humiditate superflua. TABESCENTES VE RO non sunt euacuandi propter oppositas causas, quoniam nihil habent neque boni, neque mali &c.

HIS

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

HIS ETIAM ET AETAS &c. uidimus in ...ecedenti lectione, quẽadmodũ enumerabat nonnul... symptomata ab effectibus corporis, quæ symptoma ...sunt sicuti raritas corporis, densitas, temperatura ...n naturalis, quam præter naturam, quæ se tenet ex ...rte dispositionum contingentium corpori, nunc pro...nit ætatẽ, quæ debet enumerari inter symptomata, si ...mptoma illud est, quod impedit nos à recta curatio...,rectam curationem esse dicebamus cum sumpta in...catione à morbo à causis procedimus ad sanitatẽ in...cẽdam: cum primo ætas sit unum ex his, quod potest ...npedire à recta curatione, merito symptoma appella...ur. quod autem impediat manifestum est, quia si habe...etis puerum citra duodecimum annum, qui labora...et febre continua sumpta indicatione à morbo, & à ...nateria faciente febrem necessarium est mittere san...guinem, at ratione ætatis non potestis: quia impedit: si ...etiam senex esset sexagenarius, uel octogenarius & ...laboret febre habita ratione febris deberet phleboma...ri, & euacuari alijs medicamentis, hoc autem facere non potestis ratione ætatis: quia impedit nos à recta curatione: HOS IGITUR COMMEMORATOS OMNES &c. iam incipit aliquomodo tradere curationes symptomatum, quæ posuerat, et unum uerbum de euacuationibus incidenter affert, quasi occurrens cuidam tacitè obiectioni, posset dicere aliquis, tu proponis ægritudines in quibus facienda est euacuatio, postea doces nos à symptomatibus impediri:

quid

quid faciemus igitur? respondet Galen. euacuabitis q
dẽ; sed habebitis respectum symptomatis, & symptom
ta suas dabunt indicationes, & cum euacuari non p
sit, quantum potest, paulatim & sensim euacuatio fi
dimittendo partem symptomati. ideo inquit, & efflag
tabit euacuando, ne poßit fieri ratione symptomatu
non semel, neque affatim, & uno impetu euacuabit
multitudinem: quia symptoma impedit; sed paulatim
& dat instrumenta cum moderatis medijs. s. abstine
tijs à cibo: & hæc euacuatio adeo efficax est in eua
cuando corpore, ut Ærasistratus: ut assentit Gal. in l
bello de sanguinis mißione contra erasistrateos uolu
rit tantum esse condonandum abstinentiæ, ut dicere
nullam euacuationem necessariam esse, nec mißionem
sanguinis: quoniam ex abstinentia cibi omnes fiun
euacuationes: quia natura semper concoquit, & absu-
mit superflua, & difflat per loca naturalia, dummodo
non repleatur. quandoquidem corpora malorum hu-
morum quanto magis nutries, tanto magis ledes. hoc
non negat Galen. imò fatetur, & hoc loco etiam fate
tur, quod inedia omnem corrigit plenitudinem etiam
sanguinis. sed quare ideo non semper fiat, dogmatici
ulterius considerantes inuenerant causam: quia sæpe à
ægritudinibus acutis, et pernitiosis, & habent decliue
periculũ, et in mora periculũ est, si sanguis superabit,
& per inediam uolueris absumere morietur interim
æger: si etiam humores multi deprauati sunt, & corru
pti: si eos ẽt uolueris inedia absumere, putrescerent in
terim

tim,& putredo in corde generaretur,et sequeretur
ors. Ideo in principio mouendū est iuxta illud Hip.
apho. 29.cum morbi inchoant si quid mouendum
letur, moue ne inquam deterius aliquod contingat.
ro dogmatici ubi res urget euacuant & per sangui
s mißionem,& medicamenta, ubi fuerint opportu-
t.quando autem sit inedia præferenda,hoc est quan-
o non poßumus cum sanguinis mißione ,nec cum me
icamentis euacuare, tunc accedemus ad id quod me-
us est ad inediam:sed cum propter ætatem, uel cor-
oris habitum , aut aliud tale euacuatio impedietur.
MEDIOCRIBVS INEDIIS &c.aliquid aūt
sse mediocre relatiuorum est,& semper est quod me
iocria omnia relatiua considerantur;quia omnia sem
per referimus ad corpus cui occurrimus, & propte-
rea dicimus mediocres inedias iungendas esse.s. medio
cre quando sit ut oportet . natura semper mediocris
erit inedia respectu socratis,quæ respectu platonis uel
redundans,uel deficiens erit.FRICTIONIBVS,
MOLLIBVS, ET CLYSTERIBVS, FO-
MENTIS, CATAPLASMATIS &c. Gale.
refert instrumenta,quæ possunt corpus euacuare.eua
cuant autem corpus,ut omnia ad methodum reducan-
tur uel per remotionem alimenti, quia corpus humi-
dum semper fluit,& materia fluit à corpore,imò re-
bus habentibus fluxum,ubi subtrahitur alimentum ne
cessario modo fluens cessat, & minuitur . sicut in flu-
uio si non adderentur aquæ à fonte exiccaretur flu-
uius

uius.ideo cũ materia iam ab humido corpore fluat, j
non alteretis deficiet instrumentum.ergo sicut uel sul
tractio alimenti, uel euacuatio : euacuatio fit uel pe
uias apertas, & sensuales à natura ordinatas, ut pe
secessum,per urinas,per sputum,per sudores : aut pe
insensibiles,ut per euaporationem,& hoc fit cum fr
ctionibus, in quibus duo fiunt : primo rarefiunt por
cutis per quam rarefactionem disponitur corpus ac
difflationem:secundo attenuantur humores, & ita at=
tenuati, ut colliquati à calore facilius transierunt in
uapores.ideo & materiæ euacuandæ ratione instru=
menti per quod frictio est præparatur utrinque: bal=
nea etiam id faciunt calidæ & dulcis aquæ, præpa=
rantq; humores cum sua moderata caliditate colliquan
do,facient apertiorem meatuum cutis,& ita facile dif
flantur:fomenta optimè idem præcise faciunt.s.calida,
& applicatio olei chamomelini cum uino simul misti,
& facere linimentum in toto corpore quod fomen=
tum appellatur,facit primo cutis raritatem:prætereà
attenuat,& concoquit humores ratione cuius attenua
tionis difflantur.sed ubi non poßimus facere euacua=
tiones per sensibiles uias,& per sensibiles euacuatio=
nes,fiat per secessum:quia in aliquibus est uiolenta ni=
mis,nec tolleratur,tunc fomenta,frictiones,balnea ac=
commodißima sunt ad faciendas euacuationes per dif=
flationem:cataplasmata idem etiam possunt & diffe=
runt à fomentis corpore;fomentũ fit ex re liquida,sicu
ti oleum est,uel uinum,uel aqua calefacta. cataplasma
uero

uero fit cum re corpulenta, & quandoque applicamus pulueres, quoniam de pulueribus etiam intelligimur. ideo cataplasma appellatur & commiscemus cum re corpulenta: etsi summeremus camomillam in substantia puluerizatam cum huiusmodi corpore mistam, ut faciamus apertionem commodißimum erit. applicatur autem cataplasma cum uolumus, ut maior fiat impreßio: quia diutius perseuerat uirtus in eo, quã in fomento, cum sit corpulentum, & magis figitur. proponit etiã Gal. aliud instrumentum, quod facit euacuationem sensibilem, sed leuem: & sunt clysteres molles fouentes aluum, sicut sunt isti communes clysteres, in quibus est flos caßiæ, mel rosatum, mel uiolaceum, & hyera simplex ingreditur: non dico hyerã puram; quoniam in ea ingreditur agaricum, colocynthis, & scãmonium, & tales clysteres sunt non molles, sed acres, & efficaces admodum, quando uero hoc, uel illud instrumentum sit opportunum indigemus distinctionibus: propterea dixit Gal. istorum omnium naturam ab his quæ memorata sunt, oportet desumere. Igitur si quis haberet texturam raram, & perperam raritatem timeretis euacuationem: quia nimis resolueretis, huic non conueniunt frictiones, neque balnea, neque fomenta: quia nimis rare faciunt; & deduceretis hominẽ ad syncopam. quid ergo faciendum? in isto utimini mollibus clysteribus, quæ molliter euacuant, & propterea non rarefaciunt cutim, mediocribus etiam inedijs uti poteritis: quia talia corpora non tollerant ine

dias ſicuti,qui ſunt texturæ denſæ,& diſtinguetis,qu ſit conuenientior euacuatio,optime ſcietis. AD EIV DEM VERO MODVM SI QVAND DVO SYMPTOMATA CONTRARIA &c. Vos ſcitis ſicut in principio diximus, quod quoties i peditur recta curatio impeditur, uel quia ſymptom accidit ad morbum,ut dolor capitis ad febres, uel ſym ptoma ad ſymptomata,uel morbus ad morbum:hacte nus dixit Gal.ubi accidit ſymptoma ad ſymptoma,qu nam debeatis agere:nunc docet quando ſymptoma ſy ptomati accidit aduerſatur uel morbus morbo,et un uerbo expedit ſe:quia eadem eſt ratio : debetis inqu Gal.conſiderare naturam, & gradus utriuſque ſym ptomatis, quod ex iſtis ſymptomatibus magis urge & periculoſius eſt, & illi prius occurrere alter non neglecto:idem facietis, ſi morbus morbo iunga tur.exemplum de duobus ſymptomatibus,ſi quis habe dolorem capitis,& dolorem colicum, cui occurretis colico proculdubio:quia dolor iſte plerunque interfi cit, & nunquam uiſum eſt aliquem ex dolore capiti periſſe Galeno authore in lib. catatop. ideo colic occurrendum dolori non neglecto capitis dolore.exē plum de duobus morbis, ſi fuerit febris acuta, & bu bo in corpore ægrotantis, primo occurrendum eſt f bri,quia magis interficit febris,quam bubo; & ſic ſe per eadem eſt ratio, ſiue complicetur ſymptoma cu morbo,ſiue ſymptoma cum ſymptomate, ſiue morbu cum morbo,ſemper ei, quod magis urget occurrend

eſt

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

est. QVAE AVTEM A SYMPTOMATI=BVS ET MORBIS SVMANTVR INDI=CATIONES &c. *Nunc postquam proposuit catalogum omnium symptomatum, quæ complicãtur cum morbis, & nos redegimus catalogum per prima capita, postquam inquam hoc fecit, quia duo pollicitus est enarrare symptomata, & tradere curationem omnium enarratis symptomatibus accedit ad euacuationem, & uult docere methodum, qua curentur singula istorum symptomatum: & quia sententia erat Gal. duodecimo therap. cap. primo quòd symptomata poterant dupliciter curari, uel primo curare ipsa omissa sua causa, uel curari symptomata remouendo causam, quæ facit symptoma ipsum: & quod tunc occurrimus symptomati omissa causa, quando tam uehemens, & tam periculosum est, ut non det inducias, & nisi statim occurramus interficit ægrum, tũc dimittimus causam, & quærimus lenire symptoma; & interim occurrere causæ. quando autem ita uehemens non est, & dat inducias, accedimus ad causam; & ita cum curamus symptoma occurrimus symptomati neglecta causa, uel curamus symptoma remouẽdo suã causam. prius igitur Gal. docebit curare symptoma causa neglecta, posteà docebit curare symptoma per remotionem causæ. duo ergo facit, ut promisit: primo curat symptoma leniendo ipsum neglecta causa: secundo curat symptoma curando causam, sed quoniam, ut dicebamus symptoma quod uiget leniri demissa causa maximum est, nõ dans*

inducias, propterea syncopas, & lypothymias propo=nit, quoniam fortè sola syncopa non dat inducias, & licet uideatur dolor non dare inducias, & quòd curari debeat neglecta causa, nunquam tamen curabitur, nisi deueniat ad hoc, ut faciat animi deliquium. itaque deliquium animi solum erit, quod trahet ad se curam neglectis suis causis, in reliquis accidentibus attendimus ad remotionem causæ: & ratio est, quia dum quæremus intercipere causam lypothomiæ æger interim moreretur. aduertendum tamen est, etsi symptoma cu[...]retur, nunquam tamen curabitis symptoma, neq; mor[...]bum, neque aliud aliquod, nisi per considerationem suarum causarum: quoniam illæ sunt, quæ dirigunt intentiones curatiuas. ideo perpetuo uerius est, quod nunquam curabitis ægritudinem, nisi habeatis causam pro scopo, licet non sit uobis animus tollendi causam, eam tamen concipere debetis, & ad eam dirigere intentionem, quoniam illa docet ueram curationem, & meritò: nã nunquam poteritis in rebus humanis aliquid demoliri, uel moliri nisi cognoscatis naturam rei. cognoscitur autem per suas causas: ideo oportet, quod causæ cognoscantur, & quod uelitis curare symptoma, & ita apparet, quod omnis indicatio curandi sumitur à causa: quia illa distinguit curationes, & intentiones nostras. ideo quando dicimus indicationes curandi sumi à causa siue intrinseca, siue extrinseca rectè dicimus: & iste est locus clarus Gal. sed quoniam Gal. uult curare animi defectus, qui curantur omißis suis causis,

causis, sine aliqua methodo euacuat omnes lypothomias, & distinguit eas per suas causas, & recte: quia si dixit quod non possumus curare, nisi per cognitionẽ causarum fuit opportunũ eas enumerare, sed quia catalogum enumerat, & sine ordine: ubi non est ordo, ibi non potuit esse doctrina: neque memoria. ideo oportuit, ut redigamus ad methodum, & ad sua capita. non poterimus autem hoc facere cum lypothymia sit genus, nisi cognoscatur natura prius istius generis, cum à cognitione naturæ rei oriatur omnis metho. & omnis diuisio. oportet igitur si uolumus diuidere lypothymiam, ut cognoscamus naturam generis, bene possumus lacerare, diuidere nequaquã: quoniam diuisio, quæ datur per membra supponit cognitionem membrorũ. natura igitur rei cognoscẽda est, sed prius oportet, ut cognoscatur quod nomen, sunt ista nomina, quæ apud latinos, & græcos circumdoxantur, æstuatio siue anxietas, lypothymia, animi defectus apud latinos, tertio est ipsa syncopa hoc nomine dicta tam à græcis, quam à latinis, nec ei aliquod nomen inuenerunt; differunt tamen ista tria secundum magis, & minus. æstuatio est quãdo homo percipit quoddam in toto corpore, ut quiescere non poßit, sed modo huc, modo illuc uertitur, nescit exponere quid habet, nihil dolet, & omnia dolent, non potest moueri, & quietis impotens est, & tandem nihil potest facere, nisi cum maxima anxietate, sicut faciunt anxij: quia quando consideratur, quicquid uelint nõ inueniunt, neo expediunt, ita ut pa-

tiatur æstuationem nesciunt quid uelint, & hoc es principium animi deliquij, si postea augeatur, & non tantum quiescat, sed moueatur inordinate, & sensum amittat dicitur lypothymia, & animi deliquium: terti & ultimum est terribilium: quando accedit syncopa quæ uulnerat, & ferit omnes uirtutes, & remanen homines sine sensu & motu, ut in mulieribus, quæ pra focātur ex semine retento, & putrefacto, ex menstru retento: à quibus uapores eleuantur, & ista tria diffe runt secundū magis, & minus sicut differunt uertigo epilepsia, et apoplexia, quæ sunt paßiones proprie ce rebri, illæ uero cordis: hæc quoad nominis descriptio nem, quantum ad rem ipsam quid sit, & quoad diffini tionem à qua oritur omnis doctrina, nihil aliud est d liquium animi, nisi deiectio omnium facultatum anima propter diminutionem caloris innati, & spirituum est descriptio quæ conuenit soli lypothymiæ, & sub congeneribus, & data per causam formalē, & efficien tem non includitur subiect. quod facile addi potest ut dicatur defectio esse in corde, sed quoniam dieß sio inter medicos & philosophos est, subiectū reijci tur: omnes enim actiones uitales, animales, & natura les deficiunt: nunc quoniam confortabitis semper eo dem modo se habet, & non uariatur, & quæcunque sit causa faciēs syncopam, uel animi deliquium semper erit tunc deiectio omnium facultatum animæ. Ideo di uisio non fit penes causam formalem: & licet diuisio procedat à forma ipsa, tamen induiisibilis est; sed ra tione

ione materiæ fiunt diuisiones . in hoc ergo loco cum efinitio sit tradita per formam , & per causam effi- ientem , & forma non poßit diuidi: ergo per causam fficientem fiet diuisio: causa autem efficiens in hac de- initione est diminutio caloris innati , & spirituum. cum ergo morietur huiusmodi diminutio penes eam sumitur diuisio. diuidamus ergo genus secundum istam partem , quæ dicit propter diminutionem caloris in- nati, & spirituum, à quibus tanquam à causa efficiente proxima prouenit animi deliquium: diuidamus inquam genus hoc immediate in duo genera subalterna. huius- modi diminutio caloris , & spirituum necessario fit uel per resolutionem , uel per suffocationem caloris & spirituum ; resoluitur calor innatus uel propter alimenti defectum , uel propter suffocationem , sicuti prius dicebamus de his, quæ sunt in fluxu : à duobus diminuitur quodcunque potest diminui , unum est ut surripiatur alimentum , secundum euacuetur & ina- niatur: sicuti si uelitis exiccare puteum , uel euacuatis ipsum, uel remouetis alimentum intercipiendo fontes, qui interius scatent , & quia calor & spiritus sunt in numero eorum, quæ perpetuò fluunt duplicem habent resolutionis causam, uel quia subtrahitur alimentum, uel quia euacuatur: subtrahitur alimentum calori & spiritibus dupliciter , quoniam duplex est alimentum, aliud intrinsecum, aliud extrinsecum ; alimentum ex- trinsecum aer est ex quo nutriantur ut inquit Gal. in lib. de utilitate respir. calor innatus, & spiritus præ-

terea cibi & potus, & maxime potus, ubi iſta deficiunt, deficit calor & ſpiritus, & iſte eſt unus modus, quo reſoluuntur ſpiritus, & calor propter defectum animi à cauſa extrinſeca. intrinſecum autem eſt ſanguis ex cuius tenuiori parte ſpiritus, & calor generantur, & aluntur, ubi deficit ſanguis neceſſario fit reſolutio ſpirituũ, et caloris innati. euacuantur aũt dupliciter, uel quia propter inanitionem ſubſtantiæ, uel ſubiectorum ſicut quando ſpiritus & calor: ſubiecta ſpirituum ſunt tria, ut aſſerit Gal. duodecimo therap. uel ſunt humores exiſtentes in corpore, in quibus tanquam in ſubiecto ſunt ſpiritus, & per illos deferuntur per omnes corporis partes. alterum ſubiectum eſt caro; ubi non eſt caro, ibi paucitas uirtutis. inſtrumentum tertium ſunt membra ſolida; nam ſine membris ſolidis, ſine neruis. ſ. et oßibus et arterijs nõ erunt ſpiritus, imò nec caro, nec ſanguis. igitur quæcunque inanitio fiat ex ipſis ſiue inaniantur ſpiritus, ſiue ſubſtantia propria, ſiue humores, aut carnes, aut membra ſolida, ſemper calor & ſpiritus reſoluuntur. cauſæ autem facientes inanitionem iſtam intrinſecæ & extrinſecæ ſunt primi occurſus aeris calidioris nimis, ex cuius occurſu primo ſpiritus, ſecundo humores, tertio caro, quarto membra ſolida reſoluuntur. caro igitur eſt unum ex reſoluentibus ſpiritus, & ſpirituum ſubiecta. præterea cibi & potus nimium calefacientes, & reſoluentes, motus corroſiui nimis, accidentia animi, moleſtia, triſtitia, dolor: quoniam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

quoniam ut dicebat ille.ſpiritus triſtis deſiccat oſſa,ui=
giliæ nimiæ,coitus nimius: & tandem omnia, quæ hoc
pacto inaniunt: cauſæ intrinſecæ ſunt temperatura ni
mis calida,febres ardentißimæ, dolores ingentißimi,
fluxiones alui,ſudores immodici.fluxus ſanguinis per
hæmorrhoidas,per nares,per uterum,ſputa immodi=
ca ſicut in tabidis:qui ut plurimum expuunt in die, &
nocte,& tandem omnia inanitientia intrinſeca intrin
ſecus aduenientia ſiue per halitum , ſiue per urinas:
per halitum ſiue per ſudores,ut in diaphoreticis ſudo
ribus contingit quando corpus nihil continet, & hæc
ſunt,quæ poſſunt inanire ſubſtantiam : & ita habetis
totum membrum. Suffocatio autem ſpirituum fit
uel propter occurſum contrarij,ſicut cum aqua occur
rit igni extinguit ipſum ſuffocando.ſicut igitur contin
git in igne,ita etiam in calore , ſuffocatur enim calor
innatus à qualitate contraria, à multitudine ſubſtan=
tiæ cibi proprie , ſicut ſuffocatio ignis ex qualitate
aquæ,aut multitudine lignorum , aut etiam aere non
cremabili,ſicut ſi poneretur ferrum non faceret flam
mam:qualitas aduerſa calori eſt frigiditas nimia, quæ
ubi repente accidit corpori non modo ſuffocatio,et di
minutio caloris,ſed ſyncopa etiam cauſatur , imò &
mors:ut euenit illis,qui ſummiſſum montem pertran=
ſeunt hyberno tempore,qui ex Maximo frigore con=
gelantur,& moriuntur propter ſuffocationem calo=
ris,& ſpirituum. Qualitas autem uenenoſa ſuffocat
calorem et ſpiritum,ſicut contingit puteali prope Nea
polim

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

polim per octo milliaria, ubi est ſpecus ſatis profundum, in quo ſi apponatur animal repente, ut eſt ingreſſum orificium ſpecoris ſatis profundi ſuffocatur. hoc autem eſt propter aliquam cauſam uenenoſam, et propter qualitatem contrariam calori & ſpiritibus, ut ſi minimum eius trahatur per anhelitum, & ad cor pertingat, ſubito animal moritur. & dicebat incola, ſi poneretur animal in lacu, ubi adeſt maxima copia ſulphuris quod iterum reuiuiſceretur: ſed nos experti ſumus in cane noſtro: nunquam tamen reſurrexit. multitudo etiam ſanguinis boni ſuffocat calorem, ut dicebat Hipp. primo apho. tertio apho. habitus athletarum; quia ad ſummum bonitatis attingunt periculoſi &c. quia multitudo ſanguinis ſuffocat. q̄d ſicuti plurima ligna ſimul ſuper ignem appoſita ſuffocant ignem, ita etiam licet proprium alimentum caloris et ſpirituum ſit ſanguis, maxima tamen copia ſuffocat. multa enim copia pituitæ, aut alterius humoris idem facit tum ratione multitudinis, tum ratione qualitatis contrariæ, & ita habebitis membra complicata, & enumerationem omnium cauſarum facientium ſyncopas ad ſua capita facillime redactam.

QVAE IMPLICANT &c. dico dolorem colicum eſſe ex his, quæ non dant inducias, in quo ſedando adeo ſymptomati occurrimus, ut etiam cauſam, affectumq́; excitemus ſicuti cum philonium exhibemus, & ſtupefacientia frigida, augemus tunc cauſam, & non curamus ipſum morbū ut uel interim non moriatur:

tur: nihilominus licet dolor uideatur symptomaticus per se, non tamen ita uehemens est, ut faciat causam esse negligendam nisi faceret lypothymiam. ideo Galen. dum proponit duas curationes, alteram quæ fit per remotionem causæ, alteram, quæ fit per remotionem symptomatis, cum uellet recurrere symptomati quod curatur demißis causis suis attulit lypothymiam, atq; de illis docuimus heri, quando curabamus symptomata neglecta causa: licet non curemus causam, fieri tamen non potest, nec imaginari quidem, nisi empiricè uelletis curare, ut morbum, aut symptoma curare ualeatis, nisi causam prius cognoscatis, & concipiatis: quia recta non potest haberi curatio, nisi à natura rei: nec diminutio haberi potest, nisi ex cognitione causæ, ex qua cognoscitur symptoma. atque tunc occurritis symptomati licet non remoueatis causam, ea tamen cognita dat indicationes distinctas, & rectas curandi, & sic Gal. primo curabit neglectis causis, ita tamen, ut det prius documentum non licere ad earum curationem accedere, nisi causa cognita, à quibus ut supra postea refert omnes causas lypothymiæ, & quoniam sunt sine methodo explicatæ, quoniam supponit methodum ab eo traditam. 12 therap. quæ per hystoriam traduntur non docet, sed monet nos: ut docere instituimus in hester na lectione, omnesq; causas per methodum ad sua quædam capita reduximus, et ad sua principia per ueram diuisionem. His uisis reliquum est, ut audiatis modo literam: QVAE A SYMPTO-

MATI-

MATIBVS, ET MORBIS SVMVNTVR indicationes non simpliciter, sed p causam, quæ unumquodque retulit, consideranda sunt. ut Gal. inquit. uultis quælibet curare symptomata, qua symptomata sunt: & morbos etiam, quia morbi sunt: omißis interim causis non absolute curantur considerando morbos & symptomata, si causa cognita, quæ unumquodque retulit: quoniam illa est, quæ distinguit indicationes rectas quomodo sit agendum in curandis symptomatibus, ita ut licet uelitis curare causas, quæ faciunt symptomata, non habetis modum curandi, nisi conceptis causis, & effectibus. ILLA VELVTI ANIMI DEFECTIO ET EXOLVTIO &c. incipit proponere Galen. symptomata, quæ curantur omißis suis causis, ita tamen ut cognoscantur. proponit igitur lypothymiam, quia est symptoma peßimum. QVOD TRAHIT AD SE CVRAM ADMISSIS &c. dicit defectio, & exolutio uertit interpres in duobus locis exolutionem, & confundit, Nos dicebamus in præcedentibus, quod aliud est exolutio, & animi defectio: nunc dicit Galen. pro una eademq; re ambo hæc nomina esse à medicis usitata: una quidem res est, uidebitur hoc, quod dixi Gale. contra dicere, hæc fuit causa interpretẽ non uidere, quæ nos uidimus qui: supra exposuit diaphæresis. i. exolutio nunc exponit exquisitius. s. exolutio. diximus quid esset diapheresis superius, & quod male &c. exolutio non idem est, quod lypothymia, & nihil aliud est exolutio, nisi

nisi resolutio totius toni: est enim tonus uigor totius uirtutis, & ita idem est lypothymia et exolutio apud latinos: & sic aliud est exolutio hoc loco, & aliud supra. dicit ergo Galen. declarando nomina, quod exolutio, & defectio animi sunt duo nomina à medicis nominata, sed una est res duobus nominibus appellata; quæ diuersas habet causas, & pro diuersitate causarum uariæ sumuntur indicationes, licet non curentur causæ: animo ENIM DEFICIVNT EX CHOLERIS &c. ubi ille proposuit, incipit distinguere causas facientes lypothymiam, quæ plures sunt. diximus heri, quod lypothymia est subita quædam omnium facultatum animæ defectio propter caloris innati diminutionem, & spirituum: idq; ostendimus. His ita expeditis munus nostrum est uidere, quod omnes istæ causæ enumeratæ reducuntur ad hæc duo, uel ad diminutionem operationum propter resolutionē, uel propter suffocationē: ET SI PROPTER RESOLVTIONEM, VEL RATIONE ALIMENTI, VEL CAVSA INANITIONIS. incipit nunc tradere causas lypothymiæ, quæ fiunt per uias resolutionis, scilicet ratione inanitionis substantiæ: & dicit anima deficit ex cholera alui, fluorum. cholera ut nonnullis placitum est inter fluxiones alui enumeratur, & species fluoris nuncupatur: alii aliter dixerunt, & pauci inuenerunt huiusmodi affectus essentiam: & re uera nihil aliud est cholera nisi æstuatio stomachi, & est principium lypothymiæ: & quod non

sit

ſit inter fluxus alui uideatis Hipp. & Gale. in quarto de ratione uictus in acutis. 105. poſtea quid paulus dixit ibi Galen. quomodo cholera quædam ſicca, quædam fluens, & humida eſt. ſi ſicca, eſt ſine fluore: & ſic non eſt inter fluxiones enumeranda; & licet altera ſpecies flucida ſit, quia definitio ſpeciei non conuenit generi: & ſi una ſpecies fluida ſeu fluxio erit, uel ut rectius loquar cum fluore alui, genus non erit fluxio. eſt inquit cholera æſtuatio ſtomachi, & initium ad lypothymiam: moderni cholericam paßionem nominãt: & hæc paßio duplicem poteſt habere cauſam, uel contingit propter repentinam humiditatem mordacem, acrem, multam, feruidamq́;, quæ regurgitat ad uentriculum, & cum ſit mordax, & feruens ſimul ſæuiens facit æſtuationem uentris: deinde erumpit in uomitum, & receſſum, nec ſufficit una expulſio, imò ſemper fert ſimul inferius & ſuperius, erumpit materia cum anguſtiis, & deliquijs animi, ut nihil ſit deterius, & magis horrendum: & peracuta ægritudo eſt, ut in quarta ſaluet, uel interficiat: uel ſæuißima habet accidentia, & hæc eſt una cauſa, & appellatur cholera humida. cholera uero acida eſt propter flatum acrem, & mordacem, qui continetur intra tunicas, uaſa, & cauitates uentriculi, nec habet exitum. ubi mordicat, erodit, extendit, & diſtrahit, & dolorem facit, facit æſtuationem, & appellatur cholera ſicca, quia nihil exit. habetis ergo quid ſit cholera: quoad genus inter æſtuationem uentriculi poni debet, & duas habet cauſas,

unam

nam cum fluor erodens feruens ad uentriculum de=
luit, & hæc humida: altera quidem causa est, cum fla=
us intra tunicas uentriculi existit, nec aliquid erum=
pit. Ista præterea cholera si humida est, & cum fluo=
re reponenda est lypothymia, quam facit sub genere
resolutionis, non quidem propter defectum alimenti,
sed propter inanitionem substantiæ humoralis, &
spiritus: ea uero quæ sine fluore est, & acida, quia ad
est dolor resoluuntur spiritus, & ratione doloris fit
resolutio propter inanitionem substantiæ spirituum,
alui profluuii, quod genus ad resolutionem reduci=
tur, quæ fit propter resolutionem humoralem, proflu
uium alui est, quod à græcis diarrhœa dicitur: & ra
tione generis appellatur, & est cum humores uarij à
toto ambitu uenarum fluunt ad intestina, & ad uen=
trem, & excernuntur cum dolore: sine tamen excoria
tione, quia cum adest excoriatio dysenteria dicitur. mo
derni accipiunt nomen generis, et latinum faciunt, At
constituunt unam speciem, quam diarrhœam appellāt,
male tamen prolatam, ita & quando legetis apud ip=
sos diarrhœam intelligatis tunc fluorem, quod quidem
ab illis, qui elegantius loquuntur profluuium alui ap=
pellatur. Ab huiusmodi ergo profluuio potest lypo=
thymia fieri: quoniam inaniuntur spiritus, et subiecta,
in quibus ipsi fundantur spiritus. EX INTESTI
NORVM DIFFICVLTATIBVS &c. diffi=
cultas intestinorum apud Græcos dicitur dysenteria,
leuitas uero lyenteria: dysenteria nihil aliud est, nisi
fluor

fluor alui cum excoriatione, & ulcere in intestinis. lyenteria uero est cum uirtus contentiua non continet quod continere debet: imò cibum incoctum transmittit ad intestina sicut desumitur, & appellatur huiusmodi affectus à mulieribus uulgari lingua, mal di canale; quasi quod sint canales quidã ab ore ad intestina materiam absq; aliqua uirtute contentiua ad intestina amandantes. Atq; nemini dubiũ, quod lyenteria facit resolutionẽ spirituũ propter duo, primo propter defectum alimenti, quoniã alimẽtum, quod deberet nutrire exit. secundo quia fit euacuatio humorum, & substantiæ. in difficultate intestinorum fit resolutio spirituum tum propter dolorem, tum propter minutionẽ substantiæ. ET FLVXV MVLIEBRI &c. siue albus, siue rubeus sit. s. sanguis dummodo superfluus sit inanitione substantiæ deducitur ad resolutionem uirtutis: quoniam uel sanguis, uel plurima materia, quæ deberet nutrire corpus transit in uirulentiam, decumbit ad matricem, & ita inanietur substantia, & fit lyppothymia. ET VVLNERIBVS &c. eadem est ratio, & iam si plurimus sanguis emanat uel à uulnere fit maximus dolor, si repẽte plurimus sanguis exit, uel efluitet, reducitur ad inanitionẽ substantiæ: si fit dolor reducitur ad inanitionem, & resolutionem spirituum propter dolorem. MARISCIS QVAS HEMORRHOIDAS NOMINANT &c. Siue mariscæ siue hæmorrhoides appellentur non est nunc cura interpretandi uocabula,

forte

orte tamen ipse aberrauit traducendo mariscas he=
morrhoidas; sciatis hæmorrhoidas esse apertionem
quinque uenarum, quæ sunt in musculis anni, quæ siue
tumescant, siue aperiantur faciunt affectum illum, quē
hæmorrhoidas appellamus. & idem sanguis fluit, si
fit fluxus sanguinis, & ex eo lypothymia ad resolu=
tionem reducitur propter inanitionem substantiæ fa=
ctam, & spirituum: SANGVINIS TVM EX
ORE, TVM EX NARIBVS PERFVSIO,
IMMODICISQVE EX PARTV PVRGA
TIONIBVS &c. Reducuntur huiusmodi lypothy
miæ ad eandē resolutionem, sicut de hæmorrhoidibus
diximus: NONNVNQVAM VERO ANI=
MAE DEFECTVM ATTVLIT MAGNA
CRVDITAS &c. Notetis cruditas in uentriculo
est duplex, uel est per excessum, uel per defectum: ubi
humor aggregatus in uentriculo est duplex, & non
concoctus, qui non potuit habere à calore naturali for
mam chili, sed permansit crudus, uel cum plurima pi=
tuita aggregatur in uentriculo, est enim pituita hu=
mor crudus; quia non potuit habere formam sangui=
nis, uel plurimi humores corrupti: ut bilis eruginea,
uel alij humores, qui excesserunt concoctionem: ut san=
guis adustus, uel nimis calefactus, ut transeat in alium
humorem. dicitur hæc cruditas per excessum, quia alij
humores non deuenerunt ad propriam maturitatem,
sicut si fructus sunt putrefacti, maturi dicantur: & li=
cet calor decreuerit eos, dicuntur crudi: ita humores

in corpore crudi, qui cum fuerint ex istis faciunt lypothymiam, uirtutis suffocationem, quia ubi humor frigidus repentè occupat uentriculum suffocatur uirtus; similiter humores crudi per excessum si deuenerint ad uentriculum, cum non egeruntur, faciunt diminutionem caloris innati, & spirituum, qui suffocantur: & quando exeunt etiam sunt duæ causæ; primo suis qualitatibus, deinde multitudine suffocantur: exeundo autem inanitur caloris, & spiritus substantia: & utrunque malum est siue permaneat, siue exeat. ET INGENS FAMES, QVAE BOLISMVS DICITVR, NIHIL ALIVD EST, QVAM ANIMAE DELIQVIVM &c. huiusmodi deliquium per suffocationem fit: est autē bolismos ingens fames præter naturam, & præter necessitatem, quæ contingit uentriculo propter maximam frigiditatem, quia dicebat Gal. de symptomatum causis, cap. septimo quod fames naturalis fit, cum membra attrahunt à uenis, uenæ ab hepate, hepar à uentriculo: & dum facit attractionem uentriculus, facit corrugationem, & motum, & fames fit naturalis, quia cum motu: sed cum frigiditas uentriculi ea est, quæ facit corrugationem, & attractionem fames ista ægritudo est: modo ubi est maxima frigiditas, uel magna caliditas pungens, & simulans fit fames & corrugatio, quæ non potest tolerari, & dicitur fames syncopalis deducens in syncopam, & dicitur bulismos, quasi magna fames: græci enim cum uolunt dicere quandam rem magnam equum, uel

ouem appellant. Ideo dicunt hipostilion.s. aper magnum animal bos, & equus, bolisinus autem dicitur magna fames; sicut bos est magnum animal. Bene isti dixerunt famem syncopalem, quia dicit Gal. nihil aliud est, nisi animi deliquium: quoniam ea uentriculi attractio, quæ fit ob corrugationem est dispositio ad lypothymiã, OMNEM ETIAM VTERI STRANGVLATIONEM IDEM DEFECTVS ANTECEDIT &c. Et facit animi deliquium per suffocationem caloris naturalis, sicut uulnus & non solum uteri strangulatus id facit, sed etiam si ad unum latus, siue ad alterum deflexerit, aut etiam conscenderit. Quid sit iste strangulatus dicamus, præterea quæ posit esse causa tam uehemens, cum uterus sit mẽbrum ignobile, & cum defluit ad unum, uel ad alterum latus, siue ascenderit faciat lypothymiam, cum sine utero posit mulier uiuere, sicut ego uidi in anathonomia uiua, in qua uterum totum uidi auferri, & uixit mulier illa. si ergo perquiretur à uobis causa, si nesciretis respondere uideremini imperiti: præterea ignorata causa, quomodo occurrendum esset nesciretis. Ideo quæratis scire unde perueniat strangulatus, & defluxio ad latera: notetis quod non fiunt animi deliquia, quia matrix stranguletur, uel astringatur, sed siue strangu-letur, siue ad latera mutetur, siue exeat quantum sit ratione matricis non fiunt accidentia sæua, neque defluxio est cum syncope, sed quæ sit causa efficiens suffocationem, & deliquium animi? audiatis, scire debetis,

quod retentio menstruorum, & seminis sunt duo, quæ possunt & strangulatum, & animi deliquium, & mortem facere: sed quando ad latera decumbat, quando etiam ascendat, & strangulatum faciat, & colla plerunque adeo fiant tumefacta, ut credant mulieres matricem deuenire ad locum illum, ratio perscrutans est, causa huius est non matrix, sed uapores, qui ascendũt in menstruo retento, aut à semine, retento autem sanguine menstruo uenæ replentur, deinde plenitudo deuenit ad partes uteri, qui locus illius erat deputatus ad talem expulsionem, & ita repletur totum corpus & maxime uenæ circa uterum: quæ repletæ, atque etiam nerui deuenientes ad illum locum dilatantur in latitudinem, & abbreuiantur in longitudine, & dum abbreuiantur retrahitur matrix: etsi repletio maior erit ad unam partem retrahitur ad aliam: si æqualis æqualiter trahetur, & tunc fiet strangulatus, & animi deliquium: quia dum fit retractio illa plurima materia adest in utero, & in toto ambitu uenarum plurimam facit eleuationem uaporum ad cerebrum, ad cor, & ad os uentriculi: qui quidem uapores facientes mordicationes suffocantes calorem, & spiritus syncopam faciunt propter suffocationem, quia ex multitudine, & hæc suffocatio non est adeò perniciosa sicut ex retentione seminis, in quas suffocationes matronæ uiduæ incidere solent ex retẽtione seminis, quod retentum & multiplicatum putrescit tali putredine, ut fiat uenenum, & interficiat mulierem suffocatam. Neque

que uero mirandum est ex uaporibus putrefacti se=
minis tantam uim ad cor deuenire, ut subito faciat de=
liquium animi, & mortem, si estis memores quantam
uiam habeat morsus unius phalangij, uel scorpionis:
ex cuius ictu quantula materia emanat, & in tanta
est efficatia, ut ad cor deueniat, & faciat syncopam: ita
it in semine retento illa aura uenenosa deuenit ad spi
ritus, & facit suffocationem spirituum & caloris in=
nati, & lypothymiam: & tandem mortem: propterea
uiduæ nostræ ætatis ne semen retineatur, & multi=
plicetur, atque putrescat sibi ipsi consulentes non inci
dunt in huiusmodi deliquium: INSEQVITVR ETIAM QVANDOQVE VTERI IN=
FLAMMATIONEM &c. Animi deliquiuum per
uiam suffocationis, quia ubi est inflãmatio aduenit mul
titudo humorum ad locum inflammatum, uapores mul
ti eleuantur ab ea multitudine, qui permisti spiritibus
& calori innato suffocant calorem & spiritum: præ
terea inflammationem sequitur dolor uehemens, ex do
lore resoluuntur spiritus, & ita inflammationi duo
contingunt multitudo uaporum suffocantium, & do=
lor uehemens uires deijciens. Et ideo peßima est inflã
matio, quæ si fuerit interna non est mirum si uires im
mediate cadant. SED APOPLEXIAM &c.
Præterea huiusmodi syncope præcedit morbum comi
tialem, & apoplexiam; illa est per uiam suffocationis,
apoplexia est cum uentriculi cerebri ob plurimum hu
morẽ frigidum intercipiuntur, & clauduntur, & uia

intercipitur spirituum ascendentium à corde ad cerebrum sine mediante: præterea non est mirum si repente obruit spiritus, & suffocat. ideo contingit in epilepsia, quæ non differt ab apoplexia, nisi secundum magis, & minus nonest admittenda obstructio uentriculorum, quæ epilepsia uia est in apoplexiam. ubicunque igitur contingit apoplexia, uel epilepsia propter subitam suffocationem caloris & spirituum fit animi deliquium.

NONNVNQVAM CVM FEBR. ACCESSIONIBVS &c. Perseuerat Gal. in enumerandis causis omnibus lypothymiæ: hoc enim pollicitus fuerat in principio præcedentis explanationis se facturum, & præter reliqua dixit, quòd solet contingere lypothymia in accessionibus febrium acutarum, præcipuè si corpus fuerit summe calidum, aut modice plenum, & hæc omnia sunt consideranda: & antequam ad hoc deueniamus, ut causæ redigantur ad sua capita, & uideamus utrum sit ratione resolutionis spirituũ, uel suffocationis: primo declarabitur locus iste Gal. ubi dicit qui in accessionibus &c. quandoque contingit syncopa si corpus fuerit summe squalidum, aut immodice plenum, & notandum quomodo uelit Gal. quòd ista duo cum sint prorsus opposita, & satis sit hic Gal. obscure describit duas febrium species, quæ ab Auic. appellatæ sunt altera syncopalis minuta, altera syncopalis humorosa; & ne credatis Gal. fuisse hoc loco negligentem, quia decimo therap. declarat, quæ

sunt

ꝛnt iſtæ duæ febres, & nominibus elegãtioribus non
ıenſtruoſis appellat eas, quæ duæ ſpecies febrium ſi in
ıadunt cum ſyncopa ſunt deterrimæ: febris ſyncopalis
ninuta inuadit non cũ ſyncopa proprie, ſed cũ animi
leliquio: & eſt illa quæ putredine humorum choleri=
orum coutingit, qui quidem humores ſubtiles ſunt, &
& acres, & mordaces, cum putreſcunt, quia tenues
ſunt. Auicenna barbarè loquitur febrem hanc minu=
tam, quia ab humore tenui, & ut ipſe exponit minuto
dependet, & hæc eſt ratio naturæ: illa uero quæ humo
roſa dicitur, quia dependet ab humore pituitoſo, craſ=
ſo, ac uiſcido tali nomine appellauit eam. Gal. uero ci=
tato loco dixit quædam febris inuadit cum ſyncopa in
acceßionibus propter humores acres, bilioſos, tenues,
ac ardẽtes ad os uentriculi, alioqui debiles deueniẽtes,
& occurrẽtes ratione cuius uirtus delcretur, caloŕq;
naturalis & ſpiritus opprimitur: & ſequitur SYN=
COPE per uiam ſuffocationis alia febris eſt, quæ in=
uadit etiam cum ſyncopa. Sed non propter humo=
res tenues, ſed propter pituitam uitream, craſſam oc=
cupantem os uentriculi & ſui frigiditate, & multi=
tudine ſuffocantis, & cauſantis dolorem, & eſtuatio=
nem caloris & ſpiritus: diceret aliquis quare in his fe
bribus accedit ſyncopa, cum multæ aliæ febres bilio=
ſæ ſint, ut tertiana ſimplex, & notha; in quibus tñ non
accidit ſyncopa, aliæ etiã multæ quotidianæ ſunt à pi=
tuita dependentes, quæ non inuadunt cum ſyncopa,
hoc fit propter duas rationes, & quia licet bilis om=

nis fit bilis, tamen latitudinem habet: quædam enim acrior, & subtilior, & malignior est: quædã benignior sicut εἶχωρ sanguinis qui est in primo gradu naturæ bilis: postea ubi magis feruescit fit syncera bilis, si postea magis aduratur, fit rufa, & uitellina, & ad adustas tendit, & teterrimas: & ita ista bilis, quæ facit talem syncopam est maligna, mordax, & adusta, quæ deuenit ad os uentriculi, & facit irritationem, & mordicationẽ: & ita incidit patiens in syncopam. In pituitosa autem secus est, sicut humor biliosus faciens syncopam ardentißimus est, & tenuißimus, mordacißimusq; : ita iste ob suam frigiditatem maximam facit huiusmodi syncopam, & symptomata per suffocationem caloris naturalis & spirituum. Dicit itaque Gal. in litera in acceßionibus febrium nonnunquam contingit maxime si corpus fuerit aridum, & squalidum intelligit de illa febre syncopali, quæ accidit ab humore bilioso putrescente: cum enim squalidum est corpus, tunc os uentriculi paratum est ad omnem iniuriam suscipiendam humoris tenuis, acrisq;, quia cum sit squalidus uentriculus est ab omni pituita locante mẽbranas, & tunicas uentriculi: ita ut cũ accidit bilis, si fuerit ibi pituita, uel alius humor nõ poterit stimulare, quia nõ immediate contingit: deinde pituita sua qualitate contraria contẽperat bilem, sicut aqua uinum ideo nõ occurrit cum sua ui, sed cum occurrit squalido uentriculo contingit, & facit contactum per alterationem maximam: propterea quod nihil est ibi, quod contem-

ueret acrimoniam, & sic stimulat uehementer. Cum uero dixit cum corpus immodice plenum intelligit corpus repletum humore pituitoso, cum in acceßionibus febrium humor pituitosus accidit ad os uentriculi & sua frigiditate, & multitudine facit suffocationem caloris, intellexit eam febrem, quæ à nouis febris syncopalis humorosa appellatur, CVM FEBRE VERO ARDENTE, ATQVE MALIGNA &c. tangit hoc loco, febrem ardentem & malignam, dicitur febris ardens, quæ à qualitatibus manifestis contingit, sicut ea, quæ à græcis dicitur causos, à nostris ardens, & recte, est enim unum & idem uocabulum. febres igitur ardentes & causi procedunt ab ipsa bile putrescente in uenis, & quia bilis ardentißima est in natura sua cum putrescit, et intra uenas est, facit acutißimas febres, quæ terminantur in septima uel ad mortem, uel ad salutem: quia non potest facere moram tantus ardor in corpore, quin faciat mortem, uel ad salutem terminetur: & tantus est ardor sæpe maximus in corpore delicato, ut resoluat calorem naturalem & spiritus propter maximum feruorem igneum, & excutitur calor & spiritus, sicut à magno igne consumitur parua flamma: & tales incidunt ter, & quater in syncopam, & opus erit cum aceto, & aqua rosata, & cum modico uino labia mollire, & oportet continuo reficere: & isti uulgari lingua italica dicunt accesserunt de angoscia, in angoscia: febres uero malignæ eædem sunt: differunt autem ab ardentibus

bus in accidentibus: fiunt enim malignæ cum accidentibus, & massa sanguinis in aliqua parte intra uenas putrescente: hoc autem non contingit, nisi propter maximas obstructiones, & ob maximam aliquam humiditatem & tandem ob maximam causam facientem putredinem, & febrem. Itaque putredo facit hoc nempe humorem malignum, imò putredo accedens humori facit uenenum de locis affectis. febris ergo adurens dicitur propter maximam calorem, & ab utroque fit syncopa: & cum putredo in corde confirmata est cadit uirtus, & suffocatur calor à putredine maxima in corpore existente, & ista syncopa fit propter suffocationem caloris & ideo quotiescunque accedetis ad istos in mane pulsus apparebit ualidus, uesperi erit omnino pulsus & uirtus deiecta. ET QVIBVS PER *febrium accessiones extrema uehementer refrigerata sunt &c.* Licet hoc loco Gal. breuis colligat totã medicinã in principio accessionũ corpora ita uehementer refrigerentur, incidunt in syncopã: et statim erit necessarium occurrere illi frigiditati, & hæc per uiam suffocationis: quia semper contrarium expellit contrarium, ubi refrigescunt extrema uehemẽter, est paucus calor in corpore: à proportione maioris inæqualitatis prouenit actio, & cum fuerint duæ qualitates inuicem agentes, & una corrumpat aliã, à parte illius qualitatis, inqua est proportio maioris inæqualitatis, prouenit actio, altera patietur. Igitur ubi calor debilis esse, & uehemens frigiditas cum sint

duæ

æ contrariæ qualitates se expellent, & cum ex par
frigiditatis sit proportio maioris inæqualitatis ex
guet calorem naturalem, & inducet syncopam per
um suffocationis, & quandoque mortem, nisi occur=
tur: QVIPPE VEL OB inflammationes uel
coris, uel stomaci maxime febricitant &c. Qui=
nque habent inflammationem in uisceribus, & fe=
ricitant propter huiusmodi inflammationem siue fue
it à sanguine, siue à bile modo fuerit in uiscere ante=
iori in principio acceßionum, cum febres istæ ha=
eant acceßiones, augetur inflammatio propter acces
ionem, propter nouam materiam calor naturalis im
etum fluentis materiæ non tolerat, & cum sit debi=
is obturatur, obruitur, & suffocatur, & incidunt ho
nines in syncopam, sed quoniam hic est unum in quo
possetis errare. dicit Galen. hoc loco, ubi fuerit inflã=
matio in principiis acceßionum fiunt quandoque synco
pæ. sed modo dicet quis, ubi fuerint inflammationes in
uentriculo, aut in hepate, & in membris naturalibus?
non potest esse, quia perpetua, & continua febris in il
lis corporis necessario inest. Quid ergo dicere debe=
mus in acceßionum principio? quoniam acceßiones, &
paroxismi non accidunt in febribus uere continuis, ut
in illis, quæ accidunt ex inflammationibus hepatis, uel
uentriculi in hac difficultate oportet meminisse eo=
rum, quæ antea præmisimus: cum nonnulli ex moder=
nis distingant febres continuas, ut febrim ardentem,
uel syncopalem ad hunc modum: febris ardens & con
tinua

tinua nomine illa dicitur quum putrescit humor in ma-
gnis uenis prope cor: cum uero in aliis uenis putre-
scit non prope cor sunt continuæ, non ardentes, se
proportionales de cholera: & hoc propter malum in
tellectum uerborum Galen. in secundo de crisi. secun-
dum modernorum computationem cap. 6. ubi de febri
bus continuis loquitur febris cõtinua est, quæ habet du
plicem differentiam, quædam est continua ad hunc sen-
sum, ut paroxismus incipiat in principio febris, nec de
finat, nisi usque ad crisin, uel ad ultimum febris, uel hic
paroxismus perseuerat in eodem tenore à principio
ad finem, uel procedit declinando, uel incipit leuis &
procedit augendo usque ad statum: omnes tamen di-
cuntur continuæ, & unus est paroxismus, & una ac-
cessio: & hoc facit febrem continuam, in qua est unus
tantum paroxismus. Continuæ uero quæ faciunt exa
cerbationem, & accessionem non sunt uerè continuæ:
primo non differunt, nisi ratione multitudinis mate-
riæ, & constipationis, quæ paucam habeat materiam,
& poros apertos: incipiunt magnæ, & procedunt di
minuendo: quia natura habet uictoriam supra mate-
riam, & plurimum resoluit: illa uero perseuerat ma
gna usque ad statum cum humores, & obstructiones
sunt æquales uirtuti ita, ut quando incipit putredo tã
tum distribuitur & resoluitur, quantum putrescit:
nec pori sunt ita aperti, ut plus diffletur, quam putre
scat: quando uero procedit augendo signum est, quod
obstructiones ita magnæ sunt: ut plus putrescat, quam
diffie-

diffletur per halitum, & augeatur febris: quia putre-do inualescit, nec potest difflatio fieri, quia pori ob-structi sunt, & tunc procedunt augendo, donec humor decoquatur, subtilietur, pori aperiãtur, & difflent; & hæc est febris continua, & tunc uel potest contingere à tenuiori parte sanguinis, & illa proprie dicitur synocha, uel à bile syncera, & illa dicitur causos, ita ut synocha & febris ardens sunt uere continuæ conti-nuate, & procedunt uel augendo, uel diminuendo, uel semper in eodem permanẽdo statu, & in istis sicut in erysipelate confusi sunt moderni, & paulus, et aetius, quod synocha procedit à putredine sanguinis. dico quod si per sanguinem uerum sanguinem intelligunt falsum est, & est contra Galen. secundo de diff. feb. se cundo ubi inquit synocha fit ex putredine bilis: quare dixit ex putredine bilis? quia non procedit ex syncera bile, quoniã procedit ex ichore sanguinis, tandem hoc tenere debemus, quod synocha fit ex putredine tenuio ris partis sanguinis, quam partem ichorem appella-mus, quæ pars sanguinis dicitur bilis, cum non ita ex-quisite uolumus loqui, sicut Galen. Ibi, cum dixit syno-cham fieri ex putredine bilis, cum tamen. 9. therap. di-xerit, quod ex parte tenuiori sanguinis procedit, siue ergo febris ardens sit, siue synocha semper sunt illæ ue re continuæ illis tribus modis dictæ, siue modo putre-scat materia in locis propinquis cordi, uel in aliis lo-cis non differunt, nisi secundum magis & minus, & à ui mineræ differũt cum putrescit humor biliosus pro

pe cor

pẽ cor ardẽtior eſt; cum in uenis longinquis cordi mi tior eſt, modo & alia febris eſt, quæ etiam ipſa continua eſt, quæque non deſinit ad infebricitationem, ſed dicitur continua ad iſtum ſenſum, quia nullum eſt tempus in ea, quo non ſit febris. proprie uero continua tunc non eſt: quia ea ſunt continua quorum extrema ſunt unum: ut Ar. in lib. de gen. oportet ergo ad hoc, ut ſit febris continua, quod ſit unus motus continuus: unus aũt ille motus continuus eſt, qui non habet extrema ſimul, ſed unita: & ſic illa febris cuius paroxiſmus unus eſt, continua eſt: cum uero paroxiſmi ſimul ſunt, nec poßit aßignari tẽpus inter paroxiſmũ, & paroxiſmũ ſed unus annectitur ſequẽti dicitur cõtinua im proprie, ſicut illa, quorum extrema ſunt ſimul agglutinata, uel connexa improprie dicũtur continua: et ſi forte fortuna contingat, ut plurimi paroxiſmi ſimul ſint à medicis febris continua appellatur: & ſi tres, uel quatuor febres erunt complicatæ, quia paroxiſmi ſunt tã crebri, ut unus inueniat alium, dicetur à medicis febris continua, ſed improprie. His ſtantibus quiduoluit dicere hoc loco, cum dixit in inflammationibus iecoris, aut uentriculi. IN ACCESSIONIBVS FEBRIVM &c. ſi contingat animi deliquium quomodo fiunt acceßiones? ſi febres in inflammationibus fiant neceſſario continuæ, quia cum adſit putredo in locis uicinis cordi, neceſſario putredo accedit ad cor, & fit febris continua. Notetis febris quæ dependet ab inflammationibus, ut accidens licet ſit continua, non tamen

nen continua continuitate est; sicut cum humor putrescens in uenis est: est enim continua, quia continua est causa: & effectus continuus, nec desinit nisi putredo definat: sed in istis febribus, quæ sunt ab inflammationibus idem contingit dicebat Galen. in text. & in secundo de dif. feb. quod in inflammationibus oculi sunt per periodos quod est: nam cum membrum mandans humorem colligit, etiam habet in se copiam quandam determinatam, quam non potest amplius tolerare, expellere conatur, & membrum recipiens iterum aggregatur in tanto tempore, quia permanet eadem res uictus, idem membrum, eadem cæli constitutio, ut nō possit amplius tolerari, & tunc insurgit denuo ad expellendum, & fiunt huiusmodi periodi: ita etiam in inflāmationbius in humido corpore existentibus fiunt in eis aliquæ periodi materiæ expulsæ ad locum inflammatum: & inflammatio est inter fluxiones, ut in secundo huius habetur: ideo cum inflammatio fit, necessario membrum mandans, & membrum recipiens est: habet autem periodos, quia illi humores habent periodos, & fiunt tales, qualis est humor. ideo in pleuritide febris est continua, ita tamen ut habeat accessionem de tertio in tertium, quia ut plurimum talis est materia, quæ putrescit. si autem à sanguinis putredine deuenerit habet easdem periodos, quia cū tenuior pars sanguinis putrescit, habet naturam bilis. si uero alij humores putrescant habēt suas periodos, ut plurimum, & sunt accessiones tertianæ, quia ut plurimum habet

bet suas periodos. sed sanguis biliosus, uel pars tenuior sanguinis facit pleuritidem. hoc est ergo, quod dicit Galen. in principiis accessionum febrium ab inflammatione pendentium quandoque fieri syncopam: et ratio est, quia cum in tempore accessionum moueatur materia ad locum, & augeatur inflammatio maxime si circa hepar, uel circa uentriculum fuerit propter maximum consensum, quem habent cum corde per uenam cauam, & arteriam fiunt syncopæ, quoniam suffocatur calor, & illiduntur spiritus. CONFERTIM VBI CRVDI MINIMEQVE CONCOCTI &c. ubicunque sunt tales inflammationes, facillime in principiis accessionum animi deliquia contingunt, sed præcipue hoc erit, ubi humores crudi, uel minime concocti redundant: non credatis quod Galen. inutiliter idem repetat dum dicit CRVDI &c. græcus codex sonat omachiæ auctomos idem sonat apud græcos, quod crudus per defectum: cum per metaphoram dixerunt poetæ crudam senectutem, quæ nondum attingit finem senectutis. non cocta uero, quæ non attingunt concoctionis finem, qua fuerunt assata, siue combusta, siue putrefacta: quod ostenditur per terminum illum infinitum, quia apud dialecticos nihil ponit in re. crudum igitur illud dicitur, quod non deuenit &c. non coctum quod non est assecutum finem, sed excessit quicquid sit illud: ideo bene dixit crudi, & non cocti: crudus humor est pituita, non coctus bilis assata, & humores omnes deprauati: uo-

luit

luit tangere utrunque istorum terminorum: hinc fit syncopa peßima, si fuerint humores crudi, uel assati: & hoc probabile est, quia si fit mißio ex impetu humorum ad locum quanto magis repletum erit corpus in cutim faceret, & tanto magis suffocatio caloris, & syncopa causabitur.

ANIMO ETIAM DEFICIVNT, QVIBVS OS VENIT &c. Prostat Gal. in enumerandis deliquij animi causis, & non erit aliud officium nostrum, nisi reducere ad sua capita per methodum omnes causas explicatas à Galeno. dicit igitur quod etiam contingit quandoque deliquium animi, ubi os uentriculi fuerit imbecillum. in primis uero duas, uel tres affert causas: prima est propter imbecillitatem uentriculi, secunda propter humores acres, & mordicantes os uentriculi: tertia propter humores crassos. quo ad primum potest esse impecillitas uentriculi, & reliqua possunt esse imbecilla membra: quando non exercet opera propria sicut oportet, & sic in actionibus deficit; imbecillitas ista est uel ratione intemperiei, quæ illi acceßit, uel malæ cõpositionis, uel ratione solutionis continui. probat igitur Gal. aliquando contingere syncopam ex imbecillitate uentriculi: scitis enim quod ubi est imbecillitas membri, excrementa, quæ fiunt in fortioribus, transmittũtur ad illud; ut inquit Gal. secundo de facul. naturalibus; siue dico fuerit orta uel ratione malæ compositionis, ut quia humor aliquis cuiuscunq; generis, uel aliqua uentositas inter tunicas, siue etiam

fit soluta continuitas, uel intemperies quæ contingit frequentius, & plerunque frigida, aliquando etiam calida: cum ratione imbecillitatis non exercet operationes suas, & sic contingit syncopa ex imbecillitate uentriculi. sed nunquid per uiam suffocationis, an resolutionis contingat? potest ratione cuiuscunque contingere, si fuerit imbecillitas in uirtute contentiua, ut quicquid apponitur egeratur, & corpus plusquam oportet euacuetur, tunc sequetur deliquium propter inanitionem, & sic per uiam resolutionis. Si uero concoctrix imbecillis sit generat humores crudos, fit in uentriculo frigiditas, per uiam suffocationis causatur animi deliquium. ideo qui dicunt per uentriculi imbecillitatem fieri syncopam, uel dicunt, quoniam oportet scire quod non tantum imbecillitas fit, sed in quo genere actionum, an in attractione, uel in retentrice fit, uel concoctrice, uel ex pultrice, & tunc scietis ubi deficiet actio: si aufertur, aut diminuitur, quod frigus est: si corrumpitur caliditas, cum ita fuerit an sit per resolutionem, uel propter suffocationem, & hoc multum refert, quia sunt causæ oppositæ, dicit Gal. aut loquendo disiunctiue ad ueritatem cuius sufficit ultimam partem esse ueram, AVT VITIOSIS SVCCIS &c. Et deprauatis, aut non crudis cruditate per defectum, sed per excessum potius: qui quidem est tum propter qualitatem factam à putredine, quia sciuistis quod putredo qualitas est adueniens humoribus contrariæ naturæ, ratione cuius resoluitur calor & spiritus, sicut

etiam

tiam ratione mordacitatis, uel salsedinis punctio, & mordicatio uentriculi fit. si igitur uitiosi humores sint ratione putredinis deuenientis ad uentriculum, qui cau ent syncopam, reducetur ad suffocationem, quia pu= redo suffocat; si fuerint humores acres ad resolutio= nẽ reducetur, quia excitant dolorem, & dolor est una ex causis resoluentibus calorem & spiritus per uiam resolutionis & inanitionis: si autem habuerint utran= que qualitatem, acrimoniam inquam, & putredinem, tunc fient paruæ syncopæ, quæ sequuntur febres synco pales minutas, in quibus occurrit humor putrefactus ob segnes, & humores acres, quia biliosus humor est, qui putruit quem humorem perpetuò concoquit. at ero sio est: igitur ista causa secunda, & syncopa ista erit per uiam resolutionis propter acrimoniam, & per uiam suffocationis propter putredinem, AVT A CRASSIS AVT GLVTINOSIS VEL FRI GIDIS HVMORIBVS &c. Ista est tertia causa cum humor crassus, & uiscidus accedit ad uentricu= lum, & tunc per uiam suffocationis contingit synco= pa. NONNVLLI VEHEMENTIVS CVM AFFECTIBVS OMNINO DEFECERVNT PRAECIPVE SENES &c. Prosistit in sua enu meratione per catalogum, & inquit quod non accidit syncopa propter animi accidentia, quæ exterminat ad contrariam temperaturam aliqui letitia, & præ nimio gaudio mortui sunt. Quomodo igitur non incident in syncopã si contingit ipsis moriũtur & ista syncopa ad

quæ reducetur, debetis distinguere, quæ sint accidentia: si accidentia propter nimium gaudium, moriuntur isti repente, quia resoluitur calor innatus & spiritus, quia intra se ruunt, in gaudio egrediuntur ad circunferentiam. si uero contingit tristitia spiritus trahuntur ad cor, & præ nimia copia suffocantur. dixit præcipue senes, quia senes tales habent modicum calorem: at spiritus debilis facilius extinguitur, sicut ignis paucus extinguitur: præterea alimentum senum ferè semper malum est & paucum, quia pabulum illud est ueluti aqua, & ardet. est ergo paucus calor senum in substantia & in paruo pabulo: etenim ipsorum non pauci ob memorem lætitiam & excandescentiam sunt mortui, & hæc possunt causare Mortem, quid mirum si syncopã? ita utrunque facit: facit enim ut calor & spiritus habeant diuersos motus. primo deducuntur ad interiora, ut succurratur cordi, & per subitum aduentum suffocantur: præterea subito postea expanduntur, & ita causatur resolutio spirituum: propterea iracundia maximus motus est, NONNVNQVAM VAPORES &c. Affert & aliã causam propter uapores, ratione quorum contingit, ut fiat deliquium animi, & hoc indicat præfocatio omnis ex utero propter subitos uapores ascendentes ad cor, & syncopa hæc fit, quia calor suffocatur. & ideo syncopa ista reducitur ad suffocationem, & quemadmodum robustioribus immoderati sudores syncopam causant, ita imbecillibus uapores ad cor eleuati syncopam faciunt,

causa autem cur sudores immodici facti etiam diapho retici syncopam causentur est, quia inaniunt calorem & spiritum, nec persistunt, donec deducant ad syncopam. PRAETEREA ABSCESSVS ERVPTIO &c. Hæc est alia causa, quæ potest facere syncopam: & notetis, quia quæcunque subita eruptio, & abscessus siue fuerit neruus abscessus in aliqua parte corporis, ut in tibijs cum sit ille magnus uti uter, qui dicitur hydrops, siue aliud fuerit in collo impediens anhelitum, ex quorum eruptione incidunt homines in syncopam: & est uniuersale præceptum, ne confertim fiat talis eruptio, & si contingat syncopa fit, quæ ad resolutionem deducitur. Hic posset dubitari, uidetur quod non poßit hoc contingere, quia si talia purgentur, qualia purgari debent, confert & leuiter ferunt: sed ubi in hydrope aqua euacuatur, euacuatur quod debet. igitur tunc non debet causare syncopam: dubitatio ista oritur ex malo intellectu uerborũ Gal. & Hipp. inquit Hippocrates talia, non quanta, præsupponendo quod quantitas sit pro ratione uirium, modo si esset materia euacuanda mala, & præter naturã, & confertim eam euacuare uelitis, non tollerabitur: ideo quoad authoritatem satis responsum est: quantum uero ad rationem attinet uerum est, quod euacuatis humoribus præter naturam, si euacuatis plusquam oportet non toleratur, quia ubi calor & spiritus est unitus, ut concoquãt & præparẽt humores, ubi euacuatis confertim multum, & plurimum de spiritibus & ca-

lore euacuatur.ideo dicunt moderni, nunquam possumus euacuare aliquid de nociuo, quin euacuemus aliquid de iuuatiuo: Alia est ratio,quia dum fit euacuatio abscessus ibi est sinus,nec potest dari uacuum:ubi fuerit repente euacuatus totus humor,plurimus calor simul cum spiritibus deueniunt ad illum locum, & exinaniunt partes nobiles dum repletur & sinus,& uacuum:& multipliciter fit resolutio. Ideo dum euacuatur tota materia hydropis, & quia illa concauitas maxima est tanta caloris copia , & spirituum necessario repletur,ut animus intereat.omnes istæ causæ ad inanitionem reducuntur,bene addit maxime, si fuerit eruptio in partes interiores,quia si est uerum.euacuationem puris in hydrope, si exterius erumpit, syncopam facere,nec mirum si interius erumpat, quia non tantum fit repentina euacuatio, sed etiam si materia illa ad nobiles deuenit partes ad uentriculum, & hepar tunc suffocatur calor & spiritus:quia ubi concurrunt duæ causæ facientes effectum , maxime efficitur: & quia resolutio & suffocatio faciunt syncopam . ideo maxime dum causant mortē. SI AD VENTREM ET AFFATIM DEVENERIT &c. Hoc est idem in curatione abscessus, sicut cum plus nimio euacuamus,uel cum mißione sanguinis,uel pharmacia,uel cum clysteribus:quia exinaniuntur spiritus,& calor, subiectū spiritus,nimirum humores, SED ETIAM VEHEMENTIA DOLORIS VIRTVTEM PROSTERNIT &c. Hoc est manifestum, quia

dolor

dolor agitat spiritus ad locum decurrentes, & fit re=solutio dum uirtus, calor, & spiritus trahuntur ad locum doloris, fit etiam ibi suffocatio, & attractio. Ideo dolores sunt ex illis, qui maxime uirtutem proster=nunt, sicut fœtor: QVIA ETIAM RESOL=VVNT ET SVFFOCANT, NIMIRVM &c. Affert Gal. duos acutissimos dolores intestino=rum, colicum & iliacum: licet proprie colicus appel=letur, qui in colo fit, omnes tamen dolores in intestinis tormina, & iliaci appellantur, & possunt propter humores acres fieri, quandoque etiam propter plurimā materiam, crassam, & uiscidam, quæ facit tormina: & reducuntur huiusmodi dolores ad resolutionem & suffocationem spirituum, & musculi capitis &c. ubicun=que uulnus est in capite musculi, ratione cuius fit at=tractio, quia musculi in capite sunt maximi nerui, lon=ge acutior est dolor, & in medio musculo, quia pluri=mum de carne est, non est maximus dolor ex uulnere ibidem illato sicuti ex capite musculi, qui mouet tibiam, & statim moriuntur, MALIGNO ARTICV=LORVM VLCERA &c. Diximus quæ sunt maligna ulcera, febres, & morbos, quæ habēt deteriores putredines. GANCRENOSA ET DEPA=SCENTIA VLCERA &c. Scitis quod gangræna est ubi ulcus, uel abscessus, uel apostema deueniunt in membro ad tantam malignitatem ob putredinem, ut suffocetur calor, & membrum moriatur: & cum est in uia, ut mortificetur, dicitur grangræna: sed ubi

membrum iam mortuum est dicunt sphacellum, quod dicunt arabes Astachilon, nostri dicunt siderationem, & fortè improprie, & gangrena curatur, sphacellismus non curatur, sed tantum abscinditur membrum; omnia ista inducunt animi deliquium, & in gangrena ad suffocationem reducitur, sed depascentia ulcera ubi habent dolorem per uiam resolutionis, & suffocationis suffocant, & tandem omnia reducit Gal. ad duo uel frigiditas immodica, uel caliditas facit syncopam: si caliditas facit syncopam per uiam resolutionis, si frigiditas per uiam suffocationis; & hoc facit postquã iam enumerauit omnes causas particulares. positis omnibus casibus per hystoriam nunc per methodum docet illas curare, & quia duo sunt capita omnium deliquiorum animi uidelicet resolutio, uel suffocatio, ponit etiam duo curationũ capita: & primùm docet quo modo curentur deliquia animi per resolutionem, deinde tradit curationem deliquiorum animi per suffocationem. in hoc igitur capite proponit unum uniuersale omnibus, & inquit tot sunt causæ, quæ à nobis explicatæ sunt, quot à nobis curandæ essent: quia à principio diximus symptomata posse curari curando symptomata dimissa causa, uel curare causam, et hæc est uera curatio. uult Gal. ut intelligatis hoc loco rẽ ita esse: & licet, inquit, omnes istæ sint causæ, & uera curatio sit curatio causarum, non tamẽ curabimus eas, sed symptomata, & reddit rationem, quia non semper licet, quoniam causæ deliquij animi sunt in morbis: tu modo

si uelles

uelles causam curare cures morbum, & hæc est cu-
atio recta. sed si nunc non erit febris cũ symptomate,
irabis eã per se; & hæc est curatio recta: sed si erit
bris cum symptomate, quia quando feb. complicatur
um symptomate cura symptomata: exempli gratia, ac
ipiatis febrem syncopalem, quæ dependet ab humore
dusto, nonne audiuistis? quod ille humor mouetur, ad
entriculumq; deuenit, & facit syncopam: modo illæ
ebres dependent ab humore illo. Itaque curatio cau-
sæ symptomatis est curatio mali, Atque hoc non est
curare symptoma, sed morbum. non possunt autem cu
rari causæ propter duo tum quia symptoma non dat
inducias, & tum quia causa symptomatis est causa
morbi, & ita oportet curare morbum, si uultis
curare causam symptomatis. singulæ uero earum cau
sarum, quas enumeramus propriam desiderant
curationem: nec credatis frustrà enumerasse: quia
uera curatio est remotio causæ cum indicatio sum-
mitur à natura rei, quæ consistit in suis causis:
nam quæ effectibus insunt sine illis curari non pos-
sunt, quoniam causæ quæ in morbis quæruntur non
possunt curari sine morborum curatione. ideo opor-
tet curare symptoma: sed hic aliquis dicere posset: si
non uis curare causas ò Galen. quare fuisti occupatus
in enumerandis causis? inquit & ipse docui causas qua
tenus seruiunt tibi ad indicationes inueniendas recte
curandi, quia indicatio non potest haberi, nisi cognita
causa, uerbi gratia sit animi deliquium in corpore ali-
quo,

quo, non uultis curare causam, sed remouere symptomata: quomodo remouebitis, nisi cognoscatis causas? rursus ille docet quo ingenio occurratis? si sint uerbi gratia nimiæ euacuationes uultis sistere uentrem, scitis quomodo procedere debetis? quoniam euacuatio nimia fuit causa debetis restaurare humores & uires, & ita docemini qua uia sit prouidendum. His propositis datur exemplum, ut cognoscatis quomodo occurratur symptomati causa cognita. ET SI CAVSAM NON CVRATIS FRIGIDA INSPARGENDA &c. nunc incipit aggredi curationem symptomatum, ac deliquiorum cum à resolutione fiunt, & ut habeatis rem per methodum omnia animi deliquia, quæ procedunt ab inanitione & per uiam resolutionis, curantur tribus intentionibus quæ sumuntur à natura rei: nam istius deliquij quod dependet à nimia euacuatione, & resolutione, nec à suffocatione, quoniam euacuat subiectum spirituum & caloris, ex consequenti euacuat calorem & spiritus: si hoc est quòd omnis morbus ex nimia euacuatione penitus repletione sanetur, etiam qui erit ex repletione per inanitionem tolletur. Et ideo Hipp. dixit medicinam esse superflui euacuationem, & deficientium additionem: præterea cum in euacuatione ista tria contingant, primo si inanitio multa sit, oportet restaurare: secundo si tanta sit inanitio, oportet ut humor ille, quod inanitur, diuertatur ad aliquam partem, ne fiat impetus: tertio quando in huiusmodi euacuationibus

spiritus

piritus & calor naturalis per halitum diflatur, et re soluitur, oportet constipare meatus cutis, & omnes alios meatus, per quos potest pertransire spiritus & calor exiens: & ita coercetur, ne tam facile diffletur. Tria igitur sunt à nobis agenda primo restaurare deperditum humorem, secundo ad oppositum trahere, tertio coercere meatus, per quos spiritus resoluuntur & difflantur: hæc omnia facit Galen. primo à coertione spirituum incipit, & inquit frigida aqua inspargenda, & summa arte ab huiusmodi arctatione incipit, quoniam prius spiritus coercendi sunt. cohibentur autem tali aquæ inspersione, quoniam meatus cutis constipantur, per quos spiritus difflantur, & inaniuntur, qui per inanitionem rarefacti sunt. Et ideo aquæ frigidæ inspersio cum aceto, & permista non parum conducit, quoniam acetum facit magis aquam penetrare, constrictioq́; ad profundum detinet: propterea ut propter inspersionem constrictio fiat, aspersio commode cum aceto, & aqua rosacea fit. ubi autem ista fecceretis si perseuerat deliquium animi: & inanitio diuersiones facietis: & ubi uidetis materiam raptam ad oppositam partem diuersiones facietis: & si per superiora raptum habebit ligamenta facietis in partibus inferioribus & circa pedes: si superfluum erit ad inferiores partes ligare superiores debetis: & si erit fluxus sanguinis narium ligare inferiora debetis, & ad oppositam trahere eius partem, & semper respicere consensum uenæ de loco ad locum.s.eligere locum, qui

qui habet consensum uenæ, et communicat cum loco à quo trahitur; puta cum uultis trahere sanguinem ab utero uẽtosas applicabitis in mamillis, et efficacißimè aduertetis, propterea quod duæ uenæ magnæ tendunt ab utero ad mamillas, per quas materia diffluens ad uterum commode trahetur ad superiora: & ita cum sanguis profluit à nare uerbi gratia, dextra applicabitis cucurbitulam hepati, quoniam uena ascendens ubi est prope clauiculas unam insignem diuisionem facit, & pars illius uenæ rami ad brachia deueniunt, et tandem unus maximus ramus ascendit & facit uenas illas, quæ iugulares appellantur, quæ ascendunt ad cerebrum, et ab illis ramificantur uenæ, quæ ad nares deueniunt. ideo cõmercium maximum est inter hepar, & uenas narium. cur uero si à sinistra nare sanguis profluat applicandæ sint uentosæ spleni? credo quod Ædipus non declararet difficultatem hanc: & si Gal. bene considerauit optimum erit, sin minus adhærebo homini, qui uelit me docere, quomodo sit iudicandum. dixit ille qui ex cholera, & alui profluuio (ratione exempli postea regulam uniuersalem proponit), aut ex nimia euacuatione in syncopam incidet, aqua frigida inspergendus est, & nares apprehendendæ. et uenter perfricandus est, ac ut euomat irritandus. quantum ad aquæ inspersionem, & ad narium compreßionem recte uidetur dictum, & nos reddidimus causam, & rationem: sed quod uentriculus perfricandus sit, & uomitus prouocandus uidetur non esse recte dictum.

quid

uid enim faceret? diceret aliquis, hic ad syncopam ra=
one nimiæ euacuationis nonne magis irritabitur? &
olitis dicere hoc pro diuisione esse, cum materia de=
cendit inferius, hæc esset curatio ad profluuium. nunc
lem docet curationem propter nimiam inanitionem,
nodo cholera tenderet ad superiora lacesseres ne uo
nitum? nequaquam. cum ergo dixit Galen. os uentricu
i perficandum; item & uomitum prouocandum: note
is quoniam uolumus, nos exercere artem, nullum uide
bimus deliquium sine maxima æstuatione stomachi,
imò æstuatio ipsa initium est, & in æstuatione recur=
runt ad uentriculum humores, & quando diu erunt
ibi humores fouebunt deliquium. ideo habenda est ra=
tio uentriculi in omnibus syncopis propter maximum
consensum, quem habet cum corde. cura igitur est ha=
benda uentriculi, quoniam neque contingit deliquium
animi, quin plurimi humores decurrant in æstuatione
illa ad uentriculum, & si erit maxima æstuatio, &
non poßit uomere, debetis os uentriculi perfricare, ut
deponatur materia inferius & incipietis à leuioribus,
& liberetur uentriculus ab humoribus mordicanti=
bus, & sensim fiet ut deprimatur uersus fundum: at si
res successerit bene erit, sin minus prouocandus est uo
mitus, uel penna, uel digito: quia postquam euacuatus
erit humor cessabit. dixit fricandum os uentriculi, aut
prouocandum esse uomitum, & si cessabit ulterius nõ
procedetur. SED MANVS, ET PEDES
VINCIENDI &c. hactenus docuit quomodo sit oc
cur=

currendum inanitioni per cohibitionem, & corroborationem ſpirituum; nunc docet quomodo occurrendum ſit per auerſionem, quæ eſt ſecunda intentio: manus quidem plurimis uinculis cum inferius materia profluit, aut cum patiuntur partes ſuperiores crura plurimis ligaturis ſtringenda ſunt. NAM CRURA &c. hoc eſt notum, uehementer liganda; nam quælibet ligatura non erit ſufficiens, ſed oportet ut ſint ligamenta uehementia. dicunt moderni dolorosa, nec dimittetis membra ligata, ſed ubi ligaueritis faciendo dolorem, & ita ſiſtetur euacuatio, refocillabuntur uires: INVENIENDVS ENIM PARTIS SITVS EST, &c. hic docet Galen. collocare corpus in tali ſitu, ut materia faciens profluuium in contrarium tendat, uerbi gratia ſi occurritis homini patienti hæmorrhoidas, uel mulieri patienti fluxum menſtruorum, ubi perſeuerabit fluxio, habebitis, ut illa mulier, uel ille uir habeat quendam ſitum, quo omnes iſtæ partes ſuperiores ſint ſublimes, & caput depreſſum ualde: ex eo enim ſitu deuenit ſanguis ab inferioribus ad ſuperiora: ſi uero erit fluxio ſanguinis ex naribus debetis mutare ſitum, & facere, ut partes ſublimes ſint procliues, & tandem facere deductum cōmodum ad auerſionem materiæ, ita tamen ut huiuſmodi ſitus non ſit cum dolore: ſi nautem incommode maneret, tunc ex ſitu cum dolore plus mali faceret ſitus, quam ſi inclinaret ad eundem locum, quia tunc tentaretur longe magis fluxio, IN SVMMA AVTEM

AD

AD EA REVELLERE OPORTET &c. & tamen affert aliud documentum eligere optimum situm, sed locum ad quem facitis attractionem, qui habeant consensum cum membro, cum quo trahetis, ita ut membrum à quo, & membrum ad quod habeant consensum, ET CVCVRBITVLAE MAMILLIS, uult hic Gal. ostendere &c.

Deuenimus ad illã partem in qua habetur SANGVIS VERO EX NARIBVS, docebamus quomodo erant fluores auertendi, qui tendunt ad mulieris uterum, & ad hæmorrhoidas; nunc autem quod per oppositum semper aduertere debetis, fluxionem quippe à naribus per partes oppositas trahetis conuenientißime: & si fluxerit sanguis è nare dextra debetis apponere cucurbitulam in dextro latere: si è sinistra, in regione splenis, quoniam hoc faciendo seruatis quæcunq; seruari debent in qualibet fluxione. diximus supra quemadmodũ duo erant obseruanda, primũ ut trahatur ad partẽ oppositam materiæ, uti si fluxio esset deorsum, sursũ traheretur: si sursum fiat deorsum attractio: secunda conditio erat, ut haberetur ratio cõmercij, quo quidem uasa communicant inter partem, ad quam fluxio tendit, & à qua fluxio fit: tertia conditio erat, ut seruetur rectitudo lineæ uasis; & illud est quod dicebat Hipp. κατ᾽ ἴξιν, & hæc erat ratio, quare Auicenna ænigmaticè dicebat quod debetis unam tantum diametrum seruare in attractione. s. rectitudinem lineæ. Cum igitur ista sint seruanda, uidetur quod in

huiusmodi attractione quando fluxio est à nare dextra, quod si uos applicabitis cucurbitulas in dextro latere seruatis has tres conditiones: prima appositi est situs, nasus enim est in superioribus partibus, hepar in inferioribus: seruatur etiam altera diameter ut dixit Auic. in rectitudine lineæ: tertia autem conditio seruatur, quæ est commercium uenarum, quoniam nemini dubium est, quod maximum habent commercium. scitis enim quod uena concaua ex gibbo hepatis exiens deuenit per rectum ad spinam, & ramus unus ascẽdit, alter descendit; dum maior ramus ascendit ad bifurcationẽ iuguli hinc inde bifurcatur, & ad nares deueniunt uenæ à capite. et ideo cum dextro latere nares habent cõmerciũ, maxime pars dextra, & ita seruatur rectitudo oppositionis situs, & consensus uenarum: & quo ad hanc partem nulla est dubitatio. ubi uero sanguis fluat ex sinistra nare, uidetis hic pari modo contrarietatem situs inter narem sinistram, & lienem: præterea seruatur rectitudo lineæ æqualiter; tertia conditio quæ tam celebrata est à Galen. consensus est uenarum, & uasorum, qui consensus est inter lienem & narem sinistram: nam quædam uenæ quæ nutriunt lienem transierũt à parte hepatis, quæ est in concauo ipsius, in lienem & conuenienter hoc fit, cum lien nutriatur ab humore melancholico. Et cum in sanguine sint duæ partes præcipue superfluitates, uidelicet pars fumosa, & amara, quæ habet uas unum peculiare, in quo expurgatur antequam sanguis ad con-

cauam uenam deueniat. & ideo adnascitur uesica fellis hepati: præterea idem ille sanguis partem alteram feculentam acidam, & naturæ inimicam emittit: propterea natura habuit aliud membrum antequam sanguis purus deueniat ad concauam hepatos partem, quo expurgatur, & illud est lien seruiens hepati, qui trahit ad se fecem illam, & nutritur ab illa: propterea non eget alia uena à caua, ut nutriatur ex ea, quia nutritur ex uenis decurrentibus à uena porta, quæ et plurimæ sunt, & magnæ si ita est, ut ex anathome probatur uisu, quis modo consensus erit inter lienem, & narem sinistram? quare ergo dixit Galen. fluente sanguine à nare sinistra apponi cucurbitulam lieni? Nam hic nullum est commercium uenæ portarum cũ uenis sinistris: secus autem si fluerent hæmorrhoides, quia tunc seruaremus ob maximum commercium maximam uasorum conuenientiam, & maximam faceremus attractionem: at in fluore ex nare sinistra quo ad consensum uenarum nulla ratio est, quod curcubitula applicata lieni attractionem faciat. quid igitur dicendum hoc loco? si recurrimus ad arcana naturæ, & quid dicebat Hipp. est unius membri cum alio consensus, & non tantum uenæ consentiunt, sed etiam nerui, carnes, & musculi simul habent conspirationem, & mutuum consensum. ideo ubi fit attractio per lineam rectam, & si uasa non consentiant omnia, quæ habent mutuam conspirationem in membris, demandant excrementa ad illam partem propter communem consen

ſum, & ſic dicere poſſumus ſi præter alia duo conſenſus etiam uenarum adeſſet, certiſsime faceret ſuam operationem, ſed etiam ſi non acceſſerit conſenſus ille uenarum, tamen illa duo primo debent ſeruari, quod uidetur feciſſe cum dixit autor dolente capitis poſteriori parte uena frontis inciſa dolorem ſedat, ibi adeſt contrarietas ſitus, & rectitudo: ſed conſenſus uenarum inter partem anteriorem & poſteriorem nullus adeſt: nihilominus Hipp. medicinæ fundator iam facit, & experientia uidemus idem, propterea non poteſtis aliter dicere, ſicut experientia docet, ſi fluat ſanguis à nare ſiniſtra cucurbitula appoſita in regione lienis optimã facit attractionem. ideo ſi qua ratio reddenda eſt, hæc eſt, quod conſpiratio in toto corpore eſt, & ubi ſeruatur rectitudo lineæ, & oppoſitio ſitus commodè fit attractio, & hocmodo ſaluabuntur Gal. & Hipp. quando ſtante inflammatione in pleuritide in ſiniſtro latere ab eodem latere faciunt miſsionem ſanguinis à uena iecoraria ſiniſtri lateris, licet uenæ nutrientes coſtas inferiores deueniant à uena aiuga quæ in parte dextra ſituata eſt: & propterea ſemper ſectio facienda eſt à parte dextra, quia uena ſine pari rarificatur à concaua in deſtro latere, ubi ſemper ſanguinem mittere, tamen Hipp. & Gal. ſanginem mittunt in ſiniſtro latere, & ibi non eſt uenarum conſenſus. ſed quia alia duo maiorem præſtant utilitatem, oppoſitio ſitus, & rectitudo lineæ, quæ ſit utilitas, quam habent ex conſenſu uenarnm? eſt, ut longe maior fiat diuerſio. VI=

NVM QVOQVE AQVA GELIDA DILVTVM, &c. Dicebamus tria esse, quæ requiruntur in tollendo deliquiũ animi, quod oritur ex nimia inanitione: habuistis duo quomodo debeatis calorem primo reuocare, deinde auersionem facere, tum quonam pacto restaurandæ sint uires ægri, audiatis, & inquit dare uinum, maxime conuenit, quia dicebat Hippo. secundo Aphorismorum, Apho. undecimo, ubi dicebat facilius est impleri potu, quam cibo. Gal. in commento alibi dixisse Hippocratem, quicunque restauratione indigent humorem potißimè remedium est optimum, quale est uinum tenue, subtile; quia nutrit corpus citißimè: & an euacuationibus immodicis resoluuntur uires, propterea bene proponitur uinum celerrime alit corpus, non quia alia non nutriant, sed quia uult quàm citißime nutrire: etsi adhuc citius reficiendæ uires essent, odoramenta essent exhibenda. ideo dicebat Gal. in commento illo quando res urget uinum non sufficit, odoramenta sunt applicanda naribus, quoniam spiritus & calor naturalis plurimum nutriuntur odoramentis: quod si uinum fuerit stomaticum tunc explebitis omnes numeros, dixit aqua frigida contemperandum, & recte: quia si uinum calidum est, & calidi sit dilatare maior adhuc fieret caloris dissolutio, nisi sit quid concentrans calorem naturalem. aqua uero frigida, uel frigidum uinum ratione frigiditatis actualis cõcentrat calorem, qui detinetur à frigido circunstante, & ita uinum simul nutriet & calorem de-

tinebit, ne dißoluatur, maxime si ad uentriculum, fluat fluxio, & hoc semper uerum est quod fluxio fit ad partes imbecilliores: & si uultis remouere fluxionem debetis roborare partes, ad quas fit fluxio: ideo debetis uti uino si fluxio repat ad uentriculum, quia ex eo corroboratur uentriculus, & non fit ad eum fluxio, propterea quòd uinum præter id, quod nutrit sistit fluxionem. CONSIDERANDVM EST AN ALIQVID SIT QVOD PROHIBEAT &c. Quoniam Gal. admonet nos in syncope, quæ cum febre est uinum præbere, sed quia rarò contingit in febribus cum syncope, ut exhibeatur ratione cruditatis existentis in humoribus, uel ratione doloris, uel delirij; præterea febris cum syncope habet semper ferè inflammationem uentriculi. ideo admonet nos & inquit, ego quidem consulo, ut exhibeatis uinum, nisi adsit impedimentum, ut si esset dolor capitis, quia uinum cum calidum sit euaporat, & tunc augeretis dolorem, & dolore syncopen, quia resolueret spiritus. præterea si aderit delirium caueatis, quoniã fieret phrenitis, & tunc si fieret cum febre nonne deploratus erit: præterea si fuerit inflammatio caueatis, quia cum uinum tenue attenuans sit, humorẽ attenuat in corpore, & uias aperit: humores autem liquefacti decumbent ad locum debiliorem, ad partem inflammatam: Postremo si fuerit humor crudus, cum sit perpetuò uerum cruda non esse mouenda, nisi concocta sint. cauendum est igitur à uino, quoniam magna sequuntur

quuntur incommoda ut audiuistis. QVOD SI NIHIL PROHIBEAT &c. Vbi nihil prohibet non debetis adhuc exhibere uinum, nisi quidem docebimus: scitis enim quòd quemadmodum quid agendum sumitur ab essentia morbi, uel symptomatis: postea debetis considerare quomodo sit agendum, & hoc non docet natura morbi, sed quia semper docet ipsa eodem modo esse agendum, syncope semper indicat esse agendum cum uino: sed quomodo sit exhibendum non docet. SED TEMPERATVRAM, MORES, ET NATVRAM PROPRIAM &c. Hoc loco affert rationem exhibendi uinum secundum modũ illarum conditionum à nobis traditarum. uult itaque exhibere uinum: sed an calidum, uel frigidum, inquit à natura propria, quam diximus esse proprietatem indiuidualem desumi debere, aliqui sunt quibus si exhiberetur quid frigidum inciderent in singultum, aliqui si quid calidum uomerent: præterea consuetudo consideranda est, aliqui sunt assueti bibere uina frigida, & prosunt: aliqui non sunt assueti. ætates etiam sunt considerandæ, si esset aliquis senex in ultimo senio constitutus, si exhiberetis ei uinum frigidum destruetis calorem naturalem: temperatura etiam aeris est consideranda, in maximis frigoribus uinum frigidum non exhiberetis: in calidioribus non tuto calidum. His consideratis non errabitis in modo exhibendi: naturam intelligit hic Gal. pro tẽperatura. QVOD SI VENTRICVLVS ELVXIONE TENTETVR etc.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
4423/A

Postquam ostendit Gal. quid agendum à symptomate, & quomodo agendum sumpta indicatione à natura, ætate, & consuetudine docet nunc quantum, quando, & ubi sumpta indicatione à membris affectis; & etiã uos docuimus in methodo nostro uniuersali uinum calidum, & tenue quale lesbium est dari: si uentriculus ergo fluxione tentetur sumpta indicatione à uentriculo habetis indicationem quale uinum sit exhibendum in substantia uinum tenue, an crassum. inquit Gal. si uentriculus laboraret fluxione debetis uti uino tenui, non crasso: quia uinum crassum ubi exhibetur uentriculo, multo indiget calore, ut conficiatur: sed uentriculus debilis ex calore naturali debilitato non potest alia uina ferre: præterea uirtus contentiua, ex eo defluxu ad uentriculum est debilis, nec continet, ut debet: ideo debet esse tale, ut quam aptißime conficiatur, etiã citißime distribuatur, & tale sit uinum tenue. Postremò facit aliam uirtutem: nam uinum dum tenue est, facile distribuitur, facit diuersionem, & quod fluebat ad uentriculum per uias urinæ distribuit, & per sudores, & ita diuertuntur materiæ ad alias partes, CALIDVM &c. Recte dixit Gal. primo facilius penetrat, & facilius concoquitur: quia nõ indiget natura tot mutationibus, quoniam quodcunque concoqui debet, prius debet calefieri. ideo si calidum exhibebitis semicoctum erit tale uinum, lesbium nos non habemus talia uina: CRASSVM VERO ATQVE MAGNVM, ACERBVMQVE IN SANGVI-

VINIS ERVPTIO EST NON DEBE-
IS (inquit Gal.) uinum tale.ſ.tenue exhibere,quo-
iam uinum tenue penetrat, aperit, facileq́; diſtribui-
ur,humores attenuat,& magis fluxibiles facit; ſed
unc uinum craſſum, & acerbum bonum eſt, quia ſi
luit ſanguis non eſt imbecillitas uentriculi, ut uinum
enue conueniat: præterea ſanguinem craſſum reddit,
ui non defluit, ſicut ſanguis ſubtilis. Atque uult, ut
it acerbum,ponticum à noſtris appellatum, à græcis
trignum,quod uim habet aſtringendi,& ita nutriet,
& habebit rationem medicinæ, & magis nutriet,
quam tenue;deinde cum ſit craſſum, & craſſum faciet
ſanguinem, & nos indigemus in fluxione ſanguinis,
craſſo: atque aſtringēdi rationē habebit& medicamen
ti: & nigrum ſit, quoniam craßiorem ſubſtantiam:
VENTRI VERO ET VTERO &c. Nunc
autem docet, quæ ſint exterius applicanda: diximus
nos aliàs, quod ea quæ applicantur uel interius tan-
tum ſumuntur,ut medicamenta, & cibus:uel interius,
& exterius,ut aer: uel exterius tantum, ut linimenta
& fomenta. poſtquam de his,quæ interius ſumuntur
loquutus eſt nunc affert ea, quæ exterius, & inquit,
debetis applicare exterius aliqua, ſed debetis ſumere
indicationem à loco, conſiderando naturam, ſubſtan-
tiam,operationes,nobilitatem,ſitum,& reliqua. ſum-
pta igitur indicatione à natura rei ſi occurratis ute-
ro, uel uentriculo, uel thoraci debetis applicare ea,
quæ addunt bonum & robur:ſed non ea quæ refrige-

rant, & si adstringere sanguinem uultis, propterea inquit si locus, cui applicatis remedium, quod debet astringere, ut thorax, uel uentriculus, uel uterus, ita applicare debetis ea quidem, quæ astringunt: sed caueatis à refrigerantibus, quæ applicando uentriculo destruetis ipsum: quia operationes suas cum calido facit: si utero etiam occurritis maxime aduersa sunt; quia frigida oßibus, dentibus, & neruis inimica sunt; præterea est periculosum thoraci frigida applicare, quando sanguis expuitur, & indicatur ex hoc: quia frigida sola tußim excitant, & tußis fit aliquando à sola frigiditate sine materia. ideo medicamenta astringentia excitant tußim, & non poßunt tolerari: & fortaße etiam uenæ frangerentur, & tandem in omnibus membris magnarum operationum est neceßitudinis calor: cauenda sunt atque etiam hepati non tuto astringentia conueniunt. si igitur talia sunt membra, ut non contineant frigiditatem, si astringentia, & frigida applicari poßunt, ut cum fluit sanguis ex naribus fronti poßunt astringentia, & refrigerantia commode applicari; quia cerebrum tolerat frigida: quonium frigidæ, & humidæ temperaturæ est: præterea resistit frigidis, quia plures habet arterias & uenas, atque plurimos spiritus: deinde habet os tantæ magnitudinis, quo tuetur seipsum. ideo applicamus anodina frigigidißima capiti, quia frigiditas nõ occurrit cerebro in sua ui. ET SI QVA in summa cute, aut naribus rupta est uena aliquod medicamentum ex his, quæ san-

uinem sistunt imponendum est &c. Inquit Gal. si ru ta fuerit uena in partibus extrinsecis, & quæ san uinem siue emplastica sint, ut uel origanum, el fuerit id uulgo appellatum sanguis draconis, el bolus armenus, acetum, albumen oui, su ach, berberis, Gallæ, & fiant composita ex omni us istis: BALNEA AVTEM COMMODIS IMA SVNT &c. sumpta indicatione à morbo i uenter fluxerit, & syncopa fiat balnea commodissi na; quia faciunt diuersionem: si enim fluunt humores ab habitu ad uentriculum, & à circunferentia ad cen trum uentriculi, hæc fit cum balneis aquæ dulcis. Ideo in curandis fluxionibus stomachi, & alui commodissi ma sunt balnea, sed si essent fluxiones sanguinis uel ab hæmorrhoidibus, uel naribus, uel utero non conueni rent, quia dilatant, & aperiunt, & attenuant humo res, & faciunt qđ sanguis magis fluat: AT QVOD IN his etiam aduersissima sunt, quia ex sudoris copia deficiat animo &c. Qui nimium sudant si poneren tur in balneo delirium esset, quoniam meatus cutis ni mis aperiuntur, & eliquantur humores: sed in ista syn copa non est laxanda cutis, sed potius inspissanda, & refrigeranda; contrarium facit balneum aquæ dulcis. VINVM QVOQVE FRIGIDVM &c. do cet Galen. uinum frigidum conuenire, quia actualiter illa frigiditas facit, ut humores sistantur, & obiter nu trit. nihil uero calidum dandũ est, quia calidi est dilata re, et ubi uolumus sistere sudores, debemus stringere.

SED